Opštinski Razvojni Plan Štrpca 2026 – 2034

Teritorija opštine Štrpca (dolina Sirinik) sa manjom površinom je mala, ali njenu složenu prirodu karakterišu raznolikost i složenost. Stoga je ovo svojstvo preneseno i u prirodne uslove sadržane u ovim kompleksima, koji se mogu označiti jedinstvenim izrazom: prirodni potencijal. Na osnovu parcijalne analize pojedinih elemenata prirodnog kompleksa naglasiti ćemo njihove važne osobine i vrednost primene.

DRAFT

Odgovoran za izradu dokumenta: Opština Štrpce.

Direkcija za urbanizam, rekonstrukciju, planiranje i zaštitu životne sredine, u saradnji sa direkcijama i drugim sektorima opštine.

Ova verzija nacrta Razvojnog Plana Opštine Štrpce je rezultat bliske saradnje i podrške „INSI“ D.O.O., ali ne izražava stavove i mišljenja Instituta „INSI“.

DRAFT

PREDGOVOR GRADONAČELNIKA

Smatrajući Opštinski Razvojni Plan kao najvažniji više-sektorski dokument koji prethodi regulaciji, korišćenju i prostornom razvoju opštine, opština je donela odluku za izradu ovog dokumenta.

Ova odluka zasniva se na potrebi za održivim, uravnoteženim i dugoročnim planiranjem zaštite i planiranog razvoja opštine Štrpca, kao i na ispunjavanju zakonskih obaveza koje proističu iz zakona br. 04L-174 o prostornom planiranju.

Vizija i strateški ciljevi definisani u ovom dokumentu značajno će poboljšati socijalne, funkcionalne, ekonomske, prostorne i ekološke aspekte ljudi koji žive i rade u našoj opštini.

Proces izrade ovog opštinskog razvojnog plana odvijao se u vremenima i okolnostima povoljnijim od izrade osnovnog dokumenta uzimajući u obzir sve aspekte koji se tiču stanovnika, postojeću situaciju i prostorno planiranje usvojene poslednjih godina. Njegova primena postaće još prikladniji u datim okolnostima i svi ćemo imati privilegiju, ali i odgovornost, da taj plan sprovedemo što tačnije, što će usmeravati fazu razvoja i unapređenja. kontinuirani kvalitet i dostizanje standarda. Uz ostale opštine, ekonomski i socijalni razvoj naše opštine nije na pravom nivou, tako da je potreban integrisani pristup od strane naših stručnjaka u opštini, građana i raznih organizacija koji će pored planiranja biti angažovani i partneri u njihovoj primeni. plan.

Kroz sveobuhvatan i transparentan proces prilikom izrade ovog dokumenta postigli smo širok konsenzus stanovnika i stručnjaka iz različitih oblasti. Takav pristup je u Plan uključio interese i specifičnosti svih grupa društva u opštini što je dobra osnova za njegovo sprovođenje da bi imala široku podršku svih zainteresovanih strana. Opština je pozdravila angažovanje svih zainteresovanih strana uključenih u ovaj proces, koji su svojim podacima, primedbama, predlozima i predlozima poboljšali ovaj opštinski razvojni plan.

Ovom prilikom želim da zahvalim Opštini i radnim grupama, predstavnicima civilnog društva, privatnom sektoru, rukovodstvu svih političkih stranaka i svima koji su učestvovali u pripremi ovog važnog dokumenta. Posebno priznanje svim medijima koji su stvorili prostor za prezentaciju ovog strateškog dokumenta građanima. Opština očekuje od institucija, donatora, partnera i prijatelja opštine Štrpce da pomognu u sprovođenju ovog dokumenta kako bi zajednički otvorili nove perspektive za održivi razvoj.

Našim zajedničkim radom na sprovođenju ovog plana doprinećemo dostojanstvu naših građana. Duboko verujem da zajedno možemo pružiti energiju i resurse za sprovođenje ovog Plana.

Dalibor Jevtić

Gradonačelnik

DRAFT

LISTA DOPISNIKA

Vođe projekta

Ime i prezime	Položaj	Ime i prezime	Položaj
Dalibor Jevtić	Gradonačelnik	Predrag Grbić	Predsednik Skupštine
Stefan Kovačević	Kordinator projekta		

Direktori doprinosni za planiranje sektora

Ime i prezime	Odeljenje	Ime i prezime	Odeljenje
Siniša Budurić	Javne usluge, zaštita i spasavanje	Djordje Djordjević	Budžet i Finansije
Marko Stanojević	Zdravstvo i socijalna pitanja	Julija Lazarević	Geodezija, katastar i imovina
Marjan Spasić	Obrazovanje, kultura, sport i omladina	Aleksandar Spasić	Inspekcija
Stefan Kovačević	Planiranje, rekonstrukcija, urbanizam i zaštita životne sredine	Havzi Ahmeti	Administracija
Saša Milosavljević	Ekonomski razvoj, poloprivreda, šumarstvo		

Koordinatori za sektorsko planiranje

Ime i prezime	Direktorat	Ime i prezime	Direktorat
Ivica Tanasijević	Zamenik Gradonačelnika	Fikrih Hasani	Predsednik za zajednice
Igor Savić	Šef kabineta predsednika	Dragana Kevkić	Kancalarija za Jano Informisanje
Staja Marković	Administracija	Jasmina Spasić	Budžet i Finansije
Aleksandar Nesić	Planiranje, rekonstrukcija, urbanizam i zaštita životne sredine	Blerim Fejza	Geodezija, katastar i imovina
Cvetan Stojanović	Obrazovanje, kultura, sport i omladina	Zorica Stanojević	Zdravstvo i socijalna pitanja
Afet Hasani	Javne usluge, zaštita i spasavanje	Tasa Radić	Zvaničnik evropskih integracija
Tasa Radić	Službenik za evropske integracije	Danijel Vuksanović	Budžet i Finansije

Spisak saradnika INSI

Ime I prezime	Sektori	Ime I prezime	Sektori
M.sc. Ismajl Baftijari	Diplomirani Ing. građevinarstva /Planer	Dr.sc. Mevlan Bixhaku	Diplomirani Ing. Saobraćaja i komunikacije
Dr.sc. Flamur Kuçi	Diplomirani Ing. arhitekture /Planer	Lulëzim Kryeziu	Mašinski Ing
M.sc. Valon Gërmizaj	Diplomirani Ing. arhitekture /Planer	Astrite Neziri	Diplomirani Ing. Elektrotehnike
M.sc. Armend Sokoli	Diplomirani Ing. arhitekture /Planer	M.sc. Fidan Kuraja	Stručnjak Ekonomije
Rrustem Baftijari	Diplomirani Ing. arhitekture /Planer	Rešat Azizi	Stručnjak za Ekonomije
Dr.sc. Sylejman Beriša	Ekspert za životnu sredinu	M.sc. Alban Frrokaj	Stručnjak za poljoprivredu
M.sc. Arben Hajrizi	Diplomirani Ing. hidrotehnike	M.sc Merita Pelaj	Stručnjak za Ekonomije
M.sc. Jetmire Gallopeni	Ekspert Sociologije	M.sc Flaka Deda	Urbanistički menadžment životne sredine

DRAFT

SADRŽAJ

Sadržaj tekstualnog dela

1 UVOD 2

1.1 INFORMACIJE O ODLUKAMA SKUPŠTINE OPŠTINE U VEZI SA MDP 2

1.1.1 Odluka Skupštine opštine o nacrtu MDP-a 2

1.1.2 Odluka Skupštine Opštine o odobrenju i sprovođenju 5

1.2 INFORMACIJE O ODOBRENJA 5

1.2.1 Odluka o saglasnosti za životnu sredinu za Izveštaj o strateškoj proceni uticaja na životnu sredinu (SEA) 5

1.2.2 Odluka o odobravanju MDP od MPPZSII 9

1.3 INFORMACIJE O STRATEŠKOM OKVIRU RAZMATRANOM TOKOM IZRADE ORP 12

1.3.1 KRATKOROČNE, SREDNJOROČNE I DUGOROČNE SEKTORSKE STRATEGIJE NA LOKALNOM I CENTRALNOM NIVOU 12

1.3.2 Strategije obuhvaćene Prostornim planom Kosova, Strategijom prostornog razvoja 2010-2020 12

1.3.3 Strategije iz prethodnih opštinskih planova 14

1.3.4. Smernice, odgovornosti i zahtevi koji proizilaze iz širokog konteksta planiranja kao što je planirano u Prostornom planu Kosova i Zonalna Mapa Kosova. 27

1.4 INFORMACIJE O PROCESU PLANIRANJA 29

1.4.1 Javne prezentacije 29

1.4.2 Zahtevi građana 29

1.4.3 Netehnički sažetak ORP-a 29

2 OPŠTINSKI PROFIL 35

2.1 OPŠTE KARAKTERISTIKE OPŠTINE 35

2.1.1 Istorija razvoja 35

2.1.2 Prirodne karakteristike geografskog položaja 36

2.1.3 Karakteristike životne sredine 37

2.2 DEMOGRAFIJA 69

2.2.1 Demografski razvoj 69

2.2.2 Struktura stanovništva prema starosti i polu ..... **Error! Bookmark not defined.**

2.2.3 Gustina naseljenosti ..... **Error! Bookmark not defined.**

2.2.4 Nivo obrazovanja ..... **Error! Bookmark not defined.**

2.3 EKONOMIJA 69

2.3.1 Domaćinstva 72

2.3.2 Biznisi, preduzeća i poslovno okruženje 72

2.3.3 Zaposlenost i nezaposlenost 73

2.3.4 Trgovina 75

DRAFT

2.3.5 Industrija 75
2.3.6 Građevinarstvo 76
2.3.7 Ekonomske i industrijske zone 77
2.3.8 Poljoprivreda 77
2.3.9 Šumarstvo 82
2.3.10 Zanatstvo 83
2.3.12. Turizam 83
2.3.13. Podzemni i površinski resursi 85
2.4 TEHNIČKA INFRASTRUKTURA 86
2.4.1 Vodovod 86
2.4.2 Otpadne vode (kanalizacija) 88
2.4.3 Stanje zagađenosti vodotoka 88
2.4.4 Prečišćavanje otpadnih voda (kanalizacija) 89
2.4.5 Drenaziranje - Odvodnjavanje atmosferskih voda 89
2.4.6 Električna infrastruktura 90
2.4.7 Telekomunikacija 94
2.4.8 Infrastruktura centralnog grejanja 96
2.4.9 Sakupljanje i upravljanje otpadom 96
2.4.10 Broj kupaca po kategorijama, količini proizvodnje i pokrivanje uslugama upravljanja otpadom za svako stanovanje 97
2.5 INFRASTRUKTURA TRANSPORTA I JAVNI TRANSPORT 99
2.5.1 Drumski prevoz 99
2.5.2 Železnički saobraćaj 101
2.5.3 Vazdušni prevoz 101
2.6 JAVNA I SOCIJALNA INFRASTRUKTURA 101
2.6.1 Zdravstvo 101
2.6.2 Obrazovanje 102
2.6.3 Administrativne Institucije 104
2.6.4 Kultura 104
2.6.5 Sportsko-rekreativni prostori 105
2.6.6 Javne i zelene površine 106
2.6.7 Institucije socijalnog blagostanja i zajednice 106
2.6.8 Verski objekti i javna groblja 107
2.7 OKOLINA I RIZICI POVRŠINA 108
2.7.1 Okolina 108
2.7.2 Zagađenje vazduha 108

DRAFT

2.7.3 Zagađenje vode 110
2.7.4 Zagađenje tla 111
2.7.5 Zagađenje bukom 111
2.7.6 Erozija 112
2.7.7 Klizišta zemljišta 113
2.7.8 Zemljotresi 113
2.7.9 Kameniti masivi i snežne lavine 115
2.7.10 Vetrovi 116
2.7.11 Sunčeva izolacija 116
2.7.12 Područja ugrožena vatrom 116
2.7.13 Poplave 116
2.8 IMOVINA KULTURNE, PRIRODNE I TURISTIČKE NASLEĐA 117
2.8.1 Imovina kulturnog nasleđa 117
2.8.2 Imovina prirodne nasleđe 124
2.8.3 Turistička sredstva 124
2.9 NASELJA 125
2.9.1 Karakter Urbano i Ruralno vezu funkcionalnost 126
2.9.2 Naselja prema veličini i broju stanovnika 127
2.9.3 Naselja po vrsti i nadmorskoj visini 128
2.9.4 Neformalna naselja i nelegalne gradnje 129
2.9.5 Izgradnje bez dozvole 132
2.10 STANOVANJE 132
2.10.1 Socialno stanovanje 135
2.11 TRENUTNA UPOTREBA ZEMLJIŠTA 136
3 PROCENA STANJA 139
3.1 NALAZI GEOGRAFSKI I ŽIVOTNE SREDINE 139
3.2 DEMOGRAFSKI TRENDOVI I PROGNOZE 140
3.2.1 Dinamika stanovništva 140
3.2.2 Struktura stanovništva po starosnim grupama 142
3.2.3 Gustina naseljenosti prema mestu stanovanja ..... **Error! Bookmark not defined.**
3.2.4 Prirodna kretanja stanovništva 143
3.2.5 Mehanička kretanja stanovništva 143
3.2.6. Broj Domacinstva 144
3.2.6 Demografski trendovi i prognoza 145
3.3 EKONOMSKI RAZVOJ 148
3.3.1 Domaćinstva 148

DRAFT

3.3.2 Zaposlenost i nezaposlenost 149
3.3.3 Preduzeća, preduzeća i poslovno okruženje 151
3.3.4 Turizam 154
3.3.5 Trgovina 155
3.3.6 Poljoprivreda 157
3.3.7 Šumarstvo 164
3.3.8 Industrija 165
3.3.9 Zanatstvo 166
3.3.10 Podzemni i površinski resursi 166
3.3.11 Energija 167
3.3.12 Transportna Infrastruktura 168
3.4 TEHNIČKA INFRASTRUKTURA 169
3.4.1 Vodovodna infrastruktura 169
3.4.2 Kanalizacija zagađenih (sivih) i amosferskih voda 172
3.4.3 Navodnjavanje i odvodnjavanje poljoprivrednog zemljišta 173
3.4.4 Električna energija 173
3.4.5 Toplotna energija (grejanje) 175
3.4.6 Telekomunikacija 175
3.4.7 Prikupljanje i upravljanje otpadom 177
3.5 TRANSPORTNA INFRASTRUKTURA I TRANSPORT 181
3.5.1 Putna mreža 181
3.5.2 Kvalitet infrastrukture (strukturni elementi puteva) 182
3.5.3 Železnička mreža 183
3.5.4 Vazdušni saobraćaj 183
3.5.5 Procena budućih potreba za saobraćajnom infrastrukturom 184
3.6 JAVNA I SOCIJALNA INFRASTRUKTURA 185
3.6.1 Zdravstvo 185
3.6.2 Obrazovanje 187
3.6.3 Uprava 192
3.6.4 Infrastruktura ustanova kulture 193
3.6.5 Infrastruktura sportskih ustanova i rekreativnih prostora 194
3.6.6 Infrastruktura javnih otvorenih prostora 196
3.6.7 Infrastruktura javnih groblja 197
3.6.8 Glavni izazovi javne i društvene infrastrukture 198
3.6.9 Ključni nalazi i prihvaćene pretpostavke 199

DRAFT

3.6.10 Identifikacija problema i glavni nalazi 199
3.7 OKOLINA I RIZICI POVRŠINA 201
3.7.1 Zagađenje vazduha 201
3.7.2 Zagađenje vode 201
3.7.3 Zagađenje zemljišta 202
3.7.4 Zagađenje bukom 203
3.7.5 Biodiversitet 203
3.7.6 Erozija i sedimentacija 205
3.7.7 Klizišta i lavine 205
3.7.8 Vetrovi 206
3.7.9 Zemljotresi 206
3.7.10 Površine u opasnosti od požara 207
3.7.11 Poplave 207
3.7.12 Identifikacija izazova 208
3.7.13 Ključni nalazi 209
3.7.14 Identifikacija problema 209
3.7.15 Glavni nalazi i mere 210
3.8 SREDSTVA PRIRODNE, KULTURNE I TURISTIČKE NASLEĐE 214
3.9 NASELJA 216
3.9.1 Naselja po veličini i broju stanovnika 217
3.9.2 Naselja prema funkcionalnosti i priključnoj mreži 218
3.9.3 Naselja po vrsti i nadmorskoj visini naselja 220
3.9.4 Odnos izgrađenih i neizgrađenih površina unutar naselja 220
3.9.5 Urbana Naselja 221
3.9.6 Ruralna Naselja 221
3.9.7 Trendovi, potrebe, projekcije i prognoze 221
3.9.8 Depopulacija naselja 222
3.9.9 Proširenje naselja 223
3.10 Neformalna naselja i nelegalne gradnje 226
3.10.1 Izgradnje bez dozvole 229
3.11 STANOVANJE 230
3.11.1 Stanovni trendovi i projekcije 230
3.11.2 Prosečne cene zgrada 231
3.11.3 Stambene potrebe za budućnost 231
3.11.4 Glavni identifikovani problemi 233

DRAFT

3.11.5 Socialno stanovanje 234
3.12 TRENUTNA UPOTREBA ZEMLJIŠTA 235
3.13 LJUDSKI I FINANSIJSKI KAPACITETI OPŠTINE 237
4 OKVIR PROSTORNOG RAZVOJA 242
4.1 VIZIJA 242
4.2 RAZVOJNI CILJEVI I OBJEKTIVI 243
4.3 POSEBNI CILJEVI I CILJEVI 245
4.4 TEMATSKI CILJEVI I OBJEKTIVI 245
4.5 KONCEPT PROSTORNOG RAZVOJA 249
4.6 PREDLOŽENI PROSTORNI SCENARIJI 250
4.4.1 SCENARIO I - SCENARIO KOJI IMA ELEMENTE IZ PROŠLOG ORP-A 250
4.4.2 SCENARIO 2 - PROSTORNI MONOCENTRIČNI RAZVOJ SCENARIO 253
4.4.3 SCENARIO 3 - PROSTORNI POLICENTRALNI RAZVOJ SCENARIO 256
4.7 ELEMENTI GLAVNOG KONCEPTA 260
4.8 GLAVNI KONCEPT PROSTORNOG RAZVOJA 264
4.4.4 Ekonomski razvoj 266
4.4.5 Tehnička infrastruktura 272
4.4.6 Transportna infrastruktura i transport 276
4.4.7 Javna i socijalna infrastruktura 278
4.4.8 Zaštita životne sredine 281
4.4.9 Prevencija i zaštita od prirodnih katastrofa ....**Error! Bookmark not defined.**
4.4.10 Zaštita kulturne i prirodne nasleđe 287
4.4.11 Naselja 290
4.4.12 Neformalna naselja 292
4.4.13 Izgradnje bez dozvole 292
4.4.14 Stanovanje 292
4.4.15 Razvoj korišćenja zemljišta 293
5 STRATEŠKI PRIORITETI RAZVOJA I AKCIONI PLAN 295
5.1 Strateški razvojni prioriteti 295
5.1.1 Ekonomski razvoj 296
5.1.2 Planirana tehnička infrastruktura 296
5.1.3 Transportna infrastruktura i transport 298
5.1.4 Planirana javna infrastruktura 298
5.1.5 Zaštita životne sredine 299
5.1.6 Zaštita kulturne i prirodne nasleđa 301
5.1.7 Naselja 301

DRAFT

5.1.8 Stambenovanje 301
5.1.9 Korišćenja zemljišta 302
5.2 PLAN AKCIJE 302
5.2.1 Strateški prioriteti ekonomskog razvoja 302
5.2.2 Strateški prioriteti za poboljšanje tehničke infrastrukture 313
5.2.3 Strateški prioriteti za poboljšanje saobraćajne infrastrukture i prometa 322
5.2.4 Strateški prioriteti za poboljšanje javne infrastrukture 326
5.2.5 Strateški prioriteti zaštite životne sredine 332
5.2.6 Strateški prioriteti za zaštitu prirodne i kulturne nasleđa 340
5.2.7 Prioriteti strateških naselja 345
5.2.8 Prioriteti korišćenja zemljišta 349
6 NADGLEDJIVANJE I SPROVODJENJE 350
6.1 Odredbe za sprovođenje 350
6.1.1 Odredbe o implementaciji sadrže mehanizam za praćenje i evaluaciju napretka opštine ka postizanju svih aspekata plana, na osnovu merljivih indikatora. 350
6.1.2 Nadgledjivanje sprovodjenja ORP 355
6.1.3 Procena sprovodjenja Opstinskog Razvojnog Plana 358
6.1.4 Znacaj procene 358
6.1.5 Nadležni organi za sprovođenje i sagledjivanje sprovođenja ORP Štrpce 358
7 ZAVRŠNE ODREDBE 360
7.1 Stupanje na snagu 360
7.1.1 Rok valjanosti 360
7.1.2 Procena 360

DRAFT

Sadržaj kartografskog dela

1. Mapa Ekonomskog razvojnog plana;
2. Karta Plana saobraćajne infrastrukture;
3. Karta Plana gradskog i seoskog saobraćaja;
4. Karta elektroenergetskog i termoenergetskog plana;
5. Karta Plana vodovoda i kanalizacije;
6. Karta sistema za navodnjavanje i odvodnjavanje;
7. Mapa Plana telekomunikacija i sličnih instalacija;
8. Karta Plana javnih i društvenih prostora;
9. Karta Plana sportskih prostora;
10. Mapa javnih otvorenih prostora i zeleni plan;
11. Mapa Plana upravljanja grobljem; I
12. Mapa Plana zaštite prirodnog i kulturnog nasleđa.
13. Karta Plana zaštite od prirodnih nepogoda; I
14. Mapa Plana upravljanja otpadom i reciklaže.

DRAFT

Lista skraćenica

KAP	Kosovska Agencija Za Privatizaciju	IVE	Indeks Ekremremog Siromaštva
AKO	Asocijacija Kosovskih Opština	IŽNj	Indeks Ljudskog Razvoja
KAS	Kosovska Agencija Za Statistiku	MSP	Mala I Srednja Preduzeća
SB	Svetska Banka	SZO	Svetska Zdravstvena Organizacija
EU	Evropska Unija	ILR	Izveštaj O Ljudskom Razvoju
BDP	Bruto Domaći Proizvod	ZKL	Kancelarija Za Lokalne Zajednice
KBK	Konsolidovani Budžet Kosova	NN	Neformalna Naselja
ZSK	Zavod Za Statistiku Kosova	KIZP	Kosovski Institut Za Zaštitu Prirode
MMF	Međunarodni Monetarni Fond	RCKB	Regionalni Centar Za Kulturnu Baštinu
RND	Raspoloživi Nacionalni Dohodak	DKRS	Stolice Za Kulturu, Omladinu I Sport
SOŠ	Skupština Opštine ŠTRPCE	DAP	Kancelarija Za Državnu Upravu
MMPH	Ministarstvo Životne Sredine I Prostornog Planiranja	ID	Infrastruktura Odeljenje
IPH	Institut Za Prostorno Planiranje	ZGjC	Ured Za Civilni Status
LER	Lokalni Ekonomski Razvoj	NOSŠ	Niža Osnovna I Srednja Škola
MSP	Mala I Srednja Preduzeća	NSŠ	Niža Srednja Škola
MSPT	Ministarstvo Saobraćaja I Post-Telekomunikacija	MKOS	Ministarstvo Kulture, Omladine I Sporta
NDO	Nevladine Organizacije	MI	Ministarstvo Za Infrastrukturu
OSBE	Organizacija Za Evropsku Bezbednost I Saradnju	MER	Ministarstvo Za Ekonomski Razvoj
ORP	Opštinski Razvojni Plan	ITUZ	Postrojenje Za Prečišćavanje Otpadnih Voda
UPR	Urbanistički Plan Razvoja	DPPr	Detaljan Plan Prilagođavanja
MOZ	Mapa Opštinskog Zoniranja	PI	Privatni Investitor
UNDP	Program Za Razvoj Ujedinjenih Nacija	PD	Postrojenje Za Distribuciju
UNHCER	Visoki Komesar Ujedinjenih Nacija Za Izbjeglice	RPVOV	Regionalno Preduzeće Za Vodu I Otpadne Vode
KOLER	Kancelarije Odgovorne Za Lokalni Ekonomski Razvoj	KOZLO	Kancelarije Odgovorne Za Zaštitu Lokalnog Okruženja
DMS	Odgovorne Kancelarije Za Pružanje Porodičnih I Drugih Usluga Socijalne Zaštite, Kao Što Su Ranjiva Briga, Porodično Prihvatilište, Briga O Deci, Staračka Briga, Uključujući Registraciju I Licenciranje Ovih Centara Za Negu, Zapošljavanje, Plaćanje I Plaćanje Socijalnih Radnika;	DŠP	Kancelarije Odgovorne Za Pružanje I Održavanje Opštinalnih I Opštinalnih Preduzeća, Uključujući Vodosnabdevanje, Kanalizaciju I Odvodnju, Prečišćavanje Otpadnih Voda, Upravljanje Otpadom, Lokalne Ceste, Lokalni Transport I Šeme Lokalnog Grejanja.

DP	Kancelarije Odgovorne Za Korišćenje I Razvoj Zemljišta	DZ	Kancelarije Odgovorne Za Pružanje Primarne Zdravstvene Zaštite
DUrb	Odgovoran Za Implementaciju Građevinskih Propisa I Standarda Za Kontrolu Zgrada	DA	Odgovorne Kancelarije Za Pružanje Predškolskog, Osnovnog I Srednjeg Javnog Obrazovanja, Uključujući Registraciju I Licenciranje Obrazovnih Ustanova, Zapošljavanje, Plaće I Školovanje Instruktora I Administratora Obrazovanja;
DUrb	Službe Odgovorne Za Urbano I Ruralno Planiranje	DT	Odeljenje Odgovorno Za Turizam
DAKL	Odgovoran Za Kulturne I Zabavne Aktivnosti	DRP	Odgovoran Za Razvoj Poljoprivrede
DF	Odgovorna Za Finansije	SBO	Srednjoročni Budžetski Okvir

DRAFT

Spisak tabela

Tablica 1 Klase zemljišta u opštini Štrpce 42
Tablica 2 Prosečne mesečne temperature vazduha u Brezovici, period 1984-1988 53
Tablica 3 Trajanje sunčeve svetlosti po satu 53
Tablica 4 Srednje mesečne maksimalne i minimalne temperature u Brezovici 53
Tablica 5 Maksimalne mesečne temperature u ºC 53
Tablica 6 Broj dana sa maksimalnom temperaturom vazduha ≤25ºC 54
Tablica 7 Prosečne mesečne i godišnje temperature vazduha, period 1931-1960 54
Tablica 8 Prosečna mesečna oblačnost u desetinama neba u Brezovici, period 1984-1988 54
Tablica 9 Prosečne mesečne i godišnje vrednosti padavina u mm, u Štrpcu i Jažincu 54
Tablica 10 Prosečan broj vedrih i oblačnih dana u Brezovici, period 1984-1988 54
Tablica 11 Raspodela godišnje količine padavina prema godišnjim dobima 54
Tablica 12 Maksimalne i minimalne visine mesečnih padavina u mm u Jažinci (period 1950-1984) i u Štrpcu (period 1960-1984) 54
Tablica 13 Prosečna godišnja i sezonska učestalost vetrova, kao i kalma u % u Brezovici, period 1984-1988. 55
Tablica 14 Podrška održivoj ekonomiji lokalnog urbanizma 69
Tablica 15 Rođenja po raznim vremenskim periodima (KAS 2021) 69
Tablica 16 Stanovništvo u Opštini Štrpce prema grupi - starosti i polu, 2024 70
Tablica 17 Broj stanovnika prema nivou obrazovanja (AKS 2024) (Izvor: Agencija Kosova za Statistiku 2024) 72
Tablica 18 Broj domaćinstava u opštini Štrpce, ASK, 2011 72
Tablica 19 Broj preduzeća na Strpcu, 2023 73
Tablica 20 Preduzeća po svojini u Štrpcu, 2023 73
Tablica 21 Nezaposleni registrovani u opštini Štrpce 2021. 73
Tablica 22 Registrovani nezaposleni prema stepenu obrazovanja i polu u opštini Štrpce, 2020 73
Tablica 23 Registrovani nezaposleni po zanimanju i polu u Opštini Štrpce, 2020. godina 74
Tablica 24 Radno sposobno stanovništvo u opštini Štrpce, 2020 74
Tablica 25 Zaposlenost prema privrednim sektorima u opštini Štrpce, 2023 75
Tablica 26 Zaposlenost po vrstama delatnosti u opštini Štrpce, 2023 75
Tablica 27 Poljoprivredno zemljište, prema kategorijama korišćenja i prostornom obimu 77
Tablica 28 Plodna i neplodna područja u opštini Štrpca - privatna, javna i ukupna 78
Tablica 29 Plodna područja po zanimanju - ukupno i prema vlasništvu 78
Tablica 30 Poljoprivredna zemljišta po svojini, Izvor: Uprava za katastar i geodeziju 78
Tablica 31 Poljoprivredne privrede i preduzeća 81
Tablica 32 Godišnja proizvodnja žitarica (ASK) 81
Tablica 33 Godišnja proizvodnja povrća (ASK) 81
Tablica 34 Proizvodnja voća u opštini Štrpce (ASK) 82
Tablica 35 Stočni fond (ASK) 82
Tablica 36 Šumska zemljišta po svojini 83
Tablica 37 Dužina vodovodne mreže prema naseljima 88
Tablica 38 Dužina kanalizacione mreže po naseljima 88
Tablica 39 Pregled trafostanica u opštini Štrpce prema snagama, nameni i izlazima 90
Tablica 40 Pregled trafostanica u opštini Štrpce prema snagama, nameni i izlazima 92
Tablica 41 Infrastruktura za proizvodnju i distribuciju električne energije, broj kupaca po kategorijama 94
Tablica 42 Baza podataka z odpatke, porodica i usluzenih porodica, produzeca, i institucija 97
Tablica 43 Upravljanje otpadom, servisna mreža 97
Tablica 44 Upravljanje otpadom, deponije - prostorni raspored deponija 97
Tablica 45 Upravljanje otpadom, deponije – prostorni raspored deponija 98

DRAFT

Tablica 46 Pokrivenost putevima u naseljima....99
Tablica 47 Pokrivanje regionalnog puta....100
Tablica 48 Ukupni lokalni-opštinski putevi u km....101
Tablica 49 Uopšte karakteristike zdrastvene ustanove primarnog nivoa, registar prema naseljima....101
Tablica 50 Osnovne i niže srednje obrazovne ustanove, evidencija po mestu prebivališta....102
Tablica 51 Visoke srednje obrazovne ustanove, prijavljene po prebivalištu....103
Tablica 52 Institucije javne uprave....104
Tablica 53 Površine kulturnih objekata po naseljima....104
Tablica 54 Površine sportsko-rekreativni prostora....106
Tablica 55 Javne i zelene površine....106
Tablica 56 Institucije socijalnog blagostanja i zajednice....106
Tablica 57 Ustanove socijalne i društvene zaštite, osobe u potrebi....107
Tablica 58 Verski objekti i javna groblja....107
Tablica 59 Karakteristike ustanova kulture....108
Tablica 60 Alarmni pragovi za glavne zagađivače vazduha prema kosovskom zakonodavstvu....109
Tablica 61 Norme za kvalitet vazduha, prema Administrativnim Uputstvima nr 02/2011....109
Tablica 62 Opštine po broju stanovnika....125
Tablica 63 Broj stanovnika po naselju....126
Tablica 64 Naselja prema velicini i broju stanovnistva....128
Tablica 65 Naselja po kategoriji veličinu....128
Tablica 66 Nadmorska visina naselja....129
Tablica 67 Područja neformalnih naselja....130
Tablica 68 Karakteristike neformalnih naselja....130
Tablica 69 Karakteristike Neformalnih Naselja....130
Tablica 70 Ukupan broj stambenih jedinica podeljen brojem stambenih jedinica, 2022....132
Tablica 71 Broj kuca i stanova po naseljima....133
Tablica 72 Izgradjeni objekti u opštini Štrpce (prvi deo)....133
Tablica 73 Izgradjeni objekti u opstini Štrpce (drugi deo)....134
Tablica 74 Apartmani po vrsti, statusu naseljenosti i vrsti naselja u urbanom području....134
Tablica 75 Prostorni opseg (ha) i broj stambenih zgrada (br.) po jedinici....134
Tablica 76 Sistem snabdevanja vodom....134
Tablica 77 Sistem kanalizacije....135
Tablica 78 Sistem grejanja....135
Tablica 79 Površina i procenat izgrađenih površina prema HILUCS kategorijama....136
Tablica 80 Upotreba zemljišta....137
Tablica 81 Broj i procenat stanovništva prema naseljima u godinama 1981, 1991 i 2011 i 2024 sa zadnje registracije stanovništva, Statistički godišnjak Republike Kosovo 2024....141
Tablica 82 Broj stanovništva prema osnovnom i serijskom indeksu u opštini Štrpce....142
Tablica 83 Struktura stanovništva po starosnim grupama....142
Tablica 84 Prirodna kretanja stanovništva (ASK)....143
Tablica 85 Međunarodne migracije po godinama (ASK-2014)....144
Tablica 86 Broj domaćinstava prema naseljima i broj stanovnika 1991, 2011 i 2024. godine, KAS 2024....145
Tablica 87 Prognoza stanovništva za 2032. godinu....146
Tablica 88 Prognoza broja stanovnika za svako naselje za 2032 godinu....146
Tablica 89 Prognoza broja stanovnika po starosnim grupama za 2032. godinu....147
Tablica 90 Prognoza broja domaćinstava za 2032 godinu....147
Tablica 91 Projekcije porodičnih ekonomija u opštini Štrpce, 2023-2032....148

DRAFT

Tablica 92 Kretanje zaposlenosti po privrednim sektorima 2020-2023 149
Tablica 93 Prognoze zaposlenosti po privrednim sektorima do 2032. godine 150
Tablica 94 Trendovi zapošljavanja prema vlasništvu preduzeća 2020-2023 150
Tablica 95 Prognoze zaposlenosti prema vlasništvu preduzeća do 2023 150
Tablica 96 Nezaposleni registrovani po godinama i polu u opštini Štrpce, 2018 150
Tablica 97 Trendovi privrednih preduzeća prema privrednim sektorima u opštini Štrpce, 2020-2023. 151
Tablica 98 Projekcije novih preduzeća po sektorima do 2032. godine 152
Tablica 99 Trendovi preduzeća prema vlasništvu 2020-2023 152
Tablica 100 Projekcije preduzeća po vlasništvu do 2032. godine 152
Tablica 101 SWOT analiza poslovnog sektora 153
Tablica 102 Skijaške staze u Brezovici i njihove karakteristike 154
Tablica 103 SWOT Analiza sektora turizma 155
Tablica 104 SWOT analiza trgovinskog sektora 157
Tablica 105 Broj zaposlenih u sektoru poljoprivrede (ASK) 158
Tablica 106 SWOT analiza sektora poljoprivrede 164
Tablica 107 SWOT analiza šumskog sektora 165
Tablica 108 SWOT Analiza sektora industrije 166
Tablica 109 Mesečna potrošnja po godinama u opštini Štrpce 167
Tablica 110 Kvalitet vode za piće prema osnovnim parametrima u oblastima snabdevanja za 2016-2017. 170
Tablica 111 SWOT Analiza tehničke infrastrukture 181
Tablica 112 SWOT analiza za saobraćajnu infrastrukturu i transport 184
Tablica 113 Procena prostornih uslova za površinu infrastrukturne parcele javnih zdravstvenih ustanova primarnog nivoa za sadašnji broj stanovnika 185
Tablica 114 Procena prostornih zahteva za površinu infrastrukturne parcele javnih zdravstvenih ustanova primarnog nivoa za predviđeni broj stanovnika za 2033. godinu 186
Tablica 115 Procena finansijskih kapaciteta (€) za kapitalna ulaganja Uprave za zdravstvo 187
Tablica 116 Procena prostornih uslova za površinu infrastrukturne parcele javnih predškolskih ustanova za sadašnji broj stanovnika 187
Tablica 117 Procena prostornih uslova za površinu infrastrukturne parcele javnih ustanova osnovnih i nižih srednjih škola i za sadašnji broj stanovnika 187
Tablica 118 Procena prostornih uslova za površinu infrastrukturne parcele ustanova viših srednjih škola za sadašnji broj stanovnika 188
Tablica 119 Procena prostornih zahteva za površinu infrastrukturne parcele javnih predškolskih ustanova za predviđeni broj stanovnika za 2032. godinu 190
Tablica 120 Procena prostornih uslova za površinu infrastrukturne parcele javnih ustanova nižih srednjih osnovnih škola za predviđeni broj stanovnika za 2033. godinu 191
Tablica 121 Procena prostornih zahteva za površinu infrastrukturne parcele javnih ustanova viših srednjih škola za predviđeni broj stanovnika za 2033. godinu 191
Tablica 122 Procena finansijskih kapaciteta (€) za kapitalna ulaganja Uprave za obrazovanje 191
Tablica 123 Procena prostornih uslova za površinu infrastrukturne parcele javnih upravnih ustanova za sadašnji broj stanovnika 192
Tablica 124 Procena prostornih zahteva za površinu infrastrukturne parcele javnih upravnih ustanova za predviđeni broj stanovnika za 2033. godinu 192
Tablica 125 Procena finansijskih kapaciteta (€) za kapitalna ulaganja Uprave za kulturu i socijalno staranje 193
Tablica 126 Procena prostornih zahteva za površinu infrastrukturne parcele javnih ustanova kulture za sadašnji broj stanovnika 193

DRAFT

Tablica 127 Procena prostornih zahteva za površinu infrastrukturne parcele javnih ustanova kulture za predviđeni broj stanovnika za 2033. godinu....193
Tablica 128 Procena finansijskih kapaciteta (€) za kapitalna ulaganja Uprave za kulturu....194
Tablica 129 Procena prostornih zahteva za površinu infrastrukturne parcele javnih sportskih ustanova i rekreativnih prostora za sadašnji broj stanovnika....194
Tablica 130 Procena prostornih zahteva za površinu infrastrukturne parcele javnih sportskih ustanova i rekreativnih prostora za predviđeni broj stanovnika za 2033. godinu....194
Tablica 131 Procena finansijskih kapaciteta (€) za kapitalna ulaganja Uprave nadležne za sport....195
Tablica 132 Procena prostornih zahteva za površinu infrastrukturne parcele javnih otvorenih prostora za sadašnji broj stanovnika....196
Tablica 133 Procena prostornih zahteva za površinu infrastrukturne parcele javnih otvorenih prostora za predviđeni broj stanovnika za 2033. godinu....196
Tablica 134 Procena finansijskih kapaciteta (€) za kapitalna ulaganja Direkcije nadležne za javne prostore....197
Tablica 135 Procena prostornih uslova za površinu infrastrukturne parcele javnog groblja za sadašnji broj stanovnika....197
Tablica 136 Procena prostornih zahteva za površinu infrastrukturne parcele javnog groblja za predviđeni broj stanovnika za 2032. godinu....197
Tablica 137 Procena slobodnih prostora u okviru postojećih javnih groblja....198
Tablica 138 SWOT Analiza javne i društvene infrastrukture....201
Tablica 139 SWOT Analiza za životnu sredinu....205
Tablica 140 SWOT analiza za opasna područja....208
Tablica 141 SWOT Analiza Prirodno nasleđe....216
Tablica 142 Opštine prema broju stanovniika....217
Tablica 143 Naselja prema velicini i broju stanovnika....218
Tablica 144 Klasifikacija naselja prema normativima prostornog planiranja....218
Tablica 145 Naselja i nadmorske visine....220
Tablica 146 Naselja – građevinska granica i izgrađena područja....221
Tablica 147 Kategorizacije naselja....222
Tablica 148 Postojeće i planirane granice naselja....225
Tablica 149 Naselja za koja se očekuje proširenje i ona za koja se očekuje zbijanje....225
Tablica 150 Snage, slabosti, mogućnosti, rizici – SWOT analiza....226
Tablica 151 Opšte karakteristike Neformalnih Naselja....227
Tablica 152 Karakteristike svakog Neformalnog Naselja....227
Tablica 153 Broj stambenih objekata....230
Tablica 154 Povrsina stambenih objekata....231
Tablica 155 SWOT Analiza za Stanovanje....234
Tablica 156 Poređenja između projekcija planiranog korišćenja zemljišta MDP 2012. i stvarne upotrebe zemljišta 2021. godine....235
Tablica 157 Ključni nalazi tokom procene profila korišćenja zemljišta....236
Tablica 158 Kategorija upotrebe....236
Tablica 159 SWOT trenutna analiza korišćenja zemljišta....237
Tablica 160 Pregled i trendovi planiranja budžeta prema ekonomskim kategorijama, 2017-2020....238
Tablica 161 Pregled i trendovi budžetske potrošnje po ekonomskim kategorijama, 2017-2020....239
Tablica 162 Projekcija budžeta opštine za narednih 8 godina....239
Tablica 163 Izveštaj i trendovi prihoda iz sopstvenog izvora po glavnim kategorijama, 2017-2020....239
Tablica 164 Izveštaj i trendovi prihoda od sopstvenih izvora po glavnim kategorijama, 2017-2020....240
Tablica 165 Projekcija prihoda iz sopstvenih izvora u narednih 8 godina....240

DRAFT

Tablica 166 Državni grantovi, 2018-2019 240
Tablica 167 Projekcija državnih grantova u narednih 8 godina 240
Tablica 168 kapitalne investicije, 2016-2018 241
Tablica 169 Projekcija ulaganja u narednih 8 godina 241
Tablica 170 Agenda održivog razvoja 2031. koja uključuje 17 ciljeva održivog razvoja 244
Tablica 171 SWOT Analiza Scenaria 1 253
Tablica 172 SWOT Analiza Scenaria 2 254
Tablica 173 SWOT Analiza Scenario 3 257

DRAFT

Spisak referenci

- Agencija za statistiku Kosova, Statistički godišnjak Republike Kosovo 2018, Priština, 2018
- Agencija za statistiku Kosova, Statistički godišnjak Republike Kosovo 2014, Priština, 2014
- Agencija za statistiku Kosova, Statistički repertoar privrednih preduzeća na Kosovu, K1-2018 Priština, 2018
- Agencija za statistiku Kosova, Prognoza stanovništva Kosova 2017-2061, Priština, 2017
- Agencija za statistiku Kosova, Stanovništvo po polu, etničkoj pripadnosti i prebivalištu 2011, Priština, 2013
- Agencija za statistiku Kosova, Stanovi i zgrade po opštinama 2013, Priština, 2013
- Agencija za statistiku Kosova, Poljoprivredni podaci po opštinama 2013, Priština, 2013
- Agencija za statistiku Kosova, Podaci o tržištu rada po opštinama 2013, Priština, 2013
- Agencija za statistiku Kosova, Glavni demografski podaci po opštinama 2013, Priština, 2013
- Agencija za statistiku Kosova, Socio-ekonomski podaci po opštinama 2013,13 Priština, 2013

DRAFT

1 UVOD

1.1 INFORMACIJE O ODLUKAMA SKUPŠTINE OPŠTINE U VEZI SA MDP

1.1.1 Odluka Skupštine opštine o nacrtu MDP-a

U skladu sa članom 10. stav 2.1 Zakona br. 04 / L-174 o Prostornom Planiranju dana 29.03.2018 Skupstina Opština ŠTRPCE je donijela odluku br. 01-020/08-4050/18 za izradu Opštinskog Razvojnog Plana za Opštinu Štrpce.

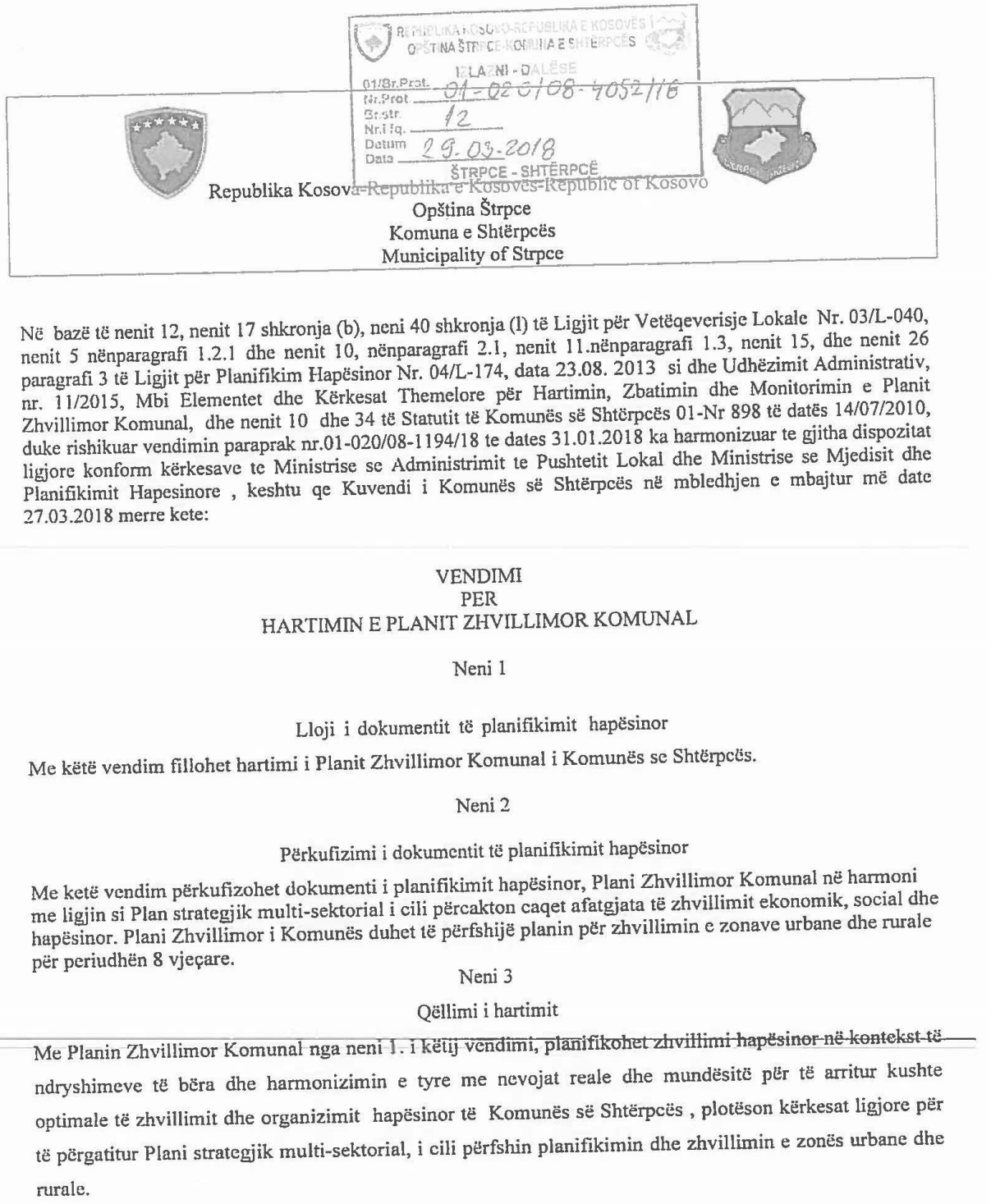

REPUBLIKA KOSOVO-REPUBLIKA E KOSOVËS
OPŠTINA ŠTRPCE-KOMUNA E SHTËRPCËS
DOLAZNI - DALËSE
01/Br.Prot. 01-020/08-4052/18
Nr.Prot
Br.str. 12
Nr.i fq.
Datum 29.03.2018
Data
ŠTRPCE - SHTËRPCË

Republika Kosova-Republika e Kosovës-Republic of Kosovo
Opština Štrpce
Komuna e Shtërpcës
Municipality of Strpce

Në bazë të nenit 12, nenit 17 shkronja (b), neni 40 shkronja (l) të Ligjit për Vetëqeverisje Lokale Nr. 03/L-040, nenit 5 nënparagrafi 1.2.1 dhe nenit 10, nënparagrafi 2.1, nenit 11.nënparagrafi 1.3, nenit 15, dhe nenit 26 paragrafi 3 të Ligjit për Planifikim Hapësinor Nr. 04/L-174, data 23.08. 2013 si dhe Udhëzimit Administrativ, nr. 11/2015, Mbi Elementet dhe Kërkesat Themelore për Hartimin, Zbatimin dhe Monitorimin e Planit Zhvillimor Komunal, dhe nenit 10 dhe 34 të Statutit të Komunës së Shtërpcës 01-Nr 898 të datës 14/07/2010, duke rishikuar vendimin paraprak nr.01-020/08-1194/18 te dates 31.01.2018 ka harmonizuar te gjitha dispozitat ligjore konform kërkesave te Ministrise se Administrimit te Pushtetit Lokal dhe Ministrise se Mjedisit dhe Planifikimit Hapesinore , keshtu qe Kuvendi i Komunës së Shtërpcës në mbledhjen e mbajtur më date 27.03.2018 merre kete:

VENDIMI
PER
HARTIMIN E PLANIT ZHVILLIMOR KOMUNAL

Neni 1

Lloji i dokumentit të planifikimit hapësinor

Me këtë vendim fillohet hartimi i Planit Zhvillimor Komunal i Komunës se Shtërpcës.

Neni 2

Përkufizimi i dokumentit të planifikimit hapësinor

Me ketë vendim përkufizohet dokumenti i planifikimit hapësinor, Plani Zhvillimor Komunal në harmoni me ligjin si Plan strategjik multi-sektorial i cili përcakton caqet afatgjata të zhvillimit ekonomik, social dhe hapësinor. Plani Zhvillimor i Komunës duhet të përfshijë planin për zhvillimin e zonave urbane dhe rurale për periudhën 8 vjeçare.

Neni 3

Qëllimi i hartimit

Me Planin Zhvillimor Komunal nga neni 1. i këtij vendimi, planifikohet zhvillimi hapësinor në kontekst të ndryshimeve të bëra dhe harmonizimin e tyre me nevojat reale dhe mundësitë për të arritur kushte optimale të zhvillimit dhe organizimit hapësinor të Komunës së Shtërpcës , plotëson kërkesat ligjore për të përgatitur Plani strategjik multi-sektorial, i cili përfshin planifikimin dhe zhvillimin e zonës urbane dhe rurale.

Neni 4

Kufiri i territorit

Zonat Kadastrale ne territorin e Komunës se Shtërpcës te përfshira janë:

Nr.	Zona Kadastrale	Shifra	ha	a	m²
1.	Shtërpcë	72717094	3529	93	05
2.	Verbeshtice	72717014	4182	15	37
3	Sevce	72717077	4096	70	90
4.	Jazhince	72717043	1546	56	28
5.	Berevce I	72717004	1184	51	75
6.	Berevce II	72717005	272	58	98
7.	Biti e Eperme	72717020	934	09	30
8.	Biti e Poshtme	72717028	652	42	71
9.	Gotovush	72717023	1611	29	59
10.	Drekoc	72717031	1093	94	86
11.	Brod	72717009	1664	46	96
12.	Kashtanjeve	72717054	1828	84	09
13.	Izhance	72717042	377	00	25
14.	Sushice	72717089	1072	56	66
15.	Vice	72717013	714	62	20
	Gjithsej:		24761	72	95

Neni 5

Subjekti përgjegjës për hartim

Bartës i hartimit të Planit Zhvillimor Komunal caktohet Drejtoria për Planifikim, Rindërtim ,Urbanizëm dhe Mbrojtje te Ambientit

Neni 6

Mjetet dhe mekanizmat e nevojshëm për hartim

Mjetet për hartimin e Planit Zhvillimor Komunal sigurohen nga buxheti i Komunës së Shtërpcës, Drejtoria për Planifikim, Rindërtim ,Urbanizëm dhe Mbrojtje te Ambientit koordinon procesin e hartimit të Planit Zhvillimor Komunal me drejtoritë sektoriale dhe burimet njerëzore brenda komunës.

Neni 7

Bartësi i hartimit të dokumentit të planifikimit hapësinor sipas nenit 1. të këtij vendimi është i obliguar që dokumentin e planifikimit hapësinor të hartojë në afat prej 12 muaj nga dita e hyrjes në fuqi të këtij vendimi.

Neni 8

Konsultime Publike

Projekti i Planit Zhvillimor Komunal para finalizimit duhet të vihet në konsultime publike dhe në shqyrtim publik. Paraqitja e Planit Zhvillimor Komunal në shqyrtim publik dhe koha për dhënien e shqyrtimeve dhe komenteve do të shpallen përmes njoftimeve publike.

Neni 9

Afati i Vlefshmërisë

Dokumenti i planifikimit hapësinor, Plani Zhvillimor Komunal hartohet për periudhën 8 (tete) vjeçare.

Neni 10

Gjuha zyrtare

Dokumenti i planifikimit hapësinor sipas nenit 1 të këtij vendimi duhet të jete në gjuhët zyrtare të Komunës dhe së paku në 3 (kopje) të shtypura e të vulosura dhe 3 kopje digjitale të origjinalit.

Neni 11

Programi

Pjese e këtij vendimi është programi për hartimin dhe menaxhimin e procesit të planifikimit i paraparë me nenin 11. pika 1.3 të Ligjit për Planifikim Hapësinorë Nr. 04/L-174

Neni 12

Hyrja ne fuqi

Me miratimin nga Kuvendi i Komunës së Shtërpcës, ky vendim hynë në fuqi pas dërgimit në autoritetin mbikëqyrës, në kuptim të nenit 81 të Ligjit mbi Vetëqeverisjen Lokale, Nr-03-L- 040 dhe publikimi në web-faqen Zyrtare të Komunës.

Kryesuesi i Kuvendit të Komunës

Predrag Grbic

1.1.2 Odluka Skupštine Opštine o odobrenju i sprovođenju

U skladu sa članom 10. stav 2.2 Zakona br. 04 / L-174 o prostornom planiranju XXX/ XXX/ XXXSkupština opštine je donijela odluku br. XXX za odobravanje i sprovođenje Opštinskog Razvojnog Plana za Opštinu Štrpce.

1.2 INFORMACIJE O ODOBRENJA

1.2.1 Odluka o saglasnosti za životnu sredinu za Izveštaj o strateškoj proceni uticaja na životnu sredinu (SEA)

Opštini je dana 19.09.2022. godine od Ministarstva životne sredine, prostornog planiranja i infrastrukture data ekološka saglasnost za ovaj razvojni plan opštine.

Nakon razmatranja Opštinskog Razvojnog Plana, izveštaj EIA za ORP opštine Štrpce dao je nekoliko preporuka, koje su uzete u obzir od strane izrađivača i opštinskog tima tokom izrade ovog dokumenta. Preporuke su navedene u nastavku:

- Izrada projekata za implementaciju u zaštićenim područjima identifikovanim u opštini Štrpce: Zaštićena područja PN "Šar Planina";
- Pošumljavanje i pošumljavanje površina predviđenih ORP;
- Stvaranje novih parkova u i oko naselja;
- Proširenje i poboljšanje ekoloških uslova u koridoru duž reka;
- Stvaranje zelenih površina i bašta u gradu Štrpcu; podizanje zelenih objekata/barijera duž puteva sa gustim saobraćajem u cilju povećanja zelenih površina, poboljšanja kvaliteta vazduha, smanjenja buke i bezbednosti na putevima;
- Pretvaranje zagađenih i degradiranih površina u zelene površine;
- Izgradnja putne mreže koja povezuje Štrpce sa regionom;
- Poboljšanje stanja postojećih puteva i što je moguće više proširenje;
- Stvaranje kompletne putne mreže u velikim naseljima sa sadržajem za bicikliste i pešake;
- Unapređenje sistema, reda vožnje i kvaliteta autobusa;
- Poboljšanje dizajna puteva obezbeđivanjem punih trotoara i odvojenih biciklističkih staza, u skladu sa evropskim standardima.

DRAFT

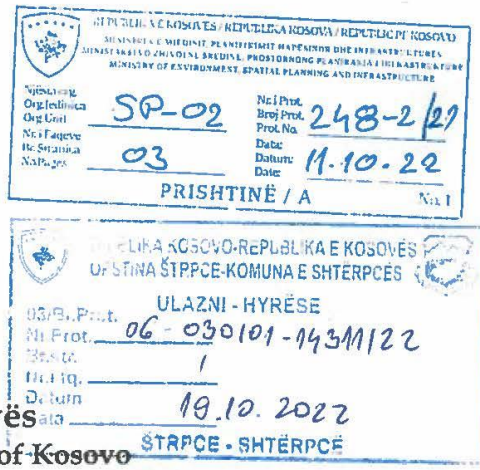

Republika e Kosovës
Republika Kosova - Republic of Kosovo
Qeveria – Vlada - Government

Ministria e Mjedisit , Planifikimit Hapësinor dhe Infrastrukturës
Ministarstvo Sredine, Prostornog Planiranja i Infrastrukture
Ministry of Environment, Spatial Planning and Infrastructure

Kabineti i Ministritit / Kabinet Ministra / Kabinet of the Ministër

DATË/A:	19.09. 2022
REFERENC-Ë:	21/248/MMPHI
PËR/ZA/TO:	Drejtorisë për Planifikim, Rindërtim, Urbanizëm dhe Mbrojtje të Mjedisit – Komuna e Shtërpcës.
CC:	
PËRMES/PREKO/THROUGH:	
NGA/OD/FROM:	Liburn Aliu , Ministër i Ministrisë së Mjedisit, Planifikimit Hapesinor dhe Infrastructures.
TEMA/SUBJEKAT/SUBJECT:	Vendim

Ministria e Mjedisit, Planifikimit Hapësinor dhe Infrastrukturës, e ka pranuar Raportin për Vlerësim Strategjik Mjedisor për Planin Zhvillimor të Komunës së Shtërpcës me nr.: 20/248/MEA, dhe pas shqyrtimit të bërë ka vendosur sikurse në vendimin e bashkangjitur kësaj letërpërcjellëse.

1.Vendimi për Pëlqim Mjedisor për Raportin për Vlerësim Strategjik Mjedisor për Planin Zhvillimor të Komunës së Shtërrpcës.

Me respekt,

Adresa: Objekti i Ri Qeveritar, ish Pallati i Mediave " Rilindja" kati 17, nr: 1713 - 10 000 Prishtinë - Kosovë
Telefon: + 381 38-200-32-307
http://www.ks-gov.net/mmph, E-mail: zsp.mmph@ks-gov.net

Republika e Kosovës
Republika Kosova - Republic of Kosovo
Qeveria – Vlada - Government

Ministria e Mjedisit , Planifikimit Hapësinor dhe Infrastrukturës
Ministarstvo Sredine, Prostornog Planiranja i Infrastrukture
Ministry of Environment, Spatial Planning and Infrastructure

Kabineti i Ministrit / Kabinet Ministra / Kabinet of the Minister

Pas shqyrtimit të Raportit për Vlerësim Strategjik Mjedisor për Planin Zhvillimor të Komunës së Shtërpcës si dhe marrjes së propozimit nga Komisioni për vleresimin e raportit të lartëpermendur , në bazë të nenit13 të Ligjit për Vlerësim Strategjik Mjedisor Nr. 03/L-230, Ministri i Mjedisit, Planifikimit Hapësinor dhe Infrastrukturës nxjerr këtë:

V E N D I M

Komuna e Shtërpcës -Drejtoria për Planifikim, Rindërtim, Urbanizëm dhe Mbrojtje të Mjedisit , pajiset me **Pëlqim Mjedisor** për Raportin për Vlerësim Strategjik Mjedisor për Planin Zhvillimor të Komunës së Shtërpcës.

A r s y e t i m

Komunës së Shtërrpcës -Drejtorisë për Planifikim, Rindërtim, Urbanizëm dhe Mbrojtje të Mjedisit, Ministria e Mjedisit, Planifikimit Hapësinor dhe Infrastrukturës ka shqyrtuar kërkesën, dokumentacionin, Raportin për Vlerësim Strategjik Mjedisor për Planin Zhvillimor të Komunës së Shtërpcës , proces verbalin e Debatit Publik për draft Raportin e Vlerësim Strategjik Mjedisor për Planin Zhvillimor të Komunës së Shtërpcës, listën e pjesmarrësve në Debat Publik .

Adresa: Objekti i Ri Qeveritar, ish Pallati i Mediave " Rilindja" kati 17, nr: 1713 - 10 000 Prishtinë - Kosovë
Telefon: + 381 38-200-32-307
http://www.ks-gov.net/mmph, E-mail: zsp.mmph@ks-gov.net

Ministria e Mjedisit, Planifikimit Hapësinor dhe Infrastrukturës merr vendim për lëshuarjen e **Pëlqimit Mjedisor** për Raportin për Vlerësim Strategjik Mjedisor për Planin Zhvillimor të Komunës së Shtërpcës.

Këshilla Juridike: Kundër këtij vendimi pala e pakënaqur mund të inicoj konflikt administrativ me padi në Gjykatën Themelore në afat prej 30 ditësh nga dita e pranimit të të njejtit.

Ministria e Mjedisit, Planifikimit Hapësinor dhe Infrastrukturës.

Nr.: 22/248/ /22 datë: 19.09.2022

Prishtinë

Liburn Aliu

Ministër i Ministrisë së Mjedisit, Planifikimit Hapësinor dhe Infrastrukturës.

T'i dërgohet:
1. *Parashtruesit të kërkesës*
2. *Komisionit për VSM*
3. *Inspektoratit të MMPHI-së*
4. *Zyrës të Sekretarit të* Përgjithshëm
5. *Kabinetit të Ministrit*
6. *Arkivi i MMPHI*
7. *Divizionit për komunikim me publikun*
8. *Kuvendit të Komunës së Shtërpcës*

Adresa: Objekti i Ri Qeveritar, ish Pallati i Mediave " Rilindja" kati 17, nr: 1713 - 10 000 Prishtinë - Kosovë
Telefon: + 381 38-200-32-307
http://www.ks-gov.net/mmph, E-mail: zsp.mmph@ks-gov.net

1.2.2 Odluka o odobravanju MDP od MPPZSI

U skladu sa članom 9. stav 2.3.1. zakona br. 04 / L-174 o prostornom planiranju 02.122025 MPPZSI je donela odluku br. 8116/25 odobravanje opštinskog razvojnog plana za opštinu Štrpca.

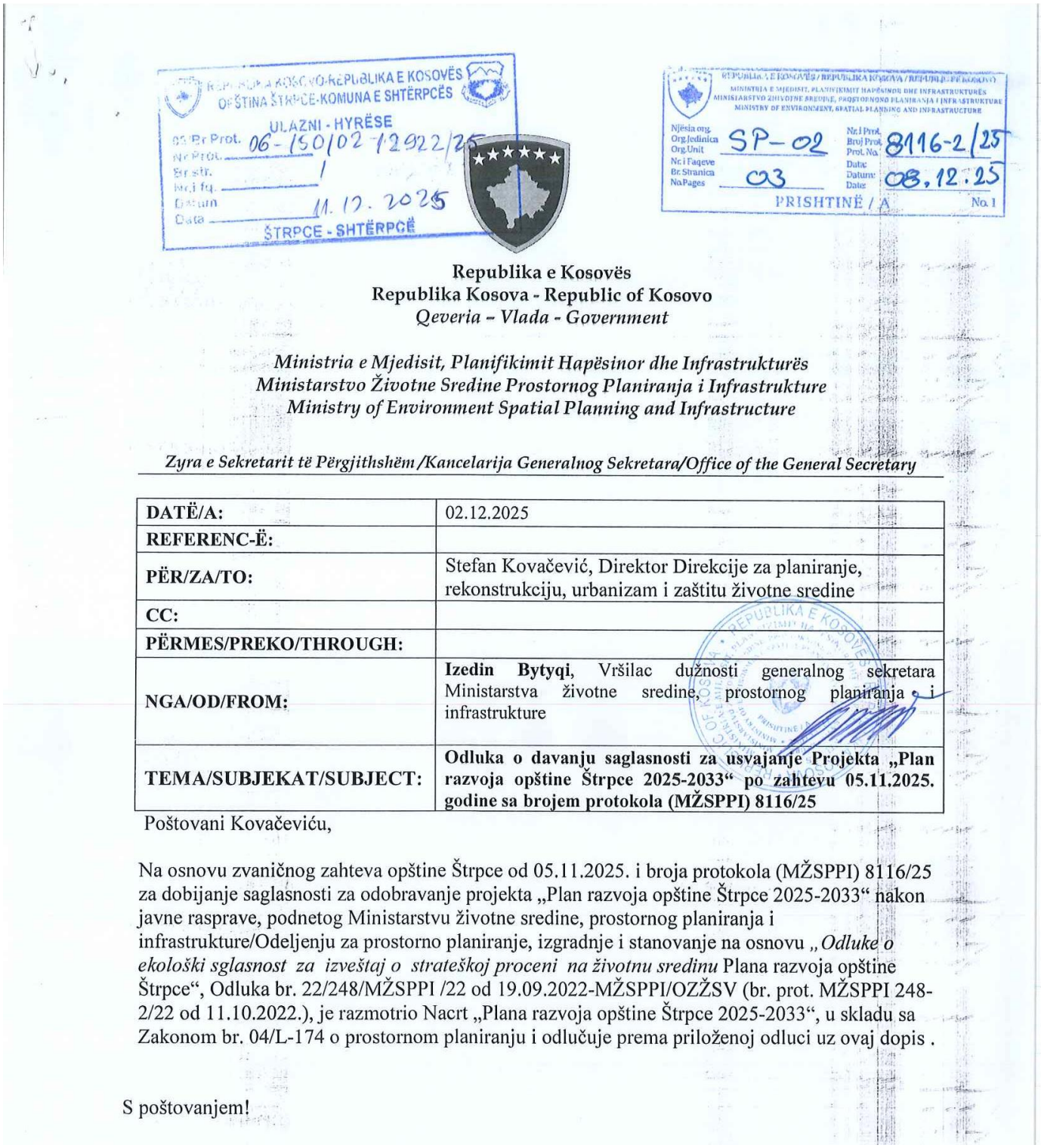

REPUBLIKA E KOSOVËS / REPUBLIKA KOSOVA / REPUBLIC OF KOSOVO
OPŠTINA ŠTRPCE-KOMUNA E SHTËRPCËS
ULAZNI - HYRËSE
Br.Prot. 06-150/02-12922/25
Nr.Prot.
Br.str. 1
Nr.i fq.
Datum 11.12.2025
Data
ŠTRPCE - SHTËRPCË

REPUBLIKA E KOSOVËS / REPUBLIKA KOSOVA / REPUBLIC OF KOSOVO
MINISTRIA E MJEDISIT, PLANIFIKIMIT HAPËSINOR DHE INFRASTRUKTURËS
MINISTARSTVO ŽIVOTNE SREDINE, PROSTORNOG PLANIRANJA I INFRASTRUKTURE
MINISTRY OF ENVIRONMENT, SPATIAL PLANNING AND INFRASTRUCTURE
Njësia org. SP-02
Org.Jedinica
Org.Unit
Nr.i Faqeve 03
Br.Stranica
No.Pages
Nr.i Prot. 8116-2/25
Broj Prot.
Prot.No.
Datë: 08.12.25
Datum:
Date:
PRISHTINË / A
No.1

Republika e Kosovës
Republika Kosova - Republic of Kosovo
Qeveria – Vlada - Government

Ministria e Mjedisit, Planifikimit Hapësinor dhe Infrastrukturës
Ministarstvo Životne Sredine Prostornog Planiranja i Infrastrukture
Ministry of Environment Spatial Planning and Infrastructure

Zyra e Sekretarit të Përgjithshëm /Kancelarija Generalnog Sekretara/Office of the General Secretary

DATË/A:	02.12.2025
REFERENC-Ë:	
PËR/ZA/TO:	Stefan Kovačević, Direktor Direkcije za planiranje, rekonstrukciju, urbanizam i zaštitu životne sredine
CC:	
PËRMES/PREKO/THROUGH:	
NGA/OD/FROM:	**Izedin Bytyqi**, Vršilac dužnosti generalnog sekretara Ministarstva životne sredine, prostornog planiranja i infrastrukture
TEMA/SUBJEKAT/SUBJECT:	**Odluka o davanju saglasnosti za usvajanje Projekta „Plan razvoja opštine Štrpce 2025-2033“ po zahtevu 05.11.2025. godine sa brojem protokola (MŽSPPI) 8116/25**

Poštovani Kovačeviću,

Na osnovu zvaničnog zahteva opštine Štrpce od 05.11.2025. i broja protokola (MŽSPPI) 8116/25 za dobijanje saglasnosti za odobravanje projekta „Plan razvoja opštine Štrpce 2025-2033“ nakon javne rasprave, podnetog Ministarstvu životne sredine, prostornog planiranja i infrastrukture/Odeljenju za prostorno planiranje, izgradnje i stanovanje na osnovu „*Odluke o ekološki sglasnost za izveštaj o strateškoj proceni na životnu sredinu* Plana razvoja opštine Štrpce“, Odluka br. 22/248/MŽSPPI /22 od 19.09.2022-MŽSPPI/OZŽSV (br. prot. MŽSPPI 248-2/22 od 11.10.2022.), je razmotrio Nacrt „Plana razvoja opštine Štrpce 2025-2033“, u skladu sa Zakonom br. 04/L-174 o prostornom planiranju i odlučuje prema priloženoj odluci uz ovaj dopis .

S poštovanjem!

Republika e Kosovës
Republika Kosova-Republic of Kosovo
Qeveria –Vlada - Government

Ministria e Mjedisit, Planifikimit Hapësinor dhe Infrastrukturës
Ministarstvo Životne Sredine Prostornog Planiranja i Infrastrukture
Ministry of Environment Spatial Planning and Infrastructure

Zyra e Sekretarit të Përgjithshëm /Kancelarija Generalnog Sekretara/Office of the General Secretary

Vršilac dužnosti generalnog sekretara Ministarstva životne sredine, prostornog planiranja i infrastrukture, na osnovu člana 18. Zakona br. 06/L-113 o organizaciji i funkcionisanju državne uprave i nezavisnih agencija („Službeni glasnik“, br. 7, 1. mart 2019. godine), Aneksa 1, tačke 10. Uredbe br. 02/2021 o oblastima administrativne odgovornosti Kancelarije premijera i ministarstava, izmenjene i dopunjene Uredbom (VRK) br. 04/2021, i člana 9, stava 2, podstav 2.3 Zakona br. 04/L-174 o prostornom planiranju, donosi ovu :

O D L U K U

O davanju saglasnosti za usvajanje Nacrta Plana razvoja opštine Štrpce 2025-2033.

Odeljenje za prostorno planiranje, Izgradnje i stanovanje u okviru Ministarstva životne sredine, prostornog planiranja i infrastrukture, nakon provere usklađenosti Nacrta „Plana razvoja opštine Štrpce 2025-2033“, U skladu sa Zakonom br. 04/L-174 o prostornom planiranju, „Prostornim planom Kosova - Strategijom prostornog razvoja 2010-2020+“ i Administrativnim uputstvom br. MŽSPP 08/2017 o tehničkim normama prostornog planiranja, daje saglasnost za usvajanje „Plana razvoja opštine Štrpce 2025-2033“.

O b r a z l o ž e n j e

Opštinski nadležan organ za planiranje i prostorno upravljanje - Direkcija za planiranje, rekonstrukciju, urbanizam i zaštitu životne sredine, Opština Štrpce, zvaničnim pismom od 05.11.2025. godine sa Protokolom br. 8116/25 zatražio je od Ministarstva životne sredine, prostornog planiranja i infrastrukture/Odeljenja za prostorno planiranje, izgradnje i stanovanje saglasnost za odobravanje Projekta „Plan razvoja opštine Štrpce 2025-2033“ u skladu sa zakonskom procedurom, nakon javne rasprave otvorene 29.05.2025. godine u trajanju od 30 (trideset) dana.

Odeljenje za prostorno planiranje, izgradnje i stanovanje u okviru Ministarstva životne sredine, prostornog planiranja i infrastrukture, nakon razmatranja i procena Projekta „Plan razvoja opštine Štrpce 2025-2033“ i dokumentacije koja prati Izveštaj o javnoj raspravi, utvrđuje da ovaj Nacrt dokumenta:

1. Ispunjava zakonske uslove o postupcima izrade dokumenata prostornog planiranja predviđenih Zakonom br. 04/L-174 o prostornom planiranju;
2. U skladu je sa članovima 15 i 20 Zakona br. 04/L-174 o prostornom planiranju;

3. U skladu je sa „Prostornim planom Kosova - Strategijom prostornog razvoja 2010-2020+“;
4. U skladu je sa Administrativnim uputstvom MŽSPP br. 11/2015 o osnovnim elementima i zahtevima za izradu, sprovođenje i praćenje Plana razvoja opštine;
5. U skladu je sa Administrativnim uputstvom MŽSPPI br. 08/2017 o tehničkim normama prostornog planiranja.
6. U skladu je sa Administrativnim uputstvom MŽSPPI-br. 05/2014 o odgovornostima organa za prostorno planiranje i principima i postupcima za učešće javnosti u prostornom planiranju.

Opštinski organ nadležan za planiranje i prostorno upravljanje - Direkcija za planiranje, rekonstrukciju, urbanizam i zaštitu životne sredine, Opština Štrpce, u roku od sedam (7) dana nakon usvajanja dokumenta prostornog planiranja od strane Skupštine opštine mora podneti Ministarstvu životne sredine, prostornog planiranja i infrastrukture „Opštinski plan razvoja Štrpca 2025-2033“, kako bi se osigurala tačnost i potpunost podataka uključenih u bazu podataka prostornog planiranja, u skladu sa članom 11 stav 1, podstav 1.11 Zakona br. 04/L-174 o prostornom planiranju.

Opštinski organ nadležan za planiranje i prostorno upravljanje dužan je da poštuje važeći Zakon o poljoprivrednom zemljištu tokom sprovođenja razvoja u opštini, uključujući i „Plan razvoja opštine Štrpce 2025-2033“.

„Plan razvoja opštine Štrpce 2025-2033“ mora biti dostavljen Odeljenju za prostorno planiranje, izgradnju i stanovanje u okviru Ministarstva životne sredine, prostornog planiranja i infrastrukture pre nego što se izvrši procena zakonitosti Odluke o usvajanju Plana razvoja opštine, u smislu člana 81. Zakona br. 03/L-040 o lokalnoj samoupravi.

„Plan razvoja opštine Štrpce 2025-2033“ mora biti preveden na srpski jezik kako je predviđeno članom 5. stav 1. Ustava Republike Kosovo.

- **U skladu sa članom 21. Zakona br. 04/L-174 o prostornom planiranju, Plan razvoja opštine ne može izdavati Uslove za izgradnju!**

Odluka stupa na snagu danom potpisivanja.

Odluka se šalje:
- Podnosiocu zahteva;
- Kabinetu ministra;
- Kancelariji generalnog sekretara;
- Odeljenju za prostorno planiranje, Izgradnje i stanovanje;
- Inspektoratu MŽSPPI;
- Arhivi MŽSPPI.

Izedin Bytyqi

Vršilac dužnosti generalnog sekretara MŽSPPI

1.3 INFORMACIJE O STRATEŠKOM OKVIRU RAZMATRANOM TOKOM IZRADE ORP

1.3.1 KRATKOROČNE, SREDNJOROČNE I DUGOROČNE SEKTORSKE STRATEGIJE NA LOKALNOM I CENTRALNOM NIVOU

U toku pripreme strateškog okvira, opština je zasnovan na sledećim strateškim dokumentima na centralnom nivou:

- Zeleni izveštaj, Priština 2015, Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i ruralnog razvoja.
- Spisak kulturne nasleđa za privremenu zaštitu, Priština 2016, Ministarstvo kulture, omladine i sporta,
- Strategija prostornog razvoja 2010-2020 +, Priština 2010, Ministarstvo životne sredine i prostornog planiranja,
- Prostorni plan Kosova.
- Strategija obezbeđenja kvaliteta za pred-univerzitetsko obrazovanje na Kosovu 2016-2020, Priština 2013,
- Ministarstvo za obrazovanje, nauku i tehnologiju.
- Nacionalna razvojna strategija 2016-2021 (NDS), Priština 2016, Vlada Republike Kosovo.
- Strategija savetodavnih usluga za poljoprivredu i ruralni razvoj i Strategija konsolidacije zemljišta 2010 - 2020, Priština 2010, Strategija razvoja šumarstva 2010 - 2020, Priština 2009; Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i ruralnog razvoja.
- Energetska strategija Republike Kosovo 2016– 2017, Priština, mart 2017., Strategija grejanja Republike Kosovo 2011– 2018, Priština, avgust 2011; Ministarstvo ekonomije.
- Strategija za razvoj javno-privatnog partnerstva za Republiku Kosovo, Priština 2014, Ministarstvo finansija.
- Multimodalna strategija transporta i sektora 2015-2025 i petogodišnji akcioni plan, Priština, avgust 2015., Ministarstvo za infrastrukturu.
- Okvirna strategija za klimatske promene za Kosovo, prostorni plan Kosova, strategija prostornog razvoja, 2010 - 2020+, Priština 2010; Ministarstvo životne sredine i prostornog planiranja.
- Nacionalna strategija za kulturnu baštinu 2016-2026, Priština 2016, Ministarstvo kulture, omladine i sporta.
- Kosovski strateški plan za obrazovanje 2017-2021, Priština 2016, Strategija obezbeđenja kvaliteta za pred-univerzitetsko obrazovanje na Kosovu, Priština 2016; Nauke i tehnologije Ministarstva prosvete.
- Strategija za dijasporu i dijasporu 2013– 2018, Priština 2013, Ministarstvo za dijasporu.
- Strategija zdravstvenog sektora, Priština 2016, Ministarstvo zdravlja.
- Nacionalna strategija za zapošljavanje i veštine, Priština 2014, Ministarstvo socijalne zaštite.
- U pripremi strateškog okvira, opština se oslanjala na sledeće strateške dokumente na lokalnom nivou:
- Strategija za dijasporu i dijasporu 2013– 2018, Priština 2013, Ministarstvo za dijasporu.
- Strategija zdravstvenog sektora, Priština 2016, Ministarstvo zdravlja.
- Nacionalna strategija za zapošljavanje i veštine, Priština 2014, Ministarstvo socijalne zaštite.

1.3.2 Strategije centralnog nivoa

Strategija zaštite životne sredine

Kosovo prolazi kroz važnu fazu posleratnog razvoja u kojoj, slično kao posleratne zemlje regiona, okruženje u početku nije bio jedan od prioriteta.

Kosovo nema dugu tradiciju bavljenja problemima zaštite životne sredine, nijedna institucija (ministarstvo) odgovorna za životnu sredinu, niti odgovarajuće zakonodavstvo da to urade. Sve ove činjenice izazivaju zabrinutost prošlih administracija na Kosovu o životnoj sredini. Prvi zakon o zaštiti životne sredine na Kosovu usvojen je 2003. godine i obavezuje Ministarstvo životne sredine i prostornog planiranja da pripremi predlog Kosovske strategije za zaštitu životne sredine i održivi razvoj. Današnje okruženje je globalni problem i jedan je od uobičajenih problema koji se razvijaju i razvijaju. U današnjem svetu dugoročni ključni ciljevi zaštite životne sredine su:

DRAFT

a. Poboljšanje kvaliteta života ljudi - jasno je da bez ekonomskog razvoja ne može biti odgovarajuće brige o životnoj sredini, jer zaštita životne sredine košta.

b. Racionalna i održiva upotreba prirodnih resursa - fokusiranje na postojeće resurse koji su dostupni i na one koji se mogu obnoviti.

c. Eliminisati štetne uticaje na životnu sredinu - fokusiranjem na ekonomske aktivnosti koje imaju najmanje uticaja na životnu sredinu.Zelena knjiga - Strategija održivog poljoprivrednog i ruralnog razvoja na Kosovu

Svrha ove Zelene knjige je da u doglednoj budućnosti predstavi politike i strategije Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i ruralnog razvoja (MPŠRR) i Direkcije za ruralna pitanja (DRA), zajedno sa njihovim pravnim i organizacionim okvirom.

Strategija ima za cilj da poboljša poljoprivredni i ruralni sektor na Kosovu. Ministarstvo će igrati olakšavajuću ulogu u uspostavljanju pravnog i institucionalnog okvira radi promovisanja prelaska iz bivše centralizovane ekonomije u planiranu slobodnu tržišnu ekonomiju u okviru regulatorne uloge javne uprave. S obzirom na činjenicu da 60 odsto stanovništva živi u ruralnim oblastima i uglavnom sa niskim nivoom zaposlenosti, strategija se poklapa kako sa poljoprivrednim razvojem, tako i sa ruralnim razvojem, a ima za cilj stvaranje prihoda i umnožavanje prihoda. usevi kao proizvodi sa dodatom vrednošću koji mogu pokriti većinu domaće potražnje. Strategija se takođe bavi regionalnim i EU tržišnim mogućnostima i razvojem lanca od farme do finalnog prehrambenog proizvoda.

Energetska strategija Kosova

Energetska strategija Kosova izrađena je u skladu sa Energetskim zakonom i Programom Vlade Kosova i predstavlja osnovni okvir na osnovu kojeg, nakon odobrenja od Vlade i Skupštine Kosova, postavljaju se ciljevi i prioriteti razvoja u skladu sa energetskim sektorima. Da bi se postigli ciljevi Strategije, moraju se definisati politike, projekti i potrebne pravne, organizacione, strukturne, obrazovne i političke politike. Obaveza izrade Strategije takođe proizilazi iz međunarodnih sporazuma o stvaranju zajedničkog regionalnog tržišta i zaštite životne sredine.

Kosovska strategija energetskog razvoja odnosi se na efikasno upravljanje postojećim energetskim resursima i razvoj novih. On utvrđuje politike i mere za korišćenje energetskih resursa za dobrobit ekonomskog razvoja i socijalne zaštite, obezbeđujući zaštitu životne sredine u skladu sa međunarodno prihvaćenim standardima.

Strategija visokog obrazovanja na Kosovu

Strategija razvoja visokog obrazovanja na Kosovu je dokument koji odražava konsenzus političkih aktera, akademske i naučne zajednice, studenata, civilnog društva, zainteresovanih u obrazovanju i široj javnosti o jasno artikulisanoj viziji šta želimo visoko obrazovanje i nacrtati put ka ispunjenju naših strateških ciljeva.

Strateški dokument predstavlja predlog za transformaciju, reformu i razvoj visokog obrazovanja prema efikasnijem modeliranju, planiranju, administraciji i upravljanju.

Nova politička, društvena i ekonomska stvarnost na Kosovu polazište je za nove promene i dešavanja u oblasti visokog obrazovanja. Izolacija i politička kretanja u proteklom periodu rezultirali su usporavanjem razvoja, što je i dalje vidljivo i u posleratnom periodu, uprkos prisustvu nekih pozitivnih kretanja u ovoj oblasti.

Transformacija visokog obrazovanja događa se kada zemlja prolazi kroz tranzicioni period. Nacionalni dnevni red identifikovao je ključne tačke: utvrđivanje konačnog političkog statusa Kosova, ekonomski razvoj zemlje, socijalna politika za stvaranje jednakih mogućnosti i uspostavljanje pravde za sve etničke i ugrožene grupe, kao i integrisanje zemlje u zajednicu. evropski.

Sistem visokog obrazovanja treba razvijati na način koji služi novom društvenom poretku, odgovara nacionalnim potrebama i odgovara novim realnostima i mogućnostima.

Uprkos mnogim problemima i volji za promenama, postalo je jasno da ne postoje laka i brza rešenja za razvoj sistema visokog obrazovanja na Kosovu.

DRAFT

Stoga je Ministarstvo obrazovanja, nauke i tehnologije odlučno da sistematski pristupa promenama, uključujući sve relevantne faktore u društvu. Polazeći od ove definicije, tražena su rešenja koja će omogućiti našoj zemlji da postane sastavni deo evropskog prostora visokog obrazovanja koji je postavljen u ciljevima Bolonjskog procesa. U tom kontekstu, izgradnjom kvalitetnog i fleksibilnog sistema visokog obrazovanja koji odgovara zahtevima društva, stvoriće se preduslovi da visoko obrazovanje funkcioniše u održivom razvoju društva.

Zdravstvena strategija

Misija Ministarstva zdravlja je da razvije efikasan i efikasan sistem visokokvalitetnih zdravstvenih usluga kako bi se zadovoljili potrebe celokupnog stanovništva Kosova, bez obzira na etničko poreklo, religiju ili pol, i poboljšalo celokupno zdravstveno stanje putem:

- Razvijanje politike i profesionalnih saveta o zdravstvenim uslugama, radi pružanja boljih profesionalnih politika i saveta i boljih standarda zdravstvenih usluga kroz preventivne aktivnosti;
- Strateško upravljanje pružanjem okvira upravljanja za razvoj održivih i kontinuirano poboljšavajući zdravstvenih usluga.
- i podržavaju ih kroz razvoj ljudskog potencijala, koordinaciju ulaganja, upravljanje kvalitetom i informacione sisteme; i
- Operativno upravljanje osiguravajući pružanje kvalitetnih i ekonomičnih javnih usluga primarne, sekundarne, tercijarne zdravstvene zaštite svim zdravstvenim ustanovama.
- U okviru Kosovskog Prostornog Plana, Strategije Prostornog Razvoja 2010-2020, Vlada je postavila sledeće strateške prioritete:
- Kosovo je otvorena i integrisana zemlja u regionu i šire;
- Omogućavanje pristupa infrastrukturi za sve
- Kvalitetno i kontinuirano obrazovanje za sve;
- Kvalitetne i decentralizovane medicinske usluge;
- Zaštita životne sredine;
- Povećanje poljoprivredne i industrijske produktivnosti;
- Uravnotežen prostorni razvoj;
- Stvaranje dovoljno radnih mesta.

1.3.3 Strategije Prostornog Plana Kosova (PPK)

Prostorni Plan Kosova – Strategija Prostornog Razvoja 2010–2020+ određuje karakteristične osobine i planirane pravce razvoja glavnih regiona na Kosovu. Analizom ORP-a u nastavku, u proces izrade ORP-a integrisane su i regionalne strategije.

1.3.3.1 Uputstva, odgovornosti i zahtevi koji proizilaze iz PPK -a

Prostorni Plan Kosova – Strategija Prostornog Razvoj 2010–2020+ predstavlja centralni dokument prostornog planiranja, sa ciljem obezbeđivanja uravnoteženog i održivog razvoja za celu teritoriju Republike Kosovo. Šodno tome, sve opštine treba da se pridržavaju planiranih razvojnih smernica navedenih u Prostornom Planu Kosova – Strategiji Prostornog Razvoj 2010–2020+, koji podržava sledeću viziju:

"Kosovo je suverena zemlja integrisana u Evropsku zajednicu sa održivim socio-ekonomskim razvojem, modernom infrastrukturom i tehnologijom, sa mogućnošću obrazovanja za sve i kvalifikovanom radnom snagom, zemlja koja poštuje životnu sredinu, prirodno i kulturno nasleđe na čitavoj svojoj teritoriji i u susednim državama, sa otvorenim društvom koje promoviše različitost i razmenu ideja, poštujući prava svih." .[1]

[1]MEA, Prostorni Plan Kosova – Strategija Prostornog Razvoja 2010 – 2021+, Priština, 2010

Strategija Prostornog Razvoja KPP-a se zasniva na::

- Razvoj snažne urbane mreže za ekonomski razvoj;
- Razvoj i očuvanje prirodnih resursa;
- Razvoj strateških veza.

Prostorni Plan Kosova – Strategija Prostornog Razvoja 2010–2020+ određuje karakteristične osobine i planirani razvoj glavnih regiona na Kosovu.

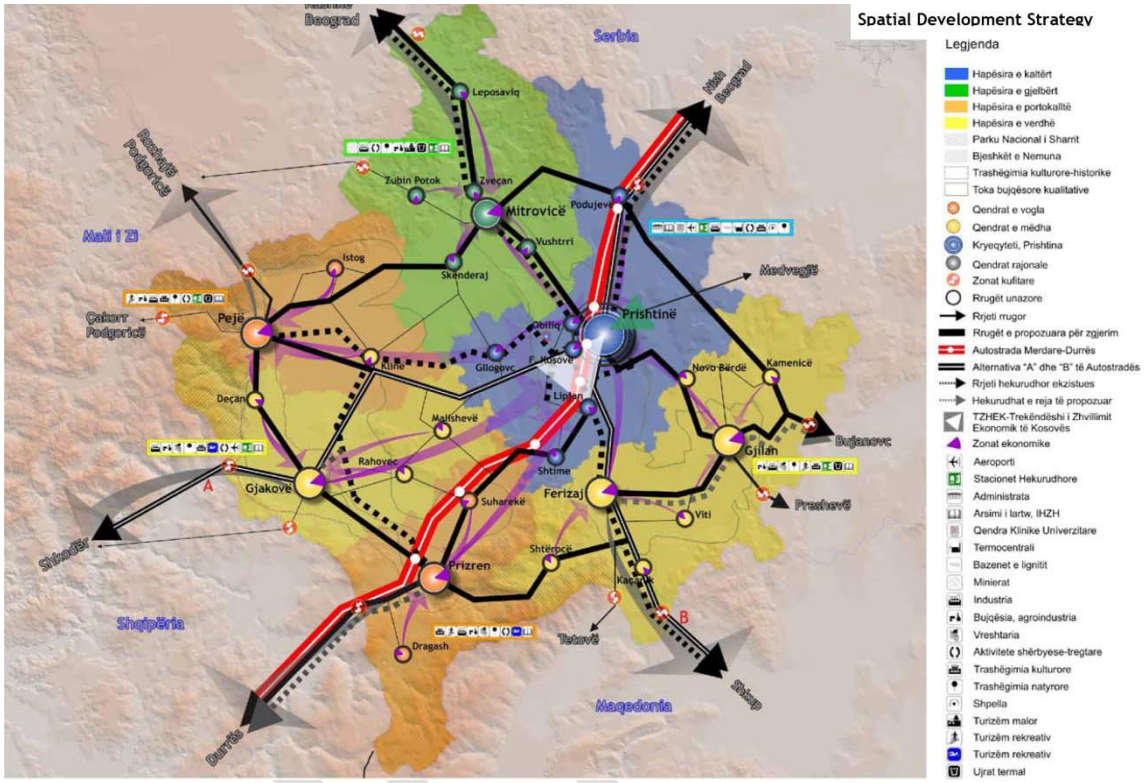

Mapa 1 Prostorni Plan Kosova – Strategija Prostornog Razvoja, 2010–2020+

Prostorni Plan Kosova – Strategija Prostornog Razvoja, 2010–2020+, Ministarstvo ekonomije i životne sredine odredilo je Gnjilanski region, koji obuhvata i opštine Kačanik, Artana, Vitina, Kamenica i Štrpce, kao sastavni deo zone „Mostovi Kosova – Zelena zona" koja ima sledeće prednosti i mogućnosti razvoja:

- Tradicija i snažan aktuelni trend trgovine;
- Tradicionalno prostor u kojem zajedno žive i rade različite etničke grupe, uz visok stepen tolerancije;
- Prostor koji nije bio značajno pogođen posledicama poslednjeg rata u poređenju sa drugim delovima Kosova;
- Mogućnost izgradnje efikasnog javnog prevoza, zahvaljujući i dalje niskom stepenu motorizacije;
- Trend izgradnje (individualnog, kolektivnog i poslovnog stanovanja) koji potvrđuje potencijal privatnih investicija;
- Mogućnost usmeravanja privatnog kapitala ka značajnim ulaganjima prema razvojnim planovima;
- Kvalitetno zemljište, pogodno za razvoj poljoprivrede, prerađivačke i uslužne industrije, kao i agrobiznisa;
- Prisustvo prirodnih, rekreativnih i lekovitih resursa, uključujući termalne vode, što pruža mogućnost za razvoj planinskog, rekreativnog i zdravstvenog turizma.

Za ovu zonu predviđen je razvoj trgovinskih, agroindustrijskih i turističkih usluga. Prema KPP-u, „Mostovi Kosova – Zelena zona" imaju sledeće karakteristike:

- Poljoprivredno zemljište visokog kvaliteta;
- Resurse mineralnih voda;
- Slobodne zelene površine;
- Ekonomske aktivnosti u trgovini, industriji i turizmu – planinskom, tranzitnom i zdravstvenom.

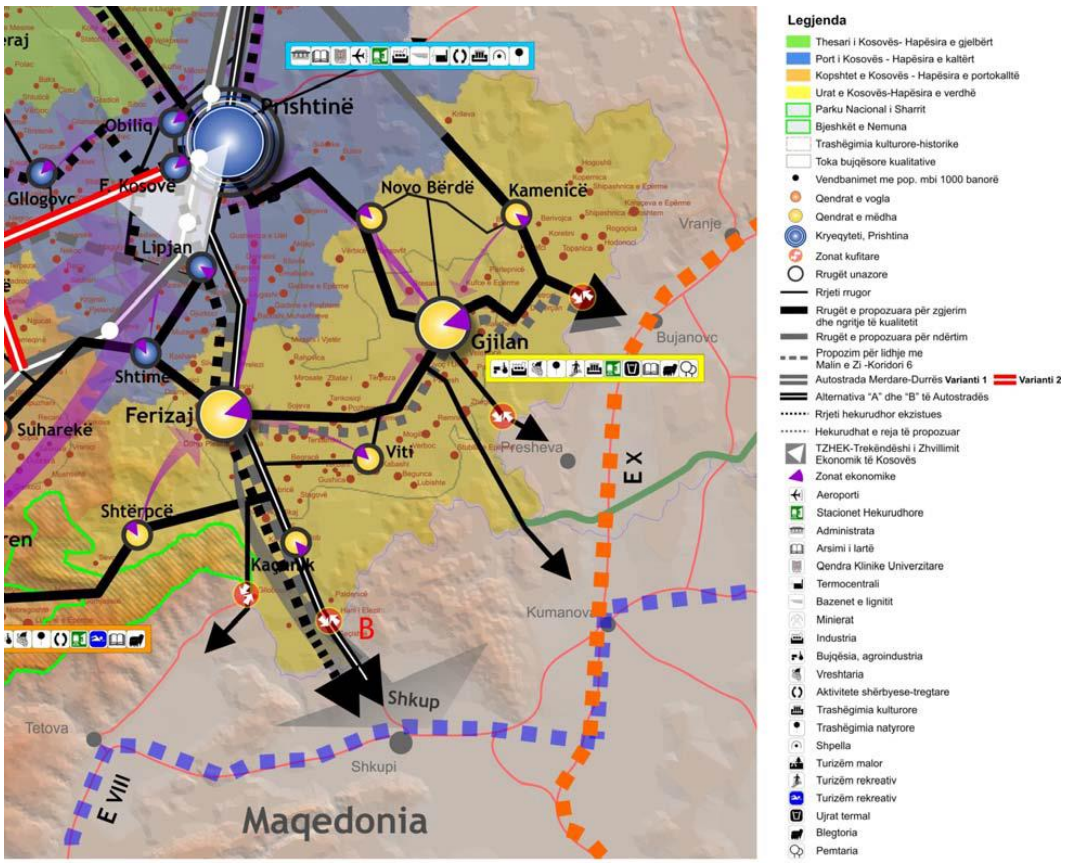

Mapa 2 Mostovi Kosova – Žuti prostor, Prostorni plan Kosova - Strategija prostornog razvoja 2010 – 2020+

Vizija predviđa važnu ulogu Kosovskih mostova – Žuti prostor, vezu između Kosova i susednih zemalja, sa sledećim glavnim ciljevima:

- Razvoj mreže naselja koja omogućava lak pristup i atraktivne uslove za život i rad u velikim gradovima Gnjilane, Kamenice, kao i u malim selima;
- Podrška održivoj ekonomiji lokalnog urbanizma;
- Konkurencija na domaćem i vanjskom tržištu;
- Razvoj infrastrukture (drumski, železnički, vazdušni transport, informacione i komunikacione tehnologije IKT) za stvaranje odgovarajućih međugradskih veza sa drugim delovima unutar i van Kosova.

Strategije uključene u Prostorni plan Nacionalnog Parka Šar

Prostorni plan Nacionalnog Parka „Šari" , sadrži strategiju kojom treba da se ostvare ciljevi i zadaci za park, utvrđeni tokom procesa planiranja u koji su bili uključeni svi relevantni predstavnici, počev od različitih sektora Vlade Kosova do običnog građanina. U nastavku su planirane strategije za Nacionalni park Šar.:

1. **Strategija razvoja i upravljanja životnom sredinom:**
   - Funkcionisanje jedinstvenog pravnog tela odgovornog za upravljanje parkom;
   - Izrada plana upravljanja za teritoriju Nacionalnog parka „Šari";
   - Efikasna administracija i proširenje nadležnosti parka;
   - Svesnost i informisanost o parku ;

- Zaštita šuma od prirodnih i ljudskih faktora (seča, bolesti, požari, lavine i erozija);Zaštita i očuvanje biodiverziteta parka ;
- Zaštita, praćenje i racionalno korišćenje resursa parka;
- Osiguravanje fizičkog postojanja i očuvanje pune autentičnosti područja i objekata TK-a ;
- ;Obezbeđivanje neophodne infrastrukture za područja i objekte TK
- Svest i informisanje o ulozi i značaju kulturnog nasleđa ;
- Međuinstitucionalna saradnja na centralnom i lokalnom nivou;
- Očuvanje i zaštita duhovnog nasleđa.

2. **Strategija za ekonomski razvoj**
   - Planirani razvoj i kontrola razvoja unutar i oko parka
   - Međuopštinska saradnja za ruralni razvoj između opština u kojima se park nalazi;
   - Podržavanje naselja oko parka radi pružanja turističke ponude; obezbeđivanje tradicionalnih eko-proizvoda i njihov marketing ;
   - Svest o očuvanju tradicionalne kulture zajednica koje žive u okolini parka, aktivnosti koje utiču na razvoj ekoturizma ;
   - Javno-privatno partnerstvo za obezbeđivanje uslova za nova ulaganja u rekreativne kapacitete ;
   - Uspostavljanje nadzornih, kontrolnih i poslovnih objekata u funkciji parka ;
   - Prednosti od ekološkog korišćenja Parka ;
   - Završetak obrazovnih programa za turističku privredu ;
   - Propaganda prirodnih, pejzažnih i turističkih vrednosti parka ;
   - Ratifikacija međunarodnih konventa (RIO, Kjoto, ESPOO, Llugano i dr.) i ispunjavanje obaveza koje proizilaze iz konvente ;
   - Saradnja na KP „Šari“ između Kosova i susednih zemalja, kao i sa zemljama u regionu i šire ;
   - Konkurs za međunarodne fondove sa zajedničkim projektima Kosova, Albanije i Severne Makedonije za prekograničnu oblast Šar planine;
3. **Strategija razvoja fizičke infrastrukture:**
   - Dobar pristup putevima i stazama svim delovima parka koji su od interesa za posetu ;
   - Obezbeđivanje javnog prevoza i neophodnih parking mesta ;
   - Obezbeđivanje prevoza skijašima do tačaka sa kojih počinju spuštenjem ;
   - Obezbeđivanje redovnog snabdevanja električnom energijom nacionalnog parka i okolnih naselja ;
   - Izgradnja javnog vodovoda i kanalizacije u parku i okolnim naseljima ;
   - Razvoj pošte i telekomunikacija u nacionalnom parku i naseljima oko njega ;
   - Efikasno upravljanje otpadom ;

1.3.4 Strategije iz prethodnih opštinskih planova

1.3.4.1 Strategije ORP

U ovom slučaju je prethodni opštinski plan istog nivoa Opštinski Razvojni Plan (MDP). Opština Štrpca je prvi MPP usvojila 2012. godine sa vremenskim periodom 2012-2022, u skladu sa zahtevima Zakona br. 2003/14 o prostornom planiranju.

Vizija MDP 2012 - 2022+ oslanjala se na omogućavanje brzog razvoja i valorizacije resursa koji se sastoje od stambenih, industrijskih, rekreativnih i rekreativnih područja, a svi tokovi treba da budu projektovani i izgrađeni na način pozitivan za životnu sredinu, ekonomiju i nacija - sada i u budućnosti. Potrebno je osigurati da se takvi događaji ne sukobe (sa štetnim efektima) sa drugim društvenim interesima kao što su životna sredina, zdravlje i sigurnost stanovništva. Pri planiranju novih tokova treba voditi računa o prethodnim tokovima.

DRAFT

Vizija prethodnog MDP-a je:

„Opština Štrpce kao regionalni lider sa razvijenim turizmom, sa svim prirodnim resursima, razvijenom poljoprivredom i trendovima savremene tradicije i tokova, sa kvalitetnim i održivim okruženjem za sve zajednice.“

U pogledu prostornog pozicioniranja, MDP definiše sledeći koncept prostornog razvoja kroz policentrični prostorni razvoj sa tri podcentra Sevce, Drajkovc i Brod, pružajući uslove za budući razvoj naselja u skladu sa konceptom kompaktnih, proširenih naselja, Cilj je da poboljša i poboljša kvalitet obrazovne infrastrukture na svim nivoima, u skladu sa konceptom policentričnog razvoja tri podcentra, obezbeđivanjem zdravstvenih ustanova u naseljima na osnovu njihove funkcije i hijerarhije, obezbeđujući uslove i pogodnosti za korišćenje, očuvanje i održivo očuvanje kulturne nasleđa koja se koristi, obezbeđivanje uslova i sadržaja efikasne administracije i transparentnih javnih institucija, pružanje sportskih i rekreativnih sadržaja u naseljima u skladu sa njihovom funkcijom i hijerarhijom, pružajući materijal za život mladih , smanjenje nezaposlenosti i smanjenja siromaštva, obezbeđivanje centara za zajednice u okviru lokalnih centara, centara za starije, siročad i beskućnike i pristup osobama sa invaliditetom, sa ciljem:

1. Budući razvoj Štrpca, u skladu sa konceptom policentričnog prostornog razvoja;
2. Budući urbani razvoj trebao bi biti u skladu sa konceptom kompaktnih naselja;

Međutim, strateški prioriteti utvrđeni u MDP 2012-2022 + uzeti su u obzir u svim fazama izrade ovog MDP-a. Strateški prioriteti predviđeni u MDP 2012-2022 + nisu realizovani i biće uzeti u obzir prilikom izrade plana MDP:2025-2033

Demografija i socijalna pitanja

- Stvaranje uslova za osnovno i srednje obrazovanje u zavisnosti od koncepata podcentra i evropskih standarda;
- Stvaranje uslova za visoko obrazovanje;
- Stvaranje uslova za kulturne i sportske aktivnosti, posebno korišćenje arhitektonskih i arheoloških kulturnih vrednosti.

Ekonomski razvoj

- Planirani razvoj industrijskog područja i područja za industrijski razvoj;
- Razvoj aktivnih ruralnih područja i područja za poljoprivredni razvoj;
- Razvoj rekreativnih i turističkih područja na planini Šar;
- Razvoj ruralnog turizma;
- Zaštita i razvoj prirodnih resursa;
- Novi pristup putnim koridorima, završetak i jačanje postojećih linija.

• Okolina i korišćenje zemljišta (Planiranje i upravljanje naselja)

- Izrada regulatornih planova grada i naselja;
- Uređenje korita reke Lepenac i njenih pritoka;
- Zaštita poljoprivrednog zemljišta koja će biti definisana ovim planom;
- Zaštita resursa.

Infrastruktura

- Izgradnja infrastrukture za skladištenje i transport pitke vode;
- Transportna infrastruktura za privremeni i stalni tretman otpadnih voda;
- Izgradnja infrastrukture alternativne energije;
- Izgradnja infrastrukture za privremene i stalne deponije;
- Izgradnja nove putne mreže i nadogradnja postojeće putne mreže sa pripadajućom infrastrukturom prema Makedoniji i Srbiji;
- Podrška tehničkoj infrastrukturi policentričnog razvoja i olakšavanje pristupa podcentrima;
- Izgradnja infrastrukture koja će obezbediti sigurnost i regulisanje gradskog i međugradskog saobraćaja;

DRAFT

- Stvaranje i poboljšanje kvaliteta javnih površina u ruralnim i urbanim sredinama opštine (groblja, autobuske stanice, parkirališta, zelene površine, sanacija komercijalnih prostora).
- Poboljšanje i rekonstrukcija postojeće energetske infrastrukture;
- Novo povezivanje optičke mreže sa pratećom infrastrukturom na teritoriji opštine Štrpca .

1.3.4.2 Strategije URP

Paralelno sa URP, opština Štrpca je takođe izradila i usvojila urbanistički razvojni plan (UDP). U pogledu prostornih oznaka ORP i URP se ne razlikuju, osim što je UDP dizajniran samo za urbani deo.

Na osnovu vizije opštinskog prostornog plana Štrpca koji region vidi u budućnosti kao: Opština Štrpce je regionalni lider sa razvijenim turizmom i svim prirodnim resursima, razvijenom poljoprivredom zasnovanom na tradiciji i modernim tokovima, kvalitetnom okruženju i stabilna za sve zajednice, UDP je izneo sledeću viziju gradskog područja Štrpce :

„Grad Štrpce sa kompaktnim razvojem predstavljaće most koji povezuje opštinu sa regionom, sa integrisanom infrastrukturom, moćnim funkcijama i sadržajem, atraktivnim za život i rad i građana i posetilaca, sa održivom ekonomijom , atraktivan za ulaganja koja ispunjavaju kriterijume zaštite životne sredine."

URP pored integracije širokog razvojnog koncepta i strateških prioriteta ORP, on definiše kao strateške prioritete, kao što su:

Demografija i socijalna pitanja

- Stvaranje uslova za osnovno i srednje obrazovanje u skladu sa evropskim standardima;
- Obezbeđivanje uslova za visoko obrazovanje;
- Stvaranje uslova za kulturne i sportske aktivnosti, a naročito korišćenje kulturnih, arhitektonskih i arheoloških vrednosti.

Ekonomski razvoj

- Planirani razvoj industrijskih područja: „Taraia“ i „Breg“;
- Razvoj turističkih i rekreativnih područja: "Velika Livada" i "Obe Reke ";
- Ulaganje u mala i srednja preduzeća;
- Novi pristup prometnim koridorima urbanih područja, dopunjujući i jačajući postojeće veze.
- Životna sredina i korišćenje zemljištaIzrada regulacionih planova gradova
- Bavljenje manje razvijenim segmentima urbanog područja;
- Regulisanje korita reke Miloštice;
- Stvaranje zelenih površina i njihova zaštita.

Infrastruktura

- Izgradnja nove saobraćajnice koja povezuje gradsku zonu sa skijaškim centrom;
- Izgradnja nove obilaznice oko urbanog područja;
- Nastavak izgradnje puteva koji će povezati urbano područje sa sportskim kompleksom „Livada“;
- Poboljšanje postojeće putne mreže u gradskom području s pripadajućom infrastrukturom;
- Izgradite infrastrukturu koja će obezbeđivati bezbednost i regulaciju saobraćaja u urbanom području;
- Stvaranje i poboljšanje kvaliteta javnih površina (groblje, autobuska stanica, parking mesto itd.);
- Pokrivanje postojećih nekritičnih resursa;
- Izgradnja vodovodne mreže u kolektivnom stambenom području „Vakavska“ i sportskom kompleksu „Livad“;
- Izgradnja postrojenja za kontinuirano prečišćavanje otpadnih voda;
- Izgradnja kanalizacione mreže u kolektivnom stambenom prostoru „Vakavska“ i sportskom kompleksu „Livad“;
- Izgradnja alternativne energetske infrastrukture, nadogradnja i dogradnja postojeće energetske infrastrukture;
- Nova optička mrežna veza sa pripadajućim infrastrukturom;
- Obnova železničkog sistema.

DRAFT

▪

1.3.4.3 Regionalne strategije ili strategije susednih Opština

Kosovski prostorni plan (KFP) definiše karakteristične karakteristike i planirani razvoj ključnih regiona na Kosovu, a analiza KFP dole takođe uključuje regionalne strategije u razvojni proces MDP-a.

Ispod, i uzimajući u obzir sve nacionalne i lokalne sektorske strategije navedene u gore navedenom rezimeu, smatra se da su sve strategije susednih opština integrisane u proces izrade ovog MDP-a.

1.3.3.3.1. Razvojni Plan Opštine Uroševac

Razvojni Plan Opštine Uroševac definisao je sledeću strategiju:

Vizija

„Uroševac, otvoreno, atraktivno mesto, dinamičan razvoj i moderna infrastruktura. Most ekonomskih, komercijalnih i kulturnih komunikacija. Integracija opština između glavnih gradova. Kapija do planinskih venaca, gde račvanje poziva na rekreaciju. Mesto gde se promoviše investicioni potencijal građana, gde žive dostojanstveno u bezbednom okruženju.“

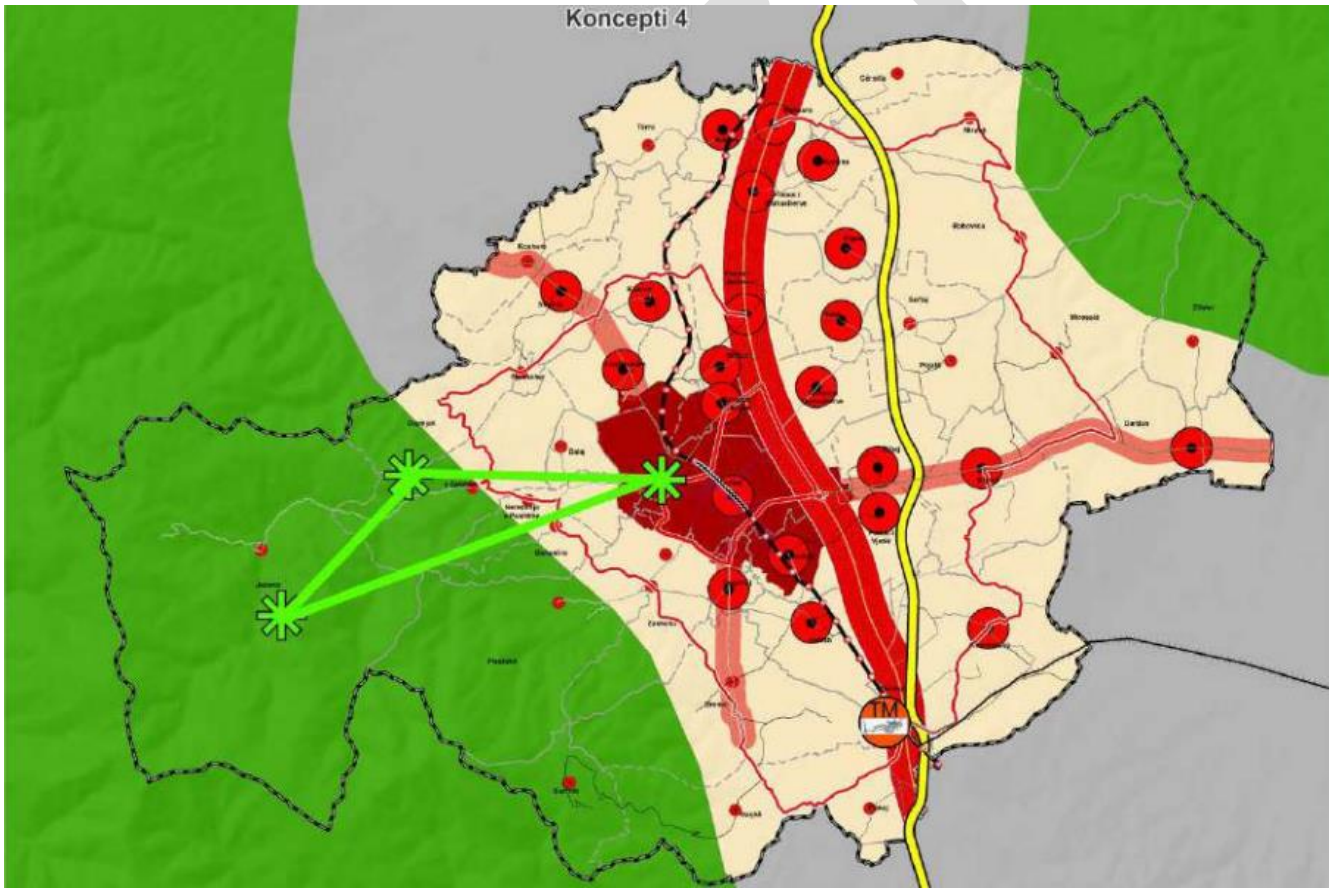

Mapa 3 Koncept razvoja Razvojnog Plana Opštine Uroševac

STRATEŠKI PRIORITETI

Ekonomski razvoj

- Razvijena MSP;
- Razvoj privrednih zona;
- Razvoj opšte i specifične infrastrukture;
- Promocija investicija JPP;
- Eksploatacija podzemnih dobara;

- Očuvanje i uređenje poljoprivrednog zemljišta;
- Razvoj rekreativnog i kulturnog turizma.
- Tehnička infrastruktura
- Podizanje kapaciteta proizvodnje vode za piće;
- Popravka i izgradnja vodovodne mreže;
- Ugradnja zonskih vodomera za praćenje gubitaka;
- Popravka i izgradnja kanalizacione mreže;
- Proširenje mreže za odvodnjavanje;
- Unapređenje i proširenje postojeće električne mreže;
- Izgradnja toplovodne mreže za centralno grejanje;
- 100% pokrivenost telekomunikacionom mrežom i unapređenje kablovske mreže;
- Određivanje prostora za sahranjivanje uginulih životinja;
- Određivanje površine za deponiju čvrstog otpada;
- Određivanje prostora za centar za tretman otpada;
- Određivanje površine za odlaganje čvrstog otpada.

Prevoz i javni prevoz

- Otvaranje novih puteva i proširenje postojećih;
- Izrada staza za bicikliste, pešake i osobe sa invaliditetom;
- Otklanjanje udesa na železnici;
- Proširenje državnih puteva ka raskrsnicama novog autoputa;
- Povezivanje sela preko alternativnih obilaznica;
- Jačanje železničkog saobraćaja i javnog i međugradskog saobraćaja.

Javna i društvena infrastruktura

- Unapređenje i proširenje infrastrukture za javne zdravstvene usluge
- Unapređenje i proširenje infrastrukture za javne obrazovne usluge
- Unapređenje i proširenje infrastrukture za rekreativne delatnosti
- Unapređenje i proširenje infrastrukture za kulturno-umetničke delatnosti
- Unapređenje administrativnih usluga za Građani.

Životna sredina i površine sa opasnostima

- Zaštita životne sredine
- Zaštita vode
- Izgradnja kanalizacionog sistema i sistema atmosferskih voda duž reka;
- Uređenje sistema odvodnjavanja površina u blizini reka;
- Izgradnja pešačkih staza duž obala reka;
- Izrada programa za podizanje svesti o zaštiti vegetacije i tretmanu reke kao prirodne vrednosti;
- Izrada plana upravljanja otpadom (reciklaža, selekcija otpada);
- Prečišćavanje otpadnih voda (izgradnja postrojenja).
- Svest stanovnika o zaštiti šuma i prirode uopšte;
- Međuopštinska saradnja za zaštitu šuma u međuopštinskim područjima;
- Izgradnja kapaciteta u upravljanju šumarskim sektorom.
- Implementacija VRMF dokumenta kao komponenti UDP-a prilikom izrade regulacionih planova.
- Izdvajanje godišnjeg budžeta za održavanje reka
- U slučaju izgradnje objekta na rečnim područjima (van zaštićenog područja), detaljni projekat drenaže objekta i prostora na kome se objekat gradi mora biti predstavljen.

DRAFT

- Ograničavanje razvoja u oblastima koje su istorijski podložne poplavama.
- Unapređenje ovih površina i njihovo odredište za zelene površine
- Obeležavanje na terenu zaštićenog područja (širine 50 m)
- Mere zaštite od zemljotresa
- Organizovanje periodičnih kampanja (radionica, simulacija) za podizanje svesti stanovništva o rizicima (zemljotresi).
- Jačanje opštinskih kapaciteta za kontrolu razvoja u smislu izgradnje otporne na seizmičke sile. Kontrola treba da proveri da li objekat koji se gradi sadrži elementarne mere za otpornost na zemljotres.
- Izrada mikroseizmičkih karata za 8 urbanih područja.
- Procena održivosti kritične infrastrukture (škole, bolnice, mostovi, nadvožnjaci, brane, itd.) i drugih važnih objekata od seizmičkih uticaja
- Izrada konkretnih projekata za jačanje postojećih objekata gde je opravdana ekonomska i racionalna opravdanost,
- Jačanje objekata kritične infrastrukture kako bi se koristili kao centri za evakuaciju u slučaju katastrofa.
- Mere zaštite od požara
- Izgradnja javne hidrantske mreže u urbanoj zoni
- Podela uputstava o ponašanju u objektu u slučaju nepogode/požara
- Obuka/vežbe za stanovnike o tome kako da koriste uputstva, kako da koriste aparate za gašenje požara .
- Letak o podizanju svesti o tome kako sprečiti požare u ruralnim područjima.
- Mere zaštite od erozije
- Podizanje svesti zajednice
- Pošumljavanje pošumljenih područja
- Preduzimanje potrebnih mera prilikom izgradnje puteva u ruralnim područjima

▪ Delovi Prirodne, kulturne i turističkog nasledja

- Definisanje zaštićenog područja fenomena bifurkacije, upotpunjeno stazama za pešake, bicikliste i drugim sadržajima;
- Preduzimanje mera za obezbeđenje stabilnosti gradskog arhivskog objekta
- Preduzimanje mera za obezbeđenje stabilnosti objekta Gradske biblioteke
- Proglašavanje kuće Gjona Serekija zaštićenim objektom
- Proglašavanje svih starih mlinova u Uroševcu (Kukes mlin)
- Proučavanje i istraživanje i iskopavanje arheoloških područja u Varošu
- Proučavanje i istraživanje i iskopavanje arheoloških područja u Nikadima
- Proučavanje i istraživanje i iskopavanje arheoloških područja u Neredimlju P. i Jezerca
- Snimak ples/kollo Kačaka.
- Sakupljanje i očuvanje i odabir pokretnog nasleđa u Varošu
- Sakupljanje i očuvanje i selekcija pokretnog nasleđa u Komoglavu
- Sakupljanje i očuvanje i selekcija pokretnog nasleđa u Greme i Gačke i drugim mestima
- Određivanje zaštićenih područja za lokalitete kulturnih i prirodnih dobara

▪ Korišćenje zemljišta

- Utvrđivanje stambenih površina
- Utvrđivanje privrednih područja
- Utvrđivanje površina za društvenu infrastrukturu
- Utvrđivanje površina za komasaciju poljoprivrednog zemljišta
- Utvrđivanje površina za intenzivnu poljoprivredu
- Određivanje površina za navodnjavanje zemljišta
- Određivanje površina za pošumljavanje Mirosanik, Miravica, Jezerca, Rašuma. itd.
- Određivanje područja za rekultivaciju

DRAFT

- Utvrđivanje područja za planinski turizam u Jezercu, Plešini, Burrniku, Rahavici
- Utvrđivanje područja za lovni turizam (u konsultaciji sa Udruženjem lovaca)
- Utvrđivanje zaštitnih područja za visokonaponsku elektro mrežu.
- Utvrđivanje područja od posebnog interesa koja se moraju tretirati detaljnim regulacionim planovima
- Usvajanje Zonske karte opštine
- Odobrenje detaljnih regulacionih planova

▪ Naselja

- Kompaktan prostorni razvoj i zaštita poljoprivrednog zemljišta kroz utvrđivanje građevinskih granica za seoska naselja
- Određivanje zaštitnih zona za visoki napon
- Utvrđivanje građevinskih granica za seoska naselja
- Utvrđivanje detaljnih regulacionih planova za urbana i seoska naselja
- Tretiranje neformalnih naselja

1.3.4.4 Opštinski Razvojni Plan Opštine Suve Reke

Plan Razvoja Opštine Suva Reka definisao je sledeću strategiju:

Vizija

„Suva Reka, centar moderne Kosovske poljoprivrede, sa održivim socio-ekonomskim, kulturnim i turističkim razvojem, sa efikasnošću u korišćenju energije, gde se vrednuje i promoviše investicioni potencijal građana, ekološka sredina, zdravi građani, obrazovana i obrazovana omladina.“

DRAFT

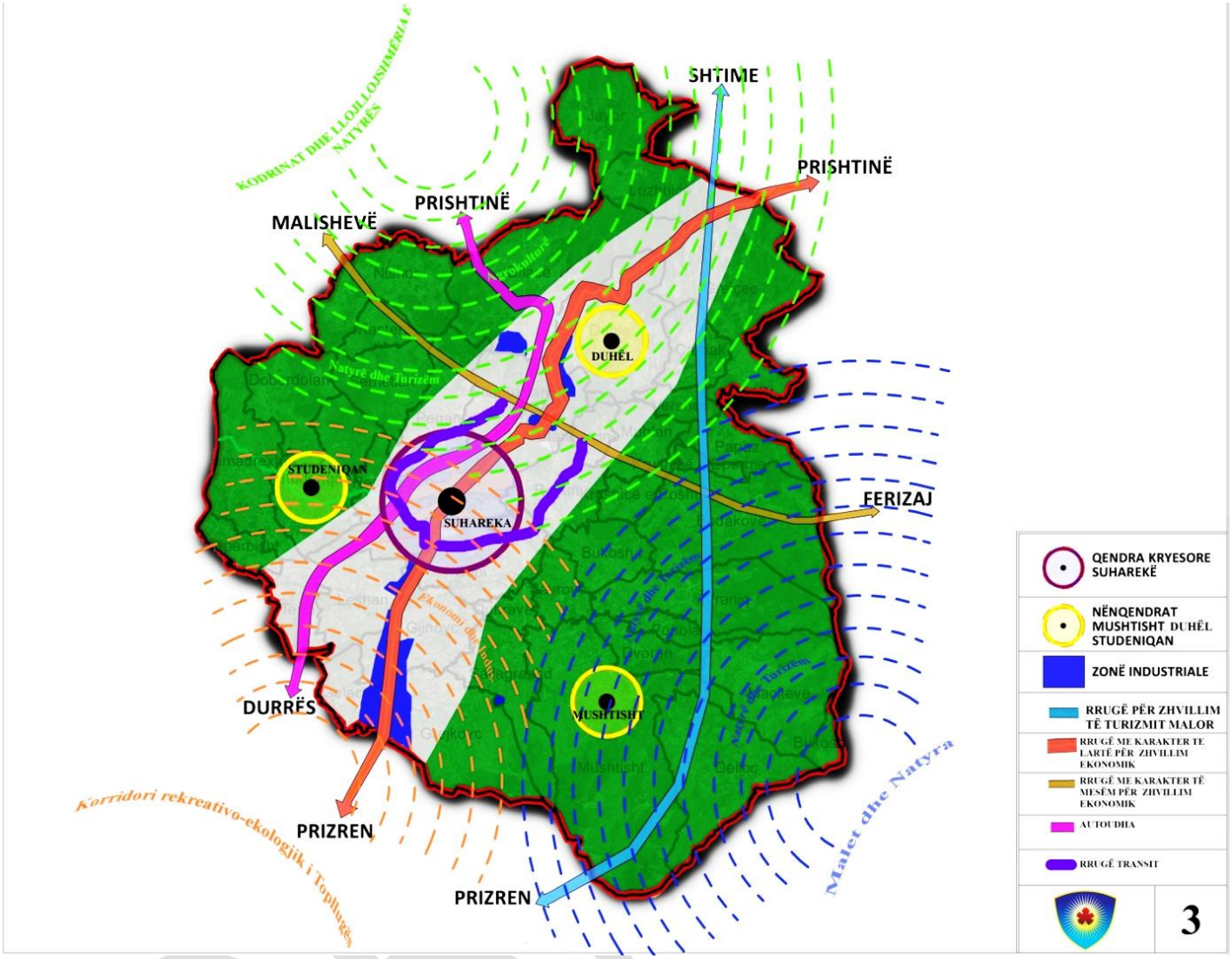

Mapa 4 Koncept Razvoja Razvojnog Plana Opštine Suva Reka

STRATEŠKI PRIORITETI

Ekonomski razvoj

- Proizvodnja obnovljive energije kroz vetrenjače u Budakovu i Duhelu;
- Izgradnja hidroelektrane kod brane Dragačinog jezera;
- Izgradnja sistema za navodnjavanje poljoprivrednog zemljišta u Studenčanu, Muštišu, Vraniću;
- Izgradnja poljske putne infrastrukture za poljoprivredna zemljišta klase 1 - 4;
- Otvaranje bunara i izgradnja vodovodne mreže u Agro - zoni;
- Izrada detaljnih regulacionih planova za Privrednu Zonu u Dulje.

▪ Tehnička infrastruktura

- Izgradnja rezervoara za vodu u Dragaćini sa kapacitetom vode od 6,8 miliona m3;
- Povećanje kapaciteta dodatnog rezervoara u Studenčanu, Papazu, Rećanu i Grejkocu;
- Prenos priključaka i proširenje izvorišne mreže Pusit i Atit - Široke;
- Izgradnja vodovoda u Blacu, Duhelu, Javoru, Sopi, Bukošu, Rećanu, Makitevu, Papazu;
- Proširenje i odvajanje atmosferske kanalizacione mreže od kanalizacione kanalizacije u gradskom i seoskom području

Saobraćaj i javni prevoz

- Izrada Plana mobilnosti i njegova implementacija;

- Rekonstrukcija i proširenje regionalne autobuske stanice;
- Izgradnja stajališta 16/24 za lokalne opštinske autobuse;
- Izgradnja puta Industrijska zona - Studencan-Neperbist-Samodraze;
- Izgradnja tranzitnog puta u zapadnom delu Industrijske zone-kikja na autoputu (Reštan);
- Izgradnja novog puta Muštište (L. Bahćevc) – Salgraždе – Grejkoc);
- Izgradnja novog puta Mustist-Savrove;
- Izgradnja novog puta oko autoputa Restan- Pećan -Sllapuzan;
- Izgradnja novog puta Grejkoč – Koriše;
- Izgradnja puta Pećan - Reštan

Javna i društvena infrastruktura

- Izgradnja četiri jaslice i vrtića, tri u gradskom i jednog seoskog naselja;
- Izgradnja četiri osnovne i niže srednje škole u seoskim naseljima;
- Izgradnja šest sportskih hala, dve u gradskim i četiri u seoskim naseljima;
- Izgradnja novog glavnog centra porodične medicine u urbanoj zoni Suve Reke i transformacija postojećeg GCPM (Glavni Centar Porodicne Medicine) u CPM (Centar Porodicne Medicine);
- Izgradnja dva KMF-a, jednog u Blacu i jednog u Vraniću;
- Izgradnja pet AMF-a, u seoskim naseljima;
- Izgradnja centra za socijalni rad;
- Izgradnja stanova po posebnom programu stanovanja za oko 100 porodica;
- Završetak izgradnje doma za stara i nezbrinuta lica;
- Izgradnja zgrade opštine;
- Izgradnja objekta Vatrogasnog doma;
- Izgradnja sportskog terena u Popolanu;
- Izgradnja fudbalskog stadiona u Muštištu;
- Izgradnja sportske teretane u Samodradže;
- Izgradnja sportske teretane u Suvoj Reci;
- Izgradnja/renoviranje kulturnog centra "Uka Bitici" Suva Reka;
- Izgradnja muslimanskog groblja u Salagraždu.

Životna sredina i površine sa opasnošću

- Izgradnja korita reke Sopije;
- Izgradnja postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda u Bukošu;
- Izgradnja postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda u Neprebištu i kolektora za ispuštanje otpadnih voda u postrojenje;
- Tretiranje ilegalnih deponija.

▪ Delovi Prirodne, kulturne i turističkog nasledja

▪ Određivanje zaštićenih područja za lokacije kulturnih i prirodnih nasledja.

Korišćenje zemljišta

- Izrada Zonske karte opštine;
- Izrada Strateške procjene uticaja na životnu sredinu Zonske karte opštine;
- Izrada Strateške procjene uticaja na životnu sredinu Detaljnog regulacionog plana „Centralno područje“;
- Izrada Plana detaljne regulacije privredne zone za regionalni put Suva Reka – Prizren;
- Izrada Strateške procene uticaja na životnu sredinu Detaljnog regulacionog plana privredne zone za regionalni put Suva Reka-Prizren;

Naselja

- Zbijeni prostorni razvoj i zaštita poljoprivrednog zemljišta kroz definisanje građevinskih granica za seoska naselja;

DRAFT

- Određivanje zaštitnih zona za visoki napon;
- Određivanje građevinskih granica za seoska naselja;
- Utvrđivanje detaljnih regulacionih planova za gradska i seoska naselja;
- Tretiranje neformalnih naselja.

1.3.4.5 Razvojni Plan Opštine Prizren

Opštinski razvojni plan Prizrena definisao je sledeću strategiju:

Vizija

„Razvoj Prizrena kao održivog kulturnog centra na Kosovu i na Balkanu, promovišući njegov potencijal u smislu istorijskih nasledja, prirodnih i ekoloških resursa, društvene raznolikosti i ekonomske vitalnosti.“

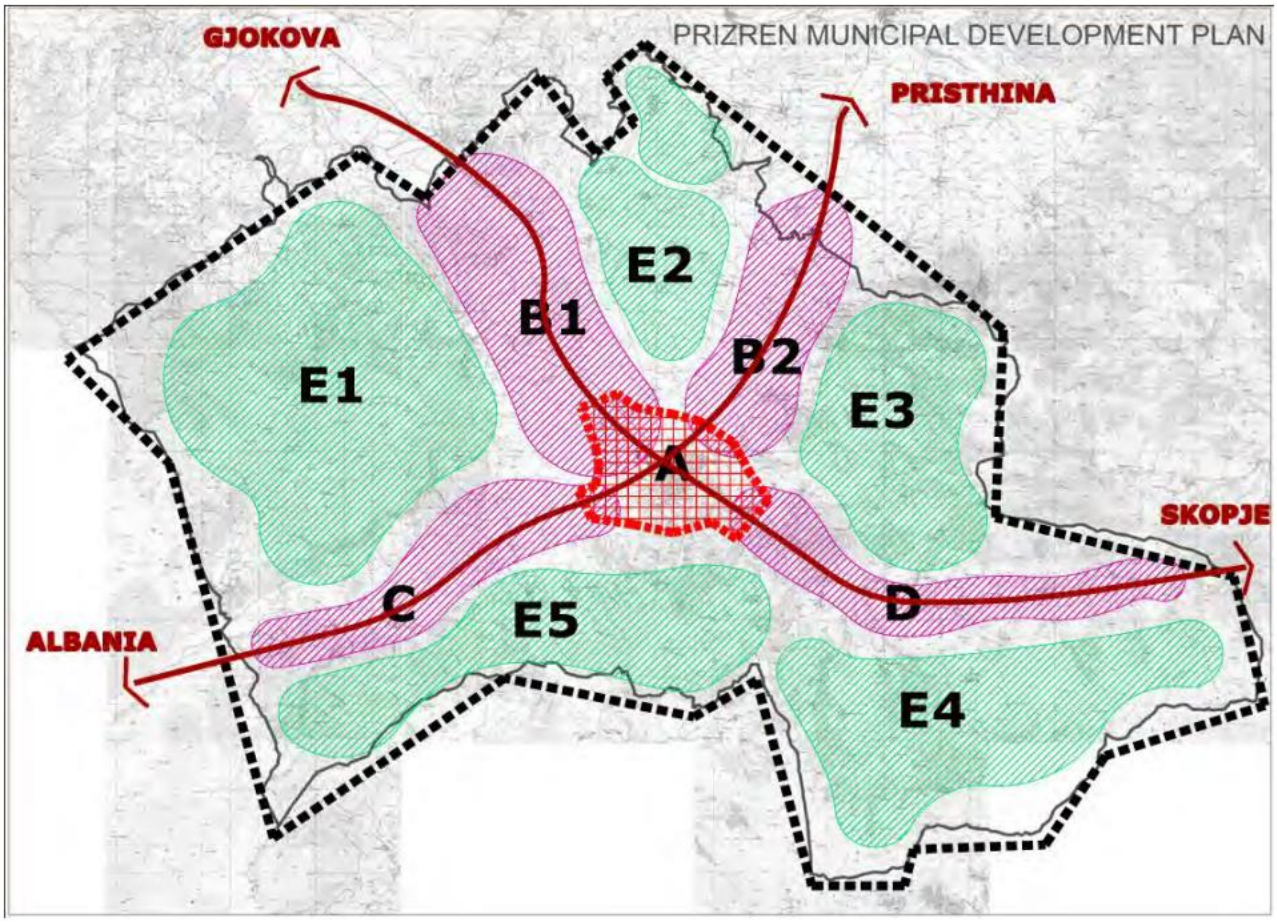

Mapa 5 Koncept razvoja Razvojnog Plana Opštine Prizren

▪ Strateški Prioriteti

- Razvoj i očuvanje prirodnih i kulturnih resursa
- Poboljšanje uslova života uz razvoj javnih usluga
- Promovisanje uravnoteženog i organizovanog urbanog razvoja
- Razvoj snažne urbane mreže ekonomskog razvoja
- Razvoj strateškog saobraćaja i infrastrukture

1.3.5 Smernice, odgovornosti i zahtevi koji proizilaze iz širokog konteksta planiranja kao što je planirano u Prostornom Planu Kosova i Zonalna Mapa Kosova

Prostorni plan Kosova (KPP), Strategija prostornog razvoja, 2010 - 2020+ je centralni dokument prostornog planiranja, sa ciljem da obezbedi uravnotežen i održiv razvoj za celokupnu teritoriju Republike Kosovo. Po tome, sve opštine trebale bi se pridržavati razvoja planiranih u KPP-u, Strategiji prostornog razvoja, 2010 - 2020+, koja podržava sledeću viziju:

"Kosovo je suverena država integrisana u Evropsku uniju sa održivim socio-ekonomskim razvojem, savremenom infrastrukturom i tehnologijom, mogućnostima obrazovanja za sve, kvalifikovanom radnom snagom, zemljom koja poštuje životnu sredinu, prirodno i kulturno nasleđe na celoj svojoj teritoriji i susedne zemlje, sa otvorenim društvom koje promoviše različitost i razmenu ideja, poštujući prava svih" .[2]

Strategija prostornog razvoja KPP-a zasniva se na:

- Snažan razvoj urbane mreže za ekonomski razvoj;
- Razvoj i očuvanje prirodnih resursa; i
- Razvijanje strateških veza.

KPP definiše karakteristične karakteristike i planirani razvoj ključnih regiona na Kosovu.

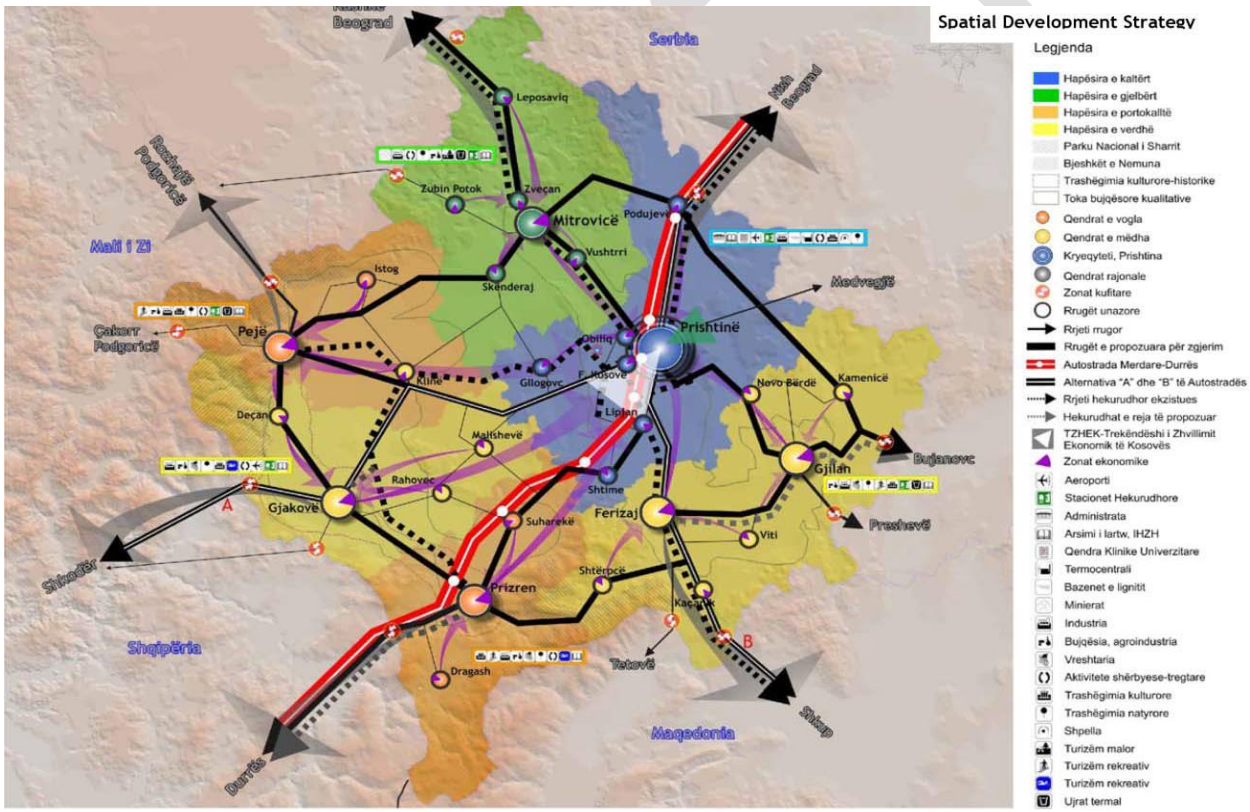

Mapa 6 Prostorni Plan Kosova, Strategija Prostornog Razvoja, 2010 - 2020+

RPK, Strategija za prostorni razvoj, 2010 - 2020+ definisala je opštinu Štrpce (uključujući opštinu Kačanik, Artana, Viti, Kamenica i Štrpce) kao sastavni deo oblasti „Kosovski mostovi - Žuti prostor" koji ima ove prioritete i Mogućnosti razvoja:

- Trenutna jaka tradicija i trend trgovine;
- Tradicionalno mesto gde koegzistiraju različite etničke grupe, sa visokim stepenom tolerancije;
- Prostor na koji nije bilo mnogo uticaja posle nedavnog rata, u poređenju sa drugim oblastima na Kosovu;
- Šanse za izgradnju efikasnog javnog prevoza, zbog još uvek visoke motorizacije;

[2] MPPZS, Kosovski prostorni plan, Strategija prostornog razvoja, 2010 - 2020+, Priština, 2010

- Trend izgradnje (individualni, kolektivni, poslovni) dokaz o potencijalima privatnog ulaganja;
- Prilike za orijentaciju privatnog kapitala na značajna ulaganja u okviru razvojnih planova;
- Kvalitetno zemljište pogodno za razvoj poljoprivrede, prerađivačke industrije i agrobiznisa;
- Prisustvo prirodnih, rekreativnih, lekovitih resursa, termalnih voda, mogućnosti za razvoj planinskog turizma, rekreacije i lečenja.

Za ovu oblast je predviđen razvoj komercijalnih, poljoprivredno-industrijskih i turističkih usluga. Prema KPP, „Kosovski mostovi - Žuti prostor“ ima sledeće karakteristike:

- Kvalitetno poljoprivredno zemljište; Resursi mineralnih voda; Slobodne zelene površine; i komercijalne, industrijske i turističke ekonomske aktivnosti - planine, tranzit i zdravstvo.

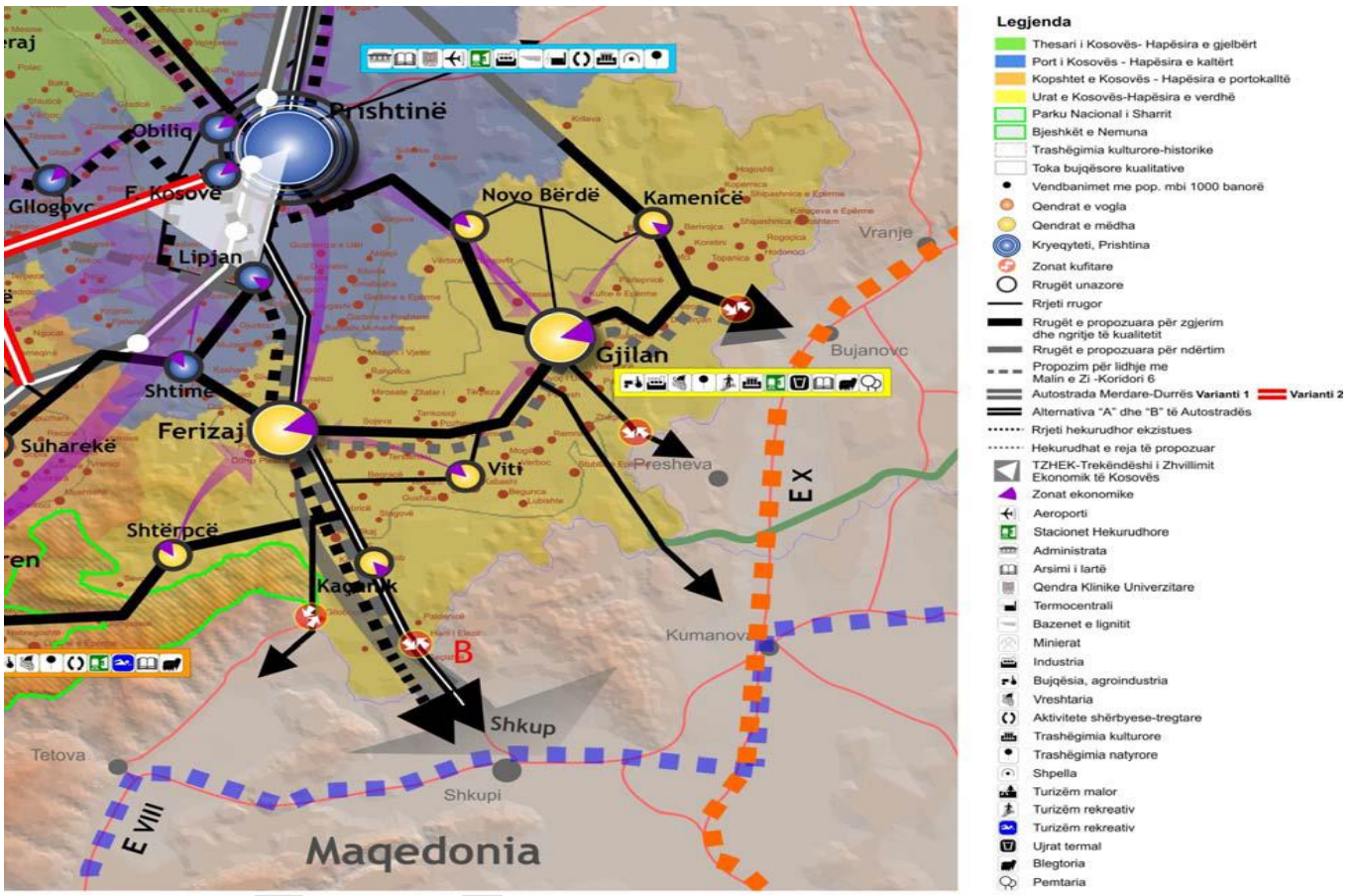

Mapa 7 Mostovi Kosova - Žuti prostor, Kosovski prostorni plan, Strategija prostornog razvoja, 2010 - 2020+

Vizija KPP, Strategija prostornog razvoja, 2010 - 2020+ predviđa važnu ulogu za Kosovske mostove - Žuti prostor, vezu između Kosova i susednih zemalja, sa sledećim glavnim ciljevima:

- Razvoj mreže naselja koja omogućava jednostavan pristup i uslove za atraktivne uslove života i rada u velikim gradovima Štrpče, kao i u malim selima;
- Podrška održivoj ekonomiji lokalnog urbanizma;
- Konkurencija na unutrašnjem i spoljnom tržištu;
- Razvoj infrastrukture (put, železnica, vazduh, IKT) radi uspostavljanja odgovarajućih međugradskih veza sa ostalim delovima Kosova i inostranstvom.

Što se tiče opštine Štrpca, prostornog plana Kosova, strategije prostornog razvoja, 2010–2020+, identifikovana su sledeća zaštićena područja:

1. Crkva Svetog Nikole;
2. Crkva Svetog Teodora, Donja Bitolja;

3. Crkva Svetog Nikole, Gotovuša;

4. Crkva Presvete Bogorodice, Gotovuša; i

5. Crkva Svetog Đorđa, Gornja Bitinja.

Plan je takođe identifikovao skijalište - Brezovica, koje koriste lokalni i međunarodni turisti na Kosovu.

1.4 INFORMACIJE O PROCESU PLANIRANJA

Javne prezentacije

U cilju uključivanja svih građana i drugih zainteresovanih strana u proces prostornog planiranja, Opština je održala 6 javnih rasprava, na kojima je prezentovan nacrt ORP-a nakon završetka pripreme svake faze.

Datum	Aktivnost	Broj učesnika
14.03.2019	Informativna javna rasprava	19
17.09.2019	Javna rasprava o Profilu	14
05.11.2019	Javna rasprava o proceni	39
09.09.2020-18.10.2020	Javna rasprava o Okviru prostornog uređenja	36
17.12.2021	Diskusija o akcionom planu	17
14.07.2023	Diskusija o konačnom nacrtu	15

Zahtevi građana

Tokom javnih rasprava građani su uputili mnoga pitanja u vezi sa nacrtom ORP i stigla su dva zahteva za puteve, ali s obzirom na to da se predložene lokacije nalaze u Nacionalnom parku „Šar“, građani su upućeni da se obrate IMPJZ-u, pošto je ovaj institucija je odgovorna za planiranje Posebnih Zona.

1.4.1 Netehnički sažetak ORP-a

U nastavku je kratak netehnički rezime OPR-a:

1.4.1.1 Vizija

Opština Štrpce kao regionalni lider sa razvijenim turizmom, sa svim prirodnim resursima, razvijenom poljoprivredom i trendovima tradicije i modernih tokova, sa kvalitetnim i održivim okruženjem za sve zajednice.

1.4.1.2 Ciljevi i objektivi

1. EKONOMSKI RAZVOJ

Cilj 1: Razvoj industrijskih, poslovnih privrednih oblasti, koridori ekonomskog razvoja.

Objektiv 1.1:

Stvaranje i razvoj infrastrukture ekonomske zone Štrpca i Gotovuše.

Objektiv 1.2:

Stvaranje i razvoj infrastrukture privrednih zona u regionalnom putnom koridoru.

Cilj 2: Modernizacija poljoprivrede i prerada poljoprivrednih proizvoda

Objektiv 2.1:

Adekvatno upravljanje poljoprivrednim zemljištem i šumama postavljanjem granica poljoprivrednih i šumskih površina do 2025. godine.

Objektiv 2.1:

Razvoj stoke, voćnjaka i povrćara 2025-2030.

Objektiv 2.2:

Izgradnja kapaciteta proizvođača za uzgoj i očuvanje poljoprivrednih proizvoda, posebno žena u poljoprivredi 2025-2027.

DRAFT

Objektiv 2.3:

Obezbeđivanje infrastrukture za prikupljanje, skladištenje i preradu poljoprivrednih proizvoda u fazama, 2022-2024, 2025-2027

Cilj 3: Razvoj održivog turizma u Štrpcu

Objektiv 3.1:

Promocija integrisanog turističkog paketa (uključujući prirodu i prirodnu baštinu Nacionalnog parka Mali Šar, stari i novi ski centar za ekonomski razvoj) do 2026.

Objektiv 3.2:

U saradnji sa centralnim nivoom izgradnja novog ski centra 2026.

2. TEHNIČKA INFRASTRUKTURA

Cilj 1: Održivo upravljanje vodom i kanalizacijom

Objektiv 1.1:

100% pokrivenost teritorije opštine seoskom vodovodnom mrežom do 2025. godine.

Objektiv 1.2:

Poboljšanje postojeće vodovodne mreže u gradu - smanjenje gubitaka do 100% do 2026.

Objektiv 1.3:

100% pokrivenost Opštinalne teritorije seoskom kanalizacionom mrežom do 2025. godine.

Objektiv 1.4:

Isključivanje ilegalnih priključaka na vodovodu do 2025. godine.

Objektiv 1.5:

Izgradnja postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda 2026.

Objektiv 1.6:

Poboljšanje održavanja i funkcionalnosti postojeće atmosferske mreže u gradskom odvajanju otpadnih i atmosferskih voda do 2026. godine.

Cilj 2: Osigurati održivu, modernu energiju

Objektiv 2.1:

Podzemno proširenje električne i IT mreže na 70% urbanih područja do 2025. godine.

Objektiv 2.2:

Zamena stare elektroenergetske opreme do 2026. godine.

Objektiv 2.3:

Unapređenje postojeće mreže i kvalitativno snabdevanje električnom energijom na teritoriji opštine sa posebnim akcentom na turističku oblast.

Objektiv 2.4:

Poboljšanje i povećanje energetske efikasnosti u javnim zgradama 90% do 2025. i 70% do 2032. godine, dok u privatnim zgradama 60% do 2025. godine.

Objektiv 2.5:

Istraživanje mogućnosti za izgradnju sistema grejanja na bazi solarne energije do 2026. godine.

Cilj 3: Pružanje savremenih telekomunikacionih usluga

Objektiv 3.1:

DRAFT

Razvoj tehnologije i opreme za telekomunikacione usluge 4G i 5G do 2025.

Objektiv 3.2:

100% pokrivenost opštinske teritorije optičkom kablovskom mrežom do 2025. godine.

Objektiv 3.3:

Razvoj infrastrukture za zajedničku telekomunikacionu mrežu do 2025. godine.

Cilj 4: Stvaranje čiste sredine bez otpada

Objektiv 4.1:

Uključivanje preostalih sela / naselja u sistem upravljanja otpadom do kraja 2025. godine (100% pokrivenost uslugama).

Objektiv 4.2:

Izgradnja stanice za prenos otpada do 2025. godine.

Objektiv 4.3:

Eliminacija svih divljih deponija 2025.

Objektiv 4.4:

Utvrđivanje i operacionalizacija prostora za upravljanje građevinskim/rušenjem i životinjskim otpadom do 2026.

Objektiv 4.5:

Izgradnja deponije i postrojenja za kompostiranje otpada biomase do 2032.

3.TRANSPORTNA INFRASTRUKTURA I TRANSPORT

Cilj 1: Razvoj održive infrastrukture i saobraćaja

Objektiv 1.1:

Modernizacija međusobno povezanih puteva do 2025. godine.

Objektiv 1.2:

Izgradnja gradskih puteva za nove stambene prostore prema PRRH-ovima koja bi trebalo da bude projektovana do 2027. godine.

Objektiv 1.3:

Optimizacija postojećih (tranzitnih) obilaznih puteva do 2025. godine.

Cilj 2: Poboljšati mobilnost i osigurati javni prevoz

Objektiv 2.1:

Poboljšanje gradskog i seoskog javnog prevoza i obezbeđivanje gradskog prevoza do i od turističkih područja Brezovice i novog ski centra do 2026. godine.

Objektiv 2.2:

Razvoj i proširenje redovne mreže javnog prevoza za sva naselja sa preko 450 stanovnika do 2025. godine.

Objektiv 2.3:

Izgradite autobusku stanicu i osigurajte lokacije autobusnog stajališta do 2026. godine

Cilj 3: Promovisanje rekreativne mobilnosti

Objektiv 3.1:

U saradnji i finansiranju sa centralnim nivoom izgradnje žičara Pervala - Brezovica do 2025. godine.

Objektiv 3.2:

Povezivanje turističkih područja kroz biciklističke i jahačke staze tokom leta do 2027. godine.

DRAFT

4. JAVNA I SOCIJALNA INFRASTRUKTURA

Cilj 1: Pružanje kvalitetnih zdravstvenih usluga i socijalne zaštite

Objektiv 1.1:

Poboljšanje infrastrukture i pružanje novih prostora i zgrada za socijalne usluge do 2024. godine.

Objektiv 1.2:

Poboljšanje zdravstvenih usluga za 30% do 2026. godine.

Objektiv 1.3:

Poboljšanje infrastrukture i obezbeđivanje novih zdravstvenih prostora i zgrada do 2026. godine.

Objektiv 1.4:

Ispunjavanje uslova socijalnog stanovanja (u toku).

Cilj 2: Obezbediti inkluzivno i kvalitetno obrazovanje

Objektiv 2.1:

Izgradnja obdaništa i vrtića za neka ruralna naselja sa preko 2000 stanovnika do2025. godine.

Cilj 3: Obezbediti efikasnu administrativnu infrastrukturu za administrativne usluge što je moguće bliže stanovnicima

Objektiv 3.1:

Obnova zgrade opštine do 2026. godine.

Objektiv 3.2:

Izgradnja ureda za civilno stanje u planiranim podcentrima do 2025. godine.

Cilj 4: Osigurati odgovarajuću socijalnu infrastrukturu i njeno održavanje

Objektiv 4.2:

Stvaranje uslova i obezbeđivanje infrastrukture za sport i rekreaciju na teritoriji opštine (u kontinuitetu).

Objektiv 4.3:

Nadogradnja postojećih prostora i obezbeđivanje novih sportskih i rekreativnih prostora u školama do 2026. godine.

Objektiv 4.4:

Povećanje i regulisanje javnih površina u gradskom području i podcentrima opštine (u kontinuitetu).

Objektiv 5.5:

Obezbeđivanje prostora za proširenje groblja kako je predviđeno na karti do 2025. godine i planiranje / dozvolu prostora za nova verska nalazišta (nastavak).

5. ZAŠTITA OKOLINE I POVRŠINA RIZIKA

Cilj 1: Sprečavanje zagađenja vode

Objektiv 1.1:

Distribucija kanalizacione i atmosferske kanalizacione mreže u gradu u svim naseljima sa preko 1500 stanovnika do 2029. godine.

Objektiv 1.2:

Eliminacija ilegalnih deponija do 2028. godine.

Objektiv 1.3:

Uklanjanje divljih deponija do 2026.

Cilj 2: Sprečavanje zagađenja vazduha

DRAFT

Objektiv 2.1:

Planiranje novih zelenih površina u gradu do 2025. i razvoj zelenih površina (u toku).

Objektiv 2.2:

Izrada lokalnog akcionog plana za kvalitet vazduha do 2025. godine.

Objektiv 2.3:

Ograničenje emisije štetnih ili otrovnih materija iz vazduha iz industrijskih aktivnosti do 2027.

Cilj 3: Prevencija rizika i prirodnih katastrofa i drugih katastrofa

Objektiv 3.1:

Izgradnja brana za zaštitu od erozije na koritima reke i potoka i dogradnja zaštitnih nasipa do 2028. godine.

Objektiv 3.2:

Pošumljavanje 140ha za šumske površine duž erozivnih i sunčanih padina, sadnja visokih stabala lišća duž oboda industrijskih površina do 2026. godine.

Objektiv 3.3:

Čišćenje postojećih navodnjavačkih kanala i atmosferske kanalizacije do 2026. godine.

Objektiv 3.4:

Osigurati pristup vatrogasnih vozila stambenom području i postavljanje hidranata u gradu i naseljima u opštini do 2032. godine.

6. SREDSTVA PRIRODNE, KULTURNE I TURISTIČKE NASLEĐA

Cilj 1: Zaštita kulturnog nasleđa i održivi razvoj kulturne nasleđa

Objektiv 1.1:

Kompletna obnova građevina nasleđa 2026. godine.

Objektiv 1.2:

Izgradnja objekta Gradskog muzeja do 2025. godine.

Objektiv 1.4:

Izrada 25-godišnjeg plana očuvanja arhitektonske nasleđa do 2021. godine.

Cilj 2: Održivi razvoj prirodne nasleđa

Objektiv 2.1:

Razvoj infrastrukture i sadržaja turističkih područja u trouglu Brezovica.

Objektiv 2.2:

Razvoj infrastrukture i sadržaja područja ruralnog turizma koji koriste potencijale kao kombinaciju plodnih zemalja oko Lepenaca i brdovitih područja / kombinacija sa stočarskim proizvodima i ostalim sadržajima do 2026. godine.

Objektiv 2.3:

Projekti kampanje do 2025. godine.

7. NASELJA

Cilj 1: Razvoj grada u uravnoteženom kompaktnom naselju

Objektiv 1.1:

Sprečiti nekontrolisano širenje grada izvan urbane granice do 2025. godine.

Objektiv 1.2:

Definisanje područja javne i socijalne infrastrukture za sva nova područja budućeg razvoja u gradu do 2029. godine.

DRAFT

Objektiv 1.3:

Promovisanje kompatibilnih (komercijalnih, rekreativnih itd.) Upotreba u postojećim četvrtima i novim kako bi se zadovoljili potrebe postojećih i budućih stanovnika do 2025. godine.

Cilj 2: Zaštita karaktera ruralnog prostora i planiranje uravnoteženog rasta ruralnog naselja

Objektiv 2.1:

Promovisati postojeći model ruralnog razvoja definirajući područja za širenje za sva ruralna naselja do 2025. godine.

Objektiv 2.2:

Sprečiti fragmentaciju poljoprivrednog zemljišta određivanjem poljoprivrednih i šumskih površina do 2025. godine.

Objektiv 2.3:

Smanjiti nejednakost distribucije infrastrukture i javnih usluga između grada i ruralnih naselja i između seoskih naselja do 2026. godine.

Cilj 3: Podrška suzbijanju bespravne gradnje i sprečavanju nove divlje gradnje

Objektiv 4.1: Podržati proces legalizacije svih objekata bez dozvole i njihovu integraciju u urbanizovana područja, kontinuirano, do 2029. godine.

8. STANOVANJE

Cilj 1: Obezbediti smeštaj za potrebe sadašnjih i budućih stanovnika

Objektiv 1.1:

Obezbeđivanje zemljišta za smeštaj građevinskog fonda od 10 000 novih stambenih jedinica u gradskom području i 2500 novih stambenih jedinica u ruralnom području do 2020. godine.

Objektiv 1.2:

Planiranje popunjavanja neiskorištenih parcela i podsticanje kondenzacije ili preuređenja zemljišta i zgrada u gradu i ruralnim oblastima do 2026. godine.

Objektiv 1.2:

Izrada Opštinske Zonalne Mape do 2026. godine i izrada detaljnih urbanističkih planova do 2032. godine.

Cilj 2: Obezbeđivanje povoljnog stanovanja

Objektiv 1.1:

Osigurajte da su svakih 5% ukupnog broja novih stambenih jedinica godišnje pristupačne (u toku).

9. UPOTREBA ZEMLJIŠTA

Cilj 2: Efikasna upotreba zemlje i resursa

Objektiv 1.1:

Održavanje harmonije između korišćenja zemljišta za stambene i mešovite namene, industrije, rekreacije i institucija do 2032.

Objektiv 1.2:

Održivi razvoj korišćenja zemljišta do 2031. godine.

Cilj 2: Korišćenje za održivo stanovanje u opštini Štrpce

Objektiv 2.1:

Promocija efikasnih zgrada u stambenim naseljima, korišćenjem obnovljive energije do 2031. godine.

Objektiv 2.2:

Razvoj stanovanja kroz pametne zgrade do 2031. godine i dalje.

Objektiv 2.3:

Razvoj javnih i društvenih infrastrukturnih površina do 2031. godine.

Objektiv 2.4:

Izrada planiranih površina za infrastrukturu u službi obrazovanja, zdravstva, ustanova socijalne zaštite, ustanova kulture, uprave, ustanova kulture, sportskih prostora, verskih objekata i groblja do 2031. godine i dalje.

Cilj 3: Zaštita i održivi razvoj površina poljoprivrednog zemljišta

Objektiv 3.1:

Konzervacija i korišćenje poljoprivrednog zemljišta u naseljima kao što su: Brod, Drajkovce, Gotovuše i Donja Bitinja, do 2031. godine.

Objektiv 3.2:

Promocija i razvoj površina poljoprivrednog zemljišta za poljoprivredu i stočarstvo u planinskim selima do 2031. godine.

2 OPŠTINSKI PROFIL

Profil situacije u opštini je jedan od najvažnijih delova MDP-a Štrpca, gde su osnovne informacije o tematskim oblastima identifikovane, prikupljene i strukturirane.

„Opštinski profil" je sažeo i pregledao podatke koji se odnose na: Istoriju razvoja opštine Štrpca, postojeći status opštine, kao i ljudske i finansijske kapacitete opštine.

Prikupljanje podataka o opštinskom profilu izvršeno je u skladu sa Aneksom 1 Administrativnog uputstva br. 11/2015 o osnovnim elementima i zahtevima za izradu, sprovođenje i praćenje opštinskog razvojnog plana. Poteškoće su bile u pripremi profila zbog nedostatka podataka, nedostatka koordinacije i izvora podataka, ali nakon dodatnih napora većina podataka je data.

2.1 OPŠTE KARAKTERISTIKE OPŠTINE

2.1.1 Istorija razvoja

Preliminarna arheološka istraživanja pokazuju da su u 6. veku nove ere na putu koji vodi kroz dolinu Sirinika izgrađene dve ili tri utvrde grada, „Zidovnica" nad selom Gotovuša i „Gradište" na istoimenom padu Brezovice. Pretpostavlja se da je dolina bila naseljena još ranije, od davnih vremena, gde se današnji naziv sela Bitinja (Gornja i Donja) odnosi na mišljenje da su među drevnim stanovnicima bili pripadnici trakijskog plemena Bitinja.

Kao zasebna dolina, ova teritorija prvi put se pominje u doba srednjovekovne srpske države. Uz brojne planine u to vreme postojale su karavanske rute između Pologa (Tetova) na jugu i severu Kosova. Sva seoska naselja (izuzev Brezovice) su veoma stara, a svako selo ima najmanje jednu crkvu ili crkveno vlasništvo, od kojih su mnoga sačuvana do danas. Veliki broj zapisa, natpisa (u crkvama i grobljima), toponima, kao i usmeni i pisani dokazi svedoče o kontinuitetu života na teritoriji županije u ovom trenutku i stalnom postojanju naselja u istom i često isto ime kao i danas.

Tokom perioda turske vladavine, ali i kasnije, sve do kraja 19. veka (od 1880. do 1890.), naselja i ekonomski život doline uglavnom su stagnirali. Osnovna orijentacija u stočarstvu i poljoprivredi nije imala značajnu tržišnu vrednost. U ovom periodu, samo Štrpce je postalo lokalni trgovački i industrijski centar, dok su druga naselja zadržala svoj ruralni karakter.

Organizovana eksploatacija kroma početkom ovog veka uticala je na to da se Brezovica transformiše iz sezonskog naselja stoke u rudarsko naselje. Izgled rudarskih kolonija promenio je izgled okruga i imao uticaja na razvoj drugih naselja u dolini, uglavnom Verbeštice i Štrpce. Brezovica je na kraju osnovana kao specijalizovano rudarsko naselje (sa odgovarajućom opremom i pratećim mogućnostima) u vreme nemačke okupacije tokom Drugog svetskog rata.

Zatvaranjem rudarstva šezdesetih godina ovog veka dolazi do izvesne stagnacije u privredi ovog regiona, što se odražava i na razvoj naselja.

Razvoj turizma počeo je pedesetih godina prošlog veka i dobio je zamah izgradnjom važnih hotelskih objekata tokom

1980-ih, što je dovelo do pretvaranja Brezovice u turističko-rekreativni centar sa vikend područjem. Ovaj proces je podstakao razvoj brojnih okružnih naselja i prvo Štrpca kao lokalni centar.

Kao što je ranije pomenuto, od posebnog značaja za razvoj centralnog naselja u dolini (Štrpca) bile su administrativno-teritorijalne promene u posleratnom periodu. Premeštanje opštinske vlade u Uroševac značajno je usporilo razvoj i Štrpca i drugih naselja u dolini.

Zbog toga su identifikovane sledeće faze razvoja mreže naselja:

- Do oslobođenja od Turaka - naglašena faza dominacije poljoprivrednih aktivnosti u strukturi privrede bez značajnih centara;
- Razvoj rudarstva - faza transformacije naselja (posebno Brezovice i Verbeštice) uspostavljanjem lokalnog turističkog centra (Štrpca);
- Faza intenzivnog razvoja turizma praćena formiranjem naselja.

2.1.2 Prirodne karakteristike geografskog položaja

Opština Štrpca nalazi se u jugoistočnom delu Kosova, oko 72 km južno od Prištine. Graniči sa opštinama Prizren, Suva Reka, Uroševac, Kačanik i Makedonija (Mapa br. 1). Teritorija od 247,36 km2 prostire se na 16 naselja sa obe strane Lepenaca, na nadmorskoj visini od 600 do 1.200 metara.

Kosovo, zajedno sa opštinom Štrpca, zauzima centralni deo Balkanskog poluostrva, nalazi se na raskrsnici ruta Istok - Zapad preko Crnog i Jadranskog mora, a na istoku - Jugu preko centralne Evrope i Egejskog mora.

DRAFT

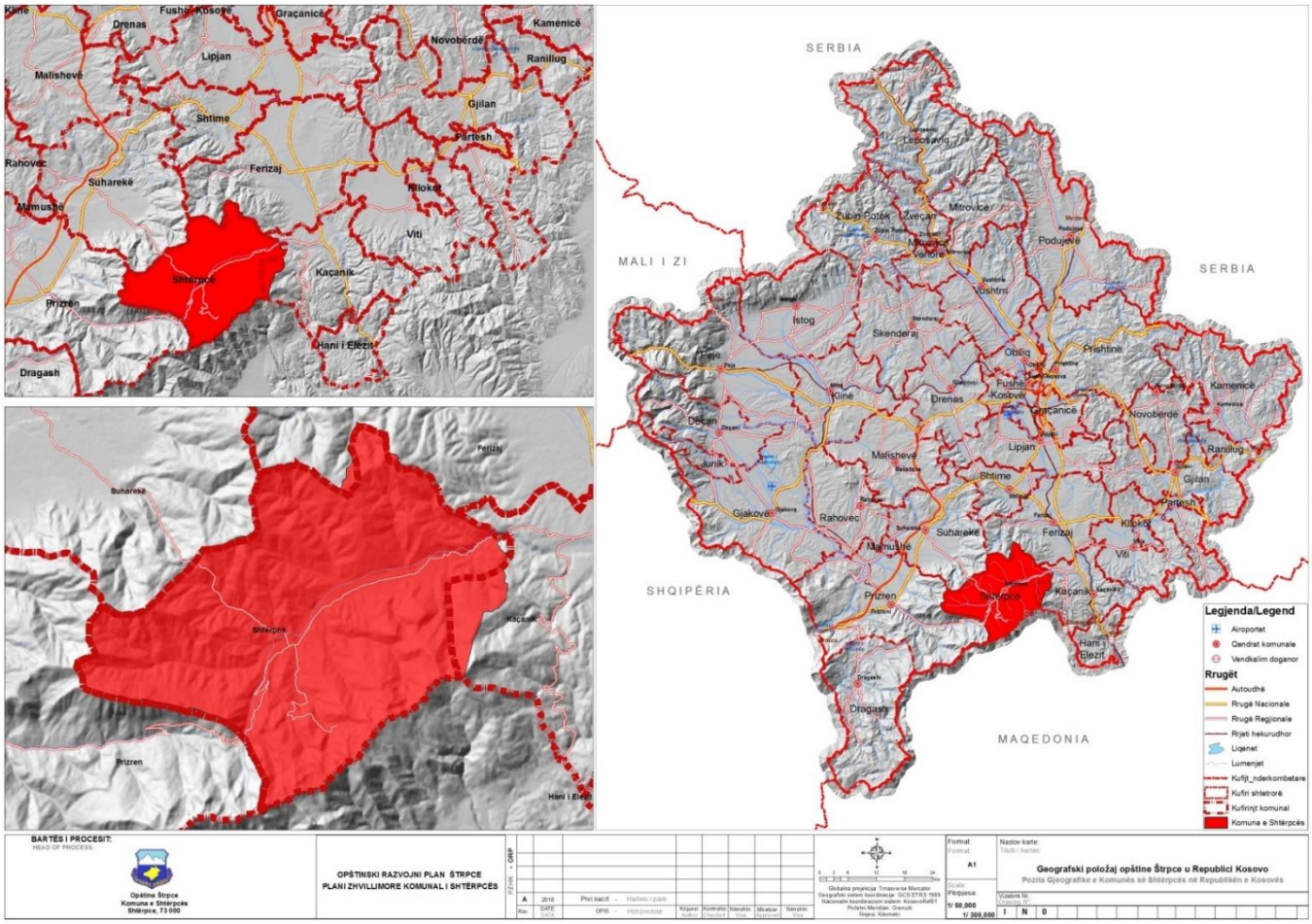

Mapa 8 Geografski položaj opštine Štrpce na mapi Republike Kosova

2.1.3 Karakteristike životne sredine

2.1.3.1 Pedologia

Ukupna površina opštine Štrpce je 24.762,2 ha. Prema podacima koje je prikupila radna grupa, trenutno u 16 naselja živi oko 10,771 stanovnika.

Korišćenje prostora za stalna naseljavanje stanovnika i za razvoj sekundarnih i tercijarnih delatnosti (osim delimično turizma) ostvaruje se najvećim delom u okviru ovih 16 naselja (uključujući naselje/turističko selo Brezovica).

Planinska područja su se tradicionalno, pre svega, koristila za stočarsku, au manjoj meri za poljoprivrednu proizvodnju. Ovaj nalaz važi i za opštinu Štrpce, s obzirom da se njena teritorija nalazi na nadmorskoj visini od oko 640 do 2.597 m, i da ima pašnjake i livade, površine voća i useva, kao i oranice.

Na osnovu ovih informacija može se zaključiti da u opštini Štrpce postoje povoljni prirodni uslovi za razvoj poljoprivrede. U izvesnoj meri, ovaj zaključak je logičan, i to samo kada su u pitanju uslovi za razvoj poljoprivredne proizvodnje. Ovde mislim na proizvodnju u kojoj učestvuju, pre svega, seoske poljoprivredne porodice koje se bave ovim poslovima kako bi zadovoljile sopstvene potrebe, a eventualno i da bi proizvele poljoprivredne viškove namenjene lokalnom tržištu. Za ovakav način poljoprivredne proizvodnje stanovnici su koristili sledeće površine:

- Za stočarsku proizvodnju korišćeno je 10.985,2 ha (45,8% ukupne plodne zemlje, odnosno 44,4% ukupne površine opštine).
- Za proizvodnju useva korišćeno je 2.464,0 ha (10,3% ukupne plodne zemlje, odnosno 10,0% ukupne površine opštine).
- Za proizvodnju voća/voćnjaka (i vinograda) korišćeno je 203,5 ha (0,8% ukupne plodne zemlje, odnosno nešto manje od 0,8% ukupne površine opštine).

Ukupna površina poljoprivrednog zemljišta iznosi 13.652,7 ha, što predstavlja 55,15% ukupne površine.

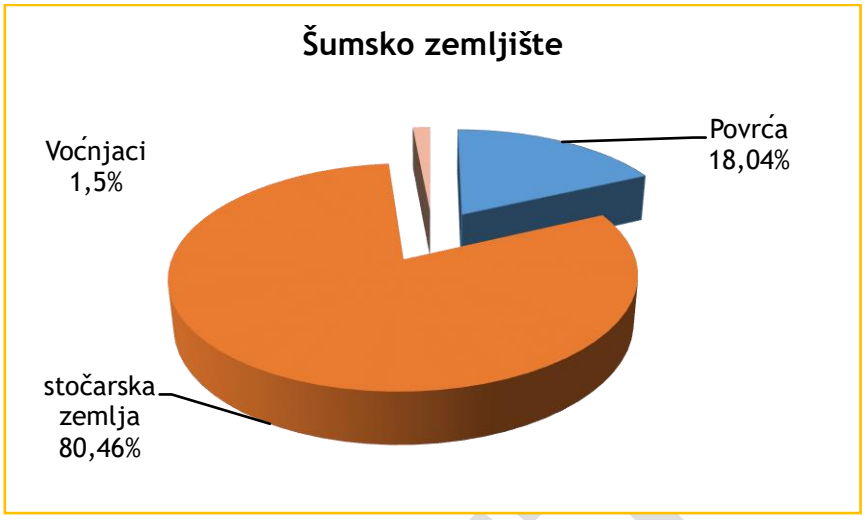

Grafikon 1 Površina poljoprivrednog zemljišta u opštini Štrpce

Kada su u pitanju šumske površine, proizvodnja drvene mase, u biološkom smislu, ostvaruje se na ukupnoj površini od 10.574,4 ha, odnosno na 42,7% teritorije opštine Štrpce. Od toga je manji deo šumskih površina u privatnom vlasništvu (842,1 ha ili 7,96 %), dok je veći deo u javnom vlasništvu (9.732,3 ha ili 92,04 %).

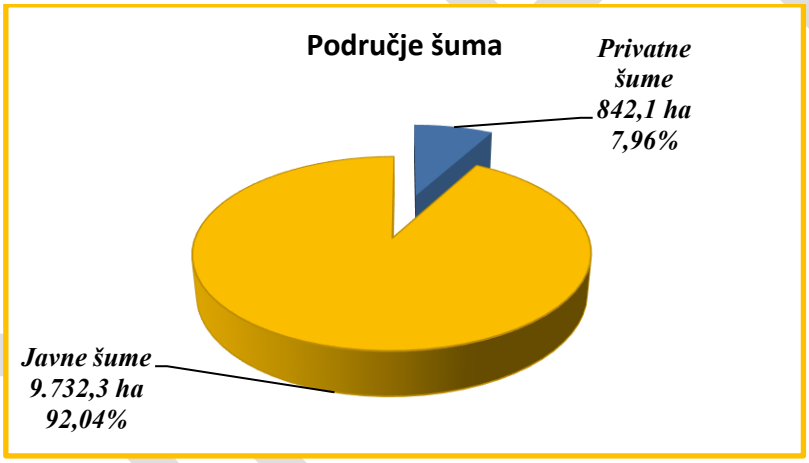

Grafikon 2 Područje šuma u opštini Štrpce

Šumske površine su skoro u potpunosti u nizinama koje nisu pogodne za biljnu i stočarsku proizvodnju, što znači da su strane strmih dolina, obično izložene severu, a geološka podloga manje pogodna za formiranje najkvalitetnijeg zemljišta. Šume se prostiru na nadmorskoj visini od 640 m na obalama Lepenca do oko 2.200 m u Ošljaku. Međutim, većina šuma nalazi se na nadmorskoj visini od 1.000 – 1.700 m na obroncima Šara, Ošljaka i Jezerca. Teren iznad 2.000 (2.000 m) je bez šumskog pokrivača. U poslednje vreme (u poslednjih trideset godina) šume se postepeno šire čak iu oblastima koje su pogodne za poljoprivrednu proizvodnju i činjenica da se u okrugu opštine Štrpce ove površine manje koriste za poljoprivredu. Zato što je u opštini sve manje poljoprivrednog stanovništva i sve manje životinja (posebno ovaca) na pašnjacima, što „pozitivno“ utiče na „oslobađanje“ prostora za prirodno širenje šuma.

Generalno, prva tačka za građevinske aktivnosti je rangiranje vrednosti zemljišta, kao osnove za izgradnju. Pored toga, stabilnost terena omogućava sve oblike gradnje, koje takođe treba iskoristiti. Uopšteno gledano, 10,771 stanovnika opštine Štrpce živi, posluje, razvija sekundarne i tercijarne delatnosti u 16 naselja i koristi putnu mrežu za međusobnu komunikaciju i transport robe. Ukupna površina pod naseljima, putevima i ostalom infrastrukturom nije veća od 423,0 ha. Ova površina, koja ukupno u neplodnoj površini zemlje zauzima 36,4%, dok u opštini Štrpce ne više od 1,70%.

Na osnovu ovih informacija možemo pretpostaviti:

- Budući da je za potrebe stanovanja i razvoja sekundarnih i tercijarnih delatnosti, uključujući i putnu mrežu, angažovana prilično mala površina;
- Da je korišćenje površine u opštini Štrpce intenzivnije samo u 1/90 ukupne površine opštine;
- Da je gustina naseljenosti u navedenim oblastima 44 stanovnika po hektaru.

Ovde ćemo moći da konstatujemo da u opštini Štrpce ima dovoljno površine za proširenje naselja, ali pod uslovom da se to ne radi na vrednim oranicama oko naselja. Međutim, ukoliko postoji potreba za izgradnjom što većeg broja objekata stambenog, infrastrukturnog, ekonomskog i socijalnog standarda, onda treba računati na uključivanje oko 2,5 ha na svakih 100 novih stanovnika, što, uzimajući u obzir dinamiku demografskih promene, ne mogu predstavljati veliki teret za kontinuiran i brz razvoj socio-ekonomije u opštini Štrpce.

Zemljište teritorije opštine Štrpce karakterišu prirodni uslovi od vrednosti za razvoj turizma. Šar planina, sa visinom do 2.600 m i sa izuzetno povoljnim severnim putevima za razvoj zimskog i letnjeg turizma, je vrednost koja je do danas veoma malo eksploatisana. Lake i atraktivne ski staze tokom zime i zelene staze pogodne za rekreaciju tokom leta sa velikim turističkim vrednostima sa geomorfološkim fenomenima (visoki vrhovi Šara, strmi delovi, doline glacijalnog/glacijalnog porekla itd.) i hidrološki (izvori) i brojni potoci koji su aktivni tokom leta) koji ulaze u red najvrednijih lokaliteta regiona.

Danas se za potrebe turizma u opštini Štrpce koristi nekoliko delova zemljišta: hoteli, „Narcis“, „Breza“ i „Molika“, restorani, odmarališta i drugi turistički objekti, uključujući desetine kilometara asfalta. puta od Brezovice do "Molika" ne zauzimaju više od oko 15 ha. Pored ovih, periodično za potrebe rekreacije leti, a posebno zimi, koriste se staze za pešačenje i skijanje na ukupnoj površini od oko 97,0 ha. Ukupna površina dela opštine, deo ove površine se kreće samo oko 0,45%. Pomenute površine se, dakle, u budućnosti mogu proširiti za 10 i više (jer ovakvih vrsta terena ima dovoljno) i to bez rizika od ugrožavanja razvoja privrednih delatnosti, uključujući šume i poljoprivredu (stočarstvo).

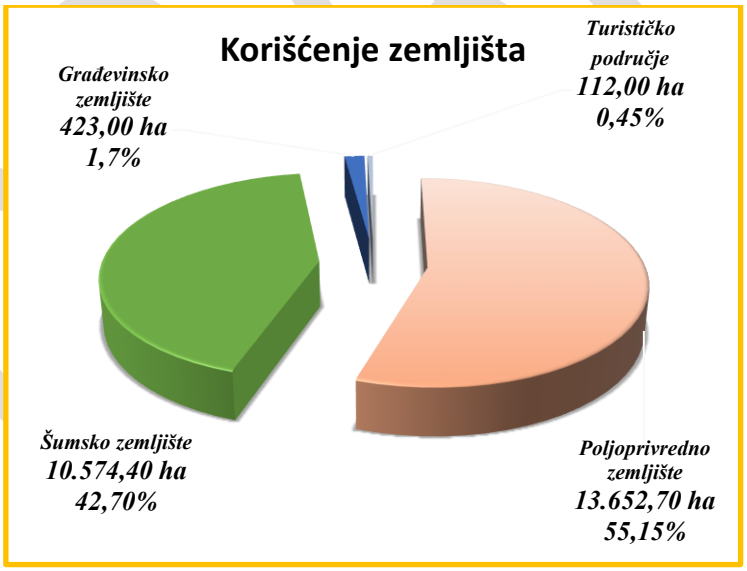

Grafikon 3 Korišćenje zemljišta u opštini Štrpce

Inženjersko - geološke karakteristike

Geološke karakteristike terena su prikazane sa aspekta ukupnih geomorfoloških izveštaja, što znači da su podele realizovane prema savremenim egzodinamičkim i tehnogenim procesima i ugroženim pojavama. Kroz prikaz geomorfoloških oblika nastalih dejstvom jednog ili više geomorfoloških procesa, oni se istovremeno postavljaju, a istovremeno i uslovi u kojima će se odvijati savremeni dinamički proces, što je generalno najveći faktor rizika. nestabilnosti terena. Podelili smo četiri celine (zone) nestabilnosti terena: nestabilne zone, stabilne zone, uslovno stabilne zone i potencijalno stabilne zone.

Područja sa vidljivim znacima nedavnih kretanja (klizanja, puzanja i klizišta) odabrana su kao nestabilna područja. Klizišta i klizišta su odvojeni u slivu Verbestice, Jažinca i Sušice i njenih reka, dok se javljaju na padinama doline na stranama vodotoka. Uzroci drobljenja/klizanja terena vezani su za hidrološki režim podzemnih voda u materijalu mačeva.

Potencijalno stabilni tereni su podeljeni na desnoj strani dolina reka Muržice i Bolovanke, zapravo predstavljaju staru i umerenu eroziju zemljišta.

Uslovno stabilni tereni ili tereni bez vidljivih (velikih) znakova kretanja dele se na jugozapadne padine Šara (desna obala Lepeca) i severnu padinu Ošljaka.

Stabilni tereni su podeljeni na padini sa jugoistočnom ekspozicijom (leva obala Lepenca), i predstavljaju područja na kojima erozija nije omogućila nakupljanje veće količine materijala na padinama.

Određivanje bonitetne klase zemljišta u opštini Štrpce

Zahvaljujući različitim uslovima razvoja pedogenetskog procesa u strukturi pedološkog pokrivača Štrpca, formirano je 16 tipova zemljišta. Koji su:

- Litosol na vlažnim krečnjacima
- Plitko smeđe zemljište na vlažnom krečnjaku
- Plitko smeđe zemljište iznad temeljne stijene (dijabaz, bazalt, itd.).
- Litosol na škriljcima (gnajs, liskunasti škriljac, filit, glineni škriljac, itd.)
- Plitko smeđe zemljište na škriljcima (liskunasti škriljci, filit itd.).
- Duboko srednje zemljište na škriljcu (liskunasti škriljac, dr filit).
- Floval Delovium
- Aluvijalno - deluvijalno peskovito - plodno zemljište
- Tipična rendzina na vlažnim krečnjacima
- Post-med cast na vlažnim krečnjacima
- Tipično osvetljenje na serpentini
- Post-medni aranžman na serpentini
- Tipičan ranger na škriljcu
- Ranker post-med na škriljcima (filit itd.)
- Crvena post-medna zemlja na vlažnom krečnjaku.

Sva navedena zemljišta su grupisana u četiri zone.

Najniži deo terena, koji se najčešće sastoji od ravnih aluvijalnih rečnih dolina, karakterišu bolje proizvodne mogućnosti (fluvizon, aluvijalno-diluvijalno zemljište), ali ima i onih koje nisu pogodne za intenzivnu poljoprivrednu proizvodnju (humoglene, hipogene).

U pojedinim oblastima razvijene su fluvioglacijalne terase, gde su stvorena prerađivačka zemljišta pogodna za određene useve. To su pseudoglejna tla i luvisoli na donjim terasama i okružni kambisoli na gornjim terasama.

Planinska područja između 800 i 1.800 m, veća su po površini iu njima je raznovrsnost pedologije i zemljišnog pokrivača. Tome doprinose različiti geološki supstrati, kao i različiti klimatski uslovi na nadmorskoj visini. Najčešći tipovi zemljišta prisutni su: brinipodzol, rendzine i krečnjačko zemljište.

Kao poseban deo predstavlja pojas iznad gornje granice šuma gde su zastupljeni: okružni rangeri, lotosol i rendzina.

Od ove četiri grupe najprisutnije je silikatno humusno zemljište (cisterna), specifična vrsta zemljišta u kiselim silikatnim stenama male dubine do 10 cm. Zatim malo dublje srednje smeđe plitke zemlje preko škriljaca.

Istovremeno sa prostornim rasporedom uočava se i vertikalna zonalnost zemljišta uzrokovana klimatskim promenama, ili čestim varijacijama pod uticajem osnovnih supstrata, gde imamo 31 tip zemljišne sorte. Prema karakteru i strukturi poljoprivredne proizvodnje, u okviru obradivog i neobradivog zemljišta može se izdvojiti 8

DRAFT

kreditnih klasa. Ovo obuhvata raspon od najboljih, koji pripadaju regionu produktivnih usjeva u nižim delovima područja, do najslabijih oblasti koje uključuju neproduktivne. Kategorije oranica su uključene u prve četiri klase boniteta, dok je četvrta prelazna zemlja uslovljena ojačanim radnim zemljištem.

Pedologija zemljišta je jedan od najvrednijih prirodnih resursa u kome je moguće podržati razvoj Štrpca. Stoga njegovu upotrebu treba činiti racionalno uz maksimalnu pripremu antidegradacionih mera, gde je zaštita od erozije od primarnog značaja.

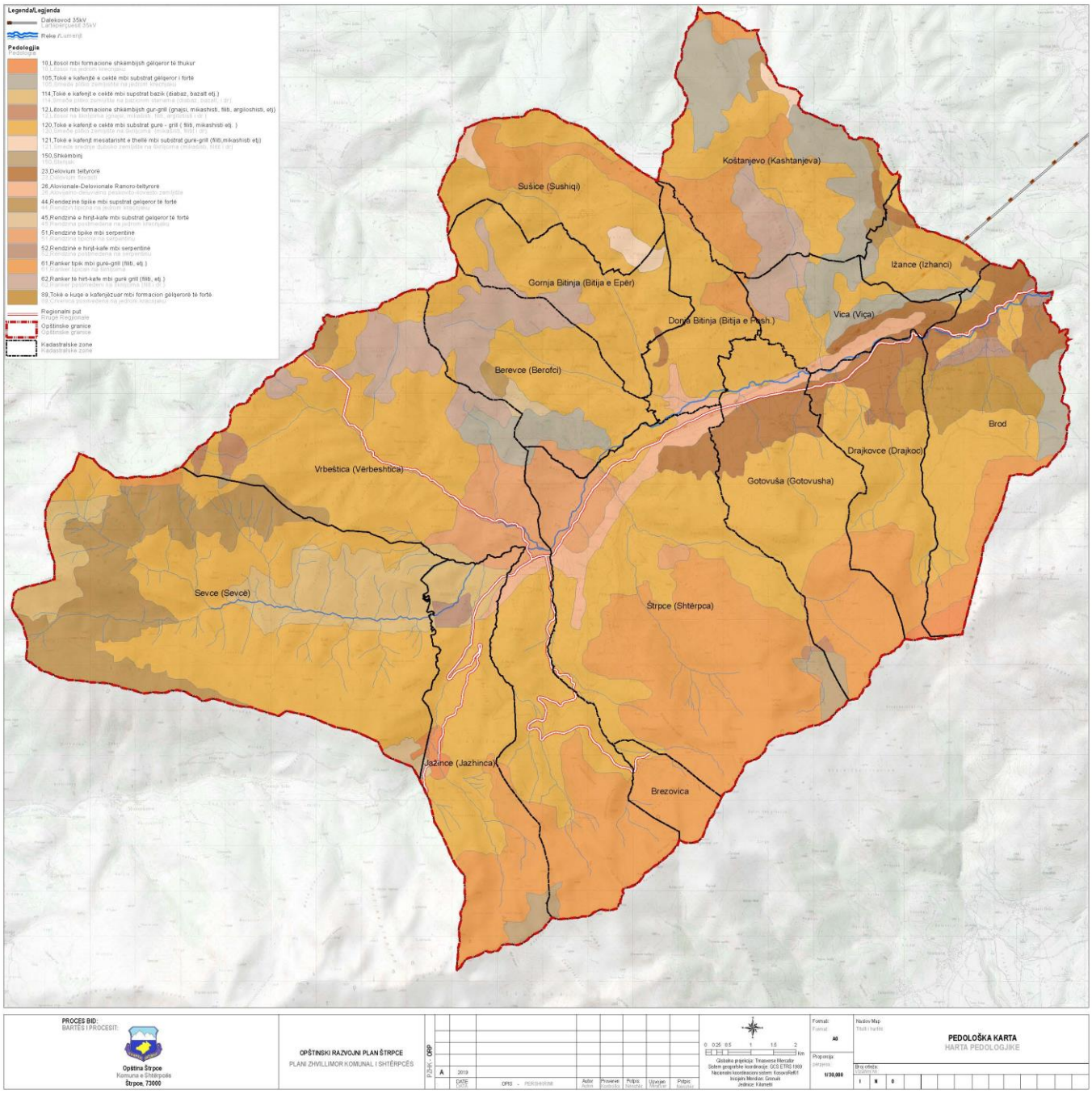

Mapa 9 Tipovi zemljišta u opštini Štrpce-Pedologija

Bonitet zemljišta

Sledeća mapa pokazuje stepen kreditne sposobnosti zemljišta u opštini Štrpce, u površini po hektaru iu procentima. Klasa (I) 154,9 ha (1%), klasa (II) 652,5 ha (2%), klasa (III), 490,01 ha (2%), klasa (IV) 3.264,77 ha (12%), klasa (V) 15.295,57 ha (58%), klasa (VI) 2.391,41 ha (9%), klasa (VII) 2.558,24 ha (10%) i klasa (VIII) 1.467,58 ha (6%).

Klasa	Sipërfaqja *ha*	%
I	154,9	1
II	652,5	2
III	490,01	2
IV	3.264,77	12
V	15.295,57	58
VI	2.391,41	9
VII	2.558,24	10
VIII	1.467,58	6

Mapa 10 Klase zemljišta u opštini Štrpce

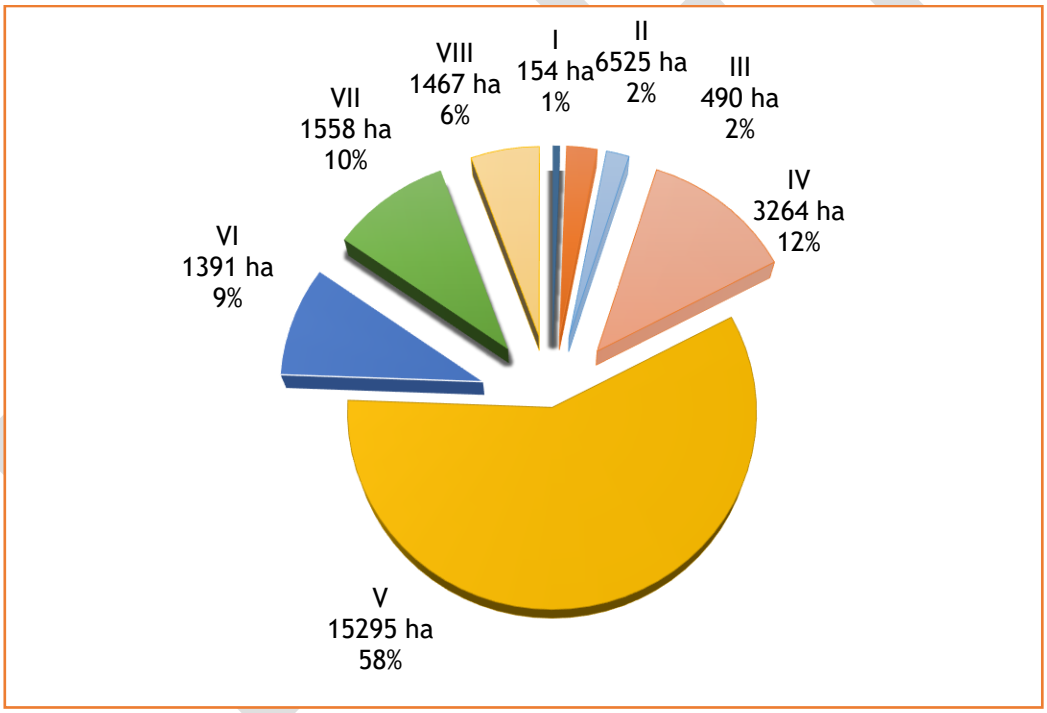

Grafikon 4 Raspodela zemljišta prema kvalitetu u hektarima (ha) u opštini Štrpce, na osnovu FAO smernica (1976, 2007)

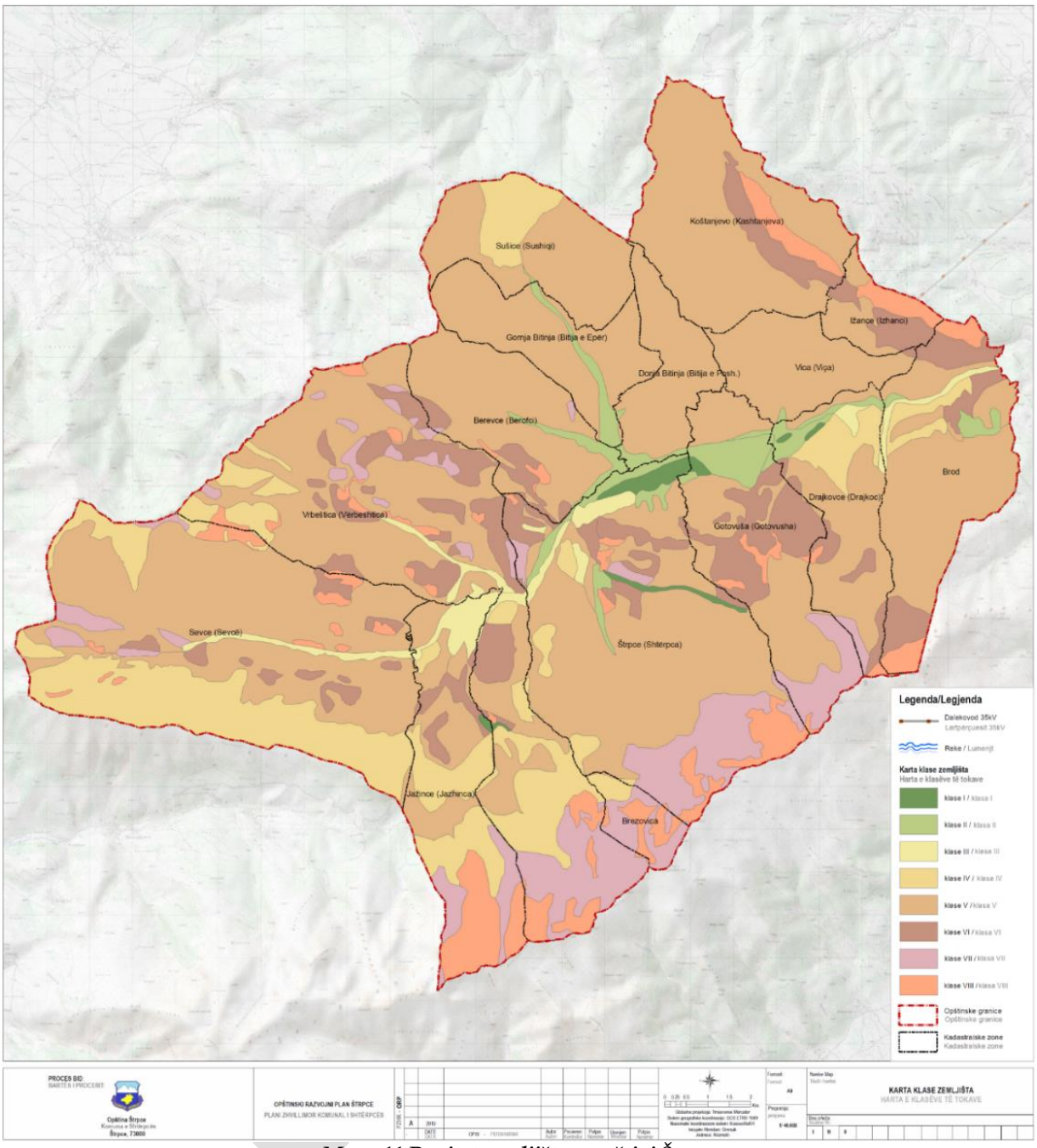

Mapa 11 Bonitet zemljišta u opštini Štrpce

2.1.3.2 Geologija

Teren opštine Štrpca karakteriše veoma složena geološka struktura - predstavljena različitim geološkim formacijama, dok su intenzivna magmatska aktivnost i snažni tektonski pokreti tokom geološke evolucije područja doveli do stvaranja vrlo složenog tektonskog sastava. Stene koje čine ovo područje po starosti pripadaju paleozojskom, permsko-trijaznom, srednjem i gornjem trijasu, juri, gornjoj kredi, neogenu i kvarteru. Litološki su to: različiti metamorfiti, klasične, sedimentne i organogene stijene, kao i nametljive magmatske i vulkanske stene.

Paleozoi - Najstarije formacije su regionalne paleozojske metamorfne stijene koje čine kompleks debljine 1000 metara i koje su takođe široko rasprostranjene na ovom području. Prikazane su albite-hlorit-sericitne škriljevce, kvarc, mermer i kalcit i granitni gnajs. Ove formacije ističu se duž Šar planine, od Ljubotena do Prevalle. Pojavljuju

se i severno od Lepenaca, odvojene od glavne mase stvorene permsko-priasskim oblicima, kao i na području Jezerca. Kroz njih se, u normalnom rasponu stratigrafija, proširuju permansko - priasičke kreacije, trijase - srednji i visoki transgresivci.

Permotriassic - Sjeverozapadni i jugozapadni put Jezerca i većine Šara, formiraju permijsko-prirasne stvorenja, koja uključuju: slabe metamorfozirane pelam-psam sedimente, konglomerate, kvarc, kristalni kreč i kvarc. Granica paleozojskih metamorfa većinom je nejasna zbog nedostatka faunističkih dokaza i tektonskih poremećaja pokrova terena. Pretpostavlja se da se permotrizijanski metamortit razvija iz škriljaca, međutim, na terenu je granica u velikoj meri tektonska.

Trijasik - Mramorni krečnjaci koji grade Ošljak, Ljuboten, pojavljuju se kao izolovani delovi Gotovuša pjesena, uska područja oko Ižance i kao olistol na Balkan Kokha olistromic melange. Odvojeni krečnjaci svrstani su u srednji i gornji nediferencirani trias. Prema starijim formacijama krečnjaci su transgresivni, mada su u polju sa škriljevcem u tektonskom odnosu.

Jursko - jurske formacije predstavljene su stijenama s olistromskom melangeom, ultramafititima i metamorfnim stijenama u dubini ultramafitas. Olistrostromska poruka pojavljuje se u obliku pojasa širine 6-8 km. između planine Ošljak i Jezerca, stvarajući planinsko područje Balkanske Koče. Sastoji se od matrične malanzanije i olistolita ili klastera smeštenih u matrici.

Krede - vapneni sedimenti koji se protežu nad drugim starijim formacijama predstavljeni su konglomeratima, peščenjacima i krečnjačkim slojevima kao i pločama. U pojasu vapnenačkih slojeva, čvorići od Kurkulice do Brodija, utvrđeno je da je dobra fauna hibrida, radiolarita i korala dobro očuvana.

Neogen - šljunak - pesak razdvojen je u Bitiji i jugoistočno od Broda, a pripada neogenu. Međutim, kako ovi sedimenti nisu faunistički dokazani, njihovu starost treba uslovno pretpostaviti.

Kvartarne - kvartarne formacije predstavljene su u različitim genetskim tipovima od kojih su najvažniji fluvijalni, diluvijalni i aluvijalni - proluvijalni kao savremene i delimično nasleđene formacije i glacijalni ili glacijalni oblik koji više nije aktivan, ali koji je jedan od najvažnijih, zbog mnogih oblika koji su prisutni u današnjem reljefu. U kamenolomu su podeljeni: moranski materijal, fluviooglacijalne stijene, rečne terase, stenske grupe, kosine, proluvijum i aluvijum.

DRAFT

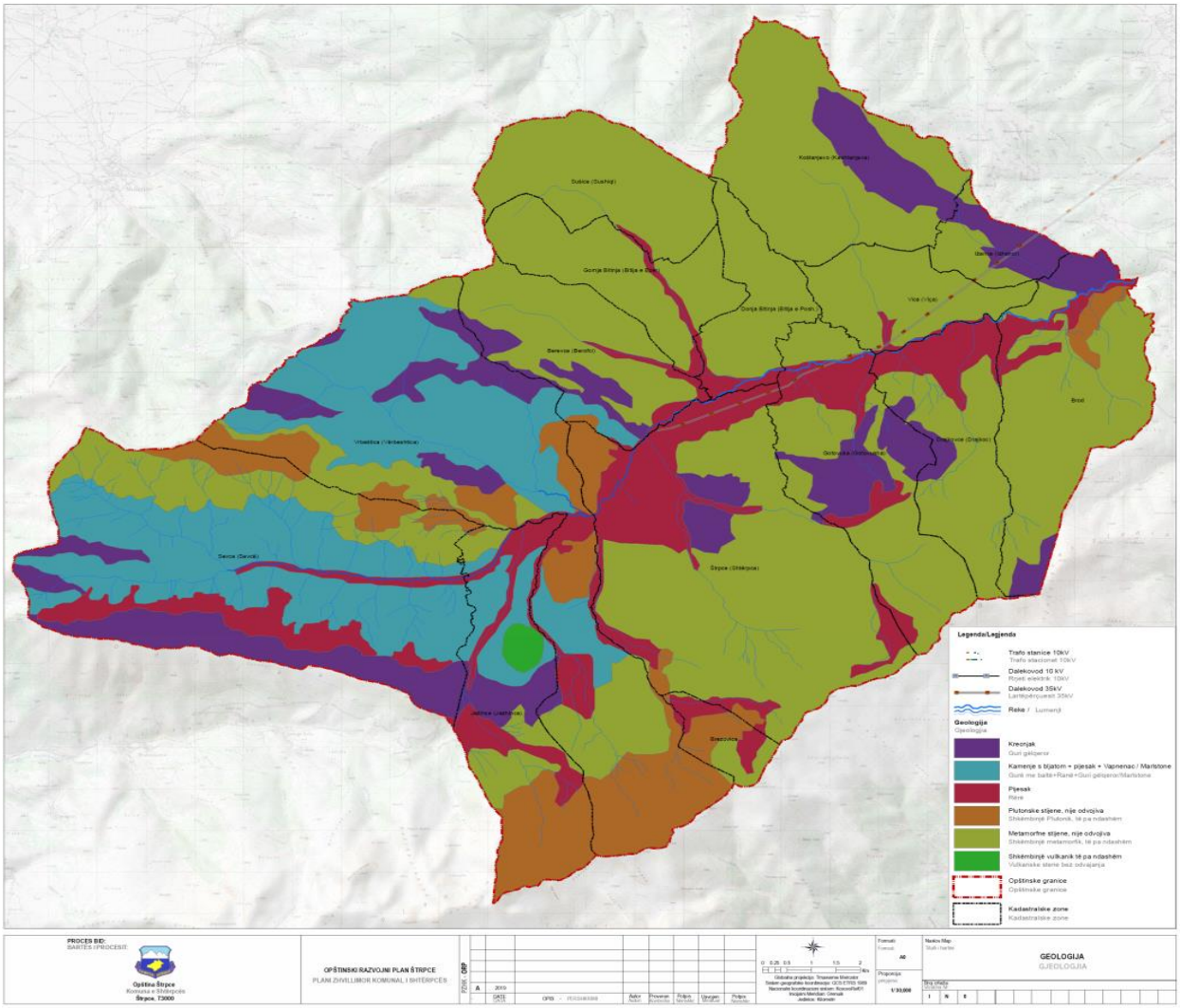

Mapa 12 Geološke formacije

2.1.3.3 2.1.3.3. Hidrografske karakteristike

Površinske vode

U površinske vode spadaju:

- Reke: Cerenci, Tisa, Suva reka, Blateštica, Verbeštica, Muržica, Miloštica, Kaludžerka, Bolovanka, Sišica, reka Viča, Ižanca i Lepenci
- Jezera: Jažinca i Livadice kao stalna i velika jezera, kao i sedam malih privremenih jezera.
- Jaruge: Durlovi, Savini, Vitaci, Berevca, Ropota itd.
- Površinske vode u opštini Štrpce dostižu dužinu od 110.800,00 m i površinu od 587.240,00 m2.

Reke

Na karti opštine Štrpce (skica br. 1) površinsku hidrografsku mrežu čine Lepenci i njene pritoke, gde se po značaju izdvajaju: Verbeštica, Suva reka, Blateštica, Miloštica, Sušica reka. Gustina hidrografske mreže je prilično varijabilna od 0,91 do 2,53 km/km².

Kao rezultat povećane količine padavina, velike energije reljefa i velike količine padavina, prosečni koeficijent bubrenja gornjeg sliva Lepenca je veći od 60%, što je mnogo više od većih rečnih slivova.velikih u regionu. Raspodela porasta nivoa tokom godine u Lepencu i njegovim pritokama je takva da od januara do maja njihov protok

kontinuirano raste, a zatim postepeno opada do septembra. Po svojim osnovnim hidrološkim karakteristikama rečni režim Lepenca pripada makedonskom režimu pluvionivalne verzije.

Reka Lepenac i njene pritoke su prilično bogate vodom. Tako je prosečan protok Lepenca do Broda 5,63 m³/sec, do rukavaca ima sledeće vrednosti: reka Sušica 0,69 m³/sec, Verbeštica 0,67 m³/sec, Miloštica 0,63 m³/sec i Suva reka 0,51 m³/sec.

Povećanje protoka Lepenca od izvora do ušća se postepeno povećava, tako da na ušću reke Tise u Čerenci dostiže vrednost od 0,527 m³/sec. dok u Brodima 5,60 m³/sec. Varijacije protoka su male, a godišnji koeficijent ima vrednost od 0,22.

Prostorni raspored vode (nabujanje) u dolini Sirinukta je neujednačen, jer su viši delovi i kotline desnog kraka bogatiji vodom. Međutim, opšta ocena pokazuje brojne resurse opštinskog okruga, a samim tim i mogućnosti rešavanja brojnih vodnih problema.

Istovremeno, postoje ozbiljna ograničenja u korišćenju površinskih voda, izazvana pre svega prirodom rečnog režima većine pritoka Lepenca. To utiče na izgled mnogih voda koje izazivaju česte poplave velikih razmera. Naročito velike i razorne poplave bile su poplave 1897., 1950. i 1979. godine, kada su tokovi dostigli skoro nivo dobrovodnih godina. Jasno je da uzroke tome treba tražiti u razvijenom procesu erozije zemljišta i slaboj zaštiti od vode, tj. nesistematska i sporadična primena bioloških, biotehničkih i tehničkih sanacionih mera.

Jasno je da uz korišćenje vode istovremeno treba preduzeti mere zaštite od vode, jer se u opštini Štrpce krije velika latentna sila razaranja.

Posebne hidrološke pojave predstavljaju glacijalna cirusna jezera: Livadičko jezero, Malo jezero Jažinca i Vrbeštica. S obzirom na dimenzije, njihova osnovna vrednost je estetskog karaktera. U stvari, njihovo prisustvo u pojasu visokih planina Šara učinilo je ovo turističko područje privlačnijim i vrednijim.

Jezera

Među prirodnim lepotama ovog kraja posebno mesto zauzimaju planinska jezera, u narodu poznata kao „oči planine". Među najpopularnijima su:

- Livadičko jezero ili jezero Šterbace u cirkuzu reke Kaludžerke. Nalazi se na nadmorskoj visini od 2.173 m. Dužina jezera dostiže 230 m, širina 120 m, a dubina oko 7 m.
- Jezero Jažinca na nadmorskoj visini od 2.170 m, u krugu izvorišta Suve reke, koja u svom najvećem vodostaju dostiže 11 m. Dužina mu je oko 120 m, a širina oko 80 m.

Među manjim poznatim jezerima su:

- Jezero Verbeštica na nadmorskoj visini od 2.075 m, nalazi se u krugu Blateštice
- Malo jezero Jažinca koje se nalazi na najvećoj nadmorskoj visini od 2.200 m, a nalazi se u krugu izvora Blateštice i Suve reke. Sva jezera su glacijalnog porekla – akumulacije.

DRAFT

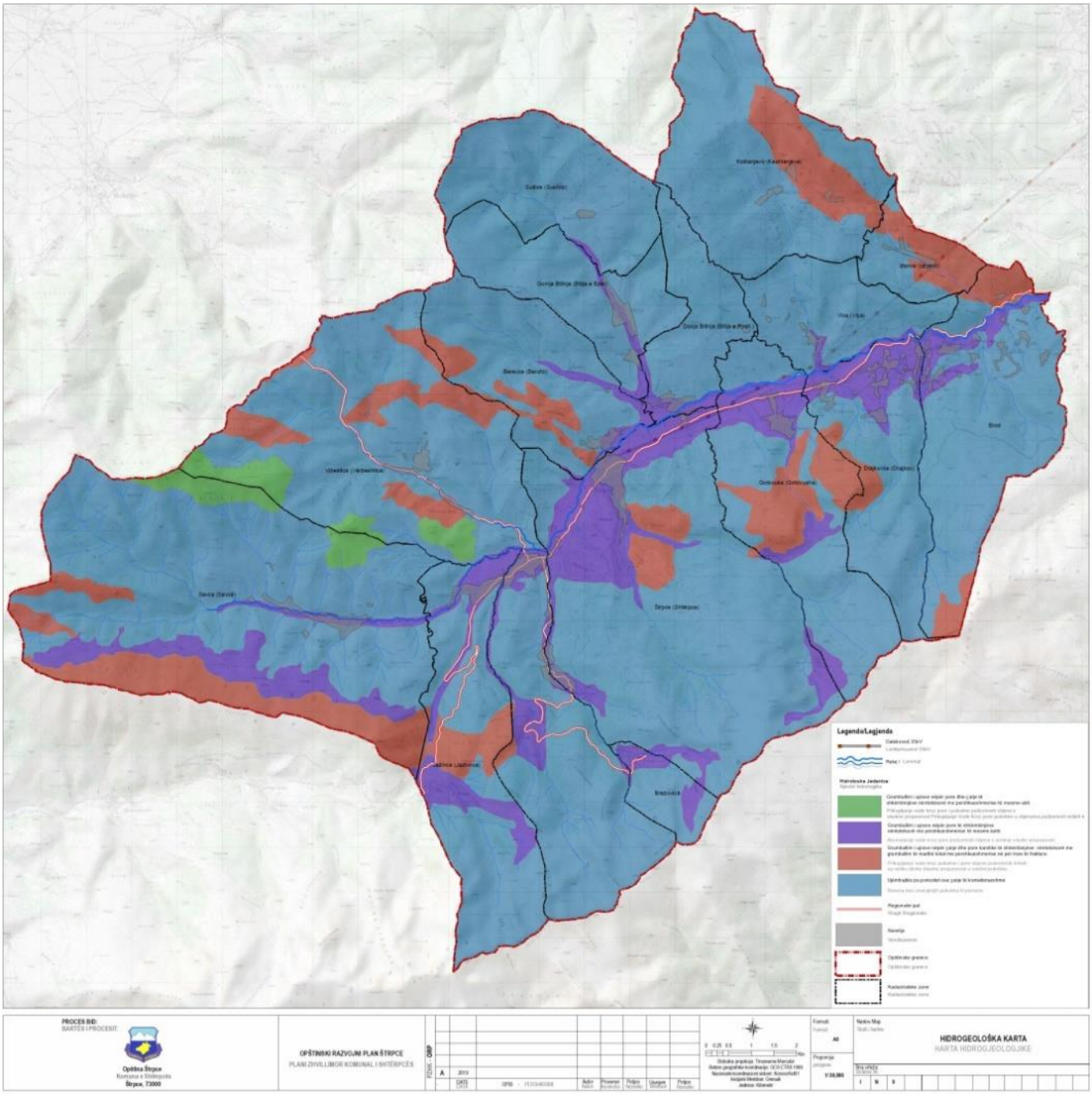

Mapa 13 Hidrogeološke jedinice

Podzemne vode

Podzemne vode su uglavnom prisutne u obliku lomljenih i lomljenih vodonosnika, s tim da je prisustvo podzemnih voda manje prisutno, gde zahvaljujući velikim rezervama podzemne vode mogu da se hrane sa velikim brojem izvora. Najč

ešće su to slabi izvori koji daju 0,1 - 1 l / sec, a ima dosta onih koji daju 1 - 5 l / sec. Najbogatiji vodom su krški izvori (dva izvora pod Ljubotenom, Silent Vallei, Crni kamen I i II, itd.) Koji su od velike važnosti za upravljanje vodama.

Pojava podzemnih voda i jezera prouzrokovana je posebnim uslovima. Zemlje opštine Štrpce načinjene su od zelenih škriljaca, fileta, crnog vapnenca od fliša, krečnjaka i dolomita, serpentina, formacija dija-baze, peska, šljunka i gline. Ovo područje karakterišu vodonosnici na kojima postoje frakture izvora sa stenama koje nisu prožete vodom koja prolazi kroz njih. Ovaj izvor hrani se brojnim izvorima koji se pojavljuju na brojnim vrhovima grebena iz kojih

je stvorena razvijena hidrografska mreža. Opruge imaju mali kapacitet od 0,10 l / s do nekoliko l / s. Temperatura vode varira od 3 do 10 ° C. Izvori su uglavnom nenaseljeni i nalaze se na velikim nadmorskim visinama i u celom području.

Alokacija podzemnih voda je veoma promenljiva. Prema geološkoj strukturi važni vodonosnici se nalaze u dolinama Muržice i Miloštice, ali su prisutne u svim rečnim dolinama, sa manjim potencijalom vodonosnika. Debljina sedimenta Morene kreće se od 2 do 5 m ili više u dolinama Muržice i Miloštice. Iako istrage nisu provedene, može se pretpostaviti da postoji značajna količina vode. Međutim, u pogledu korišćenja najnepovoljnija je podzemna voda na području Vikenda i dolini Štrbac zbog zagađenja uzrokovanog urbanizacijom. Upotreba podzemnih voda bušenjem je veoma retka pojava, a to je i razumljivo zbog velikog obilja prirodnih resursa. Međutim, u skoro svakom selu postoji bunar. Protok bušotine kreće se od 1 i 3 l / s, što nas upućuje na zaključak da je pod zemljom velika količina vode.

2.1.3.4 2.1.3.4. Nagib padina

Jedna od morfometrijskih karakteristika je da je teritorija opštine Štrpca planinska, prosečnog planinskog karaktera od 72,77% ukupne površine, dok su se planine spuštale na 1.000 metara, a činile su 20,37%, a planine iznad 2000 metara. sadrže 6,86% površine.

Druga važna morfometrijska karakteristika nagiba kaže da je za reljef nagib od 25%, tako da površine sa tim nagibom čine 94,77% ukupne površine. Nagib od 5 do 25% iznosi 3,88%, dok nagib od 5% iznosi samo 1,35%. Prosečan nagib topografske površine iznosi 47,4%.

Treća karakteristika važnih morfometrijskih svojstava je izloženost topografskih površina sa dominantnom severnom i južnom izloženošću. Nedavni procesi u kojima vodena erozija prevladava ulogu imaju neravnomerno. Najjača je u srednjim i donjim delovima padina iznad rečnih dolina, a mnogo je slabija u višim i planinskim lancima. Erozija je posebno intenzivna u južnoj, jugoistočnoj i jugozapadnoj izloženosti. Planinski karakter i sve važne karakteristike utiču na ostale elemente prirodnih kompleksa, njihova svojstva, međusobne veze i dinamiku.

2.1.3.5 2.1.3.5. Ekspozicije terena

Poznavanje, identifikovanje i konstrukcija mape izložbe terena je od teorijskog i praktičnog značaja, jer njegove vrednosti određuju širenje sunčeve svetlosti u određenom geografskom području[3]. Praktična i teorijska upotreba mape izloženosti pored kalorijskog režima usko je povezana sa drugim meteorološkim parametrima kao što su padavine, vlaga vazduha, temperature, smer vetra itd[4]. Ovi faktori direktno ili indirektno utiču na kvantitativno i kvalitativno određivanje morfodinamičkih reljefnih procesa. Ove fizičko-geografske promene uglavnom se primećuju na izloženijim terenima okrenutim prema jugu. Efekat procesa uništavanja stena pod uticajem temperatura direktno zavisi od reljefa.

Dakle, izlaganjem podrazumevamo lokaciju padine u odnosu na ugao izlaska sunca. Smjer izloženosti reljefu suncu može se odrediti na relativnoj skali:

1. Izloženost = 0 ° - označava reljefni nagib okrenut prema severu (severni nagib, koji se često naziva i "tamna strana");
2. Izloženost = 90 ° - označava istočnu padinu, nagib sa više jutarnjeg sunčevog svetla;
3. Izlaganje = 180 ° - južne strane - koje se nazivaju i "solarna strana";

[3] Talani Rifat "Praktikum kartografsko-topografskih laboratorija i zadataka", Skadar, 1997, str. 85
[4] Talani Rifat „Morfološke odlike slivova u Alpima Albanije“, Geografske studije br. 4, Tirana 1990, str. 129

4. Izloženost = 270 ° - zapadna padina, nagib s više sunca u večernjim satima[5].

Izračunavanje sunčevog ugla pada na zemljinu površinu zasnovan je na digitalnom modelu terena „EUDEM" dimenzije prostorne rezolucije 25 * 25m.

Izlaganje, posebno na strmim padinama, ima veliki uticaj na lokalnu klimu i vegetaciju. Iz tog razloga, južne padine se koriste za naseljavanje i obrađivanje zemljišta, a severne za pošumljavanje. Prepoznavanje ekspozicije takođe igra ulogu u zaštiti od rizika klizanja lavine. Izloženost padini snažno utiče na mikroklimu, floru, faunu, poljoprivredne i šumske prinose. Ovo je važan faktor i za ekologiju pejzaža. Što se tiče biološke produktivnosti, padina na jug ili jugozapad može uticati na rast produktivnosti, ali može biti i podložnija suši. Arhitektura takođe može uzeti u obzir ovaj faktor gde se smatra ključnim za arhitekturu koja se naziva „bioklimatska". Bioklimatska arhitektura podrazumeva građevinsku filozofiju koja svoj model zasniva na efikasnosti razmene između kuća i prirodnog okruženja oko njih, sa ciljem ograničavanja upotrebe tradicionalnih mehaničkih postrojenja, odnosno uštede energije.[6]

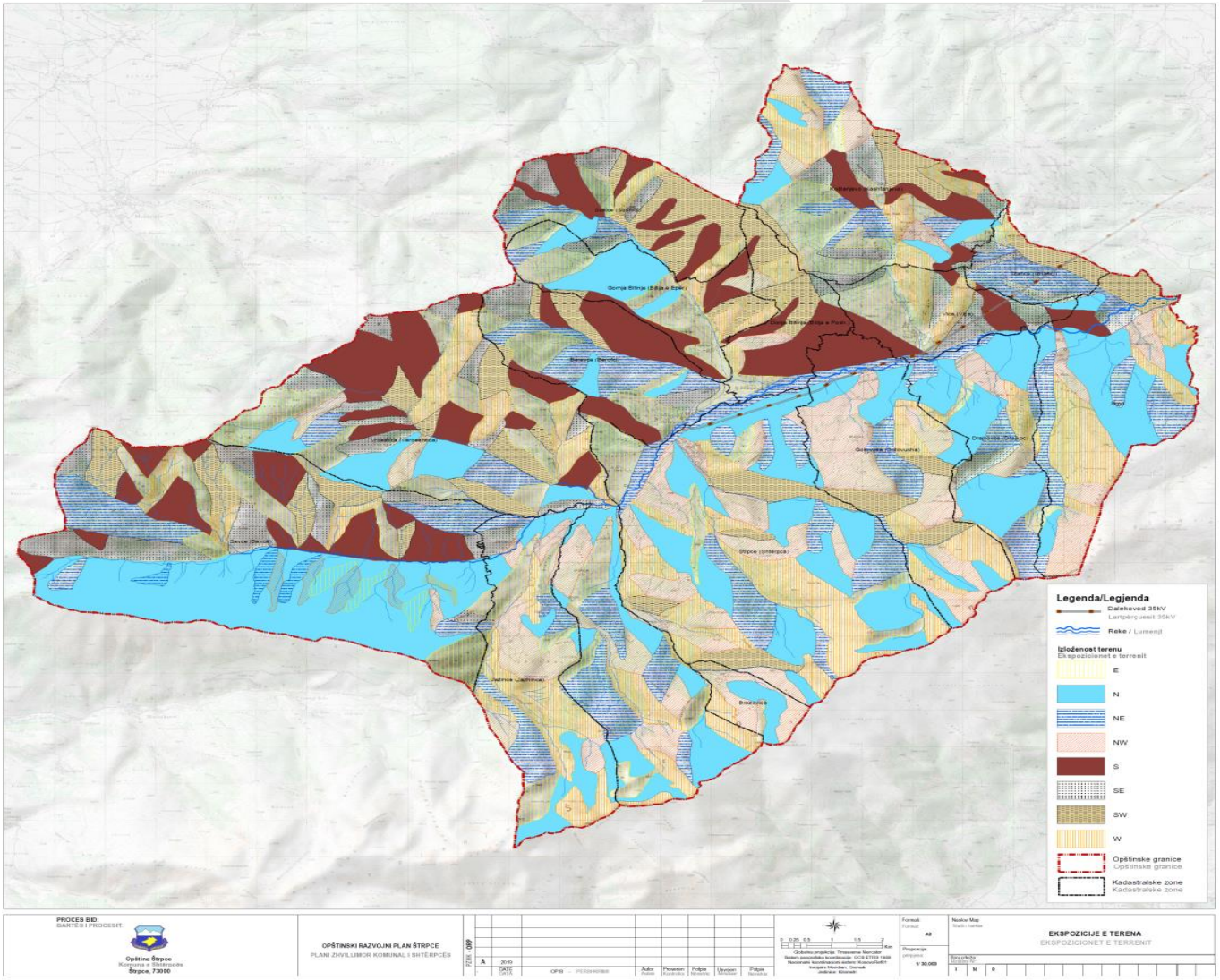

Mapa 14 Ekspozicije terena

[5] Drago Perko, Analiza površja Slovenije stometrskim digitalnim modelom reliefa, Geografija Slovenije 3, Ljubljana 2001

[6] http://environment.nationalgeographic.com/environment/global-warming/solar-power-profile

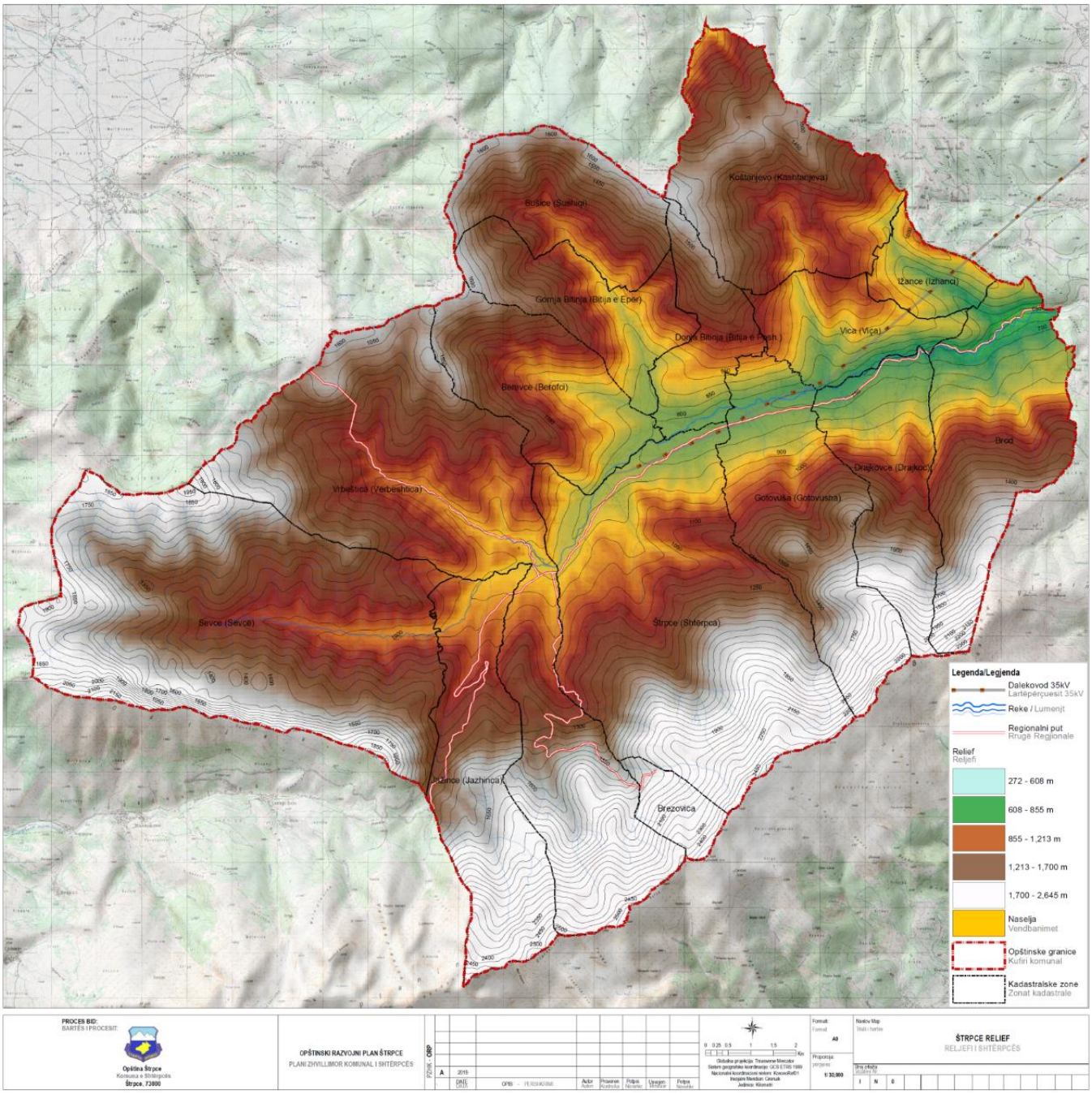

Mapa 15 Hipsometrija terena i visine

2.1.3.6 2.1.3.6. Klimatski uslovi

Kroz čitavu opštinu klima nije suva iako je područje relativno velike nadmorske visine, ali je umereno, sa samo nekoliko stotina metara iznad sela prevladava prava planinska klima. To se može objasniti uticajem reke Lepenac, koja se uliva u reku Vardar, zatim u Egejsko more i kroz koju se osećaju korisni efekti tople klime Egeja.

Region opštine Štrpca u velikoj meri je unapred određen planinskim reljefom i njegovom hipometrijskom strukturom. Odatle svaki element klime menja svoju vrednost kako se menja i visina. Tako je vertikalnom diferencijacijom klime moguće razlikovati četiri područja nadmorske visine i klime, a to su:

- I Zona - umerena zona, do 1.000 metara nadmorske visine;
- II zona - prelazno područje od 1.000 do 1.200 metara nadmorske visine;

- III zona - subalpske zone od 1.200 do 1.700 metara nadmorske visine;
- IV zona - Alpska klimatska zona, na visinama većim od 1.700 metara nadmorske visine.

Svako od ovih planinskih područja ima prednosti i ograničenja dobijena za razvoj određenih ekonomskih aktivnosti. Stoga područje umerene klime karakteriše dobra poljoprivredna površina za poljoprivrednu proizvodnju. U prelaznoj zoni, mogućnosti poljoprivredne proizvodnje opadaju kako se povećavaju mogućnosti stoke i šumarstva. U trećoj subalpskoj zoni čija gornja granica odgovara gornjoj antropogenoj šumskoj zoni čini ovo područje istaknutim za šumarstvo i stoku. Četvrto područje karakteriše hladna alpska klima, bogata snežnim padavinama, koje mogu ostati i do sedam meseci. Tokom zime, snežni pokrivač, niska oblačnost i značajno sunčevo svetlo idealni su klimatski uslovi za razvoj svih vrsta zimsko-planinskog turizma. Tokom leta, kada se snežni pokrivač topi, ovi tereni postaju pogodni za razvoj ispaše stoke, koja ovde ima bogatu tradiciju, ali nažalost, ona gotovo izumire, ali u budućnosti bi to svakako trebalo da se vratimo.

Naravno, da su neki delovi ove teritorije, s obzirom na nadmorsku visinu, izlaganje padina, tj. njihovo izlaganje suncu i uticaj dominantnih vetrova i njihovih zaklona, i zbog različitih karakteristika supstrata (polja, šume, livade, kameniti teren) među njima, klimatski, znatno variraju.

Međutim, klima opštine Štrpce, pored značajne raznolikosti, ima i zajedničku crtu. To proizlazi iz morfoloških karakteristika opštine Štrpca i činjenice da je pretežno anticiklonska. U skladu sa tim, vreme je uglavnom stabilno, bez jakih oluja i katastrofa, i sa relativno toplim letima i oštrim zimama koje su suštinske odlike klime.

Na osnovu merenja sunčevog zračenja u Brezovici može se zaključiti da je opština Štrpca, sa prosečnim godišnjim trajanjem zračenja većim od 1.938 sati, izuzetno sunčana.

Režim solarne radijacije u Brezovici meren je u periodu od 5 godina (1984-1988). Najduže trajanje solarne radijacije je u julu (285,4) i avgustu (269,6), dok je najkraće u januaru (72,6) i decembru (77,1). Duža pokrivenost od 200 sati je takođe u proseku za septembar (222.4) i jun (210.1). Tako su letnji meseci sa najdužim danom i septembar sa blagom oblačnošću najsunčaniji. Sve do zimskih meseci (januara i decembra), sa kraćom i većom oblačnošću su kraća vremena sunčeve svetlosti.

Temperaturni režim

Do 1984. godine na teritoriji opštine Štrpce nije postojala meteorološka stanica na kojoj bi se mogle meriti temperature vazduha. Međutim, od 1984. godine u Brezovici radi kompletna meteorološka stanica u kojoj se redovno prate i beleže svi meteorološki elementi. Stanica se nalazi na nadmorskoj visini od 915m, geografskoj širini 42º 13 ′ i dužini 21 long 01 ′. Temperaturni režim se tretira na osnovu podataka meteorološke stanice Brezovica.

Brezovica ima dugu zimu, ali ne previše oštru. U stvari, u sva tri zimska meseca (decembar, januar i februar) prosečne temperature su negativne. Januar od -1,4 ° C, a decembar samo -0,3 ° C. Leto na Brezovici, prema prosečnim temperaturama, hladno i ugodno. Najtopliji meseci su juli, 18.0 ° C, avgust 17.2 ° C, a juni 15.3 ° C.

Prosečne fluktuacije temperatura u letnjim mesecima su znatno niže nego u zimskim mesecima: samo u junu 1 ° C, avgust 2.8 ° C u poređenju sa 6.0 ° C u januaru i 5.8 ° C u februaru . Inače, novembar ima najveću varijabilnost u prosečnim mesečnim temperaturama (7.0 ° C).

Kada na opštinu Štrpce utiču zapadne i jugozapadne vazdušne mase, onda su zimske temperature više, dok kada kontinentalni hladni vazduh prodire sa istoka, zimske temperature su znatno niže. U određene dane u letnjim mesecima temperature vazduha mogu biti izuzetno visoke. Ovo pokazuje maksimalne temperature zabeležene u tom mesecu.

Prosečne analize mesečnih temperatura, maksimalnih i najnižih mesečnih temperatura i takozvani letnji dani pokazuju da su temperature vazduha u opštini Štrpca podložne mnogim promenama. Naime, u anticiklonskim vremenskim situacijama u visokim delovima Šar planine vreme je prilično vedro, sunčano i toplo, dok je u dolinama i poljima maglovito i hladno. U februaru, iz donjeg dela opštine Štrpca do 1.700 m nadmorske visine, postepeno

raste temperatura vazduha koja iznosi od 0,2 ° C do 100 m, što ukazuje na inverziju temperature u zimskim mesecima, posebno u februaru.

Oblačnost - Na osnovu prosečne godišnje oblačnosti, od 5,2 u Brezovici, može se pretpostaviti da opština Štrpce pripada delu Kosova sa najmanjom oblačnošću. Prosečna oblačnost u Prizrenu i Peći je 5,8, u Uroševcu 5,7, Đakovici 5,4. Vreme sa najvećom oblačnošću je u zimskim mesecima (januar, februar) iu prvom mesecu proleća (mart), dok je najmanje u jesenjem mesecu (septembar) i letnjim mesecima (jul i avgust). Veću oblačnost u zimskim mesecima ublažavaju dnevna kolebanja temperature vazduha, a takođe naglašava i prolazak zapadnih maritimnih vazdušnih masa, pa samim tim zime nisu preoštre. Minimalna oblačnost u septembru produžava leto, dok mala oblačnost u julu i avgustu čini leto dužim i prijatnijim.

Padavine - Na osnovu prosečne godišnje padavine od 5,2 u Brezovici, može se pretpostaviti da opština Štrpca pripada najmanje oblačnom delu Kosova. Prosečna količina padavina u Prizrenu i Peći je 5,8, u Uroševcu 5,7, u Đakovici 5,4. Najviše oblačnog vremena je u zimskim mesecima (januar, februar) i prvom mesecu proleća (mart), dok je najmanje u jesenjim mesecima (septembar) i letnjim mesecima (jul i avgust). Veće količine padavina u zimskim mesecima olakšavaju svakodnevne fluktuacije temperature vazduha i naglašavaju prolazak zapadnih morskih vazdušnih masa, pa stoga zime nisu previše oštre. Minimalne količine padavina u septembru produžavaju leto, dok slabe padavine u julu i avgustu čine leto dužim i prijatnijim.

Padavine - Prema meteorološkoj mapi, hidrometeorološka služba u opštini Štrpce ima između 900 mm padavina (u dolini Lepenac) i 1.250 mm (u najvišim delovima Šar planine). Stoga je proučena teritorija bogata padavinama. To se pripisuje i njegovim vodenim resursima: brojnim potocima i čestim izvorima velikih količina vode. Pluviometrijski (kišni) režim je analiziran na osnovu podataka o kiši i stanica za merenje padavina u Jažincu i Štrpcu. Stanica za merenje kiše u ulici Jažince nalazi se na nadmorskoj visini od 950 m. Nalazi se u istoimenom selu na izvoru reke Lepenac. Prosečna godišnja količina padavina (period 1931. - 1960.) iznosi 972 mm. Ali budući da su za period 1959. - 1987., što znači, za 35 godina, dostupni pouzdani podaci o visini padavina, oni su korišćeni za obradu pluviometrijskog režima. Prosečna količina padavina u Jažinci (1950-1984) je 1.013 mm. Tako je spomenuti period bio nešto vlažniji (41 mm u proseku ili 4,2% u proseku), u poređenju s periodom 1931-1960. Količina padavina u Štrpce leži na nadmorskoj visini od 860 m. Padavine su tamo redovno merene od 1960. Prosečna količina padavina za period 1960-1984 iznosi 921 mm. To znači, u poređenju s Jažincem, Štrpca je najsiromašniji u pogledu padavina sa prosekom 92 mm ili 9%. Kako je visinska razlika između Štrpca i Jažince 90 mm, vertikalni pluviometrijski gradijent (porast padavina do visine od 100 m) iznosi 102,2 mm. Godišnja količina padavina po mesecima i sezonama u godini je raspoređena prilično ravnomerno. U proseku, mesec sa najviše padavina je maj koji ima 1,7 puta veću količinu padavina u odnosu na avgust koji je mesec sa najmanje padavina. Jednaka raspodela oborina naročito dolazi u jasnijem smislu kada se uzmu u obzir godišnja doba, proljeće sa najvećom količinom kiše, padavina je samo za 3,4% više od leta, gde je u proseku najmanje količine padavine kiše.

Snežni sloj - Sneg je redovna zimska pojava u opštini Štrpce. Sa porastom nadmorske visine povećava se broj dana sa snežnim padavinama, dužina i debljina snežnog sloja. Prosečan godišnji broj snežnih dana za period 1931-1960. kreće se od 40 u kotlini Lepenca do 100 dana u najvišim delovima Šar planina. U Štrpcu je zabeležen broj dana sa snežnim padavinama, za period 1960-1984, u proseku 39, dok je u Jažincu, za period 1959-1985, 42 dana. Snežnim slojem, koji podrazumeva sloj snega debljine najmanje 1 cm, pojedini delovi su pokriveni od 60 do 210 dana. Snežni sloj, zbog niskih temperatura vazduha, uvek ima duže postojanost u odnosu na snežne dane, odnosno dane kada pada sneg. Prema konkretnim merenjima za period 1960-1984, prosečno trajanje snežnog sloja u Štrpcu je 66,5 dana, u Jažincu 71,2 dana. Dakle, trajanje snežnog sloja koji se proteže od Štrpca do Jažinca se povećava na 100 za 5 dana. U najvišim delovima Šar planina ispod snežnog sloja su delovi od 180 do 210 dana, što znači 6 do 7 meseci. Inače, prosečna maksimalna debljina snežnog sloja na visinama iznad 1.700 m kreće se od 150 do 200 cm, dok je u nižim predelima 70 cm.

Vetrovi - U opštini Štrpce najčešći su istočni i zapadni vetrovi, a jasno je da na pravac vetrova dominantno utiču oblici reljefa, što podrazumeva pravac lepenske kotline i okolnih planina. Zapadni vetrovi, usred zimske sezone, donose obilne snežne padavine. U letnjim mesecima, u popodnevnim satima, smenjuju ga jugoistočni vetrovi, koji prodiru u opštinu Štrpce od ušća Kačanika i preko nižih ogranaka Šar planina, istočno od Ljubotena. Međutim, u skijalištima Brezovice tokom zime dominiraju vetrovi iz severnog kvadranta. Duvaju sa planine Jezerci, jaki su, hladni i donose mećave i sitan sneg. Ali, osećaju se samo u visokim delovima, iznad 1.200 m nadmorske visine, dok se ispod ne najave kao slabi vetrovi. Kada se analiziraju učestalost vetrova i tišina tokom godišnjih doba, najveća tišina je tokom jeseni i zime, dok najveću učestalost padavina imaju proleće i leto.

U novije vreme, Brezovica, koja postaje veoma perspektivan ski centar u evropskim razmerama, koji interesuje istinske ljubitelje ekstremnih sportova u Evropi i svetu, ima svoju ličnu stranicu, na kojoj se može dobiti sa velikom preciznošću veoma kvalitetna i precizna vremenska prognoza, kako za sedam dana, tako i za duže periode.

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Viti
-1,4	-1,4	2,6	9,7	13,2	15,3	18,0	17,2	13,9	8,4	2,7	-0,3	8,1

Tablica 1 Prosečne mesečne temperature vazduha u Brezovici, period 1984-1988

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Viti
Maksimalne vrednosti												
111,1	104,4	116,2	219,9	211,8	248,8	338,6	317,1	247,8	171,5	132,2	115,6	2047,2
1988.	1987.	1988.	1986.	1986.	1987.	1988.	1986.	1987.	1986.	1986.	1985.	1985.
Minimalne vrednosti												
53,6	48,3	94,1	131,3	153,3	157,0	219,8	187,3	186,5	119,1	67,6	46,5	1916,4
1987.	1986.	1986.	1988.	1988.	1988.	1986.	1984.	1988.	1987.	1985.	1987.	1988.
Razlika												
57,5	56,1	22,1	86,6	58,5	81,8	118,8	129,8	61,3	52,4	64,6	69,1	130,8
Prosečne vrednosti												
72,6	89,8	107	167,7	189,7	210,1	285,4	269,6	222,4	148,0	99,0	77,1	1938,4

Tablica 2 Trajanje sunčeve svetlosti po satu

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Viti
Maksimalne												
1,3	0,7	3,9	10,3	14,3	16,1	20,2	18,2	16,4	10,2	4,8	3,4	8,4
1988	1988	1986	1986	1985	1987	1988	1988	1987	1984	1987	1985	1987.
Minimalne												
-4,7	-5,1	0,5	7,1	11,5	15,0	15,9	15,4	12,8	17,5	-2,2	-2,0	8,o
1985	1985	1987	1987	1987	1985	1986	1984	1985	1985	1988	1986	1986
Razlika												
6,0	5,8	3,4	3,2	2,8	1,1	4,3	2,8	3,6	2,7	7,0	5,4	0,4

Tablica 3 Srednje mesečne maksimalne i minimalne temperature u Brezovici

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
16,5	13,5	21,5	27,1	27,0	31,1	36,8	32,0	31,2	27,0	22,3	27,6
1988.	1988.	1987.	1985.	1988.	1987.	1987.	1985.	1987.	1984.	1985.	1985.

Tablica 4 Maksimalne mesečne temperature u °C

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Viti
Prosečna vrednost												
0,0	0,0	0,0	0,3	7,3	6,2	16,0	18,0	9,0	0,2	0,0	0,0	57,0
Maksimalna vrednost												
0,0	0,0	0,0	1,0	25,0	11,0	23,0	23,0	18,0	1,0	0,0	0,0	
			1985.	1988.	1987.	1988.	1988.	1987.	1984.			

Minimalna vrednost												
0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	2,0	4,0	8,0	5,0	0,0	0,0	0,0	
			1988.	1987.	1986.	1986.	1988.	1988.	1988.			

Tablica 5 Broj dana sa maksimalnom temperaturom vazduha ≤25°C

I		II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Viti
Područje je oko 900 m nadmorske visine.	-2,8	-2,5	2,2	8,1	12,3	16,1	18,0	18,1	14,0	6,4	4,0	-0,7	7,9
Područje je oko 1700 m nadmorske visine.	-4,6	-2,3	-0,7	3,3	9,0	11,8	14,8	15,3	11,2	6,8	2,2	-2,7	5,4
površine oko 2000 m nadmorske visine.	-5,4	-3,2	-2,2	1,4	7,2	9,9	13,0	13,7	9,6	5,6	1,1	-3,7	3,9
Tr 900/2000	0,24	0,06	0,40	0,01	0,46	0,56	0,45	0,40	0,40	0,25	0,26	0,27	0,36

Tablica 6 Prosečne mesečne i godišnje temperature vazduha, period 1931-1960

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Viti
6,4	6,3	6,8	5,8	6	5,4	3,3	3,3	3,2	4,8	5,4	5,6	5,2

Tablica 7 Prosečna mesečna oblačnost u desetinama neba u Brezovici, period 1984-1988

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Viti
Štrpce, period 1960-1984.												
71	63	75	75	96	92	92	58	71	68	91	90	922
Jažince, period 1960-1984.												
87	73	80	81	111	91	81	65	72	82	97	94	1014

Tablica 8 Prosečne mesečne i godišnje vrednosti padavina u mm, u Štrpcu i Jažincu

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Viti
Vedri dani	3,8	4,3	2,5	4,5	1,5	4,4	11,8	14,6	13,2	8,4	7,4	6	82,4
Oblačni dani	11,8	11	13,8	8	8	5	2,6	2,6	2,6	6,8	9,8	10,6	92,6

Tablica 9 Prosečan broj vedrih i oblačnih dana u Brezovici, period 1984-1988

	Zima		Proleće		Leto		Jesen		Ukupno	
	mm	%	mm	%	mm	%	mm	%	mm	%
Štrpce	224	24,3	246	26,7	222	24,1	230	24,9	922	10
Jažince	254	25	272	26,8	237	23,4	251	24,8	1014	10

Tablica 10 Raspodela godišnje količine padavina prema godišnjim dobima

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Jažince												
max.	216	162	238	144	216	270	246	192	217	205	204	172
Godina	1963.	1970.	1958.	1975.	1961.	1983.	1973.	1979.	1978.	1952.	1962.	1976.
min.	26	15	21	12	16	23	10	2	10	0	14	2
viti	1982.	1982.	1953.	1952.	1969.	1982.	1954.	52/62	1958.	1969.	1978.	1972.
Štrpce												
max.	158	118	208	136	189	310	209	168	223	177	209	161
Godina	1963.	1970.	1982.	1966.	1974.	1983.	1970.	1979.	1978.	1975.	1981.	1962.
min.	16	22	17	29	14	23	15	7	16	1	26	1
viti	1964.	1982.	1976.	1980.	1969.	1982.	68/78	1978.	1965.	1969.	1978.	1972.

Tablica 11 Maksimalne i minimalne visine mesečnih padavina u mm u Jažinci (period 1950-1984) i u Štrpcu (period 1960-1984)

N	NE	E	SE	S	SW	W	NW	C

Zima	5	0	175	107	52	135	195	5	420
Proleće	10	0	197	118	66	166	141	14	288
Vino	7	0	185	132	39	132	107	15	382
Jesen	7	0	240	76	28	111	73	3	463
Godišnji prosek	7	0	199	108	46	136	106	10	388

Tablica 12 Prosečna godišnja i sezonska učestalost vetrova, kao i kalma u % u Brezovici, period 1984-1988.

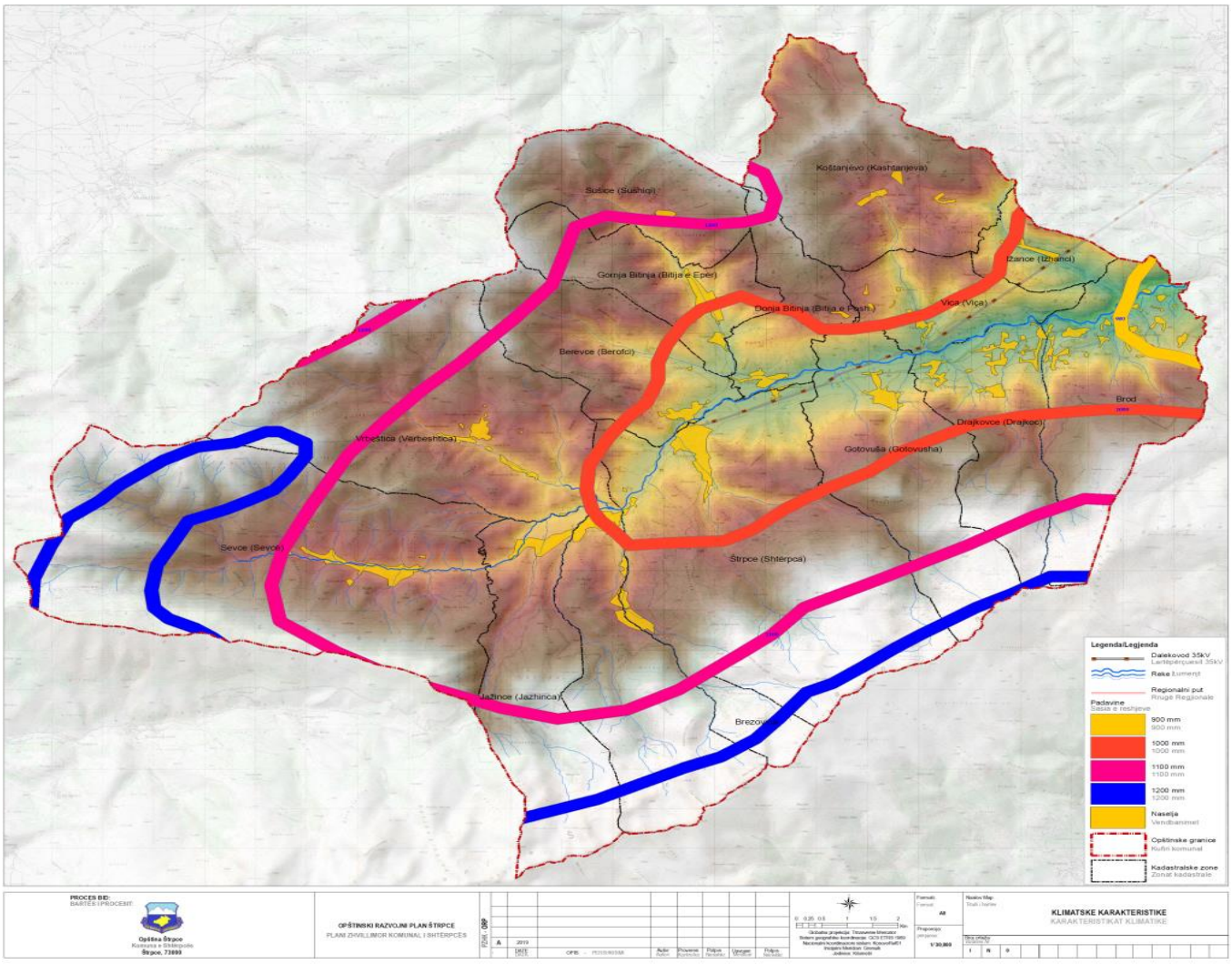

Mapa 16 Padavine i njihovo proširenje

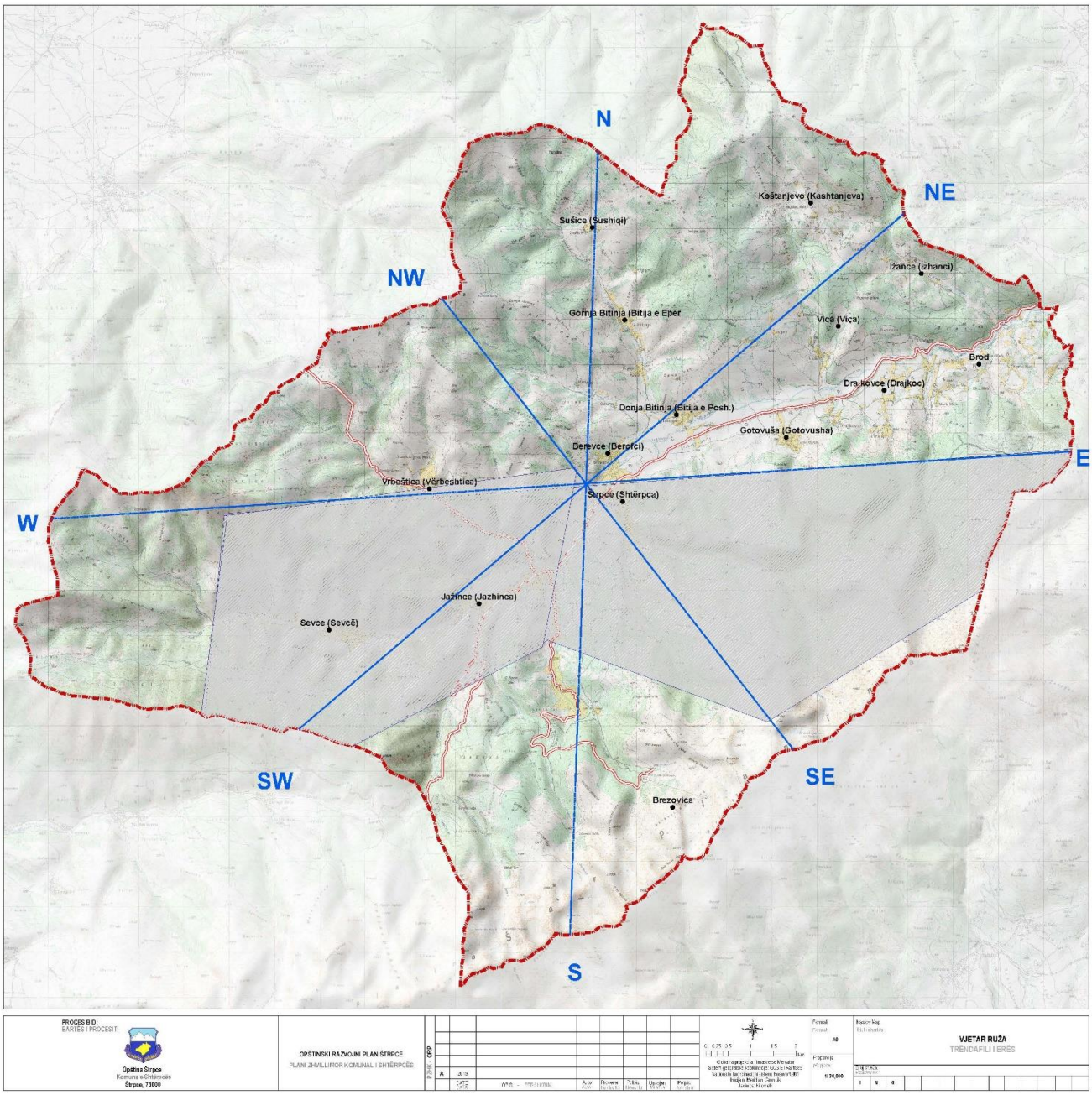

Mapa 17 Ruža vetrova

2.1.3.7 Biogeografia i biodiversitet

Važnost i složenost flore u severnom delu Šar planine i njenih pritoka proizlazi iz nekoliko važnih faktora: istorijskih uslova povezanih s jedne strane glacijalnih pojava u visoko planinskim predelima, a s druge, izbegličkog karaktera masiva, u doba ledena, s obzirom na južni položaj Šara i uticaje mediteranske - submediteranske klime: karakter današnje klime, koja je uglavnom blaga - kontinentalnog karaktera, ali u osnovi izmenjena u pogledu modifikovane mediteranske klime (uglavnom padavinski režim (ne postoji leti) i modificirani uticaj visokogorskog masiva na jugoistoku Balkanskog poluostrva: velike nadmorske visine i složeni reljef; različiti geološki slojevi (krečnjak, septn.). Konkretno, submediteranski i mediteranski uticaj (klimatski, istorijski, fotogeografski uticaj), koji se izražava grupom mediteranske i submediteranske flore Šara, sa specifičnošću vegetacije i karakterom ekoloških uslova.

S obzirom na južni položaj masiva Šar, a s njim i uticaj submediteranske klime (duž doline reke Drina i preko ušća Kačanik), kao i velike nadmorske visine Šara izražen je u velikom broju velike pojaseve visoke vegetacije; Ovaj fenomen, koji se sve više manifestuje u Ekvadoru, u planinama Šar, najbolje se ogleda u veoma zanimljivom, složenom i važnom prisustvu endemske vegetacije i relikvija balkanskog bora (Pinus holdreichii) i moljaca (Pinus). peuce), formira izraziti visoki pojas i formira gornju primarnu goru granicu; složenost ove vegetacije prouzrokovana je raznolikošću geološkog supstrata: šume melase i melase u silikatu, krečnjaku i serpentinu.

Šumska vegetacija severnog dela Šar-planine i njenih pritoka visoko je razvijena, složena i važna, što se manifestuje od strane nekoliko visokih vegetacijskih generacija, pre svega pod uticajem klimatskog i klimatskog karaktera: niskog kserotermnog šumskog pojasa. od hrasta (Kuercus pubescens, Kuercus conferta, Kuercus cerris, Carpinus orlentalis), prolaznog termomezofilnog hrastovog pojasa (Kuercus petrea) i bijelog graba (Carpinus betulis), mezofilnog hrastovog pojasa (čista bukova ili bukova mahovina) i bukova šuma pomešana sa borom Ables alba, u visokim planinskim predelima), najvišim frigofilskim pojasom (Opinus holdreichii) i moljcem (Pinus peuce), formirajući gornji planinski lanac. U nekim delovima ovog masiva prelazna zona između poslednjeg planinskog pojasa i alpske zeljaste vegetacije sadrži vegetaciju alpskog zeljastog bora (Pinus mugo).

Preko gornjeg planinskog lanca i prelaznog područja planinskih borova započinje složeno, raznoliko i veoma važno (ili bolje reći) područje (modifikovanog) alpskog / planinskog travnatog područja livanskog tipa -Alpine. Međutim, pod ljudskim uticajem, ova vegetacija je postala planinski pašnjaci. Planine Šar i njegove pritoke zauzimaju veću površinu, složenog sastava u zavisnosti od geoloških supstrata, ortografskih uslova i ljudske aktivnosti (uglavnom stope ispaše), unutar vegetacije trava i grmlja i alpskog grmlja.

Čitava planina Šar, zajedno sa njenim pritokama, zaslužuje poseban tretman. Ovo se odnosi i na vegetaciju uopšte i na pojedine eko-sisteme (fitocenoze) i na pojedine biljne i životinjske vrste. Naravno, zaštita Šar planine i divljinskog biljnog i životinjskog sveta podrazumeva aktivni odnos, ekološki pristup i kreativnost, što znači da se prvo mora razmišljati ne samo o zaštiti onoga što postoji (onoga što je ostalo).), ali podjednako u obnovi i poboljšanju nalazišta i njegove vegetacije. Šar-planine su do te mere degradirane i loše izmenjene da se dovodi u pitanje ne samo njegova zaštita već i obnova i unapređenje. To podrazumeva da se na Šar planinama moraju izvesti veliki radovi na obnovi i poboljšanju kako bi se njegov životni svet (pre svega vegetacija) regenerirao i poboljšao. Do sada se zaštita odnosi samo na one vrednosti koje su, iz različitih razloga, do sada održavane. Ono što je još važnije, Šar-planine bi trebalo da budu proglašene nacionalnim parkom sa strogo zaštićenim rezervatom staklenika, a upravo bi sa tim važnim prirodnim ostacima bio važan vrt (za ostale Šar oblasti) ugroženih vrsta. retko i reliktno - endemsko.

Stoga mislimo da prvo treba zaštititi onaj kompleks vegetacije u kojem građevina i moljac igraju građevinsku ulogu. S druge strane, zaštitom šuma risa i moljaca štitimo čitav niz zanimljivih i važnih vrsta biljaka i polja, a ne samo moljac i moljac (naravno, čitav niz životinjskih vrsta). Pored odora i moljaca, mnoge vrste biljaka su zaštićene zakonom, među kojima su od posebne važnosti u opštini Štrpca :

- Gentiana lutea (lincura)
- Pinus mughus (piša krivelj)
- Sve vrste hrasta

Divljač doline Sirinik i njegovih perifernih strana i vrhova karakteriše veliki broj vrsta i mali broj primeraka određenih vrsta. U ovom regionu postoje povoljni prirodni uslovi za život mnogih vrsta životinja, ali uvek je najveći uticaj na ljude s vremenom vrlo negativno uticao na smanjenje populacije određenih vrsta. Prema dosadašnjim rezultatima istraživanja na području Šar planine žive jeleni, divlja koza, svinja, medved, srna, ris, zatim vuk, divlja mačka, lisica, zečji orao, zec, veverica, veverica , vidra, itd. Ornitofauma Šar planine je takođe prilično bogata. U ovim oblastima su divlji ćuretina, luđica galica, snežni paros, obala, vodovodna pipeta, crna jelša, pelin, ogrlica, crni detlić, zlatni orao (planina), smuđ, jastreb i drvored. mnoge druge vrste. Od vrsta životinja od posebnog značaja su sve

DRAFT

životinje malog broja, poput risa (u šumama oko Štrpca i Prevale), planinskog jelena (iz Piribregua), divljeg purana (na livadama Ormana i Cerevija), medveda itd.

Većina životinjskih vrsta pravno je zaštićena u celosti (zabrana ubijanja i hvatanja) ili delimično (s periodičnim dozvolama za lov na određeni broj određenih životinjskih vrsta). S obzirom na to da će divlje životinje održavati ekološku ravnotežu u dolini Sirinuk i podnožju planina u planiranom periodu, sve zaštićene vrste će biti pod nadzorom odgovornih organizacija (lovačka udruženja) i pojedinaca. Dalje, imajući u vidu značaj životinjskih vrsta, a posebno retkih vrsta, za povećanje ukupne turističke vrednosti doline Sirinik i Šar, planine Ošljak, Kokha u narednih dvadeset godina povećati broj određenih vrsta. Potrebne su aktivnosti na povećanju populacije određenih vrsta životinja jer, na primer, u područjima Šar planine donedavno nije bilo više od 135 jelena, 467 divljih životinja, 32 medveda, 10 risa, 119 svinja. divlji. Ako se zna da se opština Štrpca nalazi na manje od četvrtine severnih padina i pritoka Šar / Malearskih planina unutar Kosova, jasno je da je u ovim regionima veoma malo (retkih) dragocenih vrsta. Planiranom zaštitom i uzgojem određenih vrsta, postupak ireverzibilnog izumiranja određenih vrsta biće prekinut kao što se to nedavno dogodilo sa divljim jelenima za koje je B.S. Naumov (1965) kaže da "postoje pokazatelji da je teritorija Kosova i divlja jelena autohtona".

Zaštita flore i faune planiraće se u skladu sa specifičnim programima očuvanja i uzgoja određenih vrsta koji su osmislili specijalizovane naučne i stručne institucije. Sprovođenje i nadzor nad sprovođenjem ovih programa biće pod nadležnošću nadležnih republičkih institucija i javnog preduzeća „Nacionalni park - Šar-planine“ sa sedištem u Štrpcu.

Plan zaštite životne sredine u ovom prostornom planu osmišljen je na osnovu sledećih istraživačkih studija i programa:

- Opravdanje proglašenja dela Šar planine Kosova nacionalnim parkom, Regionalnim zavodom za zaštitu prirode, Priština, 1982.
- Opština Štrpca - Okolišne karakteristike doline Sirinik, posebno izdanje, knjiga 37 / i Geografski institut ovan ovan Jovan Cvijić SANU, Beograd, 1990.
- Opština Štrpce - dolina Sirinik, društveno-ekonomski razvoj, organizacija i korišćenje prostora, specijalno izdanje, knjiga 37 / i Geografski institut ovan ovan Jovan Cvijić, SANU, Beograd, 1991.
- Program razvoja turizma opštine Štrpce, Institut za arhitekturu i urbanizam, Beograd, 1991.
- Gore navedene studije i program deo su dokumentacione baze koja je sastavni deo ovog razvojnog plana za opštinu Štrpca. Pored toga, do sada su korišćeni i razvijeni relevantni dokumenti koji se odnose na opštinu Štrpce:
- Iber-Lepenac rešenje za upravljanje vodama,
- Vodena baza na Kosovu,
- Upravljanje šumama u opštini Štrpca .
- Konačno, kao pravno-pravni osnov za izradu Plana zaštite životne sredine u ovom Prostornom planu, posebno se koriste slede:
- Zakon o nacionalnom parku Planina Šar (ZAKON BR. 04/L-087 O NACIONALNOM PARKU “ŠARI”-2013) i
- Zakon o zaštiti visokih delova **planine** Šar, Ošljak, Kokha Balkan i Šar, kao i o zaštiti prirodnih

DRAFT

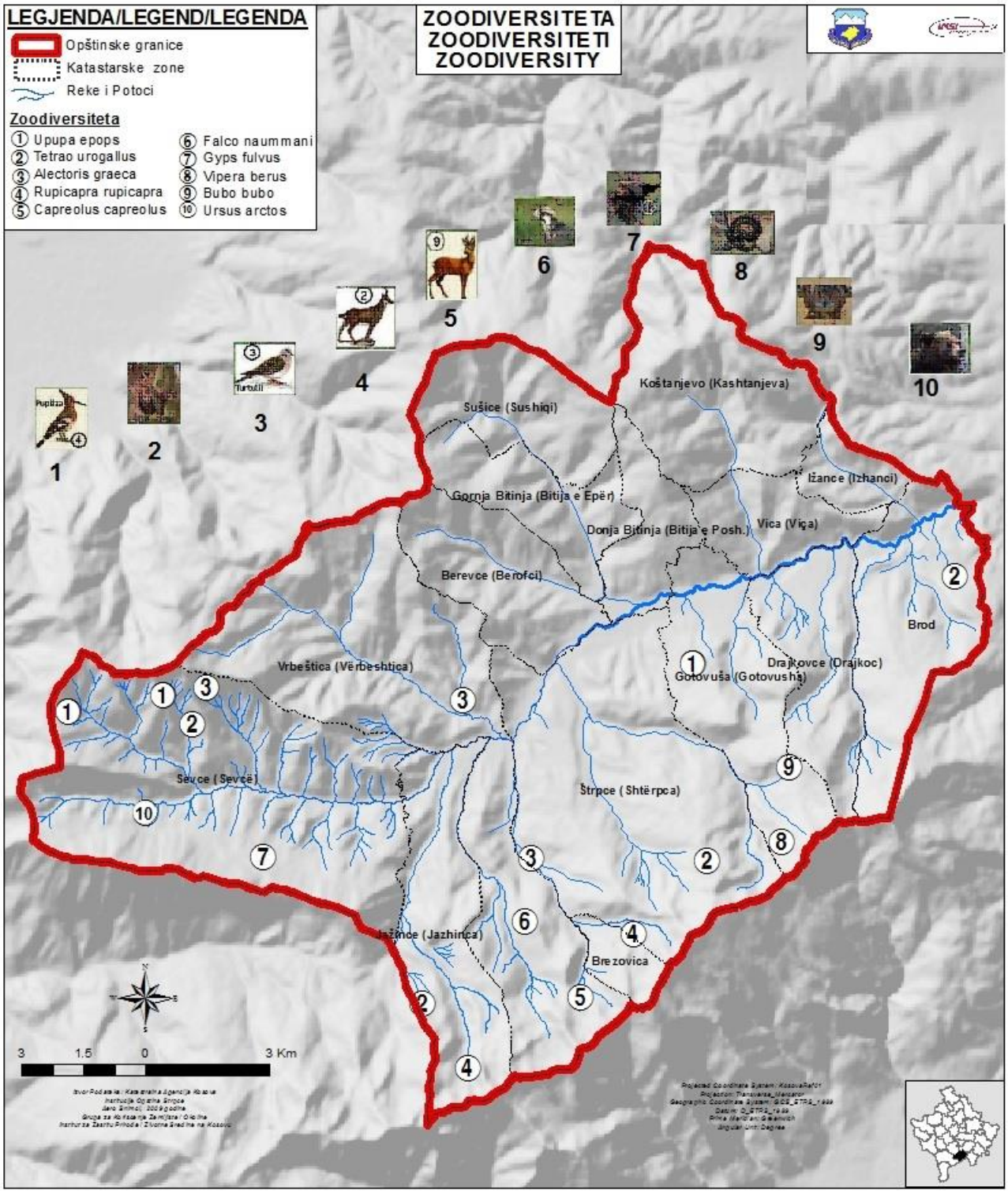

Mapa 18 Zoodiversiti u opštini Štrpca

Nacionalni park i prirodni rezervati

Kada je u pitanju visoki deo planina koji se zakonom spominje, on je proglašen "Nacionalnim parkom Šar Planine". Ovaj zakon (ZAKON BR. 04/L-087 O NACIONALNOM PARKU "ŠARI"-2013) definiše granice Nacionalnog parka na sledeći način: Granica Nacionalnog parka na južnom i jugoistočnom delu odgovara administrativnoj granici između Republike Makedonije i Republike Kosovo i prolazi kroz najviše vrhove planina. Šar, počevši od vrha

Ljuboten (2.496 m), preko Kulle (2.314 m), Livadice (2.735 m), Jezercita (2.604 m) do granice sa opštinom Prizren. Odavde je granica nacionalnog parka na granici između opštine Prizren i Republike Makedonije i u podnožju brda Šar nad Bistrom (2.640 m), Crnim vrhom (2.735 m), Kobilicom (2.526 m) do Kara Nikole (2.106 m). Granica ide dalje na jugoistok i proteže se do granice između republika i tada se granica Nacionalnog parka okreće severozapadno, do visine od 1.626 m. Ova kvota raste na istoku nad selom Manastirica i dostiže 1.071 m odakle se spušta do 1.310 m. Granica parka tada teče severozapadno do nadmorske visine 1,44365 (Javorovica), odatle na istoku do nadmorske visine 1,765 m (Mlake), a odatle severozapadno do nadmorske visine 1,271 m, koja se proteže nad Gornjim selom (Gornje Selo).), gde se granica Parka koji je u toku sastoji od puta Prizren - Brezovica do Kraljevskog dvorca na nadmorskoj visini od 1.120 m.

S ove nadmorske visine granica se proteže zapadno nad selom Presvete Djevice s visine od 1.212 m do visine od 1.130 m odakle na zapadu iznad kvote 931 dostiže kvotu 1.507 m. Od ovog citata ide se severoistočno do kvote 1,656 m uključujući Golem Bor na zapadu i dostiže sever prema kvoti 1,550 m, odatle severoistočno do kvote 1,559 m (Granizon) i nastavlja na sever do nadmorske visine 1.931 m i do 1.710 m, od severozapada do 1.456 m (Rusenica), tada se granica proteže do 841 m, uključujući manastir Svetog Teodora, granica se tada diže 1.498 m istočno iznad sela Delovce i oslobođen je istočno od Bolovanskog kamena, uključujući Carevu i Bukošu na nadmorskoj visini od 1,654 m od ove nadmorske visine, granica se prostire na jugoistok gde, opet, ulazi u opštinu Štrpca i doseže 1,441 m iznad sela Gornja Bitinja, Popovce i Donja Bitinja. Odavde granica ide prema jugu i dostiže 1.276 m (Cuka), a zatim se granica spusti preko Orlića na 1.150 m, zatim se podigne pod pravim uglom na 1.516 m (Mala Borča), a zatim ide na zapad do 1.440 m (Svetske livade), a zatim se spuštaju na jug gde preseku reku Lepenac i uzdižu se Begovom glavom do 1.600 m izohipse. Odatle granica ide prema istoku preko sela Sevce i dostiže visinu od 1.312 m, zatim ide severoistočno i dostiže visinu presijecajući put Brezović - Prizren 1.232 m (Burli), idući jugoistočno do visine od 1.453 m, gde se nastavlja dalje. sjeverozapadno na nadmorsku visinu od 1,485 m, a odatle u istom smjeru do nadmorske visine 1,541 m, a odatle na istok do Crnog vrha (Crni Vrh) (1,562 m) i nadmorske visine 1,712m, uključujući Tupan, Bacillen i Del jugozapadno do polazišta opisa granice Ljuboten tamo gde se završava.

Granice, dakle, u opštini Štrpca uključuju područja naselja kao što su Berevce, Verbeštica, Sevce, Jažinca, Brezovica, Štrpce, Gotovušauša, Drajkovac, Firaja i Brod. Nijedno od pomenutih naselja nije uključeno u granicu Nacionalnog parka. Označena granica nacionalnog parka Šar-planine određena je ZAKONOM BR. 04/L-087 O NACIONALNOM PARKU "ŠARI"-2013. Njegov predlog u potpunosti je u skladu sa rezultatima istraživanja postignutim u okviru naučnog projekta o dolini Sirinik (opština Štrpca) tokom godina. 1989. - 1991., a u okviru naučnog projekta za srednju dolinu (deo opštine Prizren), Opoju (ranije u okviru opštine Dragaš) i Goru (ranije na granici Dragaš), čija se realizacija planira u periodu 1991 - 1993. Delovi Šar planine su uključeni u ranije pomenute projekte. Na osnovu dosadašnjih istraživanja može se zaključiti da Zakon o Nacionalnom parku Šar-planine iz ZAKON BR. 04/L-087 O NACIONALNOM PARKU "ŠARI"-2013. godine nije obuhvatao veoma važne prirodne objekte i lokalitete u opštini Dragaš (danas Gora i Opoja), koji će predlažu se za čuvanje na osnovu rezultata navedenih u istraživanju. U naučnom projektu pomenutom za dolinu Sirinik utvrđeno je da:

- Na teritoriji opštine Štrpca, osim zaštićenih područja, postoje i neki lokaliteti i prirodni objekti koji bi bili korisni za zaštitu zakonom;
- Unutar granice Nacionalnog parka Šar-planina u dolini Sirinik (opština Štrpca), neophodno je detaljnije proveriti s obzirom da je ovo ograničenje (ZAKON BR. 04/L-087 O NACIONALNOM PARKU "ŠARI"-2013) postavljeno na mapi u omjeru 1: 100.000 (na kraju 1: 50.000). što podrazumeva manje detalja na mapi;
- Da se granica približno određuje (od nadmorske visine do nadmorske visine ili izohipovima itd.), Bez obzira na stvarno stanje prostora;
- Unutar granica Nacionalnog parka nije bilo uključeno lokalitet Trešnje od Rekhe, koji je prethodno tretiran u generalnom urbanističkom planu kao deo urbane gradnje u regionu.

DRAFT

- Na osnovu preliminarnih nalaza o ovom Prostornom planu opštine Štrpce / Maltrpce, odobrava se, zakonom, granica Nacionalnog Parka Šar Planine kao privremena granica, naglašavajući potrebu da se granica odredi na osnovu rezultata naučnih programa kao što su Šar planine iz 1993. godine.

Imajući u vidu da ovim Prostornim planom, opština Štrpce takođe privremeno odobrava granice zaštićenog područja oko Nacionalnog parka Šar-Planine: od granice Nacionalnog parka na nadmorskoj visini od 1.442 m, do planine Šare na jugoistoku i gore 1.238, na istoj planini, a zatim na istok do sela tinuttin i Berevce i naselja Štrpca na 1.037m, zatim 1.149m i do 1.228m (Koka) i 1.531m (Kokošinje) gde se pridružuje granici parka Nacionalne planine Šar (raspored karte je 1: 25 000). Kada je u pitanju podela područja sa različitim stepenom zaštite Nacionalnog parka Šar planine, ovaj Prostorni plan opštine Štrpca ima sledeće kriterijume:

Prvo zaštićeno područje je područje osnovnih prirodnih pojava sa velikim ograničenjima upotrebe i većim stepenom zaštite. Ovo područje obuhvata područje izvornih okruženja od posebnog interesa za područje Nacionalnog parka Šar planine. Unutar ovog područja nalaze se strogi prirodni rezervati koji su do sada bili zaštićeni zakonom (Popovo prase, livade Careva - Gin vode, jezero Jažinca, Livadičko Jezero, šumski rezervati Stojkove kuće), kao i ovaj plan je predložen za zaštitu (hrastove planine ispod Ošljaka, planina bukve na Prevalli, planine džina iznad Gini vode, Molika planina iznad Gini vode, Ostrovica).

Drugo zaštićeno područje je zaštićeno područje usmereno na aktivni odmor i rekreaciju stanovnika (izletišta, planinarske staze), kao i na razvoj zimskih sportskih aktivnosti uz podsticanje razvoja turističkih aktivnosti. Konkretno u okviru druge zaštićene zone u Nacionalnom parku Šar planine, u ovom prostornom planu opštine Štrpce odobravamo prostor koji će se koristiti za sledeće aktivnosti i akcije:

- Uređenje planinarskih staza sa tačkama označenim za turistički odmor;
- Regulisani odmori;
- Ski staze uređene za turiste
- Regulisan sistem za prevoz turista (posebno skijaša) iz nižih u više delove Šar, Ošljaka i drugih planina
- Organizovano i kontrolisano kretanje ispaše stoke, pre svega iz naselja u katastarskoj zoni unutar nacionalnog parka, zatim iz ostalih naselja u skladu sa planom i programom korišćenja i zaštite pašnih površina na tom području
- Organizovano i kontrolisano pošumljavanje upotrebom drveta u skladu sa ranije odobrenim planovima i programima zaštite, kao i korišćenje šuma
- Organizovana i kontrolisana upotreba šumskih i povrtarskih vrsta pašnjaka od interesa za ljudsku išranu i medicinu biće definisani posebnim planovima i programima za upotrebu i zaštitu ovih biljaka, u skladu sa zakonom o njihovoj zaštiti.
- Organizovani i kontrolisani uzgoj određenih životinja u skladu sa zakonom o njihovoj zaštiti i odgovarajućim programima i planovima
- Unutar ovog područja zabranjena je izgradnja stambenih i drugih objekata za privremeni ili stalni boravak, odnosno smeštaj turista za vrijeme njihovog boravka u Nacionalnom parku, kao i drugih objekata za razvoj poslovnih aktivnosti osim transportnog sistema. turista od nižih do viših mesta

- Treća zaštitna zona
- odnosno područja za različita odredišta trećeg nivoa zaštite, obuhvataju i druga područja nacionalnog parka planine Šar, što znači da područja unutar opštine Štrpca karakterišu planinska i vegetacijska (uglavnom pešačka) područja.

U ovoj oblasti upotreba, regulacija i zaštita su slični upotrebi, regulisanju i zaštiti prostora unutar drugog područja, jer je treća zona dozvoljena na sledeći način:

- Organizovano i kontrolisano korišćenje poljoprivrednog zemljišta u skladu sa potrebama stanovnika koji imaju parcele u ovom zaštićenom području, u skladu sa planovima zaštite i programima korišćenja zemljišta u Nacionalnom parku
- Organizovano i kontrolisano pošumljavanje upotrebom drveta u skladu sa programima zaštite u ovom području, kao i u skladu sa razumnim potrebama stanovnika Štrpca drvom kao sirovinom za preradu i grejanje
- Organizovani i kontrolisani lov na određene životinjske vrste i na područjima gde se ne predviđa kretanje turista.

DRAFT

- Planirana upotreba određenih lokacija i područja za izgradnju objekata za potrebe razvoja turizma (hoteli, apartmani, iznajmljivanje vikenda za turiste, restorani, sportski objekti i drugi sadržaji, uključujući asfaltne puteve, saobraćaj -stanice i slično)

U trećoj zaštićenoj zoni odobravamo intenzivan razvoj turizma i rekreacije na lokacijama: Rek Cherri i Stojk House do 2010. godine, kao i Palenska livada nakon toga. Za lokalitete i područja iz (ovog Prostornog plana) potrebe za detaljnim urbanističkim planovima utvrđuju se u skladu sa Zakonom o nacionalnom parku, Zakonom o zaštiti prirode i prostornim planom opštine Štrpce.

Konačno, u zaštićenom području oko Nacionalnog parka korišćenje, prilagođavanje i zaštita prostora u planiranom periodu biće u skladu sa odlukama i programima plana koji se odnose na ukupnu površinu nacionalnog parka - Šar planine, uzimajući u obzir sve potrebe. stanovnika za razvoj, kao i činjenica da su u zaštićenoj zoni naselja Štrpca, Berevce, Brezovica, Vrbeštiva, Jažinca i Sevce, i delovi naselja Gotovuše, Drajkovc, Firaj i Brod.

Za naselja koja se spominju u zaštićenom području oko Nacionalnog parka Šar Planine, potreba za planiranim pravcem njihovog razvoja odobrava se na osnovu:

- Generalni urbanistički plan prostornog integriteta Štrpce - Berevce - Brezovica - Jažince
- Urbanističko planiranje baze naselja Sevce
- Urbanističko planiranje baze naselja Verbeštica.

Ovi pravci planova su u skladu sa preporukama Javnog obrazloženja iz 1982. za proglašavanje dela Šar / ritura na Kosovu Nacionalnim parkom iz 1982, što naglašava potrebu za „Budućim planovima za nacionalni park-planine za razvoj". Oštrije, u pogledu naselja u granicama parka, uzimajući u obzir razvojne potrebe ovih naselja, posebno potrebu za njihovim proširivanjem, prilagođavanjem i dopunjavanjem odgovarajućom urbanom opremom ".

Što se tiče ekonomskih aktivnosti, u istom dokumentu se kaže da se unutar nacionalnog parka, kao i u zaštićenoj zoni oko parka, može dalje razvijati poljoprivreda, šumarstvo, malo gospodarstvo, turizam i turizam (u skladu sa potrebama stanovnika). industrije, ali „industrijski kapaciteti, po propisima, ne bi trebali biti locirani unutar granica Nacionalnog parka. Izuzetak su neki manji industrijski kapaciteti unutar malih ekonomija koji ne zagađuju životnu sredinu i koji svojim prisustvom neće uticati na ostvarenje osnovnih ciljeva Nacionalnog parka Šar Planine. "

Ovim Prostornim planom, opština Štrpca ne planira da gradi bilo kakve industrijske objekte unutar granica Nacionalnog parka. Planira samo da održi manji industrijski kapacitet u naselju Štrpca i da izgradi nove industrijske objekte koji ne emituju vodu, vazduh i druge oblike zagađenja. Takođe, planira se da se izgradi novi ski centar na području Nacionalnog parka, što je od velikog značaja ne samo za ekonomski razvoj opštine već i za region (više detalja je obuhvaćeno u odeljku planiranja ovog dokumenta).

Kada je u pitanju regionalni put Doganaj - Štrpce - Prevallac - Prizren, ovaj plan takođe potvrđuje njegovo postojanje i modernizaciju u planiranom periodu do 2024. godine.

Na kraju, kao zaključak, ističe se da će ovaj Razvojni plan opštine Štrpce, koji će u planiranom periodu raditi za potrebe organiziranja i funkcionisanja Nacionalnog Parka Šar planine. S tim u vezi, Plan razvoja opštine Štrpce definiše zaštitu, regulisanje i korišćenje prostora samo u istočnom delu Nacionalnog parka, dok će u narednih godinu ili dve godine „biti neophodno razviti razvojni plan za to područje. Prostorni plan za čitavu buduću teritoriju Nacionalnog parka ". U okviru razvojnog plana Opštine Štrpca, kao i Programa razvoja turizma u Opštini Štrpce, zatim izrada Generalnog Urbanističkog Plana Štrpce - Berevce - Brezovica – Jažince i detaljnih planova za turističke lokacije kao što su Redjina Tresnja, Stojkova Kuća , subjekti korišćenja prostora i prirodnih aktivnosti na površini Nacionalnog Parka i njegovih zaštićenih područja biće angažovani radi usklađivanja namena i interesa za buduću upotrebu, regulisanje i zaštitu prostora Nacionalnog Parka.

Pored Nacionalnog Parka, delovi Opštine Štrpce zaštićeni su i zakonom na strogom nivou prirodnih rezervata:

- Popovo prase u Ošljaku

- Careve Livade - Gvinejska voda, ispod Jezerca u Šaru i od Prevalca do jezera Jažinca
- Šuma gorušice Pinus - Rhododendron ferrugineum kod Stojkove kuće
- Šuma pinus - Acer ledreichii u Stojkovoj kući
- Jažinačko Jezero
- Livadičko Jezero

Osnovne karakteristike ovih prirodnih rezervata biće navedene u tekstu.

Istočni deo Ošljaka - kompleks "Popovo prase" na Prevallacu

Na južnim i jugoistočnim (istočnim) obroncima Popovog Prasea (poslednjeg istočnog dela Ošljaka) postoje dobro očuvane i dobro prostirane planine / šume (Pinus - holdelchii) različitog sastava. južno su sastavne zajednice Seslerio - Pinetum holdrelchii M. Janket i R. Bog., dok su sa istočne strane blago vlažne i sjenovite padine, sastav Luzulo makimae - Pinetum holdrelchii M. Jank. to je ekološki, fitocenološki (vegetativni) i veoma zanimljiv šumski kompleks.

Nalazište postojećih spaljenih planinskih područja (mačevi na istoku) ukazuju na sukcesijski postupak presađivanja šuma grmlja, pa je ovo spaljeno mesto takođe mesto od posebnog naučnog i praktičnog interesa (u vezi sa procesom prirodna sanacija šumskih kompleksa uništenih šumi, gde je ovo zanimljiv primer izgorelih tla u šumi).

Vegetativna raznolikost - flore ovog kompleksa vidi se iz florističkog sastava zajednice Seslerio - Pinetum holdreiši neposredno iznad Prevala, na osnovu ovih fito-cenoloških zapisa:

- Ošljak (Šar-planine)
- Nadmorska visina 1.700 m
- Južna izloženost
- Geološka osnova krečnjaka.
- Nagib zemlje 30%.
- Patuljasta šuma (Seslerio - Pinetum holdreišii), gusta, 80% sastav, hrast dužine do 20 m, prosečne debljine 40 cm - na prvom spratu; na drugom spratu kompozicija je 60%, visina 10 m. Prosečna debljina 20 cm.
- 1. sprat od hrastova
- Pinus holdrelšii 4.4
- 2. sprat od hrastova
- Pinus holdreišii 3.3
- 3. sprat grmlja (visina do 3 m, sastav oko 40%)
- Pinus holdreišii 2.2
- Juniperus intermedia 1.1
- Četvrti sprat zemaljskih biljaka (90% pokrivenost - veoma senzacionalno obdaren prilično bogatom florom) sa oko četiri-deset vrsta.

Imajuci u vidu blizinu autoputa (koji prolazi kroz Prevallac, iduci prema Prizrenu), sve šume mogu se lako posetiti (pešačke ekskurzije, stručne ekskurzije, turističke izlete), tako da ovaj rezervat ima turističku i vaspitnu vrednost . Većina borovih šuma na Kosovu (pa i Molika) je teško dostupna, pa je lak pristup borovim šumama u Popovoj prasi, predstavlja veliki kvalitet i pogodnost.

Ovo područje različitih šumskih zajednica predstavlja, sa ekološkog, vegetativnog i fitocenološkog aspekta, jedan od najzanimljivijih i najznačajnijih delova Šar planine. To je ujedno i jedno od najzanimljivijih rezervata na ovim planinama.

Treba napomenuti da je ovo jedini deo Šar-planine (u užem smislu), bez njenih pritoka, gde je izvorna vegetacija planine, iako u uskom pojasu, sačuvana do prirodne granice šume. To je takođe jedinstveni deo u kom je zastupljen veliki broj zajednica. Pored kompleksa bukovih šuma, koji su takođe prisutni i dobro razvijeni širom Šar planine,

DRAFT

posebno su zanimljive mešovite borove šume. Nigde u planinama Šar i njenim pritokama nema toliko mešovitih borovih šuma koje se sastoje od tri alpsko / planinske vrste kao što su: Pinus: Pinus holderichii, P. Peuce i P. Silvestris. Sreća je da pored silikata postoji i krečnjak, koji je omogućio formiranje vrste karfiola (Pinetum holdreichii calcicolum M. J a n k). E t R. B o g. U stvari, ovaj pokret započinje krečnjačkom masom, negde na nivou puta od Prevalle do Brezovice, i na masivu, naročito na izloženim padinama na jugu gde se razvila vegetacija vrsta karfiola (pomenute zajednice). U krečnjaku, na većim visinama, silikat ostaje; granica krečnjaka okružena je masom silikatnih stena. Potok koji teče u pravcu ovog masiva gubi se potapanjem u silikatne prelaze na vapnenačkom terenu (odatle do „Gini Vode“).

Prisustvo površinske vode, odmah ispod glave krečnjaka, prouzrokovalo je stvaranje više ili manje močvarnog terena na kojem je Ajugo - Pinetum peucis M. J a n k e t R. Bog. (što je u stvari ekstremna hidrofilna zajednica šuma). Ova varijacija vlažne šume odeće tipa Ajugo - Pinetum peucis geumetnosum coccinei zaslužuje posebnu pažnju. Ali ne samo to, ovde na osnovu južne izloženosti i otvorenog terena predstavljen je pinus (Pinus holdreichii), u velikom broju, dobro razvijen i sa dugim hrastovima, bez obzira na vlažnu površinu silikata. Ovo je od posebnog ekološkog značaja u smislu razumevanja ekologije i biologije ove veoma zanimljive vrste visoko endemskog balkanskog bora tercijarnog doba.

Međutim, s obzirom na otvoreni teren i močvarno tlo, ovde je prisutan beli bor (Opinus silvestris), koji zajedno sa granatom i moljacom gradi vrlo zanimljivu zajednicu mešovitih šuma (tip Pino - Pinetum peucis mikum M.). J ili k.).

Ove mešane hidrofilne molibdenske šume - ljiljan i beli bor zauzimaju relativno malo područje. Suprotno tome, tipična zajednica Ajugo - Pinetum piucis prostire se do gornjeg dela planinske granice, prema jezeru Jažinca.

Dakle, pored uskog pojasa, manje ili više kompaktne borove šume (uglavnom granat i moljac, a delom i beli bor), sa različitim zajednicama i pod-zajednicama u krečnjaku i silikatu, od glave krečnjaka kraj puta i Do gornje granice šume, ovaj kompleks rezervata treba da obuhvata i kompleks bukove šume (na dnu, ispod hrastove i mekušac šume: a oni su sastavni deo zajednice Fagetum montanum silicicolum, a ponegde možemo da imamo ostaci zajednice Abieto - Fagetum).

Dva mala šumska kompleksa kod Stojkove Kuće

Najmanji šumski kompleks u kući Stojka, na severnim padinama Šar planine, nasuprot Brezovici, zapravo predstavlja zajednica Rhododendro - Pinetum peucis M. J a n k, e t R. B o g. Za mnoge je ova zajednica izvanrednog karaktera, pogotovo jer je fitocenološka kombinacija i reliktnih i endemskih vrsta: Pinus peteljka Rhododendron ferruginea. Ova poslednja vrsta je od posebnog interesa, zbog planinskih lanaca ove vrste u Evropi zbog retkog prisustva, kao i zbog vrste Rhododendron ferruginea, na Balkanskom poluostrvu.

Jezero Jažinca

Jezero Jažinca nalazi se na 2.128 metara apsolutne visine i u kvartu izvora Suve reke. Na najvišem vodostaju jezero je duboko 11 metara, dugačko oko 150 metara i široko 87 metara. Redovna linija je dugačka 500 metara, a površina iznosi 10.620 m². Zapremina jezera je oko 45.100 m³, dok je temperatura leta tokom leta oko 1 ° C. Vidljivost jezera je potpuna.

Livadičko Jezero

Ovo je takođe hidrološki, geo-morfološki i glacijalni objekt koji se formira u hrpi nakon topljenja glečera. Duga je 220 metara i široka je 125 metara. Dužina obale je 683 metra, dok je najveća dubina 6,7 metara. Površina jezera je 20.580 m², a zapremina 74.715 m³. Voda je bistra, bistra, zelene i plave boje. U vreme najvećeg nivoa jezera voda teče površinom. Jezero se nalazi na 2.173 metra apsolutne visine i pripada izvoru reke Kalugjera. Pored prirodnih vrednosti koje su na Šar planinama navedene i zaštićene zakonom, postoji još nekoliko vrednih nalazišta čija je zaštita predložena ovim planom. Tako se na ogromnom području prirodnih rezervata "Popovo prase" i "Gini voda - Kraljevske livade" takođe nalaze veoma dragocene šume koje bi, kad su zaštićene, zajedno sa ranije pomenutim

predstavljale kompleks prirodni pejzaž u jugozapadnom delu opštine Štrpca . Treba spomenuti fito-cenološke zapise nekih važnih šumskih kompozicija:**Bukova šuma (Fegetum montanum silicicolum), u Prevallcu**

- Nadmorska visina 1.500 m.
- Geološka površina od silikata
- Izlaganje severozapadu
- Teren nagiba od 15 stepeni
- Gusta bukova šuma
- 1. kat, hrastovi (90% sastav, visina hrasta od 25 do 30 m, prosječna debljina 40 do 50 cm)
- Fagus moesiaca 3.3
- II sprat, hrastovi (visina 10 do 15 m, prosečna debljina hrasta 10 do 20 cm).
- Fagus moesiaca 2.2
- Treći sprat, površinske biljke (50% prizemni pokrivač) sa 26 vrsta.

Garland (ova varijanta sa Lonicera hklosteum i Carum grecum) kreće se od krečnjaka - preko doline nalazišta Gini Vode.

- Nadmorska visina 1.700 m.
- Geološka površina od silikata
- Izlaganje jugoistoku
- Teren nagiba od 45 stepeni.
- Relativno gusta gustina šume
- 1. kat, hrastovi (sastav 80%, visina hrasta 20 m, prosječna debljina hrasta 35 cm).
- Pinus holdrelšii 4.4
- II sprat, grm (kompozicija 40%, visina do 3m).
- Pinus holdreichii 2.2
- Juniperus intermedia 1.1

▪ Sprat III, površinske biljke (60% prizemnog pokrivača) sa 22 vrste.

Šuma moljaca (Ajugo - Pinetum pucis), u rasponu na lokaciji "Gvinejska vodka" iznad nekadašnje šume:

- Nadmorska visina 1.800 m.
- Geološka površina od silikata
- Izlaganje severozapadu
- Teren nagiba od 25 stepeni.
- Gusta grmolika šuma
- I pod, hrastovi (sastav 90%, visina do 20 m, debljina 30 cm)
- 2. kat, grmlje (sastav oko 30%, visina do 2 m)
- Juniperus intermedia +
- Pinus peuce +

▪ Treći sprat, površinske biljke (70% sastav) sa 19 vrsta.

Osim područja Prevallca, potrebno je paziti i na Ostrovicu, gornje planinsko područje iznad bukovih šuma do najviših vrhova

Masiv Ostrovica je posebno zanimljiv jer predstavlja geološku površinu od serpentina. Za to treba napomenuti da se geološka površina terpentina proteže do najviših vrhova, pružajući tako mogućnost razvijanja vegetacije serpentinom u visoko planinskim predelima. Drugim rečima, vegetacija šuma serpentina (Pinetum holdreichii serpentini colum M. J a n k.) Koja pripada Ptilotricho - Bruckenthallo - Pinetum holdreichii M. j a n k. Serpentinske šume su fenomen od posebnog značaja, serpentinske šume u Ostrovici su poseban slučaj vegetacije ne samo u opštini

DRAFT

Štrpce, već i na celom Balkanskom poluostrvu. Stoga je jasno da se tu radi o raspodjeli strogo zaštićenih rezervi. Međutim, ne radi se samo o šumi. U serpentinu Ostrovica, u njegovom najvišem delu do visokih vrhova, nalazi se vegetacija visoko planinskih područja borove krivice (Pinus mugo), koja pripada Ptilotricho - Bruckenthallo - Pinetum mughi M. Jank, et R. og (ili zajednica Pinetum mughi serpentinicolum grupe M. J an k.). Prema trenutnim istraživanjima, bilo bi potrebno zaštititi ove borove zajednice, koje su sa naučnog i praktičnog stanovišta veoma važne. To znači, čak i borov krivula u zmijskoj zajednici retkost je na Balkanskom poluostrvu. Da bi se postigao puni efekat, ovde treba zaštititi ceo kompleks zmijske zajednice odeća, zmijske vrane i površine pašnjaka između njih. Na ovaj način zaštitili bismo čitav kompleks serpentina u vegetaciji s vrlo malo vrsta planinskih zajednica i visokih planinskih lanaca (pašnjaci i potoci), sa različitim i važnim sastojcima fitocenoloze. Zaštita ove složene vegetacije zaštitila bi razne zmije i druge važne vrste, što je vrlo važno. Pored prethodno predloženih rezervi, predlaže se da se zakonom zaštiti šuma hrasta lužnjaka Kuercus robur u blizini naselja Ijance.

Za čitavu površinu doline Sirinuki karakteristično je da se duž Lepenaca i duž Lepenkove grane u dolini pojavljuju žuti (Alnus glutinosa) i vrba (Salik spp.). Hrast od ovsenih hrastova nije sretan u ovoj zemlji. Veliko je iznenađenje da nizvodno od reke Ižance na nadmorskoj visini od 710 metara nalazi se hrast hrast (Kuercus robur). Nalazi se na levoj strani, metar iznad ili ispod nivoa vode. Karakteristike mesta na kojima se nalazi preostali hrast daleko su izvan onoga što se može nazvati normalnim za ovu vrstu izgleda. Obala i korito rijeke su kameniti, puni šljunka bez nedostatka sitnijeg materijala. Na obali leže strme kamenite strane rečne doline. Ne postoje ravni aluviali. Očigledna je direktna povezanost hrastovog korjenskog sistema sa krečnjačkom podlogom. Hrast je skoro direktno povezan u prostoru sa zajednicom crnog graba i hrasta koja raste na jugozapadnoj strani Štuman (974 m), čiji raspon čini deo sliva na levoj strani Ižance. Do danas nije poznato učešće hrasta lužnjaka na ovoj površini termofilnog okruženja. Hrast je star, zamotan u goruću šupljinu, prečnika oko 80 cm, i prilično plodan.

Smatramo da ovo ostatak ukazuje na prisustvo hrastovih šuma u dolini Sirinik, u početku kao naučna i indikativna vrednost za karakter vegetacije današnjice. Stoga smo slobodni da predlažemo organima opštine Štrpce u saradnji sa šumarskim menadžmentom da organizuju zaštitu ovog stabla.

U naučnom istraživanju doline Sirinik, ustanovljeno je da se u istočnoj dolini Ošljaka nalazi otvor za pećinu za koji se misli da je ulaz u jamu, čija će se vrednost utvrditi nakon nekih speleoloških, hidroloških i drugih istraživanja. slično. Važno je da se ovaj prirodni objekt što pre zaštiti, sve dok se u potpunosti i naučno ne tretira.

DRAFT

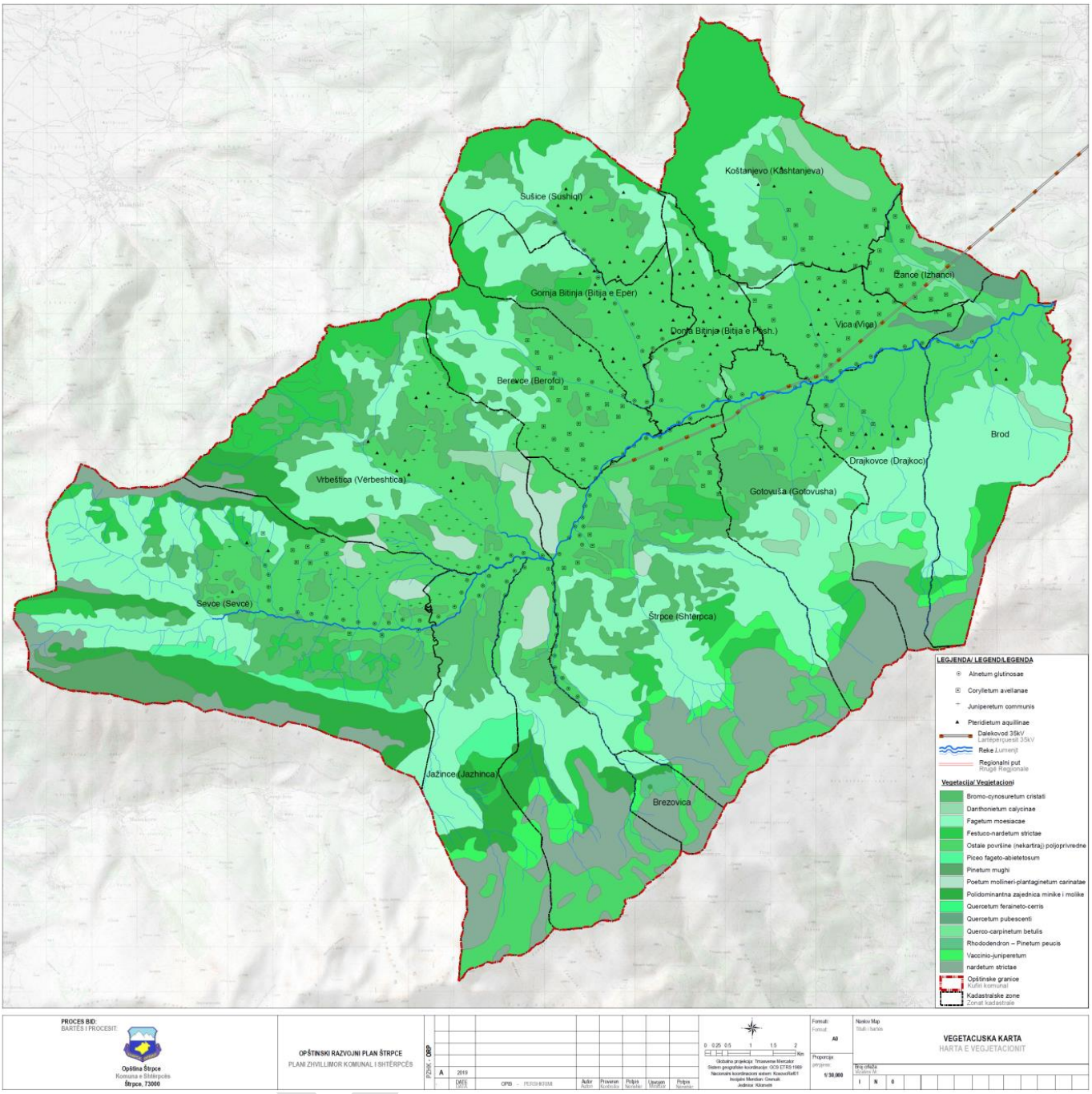

Mapa 19 Vegetacija u Opštini Štrpca

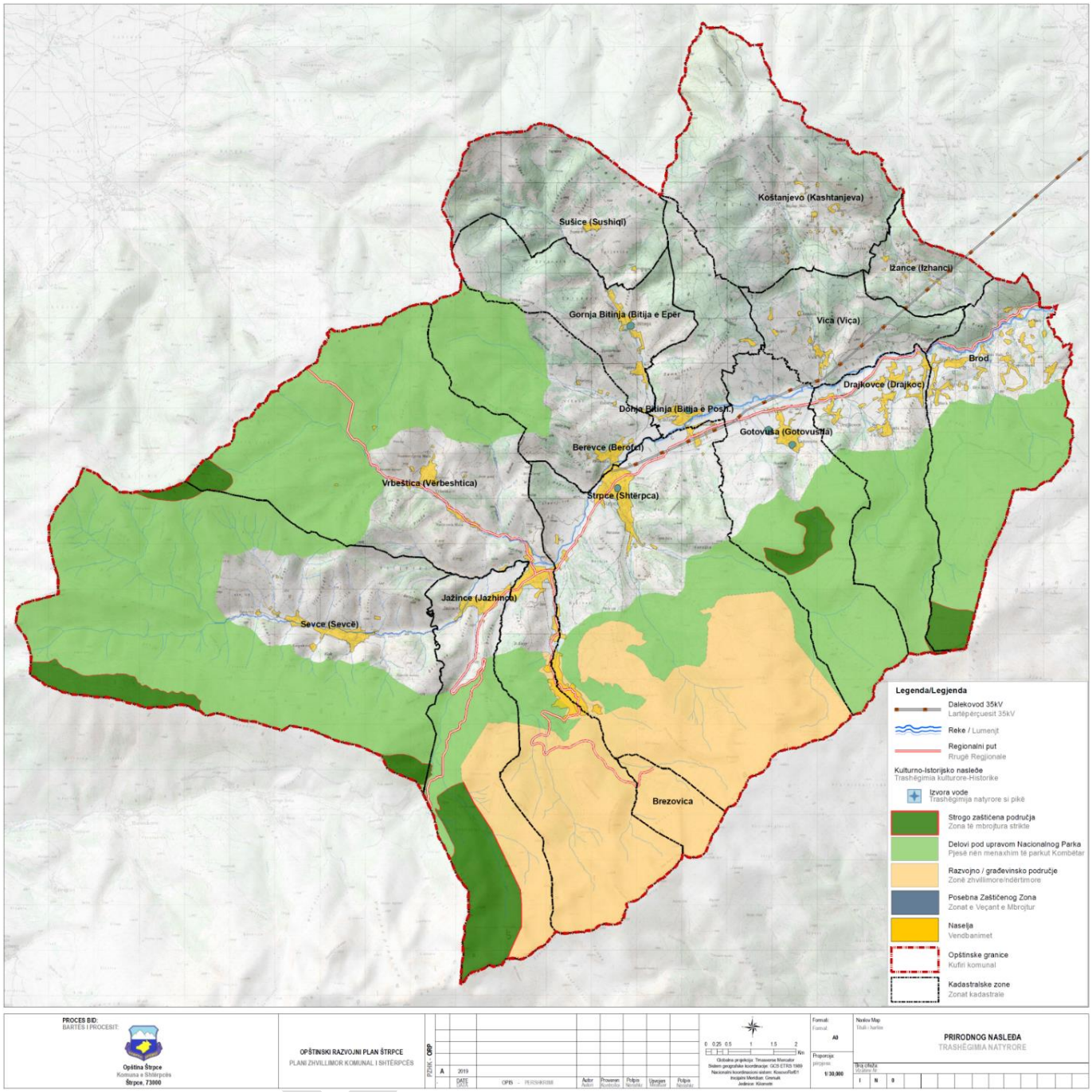

Mapa 20 Prirodno nasleđe opštine Štrpca

2.2 DEMOGRAFIJA

2.2.1 Demografski razvoj

Stanovništvo i njegove karakteristike igraju važnu ulogu u ukupnom razvoju teritorije. Na osnovu dinamike naseljenosti prema naseljima i demografskoj strukturi moguće je i prostorno planiranje teritorije. Kosovo i opština Štrpce, gledano retrospektivno, imali su pozitivan trend u dinamici stanovništva, ali je ovaj pozitivan trend u poslednje dve decenije počeo da se menja, što je dovelo do smanjenja priraštaja stanovništva.

Stanovništvo na Kosovu, a posebno u Štrpcu, doživelo je visoku dinamiku zbog istorijskih dešavanja kroz koje je zemlja prošla. Priznaje se da su stope prirodnog priraštaja i dalje najveće u regionu. Međutim, u opštini Štrpce smo imali prirodni priraštaj stanovništva od 1948. do 1991. prema podacima ASK, ali sa popisom stanovništva 2011. godine imamo visok pad stanovništva.

Prema podacima ASK, opština Štrpce beleži porast stanovništva od 1948. godine, kada je imala 9.573 stanovnika, do 1991. godine, kada je imala 12.712 stanovnika. Međutim, prema popisu iz 2011. godine, ova opština je imala značajan pad stanovništva od 6.949 stanovnika, što znači da je za 20 godina došlo do smanjenja stanovništva za 5.763 stanovnika ili za 45,33%.

Beroc	336
Gornja Bitinja	574
Donja Bitinja	735
Brezovica	70
Brod	2551
Drekoc	119
Firaja	1677
Gotovusa	504
Ižance	102
Jažince	188
Kaštanjevo	136
Sevce	202
Susice	87
Štrpce	2440
Vrbeštica	615
Viqa	435
ŠTRPCE	10771

Tablica 13 Podrška održivoj ekonomiji lokalnog urbanizma

Ovakva situacija nam daje da švatimo da imamo posla sa smanjenjem stanovništva na republičkom i opštinskom nivou. Opština Štrpce je rangirana među opštinama sa najmanjim brojem stanovnika na Kosovu. Dakle, poslednji popisni podaci u opštini Štrpce pokazuju da smo imali značajan pad stanovništva na osnovu zvaničnih podataka ASK. Prema preliminarnim rezultatima popisa stanovništva AKS 2024. godine, opština Štrpce ima ukupno 10.890 stanovnika. Opština još uvek čeka zvanične javne rezultate kako bi saznala tačan broj stanovnika.

Rođenja: prema podacima iz baze podataka ASK, broj živorođenih (registrovanih) za 2011 godinu bio je ukupno 68 živorođenih, od kojih je majka imala prebivalište na Kosovu (rezidenti). Ovaj broj rođenih biće uzet kao osnova za procenu rezidentnog stanovništva na Kosovu.

Rođenja	Smrti	Prirodni priraštaj
68	19	49

Tablica 14 Rođenja po raznim vremenskim periodima (KAS 2021)

Ono što diskusiju o demografiji čini složenom jeste raznovrsnost demografskih pojava sa kojima se celo Kosovo suočava. Ona se suočava sa fenomenom emigracije od 1970-ih, ali je uvek imala prednost značajnog prirodnog priraštaja stanovništva.

2.2.2 Struktura stanovništva prema starosti i polu

Starosna i polna struktura stanovništva je od posebnog značaja za demografski i ekonomski razvoj jedne zemlje, kako za sadašnjost tako i za budućnost. Iz ove strukture proističu ključne nepredviđene situacije stanovništva koje imaju uticaj na demografski i socio-ekonomski razvoj stanovništva. U demografskom smislu, ova struktura je važna za biološku reprodukciju, jer stvara fertilni kontingent, dok u socio-ekonomskom smislu utiče na stvaranje radnog kontingenta. Struktura stanovništva po polu i starosti je značajna i za druge demografske strukture, s obzirom da se istovremeno istražuju strukture stanovništva prema različitim socio-ekonomskim karakteristikama (po delatnosti, zanimanju, profesiji, obrazovanju i sl.) prema polu i starosti.

	0-4	5-9	10-14	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-55	56-59	60-64	65-69	70-74	75-79	80-84	85+	Ukupno
Zensko	235	256	289	336	348	306	315	344	348	345	349	354	317	353	313	178	102	53	5141
Musko	311	303	351	384	401	362	397	407	365	412	357	351	339	347	260	146	97	40	5630
Ukupno	546	559	640	720	749	668	712	751	713	757	706	705	656	700	573	324	199	93	10771

Tablica 15 Stanovništvo u Opštini Štrpce prema grupi - starosti i polu, 2024

Generalno gledano, mlađe starosne grupe stanovništva (0 do 14 godina) značajno dominiraju u ukupnom stanovništvu opštine, što je veoma važan pokazatelj, s obzirom na činjenicu da ove starosne grupe u budućnosti obezbeđuju značajan procenat fertilne populacije koja se smatra izvorom fertiliteta.

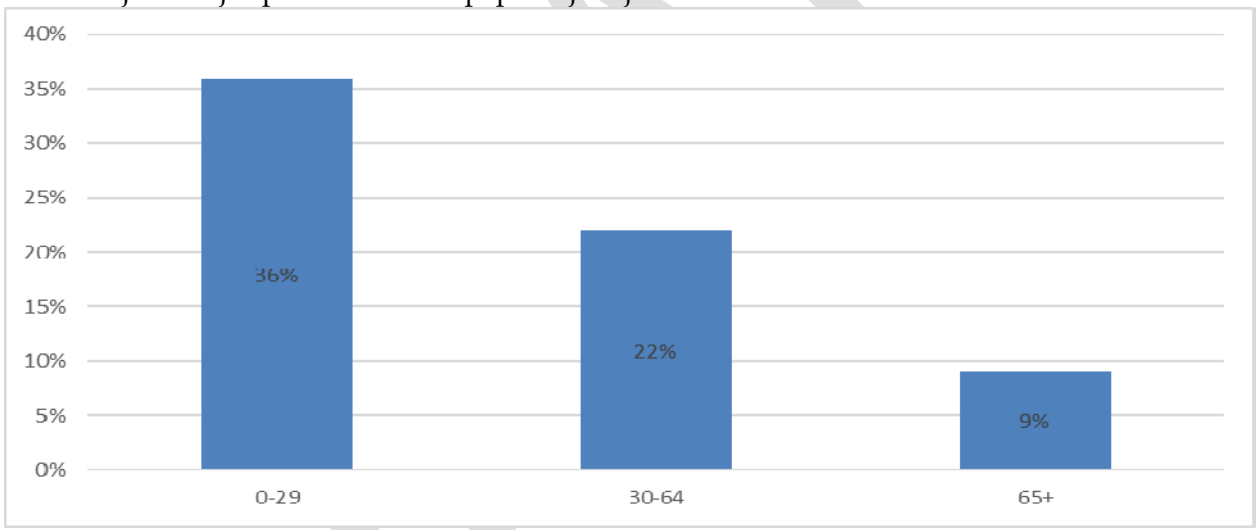

Grafikon 5 Stanovništvo opštine Štrpce prema starosnoj grupi i polu, 2024.

Na osnovu podataka popisa stanovništva iz 2011. godine, primećuje se da najveći kontingent stanovništva čini starosna grupa od 0 do 14 godina (25,48%). Mlada starosna grupa, do 15-64 godine, čini oko 64,61% stanovništva, dok starosna grupa preko 65 godina čini 9,90% stanovništva Štrpca.
Iz gornjeg grafikona možemo videti da starosna grupa 0-29 godina čini 36% stanovništva opštine Štrpce, starosna grupa 30-64 godine sa 22% i 65+ sa 9%. Polna struktura stanovništva u opštini Štrpce ima svoje karakteristike sa blagom dominacijom muškog pola.
Iako su u novijim periodima uočeni trendovi sa malim promenama u smanjenju mladih starosnih grupa, zaključuje se da opština ima pretežno mlado stanovništvo.

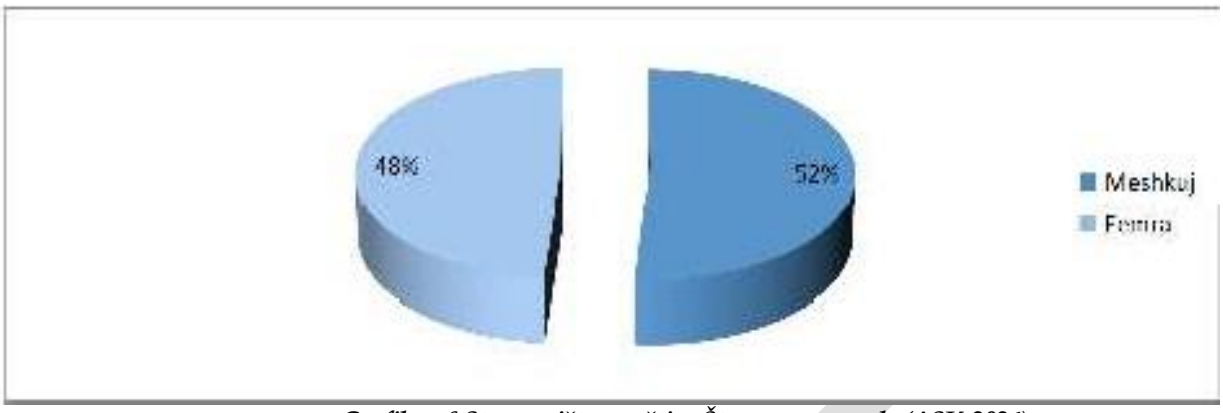

Grafikon 6 Stanovništvo opštine Štrpce prema polu (ASK-2024)

Iz grafikona se vidi da postoji blagi rodni disbalans u stanovništvu opštine Štrpce, gde dominira muško stanovništvo sa 52% u odnosu na žensku populaciju koja ima 48% ukupne populacije. Uspostavljena starosna i polna struktura i njihove promene tokom vremena stvaraju nove socio-ekonomske i demografske efekte. Ove dve strukture stalno utiču na stvaranje važnih kontingenata, kao što su: radni, fertilni, školski, staračkі kontingent itd.

2.2.3 Gustina naseljenosti

Kosovska agencija za statistiku je u statističkom godišnjaku za 2021. takođe napravila procenu rasporeda stanovništva na teritoriji. U nekim naseljima koja imaju veći broj stanovnika, gustina je takođe znatno veća, i obrnuto, u naseljima koja imaju manji broj stanovnika, gustina je znatno manja. Postoji i nekoliko drugih naselja koja imaju veliku gustinu, kao što su: Brod (1680 b/km²), Donja Bitinja (383 b/km²), Drekoc (106 b/km²), itd. Prosečna gustina naseljenosti na osnovu postojeće površine seoskih naselja i gradskih sredina iznosi 4,04 stanovnika po hektaru, pri čemu je u gradskoj sredini 4,34 stanovnika po hektaru, dok je u ruralnom području 4 stanovnika po hektaru.

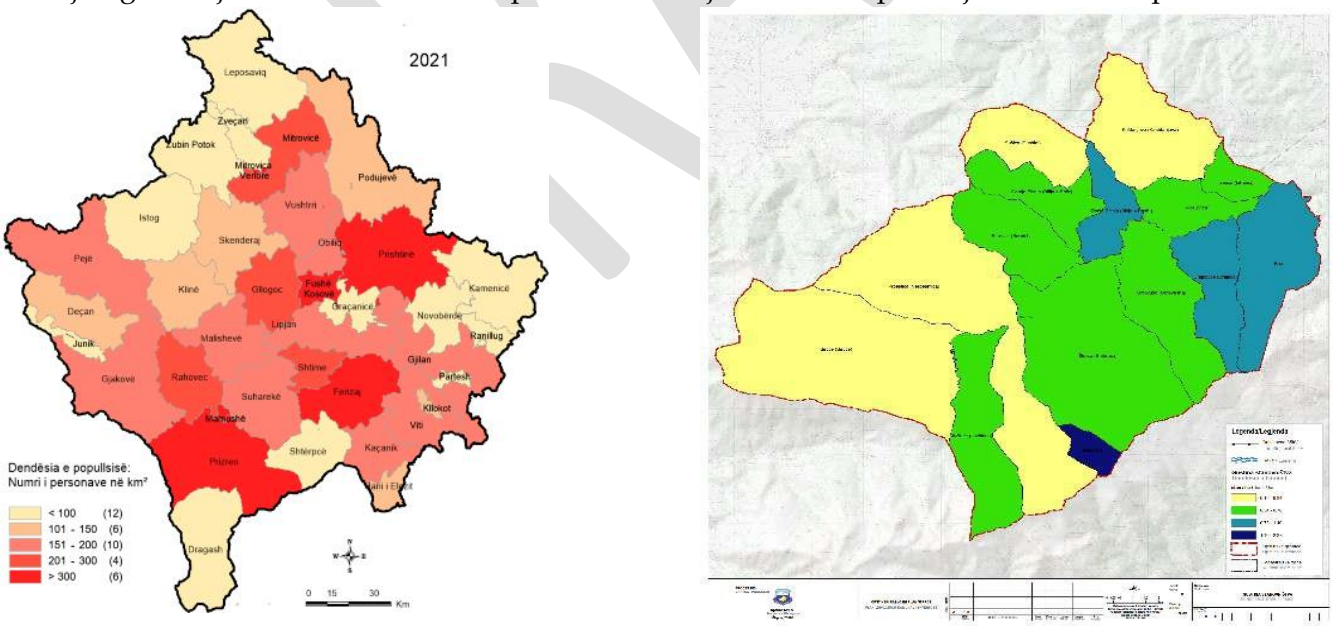

Mapa 21 Gustina naeljenosti

2.2.4 Stepen obrazovanja

U opštini Štrpce većina stanovništva ima završenu srednju školu. Mali je nivo stanovništva koji ne zna da čita i piše, a nizak je i nivo postdiplomaca.

	Predškolska	Osnovna škola (razred 1-5)	Niza srednja škola (razred 6- 9)	Visa srednja škola (razred 10-13)	Bachelor	Master	Doktora-tura/ Phd	Ukupno
Ukupno	19	497	572	438	207	97	3	1 833
Muško	17	263	313	225	85	37	2	70
Žensko	2	234	259	213	122	60	1	891

Tablica 16 Broj stanovnika prema nivou obrazovanja (AKS 2024) (Izvor: Agencija Kosova za Statistiku 2024)

2.3 EKONOMIJA

2.3.1 Domaćinstva

Opština Štrpce ima 1,485 domaćinstava; 341 u gradskom i 1.144 u ruralnom području. Ove podatke nalazimo u statistici poslednjeg popisa stanovništva Kosova 2011. godine i ovaj broj je veoma mali, u poređenju sa brojem stanovnika, iako ih opština ima mali broj, što je 6.503. Porodice su uglavnom tipa uske nuklearne porodice; bračni par sa decom, sa malim promenama u gradu i selima. Prosečan broj lica po domaćinstvu ukupno je 4,7.

Naselja	Br. domaćinstava	Prosečan broj lica po domaćinstvu
Urbano	314	3.7
Ruralno	1,144	5
TOTAL	**1,485**	**4.7**

Tablica 17 Broj domaćinstava u opštini Štrpce, ASK, 2011

2.3.2 Biznisi, preduzeća i poslovno okruženje

Privreda opštine Štrpce se uglavnom zasniva na turizmu, građevinarstvu i poljoprivredi (uglavnom proizvodnja maline), koji su mala komercijalna preduzeća.

U 2023. godini, broj aktivnih preduzeća u Štrpcu je bio 733, gde je sektor građevinarstva i smeštaja imao najveći broj.

Sektori	Br. preduzeća	%
A – Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	56	7%
B – Ekstrakciona industrija	-	-
C - Prerađivačka industrija	66	9%
D - Snabdevanje električnom energijom, gasom, parom i klimatizacijom	-	-
E - Vodovod; kanalizacija; Upravljanje otpadom i aktivnosti tretmana	-	-
F - Izgradnja	86	11%
G - Trgovina na veliko i malo; Popravka motornih vozila i motocikala	61	8%
H - Transport i skladištenje	27	8%
I - Usluge smeštaja i išrane	80	11%
J – Informacije i komunikacije	40	5%
K - Finansijske delatnosti i delatnosti osiguranja	-	-
L - Poslovanje nekretninama	40	5%
M - Stručne, naučne i tehničke delatnosti	54	7%
N – Administrativne i pomoćne usluge	51	7%
O - Javna uprava i odbrana; Obavezno socijalno osiguranje	4	1%
P - Obrazovanje	21	2%
P – Ljudsko zdravlje i aktivnosti socijalnog rada	20	2%
R - Umetnost, zabava i rekreacija	16	2%
S - Ostale uslužne delatnosti	40	5%
T - Fizičko lice	8	1%
U – Nema aktivnosti	63	9%
Ukupno	**733**	**100%**

DRAFT

Tablica 18 Broj preduzeća na Strpcu, 2023

Nema podataka o broju preduzeća prema naseljima u opštini Štrpce. Dok prema vrsti vlasništva, iz podataka PAK-a se vidi da su najveći broj preduzeća po vrsti društva sa ograničenom odgovornošću, individualni biznisi itd.

Vrsta poslovanja	**2023**	%
Individualni posao	281	38%
Strana kompanija	44	6%
Preduzeće pod upravom KPA	1	0%
Društveno preduzeće	26	4%
NVO	40	6%
Budžetska organizacija	5	0%
Fizičko lice	8	1%
DOO	308	42%
Ostalo	20	3%
Ukupno	**733**	**100%**

Tablica 19 Preduzeća po svojini u Štrpcu, 2023

2.3.3 Zaposlenost i nezaposlenost

Nezaposlenost – stopa nezaposlenosti na nivou zemlje prema ASK je 11,8%. Nezaposlenost je veća među ženama sa 19,4% nego među muškarcima koji iznosi 8,9%. Podaci o stopi nezaposlenosti u opštini Štrpce ne postoje, ali prema poslednjim dostupnim podacima, u 2021. godini, 292 lica su bila registrovana kao nezaposlena, dok je ukupan broj lica koja traže posao bio 1.442.

Muško	**Muško (%)**	**Žensko**	**Žensko (%)**	**Ukupno**	**Ukupno tražioca posla**
135	46.2%	157	53.7%	292	1,442

Tablica 20 Nezaposleni registrovani u opštini Štrpce 2021.

Nezaposlenih registrovanih u opštini Štrpce u 2021. godini bilo je 4.461; od toga 49,0% muškaraca i 50,0% žena. U poslednje dve godine zabeležen je porast broja žena koje traže posao, što je više od broja muškaraca. Ovo se desilo kao rezultat brojnih faktora, kao što su obrazovanje, veličina porodice, prihodi, kao i veće mogućnosti za žene da pristupe mikrofinansiranju.

Obrazovni nivo	Muškarci	Muškarci (%)	Žene	Žene (%)	Ukupno	Ukupno tražioca posla
Srednje stručno obrazovanje	580	63.1%	338	36.8%	918	469
Neženja	110	40.4%	162	59.5%	272	200
I-IKS razred (osnovna škola)	253	35.7%	455	64.2%	708	230
Masters	13	43.3%	17	56.6%	30	14
Bez škole	305	42.5%	412	57.4%	717	598
Gimnazija gimnazije	326	48.6%	344	51.3%	670	166
TOTAL	2,287	50%	2,285	49.9%	4,572	6,270

Tablica 21 Registrovani nezaposleni prema stepenu obrazovanja i polu u opštini Štrpce, 2020[7]

Što se tiče stepena obrazovanja lica koja traže posao, većina ih je bez obrazovanja, lica sa srednjim stručnim obrazovanjem, učenici osnovnih škola, pojedinci sa diplomom itd.

[7] Zavod za Zapošljavanje Republike Kosovo

Najveći stepen nezaposlenosti je u kategoriji osnovnih zanimanja sa 46% među muškarcima i 53,90% među ženama. Profesionalci su druga kategorija sa najvećom nezaposlenošću, koju dele 44,5% muškaraca i 55,40% žena.

Profesije oruzanih snaga	1	100.00%	0	0.00%	1	1
Menadjeri	23	67.60%	11	32.30%	34	27
Profesionalci	115	44.50%	143	55.40%	258	228
Tehnicari i strucni saradnivi	90	59.60%	61	40.30%	151	151
Slubenici i asistenti	3	50.00%	3	50.00%	6	14
Servisni i prodajni radnici	11	61.10%	7	38.80%	18	30
Kvalifikovani radnici u poljoprivredi, šumarstvu i ribarstvu	1	50.00%	1	50.00%	2	5
Zaposleni u zanatstvu i sličnim strukama	69	69.00%	31	31.00%	100	46
Operateri i instalateri u fabrikama i mašinama	9	69.20%	4	30.70%	13	23
Osnovne struke	429	46.00%	502	53.90%	931	903
Ukupno	751	69.74%	763	38.24%	1514	1428

Tablica 22 Registrovani nezaposleni po zanimanju i polu u Opštini Štrpce, 2020. godina

Prema obrazovanju, najveći broj je sa srednjim stručnim obrazovanjem, bez škole i sa gimnazijom, dok je prema polu najveća nezaposlenost kod žena, 52,0%, nego kod muškaraca 47,9%.

Broj radno sposobnog stanovništva u opštini je 2020. godine iznosio 3.311; Od toga 48,0% muškaraca i 48,9% žena. Starosna grupa koja je imala najveću populaciju je starosna grupa od 25-39 godina, dok je starosna grupa sa najmanje radno sposobnog stanovništva starosna grupa od 55-64 godine.

Starosna grupa	Muškarci	Žene	Ukupno	Tražioci posla
15-24	308	285	593	159
25-39	838	791	1,629	847
40-54	288	404	188	509
55-64	156	241	397	168
Totali	1,590	1,721	3,311	1,683

Tablica 23 Radno sposobno stanovništvo u opštini Štrpce, 2020[8]

Zaposlenost

Stopa zaposlenosti prema ASK-u na nivou zemlje za 2022. godinu je 34,0%. Najveća je zaposlenost muškaraca, 50,8%, dok je zaposlenost žena 17,1%.

U 2023. godini, prema PAK-u, u opštini je zaposleno 4.565 radnika, a sektor sa najvećim brojem njih je usluga smeštaja i išrane sa 2.170 radnika. Sledi sektor trgovine na veliko i malo, dok je sektor sa najmanjim brojem radnika u privatnom sektoru sektor obrazovanja sa 13 radnika.

Prema istom izvoru, broj zaposlenih muškaraca je 3.152 ili 69,0%, dok je broj zaposlenih žena 1.413 ili 30,9%.

SEKTOR	Broj zaposlenih	%
A – Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	124	8%
B – Ekstrakciona industrija	-	-
C - Prerađivačka industrija	306	6%
D - Snabdevanje električnom energijom, gasom, parom i klimatizacijom	-	-
E - Vodovod; kanalizacija; Upravljanje otpadom i aktivnosti tretmana	-	-
F - Izgradnja	574	8%
G - Trgovina na veliko i malo; Popravka motornih vozila i motocikala	757	16%
H - Transport i skladištenje	72	1%
I - Usluge smeštaja i išrane	2170	48%

[8] Zavod za Zapošljavanje Republike Kosovo

J – Informacije i komunikacije	256	5%
K – Finansijske delatnosti i delatnosti osiguranja	-	-
L - Poslovanje nekretninama	16	0%
M - Stručne, naučne i tehničke delatnosti	162	3%
N – Administrativne i pomoćne usluge	58	1%
O - Javna uprava i odbrana; Obavezno socijalno osiguranje	-	-
P - Obrazovanje	13	0%
P – Ljudsko zdravlje i aktivnosti socijalnog rada	30	0%
R - Umetnost, zabava i rekreacija	-	-
S - Ostale uslužne delatnosti	67	1%
T - Fizičko lice	-	-
U – Nema aktivnosti	149	3%
Ukupno	**4,565**	**100%**

Tablica 24 Zaposlenost prema privrednim sektorima u opštini Štrpce, 2023

Najveći broj radnika prema vrsti delatnosti je u preduzećima tipa D.D.O. sa 3.343 radnika ili 73,2%, individualna preduzeća sa 20,2% itd.

Vrsta posla	**Broj zaposlenih**	**%**
Individualni posao	924	20%
Strana kompanija	10	0%
Preduzeće pod upravom KPA	-	-
Društveno preduzeće	175	4%
NVO	52	1%
Budžetska organizacija	-	-
Fizičko lice	-	-
D.O.O.	3,343	73%
Ostalo	61	2%
Ukupno	**4,565**	**100%**

Tablica 25 Zaposlenost po vrstama delatnosti u opštini Štrpce, 2023

2.3.4 Trgovina

U opštini Štrpce trgovina na veliko i malo je uglavnom organizovana u malim porodičnim preduzećima, odnosno mikro, malim i srednjim preduzećima. Postoje samo dva preduzeća javnog sektora. Međutim, sektor trgovine se i dalje razvija, i kvantitativno i kvalitativno. Većina radnji se nalazi u centru grada, gde postoje i specijalizovane radnje u različitim kategorijama kao što su: obuća, tekstil, metalni proizvodi itd. U opštini Štrpce postoji uređena pijaca, dok zelena i stočna pijaca nemaju regulisane lokacije, one se spontano formiraju na ulicama ili u blizini ulica. Trgovina se prvenstveno fokusira na lokalna maloprodajna, poljoprivredna i prehrambena tržišta. Generalno, trgovina je razvijena, uprkos teškoćama poslovnog okruženja. Ali dalji napredak ometaju faktori kao što su domaća orijentacija, pravni status i direktne strane investicije.

2.3.5 Industrija

Situacija u oblasti industrije u opštini Štrpce i dalje je nepovoljna. Kao najznačajniji industrijski kompleks ranije je bila fabrika mehaničkih delova koja je proizvodila mašine za obradu metala. Pored toga, ova fabrika je proizvodila i povez za klavir, kao i rasvetna tela. Tu su i fabrike za preradu drveta i njegovih proizvoda. Do nedavno su postojali kapaciteti za proizvodnju lekova, ali poslednjih godina nije bilo proizvodnje zbog zastarele tehnologije.

Industrija u opštini se može podeliti na javnu i privatnu. U privatnom sektoru postoje fabrike koje se bave vađenjem i preradom mineralne vode i gaziranih tečnosti. U opštini postoje i 3 društvena preduzeća koja proizvode tekstil, sok i džem od malina i druge prehrambene proizvode.

DRAFT

2.3.5.1 Drvna industrija

U opštini je drvna industrija srednje razvijena. Ovde svoju delatnost razvija oko 5 mikro porodičnih preduzeća, sa dva do tri zaposlena. Za svoje proizvode uglavnom koriste suvo drvo, a proizvodi uključuju nameštaj, kuhinje, drugi nameštaj i dekorativne proizvode, a tržište im je lokalno.

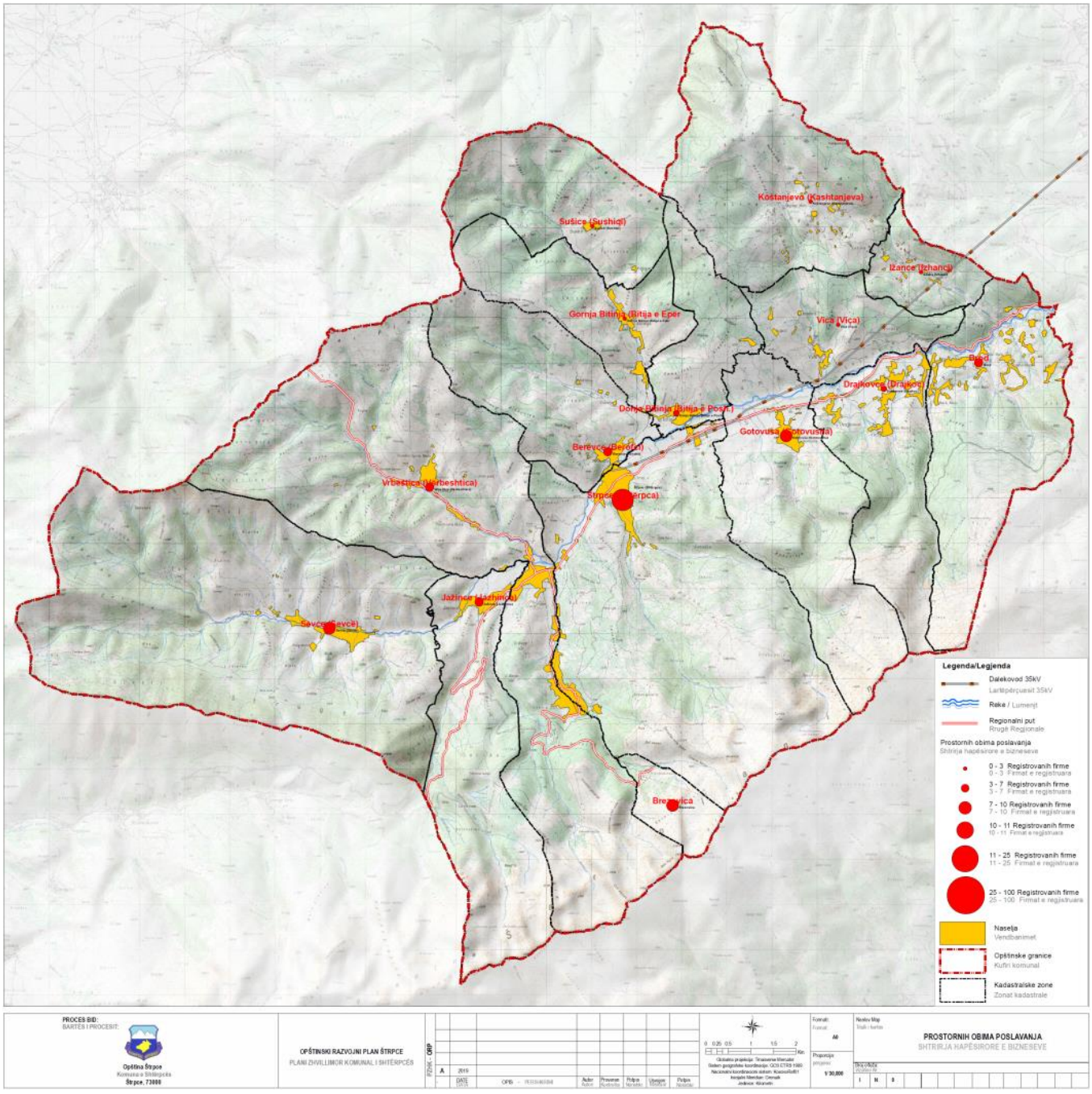

Mapa 22 Prostorni obim preduzeća

2.3.6 Građevinarstvo

Sektor građevinarstva je perspektivan sektor u opštini znajući da je opština poznata turistička destinacija zbog Brezovice i Šar planina, što znači da će u ne tako dalekoj budućnosti nastaviti da se grade razni sadržaji za odmor i rekreaciju. , kao i za stanovanje i to će povećati zaposlenost i turizam i broj stanovništva.

Građevinarstvo ima značajno mesto u privredi Štrpca. Planirano je jačanje u pogledu broja zaposlenih različitih profila. Funkcionalna izgradnja je i dalje usko povezana sa razvojem svih privrednih i vanprivrednih delatnosti. Intenzivan razvoj građevinarstva i dalje je uslovljen u skladu sa investicionim kapacitetom za privredni razvoj i društvene delatnosti. Građevinske delatnosti su uglavnom koncentrisane u privatnim građevinskim preduzećima koja sa visokim procentom učestvuju u ukupnoj zaposlenosti opštine.

Građevinska preduzeća su relativno veliki korisnici prostora. Dakle, analiziraju se i planiraju prostori koji se mogu koristiti za skladištenje, separaciju šljunka i drugih materijala za proizvodnju betonske mase i polubetonskih proizvoda, za ugradnju i rad mašinske baze i remontne radionice, za rad različitih odeljenja. (zidari, oklopnici, mehaničari, električari, stolari, završni radovi itd.), za parking, magacine, druge objekte i usluge.

Građevinska preduzeća su relativno veliki korisnici prostora. Dakle, analiziraju se i planiraju prostori koji se mogu koristiti za skladištenje, separaciju šljunka i drugih materijala za proizvodnju betonske mase i polubetonskih proizvoda, za ugradnju i rad mašinske baze i remontne radionice, za rad na različitim odeljenja (zidari, oklopnici, mehaničari, električari, stolari, završni radovi i dr.), za parkiranje automobila, magacine i druge objekte i usluge.

2.3.7 Ekonomske i industrijske zone

Privredna preduzeća opštine Štrpce su raspoređena u urbanim zonama i seoskim naseljima, međutim, opština nema proglašene ekonomske ili industrijske zone.

U urbanoj zoni, biznisi su uglavnom koncentrisani na regionalnom putu R115 Prizren-Doganaj, i to su uglavnom uslužna preduzeća, kao što su restorani i kafići, prodavnice na veliko i malo, auto servis, frizerski saloni itd. U ruralnim sredinama, Brezovicu treba istaći kao turističko područje, gde dominiraju poslovi smeštaja i išrane.

2.3.8 Poljoprivreda

Planinski usevi se tradicionalno koriste prvenstveno za stoku, a u manjoj meri za ratarsku proizvodnju. Ovaj nalaz se odnosi i na opštinu Štrpca, imajući u vidu da je njegova teritorija visoka 640 do 2597 m, sa pašnjacima i livadama, kao i plodnim i obradljivim zemljištem. U opštini Štrpca za poljoprivrednu proizvodnju (prema podacima Uprave za geodeziju) koristi se ukupno 13.649,7 ha. Učešće ovih plodnih površina je oko 56,9%, u opštini 55,2%. Od ovih površina javni sektor koristi 7.019.0 ha (51.4%), dok privatni sektor 6.633.7 ha (48.6%). Javni sektor ima 7.012,4 ha površine stoke (63,8%), dok privatni sektor 3.972,8 ha (36,2%). Ostale poljoprivredne površine su prilično male i zanemarljive (6,5 ha ili 0,2%), dok je u privatnom sektoru 2.667,5 ha ovih površina (99.8%)

U sledećoj tabeli prikazano je poljoprivredno zemljište prema nameni.

	Ukupno		**Privatni**		**Javni**	
	Ha	%	**ha**	%	**ha**	%
Njive	2.463,20	9,94	2.460,70	32,58	2,50	0,01
Bašte	0,80	0,00	0,80	0,01	0,00	0,00
Voćnjaci	203,20	0,82	199,20	2,64	4,00	0,02
Vinogradi	0,30	0,00	0,30	0,00	0,00	0,00
Livade	3.340,70	13,49	3.316,10	43,91	24,60	0,14
Pašnjaci	7.644,50	30,87	656,60	8,69	6.987,90	40,60
Šume	10.331,40	41,72	801,10	10,61	9.530,30	55,40
Plodan	23.984,10	96,85	7.434,80	98,44	16.549,30	96,20
Neplodan	778,00	3,15	117,60	1,56	660,40	3,80
UKUPNO	24.762,10	100,00	7.552,40	100,00	17.209,70	100,00

Tablica 26 Poljoprivredno zemljište, prema kategorijama korišćenja i prostornom obimu

Na osnovu ovih informacija može se reći da postoje povoljni uslovi za razvoj poljoprivrede u opštini Štrpca . Do izvesne mere je ovaj zaključak logičan kada je reč o uslovima za razvoj obimne poljoprivredne proizvodnje. Ovde mislimo na participativnu proizvodnju, prije svega seoskih poljoprivrednih porodica uključenih u ovu delatnost u

svrhu zadovoljavanja svojih potreba, a na kraju i o proizvodnji poljoprivrednih viškova namenjenih lokalnom tržištu. Za ovaj način poljoprivredne proizvodnje stanovnici su koristili sledeća područja:

- Za stočarstvo je korišćeno 10.985,2 ha (45,8% ukupnog plodnog zemljišta, odnosno 44,4% ukupne površine opštine).
- Za proizvodnju useva korišćeno je 2.464.0 ha (10.3% ukupne plodne zemlje, odnosno 10.0% ukupne površine opštine).
- Za proizvodnju voća / voćnjaka (i vinograda) korišćeno je 203,5 ha (0,8% ukupne plodne zemlje, odnosno nešto manje od 0,8% ukupne površine opštine).

Promene u državnom tretmanu poljoprivrede u poslijeratnom periodu dovele su do drastičnog smanjenja intenziteta i uključivanja prostora za poljoprivredno obradivo zemljište, tako da se danas (o tim površinama) može govoriti o površinama na kojima je moguće poljoprivredna proizvodnja je organizovana, a ne za površine koje se zapravo koriste u takve svrhe.

Katastarska Opština	**Ukupno**		**Privatni**		**Javni**	
	ha	%	**ha**	%	**ha**	%
Sevce	3.995,8	16,7	936,6	12,6	3.059,2	18,5
Jažince	1.507,3	6,3	305,5	4,1	1.201,8	7,3
Verbeštice	4.058,5	16,9	1.140,3	15,3	2.918,2	17,6
Štrpce	3.377,7	14,1	1.267,1	17,0	2.110,6	12,8
Berevce I	1.157,2	4,8	499,0	6,7	658,2	4,0
Berevce II	207,7	1,1	-	-	270,7	1,6
Sušice	1.054,5	4,4	407,5	5,5	647,0	3,9
Gornja Bitinja	893,4	3,7	353,0	4,8	540,2	3,3
Donja Bitinja	624,7	2,6	260,0	3,5	364,7	2,2
Gotovuša	1.571,9	6,6	735,1	6,6	1.080,6	6,5
Drajkovc	1.086,8	4,3	290,1	3,9	733,7	4,4
Viča	693,2	2,9	357,3	4,8	335,9	2,0
Kaštanjeva	1.804,7	7,5	598,7	8,1	1.206,0	7,3
Ižance	364,4	1,5	171,8	2,3	192,6	1,2
Brod	1.586,3	6,6	356,8	4,8	1.229,9	7,4
UKUPNO	23.984,1	100,0	7.434,8	100,0	16.549,3	100,0

Tablica 27 Plodna i neplodna područja u opštini Štrpca - privatna, javna i ukupna[9]

Izvor: Pregled površina za useve, klase i obradive zemlje, Odeljenje za geodeziju, Štrpce

Upotreba prostora	**Ukupno**		**Privatni**		**Javni**	
	Ha	%	**ha**	%	**ha**	%
Poljoprivreda	2.464,0	10,3	2.461,5	33,1	2,5	0,0
Voćnjak i vinogradarstvo	203,5	0,8	199,5	2,7	4,0	0,0
Stoka	10.985,2	45,8	3.972,7	53,4	7.012,5	42,4
Šumarstvo	10.331,4	43,1	801,1	10,8	9.530,3	57,6
Ukupno	23.984,1	100,0	7.434,8	100,0	16.594,3	100,0
Poljoprivreda	13.649,1	56,9	6.633,7	89,2	7.019,0	42,4
Šumarstvo	10.331,4	43,1	801,1	10,8	9.530,3	57,6
Ukupno	23.984,1	100,0	7.434,8	100,0	16.549,3	100,0

Tablica 28 Plodna područja po zanimanju - ukupno i prema vlasništvu

U opštini Štrpce, većina zemljišta je u javnom vlasništvu, gde 69,50% površine pripada javnom sektoru, a 30,50% privatnom sektoru.

Poljoprivredna zemljišta po svojini			
Privatno ha	%	**Javno ha**	%
7,552.40	30.50	17,209.70	69.50

Tablica 29 Poljoprivredna zemljišta po svojini, Izvor: Uprava za katastar i geodeziju

[9] Direktorat Katastra, Štrpce

Promene u tretmanu poljoprivrede u ekonomskom razvoju društva koje su uticale na smanjenje intenziteta i prostorno uključivanje korišćenja zemljišta za poljoprivrednu proizvodnju uglavnom se odnose na:

- Sistematsko obešrabrivanje poljoprivrednog razvoja uopšte u odnosu na druge ekonomske aktivnosti (uglavnom u korist industrije),
- Prenos viška dela akumulacije iz poljoprivrede u druge aktivnosti,
- Obaveza seljana da menjaju rasni sastav njihovih životinja,
- Slabe veze javnog i privatnog sektora poljoprivredne proizvodnje,
- Zabrana posedovanja više od 10 ha poljoprivrednog zemljišta seoske porodice,
- Održavanje javnog vlasništva nad 2/3 stočarskih površina iako javni sektor ima manje stočne pozadine od privatnog sektora.

Posledice takvog tretmana poljoprivrede na ukupni društveno-ekonomski razvoj i u opštini Štrpca očitovale su se uglavnom u negativnom smislu. Intenzitet korišćenja poljoprivrednih površina neprestano se smanjuje, proizvodnja poljoprivredne mase neprestano se smanjuje, dok se broj ovaca i drugih životinja svodi na minimum neophodan za svakodnevni život seoskih porodica.

Promene koje se spominju u opštini Štrpca posebno su „vođene“ od strane vladajućih struktura šireg društveno-političkog društva. Emigracija seoskih stanovnika zbog ekonomskih i tehničkih razloga uticala je (i utiče) na kontinuirani demografski pad sela, što je dodatno smanjilo intenzitet korišćenja poljoprivrednih površina. Vremenom seosko stanovništvo sve više prelazi na korišćenje prostora za useve i voćnjake, a manje na upotrebu stoke.

Prema dostupnim podacima od 1964. do 1988., obradivo zemljište se smanjilo sa 3.454 na 2.457 ha, dok su se površine šuma, pašnjaka i livade povećale sa 19.434 na 21.316 ha. Pomenuti procesi rezultirali su smanjenjem gustine ovaca na pašnjacima i livadama na jednu ovcu na 1,6 ha, što se smatra vrlo nepovoljnim za postojeći (kao i budući) razvoj stoke. U proseku je jedna seoska porodica imala (1998) samo 2-3 ovce.

Upotreba površina za stoku u javnom sektoru još je manja jer poljoprivredna zadruga Milan Zečar, koja organizuje stočarstvo, uzgaja samo 3.000 ovaca uzgajanih na lokalitetu zvanom Raki izvan granica zajednice. Treba napomenuti da je pre 25-30 godina ova zadruga organizovala uzgoj 18 000 ovaca i 4.300 grla druge stoke.

Podaci Odeljenja za geodeziju odseka o ukupnoj površini poljoprivrednih površina pokazuju negativan značaj promene intenziteta korišćenja prostora u opštini Štrpca ; čak 10.985,2 ha ili 85,5% svih poljoprivrednih površina livada i pašnjaka. Takođe treba napomenuti da su se u periodu od 1964. do 1988. godine površine livada i pašnjaka povećale za 1.677 ha ili za 20.2% u odnosu na 1964. godinu.

S vremenom, poljoprivredno stanovništvo se sve više orijentiše na površinu useva i voćnjaka, koja u opštini iznosi oko 2.667,5 ha, što znači 19,5% ukupne poljoprivredne površine ili (samo) 10% ukupne površine opštine. Škodno tome, gustina naseljenosti opštine Štrpca povećala se za oko 460 na 1 km2 u poređenju sa površinom useva i voćnjaka. Proces povećanja gustine nastaviće se dalje, što ukazuje na potrebu zaštite ovih područja od neracionalne upotrebe.

Uslovi za ekonomski razvoj poljoprivrede i sela u opštini Štrpca, tj. Smanjili su se čak brže nego što je javni sektor mogao (ili bi želeo) da sledi ovaj trend. Višak radne snage iz sela morao je napustiti okolne gradove; uklanjanje je izvršeno u malom broju kako u Uroševcu i Prizrenu (zbog određenih nacionalnih politika i zbog nedovoljnog industrijskog razvoja pomenutih gradova) tako i u inostranstvu. Postavlja se pitanje, da li je moguće da se ovi navedeni negativni procesi usporavaju sa intenziviranjem poljoprivredne proizvodnje? Ovo je bilo moguće samo u maloj meri, jer su poljoprivredne i voćne zemlje u opštini Štrpca niske vrednosti plodnosti. Ovaj zaključak, indirektno, zasnovan je na podacima o usevima i voćnjacima u određenim katastarskim klasama. Dakle, u opčini zemljišta od druge do četvrte katastarske klase predstavljaju 317,2 ha, ili 12,9% ukupne površine useva, odnosno samo 1,3% ukupne površine komune. Unutar toga površina voćnjaka iznosi 113,2 ha, ili 1,7% ukupne površine

DRAFT

opštine, što možemo tretirati kao površine koje se mogu koristiti za bilo kakvu intenzivniju poljoprivrednu proizvodnju. Stoga je potrebno imati na umu da drugi razred do četvrtog katastarskog sloja u opštini Štrpce, po proizvodnoj vrednosti, pripada slabijim klasama plodne zemlje u donjim delovima kosovske ravnice. Istraživanje plodnosti zemljišta u opštini Štrpce pružilo je podatke za relativnu procenu pogodnosti ovog područja za intenzivniji razvoj poljoprivredne produktivnosti. Prema ovim podacima, jasno je da u opštini Štrpce nema velikih kopnenih prostora visokog proizvodnog kapaciteta, jer zemlja plodne klase I i II ima samo oko 462,3 ha (1,8% ukupna površina opštine), dok zemljište bonusa III i IV stepena ima 1,137,7 ha (4,6% ukupne površine opštine). Dakle, u opštini Štrpca postoji 1.600,0 ha (6,4% proizvodnog zemljišta)

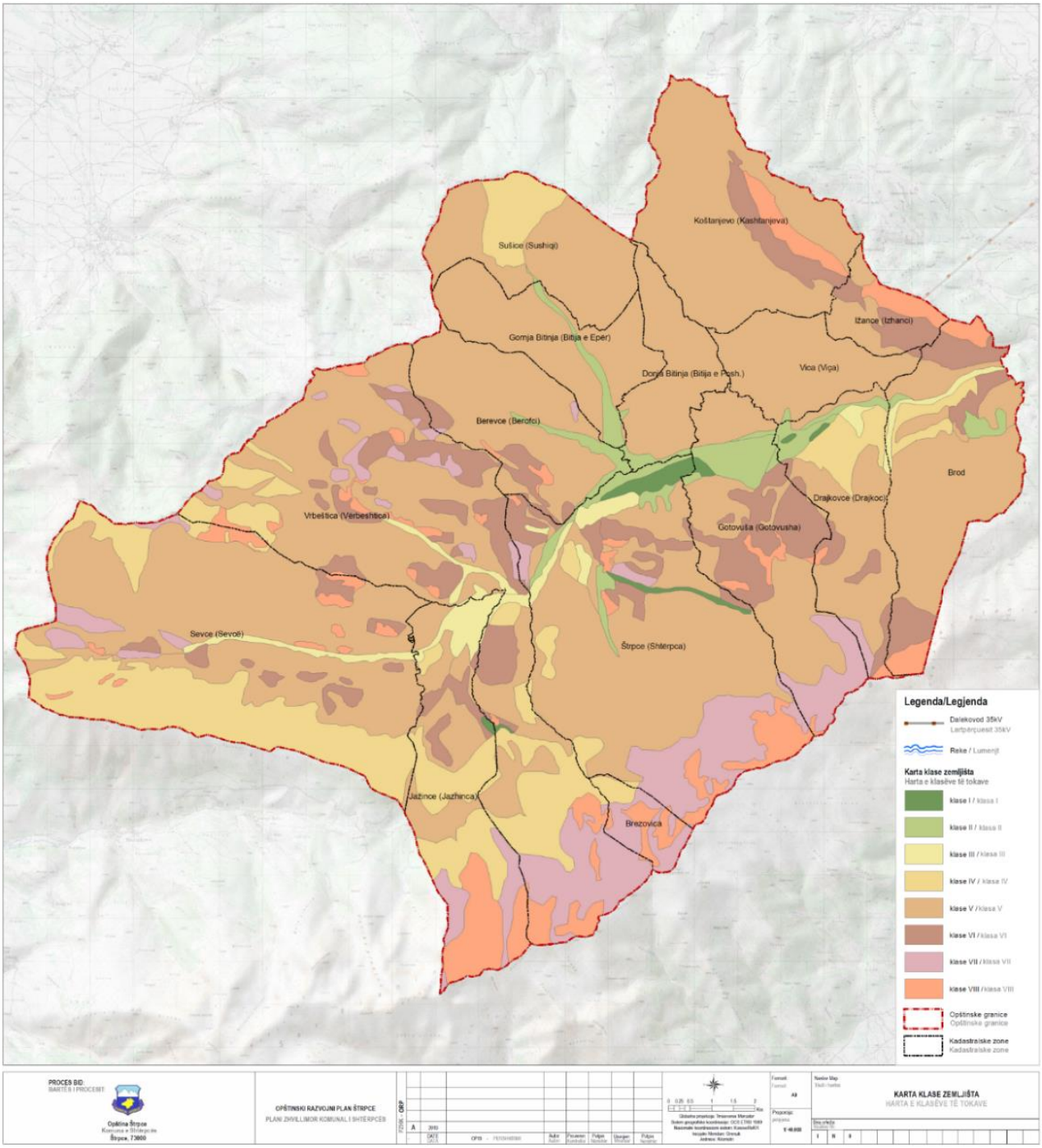

Mapa 23 Klase plodnosti poljoprivrednog zemljišta

2.3.8.1 Poljoprivredne privrede i poljoprivredna preduzeća

Broj poljoprivrednih privreda i preduzeća u opštini Štrpce prema ASK-u na opštinskom nivou je 1357 poljoprivrednih gazdinstava i 16 preduzeća ili pravnih lica.

Tip privrede/preduzeća	Vrsta eksploatacije	**Broj**
Poljoprivredne privrede – Ukupno	Broj poljoprivrednih gazdinstava	1357
	Korišćena površina poljoprivrednog zemljišta (ha)	4227.35
	Stočne jedinice	2032
Poljoprivredna domaćinstva i individualna preduzeća	Broj poljoprivrednih gazdinstava	1341
	Korišćena površina poljoprivrednog zemljišta (ha)	4222.81
	Stočne jedinice	2029
Pravna lica	Broj poljoprivrednih gazdinstava	16
	Korišćena površina poljoprivrednog zemljišta (ha)	4.54
	Stočne jedinice	3

Tablica 30 Poljoprivredne privrede i preduzeća

2.3.8.2 Žitarice

Ova oblast poljoprivrede je prilično rasprostranjena i poželjna u opštini Štrpce, gde su glavni usevi kukuruz, pšenica, pasulj itd. gde sve ovo čini površinu od 245 ha i 3.185 poljoprivrednih gazdinstava.

Pšenica		**Kukuruz**		**Zrna mahunarki**		**Pasulj**		**Zrna žitarica – Ukupno**	
Br. poljoprivrednih gazdinstava	**Površina (ha)**	**Br. poljoprivrednih gazdinstava**	**Površina (ha)**	**Br. poljoprivrednih gazdinstava**	**Površina (ha)**	**Br. poljoprivrednih gazdinstava**	**Površina (ha)**	**Br. poljoprivrednih gazdinstava**	**Površina (ha)**
237	55.71	992	98.52	978	45.88	978	45.52	3,185	245.63

Tablica 31 Godišnja proizvodnja žitarica (ASK)

2.3.8.3 Povrćarstvo

Poslednjih godina uzeo je maha uzgoj povrća u zatvorenom okruženju (plastenici), značajno se povećavaju površine sa povrtarskim kulturama koje se gaje u plastenicima. Do danas postoji priličan broj plastenika različitih konstrukcija, od najjednostavnijih drvenih do modernizovanih. Povrće se uzgaja i na otvorenom, jer su glavni usevi paprika , paradajz i krastavac.

Paprika		Paradajs		Krastavac	
Br. poljoprivrednih gazdinstava	Površina (ha)	Br. poljoprivrednih gazdinstava	Površina (ha)	Br. poljoprivrednih gazdinstava	Površina (ha)
118	1	113	1	16	0.2

Tablica 32 Godišnja proizvodnja povrća (ASK)

2.3.8.4 Voćnjaci

Opština Štrpce ima veoma povoljne klimatske i zemljišne uslove za uzgoj drveća. Najviše se uzgajaju jabuke, kruške, šljive, kajsije, orasi i lešnici. Ova delatnost je počela da oživljava, trenutno je znatna površina zasađena drvećem. Ali poslednjih godina postoji interesovanje za uzgoj malih stabala kao što su maline, kupine, aronija itd.

Jabuka	Broj poljoprivrednih gazdinstava	780
	Broj voca	9357
Kruska	Broj poljoprivrednih gazdinstava	601
	Broj voca	2936
Dunja	Broj poljoprivrednih gazdinstava	331

	Broj voca	556
Musmula	Broj poljoprivrednih gazdinstava	304
	Broj voca	555
Šljiva	Broj poljoprivrednih gazdinstava	640
	Broj voca	6621
Trešnja	Broj poljoprivrednih gazdinstava	456
	Broj voca	1701
Visnja	Broj poljoprivrednih gazdinstava	319
	Broj voca	887
Breskva	Broj poljoprivrednih gazdinstava	213
	Broj voca	376
Kajsia	Broj poljoprivrednih gazdinstava	209
	Broj voca	625
Orasi	Broj poljoprivrednih gazdinstava	576
	Broj voca	2519
Lesnik	Broj poljoprivrednih gazdinstava	77
	Broj voca	230

Tablica 33 Proizvodnja voća u opštini Štrpce (ASK)

2.3.8.5 Stočarstvo

Trenutno se stočni fond čuva uglavnom za mleko, tov (meso) i druge proizvode. Ima više od 1,278 porodica koje uzgajaju životinje za porodične potrebe sa fondom od 4,472 grla. Postoje i srednje i komercijalne farme. Ne postoji kapacitet koji bi radio za preradu stočarskih proizvoda. Ali postoji samo jednostavan oblik obrade.

Vrsta zivotinje	Ekonomia i grla	Br. Ekonomia i grla
Ukupno goveda	Broj poljoprivrednih gazdinstava	600
	Broj glava/grla	1560
Ovce	Broj poljoprivrednih gazdinstava	59
	Broj grla	1555
Koze	Broj poljoprivrednih gazdinstava	69
	Broj grla	459
Svinje	Broj poljoprivrednih gazdinstava	427
	Broj grla	764
Konji, magarci i mazge	Broj poljoprivrednih gazdinstava	123
	Broj grla	134
Ptice	Broj poljoprivrednih gazdinstava	644
	Broj ptica	13132
Pčelinja košnica	Broj poljoprivrednih gazdinstava	95
	Broj košnica	1625

Tablica 34 Stočni fond (ASK)

2.3.9 Šumarstvo

Šume predstavljaju važan obnovljivi prirodni resurs sa potencijalom za snabdevanje drvnim i nedrvnim proizvodima. Šumska površina u opštini Štrpce prostire se na površini od 10.574,4 ha, ili 42,7% teritorije opštine. Površina privatne šume iznosi 842,1 ha (7,96%), a druga površina od 9.732,3 ha (92,04%) je u javnom vlasništvu. Po raznolikosti, osim bukve koja dominira, veoma su zastupljeni i beli škot, grab, javor, crni jasen, srebrni ariš, obični ariš, planinski javor, obični javor i dr. Najveći pojas bukovih šuma stvara mešovite listopadno-četinarske zajednice u kojima ih prate planinski jasen, jasika, molika, smrča i bor.

Šumarstvo kao privredna delatnost se najviše koristi za turizam i rekreaciju, uključujući planinsko skijanje, planinarenje itd. Šume se koriste i za proizvodnju i preradu medicinskih proizvoda, građevinskog materijala, drvne

industrije itd. S druge strane, pojava seče šuma je pojava koju često i nezakonito čine sami stanovnici opštine, posebno u Nacionalnom parku Brezovica gde se seča uglavnom radi za lične, domaće potrebe, odnosno za grejanje.

Šumske površine uglavnom zauzimaju nizije nepogodne za poljoprivredu ili stočarstvo, koje se uglavnom nalaze na strmim stranama doline na severnoj strani opštine. Tokom poslednjih godina, šume su se postepeno širile u regionima povoljnim za poljoprivredu, posebno u okrugu opštine, gde je poljoprivredna upotreba smanjena. Smanjenje stanovništva koje se bavi poljoprivredom i stočarstvom uticalo je na stvaranje većeg prostora za prirodno širenje šuma.

Korišćenje površina	Ukupno		Privatna svojina		Javna	
	Ha	%	Ha	%	Ha	%
Šumarstvo	10.331,4	100	801,1	7.75	9.530,3	92.25

Tablica 35 Šumska zemljišta po svojini

2.3.10 Zanatstvo

Zanatstvo je i dalje važno polje za ekonomski razvoj opštine Štrpce.. Postojanje značajnog iskustva u zanatskoj (zanatskoj) industriji proizvodnje, usluga i umetnosti, kao i domaćoj industriji smatra se prioritetima ekonomskog razvoja. Postojanje rukotvorina koje se bave proizvodnjom rukotvorina u pogledu prerade i proizvodnje proizvoda za tržište, i to uglavnom u malim serijama koje nemaju karakteristike prerađivačke industrije (muzički instrumenti, poljoprivredni alati i drugo).

U opštini Štrpca takođe su poznati zanatlije koji se bave uslužnim zanatima na polju održavanja i regulacije proizvoda, opreme, objekata i drugih usluga. Zanatlije upoznate sa domaćim radom ili sa usavršavanjem i rafiniranošću umetničkih predmeta i alata i formiranjem njihovog kvaliteta koji zavisi od ličnih veština proizvođača. Postoje i zanatlije koji se bave preradom rukotvorina posebnim proizvodima koje je izradio sam zanatlija ili sa članovima porodice.

I pored postojanja zanatlija i njihovog rada, ovoj delatnosti preti opasnost da se smanji, ako ne i zamre. Razlozi su što se svakim danom smanjuje potražnja za ovim proizvodima, a samim tim i interesovanje mladih da uče i razvijaju ovu aktivnost. Starost svih zanatlija je preko 55 godina, što pokazuje da se u ovoj delatnosti bave kao zaveštanje koje su naučili od predaka, i nastavljaju da to rade više po želji a ne toliko po potražnji koja postoji na tržištu. jer je mali.

2.3.11 Turizam

Opština Štrpce je mesto sa izuzetno bogatim turističkim potencijalom. Medjutim, ovi potencijali još uvek nisu dovoljno iskorišćeni, čak ni u meri blizu proseka, zbog nezavršenosti privatizacionih aktivnosti, kao i nedostatka donacija, subvencija i stranih investicija.

Turističko područje u opštini Štrpce se uglavnom prostire u naselju Brezovica sa površinom od oko 112,00 ha ili 0,45% ukupne teritorije opštine. Samo Nacionalni park „Šar Planine“ na teritoriji opštine Štrpce prostire se na prostornoj površini od 107,00 ha, ili 47% celokupne teritorije Parka. Turističke površine uglavnom koriste domaći i strani turisti i posetioci za potrebe rekreacije, odmora, zimskih sportskih takmičenja, istraživačko-studijskih poseta i dr.

Među prirodnim resursima opštine Štrpce izdvajaju se Šarske planine koje su bogate vodom (reke i planinska jezera), plodnim poljoprivrednim zemljištem III i IV klase, pašnjacima, šumama, florom i faunom. Planine su do 2.600 m nadmorske visine i na severnom delu imaju povoljne padine za razvoj zimskog i letnjeg turizma. Meke strme i zelene padine pogodne za letnju rekreaciju sa geomorfološkom i hidrološkom turističkom vrednošću kao fenomenom ulaze u najvažnije turističke lokacije na Kosovu.

Nacionalni park "Sar Planine", skijaški centar Brezovica sa FIS stazama dužine preko 3.000 m i 5 žičara, očuvana okolina, srednjovekovno kulturno i istorijsko nasleđe jedinstvenih pravoslavnih spomenika iz 16. veka, su samo neke od atrakcija koje predstavljaju bogatstvo međunarodnog, ali i veliki turistički potencijal. Upravo ove atrakcije čine

opštinu Štrpce jedinstvenom u celom regionu. Nažalost, ovi resursi se malo koriste, jer se trenutno samo 0,12% ukupne površine opštine koristi za turističke potrebe.

Višegodišnje šume, livade i pašnjaci bogati su planinskim cvećem, lekovitim biljem, retkim vrstama divljači, relativno velikim količinama padavina i gustom rečnom mrežom, kao i bogatstvom izvorskih i površinskih voda. Veliki broj izvora i potoka sa hladnom i čistom vodom poseban je kolorit ovog kraja.

Ski centar Brezovica je poznati turistički centar na severozapadnoj strani Šar planine i jedinstven je rekreativno-sportski centar sa nadmorskom visinom od 900m do 2500m. Udaljeno je 60 km od Prištine i takođe od Skoplja. Višegodišnje šume, obilne livade i bogati pašnjaci prepuni su planinskog cveća, lekovitog bilja, retkih vrsta divljači, relativno velike količine padavina i guste rečne mreže, kao i bogatih izvorima i površinskim vodama. Veliki broj izvora i potoka sa hladnom i čistom vodom poseban je kolorit ovog kraja.

Ski centar Brezovica je turistički centar na severozapadnoj strani Šar planine i jedinstven je rekreativno-sportski centar sa nadmorskom visinom od 900m do 2500m. Udaljeno je 60 km od Prištine i takođe od Skoplja. Ski centar raspolaže sa 11 ski liftova kapaciteta 10.000 skijaša na sat. U opštini Štrpce takođe postoji značajan broj objekata kulturnog i verskog nasleđa koji su i turistički objekti. To je Dvorac Brezovica u Gradištu, gde se sa svih strana utvrđenja nalaze rudnici i kamenolomi u okolnim brdima. Kompleks "Tresnja", "Stepia e Stojku" i "Kralevska Livada" su navedeni među ostalim turističkim resursima kao potencijal za ekonomski razvoj opštine.

Posetioci

U Brezovici postoji nekoliko hotela u zimskom delu, koji mogu da prime oko 700 ljudi. Poznati hoteli su Hotel Ski School, Hotel Molika i Narcis. Jedini hotel sa jasnim sajtom je hotel Voodland, a jedan broj hotela u Brezovici ne radi.

Broj domaćih i stranih posetilaca u 2023. godini bio je 44.441 u Uroševcu i okolini, a broj noćenja 57.857. Iako postoji nedostatak detaljnih statističkih podataka za opštinu Štrpce u ovoj oblasti, imajući u vidu veliki priliv posetilaca Brezovice, smatra se da je većina datog broja turista tamo posetila i boravila.

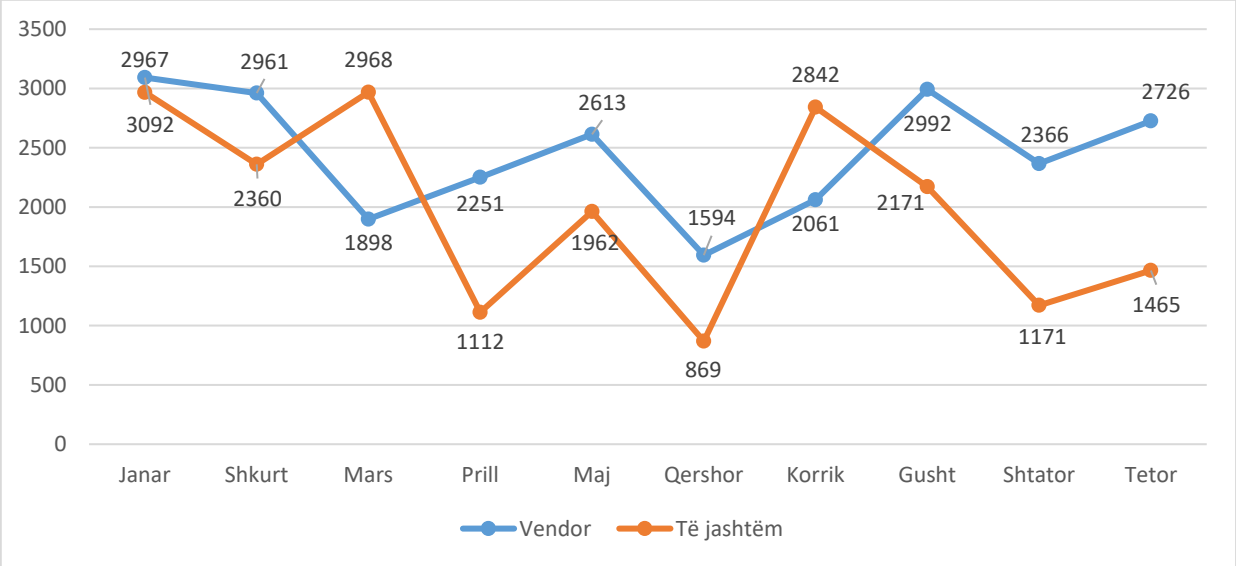

Grafiku 5. Broj posetilaca regiona Uroševca, 2023

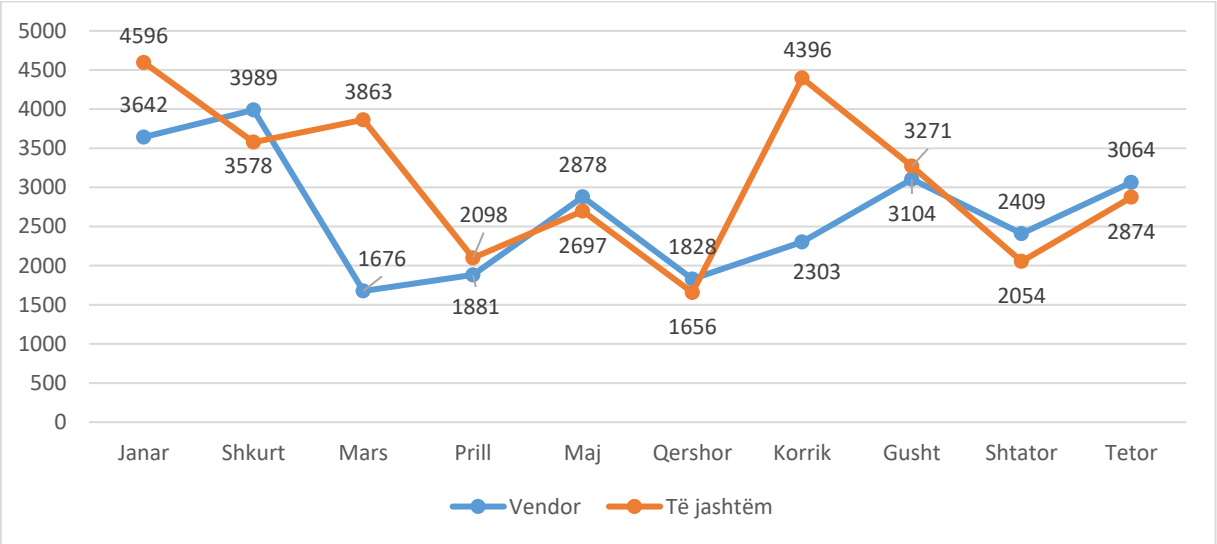

Grafiku 6. Broj noćenja posetilaca u regionu Uroševca, 2023

2.3.12 Podzemni i površinski resursi

Geološki sastav tla ukazuje na sastav različitih minerala. Veruje se da je teritorija opštine Štrpca geološki dobro istražena i da su određene osnovne mineralne rezerve. Što se tiče eksploatacije hromove rude u rudniku Brezovica, sa nizom posebnih vrsta podzemnih minerala, ona je među najstarijim u zemlji. Ekonomski održive rezerve su upravo iscrpljene, a rudnik je zatvoren sredinom 1950-ih. Kasnije su neka veća geološka istraživanja otkrila prisustvo ruda, ali više teorijskog nego praktičnog značaja.

Takođe je utvrđeno da na teritoriji opštine nema održivih ekonomskih rezervi metalnih materijala. Od nemetalnih materijala vredi pomenuti kamenolom Štrpce iz koga se vadio materijal za proizvodnju vapna, ali je u međuvremenu zatvoren. Eksploatacija gline izvršena je u naselju Gornja Bitinja za lončarstvo, ali je napuštena izumiranjem ove vrste trgovine. Sporadična i neorganizovana eksploatacija šljunka i peska sa korita Lepenaca uglavnom je prepuštena privatnom sektoru. Prema istraživanjima postoje povoljni uslovi za otvaranje rudnika Gotovuša na gornjoj padini Zmijanja ili u blizini lokaliteta Belevode (Bela voda), a potom u naseljima Viča, Ižance i Brodi.

DRAFT

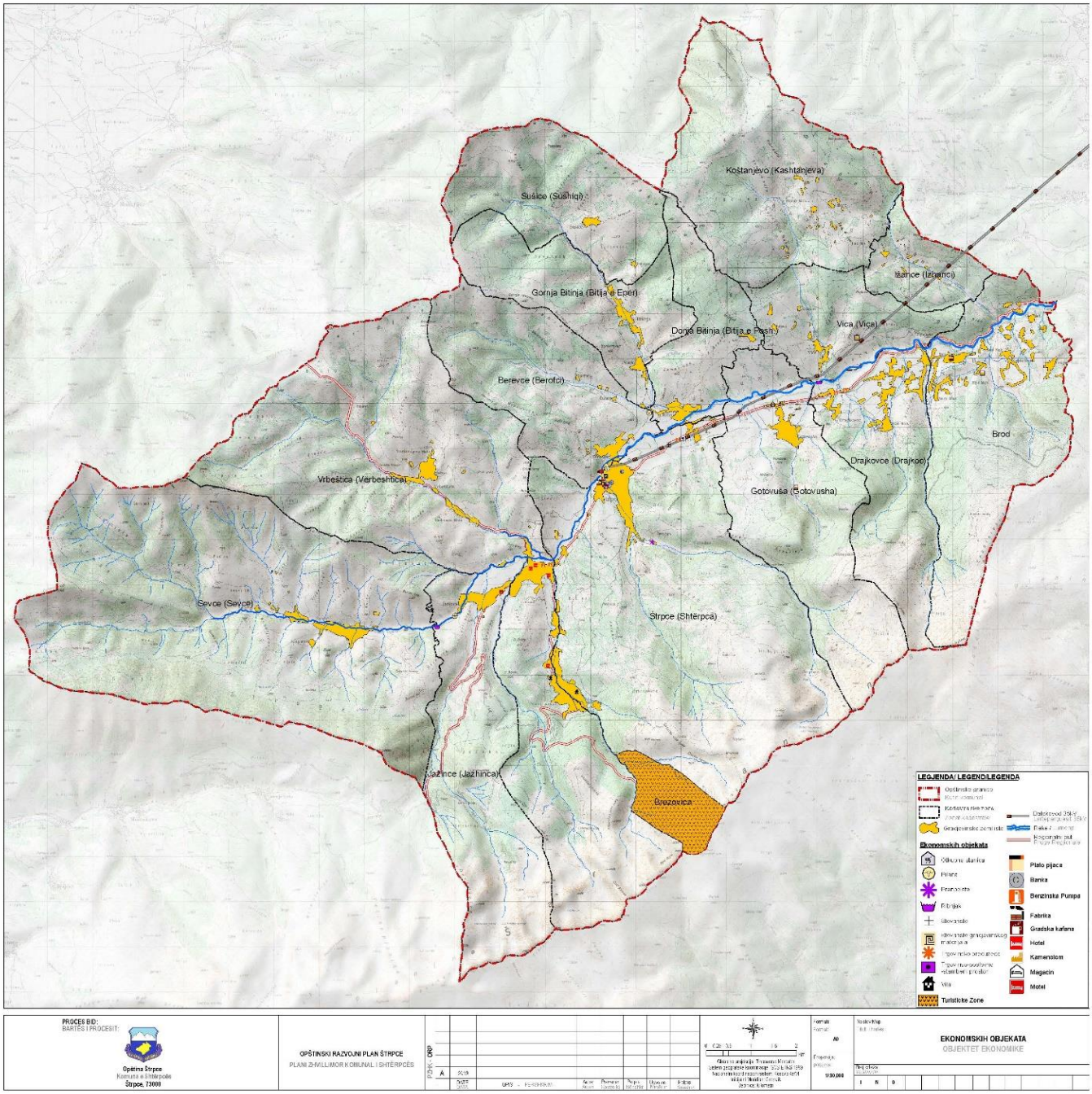

Mapa 24 Karta ekonomskog razvoja

2.4 TEHNIČKA INFRASTRUKTURA

2.4.1 Vodovod

U opštini Štrpca 75% naselja pokriveno je javnom vodovodnom mrežom, 18,75% delimično i 6,25% javnom vodovodnom mrežom, ali imaju problema u snabdevanju. Na gradskom nivou 95% stanovnika je uključeno u vodovodnu mrežu. Na teritoriji opštine Štrpce nema glavne vodovodne mreže, ali svako naselje ima svoj vodovodni sistem. Treba napomenuti da neka naselja, iako su povezana na vodovodnu mrežu, imaju problema sa vodosnabdevanje. Leti je moguće smanjiti dovod vode zbog navodnjavanja poljoprivrednog zemljišta.

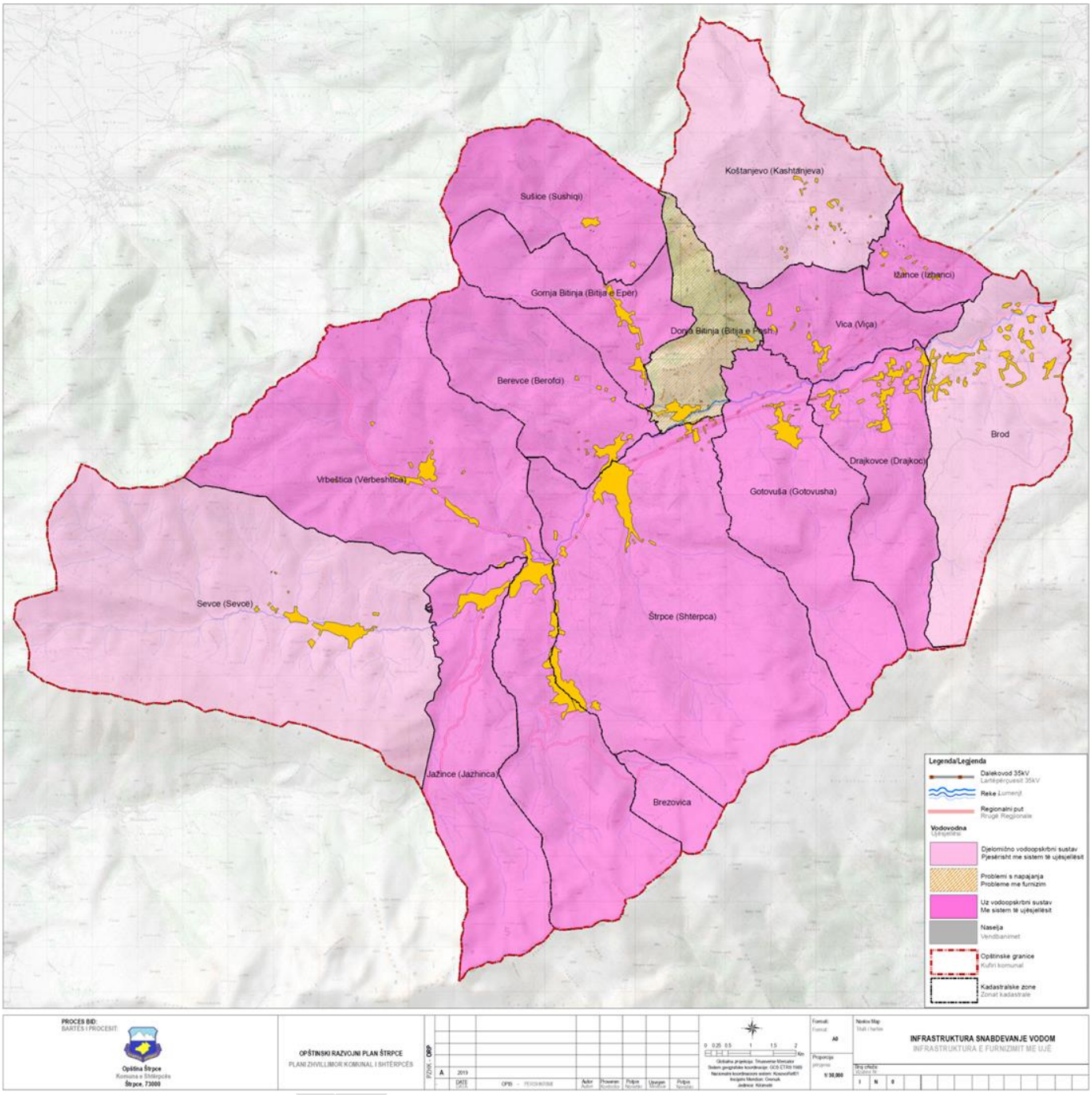

Mapa 25 Proširenje vodovodne mreže izgrađeno do 2019. godine i njime se upravlja.

Vodovodna mreža se prostire na 15 naselja sa ukupnom dužinom 107,418.52 metara.

NASELJA	Ukupna dužina cevi za svako naselje (m)
Berevce	2,578.77
Gornja Bitinja	4,868.04
Donja Bitinja	5,404.04
Brezovica	2,309.96
Brod	22,387.14
Drajkovce	1,209.49
Firaje	8,526.71
Gotovuša	5,016.64
Iažince	12,135.85

Kesteni	2,384.27
Sevca	4,453.90
Štrpce	9,923.82
Sušice	1,616.16
Vrbeštice	20,394.77
Viča	4,208.96
Ukupna dužina cevi za sva naselja	107,418.52

Tablica 36 Dužina vodovodne mreže prema naseljima

2.4.2 Otpadne vode (kanalizacija)

U opštini Štrpca 12,5% naselja pokriveno je javnom kanalizacionom mrežom, 25% je u procesu izgradnje, 6,25% je delimično pokriveno, a 25% nije pokriveno kanalizacionom mrežom. Na teritoriji opštine Štrpce ne postoji glavni kanalizacioni sistem.

Kanalizaciona mreža se prostire na 4 naselja ukupne dužine 17,189.86 metara.

NASELJA	Ukupna dužina za svako naselje (m)
Donja Bitinja	2,587.04
Brezovica	2,111.86
Štrpce	7,342.73
Vrbeštice	5,148.23
Ukupna dužina cevi za sva naselja	17,189.86

Tablica 37 Dužina kanalizacione mreže po naseljima

2.4.3 Stanje zagađenosti vodotoka

Kompleksno gledajući na pitanje zagađenja vode u našoj opštini, može se pretpostaviti da su glavne štete vodenih tokova na našem području od erozije ili nasilnih reka i količine kanalizacije koja nema kanalizaciju i bez čišćenja sadržaja jarka ulivaju se u vodotoke. Pored prirodnog zagađenja uzrokovanog erozijom tla koja uzrokuje sedimente u vodotocima, značajno zagađenje uzrokuje i seosko stanovništvo smešteno u svim donjim pretocima Šar. Sva kućna kanalizacija, retko kroz septičke jame, ispušta se u vodu bez ikakvog tretmana. Pošto se velika naselja nalaze u najlepšim pretocima Šara, postoji mogućnost da ljudska destruktivna aktivnost može uticati na životnu sredinu vodotoka.

Mikrobiološke i fizikalno-hemijske analize vodotoka u opštini Štrpce iz 1978. pokazale su da karakteristike vode pripadaju I razredu i da imaju svojstva čiste vode nazvane „oligasprob“. Međutim, danas, kao sakupljač otpadnih voda, vrlo malo njih može sačuvati svoja prirodna svojstva. Sve se više mere organskom i neorganskom materijom koja dolazi iz naselja, deponovanog materijala i velikog otpada. Treba napomenuti da industrija u našoj opštini nije razvijena i da nema industrijskih voda koje bi uticale na zagađenje vode. promene kvaliteta vode i na taj način utiču na prirodnu ravnotežu reke. Zahvaljujući velikim količinama vode koju imaju sakupljači kanala, oni mogu prihvatiti ove sadržaje bez velikog rizika. Velike količine vode iz sakupljača koji prelaze velikom brzinom preko brojnih gromada po prilično kratkim stazama samočistećeg protoka čuvaju i održavaju svoj osnovni sadržaj.

DRAFT

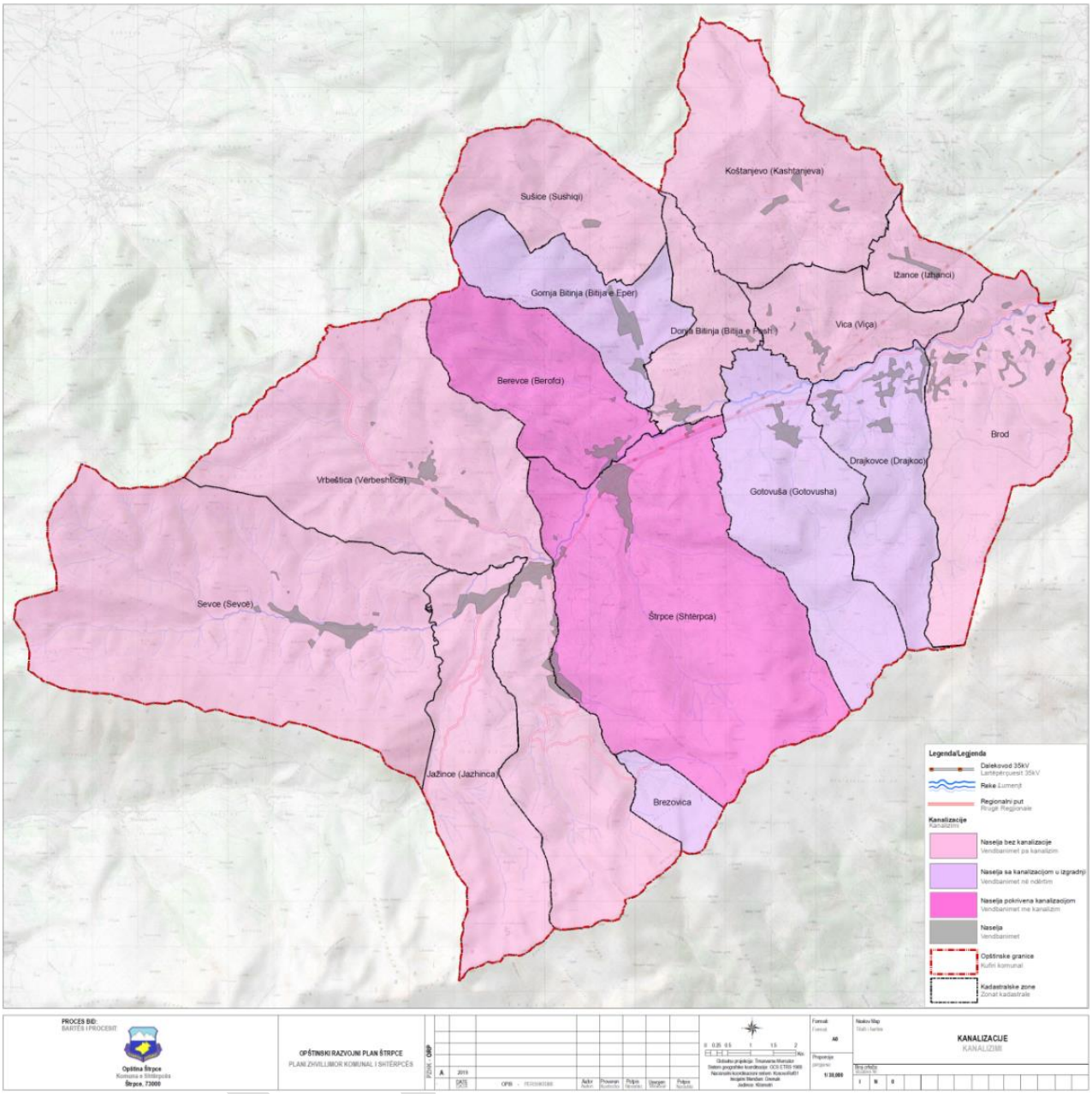

Mapa 26 Mreža kanalizacije otpadnih voda izgrađena do 2019. godine

2.4.4 Prečišćavanje otpadnih voda (kanalizacija)

Kao i u mnogim opštinama Republike Kosovo, opština Štrpce još uvek nema postrojenje za prečišćavanje otpadnih voda i otpadne vode iz gotovo svih područja u kojima su izgrađeni kanalizacioni sistemi. zatvorite kontaminirajući ih još više. U nekim selima ovi sistemi ne funkcionišu.

2.4.5 Drenaziranje - Odvodnjavanje atmosferskih voda

Atmosferska kanalizacija, iako postoji u nekim delovima grada, trenutno je u srednjem stanju. Samo su neke glavne saobraćajnice pod atmosferskom kanalizacijom, dok su druge otvorene kanalizacije ili uopšte nemaju.

Drugi problem je što u većini slučajeva dolazi do mešanja atmosferskih voda i njihovog ispuštanja u kanalizaciju. Takođe zasnovani na sektorskim izveštajima za ruralna naselja (sela), većina ima zajednički kanalizacioni sistem.

2.4.6 Električna infrastruktura

Opština Štrpce obezbeđuje snabdevanje električnom energijom iz energetske trafostanice NS 35/10 kV Štrpce. Ovu trafostanicu napaja NS 110/35/10(20) kV Uroševac 1 (Bibaj) preko 35 kV dalekovoda dužine oko 21,5 km, trafostanica Uroševac 1 se nalazi u selu Bibaj na periferiji grada Uroševca. .

U gradu Štrpcu je izgrađena elektrodistributivna trafostanica

35/10 kV instalisane snage 2k8 MVA, dok je vod koji napaja ovu trafostanicu izgrađen od metalnih stubova, a njeni provodnici su 3 k 185 mm² Al/Ce na rešetkastim stubovima. Iz ove trafo stanice se distribuira 7 izlaza od 10 kV do NS 10(20)/0,4 kV, koji su postavljeni u okolnim mestima kao iu Štrpcu.

Mreža 10 kV u gradu je uglavnom izgrađena kao kablovske mreže sa kablovima, starije sa naftom, dok su novi kablovi od KSLP materijala, dok je za međusobno povezivanje najudaljenijih trafostanica u okolnim selima isključivo mreža. sa vazdušnom mrežom sa provodnikom iz Al/Che.

Iz podataka KEDS-a proizilazi da je većina NS u vlasništvu KEDS-a, osim: trafostanica u fabrici I.L. Ribar, hotela Narcisi, Pilane i Laze.

Naselje Brezovica se snabdeva sa dva nadzemna provodnika 10 kV, od kojih je jedan izgrađen na drvenim stubovima i koji se nastavlja ka selu Sevce, čija mreža nije u dobrom stanju, dok je drugi na betonskim stubovima, dok su priključci koji su priključeni na ovaj provodnik su kao kablovske utičnice.

Distributivna mreža 10 kV u pravcu Broda i Firaja dionice 3 k 50 mm² Al Ce na drvenim stubovima je u lošem stanju, kao i mreža u naseljima sela, koja takođe nije u ništa boljem stanju.

U centru Brezovice, kod hotela „Breza“, nalazi se distributivni objekat koji predstavlja energetsku granu 10 kV kablova za ovaj deo. Ski centar ima pouzdanu i jednosmernu mrežu snabdevanja preko mreže pomenute u konzolnim stubovima, dok se hotel "Molika" snabdeva dva puta preko lokalnog prstena. U celom ski centru postoje 4 NS 10/0,4 kV, od kojih su tri u vlasništvu "Ineks Šara", jedna je namenjena školi skijanja i jedna TS toranj je za široku potrošnju za vikend prostor oko "Stojkuove kuće". „. Na predajniku na Lavovom vratu se nalazi TS 10/0,4 kV od lima, koji je demontirani 10 kV daljinski provodnik i koji se, zbog potreba predajnika, napaja sekundarnom mrežom preko „Berevačke rupe“ uspinjača. Što se tiče angažovane struje u ovom slučaju, dominantan potrošač je „Ineks – Šara” sa 2.000 kVA snage instalirane u hotelu „Narcis” i sa 3.030 KVA snage instalirane u ski centru „Brezovica”. Glavni potrošač u ski centru je hotel "Molika" instalisane snage 2 k 1.000 kVA, dok su drugi veliki potrošači ski liftovi:

Generalno, sa NS 35/10(20) kV Štrpce u svim pravcima iz kojih se snabdevaju potrošači, postoji 7 izlaza sa ukupno 77 trafostanica ukupne instalisane snage 25080 kVA i što je prikazano kroz sledeću tabelu:

Smernice NS 35/10 kV Štrpca	Broj podstanica	1260	1000	630	400	250	160	100	50
J02. Šari - Molika	5		1	2				2	
J03.Pillana – Berevci	3		1			1	1		
J04.Fabrika - I.L.Ribar	1	1							
J07. Generacije	28		2	6	2	9	5	4	
J07 Narcis	2			1				1	
J08. Gotovuša - Brodi	30				3	10	9	6	2
J09. Štrpca 1	5			2	1	1	1		
J10 Štrpca 2	3			1	1	1			
Instalirana snaga (kVA)	25080	1260	4000	7560	2800	5500	2560	1300	100

Tablica 38 Pregled trafostanica u opštini Štrpce prema snagama, nameni i izlazima

DRAFT

Drejtimi "Narcisi "	Hotel NARCISI	630	P	**R**
	TS Llaza	100	P	**R**
Drejtimi "Pillana - Berevci "	Fabrika	630	P	**U**
	Berevci 2 (Glok)	250	KEDS	**R**
	Berevci 1 (Farma)	160	KEDS	**R**
Drejtimi "Shari " - " Molika"	Hotel MOLIKA	1000	P	**U**
	Shkolla e Skijimit	630	P	**U**
	Kulla, sharr	630	KEDS	**R**
	Repititori	100	P	**U**
Drejtimi "Shtërpca 1 "	Komuna, Shterpc	630	KEDS	**U**
	Ambulanta, Shterpc	630	KEDS	**U**
	Qendra , Shtërpc	630	KEDS	**U**
	Shtëpia e mallrave (robna kuca)	400	KEDS	**U**
	Kulla , Shtërpc	400	KEDS	**U**
	Shkolla , Shterpca	250	KEDS	**U**
	Rada , Elektricisti	250	KEDS	**U**
	OSBE	160	KEDS	**U**
Trafo shtepiake	TS Trafo shtepiake Shterpc 35/10kV	50	KEDS	**U**
HIDROENERGJI SH.P.K	HIDROENERGJI SH.P.K -Ylber Shamolli	12020	P	**R**
HC Sharri-MATKOS GRUP	HC Sharri-MATKOS GRUP	8970	P	**U**
		6900	P	**U**
HC VIÇË-MATKOS GRUP	HC VIÇË-MATKOS GRUP	5400	P	**R**
HC BREZOVICË-MATKOS GRUP	HC BREZOVICË-MATKOS GRUP	2530	P	**U**

DRAFT

Emri i daljes 10(20)kV	Emërtimi i TS 10/0.4 kV	Fuqia instaluese (kVA)	Pronësia e TS KEDS/Private	TS Regjioni Urban/Rural
Drejtimi "Breza"	Vikendica 4 (Kulla)	1000	KEDS	**U**
	Ts Blerim Ymeri	1000	P	**U**
	Vikendica 1 (baton Bejta)	630	KEDS	**U**
	Vikendica Elektrokosova	630	KEDS	**U**
	Hotel Breza	630	P	**U**
	TS Lahor	630	P	**U**
	Ts Kuvendi Komunal(Banesat)-Brezovicë	630	P	**U**
	Ts Villat -Brezovicë	630	KEDS	**U**
	Hotel , Junior-geneks	400	P	**U**
	Sevce 1 (Kisha)	400	KEDS	**R**
	Vikendica 3 (Nexhat Daci)	250	KEDS	**U**
	Jazhinca 1(dom kulture)-shtepia e kultures	250	KEDS	**R**
	Jazhinca 2 (kod reke) te lumi	250	KEDS	**R**
	Sevce 3 (reka) lumi	250	KEDS	**R**
	Sevce 4 (Palić)	250	KEDS	**R**
	Verbeshtica 1(Groble) vorrezaqt	250	KEDS	**R**
	Verbeshtica 3 (Bazen)	250	KEDS	**R**
	TS NIC Holding	250	P	**U**
	Ts Veton Surroi "STELLA CONSULTING" SH.P.K	250	P	**U**
	Vikendica 2 (Bajrush Hashani)	160	KEDS	**U**
	Brezovica (permendorja)	160	KEDS	**U**
	Brezovica Kulla	160	KEDS	**U**
	Gjykata Themelore e Kosoves	160	P	**U**
	Ts Tahir Maloku "FITORJA" Sh.P,K	160	P	**U**
	Ndërtimtari	100	P	**U**
	Jazhinca 3 (Bara)	100	KEDS	**R**
	Sevce 2 (Kulla)	100	KEDS	**R**
	TS Tahir Maloku	100	KEDS	**U**
Drejtimi "Fabrika -I.L.Ribar"	Fabrika Ivo llola (2x630KVA)	1260	P	**U**
Drejtimi "Gotovusha - Brodi "	Gotovusha 1 (ulica)	400	KEDS	**R**
	Brodi 1 (shehler)	400	KEDS	**R**
	NTP-"ADI"	400	P	**R**
	Biti I Ulte , Serbet	250	KEDS	**R**
	Biti e eperm (popovct)	250	KEDS	**R**
	Biti e eperm te Shqiptaret	250	KEDS	**R**
	Gotovusha 3 (ekfa) - kisha	250	KEDS	**R**
	Firaja 1(Kulla)	250	KEDS	**R**
	Firaja 2 (Shkolla)	250	KEDS	**R**
	Firaja 3 (Lagje Req)	250	KEDS	**R**
	TS Elezaj (me heret TS Xhonaj kulla)	250	KEDS	**R**
	Brodi 2 (Rudaj)	250	KEDS	**R**
	TS Isuf berisha "BURIMI COMERC"SH.P.K	250	P	**R**
	Biti I Ulte , Shqiptaret	160	KEDS	**R**
	Gotovusha 2 (Shkolla)	160	KEDS	**R**
	Drajkovci 2 (vukashin)	160	KEDS	**R**
	Viqa	160	KEDS	**R**
	TS Bucko	160	KEDS	**R**
	TS-Brod-lagja Emërllahët	160	KEDS	**R**
	TS-Firajë-lagja Dragoshët	160	KEDS	**R**
	TS Ylber Shamolli "HIDROENERGJI" fsh Brodë	160	P	**R**
	TS Ylber Shamolli "HIDROENERGJI" fsh Viqë e Ulët	160	P	**R**
	Biti (te ura)	100	KEDS	**R**
	Shushiq	100	KEDS	**R**
	Drajkovci 1 (ambullanta)	100	KEDS	**R**
	Gredovica	100	KEDS	**R**
	Brodi privat (Haki Imeri)	100	KEDS	**R**
	TS Islam Mjekiqi "BREZOVICA CORPORATION"SI	100	P	**R**
	Paloj	50	KEDS	**R**
	TS-Aleksander Milosavleviç	50	P	**R**

Tablica 39 Pregled trafostanica u opštini Štrpce prema snagama, nameni i izlazima

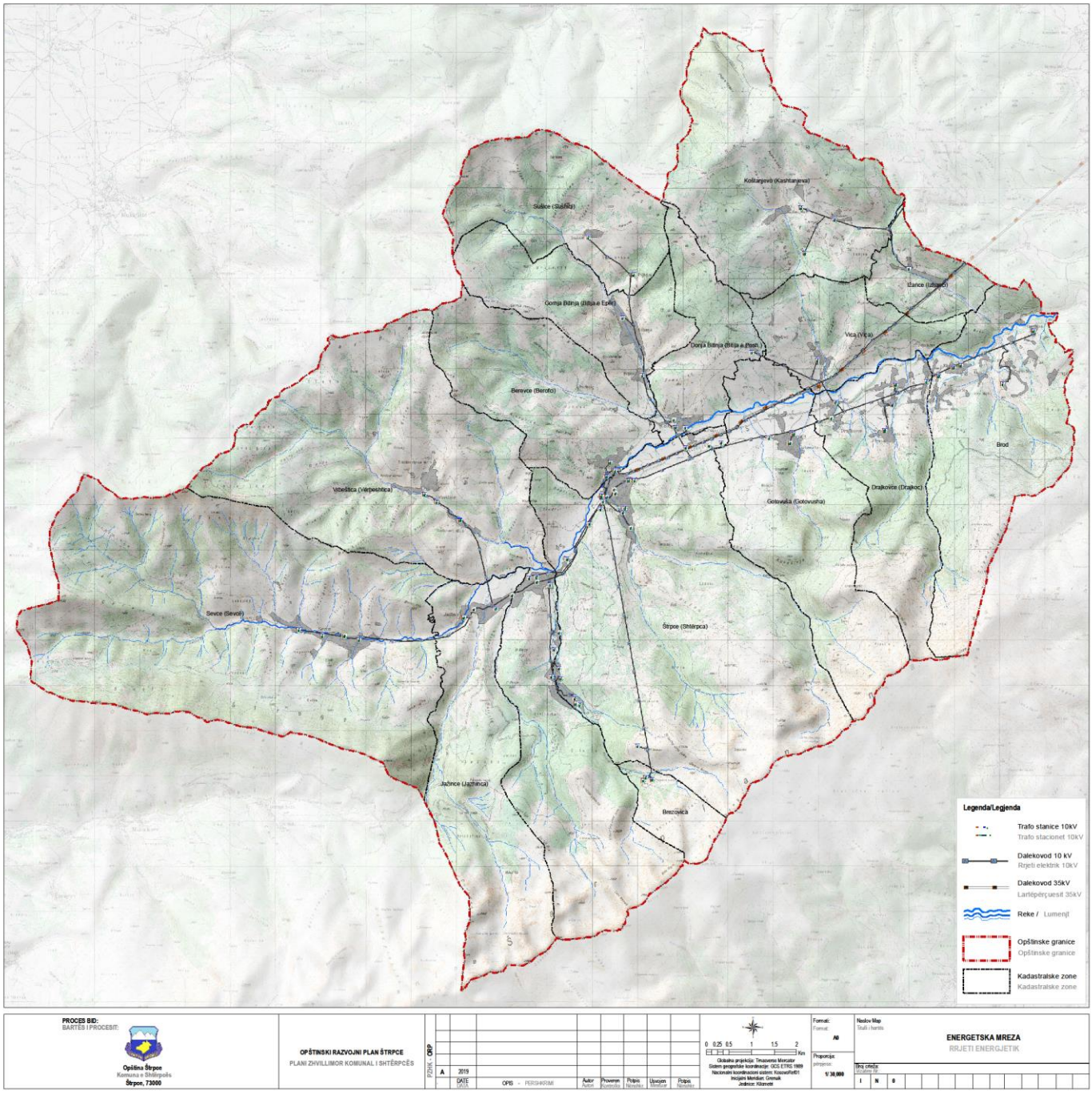

Mapa 27 Električna mreža *

U regionu Štrpca, oko 70% 10 kV vodova je izgrađeno malog preseka (Al/Ce – 25 mm2 i 35 mm2) i ova deonica nije dovoljna da zadovolji potrebe potrošača u određenim lokalitetima.

	Domaćinstveni klijenti		Javni klijenti		Komercijalni klijenti	
Naselje	Aktivni klijenti	Pasivni klijenti	Aktivni klijenti	Pasivni klijenti	Aktivni klijenti	Pasivni klijenti
Berevce	270	9	2	0	17	4
Gornja Bitinja	173	10	3	0	8	1
Donja Bitinja	220	10	1	0	26	6

* Za jasnu čitljivost karte otvorite digitalnu mapu dostavljenu u aneksu – Kartografske sekcije/Mape profila

Brezovica	963	16	9	0	65	15
Brod	356	19	3	0	29	3
Drajkovce	76	8	1	0	18	2
Firaje	270	6	2	0	8	3
Gotovuše	352	6	2	0	26	4
Ižance	23	2	0	0	2	0
Jažince	460	22	3	0	53	11
Kaštanjevo	53	1	0	0	2	0
Sevce	408	29	3	0	18	3
Sušice	52	0	2	0	3	0
Štrpce	1013	45	7	2	222	28
Vrbeštice	322	24	3	0	44	9
Viča	97	9	1	0	3	2
Ukupno	5108	216	42	2	544	91

Tablica 40 Infrastruktura za proizvodnju i distribuciju električne energije, broj kupaca po kategorijama

2.4.7 Telekomunikacija

U naselju Štrpce nalazi se postrojenje za PTK kapaciteta 1.500. Od ovog postrojenja se proteže do glavnih autoputeva koji idu u pravcu Brezovice i skijaškog centra u Šaru, ali postoji i nezavisna kablovska linija zvana SPB Resorts tokom vikenda u naselju. Spomenuti autoput iznosi 150 linija do kablovske kabine u blizini lokacije Brvnara. Od ovog dela autoputa deli kablovsku mrežu sa 50 linija do hotela „Narcis“, dok se prema ski centru produžava kabl sa 100 linija do druge grane u vikend zoni Cherri. Od ove grane ski centra, odnosno hotela „Molika“, vodi se kabl koji se proteže 50 linija, dok je u pomenutom ogranku u oblasti Trešnja ostalo luka za povezivanje ostalih 50 linija. Pored ovih kablovskih mreža, postoje dve vazdušne mreže iznad naselja Štrpce sa 180 stranaka i prema selu Berevce sa 40 strana. Fiksna telefonija rasprostranjena je u 11 naselja sa ukupno 1.500 telefonskih brojeva. Naseljena područja u kojima se nalazi telefonska mreža su: Štrpca, Sevce, Jažince, Verbeštica, Brezovica, Berevce, Gornja Bitinja, Donja Bitinja, Gotovuša, Drajkovc i Viča.

DRAFT

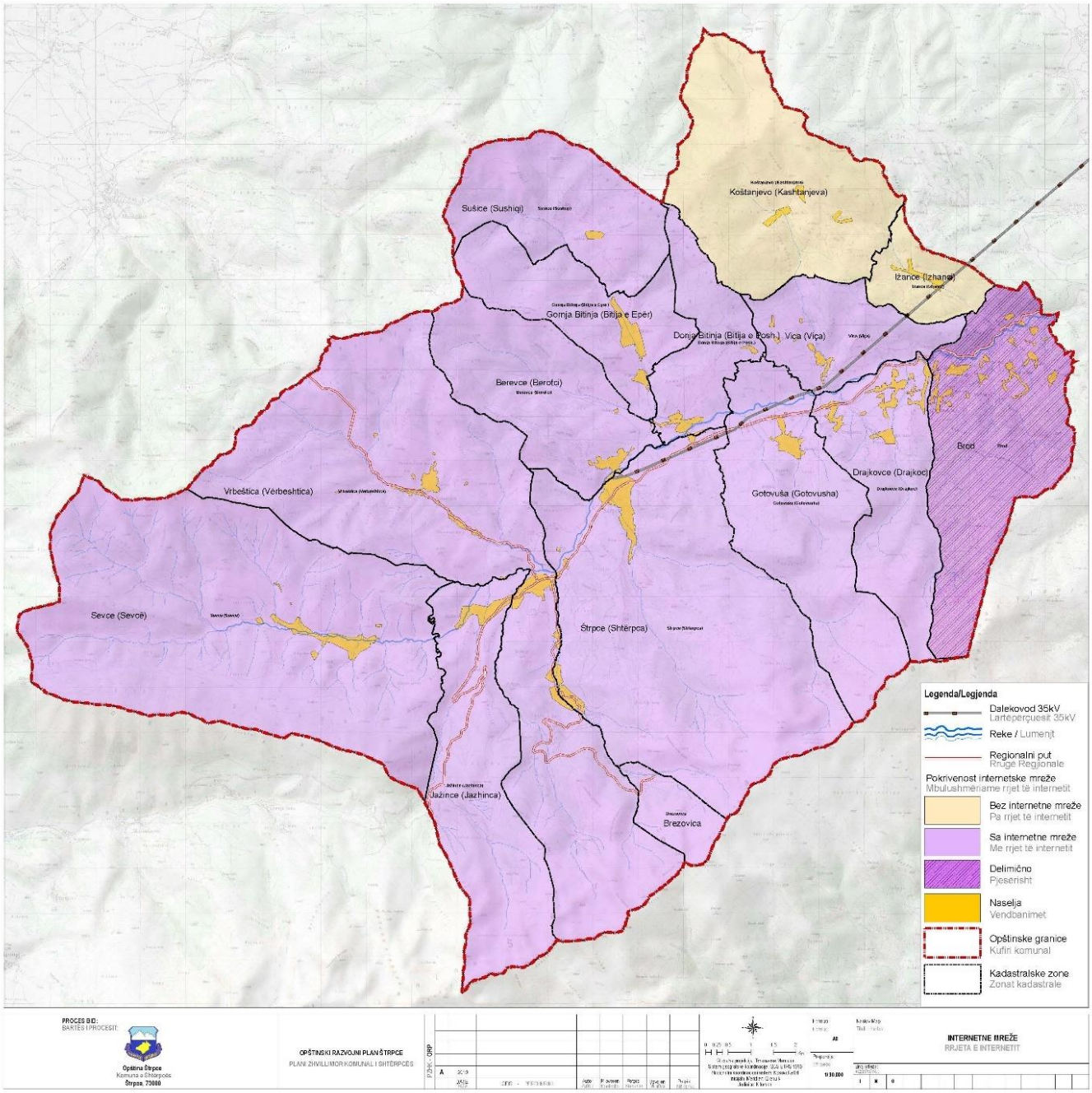

Mapa 28 Mreža telekomunikacione infrastrukture.

2.4.7.1 Mobilna telefonija

Teritorija opštine Štrpca dobro je pokrivena mrežom mobilne telefonije, a skoro sva naselja imaju pristup uslugama mobilne telefonije koje pružaju dva operatera koja imaju licencu RTA. Oba operatera postavljaju odvojene antene na različitim lokacijama opštine. U službi fiksne telefonije, nacionalna kompanija za mobilnu telefoniju GSM Vala 900 koristi evropski standard GSM tehnologije. Mobilni operater GSM Vala 900 ima oko 20.000 kupaca. Vala nudi usluge mobilne telefonije, prenos podataka, primanje i slanje faksova, SMS tekstualnih poruka i ostale dodatne usluge. Mreža Vale 900 pokriva 98% stambene površine, sa nekoliko izuzetaka.

Drugi nacionalni operater mobilne telefonije IPKO takođe nudi usluge mobilne telefonije.

2.4.7.2 Internetske usluge

Na osnovu podataka koje su poslali operateri, primećuje se da opština Štrpce dobro stoji u pružanju Internet i DTV usluga.

Licencirani operateri pružaju usluge uglavnom u urbanim sredinama iu nekim ruralnim sredinama, gde je koncentracija građana/stambenog prostora veća. Dok su u udaljenim i manje naseljenim područjima, ovi operateri ne nude usluge. U ovim oblastima, usluge pružaju lokalni operateri, često nelicencirani i sa nezadovoljavajućim kvalitetom usluga. Usluge se pružaju preko HFC (Hibrid Fiber Coak) kablovskog sistema u preko 80% slučajeva i u 20% slučajeva preko GPON (Fiber).

Trenutno stanje telekomunikacione infrastrukture u opštini Štrpce je relativno dobro, postoji nekoliko kompanija (ekonomskih operatera) koje distribuiraju internet mrežu. Licencirani operateri koji posluju u opštini Štrpce nude internet usluge, digitalnu TV, a neki od njih i FIKS telefone, a to su Telekom i Kosova, IPKO Compani Netvork. Distribucija tehnologija i naprednih mreža u opštini Štrpce razvijala se nepravilnim tempom i na nekoordinisan način. Infrastruktura fiksne telefonske mreže nije proširena na celoj teritoriji opštine, uglavnom planinska sela nemaju kablovsku mrežu nijednog operatera koji radi na opštinskom nivou

2.4.8 Infrastruktura centralnog grejanja

Urbana područja, ali i sela nemaju sistem centralnog grejanja, pa svi stanovnici, preduzeća, industrije i preduzeća koriste individualno grejanje, gde kao gorivo uglavnom koriste drvo, struju, gas, gorivo, ugalj, odnedavno koriste i pelet.

2.4.9 Sakupljanje i upravljanje otpadom

Trenutno, uslugu upravljanja otpadom u opštini pruža „NjKP“ (Novo Javno Opštinalno Preduzeće/Kompani ae Re Public Opštinale), koji prikuplja otpad iz domaćinstava, preduzeća i javnih institucija i transportuje ga do transfer stanice u Gerlici, a zatim završava. gore na regionalnoj sanitarnoj deponiji u Velekince-Gnjilane.. Na osnovu dobijenih podataka „NjKP“ 80 iz „Nacrta opštinskog plana za upravljanje otpadom 2023-2027“, pokrivenost usluge sakupljanja otpada za 2021. godinu za tri kategorije potrošača:

- 90% pokrivenosti za potrošače u domaćinstvu;
- 85% za poslovne klijente; i
- 88% za javne potrošače - institucije.

Servisna mreža prostire se na oko 80% teritorije opštine, gde su naselja pokrivena opštinskim službama. nOd 16 naselja u opštini Štrpce, samo 3 sela nisu pokrivena opštinskim službama (Sušica, Ižanca i Kaštanjeva), zbog neprohodnog terena i neprohodne infrastrukture. Opštinski objekti su ravnomerno raspoređeni u 13 sela. Usluga odvoza smeća se nudi u 32 oblasti:

- Urbano - potrošačima su obezbeđeni zajednički kontejneri, sakupljanje se vrši svakodnevno
- Prigradsko i ruralno - potrošači prihvataju uslugu od vrata do vrata, sakupljanje se vrši jednom nedeljno gradsko i seosko

Što se tiče infrastrukturu za transport i transport otpada, kompanija raspolaže sa 3 kompaktor kamiona, od kojih su dva nosivosti 6 tona i jedan od 10 tona, koji obavljaju funkciju transporta do transfer stanice u Gerlici. Kamioni su stari iu lošem stanju, jedan od njih je već potpuno van funkcije.Za sakupljanje otpada na raspolaganju su metalni kontejneri od 1,1 m^3 i drugi od 120l i 240l. Kontejneri od 1,1 m3, koji su raspoređeni u blizini javnih trgova i puteva, javnih ustanova i korpi koje poseduje skoro svaka kuća, gde je u nekim slučajevima problem i odlaganje inertnog otpada i pepela.U naseljima koja nisu pokrivena Opštinalnim uslugama , odlaganje otpada se vrši na divljim deponijama. Naša opština nema deponije gde mogu da deponujem otpad, ali ona transportuje otpad u Gerlicu i

Gnjilane. Opština Štrpce je u procesu izrade Lokalnog plana za upravljanje otpadom za period od pet (5) godina, u skladu sa Zakonom br. 04/L-060 za otpad.

2.4.10 Broj kupaca po kategorijama, količini proizvodnje i pokrivanje uslugama upravljanja otpadom za svako stanovanje

Operaterova baza podataka o usluženim korisnicima nije ažurna i, na primer, iako se sva domaćinstva opslužuju u rezidenciji, samo određeni procenat njih se fakturiše.; (Prema izveštaju o upravljanju opštinskim otpadom na Kosovu, čini se da je stopa prikupljanja u opštini Šterpce niska i iznosi oko 49%, što znači da imamo neefikasan sistem prikupljanja, usluge nekako nisu uslovljene, što utiče na kvalitet isporuke služba za sakupljanje otpada.

Ime operatora	Broj porodica	Broj usluženih porodica	Broj aktivnih preduzeća	Broj aktivnih preduzeća	Broj institucija	Broj usluženih institucija
NJKP	2750	2284	111	79	23	23

Tablica 41 Baza podataka z odpatke, porodica i usluzenih porodica, produzeca, i institucija

Prema dostupnim podacima, od ukupno 2284 potrošača na teritoriji opštine, njih 2386 je u sistemu i opslužuje ih služba upravljanja otpadom, pri čemu je u sistemu 83,0% potrošača u domaćinstvu, 71,2% potrošača. preduzeća i 100,0% javnih potrošača.

2.4.10.1 2.4.9.2. Neto dužina, broj, obim i rastojanje između kontejnera prema lokacijama

Opština	Broj kontejnera (br.)	Obim kontejnera	Prosečno rastojanje između kontejnera. (m)
ŠTRPCE	2300	120 l	
	40	240 l	
	45	1.1 m^3 (kont. metalik)	

Tablica 42 Upravljanje otpadom, servisna mreža

Funkcionalni kontejneri (ispravni):

- 70% kontejnera od 120l;
- 60% kontejnera od 240l; i
- 80% kontejnera od 1,1m3

2.4.10.2 2.4.9.3. Broj i ostvarenje otpadaka po kategorijama

Kod	Površina (ha)
Skladište – Velekince (Gnjilane)	24

Tablica 43 Upravljanje otpadom, deponije - prostorni raspored deponija

Opština Štrpce, kao mala zajednica, nema transfer stanicu za privremeno sakupljanje otpada, pa se oni direktno šalju na konačno odlaganje na regionalnu sanitarnu deponiju u Velekince-Gnjilane, kojom upravlja KMDK s.a. Deponije pod upravljanjem KMDK s.a. su sanitarne deponije za tretman neopasnog Opštinalnog i kućnog otpada prema katalogu otpada definisanom Zakonom br. 04/L-060 za otpad.

Ova deponija opslužuje opštine Gnjilane, Kamenica, Vitina, Novo Brdo, Kačanik, Štimlje, Uroševac, Elez Han, Klokot, Parteš, Ranilug i Štrpce. Stanje deponije nije zadovoljavajuće. Sistem za pumpanje je u kvaru i samim tim se mešaju površinske vode i otpad sa deponije. U opštini Štrpce radi nekoliko neformalnih sakupljača otpada, koji

uglavnom sakupljaju metal, plastiku i papir. Ovaj otpad se šalje internim operaterima koji se bave njihovom reciklažom, npr. u Uroševcu, ili izvezen u inostranstvo.

Stanje sa divljim deponijama

Najnoviji podaci iz opštine, 2019. godine, pokazuju osamnaest (18) divljih deponija identifikovanih na teritoriji opštine. Opština je posvećena eliminaciji divljih deponija i kao rezultat toga su uspeli da zatvore 50 odsto njih, međutim, i dalje postoji veliki broj divljih deponija koje utiču na zagađenje životne sredine. U nedostatku podataka o količini otpada koji se nelegalno odlaže, ne može se utvrditi stopa divljeg odlaganja.

Veličina deponije	Ilegalne deponie	
	Iznos	Procenat (%)
Mala Deponia : 1-5 kesa za smeće (200l)/Volum do 1 m^3	0	0
Srednja Deponia : 6-20 kesa za smeće (200l)/ Volum 1.2-2 m^3	4	22.2
Velika Deponia : >20 kesa za smeće (200l)/ Volum >2 m^3	14	77.7
Totali	**18**	100%

Tablica 44 Upravljanje otpadom, deponije – prostorni raspored deponija

Čvrsti otpad

U opštini Štrpce još uvek ne postoji (organizovana) usluga za ovu vrstu otpada (nameštaj, električni uređaji, itd.) koji odlažu građani i preduzeća. Kao rezultat, ovaj otpad se ili odlaže u blizini javnih odmarališta ili na neprikladnim mestima stvarajući divlje deponije.

Otpad od izgradnje/rušenja

Opština Štrpce je odredila lokaciju za odlaganje otpada od izgradnje/rušenja. Međutim, pošto ova lokacija još nije operacionalizovana, ova kategorija otpada se odlaže na različite lokacije bez ikakvih kriterijuma. Obično odlaganje ovog otpada dovodi do postepenog odlaganja drugog otpada na tom mestu, stvarajući tako divlje deponije. Zbog toga ubuduće ovu situaciju treba tretirati kao prioritet i doneti adekvatno rešenje za ovu kategoriju otpada.

Životinjski otpad

Upravljanje životinjskim otpadom predstavlja težak izazov za opštinu. Iako prema sadašnjem zakonodavstvu, opština nije direktno odgovorna za upravljanje ovom kategorijom, međutim, loše upravljanje ovom kategorijom otpada (s obzirom na njene specifičnosti) izaziva ozbiljne probleme po životnu sredinu i zdravlje ljudi. Trenutno ne postoje prakse upravljanja za ovu kategoriju. Njihove tehnološke prakse obrade još uvek nisu primenljive na Kosovu. Kao rezultat toga, neki od njih završe u kontejnerima sa drugim otpadom i odlažu se na deponije ili ilegalno odlažu.

Medicinski otpad

Medicinski otpad kao što su: anatomski otpad, materijali od hirurških intervencija, krv, špricevi, otpad iz bioloških kultura, prikuplja ovlašćeni operater na dalju obradu. Deo njih se šalje u sterilizator u Regionalnu bolnicu u Uroševcu, deo se šalje na spaljivanje, a ostatak se šalje na regionalnu deponiju na konačno odlaganje. Za otpad koji stvaraju zdravstveni radnici ne postoje tačni podaci o tome kako se njime upravlja. U skladu sa zakonima na snazi, ove ustanove su u obavezi da zaključe ugovore sa licenciranim operaterima za upravljanje medicinskim otpadom.

Ostali otpad

Za ostale kategorije otpada nastalog u opštini Štrpce, kao što su: baterije, otpad od ulja, otpad od električne i elektronske opreme, nema informacija o njihovom stanju. Generalno, odvajanje, tretman i odlaganje otpada se odražavaju nepovoljno, zbog nedostatka infrastrukture, sprovođenja inicijativa i razloga za podizanje svesti.

Podaci iz opštinskih izveštaja ukazuju na prosečnu proizvodnju otpada po stanovniku od 289,3 kg/stanovniku/godišnje, 1.827,3 tone otpada koji je sakupio operater 2021. godine i opsluživalo 6.317 stanovnika. Podatak o stvaranju otpada po godini dobija se za sve tri kategorije kupaca, pošto operater ne primenjuje proizvodnju odvojeno po kategorijama.

2.5 INFRASTRUKTURA TRANSPORTA I JAVNI TRANSPORT

Na teritoriji opštine Štrpce, mreža kategorisanih, regionalnih i putnih puteva koji povezuju centar naselja sa regionalnim putem, prostire se u ukupnoj širini od 70 km. Od toga, 54 km ili 77% su moderne mreže. Ne postoje nacionalni putevi koji prolaze kroz teritoriju opštine Štrpce.

2.5.1 Drumski prevoz

Na teritoriji opštine Štrpce mreža kategorisanih, regionalnih i putnih puteva koji povezuju centar naselja sa regionalnim putem prostire se u ukupnoj širini od 70 km. Od toga, 54 km ili 77% su moderne mreže. Preko teritorije opštine Štrpce ne prolaze državni putevi.

Naselja	**Putevne Kategorije**	**Dužina m**
Beroce	Regionalni put	
	Lokalni put	20211.65
Gornja Bitina	Regionalni put	761.5
	Lokalni put	5035.81
Donja Bitina	Regionalni put	2992.1
	Lokalni put	28450.22
Brezovica	Regionalni put	
	Lokalni put	8352.88
Brod	Regionalni put	
	Lokalni put	22376.94
Drekoce	Regionalni put	
	Lokalni put	11467.81
Firaja	Regionalni put	
	Lokalni put	21527.34
Gotovuša	Regionalni put	
	Lokalni put	8108.29
Ižanc	Regionalni put	7808.8
	Lokalni put	24222.69
Jažince	Regionalni put	
	Lokalni put	24312.94
Kaštanjevo	Regionalni put	
	Lokalni put	30180.36
Sevce	Regionalni put	6066.59
	Lokalni put	49021.81
Sušica	Regionalni put	
	Lokalni put	7837.17
ŠTRPCE	Regionalni put	298.8
	Lokalni put	17013.71
Vrbeštica	Regionalni put	9097.48
	Lokalni put	33537.64

Tablica 45 Pokrivenost putevima u naseljima

DRAFT

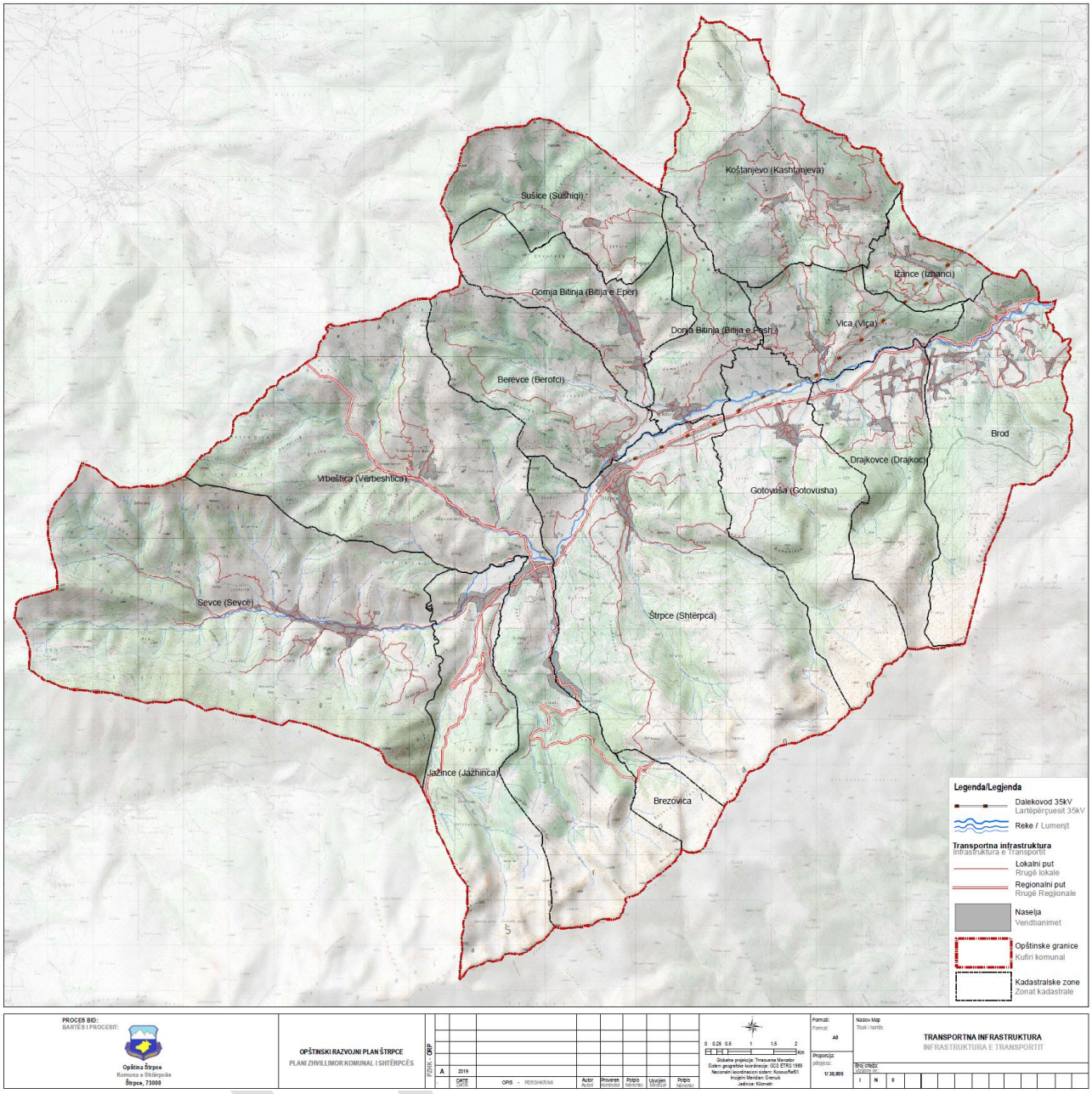

Mapa 29 Putna infrastruktura u opštini Štrpce

2.5.1.1 Regionalni putevi

Opština Štrpca ima dobru pokrivenost i povezanost sa regionalnim putevima.

	Imenovanje puteva	Dužina
1	Štrpca - Prizren put	22.5 km
2	Put Štrpca - Brezovica	9.6 km
3	Put Brezovica - Verbeštica	4.3 km
	UKUPNO	36.4 km

Tablica 46 Pokrivanje regionalnog puta

2.5.1.2 Lokalni putevi

Opština Štrpca ima dobru pokrivenost i povezanost sa lokalnim putevima..

	Dužina

Ukupni lokalni-opštinski putevi u km	227.42 Km

Tablica 47 Ukupni lokalni-opštinski putevi u km

2.5.2 Železnički saobraćaj

Činjenica da na kosovskom nivou nije izgrađena nijedna železnička linija od 1963. godine govori mnogo o stanju železničkog saobraćaja. Na teritoriji opštine Štrpce ne postoji železnički prevoz. Najbliža železnička stanica nalazi se u Starom Kačaniku, oko 20 km od naselja Štrpca, železničke linije Kosovo Polje - Skoplje. Nedostatak železničkih stanica i udaljenost postojećih stanica čine ovu opštinu u veoma nepovoljnom položaju u pogledu prevoza, što se ogleda u masovnom prevozu roba i proizvoda.

2.5.3 Vazdušni prevoz

Opština Štrpca nema aerodrom. Najbliži aerodrom je aerodrom Priština - 61 km od Štrpce.

Aerodrom se ne planira graditi u budućnosti, tako da će se ova opština okrenuti aerodromima u Prištini i Skoplju.

2.6 JAVNA I SOCIJALNA INFRASTRUKTURA

2.6.1 Zdravstvo

U Opštini Štrpce ima:

- 1 Glavni Centar Porodične Medicine (GCPM);
- 2 Centra Porodične Medicine (CPM);
- 7 Ambulanta Porodične Medicine (APM)

Broj zaposlenih u Institucijama Primarne Zdravstvene Zaštite je:

- 13 Opštih Doktora
- 15 Doktora Specijalista
- 1 Farmacista

Naselja	Ustanova	Godina osnivanja	Naselje/ gravitaciona zona	Lekar specijalista (br.)	Lekar specijalista (br.)	Farmakolog (br.)	Površina parcele (m²)	Izgrađena površina (m²)	Slobodna površina (m²)	Površina (m²)	Etažitet
Štrpce	QKMF	Cela opština	3		14	1	0.2	0.13	0.07	1524.1	P+1
Drajkovce	QMF	Drajkovce, Gotovuša, Viča	2	-	-	-	0.12	0.026	0.117	179.5	P
Brod	QMF	Brod, Firaje	1	-	1	-	0.06	0.025	0.058	200	P
Vrbeštica	AMF	Vrbeštica	1				0.08	0.03	0.05	52.7	P
Sušice	AMF	Sušice	1				0.9	0.03	0.87	48.5	P
Sevce	AMF	Sevce	1				0.08	0.03	0.05	43.8	P
Jažince	AMF	Jažince, Brezovica, Sušice, Sevce	1				0.2	0.04	0.16	95.3	P
Gotovuša	AMF	Gotovuša	1				0.04	0.03	0.01	180.2	P
Gornja Bitinja	AMF	Gornja Bitinja	1				0.02	0.01	0.01	26	P
Donja Bitinja	AMF	Donja Bitinja	1				0.02	0.01	0.01	16	P

Tablica 48 Uopšte karakteristike zdrastvene ustanove primarnog nivoa, registar prema naseljima

U Opštini Štrpce postoji i zgrada Opšte bolnice, ali ova ustanova nikada nije puštena u funkciju i ne nudi nikakve usluge.

DRAFT

2.6.2 Obrazovanje

U opštini se nalazi 1 obdanište za decu.

U javnim ustanovama osnovnog i nižeg srednjeg obrazovanja:

- Nastavu pohađa 2.045 učenika;
- Radi 250 nastavnika; i
- Pokrivaju ukupnu površinu parcela od 3.245 ha sa slobodnom površinom od 2.517 ha.

		Registrovani učenici (br.)						Glavna Zgrada		Učionice		Parkinzi (br.)	
Naselja	Ustanova	Muškarci	Ženske	Nastavnici (br.)	Površina parcele (ha)	Izgrađena površina (ha)	Slobodna površina (ha)	Površina (m²)	Etašitet (P)	Površina (m²)	Broj (br.)	Za posetioce	Za zvaničnike
Štrpce	"STAJA MARKOVIC"	213	206	37	0.3	0.2	0.1	/	P	/	/	/	/
Popaj	"STAJA MARKOVIC	63	55	/	/	/	/	/	P	/	/	/	/
Sušice	"STAJA MARKOVIC"	13	7	/	/	/	/	/	P	/	/	/	/
Sevce	"ŠARSKI ODRED"	41	47	25	0.17	0.2	0.12	0.17	P	1200	/	3	2
Jažince	"ŠARSKI ODRED"	64	58	26	0.045	0.19	0.007	0.045	P	70	/	3	4
Vrbeštice	"ŠARSKI ODRED"	17	16	27	0.02	0.19	0.15	0.022	P	1500	/	2	1
Gotovuša	"RAJKO UROŠEVIC"	59	61	11	0.6	0.1	0.5	/	P	/	/	/	/
Viča	"RAJKO UROŠEVIC"	4	2		0.11	0.02	0.09	/	P	/	/	/	/
Firaja	"OSMAN MANI"	61	82	22	0.39	0.14	0.25	1344	1	944	15	0	0
Viča	"OSMAN MANI"	13	13		0.08	0.03	0.05	144	P	126	4	0	0
Brod	"RAZIM COKLI"	56	75	34	0.6	0.2	0.4	909	1	755	10	0	0
Brod	"RAZIM COKLI"	58	53		0.25	0.05	0.2	641	P	561	11	0	0
Ižancee	"RAZIM COKLI"	2	2		0.2	0.05	0.15	388	P	323	5	0	0
Donja Bitinja	"ANTON SANTORI"	10	10	8	0.11	0.04	0.07	388	P	323	5	0	0

Tablica 49 Osnovne i niže srednje obrazovne ustanove, evidencija po mestu prebivališta

U javnim ustanovama visokog srednjeg obrazovanja:

- Nastavu pohađa 693 učenika;
- Radi 74 nastavnika;
- Pokrivaju ukupnu površinu parcela od 0,71 ha sa slobodnom površinom od 0,53 ha.

	Registrovani učenici (br.)					Glavna Zgrada	Učionice	Parkinzi (br.)

Naselja	Ustanova	Muškarci	Ženske	Nastavnici (br.)	Površina parcele (ha)	Izgrađena površina (ha)	Slobodna površina (ha)	Površina (m²)	Etašitet (P)	Površina (m²)	Broj (br.)	Za posetioce	Za zvaničnike
Štrpce	"JOVAN CVIJIQ"	275	285	60	0.55	0.12	0.43	/	P	/	/	/	/
Firaje	"KONGRESI I MANA."	68	65	14	0.16	0.06	0.1	1306	1	1100	14	0	0

Tablica 50 Visoke srednje obrazovne ustanove, prijavljene po prebivalištu

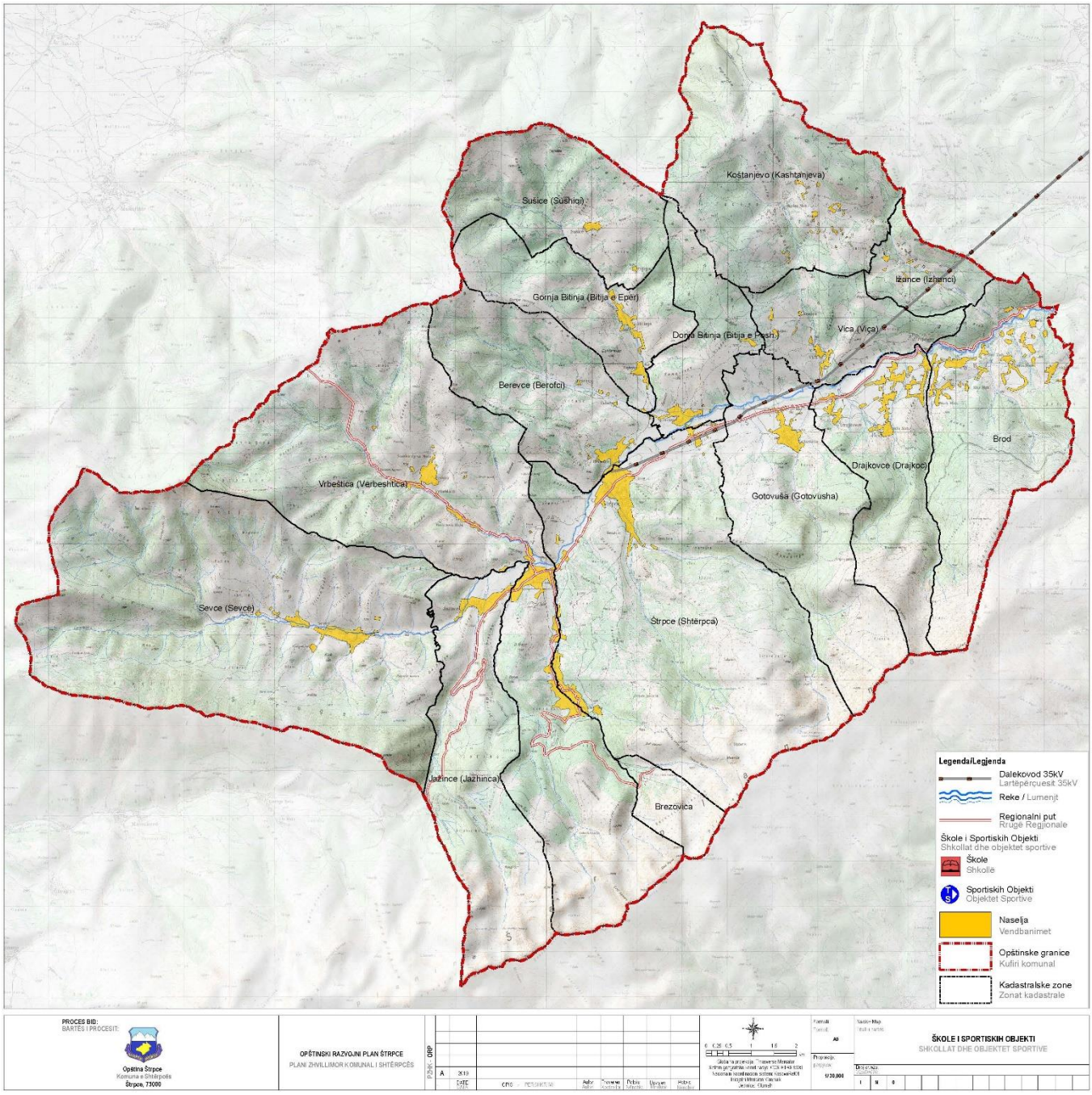

Mapa 30 Obim javnih ustanova preduniverzitetskog obrazovanja

2.6.3 Administrativne Institucije

U opštini, glavna zgrada Skupštine opštine se nalazi na ukupnoj katastarskoj površini od 0,15 ha, a dve matične službe se nalaze na ukupnoj katastarskoj površini od 0,14 ha.

Naselja	Institucija	Susedstvo / gravitirajuće područje	Površina parcele (ha)	Izgradjena Površina (ha)	Slobodna Površina (ha)
Štrpce	Skupština Opštine	Opština	0.15	0.05	0.1
Brod	Administrativni objekat	Brod	0.1	0.03	0.07
Drajkovce	Administrativni objekat	Drajkovce, Firaja	0.04	0.02	0.02
Štrpce	Sud	Opština	0.04	0.02	0.02
Štrpce	Policijska stanica	Opština	0.13	0.03	0.1
Štrpce	POŠTA	Opština	0.02	0.01	0.01
Štrpce	KEDS	Opština	0.12	0.02	0.1
Drajkovce	Vatrogasci	Drajkovce, Firaja	0.05	0.03	0.02
Štrpce	JAVNO PREDUZEĆE	Opština	0.03	0.02	0.01
Štrpce	Društveni objekat	Opština	0.03	0.01	0.02
Štrpce	Zavod za zapošljavanje	Opština	0.02	0.01	0.01
Štrpce	Vatrogasci	Opština	0.08	0.03	0.05

Tablica 51 Institucije javne uprave

2.6.4 Kultura

Kulturna ponuda opštine Štrpca treba da bude u skladu sa prilikama, zahtevima i preporukama koje su rezultat procesa planiranja.

Kuća kulture „Sveti Sava“ u Štrpce jedna je od ustanova u kojima se održavaju različite kulturne aktivnosti. Na teritoriji opštine Štrpca planirana je izgradnja objekata kulture u naseljima: Firaja, Brod, Viča i Brezovica. Dok su u naseljima Sevce, Jažince i Verbeštica, neophodna je obnova i proširenje postojećih objekata.

Naselja	Institucije	Površina parcele (ha)	Izgradjena Površina (ha)	Slobodna Površina (ha)
Štrpce	Dom kulture	0.1	0.05	0.05
Vrbeštice	Dom kulture	0.05	0.03	0.02
Jažince	Dom kulture	0.08	0.03	0.05
Drajkovce	Dom kulture	0.19	0.05	0.14
Sevce	Dom kulture	0.06	0.05	0.01

Tablica 52 Površine kulturnih objekata po naseljima

Biblioteke u naseljima: U opštini Štrpca u svim selima u kojima se planira izgradnja objekata kulture, predviđeno je uređenje prostora biblioteke i čitaonice, gde će se pored pozajmljivanja knjiga čitati. Postojeći kulturni objekti koji nemaju biblioteke takođe će obezbediti uređenje biblioteka i čitaonica. Osnovnim i srednjim školama u Štrpca potrebno je obezbediti sobu koja će se koristiti za različite vrste kulturnih aktivnosti.

Aktalni ansambli i umetnička kulturna udruženja u opštini Štrpca su: „Cvetko Grbić“ Štrpce, „Omladina“ Gotovuša, „Lepenac“ Sevce i „Sveti Petar“ Verbeštica. Gore navedeni postojeći kulturni objekti ili koji će biti izgrađeni mogu se koristiti za njihove kulturne aktivnosti. Ovu vrstu kulture treba podržati i stvoriti uslove za njeno funkcionisanje. Treba raditi na organizaciji godišnjeg sajma knjiga u opštini, za otvaranje niže muzičke škole, osnivanje gradskog hora, osnivanje kluba umetnika, slikara i aktiviranje urbanog bioskopa u Štrpce. Da bi se istraživalo, sačuvalo, prikupilo, izveštavalo i predstavilo pokretno nasleđe u svrhu proučavanja, obrazovanja i percepcije za građane opštine i šire, potrebno je osnovati Muzej u opštini Štrpce.

DRAFT

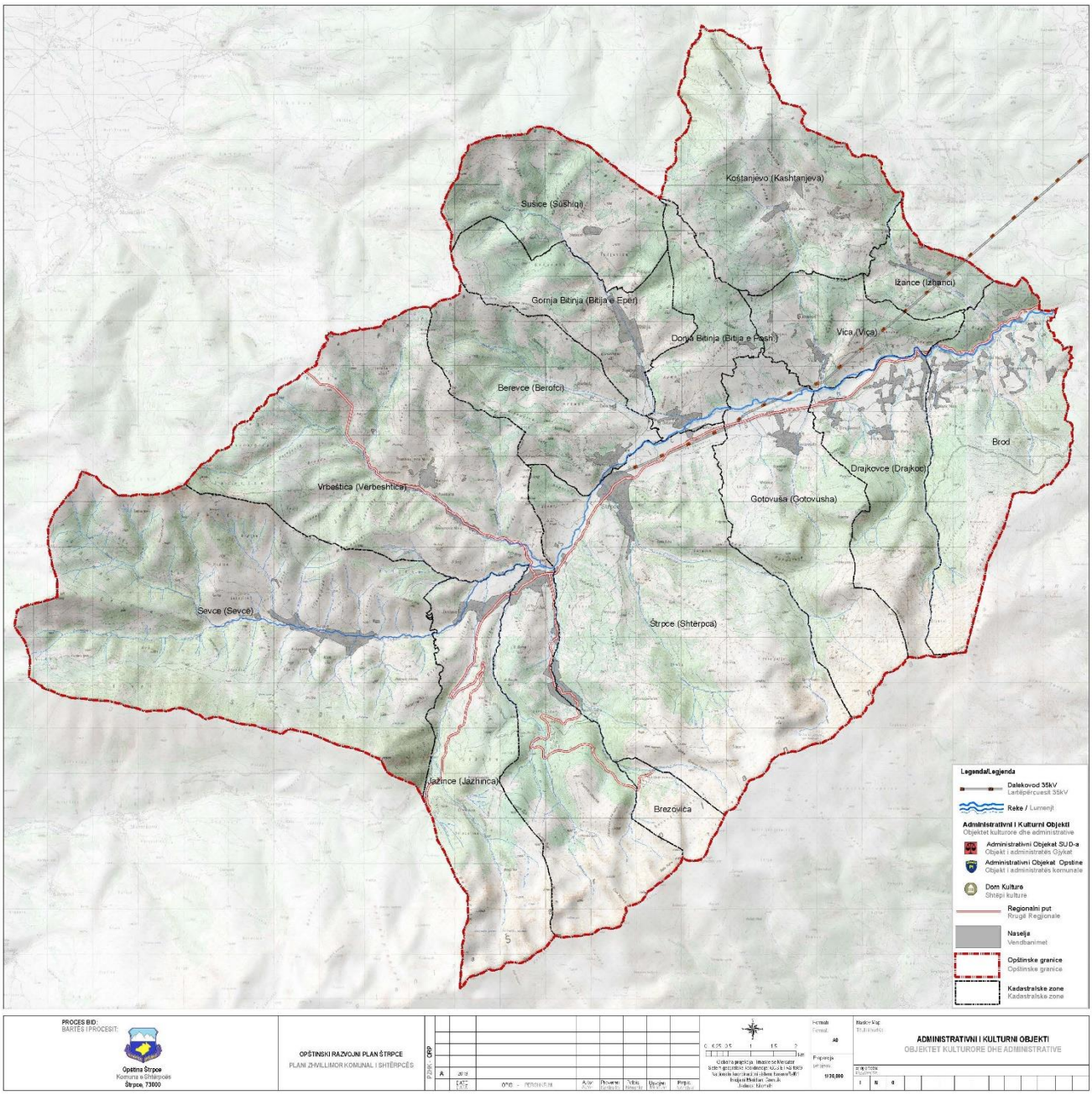

Mapa 31 Obim javnih kulturnih i administrativnih institucija

2.6.5 Sportsko-rekreativni prostori

Na teritoriji Opštine postoji 11 sportsko-rekreativnih površina koje obuhvataju ukupnu površinu katastarskih parcela od 1,76 ha.

Naselja	Institucija	Susedstvo / gravitirajuće područje	Broj službenika (br.)	Površina parcele (ha)	Izgradjena Površina (ha)	Slobodna Površina (ha)
Vrbeštice	Sportski teren	Vrbeštice	1	0.07	0.05	0.02
Vrbeštice	Sportski teren	Vrbeštice	0	0.11	0.1	0.01
Štrpce	Sportski teren	Štrpce	1	0.05	0.04	0.01
Štrpce	Sportski teren	Štrpce	0	0.05	0.03	0.02
Štrpce	Sportski teren	Štrpce	1	0.04	0.04	0.00

Štrpce	Sportski teren	Štrpce	0	0.17	0.1	0.07
Štrpce	Sportski teren	Štrpce	0	0.07	0.05	0.02
Štrpce	Sportski teren	Štrpce	1	0.04	0.03	0.01
Jažince	Sportski teren	Jažince	0	0.12	0.08	0.04
Gotovuša	Sportski teren	Gotovuša	0	0.15	0.12	0.03
Donja Bitina	Sportski teren	Donja Bitina		0.03	0.03	0.00

Tablica 53 Površine sportsko-rekreativni prostora

2.6.6 Javne i zelene površine

Na teritoriji Opštine postoji 11 javnih parkova koji obuhvataju ukupnu površinu katastarskih parcela od 1,70 ha, kao i javni trg koji obuhvata ukupnu površinu katastarskih parcela od 0,16 ha.

Naselja	**Prostor**	**Susedstvo/gravitirajuće područje**	**Broj stanovnika**	**Površina parcele (ha)**
Jažince	Park	Jažince	162	0.04
Berevce	Park	Berevce	287	0.03
ŠTRPCE	Park	ŠTRPCE	6799	0.07
ŠTRPCE	Park	ŠTRPCE	6799	0.04
ŠTRPCE	Trg	ŠTRPCE	6799	0.16
Viča	Park	Viča	209	0.03
Berevce	Park	Berevce	287	0.02
Berevce	Park	Berevce	287	0.02
Berevce	Park	Berevce	287	1.37
Jažince	Park	Jažince	162	0.03
Donja Bitinja	Park	Donja Bitinja	383	0.03
ŠTRPCE	Park	ŠTRPCE	6799	0.02
Gotovuša	Park	Gotovuša	445	0.03

Tablica 54 Javne i zelene površine

2.6.7 Institucije socijalnog blagostanja i zajednice

U opštini Štrpce postoji Centar za Socijalni Rad koji se nalazi na katastarskoj parceli površine 500m² u kome radi 8 službenika.

Naselja	**Institucija**	**Godina osnivanja**	**Susedstvo / gravitirajuće područje**	**Generalni službenici (br.)**	**Specijalizovani službenici (br.)**	**Površina parcele (ha)**	**Izgradjena Površina (ha)**	**Slobodna Površina (ha)**
Štrpce	CSR	2008	Opština	5	3	0.05	0.03	0.02

Tablica 55 Institucije socijalnog blagostanja i zajednice

U opštini Štrpce ima ukupno 1.395 lica koja primaju socijalnu pomoć, od kojih su 1.370 stara lica.

Ljudi u nevolji – kategorije	Broj stanovnika
Deca bez roditeljskog staranja	/
Deca sa asocijalnim ponašanjem	/
Maloletni delikvent	/
Ljudi sa poremećenim odnosima u porodici	4
Ljudi poodmaklih godina	1370
Osobe sa fizičkim oboljenjima ili fizičkim invaliditetom	18
Osobe sa mentalnim invaliditetom	/
Ljudi sa mentalnim bolestima	/
Osobe u opasnosti od eksploatacije ili zlostavljanja	/
Žrtve nasilja u porodici	3
Žrtve trgovine ljudima	/
Ljudi zavisni od alkohola ili droge	/

Žrtve vanrednih situacija ili katastrofa izazvanih prirodom ili čovekom	/
Druge kategorije	/

Tablica 56 Ustanove socijalne i društvene zaštite, osobe u potrebi

2.6.8 Verski objekti i javna groblja

Što se tiče verskih objekata u opštini Štrpce, u većini naselja postoji oko 16 crkava i 5 džamija.

Naselje	Verski objekti	Površina ha
Viča	Pravoslavna crkva	0.06
2 Vrbeštica	Pravoslavna crkva	0.28
3 ŠTRPCE	Pravoslavna crkva	0.30
2 Sevce	Pravoslavna crkva	0.10
Jažince	Pravoslavna crkva	0.06
2 Gotovuša	Pravoslavna crkva	0.20
Drajkovce	Pravoslavna crkva	0.07
Brod	Pravoslavna crkva	0.03
Donja Bitinja	Pravoslavna crkva	0.01
Gornja Bitinja	Pravoslavna crkva	0.12
Berevce	Pravoslavna crkva	0.02
Koštanjevo	Džamija	0.02
Drajkovce	Džamija	0.13
2 Brod	Džamija	0.25
Gornja Bitinja	Džamija	0.1

Tablica 57 Verski objekti i javna groblja

Groblja postoje u svakom selu, a u nekim naseljima ih ima više. Oni su neregulisani i nemaju Opštinalnu infrastrukturu. Na osnovu terenske analize, grupa koju su predstavljali predstavnici verskih zajednica identifikovala je lokacije groblja u celoj opštini, otkrivši da neka od njih zadovoljavaju potrebe u narednih 10 godina. Neophodno je preduzeti mere za dodatnu infrastrukturu potrebnu za održavanje, upravljanje i regulaciju. Sva naselja nemaju prostor za sahranu i smeštaj, nedostaju ograde, staze, zelenilo i druge neophodne aktivnosti. Planirana su i groblja koja su prikazana na karti infrastrukture groblja.

U Opštini ŠTRPCE ima 23 javnih groblja, od kojih

- 13 javnih groblja za pravoslavne vernike;
- 8 javnih groblja za muslimanske vernike;

Javno groblje se prostire na katastarskim parcelama ukupne površine 26,27 hektara.

Naselja	**Institucije**	**Površina parcele (ha)**	**Izgradjena Površina (ha)**	**Slobodna Površina (ha)**
Gornja Bitinja	Muslimanska groblja	0.08	0.008	0.072
Brod	Muslimanska groblja	1.7	0.34	1.36
Drajkovce	Muslimanska groblja	0.08	0.016	0.064
Kustanjevo	Muslimanska groblja	0.06	0.012	0.048
Viča	Muslimanska groblja	0.3	0.03	0.27
Drajkovce	Muslimanska groblja	0.5	0.1	0.4
Drajkovce	Muslimanska groblja	0.1	0.07	0.03
Gornja Bitinja	Muslimanska groblja	0.06	0.006	0.054
Gornja Bitinja	Pravoslavna groblja	0.8	0.24	0.56
Berevce	Pravoslavna groblja	0.4	0.24	0.16
Drajkovce	Pravoslavna groblja	0.8	0.16	0.64
Jažince	Pravoslavna groblja	1.25	0.375	0.875
Gotovuša	Pravoslavna groblja	0.5	0.1	0.4
Gotovuša	Pravoslavna groblja	16	14.4	1.6
ŠTRPCE	Pravoslavna groblja	0.7	0.63	0.07

Sevce	Pravoslavna groblja	0.75	0.075	0.675
Viča	Pravoslavna groblja	0.65	0.13	0.52
Donja Bitinja	Pravoslavna groblja	0.22	0.044	0.176
Vrbeštica	Pravoslavna groblja	0.15	0.06	0.09
Vrbeštica	Pravoslavna groblja	0.2	0.1	0.1
Vrbeštica	Pravoslavna groblja	0.1	0.02	0.08
ŠTRPCE	Pravoslavna groblja	0.07	0.021	0.049
ŠTRPCE	Pravoslavna groblja	0.8	0.48	0.32

Tablica 58 Karakteristike ustanova kulture

2.7 OKOLINA I RIZICI POVRŠINA

2.7.1 Okolina

Zagađenje na celoj teritoriji Kosova iu svim komponentama životne sredine je prilično prisutno, zagađujući životnu sredinu u kojoj živimo i radimo. Kao glavni problemi u vezi sa životnom sredinom u opštini Štrpce navode se situacije sa divljim deponijama, slaba uključenost u kanalizacionu mrežu i ispuštanje otpadnih voda u reke bez prethodnog tretmana. Nizak nivo svesti takođe igra važnu ulogu u zaštiti životne sredine, gde kao rezultat imamo značajan broj divljih deponija, njihovog odlaganja u reke i javne prostore.

2.7.2 Zagađenje vazduha

U okviru praćenja stanja životne sredine, AMMK, preko Hidrometeorološkog zavoda Kosova, održava mrežu za praćenje kvaliteta vazduha i sistematski prati kvalitet vazduha i izdaje nalaze o nivou zagađenja vazduha u 2 oblasti praćenja:

- Aglomeracija - AKS1 (koja obuhvata Prištinu i Obilić)
- Oblast monitoringa ZKS1 (Brezovica, Drenas, Gnjilane, Elez Han, Mitrovica, Peć, Prizren)

Monitoring stanica Brezovica-KS0507A je jedina stanica u opštini Štrpce, deo državne mreže za praćenje kvaliteta vazduha.

Opština Štrpce nema veći industrijski razvoj u celini koji može uticati na zagađenje vazduha. Trenutni industrijski kapaciteti su mali, uglavnom preduzeća šire tržište na lokalnom nivou. Pošto je stanica za praćenje planinskog tipa/ruralne sredine, ne postoji stanica za praćenje u urbanom području Štrpca, iako je zagađenje evidentno, uglavnom nivoi prašine kao rezultat sagorevanja goriva za grejanje i nekih pušača. od hotelijera i malih preduzeća. Ovo može postati još teže tokom zimskog perioda, gde klimatski faktori utiču i na vazduh u ovoj oblasti.

Kvalitet vazduha

U nedostatku podataka monitoringa za pojedine potencijalno zagađene tačke na teritoriji opštine, izvršiće se procena raspoloživih parametara (PM10, PM2.5, NO2, SO2, CO, O3), sa kontrolne stanice Brezovica – IHMK. (vrsta područja - ruralna), kao deo Državne mreže za praćenje kvaliteta vazduha Kosova. Alarmni pragovi za sumpor dioksid i azot dioksid, kao i informacije i alarm za ozon i PM10, prema UA 02/2011 „O standardima kvaliteta vazduha“ i Zakonu br. 08/L-025 Za zaštitu vazduha od zagađenja.

Zagađivači	**Alarmni prag**	**Prosecni period**
Sumpor dioksid	500 µg/m3	Ne primenjuje se
Azot dioksid	400 µg/m3	Ne primenjuje se
Ozon - informacije	180 µg/m3	1 sat
Ozon - alarm	240 µg/m3	1 sat
PM10 - informacije	100 µg/m3	24 sat

PM10 - alarm	100 µg/m3 za 3 dana redom	24 sat

Tablica 59 Alarmni pragovi za glavne zagađivače vazduha prema kosovskom zakonodavstvu

Parametri	Granične vrednosti	Jedinica mere	Granicna vrednost µg/m3	Dozvoljena prekoračenja u toku godine
NO2	Granične vrednosti za 1 sat, radi zaštite zdravlja	µg/m3	200	18
	Granične godisnje vrednosti, radi zaštite zdravlja	µg/m3	40	Nije predviđeno
	Granične godisnje vrednosti, radi zaštite vegetacije	µg/m3	30	Nije predviđeno
SO2	Granične vrednosti za 1 sat, radi zaštite zdravlja	µg/m3	350	24
	Granične vrednosti za 24 sata, radi zaštite zdravlja	µg/m3	125	3
CO	Granične vrednosti za dnevni prosek 8-časovnog maksimuma, za zaštitu zdravlja	µg/m3	10	Nije predviđeno
PM10	Granične vrednosti za 24 sata, za zaštitu zdravlja	µg/m3	50	35
	Godišnje granične vrednosti, za zaštitu zdravlja	µg/m3	40	Nije predviđeno
PM2.5	Godišnje granične vrednosti, za zaštitu zdravlja	µg/m3	25	Nije predviđeno
O3	Dugoročni cilj, za zaštitu zdravlja	µg/m3	120	Nije predviđeno

Tablica 60 Norme za kvalitet vazduha, prema Administrativnim Uputstvima nr 02/2011

Parametri kvaliteta vazduha na kontrolnoj stanici Priština – IHMK, za period januar 2019 – novembar 2022.

Grafikon ispod tumači vrednosti svakog zagađivača za period 2019-2022:

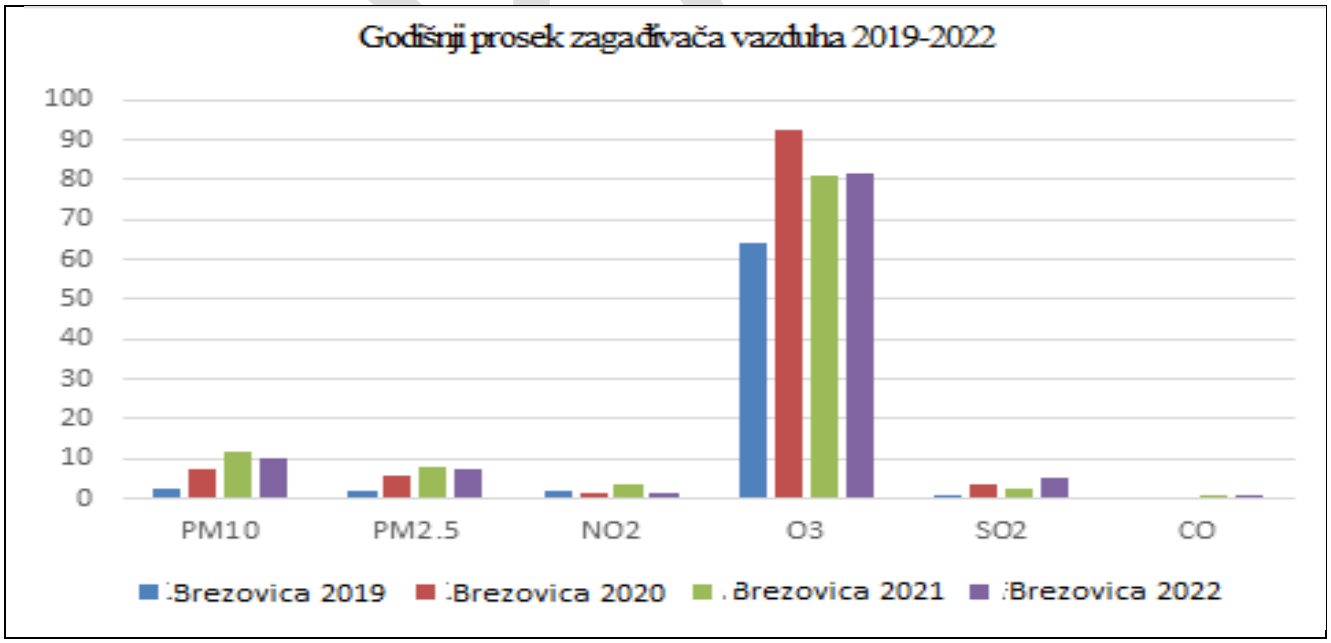

Grafikon 7 Godišnji prosek zagađivača vazduha 2019-2022

2.7.3 Zagađenje vode

Naselja bez pristupa vodovodnom sistemu obezbeđuju pitku vodu iz pojedinačnih ili kolektivnih bunara, koji se često ne održavaju pravilno. Ovi bunari nisu pravilno izgrađeni i verovatno će biti kontaminirani površinskom vodom (poput kanalizacije ili odvodne) što predstavlja stalnu pretnju zdravlju stanovništva.

Poznato je da opština Štrpca nema čak ni postrojenje za prečišćavanje otpadnih voda, pa se sva otpadna voda ispušta u reke i potoke Štrpca, dok se većina ovih ispuštanja nepročišćenih voda ispušta u gde je osetljivost podzemne vode i nadzemnog nivoa veća (vidi mapu).

Velike količine zagađene vode koje se direktno ulivaju u reke svojim fizičko-hemijskim sadržajem značajno utiču na promenu kvaliteta vode, a samim tim utiču i na prirodnu ravnotežu reke. U ovoj fazi nisu dati podaci o fizičko-hemijskim parametrima voda za određivanje stepena zagađenosti površinskih voda.

Godine 1978. urađene su neke mikrobiološke i fizičko-hemijske analize vodotoka u opštini Štrpce, koje su ukazale na visoko oksigenisanu vodenu sredinu i nizak nivo organske materije. Međutim, danas su velike količine zagađene vode koja se ulivaju u ove tokove, sadržaj organskih i neorganskih materija uticali na kvalitet vode i gubitak svojstava. Pored kanalizacije, erozija i, kao rezultat, transport nanosa u vodama ovog područja, predstavljaju još jedan osnovni problem zagađenja vodotoka.

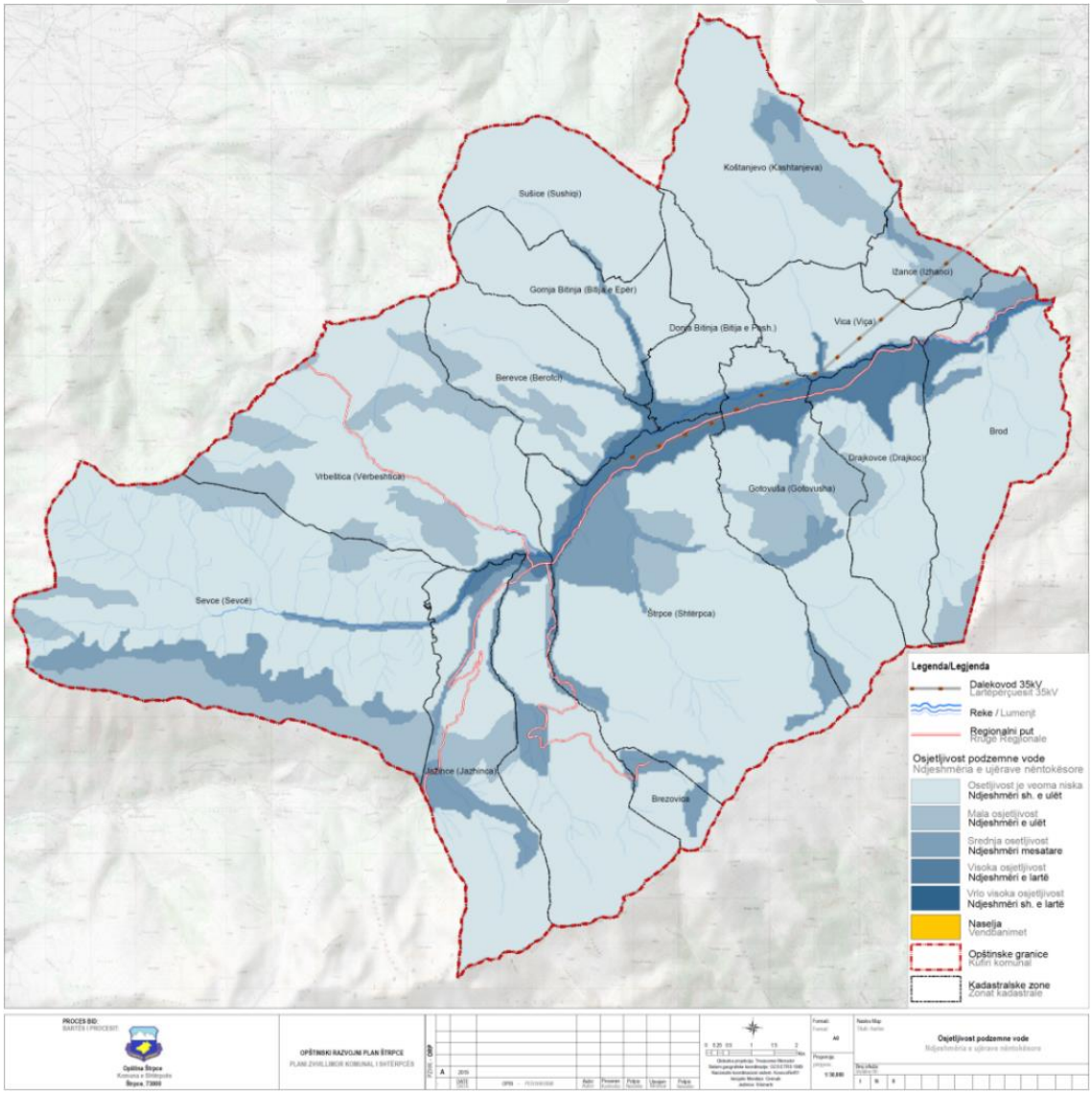

Mapa 32 Ekološka osetljivost voda

2.7.4 Zagađenje tla

Na ovu komponentu životne sredine utiče i zagađenje, pre svega, nelegalna i neplanirana izgradnja, čime se učestvuju značajne površine poljoprivrednog zemljišta i zemljišta visoke dodane vrednosti. Slično tome, tlo je takođe kontaminirano otpadom i odlaganjem i izlaganjem otpada, van sanitarnih deponija i adekvatnih mesta.

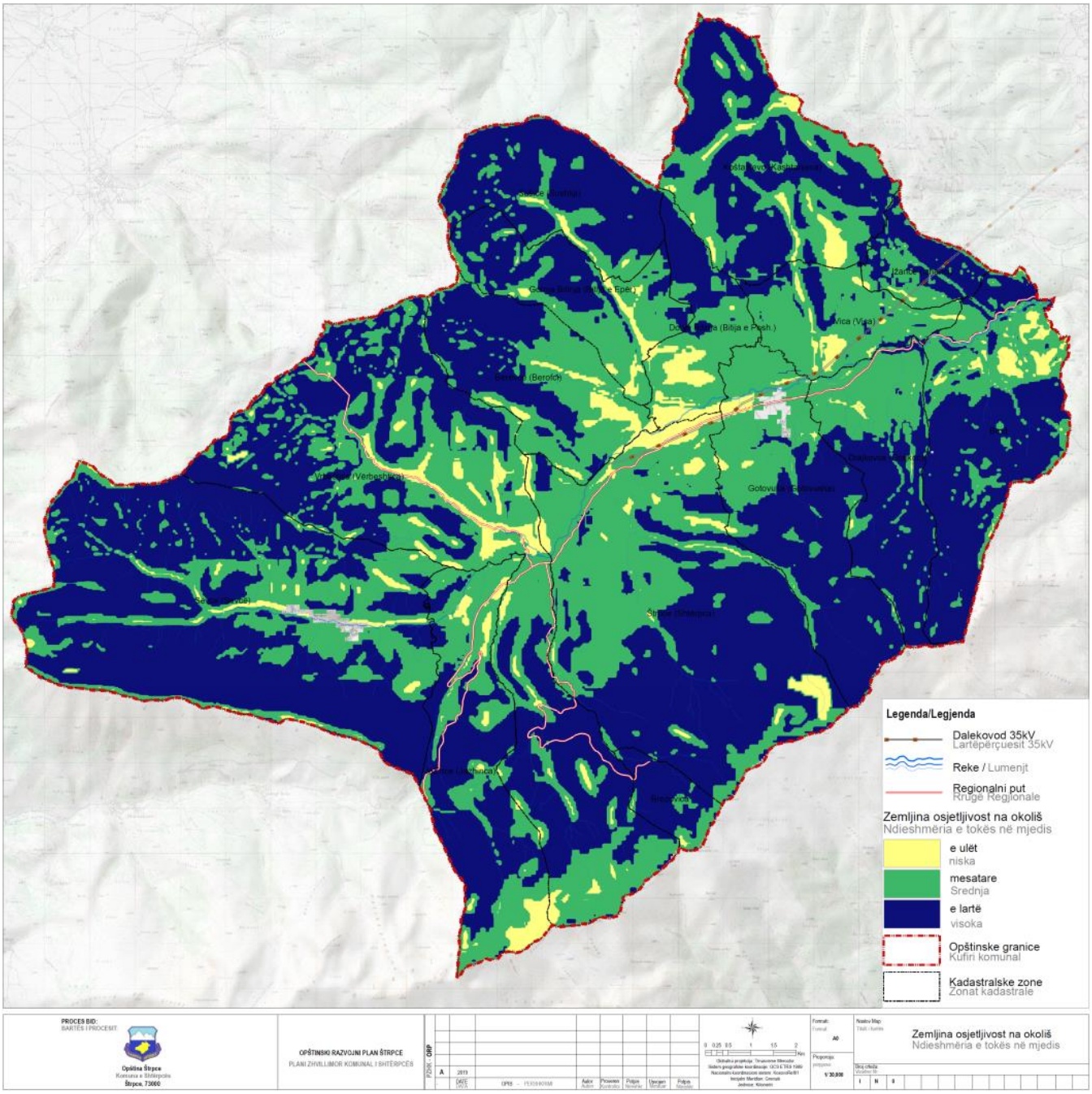

Mapa 33 Ekološka osetljivost tla

2.7.5 Zagađenje bukom

Postoji nekoliko vrsta faktora koji dobro ili loše utiču na nivo buke u opštini. U zavisnosti od karaktera pojedinih površina, zelenih površina i učestalosti saobraćaja vozila, do danas nije bilo moguće proceniti nivoe buke, putem merenja, koja uzimaju u obzir sadržaj buke, nivoe akustičkog pritiska i promenu ovih nivoa sa prolazak određenih perioda.

Drumski saobraćaj je glavni izvor emisije neprihvatljivih nivoa buke (više od 55 dB) u opštini Štrpce, kao iu drugim gradovima zemlje. Za navedene granice buke u životnoj sredini, 55 dB se naziva standardnom granicom za odsustvo ljudskih uznemiravanja u spoljašnjoj sredini tokom dana, a 50 dB u večernjim satima. Privredne delatnosti se smatraju ključnim izvorima emisije neprihvatljivih nivoa buke, međutim u odsustvu sistema merenja veoma je teško izvršiti procenu na osnovu postojećih podataka (čak i iz privrednih delatnosti), ili drugih potencijalnih izvora emisije buke.

2.7.6 Erozija

Erozija je prirodan proces i smatra se da je ljudska aktivnost dramatično doprinela eroziji. Upotreba zemljišta u opštini Štrpce, krčenje šuma i širenje grada doveli su do stope erozije. Poboljšanje prakse korišćenja zemljišta moglo bi ograničiti eroziju preporukom sistema izgradnje, pošumljavanja i kontrolisanog proširenja proširenja naselja. Opštinu Štrpce karakterišu visoke stope erozije. S obzirom na to da erozija kao pojava najviše zahvata strme terene, bitna morfometrijska karakteristika opštine je nagib od 25% koji obuhvata 94,77% ukupne površine. Teritorija opštine Štrpce sa različitim intenzitetom erozije obuhvata 246,30 km² ili 99,47%, dok akumulacija nije izražena na 32 km² ili 0,43% površine. Na osnovu koeficijenta erozije (0,29), ova površina pripada IV kategoriji erozije. Sa najjačim kategorijama erozije (I-III), pogođeno je 26,33 km² ili 10,63% teritorije Štrpca. Ukupna godišnja proizvodnja nanosa u opštini Štrpce je 102.874,35 m³. Specifična proizvodnja nanosa, odnosno količina proizvedenih sedimenata u 1 km² za celu površinu opštine iznosi 417,68 m³/km²/god. Ako se pomenuta masa nanosa, koja svake godine proizvodi i postepeno pokreće različite procese erozije, pređe u slojeve deblje od 20 cm, onda se u opštini Štrpce godišnje pomeri i raseli 51,44 hektara, suspendujući najveći deo kvalitativnog dela. tla. Faktori koji utiču na vodnu eroziju površina ili linija su: geološki sastav, reljef, klima i korišćenje zemljišta.

Teritoriju opštine Štrpce karakterišu erozivne površine prema sledećim kategorijama:

- Površine izložene veoma slaboj eroziji obuhvataju oko 2,379,82 ha, ili oko 5% teritorije;
- Površine izložene slaboj eroziji obuhvataju oko 19.971,54 ha, ili oko 41% teritorije;
- Površine izložene prosečnoj eroziji obuhvataju oko 13.294,83 ha, ili 27% teritorije opštine;
- Površine sa jakom erozijom pokrivaju 11.631,96 ha ili 24% teritorije opštine, a
- Veoma jaka erozija pokriva površinu od 1.399,4 ha ili 3% teritorije opštine.

Poboljšanje prakse korišćenja zemljišta moglo bi ograničiti eroziju preporukom sistema izgradnje, pošumljavanja i kontrolisanog obima proširenja naselja. Opštinu Štrpce karakteriše visoka stopa erozije.

DRAFT

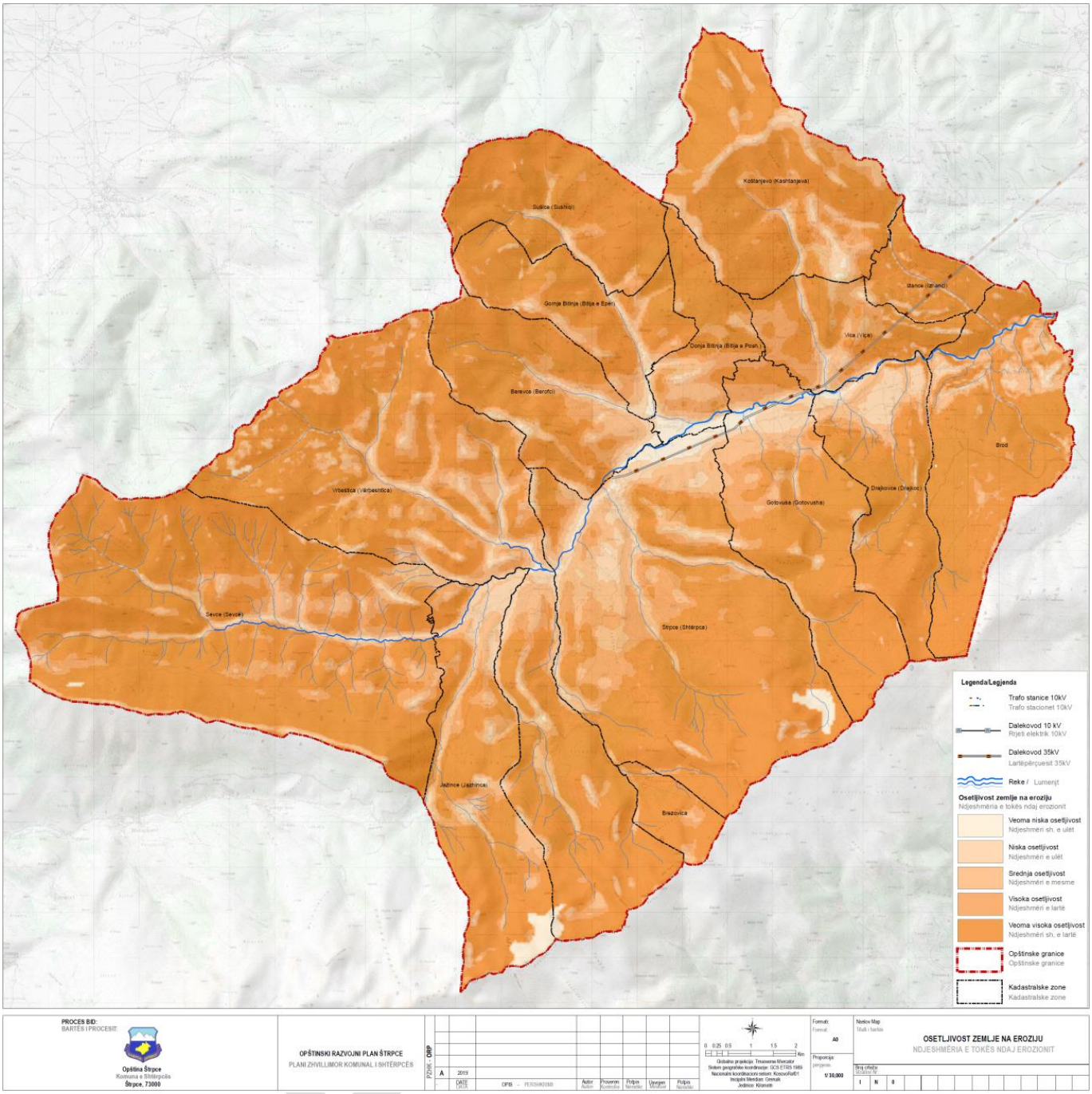

Mapa 34 Osetljivost tla na eroziju

2.7.7 Klizišta zemljišta

Ovu regiju karakteriše vrlo izražena litostratigrafska raznolikost i ima složen tektonski sastav terena. Ovde su istaknuti međusobno povezani geološki procesi, ponašanje materijala odostraga uz formiranje ubrzanog ispiranja i erozionih površina, potoka i brojnih pojava klizišta i urešavanja, prenosa sterilnog materijala itd.

2.7.8 Zemljotresi

Seizmološki, teritorija opštine Štrpca predstavlja svu seizmičku aktivnost, gde su mogući katastrofalni zemljotresi. Samo područje verovatno ne preti pojavom jakih autohtonih zemljotresa, ali izloženo je jakim seizmičkim efektima zemljotresa, čiji su požari na velikim ili malim rastojanjima. Podaci o zemljotresu koji su danas dostupni pokazuju

da je pojava katastrofalnih zemljotresa zabeležena već 1457. godine, kada se u okrugu Prizren dogodio zemljotres jačine 9º. Zemljotres koji se dogodio u avgustu 1921. na području između Uroševca i Vitija, u opštini Štrpca, zabeležen je u moderno vreme, intenzitetom od 8º MS. Dve pomenute lokacije imaju najznačajniji uticaj na seizmičke karakteristike opštinskog zemljotresa, jer predstavljaju dva najbliža i najjača seizmička izvora. Pojave autohtonih zemljotresa zabeležene su na teritoriji opštine Štrpca na području Ostrovice, Štrpce i jugoistočno od Broda, ali svejedno njihove magnitude (3-4) ukazuju na to da su daleko od značaja definisanja područja. seizmički izvori van opštine. Postojanje lokalnih zemljotresa, čak i slabih, mora ukazivati na opasnost koja proizlazi iz njihovih postupaka

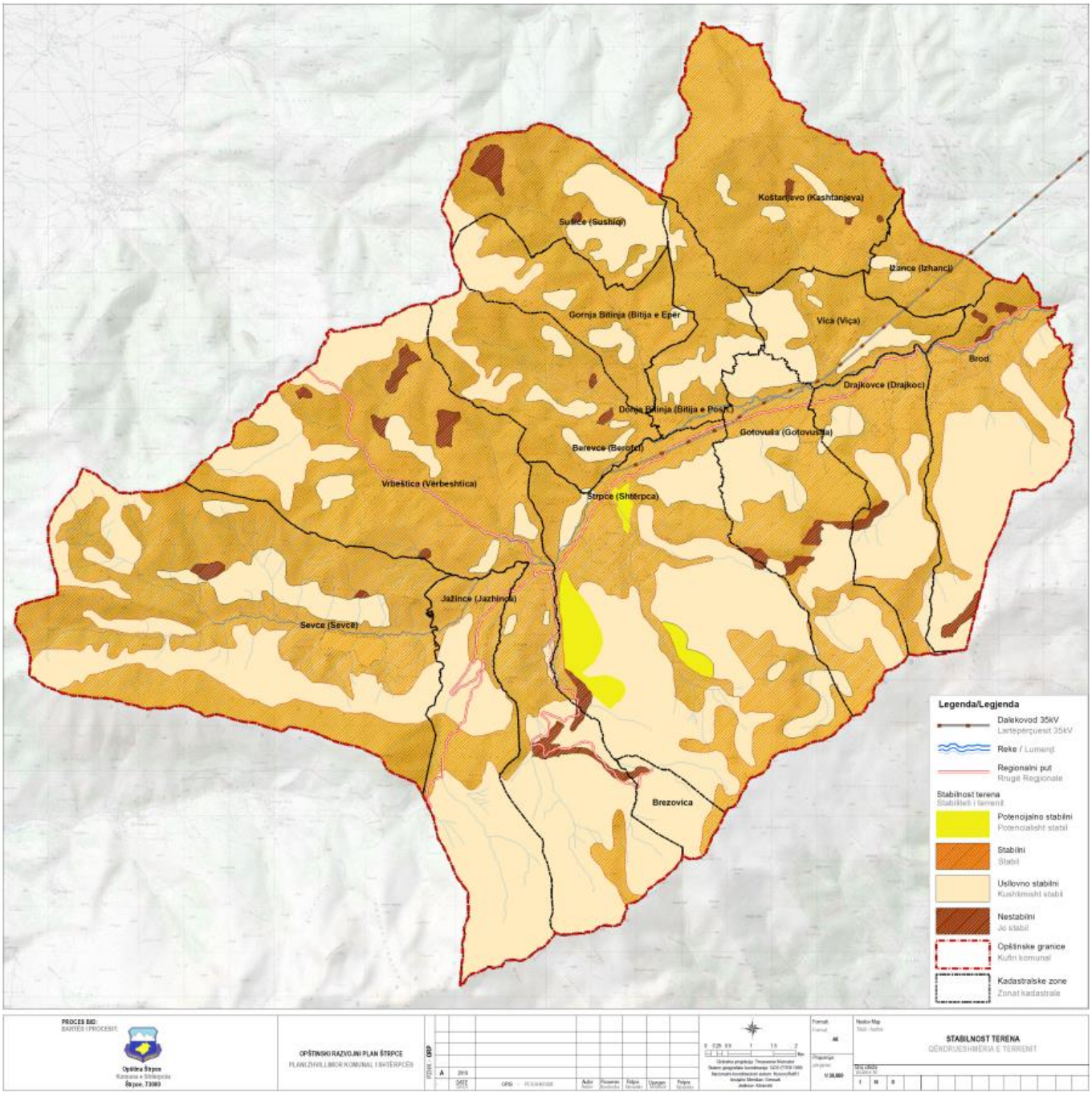

Mapa 35 Stabilnost terena

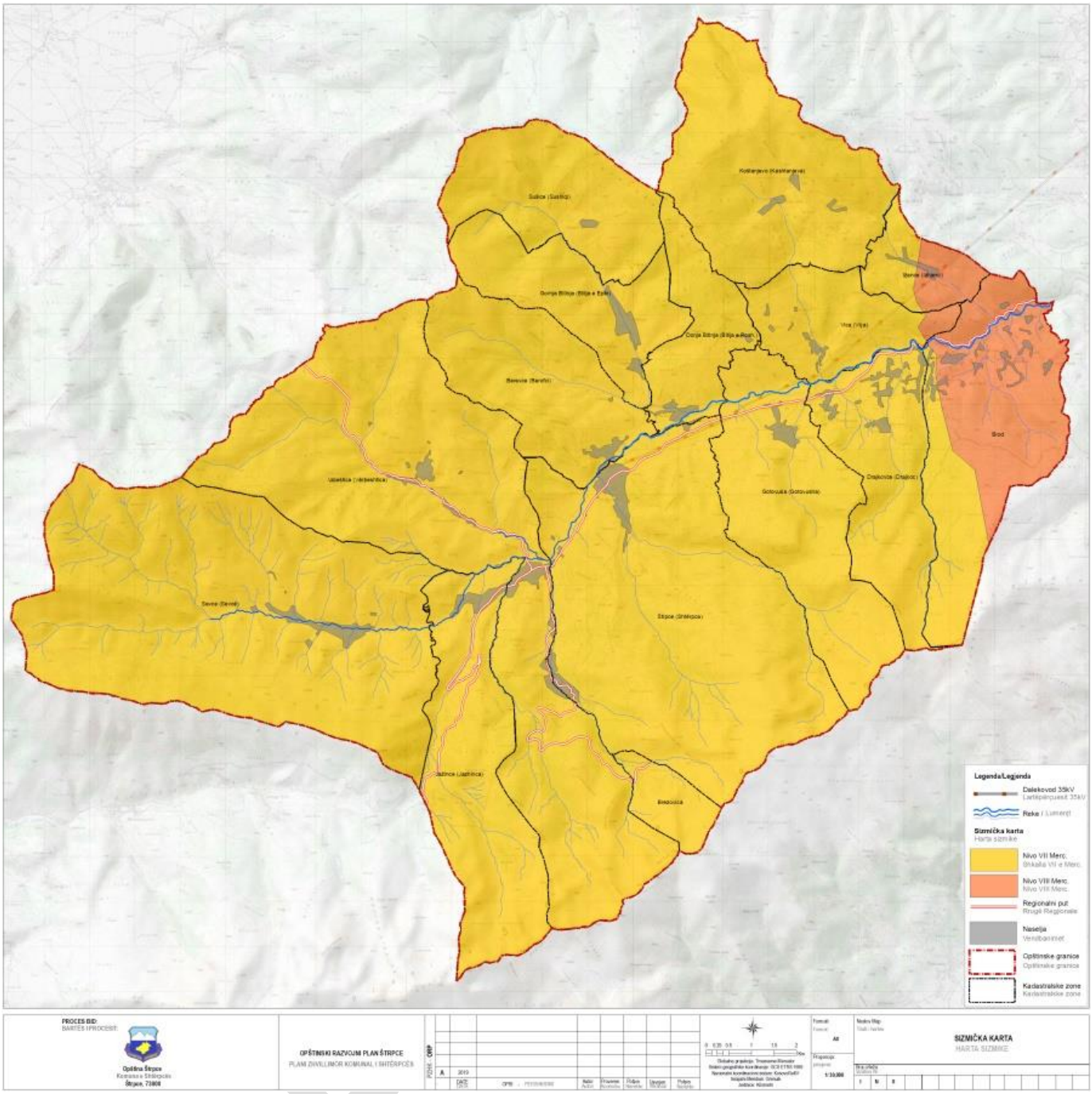

Mapa34 Zemljotresi

2.7.9 Kameniti masivi i snežne lavine

Sneg je redovna zimska pojava u opštini Štrpca . Broj dana sa snežnim padavinama, dužina i debljina sloja snega povećava se sa povećanjem nadmorske visine. Prosečni godišnji broj snežnih dana u rasponu od 1931. do 1960. kreće se od 40 u dolini Lepenac do 100 dana u najvišim delovima Šar planine. U Štrpce broj dana zabeleženih snežnim padavinama za period 1960-1984 u proseku je 39, dok je u Jažinci za period 1959-1985 42 meseca. Slojem snega, što znači da je sloj snega debljine najmanje 1 cm, neki delovi su prekriveni od 60 do 210 dana. Sloj snega, zbog niskih temperatura vazduha, uvek ima veću trajnost od dana snežnih padavina, odnosno dana kada sneži. Prema konkretnim merenjima za period 1960-1984. Prosečno trajanje snežnog sloja je 66,5 dana, a u Jažincu 71,2 dana. Zbog toga se trajanje snežnog sloja koji se protezao od Štrpca - Jažince povećava na 100 za 5 dana. U najvišim delovima

Šar planine pod slojem snega nalaze se delovi od 180 do 210 dana, što znači 6 do 7 meseci. Inače, prosečna i maksimalna debljina sloja snega iznad 1.700 m kreće se od 150 do 200 cm, dok je u nižim predelima 70 cm.

2.7.10 Vetrovi

U opštini Štrpce najčešći su istočni i zapadni vetrovi, a jasno je da u smeru vetra dominiraju reljefni oblici, što znači pravac doline Lepenac i okolnih planina. Zapadni vetar usred zimske sezone donosi obilne snežne padavine. U letnjim mesecima, u popodnevnim časovima, zamenjuju ga jugoistočni vetrovi koji prodiru u opštinu Štrpce iz Kačaničke klisure i preko donjih pritoka Šar planine istočno od Ljubotena. Međutim, na skijalištima Brezovice tokom zime u severnom kvadrantu dominiraju vetrovi. Puše sa planine Jezerca, jaki su, hladni, stvaraju snežne oluje i blag sneg. Ali vidljive su samo u visoravni, sa preko 1200 metara nadmorske visine, a ispod njih se prijavljuje kao slab vetar. Kada se analizira frekvencija vetrova i spokojstvo godišnjih doba, najveća tišina je tokom jeseni i zime, sve dok veća frekvencija padavina nema proleće i leto.

2.7.11 Sunčeva izolacija

Sunčeva izolacija je važna za životni svet (biljke, životinje, ljude), za poljoprivredu, turizam, zdravstvo itd. Na solarnu energiju utiču širina (ugao sunčeve svetlosti), teren (nadmorska visina, izloženost), oblačnost, vetrovi. Na našim geografskim širinama (42-43 stepena) godišnje sunčanje treba da traje 4450-4460 sati godišnje ili 12,2 sata dnevno u proseku 9). U stvari, na Kosovu traje 2079 sati ili 5,7 sati dnevno, što je 47% potencijalnog Sunca.

2.7.12 Područja ugrožena vatrom

Teritorija opštine Štrpca uglavnom ima brdovit teren. Skoro 70% teritorije Štrpca prekriveno je šumama i grmljem, za koje se smatra da je ranjiv na požare posebno tokom leta, odnosno za vreme suvog vremena i visokih temperatura. Prema izveštajima opštine, poslednjih godina je bilo nekoliko slučajeva požara izazvanih uglavnom visokim temperaturama, požarima i nepažnjom ljudskih aktivnosti.

2.7.13 Poplave

Poplave su prirodne katastrofe kojima je potrebna posebna pažnja. Poplave se smatraju fenomenima koji se dešavaju na određenim područjima koja su opasna po ljudski život i uzrokuju značajnu štetu. Poplave se ne mogu sprečiti, ali njihova šteta može se amortizovati i upravljati njima. Voda koja se skuplja kišom ili otapanjem snega mora pronaći svoj put.

Izgled velikih voda je teško kvantifikovati. Jake poplave u slivu Lepenac primećene su u 1897, 1925, 1933, 1941, 1946, 1953, 1965, 1979 i 1981. Posebno poražavajući efekti imali su poplavini događaji koji su se dogodili 1897, 1953 i 1979. Ti tokovi vode su ličile na vode pre više hiljada godina. Priliv vode 1953. i 1979. godine izazvao je katastrofalne poplave u dolinama pritoka reke Lepenac. Olujni pljuskovi bujice potom su uništili bogatstvo divljih životinja i plemenitu ribu Šari, prekrivajući i oduzevši delove saobraćajnih područja i domova. Rijeke su kotrljale velike gromade, unosile i uklanjale sirovine, izravnavaće delove obale i menjale biološki i vodeni režim.

DRAFT

2.8 IMOVINA KULTURNE, PRIRODNE I TURISTIČKE NASLEĐA

2.8.1 Imovina kulturnog nasleđa

Opština Štrpca bogata je elementima kulturne nasleđa koje bi u budućnosti trebalo da se sačuvaju i zaštite pored brojnih kulturnih dobara u opštini, postoje i neki skromni spomenici posvećeni vojnicima i žrtvama Prvog svetskog rata: spomenik zajedničkom groblju ratnika na tim stranama, koji se nalazi u blizini pomenutog obeliska u blizini crkve Svetog Jovana u Štrpca u, sličan spomenik groblju četrnaestorica nestalih iz sela Verbeštice, koje se nalazi na ulici, ispod crkve sv. Ilije Verbeštice, kao i spomen-obeležje - česma na putu između Štrpca i Brezovice, kao i spomenik ratnim mučenicima OVK-a smešten uz glavni put u selu Brod.

Važni radovi savremenih arhitekata nastali na teritoriji opštine Štrpce (hotel „Narcis“, zgrada opštine Štrpce, modernizovani Dom kulture, kao i javne zgrade u Štrpcu, pošta, banke itd.) Ne pokazuju nijedno povezanost sa nasleđenom arhitektonskom kulturom koja je vekovima uspela da opstane i opire se stranim uticajima.

Lista zaštićenih i identifikovanih kulturnih objekata:

Kulturno nasleđe od posebnog značaja:

- Dvorac preko Brezovice - Ćajlia, Brezovica
- Kiša i Nikola iz XVI veka, Gotovuša
- Kiša i Nikola Crkve, Štrpce

Kulturno nasleđe od velikog značaja:

- Kamena ploča sa grobnicom u Kišama i Đerdžiju, Gornja Bitinja
- Kiša od Teodora Čudesne žene iz XVI veka, Donja Bitinja

Identifikovano kulturno nasleđe

- Pogrebno groblje Crkvišta, Verbeštice
- Kiša od Ilije, Verbeštice
- Kiša Arangjeli iz XVI i XVII veka, Sevce
- Kiša Nikin Nikole iz sedamnaestog veka, Sevce
- Kiša u petak iz XVI veka, Jažince
- Džamija sudbine, Gornja Bitinja
- Kiša u petak, Berevce
- Kiša obožavatelja, Gotovuša
- Kiša Device Marije, Gotovuša
- Kiša i Mladenci, Drajkovac
- Kula Ibrahima Mula iz XIX veka, Firaje
- Džamija Kaštaname
- Džamija Gornjeg Bitinja

DRAFT

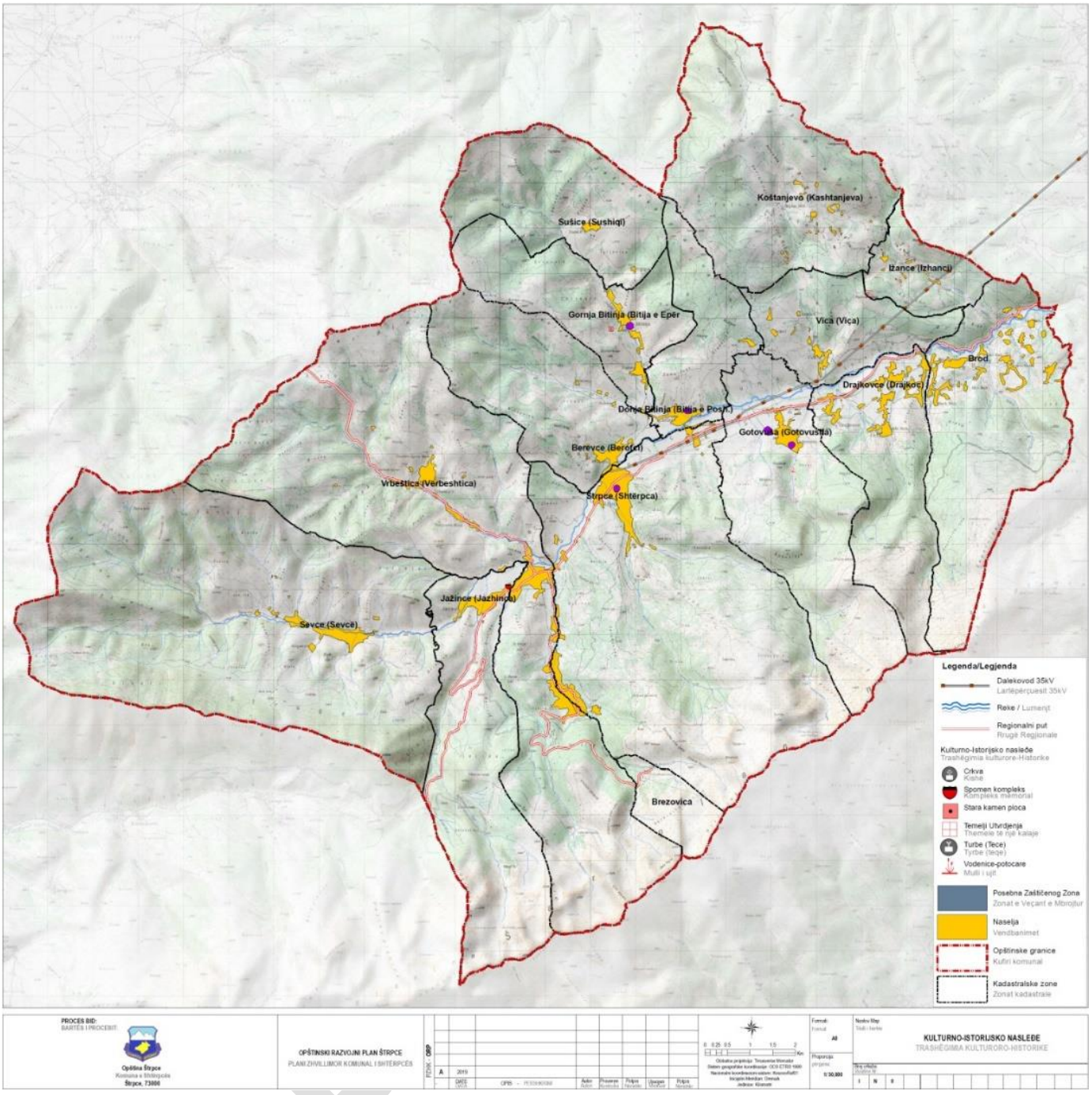

Mapa35 Prirodno i kulturno nasleđe opštine Štrpca

Ispod su posebna zaštićena područja (POV):

- Crkva Svetog Teodora, Donja Bitinja,
- Crkva Svetog Nikole, Štrpce,
- Crkva Svetog Djordja u Gornjoj Bitinji,
- Crkva Svetog Nikole Gotovuša,
- Crkva Presvete Bogorodice, Gotovuša,

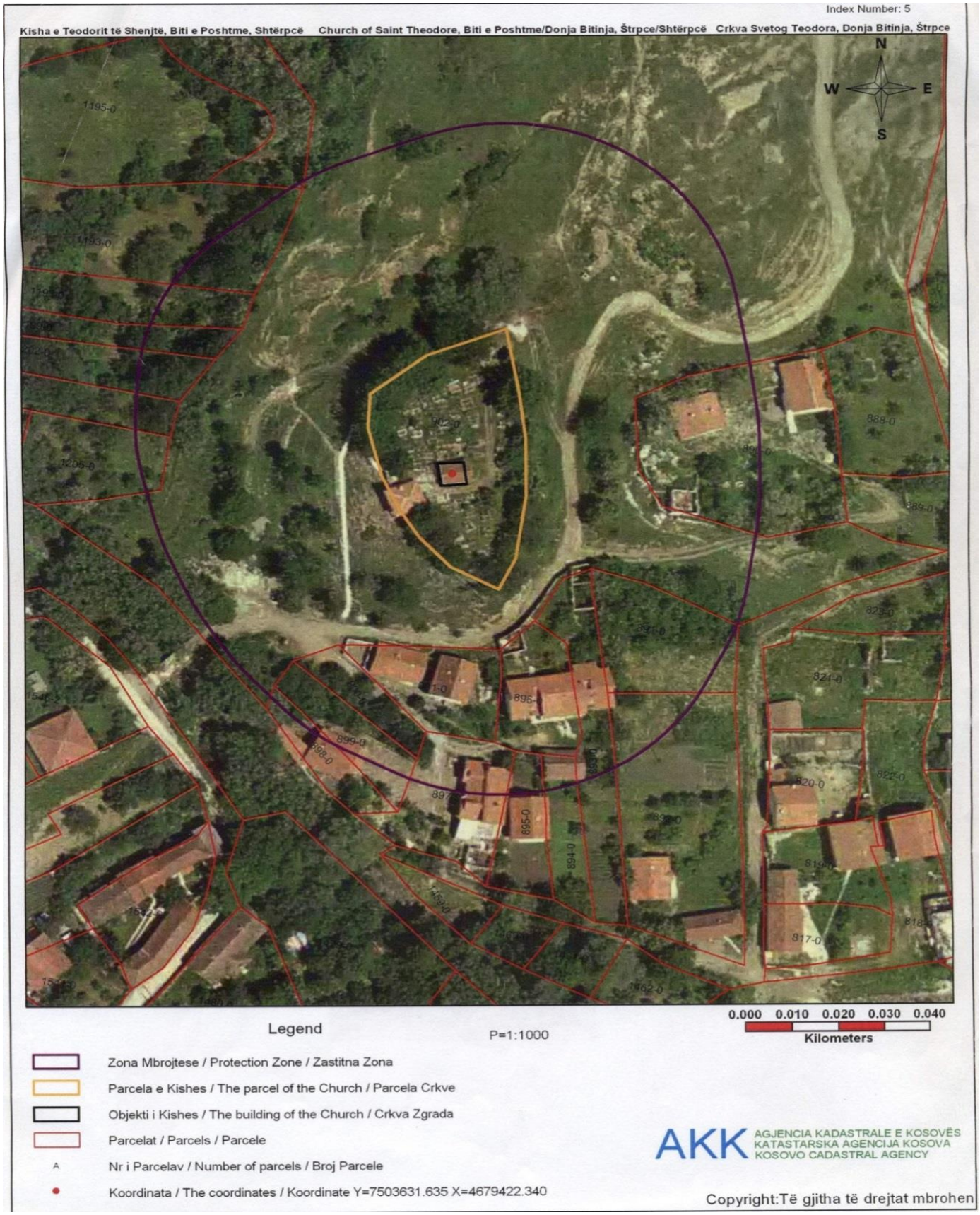

Mapa 36 ZVM - Crkva Svetog Teodora, Donja Bitinja

Mapa 37 ZVM - Crkva Svetog Nikole, Štrpca

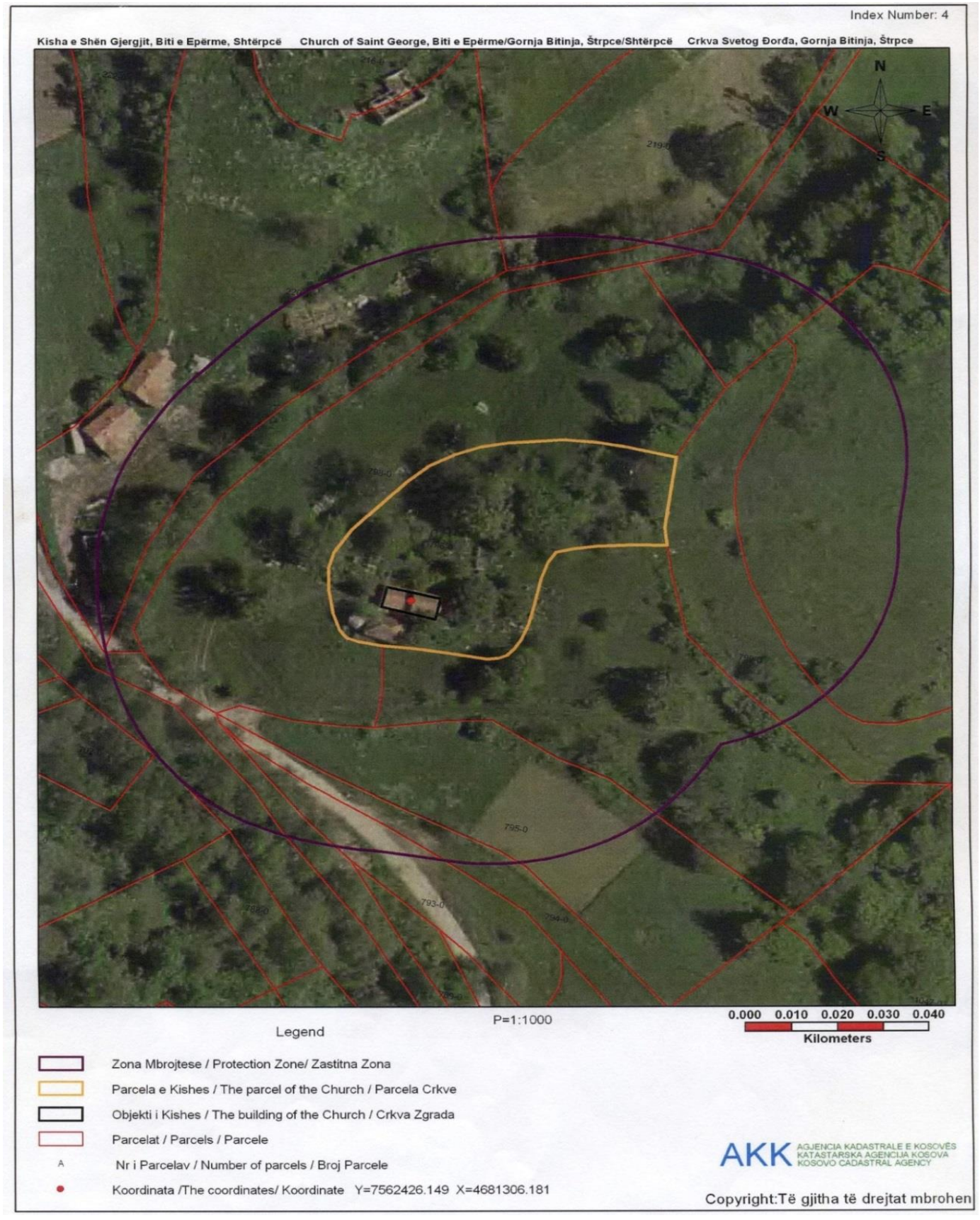

Mapa 38 ZVM - Crkva Svetog Djordja u Gornjoj Bitinji,

Mapa 39 ZVM - Crkva Svetog Nikole, Gotovuša

Mapa 40 ZVM - Crkva Presvete Bogorodice, Gotovuša

2.8.2 Imovina prirodne nasleđe

Opština je veoma bogata prirodnim nasleđem:

- Nacionalni park Šar
- Kompleks / Centar Brezovice,
- Livadica i jezero Jažinca

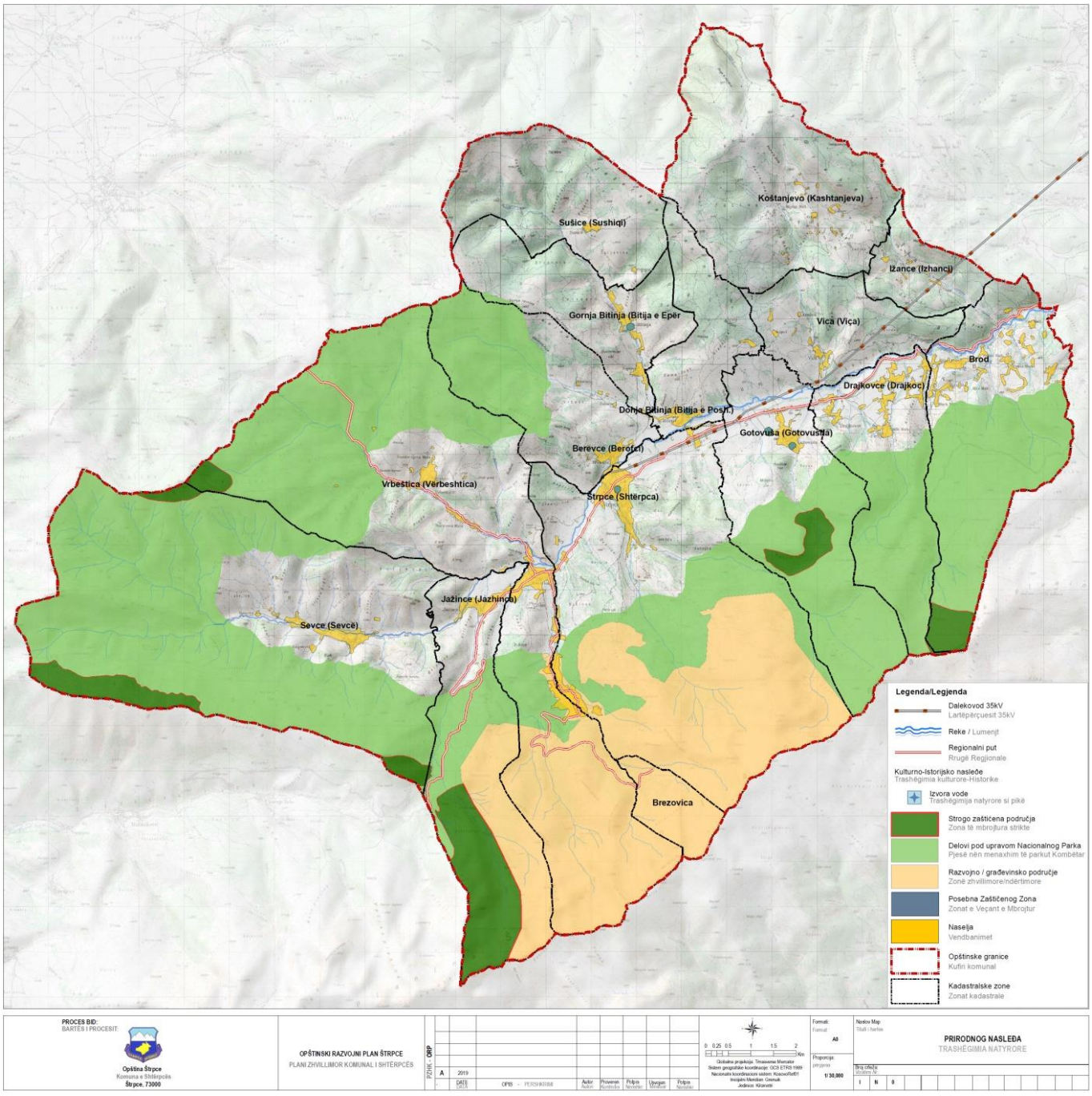

Mapa 41 Prirodno nasleđe

2.8.3 Turistička sredstva

Opštinu Štrpce karakterišu veoma povoljni prirodni uslovi za razvoj turizma. Oštre planine do 2600 m visine i sa izuzetno povoljnim padinama u severnom delu za razvoj zimskog i letnjeg turizma vrednosti su koje su se do sada malo koristile. Blage strme padine zimi i zelene padine pogodne za letnju rekreaciju geo-morfološke turističke

vrednosti (visoki oštri vrhovi, strme padine, ledeničke / ledeničke doline) i hidrološke (brojni izvori i jaruge su aktivni tokom leta) kako fenomeni ulaze u najvažnija turistička mesta na Kosovu. Sa stanovišta potreba opštine Štrpca za društveno-ekonomskim razvojem, naravno u budućnosti bi trebalo aktivirati više prostora u turističke svrhe.

Danas se mali prostori koriste za potrebe turizma u opštini Štrpca: hoteli, restorani, letovališta i drugi turistički sadržaji, uključujući desetine kilometara asfaltiranog puta od Brezovice do hotela "Molika" koji više nisu zauzeti. 15 ha. Pored toga, za letnje rekreativne potrebe, naročito tokom zime, povremeno se koriste skijaške i planinarske staze veće od 10 - 15 ha. U ukupnoj površini Štrpca, udeo ovih oblasti iznosi samo oko 0,12%. Ove površine se, prema tome, mogu ubuduće proširiti 10 ili više puta (jer je ova vrsta terena dovoljna) i bez rizika da ometa razvoj drugih ekonomsko - poslovnih aktivnosti, uključujući šumarstvo i poljoprivredu (stočarstvo).).

Sedam dizala u hotelu Molika ne predstavljaju „teretni" prostor za razvoj šuma i pašnjaka; delom njihovi putevi takođe prolaze kroz neplodne stene, kanale i stene, koje su potpuno neplodne i na taj način se koriste u „proizvodne" svrhe. Dosadašnje analize geo-morfoloških i biogeografskih uslova za razvoj turizma u Šaru ukazuju na postojanje povoljnih uslova za razvoj ove aktivnosti jugozapadno od hotela „Molika" do livada Bistre i Careve, s jedne strane, pa sve do severoistočno i istočno od hotela prema Ljubotenu, Štrpce i Gotovuše, s druge strane. Ovde, pre svega, mislimo na prirodne potencijale za potrebe zimskog turizma. Međutim, pored ovih područja, i drugi delovi opštine su povoljni za razvoj turizma, posebno u izvornom delu Lepenaca (preko Sevce). U prilogu je prikazana prostorna raspodela planiranih turističkih smeštajnih objekata, dizala i punktova koji će se tretirati kao turistički kompleksi sa svim potrebnim sadržajima za smeštajne svrhe, kao što je ranije navedeno, za smeštaj najverovatnijih turista. ekonomsko dobro. Predstavljanje distribucije glavnih turističkih mesta u planinama Šar (od Štrpca oko 850 m i Brezovica na oko 910 m do 2.580 (grebeni ove planine) u odnosu na Štrpca, kao centar opštine, i na regionalnom putu Prizren - Prevala - Štrpca - Uroševac jasno pokazuje turističku važnost kompleksa "Trešnja" (trešnja), kao i sveukupni razvoj turizma u opštini Štrpca . Centralni položaj ovog turističkog kompleksa u poređenju s drugim turističkim kompleksima "Brezovica" i "Kuća Stojka ", kao i„ Kraljevske livade "i„ Štrpce "naglašavaju izuzetnu važnost za dalji razvoj turizma (letnji i zimski) u opštini Štrpca i na Kosovu. planirano da bude izgrađeno i organizovano kao međusobno povezani turistički centri i koji svojom atraktivnošću mogu privući (leto i zimi) najveći broj turista iz inostranstva.

2.9 NASELJA

Broj naselja na Kosovu je 1457 od kojih je 30 na nivou grada, a ostatak u smislu sadržaja i aktivnosti koje su razvijene i koje se tamo nude su statusa sela. Izraženo u procentima, gradovi čine 2,06% kosovskog stanovništva. Oni predstavljaju centre u kojima se odvijaju društvene, kulturne, ekonomske aktivnosti i zato je koncentracija stanovništva u tim centrima veća. Veličina 30 urbanih središta u zavisnosti od broja stanovnika je sledeća:

Do 15.000 stanovnika	Mališeva, g. Potok, Štrpca, Novo Brda.
15.000-75.000 stanovnika	Suva Reka i sve ostale opštine
75.000 - 120.000 stanovnika	Gnjilan, Đakova, Peć, Mitrovica, Vučitrn, Podujeva
120.000- 220.000 stanovnika	Prizren
> 220 000 stanovnika	Priština

Tablica 61 Opštine po broju stanovnika

Prema statističkim podacima, opštinu Štrpce čini 16 naselja, koja se prostiru na teritoriji od 247,60 km2. Uopšteno gledano, 10,771 stanovnika opštine Štrpce živi, posluje, razvija sekundarne i tercijarne delatnosti u okviru 16 naselja i koristi putnu mrežu za međusobnu komunikaciju i transport robe. Ukupna površina pod naseljima, putevima i ostalom infrastrukturom nije veća od 423,0 ha. Ova površina, koja ukupno u neplodnoj površini zemlje zauzima 36,4%, dok u opštini Štrpce ne više od 1,70%.

2.9.1 Karakter Urbano i Ruralno vezu funkcionalnost

Prema poslednjem zvaničnom popisu Kosovske agencije za statistiku, u opštini postoji 16 naselja sa ukupnom površinom od 247,60 km2 u kojima živi oko 10,771 stanovnika, prosečne gustine 56,13 b / km².

Naselje	Kadastrska Zona	Br. stanovnika	Površina (km²)	Gustina (b/ha)	Klasifikacija prebivališta
Beroce	Beroce	336	11,84	49,2	Centar niskog nivoa/reda
Gornja Bitina	Gornja Bitina	574	93,43	4,1	Centar srednjeg nivoa/reda
Donja Bitina	Donja Bitina	735	65,21	7,5	Centar srednjeg nivoa
Brezovica	Brezovica	70	27,25	27,2	Osnovni centar
Brod	Brod	2551	16,64	82,6	Centar niskog nivoa
Drekoce	Drekoce	119	10,94	17,7	Centar niskog nivoa
Firaja	Firaja	1677	10,94	76,6	Centar niskog nivoa
Gotovuša	Gotovuša	504	16,12	55,3	Centar srednjeg nivoa
Ižanc	Ižanc	102	37,71	0,2	Centar niskog nivoa
Jažince	Jažince	188	15,46	44,9	Centar niskog nivoa
Kaštanjevo	Kaštanjevo	136	18,28	0	Centar niskog nivoa
Sevce	Sevce	202	40,97	29,1	Centar niskog nivoa
Sušica	Sušica	87	10,72	13,7	Centar niskog nivoa
ŠTRPCE	ŠTRPCE	2,440	35,30	68,8	Osnovni centar
Vrbeštica	Vrbeštica	615	41,82	7,6	Centar niskog nivoa
Viča	Viča	435	71,48	3,9	Centar niskog nivoa

Tablica 62 Broj stanovnika po naselju

Sela u opštini Štrpce u tipološkom pogledu, prema reljefu i obimu, uglavnom se odlikuju odlikama planinskog sela, ali i ravnice.

Što se tiče prostora, Štrpce kao naselje spada u klasterizovani tip naselja. Dok je u funkcionalnom aspektu značajan centar za administrativnu teritoriju od 247,60 km2 i gravitaciju stanovništva od 10,771 stanovnika, raspoređenih u 16 naselja. U ruralnim područjima naselja karakterišu individualni stambeni objekti, privredno-poljoprivredni objekti, škola, verski objekti, ambulanta, prodavnice i groblja u prigradskim naseljima. U većini slučajeva ovi sadržaji predstavljaju elemente dominantne siluete u arhitekturi. Urbano područje, pored guste naseljenosti, karakteriše i veća gustina naselja, koju karakteriše uglavnom posećenost administrativnih objekata. Zastupljenost više naselja velikih kategorija u mreži naselja ima značajan uticaj na organizaciju prostora i funkcionalni sistem naselja.

DRAFT

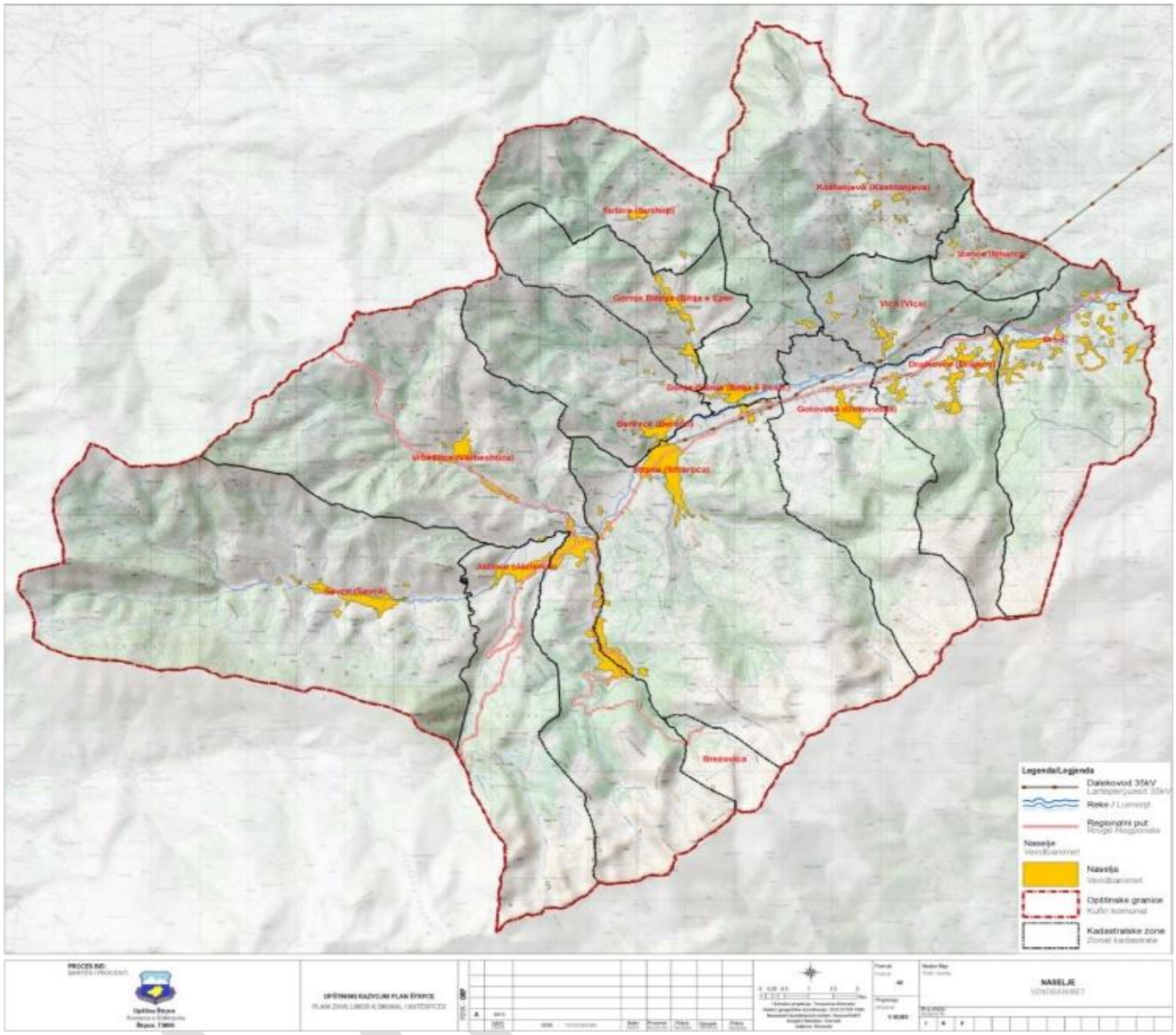

Mapa 42 Obim naselja

2.9.2 Naselja prema veličini i broju stanovnika

Opština Štrpce je za potrebe administracije podeljena na 15 katastarskih područja i 16 stambenih područja sa površinom od 247,60 km2, sa gustinom od 36 b/km², sa 10771 stanovnika prema zadnjeg popisa stanovnistva 2024 godine

Prema demografskih kretanja stanovišta, samo Sevca, Štrpca, Firaja i Brodi pokazuju pozitivne trendove poslednjih godina, i gustina naseljenosti je takođe prosečna u ovim naseljima, a vredi istaći i neuravnotežen raspored stanovništva u opštini Štrpce.

Tretiranje naseljenih naselja u opštinskim razvojnim planovima je neophodno i presudno, jer je celokupna aktivnost i organizacija života ljudskog društva bila i biće povezana sa njima. Tipologija naseljenih mesta po veličini jedna je od najvažnijih metoda za prikazivanje karakteristika populacionog sistema u određenim prostorima, kao što je kvaliteta života naseljenih mesta u ovom prostoru, jer, najneželjeniji znači način života. viši kvalitet života u mnogim aspektima, dok boravak sa manje stanovnika podrazumeva suprotno bivšem. Zbog toga su naselja karakteristična po broju stanovnika i na osnovu mnogih analiza ovi problemi određuju strateške tačke za dalji razvoj opštine i šire.

Naselja, prema demografskoj veličini i drugim uslovima u opštini Štrpce prema normama tehničkog planiranja, mogu se svrstati u:

- Veliko seosko naselje od 2.500-5.000 stanovnika
- Veliko srednje seosko naselje 1.000-2.500 stanovnika
- Srednje seosko naselje 500-1.000 stanovnika
- Malo seosko naselje od 200-500 stanovnika

Naselje	Br.stanovnika	Klasifikacija naselja	Povrsina (km²)
Berevce	336	Srednje seosko naselje	11,84
Gornja Bitinja	574	Malo seosko naselje	93,43
Donja Bitinja	735	Malo seosko naselje	65,21
Brezovica	70	Srednje seosko naselje	27,25
Brod	2,551	Veliko srednje seosko naselje	16,64
Drajkovc	194	Malo seosko naselje	10,94
Firaja	1,677	Srednje seosko naselje	10,94
Gotovuša	504	Srednje seosko naselje	16,12
Ižance	8	Malo seosko naselje	37,71
Jažinca	188	Srednje seosko naselje	15,46
Kaštanjeva	0	Malo seosko naselje	18,28
Sevce	1192	Veliko srednje seosko naselje	40,97
Sušice	147	Malo seosko naselje	10,72
Štrpce	2431	Veliko srednje seosko naselje	35,30
Verbeštica	320	Malo seosko naselje	41,82
Viča	280	Malo seosko naselje	71,48

Tablica 63 Naselja prema velicini i broju stanovnistva

Na osnovu poslednjih podataka radnih grupa za pripremu opštinskog razvojnog plana (grupa za demografska i socijalna pitanja) u opštini Štrpce za 2010–2011, oni su naselja razvrstali na sledeći način:

U prvoj kategoriji naseljenih naselja (malo seosko naselje) veličine 200 - 500 stanovnika čini 4 naselja od ukupno 16 koja se nalaze na teritoriji opštine Štrpca, naime: tele, Gornja Bitinja, Donja Bitinja, Vrbeštica, Viča.

U drugu kategoriju naseljenih naselja (srednjeg ruralnog naselja) veličine 501 - 1000 stanovnika čini 4 naselja: Brezovica, Jažince, Berevce, Firaja.

Treću kategoriju naseljenih naselja (veliko srednje i seosko naselje) od 1001-2500 stanovnika čine 3 naselja: Brod, , Štrpce, Sevce, od kojih Štrpce je centralno opštinsko područje.

Klasifikacija naselja prema planskim normativima	Klasifikacija prebivališta	Naselja	Broj naselja
5.000-10.000 stanovnika	Veoma malo gradsko naselje		-
2.500–5.000 stanovnika	Veliko seosko naselje		-
1.000-2.500 stanovnika	Srednje veliko seosko naselje	Brod, Štrpce, Sevce	3
500-1.000 stanovnika	Srednje seosko naselje	Brezovica, Jažince, Berevce, Firaja	4
200-500 stanovnika	Malo seosko naselje	Gornja Bitinja, Donja Bitinja, Vrbeštica, Viča	4
<200 stanovnika	Veoma malo seosko naselje	Drajkovce,Ižance, Koštanjevo, Sušice,	4

Tablica 64 Naselja po kategoriji veličinu

2.9.3 Naselja po vrsti i nadmorskoj visini

Većina naselja leži u ravnim predelima na nadmorskoj visini do 650-1100 m, gde je na ovoj nadmorskoj visini urbani deo ili grad Štrpca .

Naselja u nižim terenima ili u ravničarskim naseljima leže duž reke Lepenac i na nadmorskoj visini do 650-750 m. Ova naselja uglavnom imaju plodnije zemljište i bave se poljoprivrednom proizvodnjom. Neka od

naselja koja se prostiru do 750-1100 metara nadmorske visine u podnožju planinskog lanca koriste planinska i ravničarska područja. Brdovito-planinska naselja odlikuju se visinama od 750-1100 metara i bogata su šumama i pašnjacima, a siromašna plodnim tlima za sadnju žita. Stanovništvo se uglavnom bavi poljoprivredom i stočarstvom.

Naselja	Katastarska Zona	Nadmorska visina
Berevce	Berevce	1033-1400
Brezovica	Brezovica	2100-2350
Brod	Brod	780-1950
Viča	Viča	749-950
Vrbeštica	Vrbeštica	1900-2350
Gornja Bitina	Gornja Bitina	830-1340
Gotovuša	Gotovuša	850-2232
Donja Bitina	Donja Bitina	610-1200
Drajkovcei	Firaja	833-2230
Ižance	Ižance	600-1069
Jažince	Jažince	2000-2350
Kaštanjevo	Kaštanjevo	1131-1530
Sevce	Sevce	1250-2000
Susice	Sušica	1125-1350
Firaja	Gotovuša	833-2230
ŠTRPCE	ŠTRPCE	1107-1955

Tablica 65 Nadmorska visina naselja

2.9.4 Urbana naselja

Urbano područje ili centralno područje Štrpca je mali grad urbanog karaktera na nadmorskoj visini od 850m do 1050m. Štrpce igra važnu ulogu u daljem razvoju opštine. Njegov geomorfološki položaj i fizička struktura samog grada pružaju dobru priliku za život i rad.

2.9.5 Ruralna naselja

Seoska naselja u opštini Štrpce predstavljaju heterogenost obima i zanimljiv mozaik prostornog rasprostiranja seoskih naselja. Pristup analizi mreže, sistema i strukture seoskih naselja u opštini Štrpce, prema mnogim fizionomsko-morfološkim, funkcionalnim i demografskim karakteristikama, predstavlja retku specifičnost, koja zahteva detaljna i interdisciplinarna istraživanja. Opština Štrpce ima 15 naselja seoskog karaktera.

2.9.6 Neformalna naselja

To su naselja u kojima stanovnici ne uživaju svoja prava na adekvatan životni standard, stanovanje i nemaju zakonsko vlasništvo nad imovinom ili adekvatan pristup javnim službama i upravljanju, i žive u okruženju visokog rizika. Veoma važno pitanje za Štrpce, kao i za svaki grad na Kosovu, su neformalna naselja (VJ) i njihov razvoj.

Pokazalo se da je nedostatak osnovnih tehničkih i društvenih infrastrukturnih usluga glavni razlog neadekvatnog učešća. Iako fizička infrastruktura u ova naselja postoji (voda, struja, kanalizacija i sakupljanje otpada), ona je neadekvatna.

To su naselja u kojima stanovnici ne uživaju svoja prava na adekvatan životni standard, stanovanje i nemaju zakonsko vlasništvo nad imovinom ili adekvatan pristup javnim službama i upravljanju, i žive u okruženju visokog rizika.

DRAFT

Veoma važno pitanje za Štrpce, kao i za svaki grad na Kosovu, su neformalna naselja (VJ) i njihov razvoj. U Štrpcu iz KK, prema Vodiču za prostorno planiranje neformalnih naselja Ministarstva za prostorno planiranje, identifikovana su 3 neformalna naselja.

Sva tri ova neformalna naselja nisu tretirana regulacionim planovima.

Nr.	Određivanje neformalnog naselja	Površine ha
1	Štrpce	1,80
2	Berevce	1,60
3	Gotovuša	2,70

Tablica 66 Područja neformalnih naselja

Neformalna naselja	Površina	Br. stanovnika	Br. stambenih jedinica	Fizička infrastruktura	Socijalna infrastruktura	Vlasništvo	Stanje	Prioritet za intervenciju
Štrpce	1,80	720	35	Formalna	Nedostaje ustonava zdrastva	Javno i privatno	Prosečno	Vlasništvo
Berevce	1,60	650	22	Formalna	Nedostaju ustonava zdrastva i obdanište	Javno i privatno	Prosečno	Vlasništvo i Tehnička infrastruktura
Gotovuša	2,70	30	32	Formalna	Nedostaje ustonava zdrastva	Javno i privatno	Prosečno	Vlasništvo i Tehnička infrastruktura

Tablica 67 Karakteristike Neformalnih Naselja (Prvi deo)

Iako većinu neformalnih naselja na Kosovu ne karakteriše imovinska nesigurnost, u istraživanim naseljima u Štrpcu postoje slučajevi nedefinisanog vlasništva, gde korisnici nisu u posedu imovine, kao i mali broj uzurpacija koje se u procesu rešenja.

Ono što karakteriše neformalna naselja u Štrpcu su:

- Neformalan ili nesiguran zakup
- Neadekvatan pristup ili uskraćivanje osnovnih usluga
- Neadekvatno učešće ili neučešće u upravljanju
- Rizik od diskriminacije

Pokazalo se da je nedostatak osnovnih tehničkih i socijalnih infrastrukturnih usluga glavni razlog neadekvatnog učešća.

Broj Neformalnih Naselja	Ukupna površina zona u ha	Broj kuća	Broj stanovnika	Gustina(s/ha)
3	6.10	89	400	65,5

Neformalna Naselja	Ukupna površina zona u ha	Broj kuća	Broj stanovnika	Gustina(s/ha)
Štrpce	1,80	35	157	87,2
Berevce	1,60	22	99	61,8
Gotovuša	2,70	32	144	53,3

		Prioritet za intervenciju			Plan koji to rešava			Veličina			Urbani/ruralni kontekst		
Nr.	Naselje/ime	AŠ/AM/AGJ			ORP/URP/URPl			M/ S/ V			U/UR/R		
1	Štrpce	X			X			X			X		
2	Berevce	X			X			X					X
3	Gotovuša	X			X					X			X

Tablica 68 Karakteristike Neformalnih Naselja (drugi deo)

AŠ - Kratkoročni ORP - Opštinski razvojni plan v - Mali U - Urban

AM - Srednjoročni URP - Urbanistički plan razvoja m - Srednji UR - Urban Rural

AGJ - Dugoročni URPl - Urbanistički regulacioni plan M - Veliki R - Ruralni

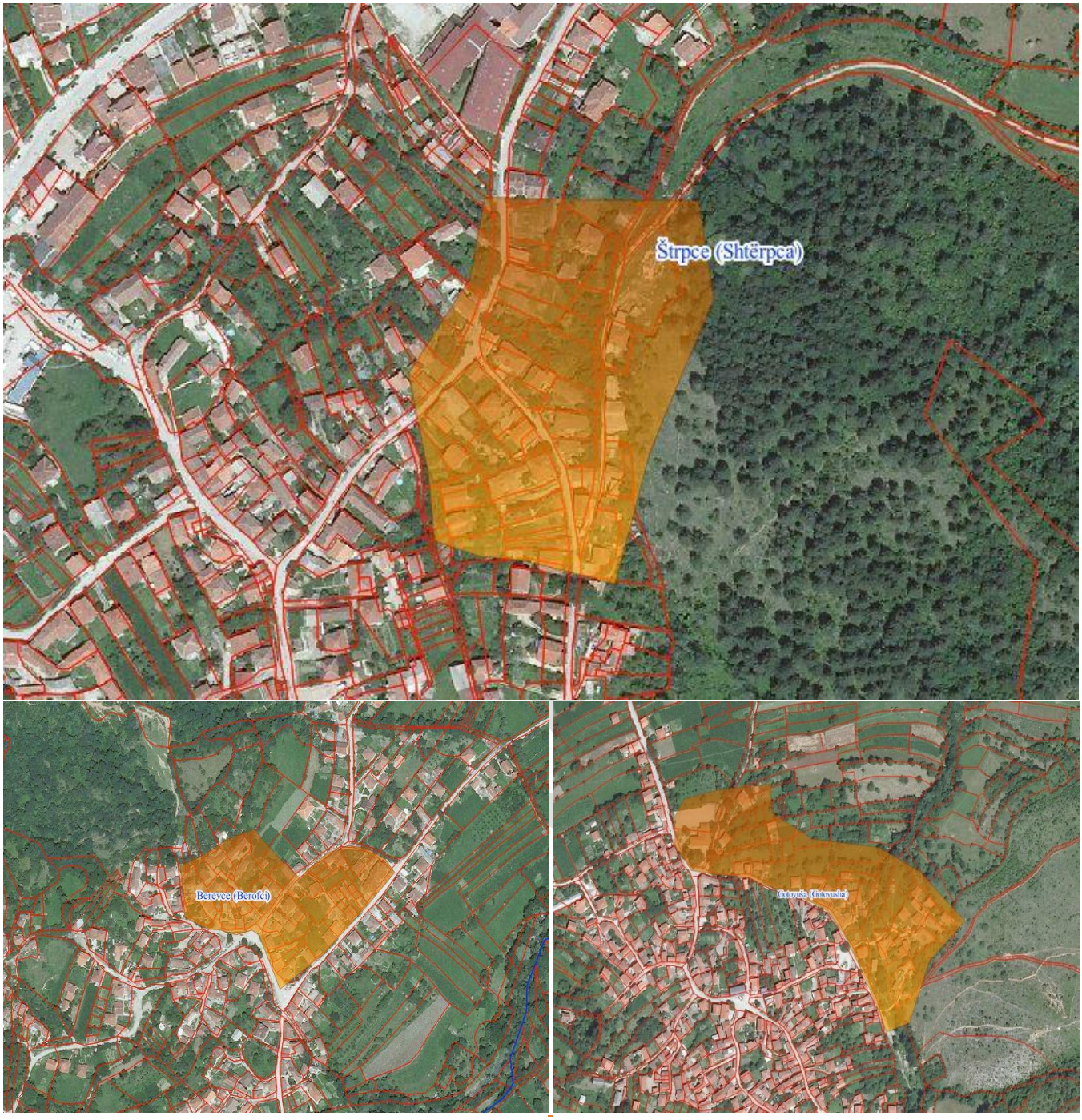

Figure 1. Položaj 3 Neformalna Naselja u Opštini Štrpce

2.9.7 Izgradnje bez dozvole

U Registru neovlašćene gradnje Opštine Štrpce, upisano je preko 530 slučajeva[10], kao objekti I i II kategorije, prema Zakonu o Tretiranju Neovlašćene Gradnje br. 04/L-188 iz 2014. godine. o nedozvoljenoj gradnji očekuje se da će se pozabaviti novim Zakonom na snazi, Zakonom br. 06/L-024.

Sobzirom da za građevine bez dozvole imamo nerešena vlasnička pitanja, odnosno vlasništvo sa različitim nosiocima, zatim za građevine bez dozvole, identifikovane u imovini u opštinskom vlasništvu, opština Štrpce, tokom tretiranjamana VBJ, mora da sarađuje sa Skupštinom opštine Štrpce (ako eventualno postoje), u odnosu na imanja koja se eventualno nalaze u opštinskom vlasništvu, kao i koordiniraju aktivnosti u slučaju regulacije VBJ.Za građevine bez dozvole identifikovane u društvenoj imovini (ako eventualno postoje), opština Štrpce, tokom tretmana VBJ, mora da sarađuje sa KAP (na regionalnom i centralnom nivou), u vezi sa imovinom koja se eventualno koji se nalaze u imanjima u društvenoj svojini, kao i koordiniraju aktivnosti u slučaju regulacije VBJ. Neovlašćena gradnja identifikovana u društvenoj imovini, u skladu sa važećim zakonima, Zakonom br. 04/L-034 za Kosovsku agenciju za privatizaciju, upravljaju i rukovode pod mandatom KAP-a.

2.10 STANOVANJE

Stanovanje, kao glavna funkcija svakog naselja, ključno je za društvenu stabilnost, zdravu životnu sredinu, dobro zdravlje i za ljudsko blagostanje uopšte.

Kao najveći korisnik prostora kao osnovne delatnosti naselja, utiče na tok ukupnog razvoja društva i važna je komponenta ekonomsko-socijalnog razvoja, odnosno životnog standarda građana uopšte.

Urbano područje Štrpca karakteriše veća gustina od ruralnih područja i ta gustina je oko 56,13 b / km². Ova gustina je veća nego u ruralnim područjima, ali niska za urbane oblasti.

Inventar Stanovanja

Prema postojecim informacijama, osnovne informacije stanovanja su u datoj tabeli:

Samostojeća kuća	Višestambeno stanovanje (deo kolektivnih zgrada)	Ukupno
4,688	69	4,757

Tablica 69 Ukupan broj stambenih jedinica podeljen brojem stambenih jedinica, 2022

U sledećoj tabeli prikazan je broj stambenih zgrada podeljenih po nekoliko kategorija u svim naseljima opštine Štrpce.

NASELJA	PORODIČNA KUĆA	STAN	POVRŠINA (m²)	PROSEK (m²)
BEREVC/BEREVCE	251	10	28,747	110.14
BROD	401	0	50,992	127.16
DONJA BITINJA	160	1	19,718	122.47
DRAJKOVCE	375	0	50,600	134.93
GORNJA BITINJA	120	0	12,257	102.14
GOTOVUŠA	312	0	35,616	114.15
IŽANCE	17	0	1,462	86.00
JAŽINCE	205	0	20,518	100.09
KAŠTANJEVO	70	0	4,600	65.71
SEVCE	206	0	17,857	86.68
ŠTRPCE	941	37	122,370	125.12
SUŠIĆE	43	0	3,437	79.93
VIČA	69	1	7,749	110.70
VRBEŠTICE	822	10	114,696	137.86
FIRAJA	261	0	29,300	112.26

[10] Broj neovlašćene gradnje u Opštini Štrpce, iz Državnog registra neovlašćene gradnje Ministarstva unutrašnjih poslova i veza, za Štrpce

BREZOVICA	435	10	51,200	115.06
Ukupno	***4,688***	***69***	***571,119***	***108,15***

Tablica 70 Broj kuca i stanova po naseljima

Prema podacima iz poreske liste na imovinu iz 2022. godine, u opštini Štrpce ima oko 4,757 stambenih objekata (uzeti u obzir porodične kuce i stanovi) u vidu individualnih kuća i stambenih jedinica. Opština Štrpce ima 14 sela i sva sela su naseljena. U samom gradu Štrpce ima 978 stambenih objekata, od kojih vise od 95% su porodicne kuće ili kuće u nizu.

Analiza postojećeg stanja stambenih naselja pokazuje da prosečno jedna porodica u opštini Štrpce živi na oko 108 m². Ako uzmemo u obzir da prosečna porodica u Štrpce ima oko 4 do 5 članova, onda su ispunjeni kriterijumi za pogodan životni prostor izračunat kao prosek.

Sela u Opstini Štrpce su dosta naseljena. Selo sa najviše stanovnika je selo Vrbeštice sa oko 832 stammbenih objekata (kuce i stanovi) što je skoro kao sam grad Štrpce.

Od 14 sela Štrpca, 50% sela, odnosno 7 sela ima preko 200 kuća, što se smatra poprilićnim brojem kuća za jedno selo. U ovih 14 sela ima ukupno 2,.562 stambene objekata.

U nastavku se nalazi tabela sa informacijama o celokupnim objektima koji se nalaze u opštini:

Katastarska zona	**Kuća**	**Stan**	**Drugi stambeni objekat**	**Prodavnica**	**Restoran**	**Radionica**	**Garaža**	**Drugi komercijalni objekat**	**Drugi poljoprivredni objekat**
BEREVCE	251	10	2	13	6	4	0	6	2
BROD	401	0	0	12	0	4	1	0	6
DONJA BITINJA	160	1	0	6	0	1	0	1	2
DRAJKOVCE	375	0	1	13	4	1	0	1	0
GORNJA BITINJA	120	0	0	4	0	0	0	2	0
GOTOVUŠA	312	0	0	17	0	0	0	2	0
IŽANCE	17	0	0	0	0	0	0	0	1
JAŽINCE	205	0	1	9	0	0	0	4	0
KAŠTANJEVO	70	0	0	0	0	0	0	0	0
SEVCE	206	0	0	14	0	0	0	1	0
ŠTRPCE	941	37	0	104	12	5	1	8	0
SUŠIĆE	43	0	0	2	0	0	0	0	0
VIČA	69	1	0	1	0	0	0	0	0
VRBEŠTICE	822	10	1	31	7	2	0	6	1
FIRAJA	261	0	0	0	0	0	0	0	0
BREZOVICA	435	10	0	0	0	0	0	0	0
Total	3,992	69	5	226	29	17	2	31	12

Tablica 71 Izgradjeni objekti u opštini Štrpce (prvi deo)

Katastarska zona	**Bazen**	**Fabrika**	**Hotel**	**Kancelarija**	**Garaža**	**Skladište**	**Poljoprivredni objekat**	**Štala**
BEREVCE	0	3	0	2	0	1	0	0
BROD	0	5	0	5	0	0	0	6
DONJA BITINJA	0	3	0	1	0	5	0	0
DRAJKOVCE	1	0	0	0	0	2	0	1
GORNJA BITINJA	0	0	0	0	0	0	0	0
GOTOVUŠA	0	0	0	0	0	0	0	0

IŽANCE	0	0	0	0	0	0	0	0
JAŽINCE	0	0	0	0	0	0	0	0
KAŠTANJEVO	0	0	0	0	0	0	0	0
SEVCE	0	0	0	0	0	1	0	0
ŠTRPCE	0	3	0	26	1	8	0	0
SUŠIĆE	0	0	0	0	0	0	0	0
VIČA	0	1	6	5	0	0	2	0
VRBEŠTICE	0	0	0	0	0	0	0	0
FIRAJA	0	0	0	0	0	0	0	0
BREZOVICA	0	0	0	0	0	0	0	0
Total	**1**	**15**	**6**	**39**	**1**	**17**	**2**	**8**

Tablica 72 Izgradjeni objekti u opstini Štrpce (drugi deo)

Na osnovu službenog popisa stanovništva iz 2011. godine, stambene jedinice se nalaze u urbanom i ruralnom području:

Vrsta stanovanja	**Ukupno**			**Urbano**			**Ruralno**		
	Stanovi	**Domaćinstava**	**Ljudi**	**Stanovi**	**Domaćinstava**	**Ljudi**	**Stanovi**	**Domaćinstava**	**Ljudi**
Štrpce	1,480	1,485	10,771	341	341	2,440	1,139	1,144	5,684
Obični stanovi	1,456	1,461	10,700	339	339	2,430	1,117	1,122	8,267
Druga vrsta stanovanja	24	24	71	2	2	7	22	22	64

Tablica 73 Apartmani po vrsti, statusu naseljenosti i vrsti naselja u urbanom području

Tipologija stanovanja u opštini je relativno slična na nivou države. Najčešće su to porodične kuće, dok se kuće sa dvostrukim i nižim redovima čini manje pogodnima za stanovanje.

	Tip zgrade					
	Ukupno	**Samostojeća kuća, izdvojen u sebe**	**Dvojna kuća**	**Red kuća (sa najmanje tri priložena ili susedna stana, svaki sa zasebnim izlazima)**	**Zgrada ili blokovi apartmana**	**Drugo**
Štrpce	1,355	1,292	47	9	5	2
Urbano	291	252	29	6	4	-
Ruralno	1,064	1,040	18	3	1	2

Tablica 74 Prostorni opseg (ha) i broj stambenih zgrada (br.) po jedinici

Uslovi stanovanja

U nastavku je analizirana situacija sa javnim uslugama u nekoliko sektora

	Sistem snabdevanja vodom					
	Ukupno	**Snabdevanje od javne sluzbe**	**Snabdevanje od drugih izvora**	**Sistem snabdevanja unutar zgrade**	**Sistem snabdevanja izvan zgrade**	**Bez sistema za snabdevanje vodom**
Objekti stanovanja	1,480	830	625	3	10	2
Broj stanovnika	10,771	3,139	3,706	7	17	9

Tablica 75 Sistem snabdevanja vodom

	Sistem kanalizacije				
	Ukupno	**Kanalizacija povezana u javnu mrezu**	**Kanalizacija povezana u privatnu mrezu**	**Ostale metoda povezivanja kanalizacije (septicka jama, reka)**	**Bez sistema za kanalizaciju**
Objekti stanovanja	1,480	599	458	404	19
Broj stanovnika	10,771	2,212	2,770	1,885	82

DRAFT

Tablica 76 Sistem kanalizacije

	Sistem grejanja					
	Ukupno	**Drva**	**Ugalj**	**Nafta/mazut**	**Elektricna energija**	**Ostala vrsta grejanja**
Objekti stanovanja	1,480	1,447	4	16	13	0
Broj stanovnika	10,771	6,832	13	74	30	0

Tablica 77 Sistem grejanja

2.10.1 Socialno stanovanje

U Štrpce su sagrađena 4 kolektivna stambena objekta koja su namenjena za socijalno stanovanje. Ovi objekti su sagradjeni 2012 godine i nalaze se u selu Donja Bitinja blizu Štrpca. Stambeni objekti su izgrađeni na površini od 31,7 ari. U svakom od ova 4 kolektivna stambena objekta nalazi se 20 stambenih jedinica, što na 4 stambena objekta predstavlja ukupan broj od 80 stambenih jedinica. Površina svake stambene jedinice iznosi 75.00 m². U okviru svake stambene jedinice nalazi predsoblje, kuhinja sa trpezarijom i dnevnim boravkom, dve spavaće sobe i kupatilo. Takodje, svakoj stambenoj jedinici pripada i podrumski prostor, kao i jedno parking mesto.

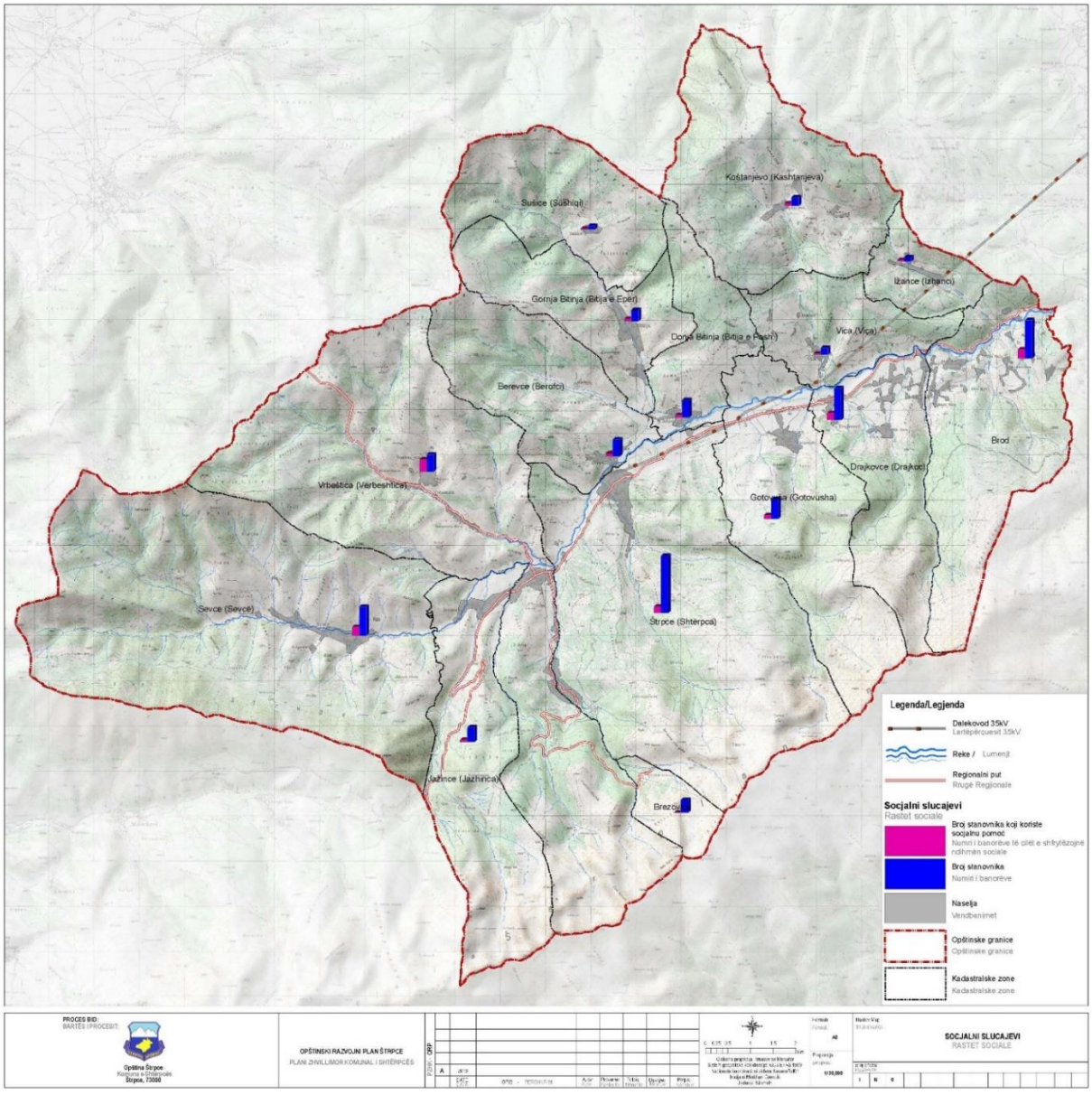

Mapa 43 Socijalni slučajevi u opštini Štrpce, Izvor: Plan razvoja opštine Štrpce 2011

2.11 TRENUTNA UPOTREBA ZEMLJIŠTA

U opštini Štrpce, procenjuje se da je 67,50% ove površine šumsko zemljište i 30,10% poljoprivredno zemljište, ove površine su veće po teritoriji. U nastavku su prikazane sve postojeće upotrebe teritorije opštine Štrpce u smislu površine po hektaru kao iu procentima. U nastavku su predstavljene oblasti trenutnog korišćenja zemljišta prema HILUCS-u:

Upotreba zemlista prema HILUCS	**Površina (ha)**	%
Terciarna proizvodnja/ Drustvene usluge	17.91	0.07%
Primarna proizvodnja / Poloprivreda	7452.43	30.10%
Terciarna proizvodnja/ / Kulturno-zabavne i rekreativne usluge / Otvoreni prostor Rekreatvne	1.10	0.004%
Primarna proizvodnja / Sumarstvo / Šumarstvo zasnovano na srednjoj ili dugoj rotaciji	16713.77	67.50%
Stanovanje /Trajno stanovanje /prebivaliste	576.48	2.33%

Tablica 78 Površina i procenat izgrađenih površina prema HILUCS kategorijama

Ukupna površina opštine Štrpca je 24762,2 ha. Iskorištavanje prostora za naselja sa stalnim prebivalištem i za razvoj sekundarnih i tercijarnih delatnosti (osim, delimično turizma) ostvaruju se, uglavnom, unutar ovih 16 naselja (uključujući turističko naselje / selo Brezovica).

Planinska područja tradicionalno se koriste prvenstveno za stočarsku proizvodnju, a u manjoj meri za poljoprivrednu proizvodnju. Ovaj nalaz se odnosi i na opštinu Štrpca, s obzirom na to da se njena teritorija nalazi na nadmorskoj visini od oko 640 do 2597 m, sa pašnjacima i livadama, površinama voća i useva i obradive zemlje.

Na osnovu ovih informacija može se zaključiti da postoje povoljni uslovi za razvoj poljoprivrede u opštini Štrpca . Do izvesne mere je ovaj zaključak logičan samo kada je reč o uslovima za razvoj poljoprivredne proizvodnje. Ovde mislim na proizvodnju sa učešćem, pre svega, seoskih poljoprivrednih porodica koje se bave tim aktivnostima da bi zadovoljila sopstvene potrebe, a na kraju i da bi proizveli poljoprivredne viškove namenjene lokalnom tržištu. Za ovaj način poljoprivredne proizvodnje stanovnici su koristili sledeća područja:

- Za stočarstvo je korišćeno 10.985,2 ha (45,8% ukupnog plodnog zemljišta, odnosno 44,4% ukupne površine opštine).
- Za proizvodnju useva korišćeno je 2.464.0 ha (10.3% ukupne plodne zemlje, odnosno 10.0% ukupne površine opštine).
- Za proizvodnju voća / voćnjaka (i vinograda) korišćeno je 203,5 ha (0,8% ukupne plodne zemlje, odnosno nešto manje od 0,8% ukupne površine opštine).

Ukupna površina poljoprivrednog zemljišta je 13.652,7 ha, što predstavlja 55,15% ukupne površine.

Kada su u pitanju šumske površine, proizvodnja drvne mase biološki se realizuje na ukupnoj površini od 10 574,4 ha, ili na 42,7% teritorije opštine Štrpca . Od toga, mali deo šumske površine je privatna (842,1 ha ili 7,96%), dok je većina u javnom vlasništvu (9,732,3 ha, ili 92,04%).

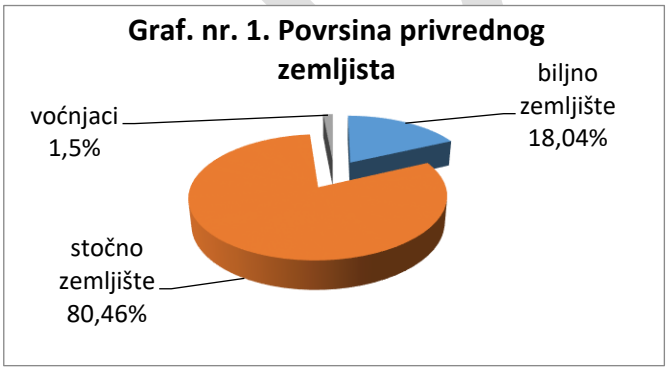

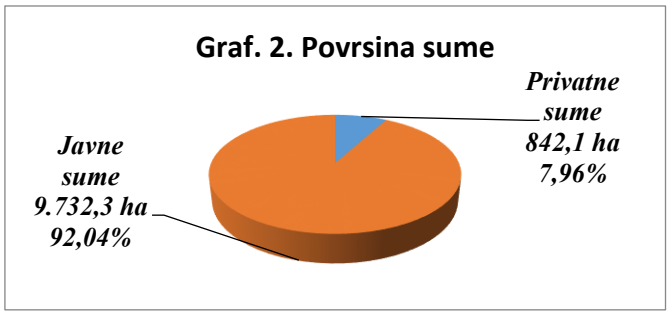

Grafikon 7 Površina privrednog zemljišta i sume

Upotreba zemljišta	**Pov. *ha***
Naselja	456.48
Kultura	0.42
Obrazovanje	3.09
Usluge	0.96
Sportski objekti	1.85
Zdravlje	0.71
Administracija	0.24
Ekonomske zone	14.27
Groblje	10.71
Kulturno nasleđe	3.61
Turistička područja	272
Šume	10057.64
Poljoprivreda	10178.82
Putevi	3759.51

Tablica 79 Upotreba zemljišta

Šumske površine se gotovo u potpunosti nalaze u područjima koja nisu pogodna za povrtarstvo i stočarstvo, što znači strane strme doline, obično izložene severu i geološka baza manje pogodna za formiranje kvalitetnijeg zemljišta. Šume leže na nadmorskoj visini od 640 m na obali Lepenaca do oko 2.200 m kod Ošljaka. Međutim, većina šuma nalazi se na visinama od 1.000 - 1.700 m na mačevima Šara, Ošljaka i planine Jezerc. Teren iznad 2.000 m (2.000 m) je bez šumskog pokrivača. U poslednje vreme (u poslednjih trideset godina) šume se postepeno šire u područja pogodna za poljoprivrednu proizvodnju i to u okrugu Štrpca, pa se ove površine manje koriste za poljoprivredu. Pošto je u opštini sve manje poljoprivrednog stanovništva, a na pašnjacima sve manje životinja (posebno ovaca) koje „pozitivno“ utiču na „oslobađanje“ prostora za širenje prirodnih šuma.

Kao opšte pitanje, pre svega za građevinske aktivnosti, rang vrednosti terena je osnova za izgradnju. Pored toga, stabilnost terena omogućava sve oblike građenja, koje takođe treba iskoristiti. Sveukupno, 10,771 stanovnika Štrpca naseljava, radi i razvija sekundarne i tercijarne aktivnosti u 16 naselja i koristi mrežu puteva za komunikaciju i teretni saobraćaj između sebe. Ukupna površina pod naseljima, putevima i drugom infrastrukturom nije veća od 423,0 ha. Ovo područje koje ukupno u neplodnom području zemljišta iznosi 36,4%, dok u opštini Štrpce ne više od 1,70%.

Na osnovu ovih podataka možemo pretpostaviti:

- Vrlo malo područje posvećeno je potrebama stanovanja i razvoju sekundarnih i tercijarnih aktivnosti, uključujući putnu mrežu;
- Pošto je upotreba površine u opštini Štrpca intenzivnija samo u 1/90 ukupne površine opštine;
- Pošto je gustina stanovnika u pomenutim oblastima 44 stanovnika po hektaru.

Ovde možemo zaključiti da u opštini Štrpca ima dosta zemlje za širenje naselja, pod uslovom da se to ne radi na vrednom i obradivom zemljištu oko naselja. Međutim, ako postoji potreba za izgradnjom najvećeg broja stambenih, infrastrukturnih, ekonomskih i socijalnih standarda, tada treba uzeti u obzir uključivanje oko 2,5 ha na svakih 100 novih stanovnika, uzimajući u obzir dinamiku demografskih promena , što neće predstavljati veliko opterećenje za kontinuirani i brzi razvoj društvene ekonomije u opštini Štrpca .

Teritoriju opštine Štrpca karakterišu prirodni uslovi koji su vredni za razvoj turizma. Oštre planine visoke do 2.600 m i sa izuzetno povoljnim stazama ka severu za razvoj zimskog i letnjeg turizma, vrednost je koja se do danas malo koristi. Lagane i atraktivne ski staze zimi i zelene staze za letnju rekreaciju visoke turističke vrednosti sa geo-morfološkim pojavama (visoki oštri vrhovi, strmi delovi, ledeničke / ledeničke doline itd.) I hidrološke doline (brojni izvori i potoci aktivni tokom leta) koji se svrstavaju u najvrednije krajeve u regionu.

Danas se za potrebe turizma u Štrpce koristi oskudna zemlja: hoteli, "Narcis", "Breza" i "Molika", restorani, odmarališta i drugi turistički objekti, uključujući desetine kilometara asfaltnog puta od Brezovice do Molika ne

zauzima više od 15 ha. Pored toga, periodično se za rekreativne potrebe leti, posebno zimi, koriste planinarske i skijaške staze na ukupnoj površini od oko 97,0 ha. U ukupnoj površini opštine, udeo ove površine varira samo oko 0,45%. Navedena područja se stoga mogu ubuduće proširiti za 10 ili više (jer postoji mnogo takvih vrsta terena) i bez rizika da se razvijaju i razvijaju ekonomske aktivnosti, uključujući šume i poljoprivredu (stoka).

DRAFT

3 PROCENA STANJA

3.1 NALAZI GEOGRAFSKI I ŽIVOTNE SREDINE

Procena stanja: Ona se zasniva na podacima opštinskog profila i rezultirala je prezentacijom trendova, potreba, projekcija, predviđanja i pretpostavki o budućnosti koja je od značaja za opštinu.

Takođe smo sproveli procenu situacije pregledom i procenom prednosti, slabosti, mogućnosti i rizika za opštinu Štrpce, koje ćete imati kontinuirano po tematskim oblastima. Ova procena nam je poslužila da definišemo potrebe i zahteve sektorskih razvojnih oblasti..

U kontekstu procene stanja, razmotreno je deset tematskih oblasti, a analiza se fokusirala na nekoliko oblasti relevantnih za opštinu. Takođe su analizirane susedne opštine, ciljevi i ciljevi na centralnom nivou i zahtevi normi tehničkog prostornog planiranja, kao i identifikovanje izazova sa njihovim prostornim implikacijama.

Metodologija za procenu situacije je prihvatanje i pregled ključnih nalaza i pretpostavki koje su svi učesnici prihvatili u pogledu: različitih geografskih i ekoloških nalaza; demografski trendovi i prognoze; stanje svakog sektorskog sektora i njegove potrebe; zahtevi i mogućnosti za razvoj; identifikovanje prostornih implikacija za opštinu; identifikovanje potreba da se reši i ispuni kako bi se prevazišli ključni izazovi prostornog razvoja. Ključni nalazi, zaključci i pretpostavke koje su prihvatile sve zainteresovane strane iskorišćeni su za stvaranje osnova za izradu Okvirnog prostornog razvoja i prioriteta strateškog razvoja.

Podaci o tematskim oblastima i trendovima koje smo izneli u proceni stanja biće uzeti u obzir u svim ostalim delovima MDP-a. Nalazi i evaluacije su strukturirani po tematskim oblastima:

- Procena stanja pregledava i procenjuje podatke o projekcijama stanovništva, prognozama ekonomskog stanja, budućim potrebama stanovanja i kretanju ljudi, dobara i usluga duž specifičnih komunikacionih puteva.
- Procenom stanja se ispituju i procenjuju snage, slabosti, prilike i rizici za opštinu koji definišu potrebe i zahteve područja razvoja sektora.
- Procena stanja uključuje razmatranje specifičnih tematskih oblasti relevantnih za opštinu, kao i sa susednim opštinama, centralnog nivoa i tehničkih normi prostornog planiranja.
- Procena stanja usredsređena je na prepoznavanje izazova u vezi sa tematskim oblastima, s posebnom pažnjom na njihove prostorne implikacije.
- Slede navedeni glavni izazovi postojećeg stanja u opštini:

Neplanirani razvoj i visoka stopa nezaposlenosti

- Sav razvoj u opštini je obavljen bez institucionalnog planiranja, duplirani su kapaciteti i nisu iskorišćeni lokalni resursi i potencijali za održivi poljoprivredni razvoj.
- Odredite načine institucionalizaciji (kontrole) ovog razvoja i planirajte budući razvoj na osnovu lokalnih potencijala.

Neracionalna upotreba prostora

- Nepovratan gubitak poljoprivrednog zemljišta (iako je poljoprivrednog zemljišta malo, najveći deo građevine izgrađen je na poljoprivrednom zemljištu).
- Loš kvalitet životne sredine (nedostatak centralnog grejanja i upotreba alternativnih izvora, nedostatak sakupljanja otpada u javnim službama, prečišćavanje otpadnih voda, itd.).
- Odredite kako poboljšati javne usluge da bi se poboljšao kvalitet životne sredine.

Loša tehnička infrastruktura

- Loš kvalitet tehničke infrastrukture u urbanim i ruralnim sredinama;
- Nedostatak tretmana otpadnih voda i mešanja otpadnih voda sa atmosferskim;
- Nedostatak mreže za navodnjavanje poljoprivrednog zemljišta;
- Loš kvalitet sliva vode i drugih akumulatora.

Opasnost od uništavanja prirodne nasleđa

- Rizik od uništavanja prirodnog nasleđa (s obzirom na visoke vrednosti planine Šare)

DRAFT

- Planiranje upotrebe vrednosti i zaštita kulturnog nasleđa za buduće generacije.
- Nizak nivo zdravstvenih i socijalnih usluga
- Nizak nivo (nezadovoljavajućim i zašto takođe imamo sekundarnu zdravstvenu zaštitu) zdravstvenih i socijalnih usluga u urbanim sredinama, posebno u ruralnim područjima.
- Mogućnosti za unapređenje usluga uopšte, s prioritetom usluga bližim naseljima

Standardi, norme i principi

- Velika većina prostornih kretanja izvedena je izvan standarda, pa je primena obaveznih normi i principa teško izvršiti.
- Van-standardna gradnja bez kriterijuma za područje Brezovice sama je po sebi problem i teško je rešiv.

3.2 DEMOGRAFSKI TRENDOVI I PROGNOZE

3.2.1 Dinamika stanovništva

U procesu pripreme Opštinskog razvojnog plana (OPP) opštine Štrpce, neophodno je razumeti trendove, potrebe, projekcije, prognoze i pretpostavke za budućnost opštine. Analizom i procenom podataka Profila opštine, stvorili smo jasnu sliku o trenutnoj situaciji i identifikovali glavne izazove koji zahtevaju rešenja u okviru ovog plana.

Važan aspekt u proceni situacije je uključivanje svih relevantnih aktera u proces pripreme OPR. Sprovođenjem sveobuhvatne analize i uzimajući u obzir podatke Kosovske agencije za statistiku, kao i alternativne zvanične izvore, obezbedili smo da će razvojni plan odražavati potrebe i očekivanja svih učesnika.

Pored toga, naša analiza je uključila procenu prednosti, slabosti, mogućnosti i pretnji za opštinu Štrpce. Ova procena nam je omogućila da definišemo sektorske razvojne prioritete i zahteve, koji će biti obrađeni prema sledećim tematskim oblastima plana.

Ključni element u procesu planiranja bila je analiza broja stanovništva, koja se uglavnom zasniva na podacima popisa. Na Kosovu, a posebno u opštini Štrpce, nedostatak kompletnog popisa stanovništva u periodu 1991–2011 stvorio je poteškoće za prostorno i razvojno planiranje. U tom smislu, podaci iz popisa stanovništva i domaćinstava iz 2011. predstavljaju pouzdan izvor za odraz stvarnog stanja na terenu.

U poslednje dve decenije, kako na republičkom, tako i na opštinskom nivou, nije zabeležen rast stanovništva u odnosu na trendove iz prethodne tri decenije. Ovakva situacija ukazuje na trend stagnacije ili opadanja broja stanovnika, što treba uzeti u obzir u svim aspektima planiranja budućeg razvoja. ORP opštine Štrpce ima za cilj da odgovori na ove izazove i stvori održivu platformu za društveni, ekonomski i prostorni razvoj opštine, odražavajući potrebe građana i obezbeđujući integrisani pristup budućnosti.

U proceni situacije u procesu pripreme Opštinskog Razvojnog Plana Opštine Štrpce, veoma je važno razumeti trendove, potrebe, projekcije, prognoze i buduće pretpostavke za opštinu Štrpce. Ispitivanjem i evaluacijom podataka Opštinskog profila, bolje smo upoznali trenutno stanje opštine i identifikovali glavne probleme koji se moraju rešiti u razvojnom planu.

U proceni situacije bilo je važno uzeti u obzir sve aktere uključene u proces pripreme ORP. Dajući široku procenu i uzimajući u obzir sve podatke Agencije za statistiku Kosova, kao i druge alternativne podatke iz drugih zvaničnih izvora, obezbedili smo da će Panel za razvoj opštine Štrpce biti u skladu sa potrebama i zahtevima svih učesnika.

Za više, izvršili smo procenu situacije ispitivanjem i procenom prednosti, slabosti, mogućnosti i rizika za opštinu Štrpce, koje ćete imati kontinuirano prema tematskim oblastima. Ova evaluacija nam je poslužila da definišemo potrebe i zahteve sektorskih razvojnih oblasti. Podaci o broju stanovnika uglavnom se dobijaju iz popisa stanovništva. Na Kosovu, a posebno u Štrpcu, od 1991-2011. godine nedostajali su podaci o broju stanovništva, zbog nedostatka registracije stanovništva s jedne strane i nedostatka registracije mehaničkih kretanja sa druge strane. Podaci koji ispunjavaju uslove za prostorno planiranje i predstavljaju realno stanje na terenu su podaci popisa stanovništva i domaćinstava iz 2011. godine.

DRAFT

U ove poslednje dve decenije, i Kosovo i opština Štrpce nisu imali porast stanovništva u poređenju sa trendovima iz prethodnih godina (pre tri decenije). Ovakva situacija nam je dala do znanja da imamo posla sa smanjenjem ili stagnacijom stanovništva na nivou države i opština.

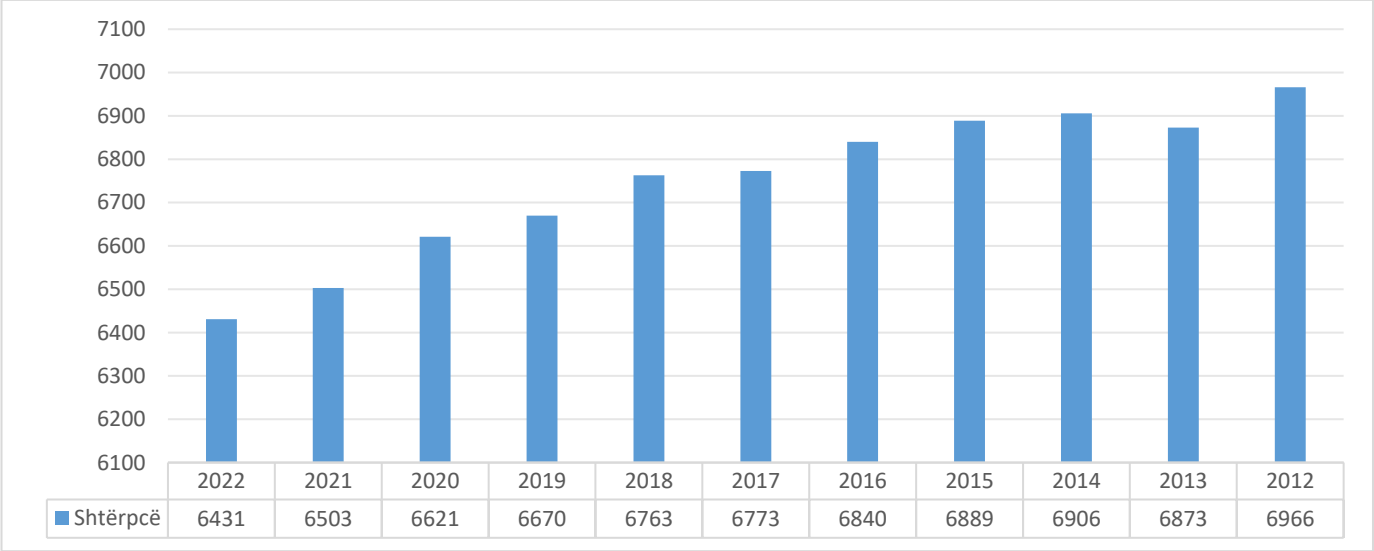

Grafikon 8 Stanovništvo (promene) opštine Štrpce po godinama, Izvor: Statistički godišnjak Republike Kosovo 2023

Posle 60-ih ili 70-ih godina imamo izraženiji porast stanovništva kao rezultat smanjenja stope mortaliteta, a sa druge strane, natalitet ostaje visok i kao rezultat toga imamo veću stopu prirodnog priraštaja. Opština Štrpce ima ukupno 16 naselja, od kojih su 15 sela i sam grad Štrpce. Ova naselja imaju značajne razlike u pogledu broja stanovnika.

Čak je i opština Štrpce, kao i mnoge druge opštine na Kosovu, tokom godina iskusila depopulaciju ruralnih područja i migraciju ka urbanoj oblasti. Došlo je do značajnog procenta depopulacije ruralnih područja i veruje se da će se i dalje dešavati kao rezultat procesa urbanizacije i spoljnih migracija. Urbanizacija u gradu je rezultirala rastom glavnog urbanog dela i okolnih područja.

Godina	**1981**	**1991**	**2011**	**2024**
Naselja				
Beroce	876	792	287	336
Gornja Bitinja	568	602	329	574
Donja Bitinja	669	741	383	735
Brezovica	328	445	68	70
Brod	1350	1608	1680	2551
Drekoc	182	193	106	119
Firaja	926	980	1103	1677
Gotovuša	985	986	445	504
Ižanc	222	277	89	102
Jažince	731	644	162	188
Kaštanjevo	448	451	123	136
Sevce	1222	1283	176	202
Susice	280	268	74	87
ŠTRPCE U	1966	2200	1265	2440
Vrbeštica	925	790	450	615
Viča	437	452	209	435
Ukupno	12115	12712	6949	10771

Tablica 80 Broj i procenat stanovništva prema naseljima u godinama 1981, 1991 i 2011 i 2024 sa zadnje registracije stanovništva, Statistički godišnjak Republike Kosovo 2024

Prema gore navedenim podacima, imali smo kretanje stanovništva prema urbanim sredinama i postoji i dalje, što omogućava bolje socijalne uslove. Da bismo analizirali trenutno stanje razvoja stanovništva, oslanjamo se na popise, analize i procene veličine stanovništva tokom godina. Kada se baziramo na osnovnom i rangiranom indeksu rasta stanovništva u opštini Štrpce, uočavamo periode kada je došlo do izraženijeg porasta.

Godine popisa Stanovništva	Br. Stanovništva	Osnovni Indeksi	Redni Indeksi
1961	9573	100	100
1971	11664	122	122
1981	12115	127	104
1991	12712	133	105
2011	6949	73	55
2021	6503	68	94
2024	10771	112	165

Tablica 81 Broj stanovništva prema osnovnom i serijskom indeksu u opštini Štrpce

Na osnovu podataka ASK-a, došlo je do većeg porasta stanovništva u opštini Štrpce u godinama 1981-1991, a zatim se nastavio sa značajnim smanjenjem broja opšte populacije. Dok, od 1991. do 2011. godine, stanovništvo Štrpca se smanjilo u ukupnom broju. Posle 1991. godine rast stanovništva stagnira. Na osnovu evidencije popisa stanovništva iz 2011. godine, broj stanovnika u opštini Štrpce je smanjen za približno 45,33%, ili 5763 stanovnika, u poređenju sa procenom iz 1991. godine.

3.2.2 Struktura stanovništva po starosnim grupama

Starosna i polna struktura stanovništva predstavlja važnu komponentu u demografskom i ekonomskom razvoju jedne zemlje, koja utiče na sadašnjost i budućnost. Iz ove strukture potiču glavni kontingenti stanovništva, koji igraju odlučujuću ulogu u demografskim i socio-ekonomskim procesima. U demografskom smislu, ova struktura ima poseban značaj za biološku reprodukciju, određujući fertilni kontingent koji obezbeđuje kontinuitet populacije. Dok u socio-ekonomskom aspektu utiče na stvaranje radne snage, koja čini glavni stub ekonomskog razvoja društva. Struktura stanovništva po polu i starosti je takođe važna za analizu drugih demografskih i socio-ekonomskih karakteristika, kao što su aktivnost, zanimanje, obrazovanje i ekonomske aktivnosti, što omogućava potpunu sliku dinamike stanovništva. Mlađe starosne grupe (0-14 godina) značajno dominiraju u ukupnom sastavu stanovništva u opštini. Ova činjenica je važan pokazatelj, jer ove starosne grupe predstavljaju buduću bazu fertilne populacije, obezbeđujući stabilan izvor nivoa fertiliteta. Dobro švaćena struktura stanovništva prema starosti i polu je fundamentalna za kreiranje održivih demografskih i ekonomskih politika, osiguravajući razvoj i sveukupno blagostanje zajednice.

	0-4	5-9	10-14	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-55	56-59	60-64	65-69	70-74	75-79	80-84	85+	Ukupno
Zensko	235	256	289	336	348	306	315	344	348	345	349	354	317	353	313	178	102	53	5141
Musko	311	303	351	384	401	362	397	407	365	412	357	351	339	347	260	146	97	40	5630
Ukupno	546	559	640	720	749	668	712	751	713	757	706	705	656	700	573	324	199	93	10771

Tablica 82 Struktura stanovništva po starosnim grupama

Struktura stanovništva prema starosnoj i polnoj pripadnosti je od velikog značaja za demografski, ekonomski i društveni razvoj, iz koje proizilaze ključni kontigenti stanovništva koji utiču na demografski i socio-ekonomski razvoj.

Oko 22,88% stanovništva u opštini su mladi, odnosno pripadaju starosnoj grupi od 0-19 godina. Dok starosna grupa od 20-39 godina čini preko 26,73% stanovništva, starosna grupa od 40-65 godina obuhvata oko 32,83% stanovništva. Strukturne analize starosne grupe pokazuju da Štrpce ima oko 49,61% stanovnika ispod 39 godina.

3.2.3 Prirodna kretanja stanovništva

Prirodno kretanje stanovništva Kosova i opštine Štrpce predstavlja veoma karakterističnu komponentu. Oni su rezultat političkih okolnosti i društveno-ekonomskih uslova kroz koje su prošlo Kosovo i Štrpce, gde je prirodni priraštaj stanovništva išao ka smanjenju. Međutim, trenutni trend prirodnog porasta stanovništva na Kosovu je pozitivan u poređenju sa zemljama regiona i zemljama EU. Kosovo, kao i opština Štrpce, i dalje ima pozitivan trend prirodnog priraštaja, međutim, sa tendencijom smanjenja. Prirodni priraštaj stanovništva Kosova kao i opštine Štrpce do 90-ih godina 20. veka, uprkos nekim fluktuacijama, bio je visok. Posle 2000. godine, vrlo brzo je počeo da opada, kao posledica emigracije, odlaganja brakova i drugih faktora. čije se posledice osećaju i sada. Stanovništvo opštine Štrpce je u 2018. godini imalo prirodni priraštaj od oko 1,002% ili u apsolutnim brojevima (187 stanovnika), što je nešto niže od kosovskog proseka (1,02%) i ukazuje na jednostavan porast stanovništva i u odnosu na prethodne godine i u narednim godinama postoji tendencija smanjenja prirodnog priraštaja stanovništva. Glavni faktori koji su uticali na smanjenje prirodnog priraštaja stanovništva su unutrašnje i spoljne migracije, visok mortalitet, socio-ekonomsko stanje, obrazovanje itd. Smanjenje prirodnog priraštaja stanovništva ima za posledicu debalansiranje demografskih struktura, efekte na rast treće starosne grupe, gubitak radne snage, smanjenje broja studenata itd. 002% ili u apsolutnim brojevima (187 stanovnika) što je nešto niže od proseka Kosova (1,02%) i što ukazuje na jednostavan porast stanovništva i u poređenju sa prethodnim godinama postoji tendencija smanjenja prirodnog priraštaja stanovništva. u narednim godinama. Glavni faktori koji su uticali na smanjenje prirodnog priraštaja stanovništva su unutrašnje i spoljne migracije, visok mortalitet, socio-ekonomsko stanje, obrazovanje itd. Smanjenje prirodnog priraštaja stanovništva ima za posledicu debalansiranje demografskih struktura, efekte na rast treće starosne grupe, gubitak radne snage, smanjenje broja studenata itd.

Godine	*Rodjenja*	*Smrti*	*Prirodno povecanje*
2017	90	137	-47
2018	135	115	20
2019	85	138	-53
2020	132	172	-40
2021	129	170	-41

Tablica 83 Prirodna kretanja stanovništva (ASK)

Izvor: Popisi stanovništva na Kosovu, 2011, dok podaci za godinu 2017-2021 iz Procene stanovništva, Kosovska agencija za statistiku.

Iz tabele se vidi da prirodni priraštaj stanovništva ima negativan saldo od 2017. godine, gde se to dešavalo kao posledica unutrašnjih i spoljnih migracija, visokog mortaliteta, socio-ekonomskog stanja, obrazovanja itd. Na osnovu procene stanovništva za 2021 koju je objavio ASK, opština Štrpce ima ukupno 6503 stanovnika, što je 446 stanovnika manje stanovnika u odnosu na popis iz 2011. godine.

3.2.4 Mehanička kretanja stanovništva

Na osnovu evidencije Agencije za statistiku Kosova (objavljene 2020. godine), Štrpce je zabeležilo negativan saldo nacionalne migracije od 11% i međunarodne migracije od 2%. Na osnovu podataka ASK za 2014. godinu, ukupno 609 stanovnika opštine Štrpce živi u inostranstvu, što predstavlja nizak procenat od 8,76%, od čega 247 stanovnika su žene i 362 stanovnika su muškog pola.

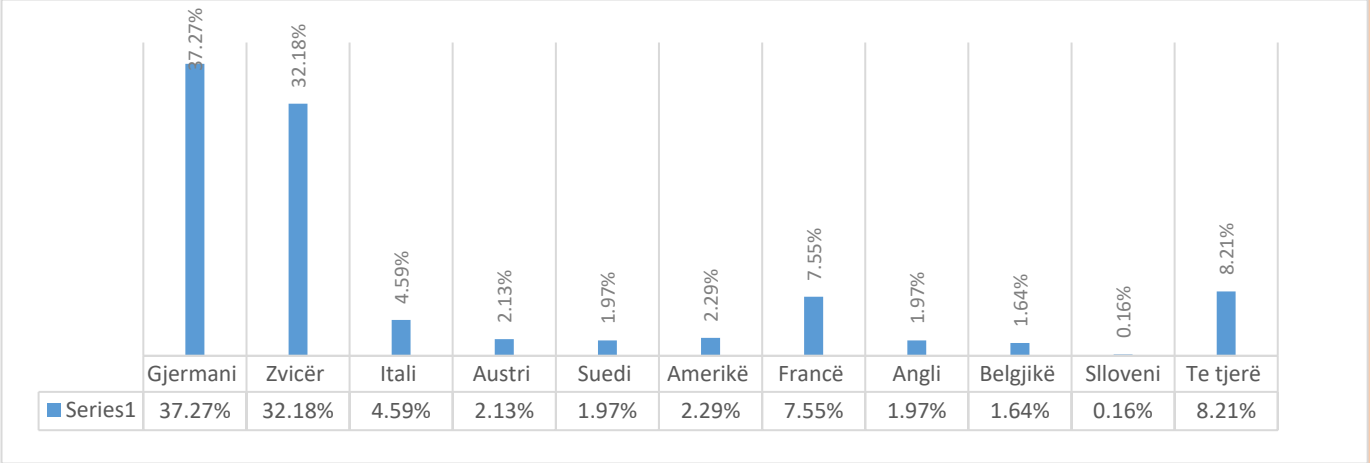

Grafikon 9 Migracija Stanovništva prema starosti

Opština Štrpce je među opštinama Kosova sa najnižom stopom migracije od ostalih opština na Kosovu. Zemlje u koje su se građani Štrpca najviše doselili su: Nemačka, Švajcarska, Francuska, Italija itd. Uvek prema istom izvoru (ASK, 2014), međunarodne migracije su se uglavnom dešavale i na nivou Kosova iu opštini Štrpce 90-ih i posle 2000. godine.

ŠTRPCE	*Procenjena Stanovništva (31.*	*Medjunarod na migracija-*	*Medjunarod na migracija-Emigracija*	*Medjunarod na migracija -Balanc Medjunarod ne migracije*	*Nacionalne migracije - Imigracije*	*Nacionalne migracije - Emigracije*	*Nacionalne migracije - Balanc*	*Ukupan bilans migracija na nivou*	*Ukupno stanovništvo i migracije*
2017[11]	6773	18	14	4	41	65	-24	-20	6820
2018[12]	6763	21	35	-14	39	55	-16	-30	6743
2019[13]	6670	19	43	-24	40	56	-16	-40	6723
2020[14]	6621	14	12	2	27	38	-11	-9	6661
2021[15]	6580	13	77	-64	32	45	-13	-77	6544

Tablica 84 Međunarodne migracije po godinama (ASK-2014)

Bilans međunarodnih migracija u opštini Štrpce je -1,8% (ASK, 2014), što je mnogo niže od ostalih opština. Što se tiče nacionalne migracije, opština Štrpce je ponovo rangirana među opštinama sa niskom stopom migracije. Bilans nacionalnih migracija u opštini Štrpce je - 6,8% (ASK-2014). Bez obzira na međunarodnu i nacionalnu migraciju, građani koji su migrirali imaju nekretnine i posećuju Štrpce tokom godine i, naravno, planiraju infrastrukturu i javne usluge, opština takođe mora da planira za ovu kategoriju građana.

Pored toga, opština Štrpce je poznata kao turistički region Kosova, posebno Brezovica, oblast koja nema mnogo stalnih stanovnika, ali ima značajan broj kretanja tokom godine radi rekreacije. Sva ova dešavanja moraju se uzeti u obzir u planiranju infrastrukture.

3.2.5 Broj Domaćinstva

Iz dole iznetih podataka možemo razumeti i zaključiti da je jedan razmatran broj seoskih naselja, posebno dubokih brdsko-planinskih naselja, imao blagi pad porodične privrede. Poslednji popis domaćinstava iz 2011. godine pokazuje smanjenje broja domaćinstava.

[11] Procena stanovništva Kosova 2017
[12] Procena stanovništva Kosova 2018
[13] Procena stanovništva Kosova 2019
[14] Procena stanovništva Kosova 2020
[15] Procena stanovništva Kosova 2021

Godina	1991	2011	2024
Naselja	**Domaćinstva**	**Domaćinstva**	**Domaćinstva**
Beroc	172	81	88
Gornja Bitinja	95	74	151
Donja Bitinja	104	81	193
Brezovica	187	11	18
Brod	199	263	671
Drekoce	37	29	31
Firaja	120	179	441
Gotovuša	212	123	133
Ižanc	33	15	27
Jažince	144	45	49
Kaštanjevo	64	18	36
Sevce	255	56	53
Sušice	39	15	23
ŠTRPCE	537	341	642
Vrbeštica	157	115	162
Viča	72	39	114
ŠTRPCE	2427	1485	2834

Tablica 85 Broj domaćinstava prema naseljima i broj stanovnika 1991, 2011 i 2024. godine, KAS 2024

3.2.6 Demografski trendovi i prognoza

3.2.6.1 Prognoze stanovništva (projekcije) 2032

Demografski razvoj opštine Štrpce, kao složen proces, razrađen je prema nekoliko glavnih elemenata kao što su: broj stanovništva, gustina, prirodni priraštaj, struktura i migracije. U procesu planiranja, prognoza stanovništva za budućnost igra posebnu ulogu. Za potrebe prostornog planiranja teritorije Štrpca, predviđanje stanovništva treba da se uradi na srednji rok. Uzimaju se u obzir statističke barijere u pogledu stvarnog broja stanovnika opštine Štrpce, počinjemo sa analizom nekih indikatora, koji nam pomažu da odslikamo stvarno stanje, odnosno omogućavaju nam da dođemo do zaključaka sa nekim pretpostavkama. o trenutnom broju i trendovima ili prognozama stanovništva opštine Štrpce na srednji rok.

Pn = Po + Broj rodjenja (B) – Broj smrti (D) + Net Migracije (Nm)

$$r = \frac{1}{n}\frac{[Pn - P_o]}{[P_o]} x100$$

R = [(Pn / Po) 1/n - 1] x 100; Prema formuli: Pn = Po $(1+R/100)^n$

Prema poslednjoj proceni, (ASK-2021) stanovništva, opština Štrpce ima 6503 stanovnika. Kosovska agencija za statistiku je izgradila 3 scenarija projekcije stanovništva za narednih 40 godina, gde se stanovništvo Kosova smanjuje na 1,6 miliona u niskom scenariju, dostiže nivo od 1,8 miliona u srednjem scenariju i ide do 2,1 miliona stanovnika u visokom scenariju. scenario. U svojoj proceni za godinu 2017-2021, ASK procenjuje prirodni priraštaj stanovništva na nivou zemlje na 1,14%, dok procenjuje emigraciju na samo -0,3%, čime se stanovništvo Kosova procenjuje na povećanje od 0,84%. Kao i na Kosovu, demografski razvoj opštine Štrpce, kao složen proces, razrađen je prema nekoliko glavnih elemenata kao što su: stanovništvo, gustina, prirodni priraštaj, strukture i migracije. Bavljenje ovim temama važno je i za demografsko predviđanje. U procesu planiranja, prognoza stanovništva za budućnost igra posebnu ulogu.

Scenario 1 – Prognoze ukupnog stanovništva 2032

Prognoze stanovništva su pokušaji da se predvidi broj ljudi koji će živeti u Štrpcu u budućnosti, na osnovu podataka Kosovske agencije za statistiku. Ove prognoze se obično zasnivaju na pretpostavkama o budućim trendovima

nataliteta, mortaliteta i migracije i mogu se koristiti da pomognu kreatorima politike i planerima da predvide i pripreme se za buduće potrebe i izazove stanovništva. Takođe, projekcije stanovništva mogu pomoći u planiranju javnih usluga kao što su obrazovanje, zdravstvo i transport. U tabeli ispod smo stali sa prognozom stanovništva za 2032. godinu na osnovu zvaničnih podataka.

ŠTRPCE	**1991**	**2011**	**2024**	**2032**
Stalno stanovništvo	12712	6949	10771	12472
Ukupno Stanovništvo - Stalnim i privremenim boravkom	2542	1390	2154	2494

Tablica 86 Prognoza stanovništva za 2032. godinu

Prema analizi stanovništva i projekcijama, opština Štrpce će imati 8,021 stanovnika u 2032. godini, na osnovu poslednje procene ASK-a, ne uključujući stanovništvo koje ne živi/živi u Štrpcu. Na osnovu ovog trenda demografskih kretanja u opštini Štrpce, do 2032. godine, postoji tendencija pozitivnog bilansa stanovništva.

Scenario 2 – Prognoze Stanovništva sa stalnim boravkom 2032

Procena stanovništva ASK-a je pokazala da je u opštini Štrpce 2021. godine živelo 6,503 stanovnika. Dok, prema demografskim projekcijama stanovništva, na osnovu rasta stanovništva prema popisima stanovništva od 1948. do 2011. godine, proizilazi da se u Štrpcu do 2032. godine može doseći populacija od 8,021 stanovnika. Demografske projekcije do 2032. predviđaju porast stanovništva, dok procena stanovništva za 2021. godinu, prema ASK, predstavlja smanjenje broja stanovništva u opštini Štrpce. Stope rasta stanovništva uticale su i na kretanje stanovništva u naseljima, kroz sve periode. Treba napomenuti da je sam urbani centar Štrpca zabeležio brze stope porasta stanovništva tokom poslednjih perioda 1981-2011. Kao što vidimo u tabeli;

Stanovništvo	**1991**	**2011**	**2024**	**2032**
Beroc	792	287	336	316
Gornja Bitja	602	329	574	597
Donja Bitinja	741	383	735	807
Brezovica	445	68	70	78
Brod	1608	1680	2551	3207
Drekoc	193	106	119	118
Firaja	980	1103	1677	2119
Gotovuša	986	445	504	520
Ižanc	277	89	102	99
Jažince	644	162	188	163
Kaštanjevo	451	123	136	111
Sevce	1283	176	202	160
Sušice	268	74	87	68
ŠTRPCE	2200	1265	2440	3188
Vrbeštica	790	450	615	537
Viča	452	209	435	383
ŠTRPCE	12712	6949	10771	12472

Tablica 87 Prognoza broja stanovnika za svako naselje za 2032 godinu

Na osnovu alternativnih zvaničnih podataka iz različitih izvora, demografske prognoze za 2024. godinu, broj stanovnika je 10,771stanovnika. Na osnovu kretanja broja stanovnika u proteklih 68 godina, kao i drugih zbirki, dopunskih podataka, procenjuje se da će u 2032. godini u Opštini živeti ukupno 12,472 stanovnika, gde se očekuje da će živeti 3,188 stanovnika. gradsko područje, dok 9,284 u ruralnom području ruralno. **3.2.8. Projekcije stanovništva po starosnim grupama, 2032**

Analiza i prognoze stanovništva, zasnovane na demografskim strukturama i posebno strukturi prema starosnoj grupi, imaju poseban značaj u oblasti prostornog planiranja teritorije, ne samo zato što nam omogućava da upoznamo postojeće stanje, već omogućava i planiranje teritorije opštini kao npr važan je za određivanje vladinih

politika, ekonomski razvoj, kao i za planiranje neophodnih resursa kao što su zdravstvo, obrazovanje, transport i infrastruktura.

Predviđanje stanovništva po starosnoj grupi može se vršiti na osnovu nekoliko faktora, kao što su prirodni priraštaj, migracije i promene u strukturi stanovništva. U nastavku ću objasniti kako ovi faktori utiču na povećanje ili smanjenje stanovništva po starosnoj grupi.

Štrpce	0-9	10-19	20-29	30-39	40-49	50-59	60-69	70-79	80+	Ukupno
2011	1237	1305	1126	930	725	502	337	178	56	6396
2024	2,083	2,199	1,897	1,567	1,220	845	567	300	95	10,771
2032	2412	2546	2196	1814	1413	979	656	348	110	12472

Tablica 88 Prognoza broja stanovnika po starosnim grupama za 2032. godinu

Da bi se napravila tačna prognoza stanovništva po starosnim grupama, potrebno je uzeti u obzir sve ove faktore i analizirati istorijske trendove stanovništva po starosnim grupama. Ovo može pomoći u razumevanju mogućeg razvoja stanovništva po starosnim grupama u budućnosti i planiranju politika i strategija u oblasti zdravstva, obrazovanja, zapošljavanja i penzionisanja.

3.2.6.2 3.2.9. Prognoza broja domaćinstava 2032

Na osnovu analize kretanja domaćinstava u 2032. godini, očekuje se da će u opštini Štrpce biti oko 2149 domaćinstava prema demografskim projekcijama. Iz ove cifre očekuje se da će se u urbanom području naseliti 445 domaćinstava. Naše prognoze za period 2021-2032 na osnovu zvaničnih podataka o broju porodičnih domaćinstava u budućnosti očekujemo 2149.

Naselja	1981	1991	2011	2021	2032
Beroc	165	172	81	55	165
Gornja Bitinja	92	95	74	69	60
Donja Bitinja	103	104	81	74	63
ŠTRPCE	69	187	11	31	69
Brezovica	151	199	263	316	372
Brod	36	37	29	27	24
Drekoce	110	120	179	205	240
Firaja	180	212	123	115	86
Gotovuša	23	33	15	16	12
Ižanc	144	144	45	53.5	127
Jažince	60	64	18	91	85
Kaštanjevo	237	255	56	237	255
Sevce	45	39	15	3	48
Sušice	445	537	341	337	445
Vrbeštica	156	157	115	102	81
Viča	67	72	39	31	17
UKUPNO	2083	2427	1485	1763	2149

Tablica 89 Prognoza broja domaćinstava za 2032 godinu

Za potrebe prostorno-urbanističkog planiranja teritorije od posebnog je značaja izrada analiza i projekcija broja domaćinstava. Na osnovu društvenih kretanja, kosovska porodica generalno ide ka dekompoziciji, što ukazuje da će doći do povećanja broja porodičnih domaćinstava i smanjenja broja članova po porodičnom domaćinstvu.

Na osnovu demografskih kretanja, do 2032. godine opština Štrpce, procenjuje se da će imati oko 2149 domaćinstva.

Ključni nalazi

Na osnovu obrađenih indikatora, može se zaključiti da je za period za budućnost, prema zvaničnim podacima Agencije za statistiku Kosova, na osovu poslednjeg popisa stanovnistva 2024 godine , broj:

- Broj stanovnika je 10,771;

- Stambena domaćinstva je 2,149;
- Nerezidentno stanovništvo je 2,494;
- Nerezidentnih domaćinstava je 656;

Na osnovu grafikona prikazanog u nastavku, može se videti da je 2011. godine opština Štrpce imala ukupno 6949 stanovnika. Iz ovoga se vidi da je bilo 3148 stanovnika Srbije, dok je 3757 bilo albanskih stanovnika, a 44 stanovnika su pripadnici drugih nacionalnosti. Pod relativno malim brojem stanovnika srpske nacionalnosti podrazumeva se neučestvovanje jednog dela stanovništva u tadašnjem popisu stanovništva u opštini Štrpce. Ovo dovodi do manjeg broja deklaracija prema podacima Kosovske agencije za statistiku (ASK) za ovu opštinu.

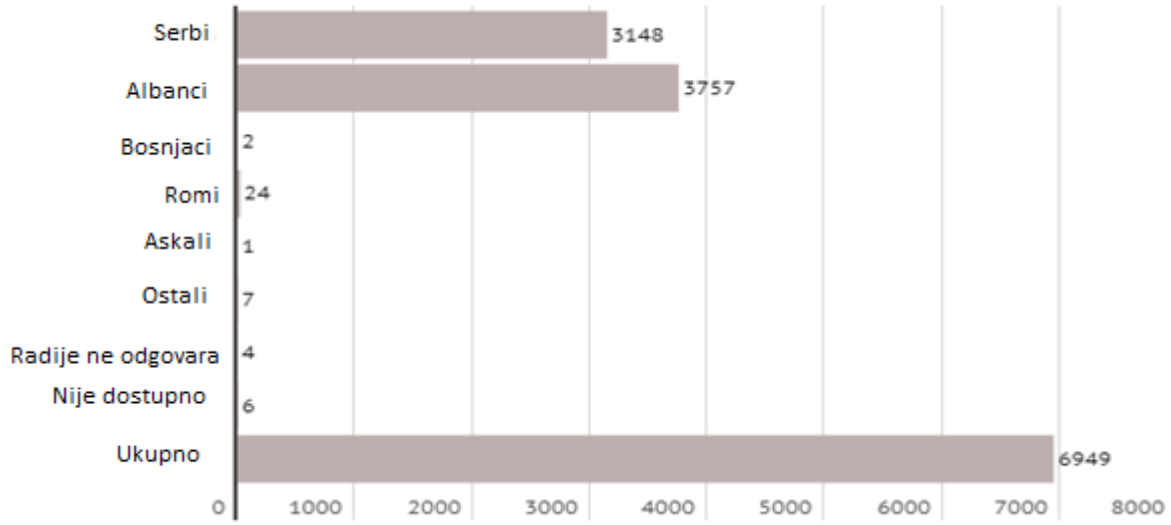

U opštini Štrpce, prema podacima Misije OEBS-a na Kosovu, živi oko 13.600 stanovnika. Među njima je 9.100 Srba, 4.500 Albanaca i samo 30 Roma. Ovi podaci ukazuju na veoma mešovitu demografsku strukturu i nesmetan porast ukupnog broja stanovnika.[16]

3.3 EKONOMSKI RAZVOJ

3.3.1 Domaćinstva

Očekuje se da će do 2032. godine broj rezidentnih domaćinstava biti 2.149. Projekcije su takve da će se u urbanom području porodične ekonomije povećavati za 2,8% godišnje, dok će u ruralnim područjima njihov broj rasti za 1,8% godišnje do 2032. godine, uvek na osnovu podataka ASK-a za procenu stanovništva za godinu. 2021.

Naselja	2023	2025	2028	2032
Urbano	356	376	409	445
Ruralno	1,478	1,531	1,616	1,704
Ukupno	1,834	1,908	2,025	2,149

Tablica 90 Projekcije porodičnih ekonomija u opštini Štrpce, 2023-2032

Projekcije rasta stanovništva zasnivaju se na ekonomskom razvoju koji se očekuje od opštine kroz razvojne projekte koji se planiraju realizovati, osim u oblasti poljoprivrede, iu oblasti turizma, industrije i drugih uslužnih delatnosti.

[16] https://kk.rks-gov.net/šterpce/qyteti/numri-i-banoreve

3.3.2 Zaposlenost i nezaposlenost

Zaposlenost – U opštini Štrpce, trendovi zapošljavanja pokazuju pozitivan rast.

SEKTOR	2020	2021	2022	2023
A – Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	177	149	163	124
B – Ekstrakciona industrija	-	-	-	-
C - Prerađivačka industrija	435	506	470	306
D - Snabdevanje električnom energijom, gasom, parom i klimatizacijom	-	-	-	-
E - Vodovod; kanalizacija; Upravljanje otpadom i aktivnosti tretmana	-	-	-	-
F - Izgradnja	314	651	530	574
G - Trgovina na veliko i malo; Popravka motornih vozila i motocikala	543	630	745	757
H - Transport i skladištenje	89	79	62	72
I - Usluge smeštaja i išrane	810	1,082	2,047	2,170
J – Informacije i komunikacije	187	221	224	256
K – Finansijske delatnosti i delatnosti osiguranja		2	23	
L - Poslovanje nekretninama	12	11	12	16
M - Stručne, naučne i tehničke delatnosti	184	216	189	162
N – Administrativne i pomoćne usluge	24	31	49	58
O - Javna uprava i odbrana; Obavezno socijalno osiguranje	13	8	-	-
P - Obrazovanje			5	13
P – Ljudsko zdravlje i aktivnosti socijalnog rada	-	1	52	30
R - Umetnost, zabava i rekreacija	-	-	-	-
S - Ostale uslužne delatnosti	35	119	87	67
T - Fizičko lice	56	-	5	-
U – Nema aktivnosti	94	190	166	149
Ukupno	2,973	3,896	4,829	4,565

Tablica 91 Kretanje zaposlenosti po privrednim sektorima 2020-2023

Pretpostavlja se da će se do kraja 2023. godine promeniti podaci PAK-a, gde se očekuje povećanje broja zaposlenih, dok su do 2032. prognoze da će zaposlenost imati prosečno povećanje od 3,5%.

SEKTOR	2023[17]	2025	2028	2032
A – Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	180	193	214	237
B – Ekstrakciona industrija	-	-	-	-
C - Prerađivačka industrija	510	546	606	672
D - Snabdevanje električnom energijom, gasom, parom i klimatizacijom	-	-	-	-
E - Vodovod; kanalizacija; Upravljanje otpadom i aktivnosti tretmana	3	3	4	4
F - Izgradnja	643	689	764	847
G - Trgovina na veliko i malo; Popravka motornih vozila i motocikala	768	823	912	1,011
H - Transport i skladištenje	92	99	109	121
I - Usluge smeštaja i išrane	2,205	2,362	2,619	2,904
J – Informacije i komunikacije	265	284	315	349
K – Finansijske delatnosti i delatnosti osiguranja	32	34	38	42
L - Poslovanje nekretninama	20	21	24	26
M - Stručne, naučne i tehničke delatnosti	220	236	261	290
N – Administrativne i pomoćne usluge	67	72	80	88
O - Javna uprava i odbrana; Obavezno socijalno osiguranje	25	27	30	33
P - Obrazovanje	14	15	17	18
P – Ljudsko zdravlje i aktivnosti socijalnog rada	61	65	72	80
R - Umetnost, zabava i rekreacija	5	5	6	7
S - Ostale uslužne delatnosti	129	138	153	170

[17] Procenjivanje

T - Fizičko lice	60	64	71	79
U – Nema aktivnosti	203	217	241	267
Ukupno	5,502	5,894	6,535	7,245

Tablica 92 Prognoze zaposlenosti po privrednim sektorima do 2032. godine

U nedostatku podataka o broju radnika prema prebivalištu u opštini Štrpce, trendovi i prognoze u ovoj kategoriji nisu mogli biti predstavljeni.

Trendovi zapošljavanja prema vlasništvu preduzeća pokazuju nastavak rasta za iste vrste vlasništva preduzeća.

Vrsta biznesa	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Individualni posao	966	1,055	1,014	924
Strana kompanija	10	4	47	10
Preduzeće pod upravom KPA	0	14	0	0
Društveno preduzeće	148	226	210	175
NVO	31	124	93	52
Budžetska organizacija	13	8	0	0
Fizičko lice	56	0	5	0
D.O.O.	1,667	2,370	3,374	3,343
Ostalo	82	95	86	61
Ukupno	2,973	3,896	4,829	4,565

Tablica 93 Trendovi zapošljavanja prema vlasništvu preduzeća 2020-2023

Slično tome, očekuje se da neće biti promena u vrstama vlasništva preduzeća u odnosu na trenutnu situaciju. Dakle, najveći porast će imati poslovi u vlasništvu š.p.k. i pojedinačna preduzeća.

Vrsta biznesa	**2023**	**2025**	**2028**	**2032**
Individualni posao	2,430	1,348	1,494	1,657
Strana kompanija	67	72	80	88
Preduzeće pod upravom KPA	34	36	40	45
Društveno preduzeće	289	310	343	381
NVO	203	217	241	267
Budžetska organizacija	25	27	30	33
Fizičko lice	71	76	84	93
D.O.O.	3,452	3,698	4,100	4,546
Ostalo	103	110	122	136
Ukupno	5,502	5,894	6,535	7,245

Tablica 94 Prognoze zaposlenosti prema vlasništvu preduzeća do 2023

Nezaposlenost

Nezaposlenost je visoka u opštini Štrpce. Iz kretanja nezaposlenih registrovanih u Zavodu za zapošljavanje u opštini, može se uočiti da se broj nezaposlenih muškaraca smanjuje, dok se broj nezaposlenih žena povećava.

Godina	Muškarci	Muškarci (%)	Žene	Žene (%)	Ukupno
2018	231	58.3%	165	41.6%	396
2019	233	50.7%	22	49.2%	459
2020	1,590	48.0%	1,724	51.9%	3,311
2021	136	46.5%	156	53.4%	292
Ukupno	**2,190**	**49.1%**	**2,268**	**50.8%**	**4,458**

Tablica 95 Nezaposleni registrovani po godinama i polu u opštini Štrpce, 2018

Izazovi tržišta rada u opštini Štrpce koji u isto vreme pokazuju potrebu za intervencijom javnih agencija za poboljšanje ovog tržišta su:

- Veliki broj nezaposlenih
- Nedostatak programa za razvoj veština nezaposlenih (uključujući virtuelne programe)
- Nedostatak programa obuke za unapređenje veština zaposlenih (uključujući virtuelne programe)

- Nedostatak veće saradnje javno-privatnih partnerstava koja uključuju opštinske institucije-obrazovanje-privatni poslovni sektor
- Nedostatak informativnih kanala za slobodna radna mesta i postojeće mogućnosti stručnog usavršavanja
- Unapređenje transportne mreže što bi uticalo na povećanje broja radne snage

3.3.3 Preduzeća, preduzeća i poslovno okruženje

U opštini Štrpce postoji oko 733 preduzeća, kojima dominiraju sektori smeštaja, građevinarstva, industrije i tako dalje. Međutim, smatra se da je ovaj broj veći i da će do kraja fiskalne 2023. godine biti 8% veći nego u 2022.

Od svih sektora, u opštini Štrpce, najperspektivniji sektor koji može da utiče na društveno-ekonomski razvoj je sektor turizma i industrije. Međutim, trenutna finansijska situacija različitih aktera, kao što su privatni investitori, opštinski ili čak razni donatori, dovoljno je mala da investira/finansira biznise tako da podižu svoje proizvodne kapacitete i podižu nivo pružanja usluga.

SEKTOR	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
A – Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	103	110	110	56
B – Ekstrakciona industrija	8	5	2	
C - Prerađivačka industrija	128	132	132	66
D - Snabdevanje električnom energijom, gasom, parom i klimatizacijom	-	-	-	-
E - Vodovod; kanalizacija; Upravljanje otpadom i aktivnosti tretmana	-	-	-	-
F - Izgradnja	154	167	193	86
G - Trgovina na veliko i malo; Popravka motornih vozila i motocikala	114	114	114	61
H - Transport i skladištenje	65	45	45	27
I - Usluge smeštaja i išrane	163	163	163	80
J – Informacije i komunikacije	81	53	75	40
K – Finansijske delatnosti i delatnosti osiguranja	8	44	36	
L - Poslovanje nekretninama	37	37	40	40
M - Stručne, naučne i tehničke delatnosti	110	110	110	54
N – Administrativne i pomoćne usluge	90	91	102	51
O - Javna uprava i odbrana; Obavezno socijalno osiguranje	22	27	12	4
P - Obrazovanje	-	-	37	21
P – Ljudsko zdravlje i aktivnosti socijalnog rada	5	29	58	20
R - Umetnost, zabava i rekreacija	32	32	32	16
S - Ostale uslužne delatnosti	57	77	81	40
T - Fizičko lice	57	49	43	8
U – Nema aktivnosti	151	139	125	63
Ukupno	**1,574**	**1,424**	**1,510**	**733**

Tablica 96 Trendovi privrednih preduzeća prema privrednim sektorima u opštini Štrpce, 2020-2023.[18]

Prognoze privrednih sektora predviđaju kontinuiran stabilan rast poslovanja do 2032. godine.

SEKTOR	**2023**	**2025**	**2028**	**2032**
A – Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	112	119	131	144
B – Ekstrakciona industrija	5	5	6	6
C - Prerađivačka industrija	132	141	155	170
D - Snabdevanje električnom energijom, gasom, parom i klimatizacijom		0	0	0
E - Vodovod; kanalizacija; Upravljanje otpadom i aktivnosti tretmana		0	0	0
F - Izgradnja	201	214	235	259
G - Trgovina na veliko i malo; Popravka motornih vozila i motocikala	114	121	133	147
H - Transport i skladištenje	65	69	76	84
I - Usluge smeštaja i išrane	164	175	192	211
J – Informacije i komunikacije	87	93	102	112

[18] www.atk-ks.org

K – Finansijske delatnosti i delatnosti osiguranja	41	44	48	53
L - Poslovanje nekretninama	45	48	53	58
M - Stručne, naučne i tehničke delatnosti	111	118	130	143
N – Administrativne i pomoćne usluge	105	112	123	135
O - Javna uprava i odbrana; Obavezno socijalno osiguranje	31	33	36	40
P - Obrazovanje	37	39	43	48
P – Ljudsko zdravlje i aktivnosti socijalnog rada	59	63	69	76
R - Umetnost, zabava i rekreacija	34	36	40	44
S - Ostale uslužne delatnosti	81	86	95	104
T - Fizičko lice	58	62	68	75
U – Nema aktivnosti	153	163	179	197
Ukupno	**1,635**	**1,741**	**1,914**	**2,104**

Tablica 97 Projekcije novih preduzeća po sektorima do 2032. godine

Prema vlasništvu preduzeća, trendovi pokazuju da najveći broj preduzeća u poslednje 4 godine pripada tipu društva sa ograničenom odgovornošću, dok najmanje preduzeća upravlja KPA.

Vrsta biznesa	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Individualni posao	508	541	566	281
Strana kompanija	49	62	89	44
Preduzeće pod upravom KPA	41	18	4	1
Društveno preduzeće	44	48	50	26
NVO	78	83	96	40
Budžetska organizacija	22	27	12	5
Fizičko lice	57	49	43	8
D.O.O.	538	548	602	308
Ostalo	48	48	48	20
Ukupno	1,574	1,424	1,510	733

Tablica 98 Trendovi preduzeća prema vlasništvu 2020-2023

Projekcije pokazuju da će najveći porast broja do 2032. godine i dalje imati DOO i pojedinačna preduzeća.

Vrsta biznesa	**2023**	**2025**	**2028**	**2032**
Individualni posao	562	599	658	723
Strana kompanija	98	104	115	126
Preduzeće pod upravom KPA	52	55	61	67
Društveno preduzeće	62	66	73	80
NVO	80	85	94	103
Budžetska organizacija	37	39	43	48
Fizičko lice	64	68	75	82
D.O.O.	632	673	740	813
Ostalo	48	51	56	62
Ukupno	1,635	1,741	1,914	2,104

Tablica 99 Projekcije preduzeća po vlasništvu do 2032. godine

Mali broj preduzeća je pokazatelj nepovoljne ekonomske klime. Opština Štrpce, sa prosečnom opštinskom površinom sa svim postojećim ekonomskim potencijalima, predstavlja veću priliku za inovatore da se razvijaju i brže prodiru u društvene poslovne mreže. Kroz stvaranje poslovnih centara, kao što su biznis inkubatori i centri za istraživanje i razvoj, inovatorima je lakše da budu vidljiviji i stimulisani za svoj rad.

Još jedna oblast na koju bi opština trebalo da se fokusira je pružanje različitih onlajn usluga. Ovo takođe treba da uzme u obzir međusobnu povezanost različitih sektora između sebe kako bi građani imali lakši pristup svojim uslugama kroz virtuelni pristup.

DRAFT

„Agromarketks“ je virtuelna zelena pijaca koja povezuje poljoprivrednike iz opština Štrpce, Suva Reka, Đakovica i Parteš i druge sa kupcima širom Kosova. Kupci preko ovog tržišta mogu da izgrade komercijalne kontakte, lakše i brže sarađuju i postižu poljoprivredne sporazume.

Ovakva tržišta treba da stimuliše opština, jer danas postoji veća mogućnost da privredni subjekti brže rastu ako su prisutni u elektronskoj trgovini. Saradnja između pojedinih sektora i stvaranje međusektorske sinergije je još jedna neophodnost za ekonomski razvoj opštine.

Izazovi sa kojima se suočava poslovni sektor u opštini Štrpce su:

- nelojalna konkurencija slobodne privrede,
- neredovno i nestabilno snabdevanje električnom energijom
- trošak električne energije
- visoke kamate i drugi troškovi za bankarske transakcije
- veoma niska profitabilnost
- nedostatak opštinske podrške bilo kroz grantove ili čak kroz olakšavanje administrativnih procedura

Stoga su predstavljene sledeće potrebe:

- kreiranje marketinške kampanje za opštinu
- stvaranje veće klime saradnje između zajednica i međusektorske saradnje
- institucionalna podrška u obuci i konsultaciji i infrastrukturna podrška
- stimulacija stvaranja javno-privatnog partnerstva

Opština Štrpce ima veliki potencijal za ekonomski rast, koji će takođe pomoći u rastu privrede zemlje prevazilaženjem njenih ekonomskih jazova. Najveći ekonomski učinak postoji u potencijalu turističke industrije, uključujući turistička putovanja i rekreaciju. Stoga bi preduzeća trebalo da podignu kvalitet usluga, pre svega kroz obuku radne snage i obogaćivanje ponude usluga.

PREDNOSTI	**SLABOSTI**
▪ Posebno planinsko područje za stočarstvo, šumarstvo, voćarstvo (sadnja jagodičastog voća) i pčelarstvo; ▪ Duga poljoprivredna tradicija; ▪ Ekološki čista sredina za proizvodnju organske hrane; ▪ Raznovrsnost lekovitog bilja	▪ Fragmentacija parcela; ▪ Nedostatak savremenih mehanizama; ▪ Nedostatak priključne infrastrukture za poljoprivredne parcele; ▪ Nedostatak sistema za navodnjavanje; ▪ Nizak stepen integracije poljoprivrednog proizvođača sa tržištem; ▪ Nezainteresovanost mladih za bavljenje poljoprivredom.
MOGUĆNOSTI	**RIZICI**
▪ Dobra prilika za raznovrsnost poljoprivredne proizvodnje i prerade proizvoda; ▪ Razvoj stočarstva i šumarstva; ▪ Postojanje banaka za kreditiranje kao i proizvodnih i investicionih fondova; ▪ Podsticanje poljoprivrede kao i registracija kamata na kredite za poljoprivrednu proizvodnju; ▪ Mogućnost izgradnje sistema za navodnjavanje i korišćenje vode iz reka za navodnjavanje.	▪ Nekontrolisano korišćenje prirodnih resursa; ▪ Ograničen pristup finansijskim sredstvima, niske cene poljoprivrednih proizvoda kao i ograničenja tržišta; ▪ Nezainteresovanost farmera za povećanje poljoprivredne proizvodnje; ▪ Neadekvatan zakon o poljoprivrednom zemljištu kao i nedostatak revizije zemljišne politike; ▪ Gašenje malih preduzeća.

Tablica 100 SWOT analiza poslovnog sektora

3.3.4 Gradjevinarstvo

U privredi Štrpca građevinarstvo ima značajno mesto. Planirano je da se ojača u pogledu broja zaposlenih u različitim profilima. Funkcionalna izgradnja će i dalje biti usko povezana sa razvojem svih privrednih i vanprivrednih delatnosti. Intenzivan razvoj građevinarstva i dalje će zavisiti od investicionih kapaciteta za privredni razvoj i društvene delatnosti. Građevinske delatnosti će i dalje biti koncentrisane uglavnom u privatnim građevinskim firmama koje će zapošljavati većinu radnika u ukupnoj zaposlenosti u opštini.

Građevinska preduzeća su relativno veliki korisnici prostora. Dakle, analiziraju se i planiraju prostori koji se mogu koristiti za skladištenje, separaciju šljunka i drugog materijala za proizvodnju mase betonskih i polubetonskih proizvoda, za ugradnju i rad mašinske baze i remontnih radionica, za rad raznih odeljenja (zidari, armirači, mehaničari, električari, stolari, završni radovi itd.), za parkiranje automobila, ostale usluge i#3 ;#10;

3.3.5 Turizam

Strateški resurs kosovskog turizma treba da ostane veoma vredan prostor, do sada očuvan, koji će dugoročno biti sve važniji. Skoro svi regioni Kosova imaju turističku vrednost u svojim oblicima i dimenzijama, u zavisnosti od resursa i stepena razvoja. Fizionomija atraktivnih elemenata Kosova jasno vodi planinske regione, turističke tranzitne pravce, velike gradove, banje, komplekse i dobra prirodnog i kulturnog nasleđa, lovne lokalitete i sela. Najvažnija vrednost Nacionalnog parka Šar je činjenica da sadrži čitav niz ekosistema u dobrom stanju, u različitim supstratima, od planina do brda. Uz njih je povezana gotovo netaknuta flora i fauna, uključujući mnoge retke i endemične vrste. Ljudski uticaji postoje i povećavaju se, iako su još uvek lokalizovani i površina parka još nije pretrpela značajnu ili rasprostranjenu degradaciju ili fragmentaciju.

U skijaškom centru u Brezovici nalaze se objekti i turistički objekti, gde trenutno ima oko 500 kuća. Ski centar Brezovica ima 2 hotela, 1 restoran, 2 planinske kuće, 7 osnovnih ski liftova, dok turističko naselje Brezovica ima 2 motel-restorana i 150 privatnih objekata (odmarališta). U centru skijanja, za vikend i izletnički turizam u mesecima decembar-februar, maksimalan broj posetilaca dostiže 3000. Dok u grupi rezidencijalnog turizma tokom zime decembar-februar maksimalan broj posetilaca za vikende i praznike iznosi 100.

Opština Štrpce je najviše poznata po svom turizmu, sa povoljnim geografskim položajem Brezovice, koja se nalazi u Nacionalnom parku Šar i sa padinama pogodnim za zimske sportove, što joj je ujedno omogućilo da od najvećih turističkih centara postane na Kosovu. Raznovrsne endemične biljke u Šar planinama koje se takođe nalaze u ovom delu takođe su poznate kao važan resurs za razvoj. Ski centar je ranije organizovao dva evropska prvenstva u alpskom skijanju i devet državnih prvenstava. Do 1999. godine u svim objektima ski centara ostvareno je više od 103.000 noćenja, au ostalim objektima za iznajmljivanje u proseku 13.000 noćenja.

Kategoria	Ime staze	Dužina staze	Dužina žičare	Kuota	Promena nadmorske visine	Statut
CRVENA	Karaula	2600m	1186m	1731-2190	459m	Aktivna
CRNA	Piriberg	3500m	521+1186m	1718-2522	804m	Neaktivna
PLAVA	Berevačke jame	800m	731m	2099-2285	168m	Aktivna
CRVENA	Vrat lavine	2500m	1428m	1718-2147	429m	Aktivna
PLAVA	Bacilla	301m	301m	1729-1803	73m	Aktivna
PLAVA	Munika	454m	454m	1734-1830	94m	Aktivna
PLAVA	Grcke Livade	500m	429m	1772-1885	113m	Aktivna
CRVENA	Crveni šaran	3000m	1269m	1891-2264	735m	Neaktivna
CRVENA	Velika Livada	2000m	1280m	1718-2202	484m	Aktivna

Tablica 101 Skijaške staze u Brezovici i njihove karakteristike

Planinarske staze u opštini su uređene za sve alpske discipline, a bočne padine ski centra čine odmaralište sistem od 5 žičara i 5 žičara, povezanih sa 16 km ski staza i prosečne dužine od 3.000 m. Staze imaju FIS akreditovane sertifikate što ih čini pogodnim za organizovanje međunarodnih slaloma, veleslaloma, super G i lansirnih takmičenja.

PREDNOSTI	SLABOSTI
▪ Dobri uslovi za razvoj saobraćaja; ▪ Vodeni resursi; ▪ Prirodna bogatstva i atraktivna područja; ▪ Raznolikost flore i faune; ▪ Ekološki prihvatljivo okruženje; ▪ Postojeći objekti; ▪ Gostoljubivi građani; ▪ Tradicionalne manifestacije; ▪ Duhovna i kulturna nasleđe.	▪ Nedostatak vođe; ▪ Nejasni razvojni ciljevi i strategije; ▪ Nedostatak dobre infrastrukture; ▪ Nedovoljan protok investicija; ▪ Izvanredni odnosi privatnog vlasništva
MOGUĆNOSTI	**OPASNOSTI**
▪ Celogodišnji razvoj turizma (leto i zima); ▪ Izgradnja staze ▪ Otvaranje novih načina za efikasniju komunikaciju (Prizren); ▪ Razvoj lokalnih aktivnosti. Nepovoljna politička i ekonomska situacija;	▪ Promena potreba ljudi za planinskim turizmom; ▪ Nedostatak zainteresovanih investitora; ▪ Prirodne katastrofe.

Tablica 102 SWOT Analiza sektora turizma

3.3.6 Trgovina

Ekonomsku situaciju na Kosovu, uključujući i trgovinski sektor kao najprisutniji sektor u zemlji, karakterišu stalne prepreke i zabrinutosti. Visok nivo nezaposlenosti, na primer, vlada već godinama. Veliki broj poslova u privatnom sektoru obezbeđuje posao niskokvalifikovanim radnicima, što svakako ne doprinosi smanjenju ovog visokog procenta nekvalifikovanih radnika.

Trgovina je među primarnim granama u privredi Štrpca.

Komercijalne radnje su uglavnom mešovitog tipa, mada postoje specijalizovane prodavnice za: obuću, tekstil, odeću i metalne proizvode.

Opštinska trgovina je uglavnom ograničena na lokalno tržište, sa vrlo malom tendencijom širenja na tržište van opštine. Nivo saradnje između dve glavne zajednice u opštini nije zadovoljavajući, međutim, preduzeća smatraju ekonomski rast na Kosovu glavnim faktorom koji će uticati na saradnju između dve različite zajednice u opštini, praćen potencijalom za povećanje ekonomskog rasta. koristi kroz saradnju i stvaranje regionalnih i centralnih mreža među svim poslovnim organizacijama na Kosovu.

Sprovođenje politika i projekata koji pomažu u oporavku i osnaživanju za prve korake postojećih preduzeća i stvaranje novih preduzeća, je ono što je opštini Štrpce zaista potrebno. Uspešne strategije razvoja vide se u oslanjanju na pozitivna dobra gradskih centara, skijališta Brezovica i poljoprivrednog sektora. Izazovi poslovanja u opštini Štrpce se bave ovim glavnim pitanjima:

- potreba za marketingom srednjih i malih preduzeća kako bi se znalo o njihovom postojanju i uslugama koje nude;
- pronalaženje prostora za proširenje u centru grada;
- dobijanje finansijske podrške;
- praćenje tehnologije;
- pronalaženje kvalifikovanih i pouzdanih radnika;
- Dok se kao razvojne potrebe u opštini javljaju:

- Podsticanje i sprovođenje aktivnih programa zapošljavanja
- Stvaranje malih inkubatora u cilju stimulisanja stvaranja početnih malih preduzeća i njihove intelektualne podrške u početnim fazama osnivanja
- Fokus na razvoj civilne infrastrukture (veštine, kapaciteti i sredstva koja omogućavaju ljudima da se udruže da rešavaju probleme i da rade zajedno) kroz angažovanje građana u različitim zajedničkim edukativnim/volonterskim aktivnostima (distribucija informacija, kanali zajednice, sastanci /civilni dijalog, otvoreno upravljanje, lak i slobodan pristup nekim servisima određenih zajednica, pozivi preko društvenih mreža za gore navedene aktivnosti, organizacija sportskih aktivnosti uključujući takmičenja)
- Postavljanje razvoja kao prioriteta radne snage

Opštinski programi podsticaja za sektor trgovine trebalo bi da uključuju smanjenje troškova lociranja preduzeća, pomažući da se smanje rizici ulaganja kako bi se stimulisala lokacija preduzeća u centru grada. Ostali podsticaji uključuju finansiranje povećanja poreza, programe grantova za fasadu, poboljšanja poslovnih okruga, olakšice za putarinu i programe pomoći pri zakupu za preduzeća.

Pored rešavanja troškova finansiranja i lokacije, postoji i velika potreba za razvojem profesionalnih i poslovnih potreba opštinskih preduzeća. Nedostatak odgovarajućih i kvalifikovanih radnika, kao i nedostatak odgovarajućih prostora za poslovanje, izazovi su poslovne zajednice kojima se dodaje i nedostatak parking mesta i svest potrošača. Preduzećima su potrebni radnici koji poseduju relevantne meke veštine i kvalifikovani, dok su im najveći izazovi marketing i svest potrošača, posedovanje savremene tehnologije, preživljavanje u teškim ekonomskim vremenima, kao što je pandemija COVID-a, kao i poteškoće da se šire kao biznis.

Dakle, znajući da iz istraživanja urađenog u opštini Štrpce postoji značajan broj stanovnika a posebno mladih iz manjinskih zajednica koji su prekinuli školovanje. Mentorski programi i programi poslovnih obuka su neophodni kako za deo poslovne zajednice, tako i kao stručno usavršavanje mladih, jer je dokazano da mala preduzeća koja pohađaju ove vrste obuka povećavaju prodaju i šire poslovanje.

Kroz implementaciju ovih strategija, kao i strategije razvoja malih i srednjih preduzeća, rezultati opštine na duži rok biće:

- Otvaranje novih radnih mesta
- Povećanje i rast porodičnih prihoda
- Ekonomska efikasnost
- Socio-ekonomska integracija
- Regulacija životne sredine
- Jače donošenje odluka

Među prvim prioritetima opštine predlaže se ugradnja opreme za regeneraciju alternativnih izvora efikasne energije. Ova realizacija takođe može dugoročno imati pozitivne rezultate u pametnoj urbanoj infrastrukturi.

U prvom prioritetu opštine za jačanje opštinske privrede, kada je u pitanju prvi prioritet, razvoj, unapređenje i regeneracija lokalne infrastrukture, uz realizaciju građevinskih projekata opštine, predlaže se ugradnja opreme za regeneracija alternativnih izvora efikasne energije.

Ova realizacija ima pozitivne rezultate i na duži rok u pametnoj urbanoj infrastrukturi.Još jedna stvar od velikog značaja je potreba da se promovišu i osveste građani o reciklaži proizvoda. Kampanja sprovedena u medijima i kroz stavljanje mota u štampanu formu za distribuciju recikliranih proizvoda na određenim mestima (npr. u blizini kontejnera za otpad) efektivno podiže svest i svest građana o reciklaži. Prerada i reciklaža ovog otpada može se organizovati kroz zajedničko angažovanje saradnje opštine i privatnog sektora.

PREDNOSTI	**SLABOSTI**

▪ Postojanje komercijalnih objekata; ▪ Raznovrsnost usluga; ▪ Sposobnost zaposlenih i dobra komunikacija sa kupcima; ▪ Lojalnost kupaca;	▪ Spora izgradnja savremene tržišne i trgovačke infrastrukture na lokalnom nivou; ▪ Ne postoje jasne i definisane tržišne strategije i trgovinske politike; ▪ Neprimerene cene; ▪ Ne postoji zakonski propis o zaštiti potrošača.
MOGUĆNOSTI	**OPASNOSTI**
▪ Ulaganja u razvoj trgovine; ▪ Otvaranje novih poslovnih prostora koji će usloviti najbolju konkurenciju na tržištu; ▪ Povećanje broja zaposlenih.	▪ Nekontrolisani uvoz robe sumnjivog porekla; ▪ Spora organizacija i transformacija poslovanja; ▪ Pogrešna trgovačka konkurencija; ▪ Smanjenje kupovne moći potrošača.

Tablica 103 SWOT analiza trgovinskog sektora

3.3.7 Poljoprivreda

Poljoprivreda je jedna od osnovnih privrednih grana i kao takva igra važnu ulogu u razvoju regiona ili opštine. Opština Štrpce se nalazi u jugoistočnom delu Kosova. Teritorija opštine Štrpce ima površinu od 247,00 km2 (24.700 hektara)Oko 30,10% teritorije opštine čini poljoprivredno zemljište.

Iako je poljoprivreda oduvek bila važna grana privrede opštine Štrpce, postoji pad interesovanja za bavljenje ovom delatnošću, uprkos povoljnim prirodnim uslovima i tradiciji. Većina proizvođača su porodična gazdinstva, a samo mali broj proizvođača je organizovan u poljoprivredna preduzeća.

Uprkos potencijalu, poljoprivredni sektor se suočava sa razvojnim izazovima i preprekama, od kojih su neke ojačane u budućnosti. Barijere se mogu grupisati u nisku produktivnost, niske cene i visoke troškove. Trend gubitka poljoprivrednog zemljišta, ograničena veličina obradivih površina, visoka nezaposlenost, neujednačen privredni razvoj, kao i nedostatak stručnih veština u korišćenju mašina i poljoprivredne tehnologije predstavljaju veliku prepreku u razvoju poljoprivrede. Takođe, stočarstvo se suočava sa razvojnim ograničenjima da se suoči sa tržišnim uslovima i konkurencijom, zbog postojanja malih farmi. Mogućnost korišćenja novih tehnologija, implementacije tehnika i novih naučnih dostignuća usko je povezana sa veličinom farme.

Veoma ograničavajući aspekt poljoprivrede je nedostatak profesionalnih veština u pripremi i sprovođenju politika i projekata u sektoru. U tu svrhu Ministarstvo poljoprivrede izradilo je strategiju savjetovanja, koja koordinira pružanje savjetovanja sa institucijama i akterima na nivou zemlje. Savetodavna strategija je imala za cilj povećanje broja poljoprivrednika i drugih zainteresovanih strana koji dobijaju savete o poljoprivredi i ruralnom razvoju. Potreba za savetima i tehničkom podrškom je stalna.

Ova opšta situacija posledično ima nisku produktivnost jer ne postoje preduslovi za primenu naprednih tehnologija u sektoru:

- Nedostatak sistema za navodnjavanje i odvodnjavanje;
- Slab pristup poljoprivrednika tržištima;
- Nedostatak skladišta i hlađenja podstakao je lokalne proizvođače da prodaju svoje proizvode tokom ili odmah nakon berbe po niskim cenama;
- Nedostatak industrijskog proizvodnog lanca stočarskih proizvoda;
- Pored skupih inputa, mali obim operacija uzrokuje visoke troškove proizvodnje;
- Poljoprivredni sektor nije dovoljno profitabilan da finansira budući rast interno i ima ograničen pristup spoljnom finansiranju.
- Visoke kamatne stope – komercijalni i mikrofinansijski krediti se ne mogu finansijski priuštiti;

DRAFT

- Slaba struktura i infrastruktura gazdinstva, što za posledicu ima gubitak tržišta za proizvode i nedostatak finansijskih sredstava namenjenih za podršku poljoprivredi;
- Neadekvatno korišćenje zemljišta i nedostatak komasacije;
- Ograničen broj udruženja proizvođača i nedostatak propisa;
- Nizak kvalitet poljoprivrednih proizvoda;
- Niska primanja dostupna domaćinstvima;
- Nizak nivo obrazovanja poljoprivrednika između odrasle dobi farmera i stanovništva koje živi u ruralnim područjima.

Radna snaga u poljoprivrednom sektoru

Radna snaga u poljoprivredi je važna za procenu u kojoj meri poljoprivreda može da apsorbuje ruralnu radnu snagu i u kojoj meri su nepoljoprivredni poslovi potrebni u ruralnim oblastima. Ovo poslednje pokazuje da su politike izvan poljoprivrede, usmerene ka ruralnom razvoju, neophodne. Tokom analize prikupljeni su podaci o zaposlenosti članova porodice u poljoprivredi, o njihovoj posvećenosti poljoprivredi, sa punim ili nepunim radnim vremenom (sezonski).Veliki broj zaposlenih je angažovan u sektoru poljoprivrede, prema podacima ASK, broj zaposlenih u ovom sektoru je preko 3.275 redovnih radnika kao i veliki broj sezonskih radnika, iz čega razumemo da je poljoprivreda sektor veoma značajan u obezbeđivanje egzistencije velikog broja porodičnih ekonomija.

Naselje	Broj zaposlenih
ŠTRPCE	3,275

Tablica 104 Broj zaposlenih u sektoru poljoprivrede (ASK)

Struktura gazdinstva

Struktura korišćenja zemljišta pokazuje se kao glavna prepreka kada je u pitanju korišćenje zemljišta u odnosu na politiku razvoja poljoprivrede u zemlji. Zatim postoji polarizovan poljoprivredni sektor sa nekoliko velikih poseda i velikim sektorom malih poseda. Strukturu distribucije veličine ilustruje oko 60% broja farmi koje su manje od 5 ha i fragmentovane.

Samo 9,5% gazdinstava ima više od 20 ha. Ovome se može dodati da se nastavlja proces deobe u nasleđivanju. Prosečna veličina gazdinstva za domaćinstvo je 2-3 ha obradivog poljoprivrednog zemljišta, obično usitnjenog na 6-8 katastarskih parcela. Prosečna veličina katastarske parcele je 0,3 ha.

Na osnovu veličine obradive površine, struktura gazdinstava je klasifikovana u četiri glavne kategorije:

1. Poljoprivredna gazdinstva koja su bila veoma mala, manje od 1 ha, čine 9,9% gazdinstava i imala su površinu od 18.519 ha.

2.Poljoprivredna gazdinstva veličine od 1 do manje od 5 ha imala su učešće od 50,90% i predstavljaju oko 95.138 ha.

3.Poljoprivredna gazdinstva veličine od 5 do manje od 20 ha imale su zastupljenost od 29,70% na površini od 55.432ha, i

4. Poljoprivredna gazdinstva veličine 20 i više hektara učestvovala su sa 9,5% na površini od 17.918 ha.

DRAFT

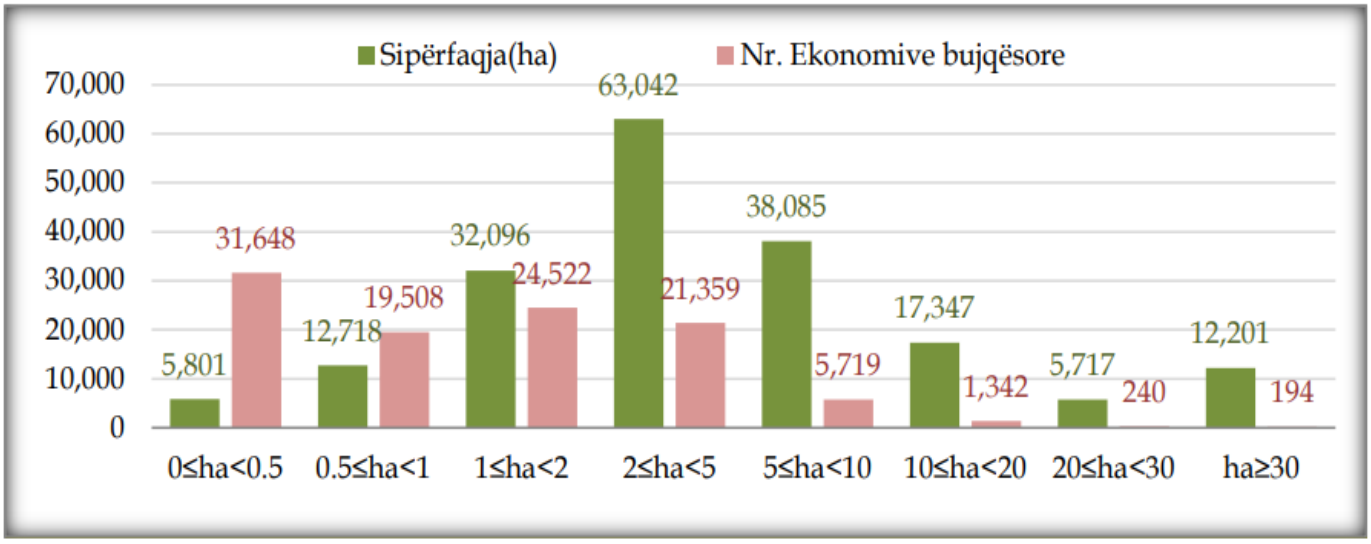

Grafikon 10 Broj poljoprivrednih gazdinstava prema površini oranica, 2018, ASK

Što se tiče broja poljoprivrednih gazdinstava, njih oko 31.648, što predstavlja 30,30% ukupnih poljoprivrednih gazdinstava, poseduje gazdinstvo veličine od 0 do manje od 0,5 ha obradivog zemljišta. Sledeća najveća grupa poljoprivrednih ekonomija je predstavljena veličinama farmi od 0,5 do manje od 1 i 1 do manje od 2 koje čine 44.030. Što se tiče broja poljoprivrednih gazdinstava, njih oko 31.648, što predstavlja 30,3% ukupnih poljoprivrednih gazdinstava, poseduje gazdinstvo veličine od 0 do manje od 0,5 ha obradivog zemljišta. Sledeća najveća grupa poljoprivrednih ekonomija je predstavljena veličinama farmi od 0,5 do manje od 1 i 1 do manje od 2 koje čine 44.030.

Proizvodnja i prerada poljoprivrednih proizvoda

Žitarice - Žitarice su jedna od glavnih poljoprivrednih delatnosti u opštini Štrpce, oko 245,63 ha oranica je zasađeno žitaricama, pšenica 55,71 ha (22,68%), kukuruz sa 98,52 ha (40,11%), zrno mahunarke 45,88 ha (18) . i pasulja 45,52 (18,53%). Proizvodnja je generalno zadovoljavajuća, ali godinama nije primetno povećanje prinosa. Najveća proizvodnja u 2019. godini bio je kukuruz sa 5,0 t/ha, zatim pšenica sa 3,5 t/ha

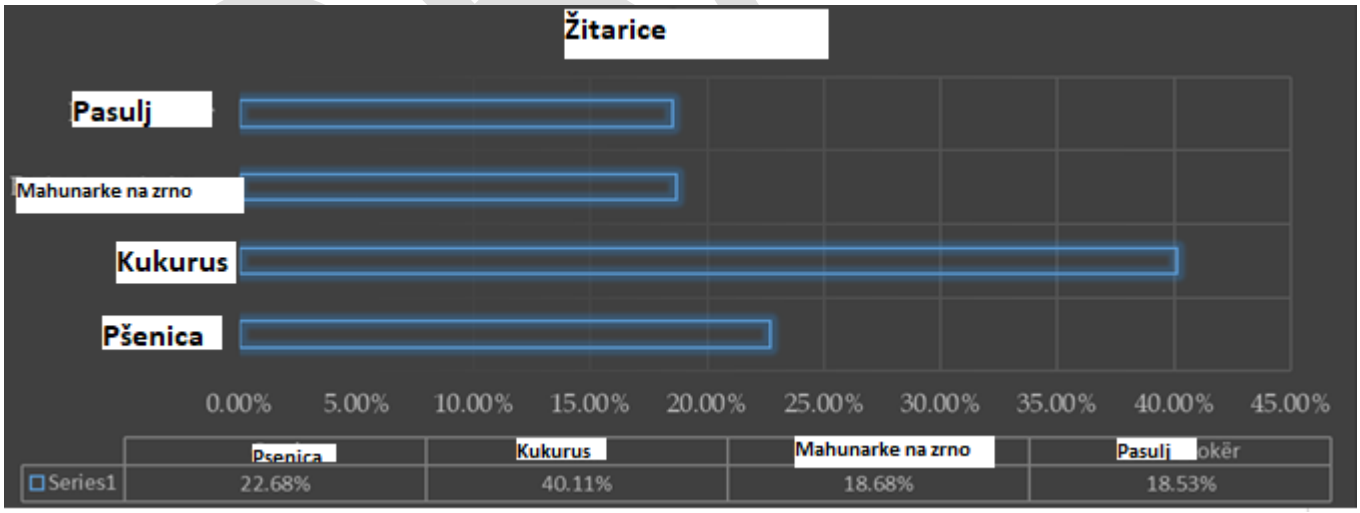

Grafikon 11 Trendovi gajenja žitarica prema obrađenim površinama

Iako na nivou zemlje statistika pokazuje pozitivan trend u pogledu površina koje se obrađuju žitaricama, prosečan prinos po hektaru i dalje je nizak u poređenju sa zemljama EU. Podrška politikama kroz direktna plaćanja za kultivisane površine sa ovom kulturom (150 EUR/ha u 2019. godini) može biti važan faktor u povećanju površine

sa ovom kulturom. Niski prinosi mogu biti uglavnom zbog nedostatka znanja o savremenim tehnikama proizvodnje i lečenja bolesti, neadekvatnih usluga savetovanja i obuke i lošeg pristupa kvalitetnim inputima.

Promenljivost tržišnih cena, posebno pšenice i kukuruza poslednjih godina, učinila je ove useve nestabilnim, pa poljoprivrednici zbog promene cena ne mogu da planiraju velika ulaganja u njih. Pored navedenih faktora, veličina gazdinstava pšenice i kukuruza je znatno manja i veoma fragmentirana u odnosu na zemlje EU, što može značajno uticati na ekonomiju obima efikasnosti ovih farmi. Proizvodnji žitarica treba dati veći značaj zbog postojećih potreba, smanjenja uvoza (36,3 miliona evra za 2016. godinu), obezbeđivanja stočne hrane, kao i nabavke sirovina za prehrambenu industriju i dr. (MPŠRR, Zeleni izveštaj 2018, 2019) .

Proizvodnja i prerada voća i povrća

Domaća proizvodnja voća i povrća je u stalnom porastu tokom godina. Sa početkom ekonomskog oporavka uopšte, sektor drveća i povrća je započeo postepeni rast tokom godina, gde prema podacima ASK-a, trenutno postoji veliki broj tela drveća i povrća u Štrpcu.

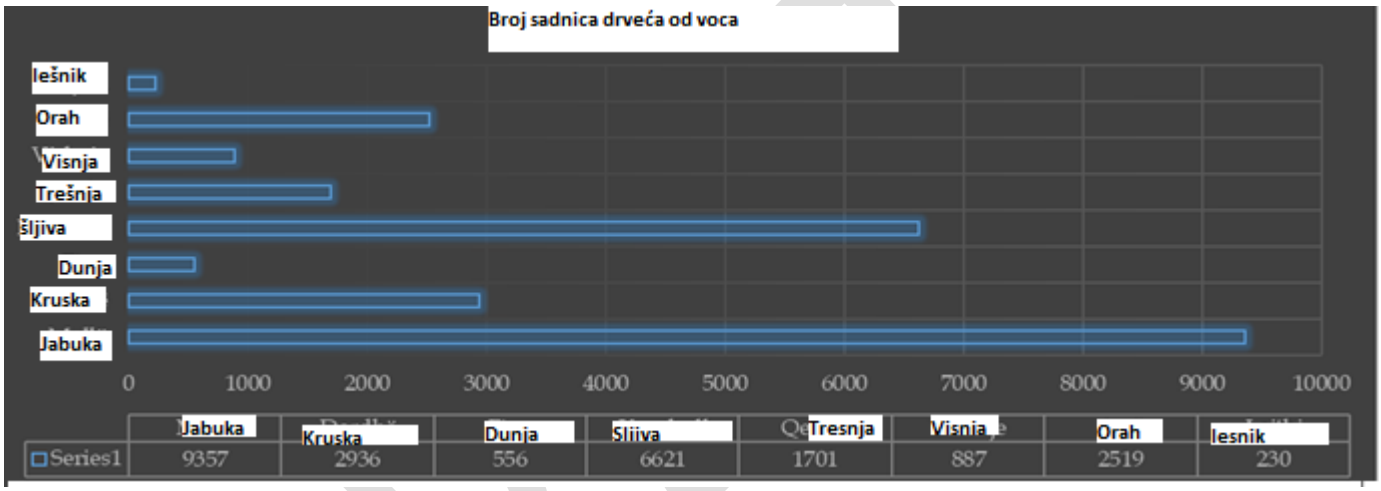

Grafikon 12 Trendovi koriscenja voca

Proizvodnja oraha i malog drveća je takođe značajno povećana i očekuje se da će se dalje povećati kao rezultat nedavnih zasada, podstaknutih šemom podrške od strane vlade i raznih donatora. Većinu svežih proizvoda sakupljaju sakupljači/trgovci na veliko i prodaju na pijacama voća i povrća i tradicionalnim maloprodajnim objektima. Uspostavljanje mreže veleprodajnih pijaca značajno je poboljšalo kapacitete proizvođača koji se nalaze daleko od glavnih urbanih područja da plasiraju svoje proizvode. Promet svežih proizvoda u zemlji u lancima supermarketa je relativno mali.

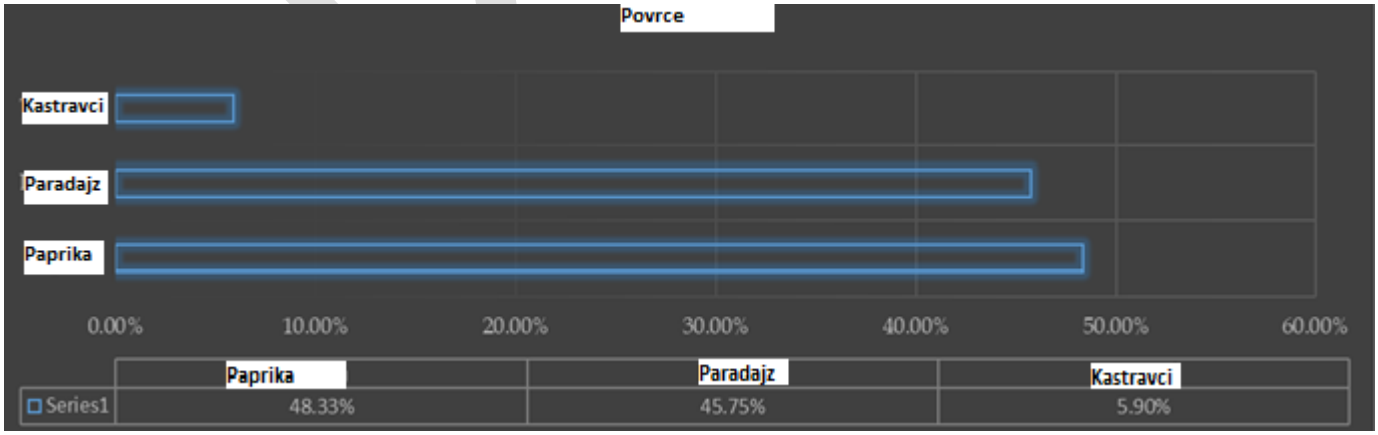

Grafikon 13 Trendovi u gajenju povrća prema obrađenim površinama

Infrastruktura i relevantne usluge nakon žetve (hladnjače, linije za pakovanje, itd.) su ograničene, ali je ipak došlo do povećanja njihovog broja kao rezultat podrške Ministarstva poljoprivrede i raznih donatora. Dok su ograničeni prostori hladnjača i veliki gubici proizvoda kao posledica njihovog nedostatka godinama bili glavni uzrok visokog deficita u prometu proizvoda od voća i povrća, skladišni kapaciteti u hladnjačama su povećani u godini. godine traju. Šeme državnih subvencija i jačanje konsolidatora, kategorije trgovaca bližih poljoprivrednicima (uključenih u prodaju poljoprivrednih inputa poljoprivrednicima i prikupljanje proizvoda od farmera), polako doprinose poboljšanju situacije.

Industrija prerade voća i povrća se sastoji od nekoliko formalnih preduzeća i nekoliko neformalnih poluindustrijskih pogona koji nude širok spektar prerađenog voća i povrća.

Sektor ima jasan fokus na zadovoljavanju domaće potražnje i supstituciji uvoza. Međutim, s obzirom na mogućnosti koje postoje, prioritet treba dati i promociji izvoza.

Sektor voća i povrća karakterišu pogodni klimatski uslovi koji omogućavaju ranu proizvodnju više vrsta voća i povrća, koje takođe predstavljaju značajan potencijal u pogledu izvoznih mogućnosti; ovo je danas opipljiva realnost dokazana rastućim izvozom voća i povrća.

Proizvodnja voća i povrća se i dalje suočava sa različitim izazovima, uključujući neformalnost sektora sadnog materijala, visoke troškove nabavljenih inputa i goriva (posebno što utiče na zagrejane plastenike), nisku produktivnost i velike gubitke posle žetve, posebno u slučaju drveća. Standardi bezbednosti hrane za voće i povrće takođe predstavljaju izazov koji treba rešiti da bi se povećao izvoz na tržišta zemalja članica EU.

Proizvodnja i prerada mesa

Proizvodnja govedine se tradicionalno smatra nusproizvodom mlečnog sektora. Sva telad dolaze sa farmi mleka tj. ne postoji pravi, kompletan i specijalizovan lanac snabdevanja mesom. Tovilišta su uglavnom objekti pretvoreni iz objekata za proizvodnju mleka ili objekti koje su sami mali farmeri izgradili. Za povećanje profesionalizma u uzgoju junadi potrebno je unaprediti tehnička znanja proizvođača, posebno početnika, o praksama uzgoja goveda i drugih životinja za meso i proizvodnju stočne hrane, prilagođavanje obuke i uslužnog savetovanja. Uzgajivačima goveda i drugih mesnih životinja takođe je potrebno više ulaganja u štale i građevinske objekte. Investicije u poljoprivredne mašine za proizvodnju stočne hrane i ulaganja u upravljanje otpadom i stajnjakom su takođe visoki prioritet. Postoji potreba za izgradnjom novih objekata i farmi za uzgoj mesnih životinja u skladu sa postojećim standardima za dobrobit životinja i životnu sredinu.

Bezbednost svežih proizvoda koji se prodaju u maloprodajnim objektima nije uvek zagarantovana zbog nepotpune primene zakona i nedostataka u infrastrukturi, uključujući nedostatak klanica koje ispunjavaju minimalne nacionalne standarde. Uprkos nedavnim poboljšanjima, klanicama još uvek nedostaje infrastruktura, što ostaje izazov za dalju integraciju u lokalni proizvodni lanac vrednosti. Klanice treba unaprediti i ispuniti standarde bezbednosti hrane, nedostatak odgovarajuće koordinacije lanca proizvodnje i prerade, mali broj preduzeća za preradu mesa koja koriste naprednu tehnologiju prerade mesa. klanicama još uvek nedostaje infrastruktura, što ostaje izazov za dalju integraciju u lanac vrednosti lokalne proizvodnje. Klanice treba unaprediti i ispuniti standarde bezbednosti hrane, nedostatak odgovarajuće koordinacije lanca proizvodnje i prerade, mali broj preduzeća za preradu mesa koja koriste naprednu tehnologiju prerade mesa. klanicama još uvek nedostaje infrastruktura, što ostaje izazov za dalju integraciju u lanac vrednosti lokalne proizvodnje. Klanice treba unaprediti i ispuniti standarde bezbednosti hrane, nedostatak odgovarajuće koordinacije lanca proizvodnje i prerade, mali broj preduzeća za preradu mesa koja koriste naprednu tehnologiju prerade mesa.

Sektor mleka

Kravlje mleko je najvažniji stočarski proizvod. Poslednjih godina osnovano je nekoliko komercijalnih preduzeća koja se bave sakupljanjem i preradom mleka, koja su našla dobro proširenje svojih proizvoda na lokalnom ali i širem planu, ova preduzeća u saradnji sa poljoprivrednicima ulažu napore da proizvodnja mleka preći sa proizvodnje za

porodičnu potrošnju na proizvodnju za tržište, poboljšati uslove uzgoja, primeniti dobru poljoprivrednu praksu na farmama mleka i povećati kapacitet farmera za proizvodnju mleka visokog kvaliteta.

Proizvodnja mleka od sitnih preživara (ovce, koze) je uglavnom zatvoren ciklus, od proizvodnje mleka, do prerade sira i prodaje (marketinga) na farmi. Samo nekoliko farmi je komercijalno, dok su većina proizvođača malih preživara male farme sa uglavnom tradicionalnim praksama uzgoja životinja. Velika je potreba za ulaganjima u modernizaciju štala, infrastrukturnih objekata, za korišćenje sistema za mužu itd.

Najviše mleka proizvode veoma mali poluspecijalizovani proizvođači sa manje od 50 ovaca ili koza i govedarske farme sa manje od 10 muznih krava. Većina stočarskih farmi ima 3-9 grla goveda i njih oko 48%. Međutim, primećuje se trend komasacije: broj gazdinstava sa više od 5 krava je utrostručen u odnosu na prethodnu godinu, dok je broj gazdinstava sa više od 10 krava 38%.

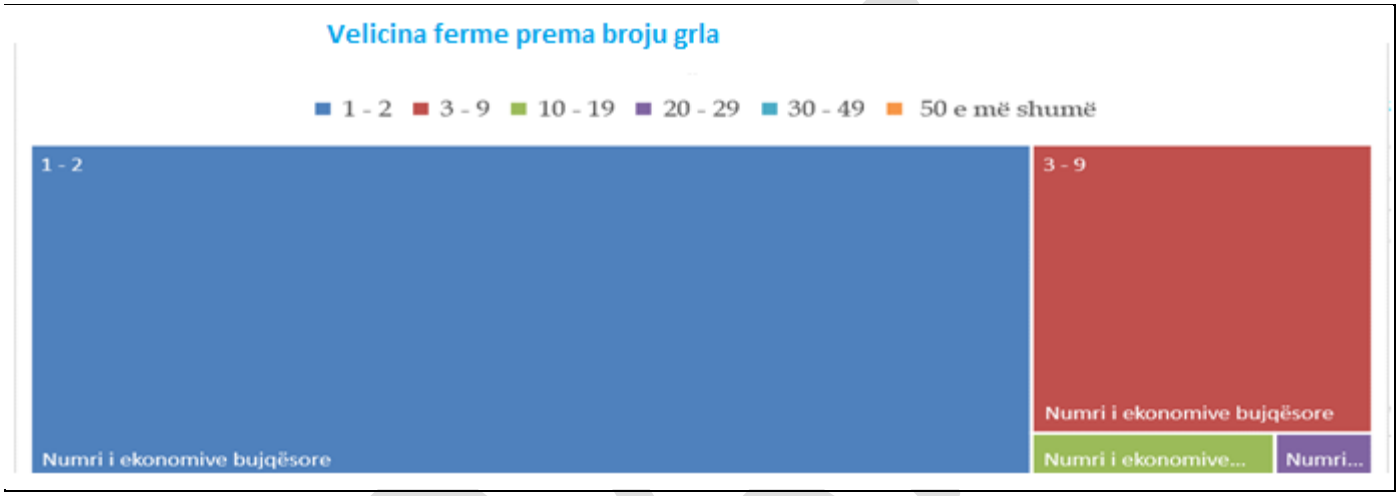

Grafikon 14 Veličina farme prema broju grla u Štrpcu

Industrija prerade mleka je u poslednje vreme unapređena i obogaćena nekim savremenim fabrikama, ali je ipak jedan njen deo i dalje fragmentiran, u odnosu na neke koje su počele da koriste naprednu tehnologiju u preradi mleka. Ove kompanije sve više zamenjuju uvoz i osvajaju domaće tržište. Njihova druga karakteristika je optimalan proizvodni kapacitet i raznovrsnost artikala. Učesnici lanca vrednosti (naročito male farme i prerađivači) moraju da učine više da bi ispunili standarde zaštite životne sredine i bezbednosti hrane. Sakupljanje i transport mleka je jedna od najslabijih tačaka u lancu vrednosti. Prikupljanje sirovog mleka se uglavnom obavlja direktno od strane prerađivača mleka i privatnih nezavisnih sakupljača mleka. Mleko se često ne skladišti u rezervoaru za hlađenje na farmi ili tokom transporta do pogona za preradu.

Postrojenja za preradu mleka uložila su u savremenu tehnologiju i poboljšala zgrade i objekte kako bi izbegla zagađenje. U pogledu potražnje, mlečni proizvodi su važan deo prehrambene korpe za potrošače i postoji opšta preferencija za domaće mlečne proizvode.

Sektor se suočava sa različitim izazovima. Na osnovu analize, glavni izazovi u okviru sektora industrije prerade poljoprivrednih proizvoda je decentralizacija prerađivačkih preduzeća, najbolje rešenje u pogledu poslovanja ovih delatnosti je centralizacija kroz kreiranje razvojnih politika i strategija stvaranjem odgovarajućih prostora i infrastruktura za razvoj ovih delatnosti, bezbednost hrane i ekološki standardi moraju se unaprediti i poštovati. Kvalitet sirovog mleka i mikrobiološko stanje je problematičan, dok su uslovi transporta neadekvatni, često bez upotrebe rezervoara za hlađenje. U većini slučajeva ne postoji tretman korišćene vode i otpada od prerade mleka (npr. laktoze). Nedostatak kvalifikovanih stručnjaka (tehnologija za preradu mleka, laboratorija, itd.) u ruralnim sredinama je jedan od faktora koji je ometao i koji će ometati, pored slabe primene zakona, primenu bezbednosnih i ekoloških standarda.

Ključni nalazi u oblasti poljoprivrede su navedeni u nastavku:

- Gubitak visokokvalitetnog poljoprivrednog zemljišta;
- Fragmentacija poljoprivrednih ekonomija;
- Česta plavljenja poljoprivrednih površina i veliki gubici poljoprivrednih proizvoda od ovog faktora;
- Male kultivisane površine sa drvećem;
- Male površine koje se obrađuju povrćem (otvorene njive i plastenici);
- Mali broj punktova za sakupljanje, skladištenje i preradu voća i povrća;
- Mali stočni fond uprkos potencijalu koji opština Štrpce poseduje
- Mali broj mlekara i prerađivača mleka i mesa;
- Male površine pod vinogradima uprkos potencijalu i tradiciji poljoprivrednika u ovom kraju;
- Neadekvatno funkcionisanje sektora stočarstva;
- Dobar potencijal za razvoj pčelarstva.

SWOT Analiza

PREDNOSTI	**SLABOSTI**
• Geografski položaj i povoljni klimatski uslovi za razvoj agrobiznisa; • Prirodni resursi: oko 30,10% poljoprivrednog zemljišta, preko 67,50% šumskog zemljišta i bogati vodni resursi; ▪ Preduzeće za sakupljanje poljoprivrednih proizvoda Dovoljan ljudski potencijal sa stručnom osposobljenošću i mladim godinama; • Značajni kapaciteti za uzgoj poljoprivrednih i stočarskih proizvoda; • Tradicije u proizvodnji drveća, posebno sitnog; • Kapaciteti za proizvodnju sadnica drveća, analiza i kontrola poljoprivrednih i stočarskih proizvoda; • Potencijal za razvoj agroturizma; • Pristup državnim i regionalnim putevima;	• Gubitak poljoprivrednog zemljišta svake godine; • Zagađenje poljoprivrednog zemljišta; • Neorganizovanost poljoprivrednika (zemljoradničke zadruge); • Niska proizvodnja i nezadovoljavajući kvalitet poljoprivrednih proizvoda; • Nedovoljna edukacija poljoprivrednika u skladu sa trendovima i novim metodama proizvodnje; • Primena zastarele tehnologije u proizvodnji poljoprivrednih proizvoda; • Neadekvatnost tehničke podrške poljoprivrednicima; • Loše upravljanje poljoprivrednim zemljištem – usitnjavanje poljoprivrednog zemljišta; • Nedostatak sistema za navodnjavanje i odvodnjavanje; • Nedostatak pristupa pijacama – nefunkcionisanje sabirnih punktova na celoj teritoriji opštine; • Neadekvatnost stručnih savetodavnih usluga • Nedostatak politike i podrške u razvoju agroturizma; • Nedostatak kompetencija u upravljanju šumskim resursima;
MOGUCNOSTI	**RIZICI**

DRAFT

• Više mogućnosti za finalne proizvode; • Uvođenje novih tehnologija; • Otvaranje novih tržišta; • Komasacija poljoprivrednog zemljišta; • Pristup programima i projektima koji imaju koristi od vladinih i donatorskih fondova i šema podrške; • Mogućnost plasmana robe na inostrano tržište; • Organizacija poljoprivrednika (koordinacija, koordinacija); • Saradnja sa centralnim nivoom u pošumljavanju; • Zaštita ekosistema i biodiverziteta;	• Zagađenje zemljišta i vodnih resursa; • Napuštanje sela, slabo interesovanje mladih za poljoprivrednu delatnost; • Nedostatak povoljnih dugoročnih kredita; • Kupovna moć stanovništva je niska; • Pretvaranje poljoprivrednog u građevinsko zemljište; • Ograničen pristup finansijskim sredstvima za ulaganja u agrobiznis • Neizvesnost dugoročne efikasnosti ulaganja u poljoprivredu; • Tržišna konkurencija uvoza; • Nedostatak zaštite proizvodnje od elementarnih nepogoda i drugih nepogoda;

Tablica 105 SWOT analiza sektora poljoprivrede

3.3.8 3.3.8. Šumarstvo

Šumarstvo je značajna grana u opštini Štrpce, to je zbog činjenice da zauzima veliku površinu opštine.U ekonomskom smislu ova oblast donosi mnoge koristi, posebno kroz sektor turizma, ali i korišćenjem svog resurse proizvodne i prerađivačke industrije.

Za opštinu Štrpce, šume predstavljaju važan resurs, ali zbog njihove nelegalne seče od strane stanovnika, njihova degradacija je u opasnosti, ako se ne interveniše pažljivim upravljanjem od strane nadležnih organa.

Nalazi:

- Postojanje sve manje poljoprivrednog stanovništva
- Uticaj životinja na pašnjake (posebno ovaca) utiče na prirodno širenje šuma
- Zaštitu zaštićenih područja i vrsta
- Povećanje i zaštitu biodiverziteta, u cilju očuvanja prirodne nasleđe i kulturno i ekološko
- Gubitak ekoloških vrednosti šuma i njihovih površina kao i ekološka degradacija
- Neadekvatno ekonomsko upravljanje šumskim gazdinstvima (Koritnik (Dragaš), Kačanik (Šar) i Štrpce).
- Široko rasprostranjena nelegalna seča ogrevnog drveta, posebno oko sela protiv nelegalnih seča tokom poslednjih 10 godina. Uprava KP je izvestila da je ovaj problem sada više pod kontrolom nego što je bio ranije

Razvojne potrebe:

- Ulaganje napora da se šume dovedu u željeno stanje, posebno tretman šumskog uzgoja
- Uređivanje šumskih struktura u cilju povećanja raznovrsnosti životinja, ptica i biljaka
- Povećanje mera nadležnih opštinskih organa za nezakonito sprečavanje šuma.

PREDNOSTI	**SLABOSTI**
• Postojeći šumski resursi; • Postojanje šuma i upravljanja nacionalnim parkom; • Imovine sa endemskim vrstama flore i faune.	• Neadekvatna organizacija u šumarstvu; • Nedostatak investicija; • Neadekvatna saradnja privatnog i javnog sektora; • Nedovoljna saradnja i koordinacija sa državnim institucijama.
MOGUĆNOSTI	**OPASNOSTI**

• Upravljanje prirodnim resursima i korišćenje šuma (adekvatno); • Mogućnost korišćenja investicionih fondova; • Razvoj drvnoprerađivačke industrije.	• Nekontrolisana upotreba šuma; • Degradacija šumskih površina; • Nejasna vizija budućeg razvoja šuma; • Prirodne katastrofe.

Tablica 106 SWOT analiza šumskog sektora

3.3.9 Industrija

Industrija u opštini Štrpce ostavlja mnogo da se poželi. Broj proizvodnih preduzeća je veoma mali. Industrija po sektorima u opštini je podeljena na javnu i privatnu.

Perspektive industrije koje uz podršku opštine mogu da procvetaju su industrija hleba i konditorskih proizvoda bez aditiva, dogradnja planinskih fabrika za preradu voća, proizvodnja rakije itd. Ako opština snizi kriterijume za subvencije, onda bi i ova mala preduzeća imala koristi od ekonomske pomoći i nastala bi druga preduzeća. Opština Štrpce, sa dugom istorijom, ima nasleđe u industrijskoj oblasti, koje se može koristiti kao razvojna imovina. Ova duga industrijska istorija u opštini je stvorila posebno kulturno okruženje koje se sastoji od određenih nematerijalnih dobara, kao što su veštine, stavovi, tradicije, spomenici i artefakti.

U okviru procesa integrisanog urbanog razvoja u opštini se mogu sprovoditi određene mere urbanističkih politika, koje se odnose na lokalni razvoj. Ove mere obuhvataju inicijative za povećanje broja radnih mesta, kao što su: promocija preduzetništva, zapošljavanje u lokalnoj zajednici i zajednici. Takođe je neophodno kreirati industrijske politike koje vode ka inovacijama, digitalizaciji i dekarbonizaciji i čine industriju snažnom i konkurentnom kao deo ekonomskog razvoja.

Kako industrijska politika Evropske Unije preporučuje, industrijski razvoj opštine treba da investira u oblasti industrijskih inovacija, istovremeno uključujući niskougljeničnu tehnologiju za suočavanje sa izazovima klimatskih promena, razvoj zajedničkih evropskih projekata i ponovno osnaživanje. industrije kroz evropske komercijalne politike. Industrijski razvoj takođe treba da se zasniva na novoj tehnologiji i tehničkim promenama, na aktivnostima zasnovanim na znanju i aktivnostima vezanim za usluge, uz promociju novih profesija i zadovoljavanje potreba potrošača.

Uspešan razvoj malog biznisa zahteva prevazilaženje mnogih aktuelnih prepreka u Opštini. Konkretne prepreke koje su najkritičnije su:

- Nedostatak institucionalne podrške
- Nedostatak finansijskih sredstava
- Poremećaj lanca snabdevanja između proizvodnog procesa i radne snage
- Veliko prisustvo uvoznih proizvoda

Razvojne potrebe

- Tehnička pomoć i obuka koji poboljšavaju menadžerske veštine menadžera i radne snage
- Programi pristupa tržištu sa fokusom na razvijanje veza između malih preduzeća i ključnih tržišta
- Stvaranje veza sa različitim društvenim mrežama
- Mogućnosti dugoročnog finansiranja iz različitih finansijskih izvora, kao što su opštine, banke i drugi razvojni fondovi

PREDNOSTI	**SLABOSTI**
• Postojeći industrijski objekti; • Ljudski resursi; • Postojeća infrastruktura i pristup industrijskim objektima.	• Zastarela tehnologija; • Neadekvatan profesionalni okvir; • Nedovoljno korišćenje industrijskih kapaciteta; • Stagnacija privatizacije.

MOGUĆNOSTI	OPASNOSTI
• Razvoj malih i srednjih preduzeća sa novim poslovnim idejama; • Privlačenje investicija; • Razvoj drvne industrije	• Neprimereni zakonski propisi; • Nedovoljan pristup investicionim fondovima.

Tablica 107 SWOT Analiza sektora industrije

3.3.10 Zanatstvo

Zanatstvo na Kosovu je počelo od ilirskog perioda do danas kao glavni element u ekonomskom, društvenom i kulturnom razvoju u zemlji. Sve to ilustruju i antički nalazi raznih eksponata koji su predstavljeni u etnografskim muzejima u svakom gradu u celoj zemlji. Tokom razvoja različitih vremenskih perioda, zanatstvo je takođe počelo da se razvija i postaje sektor koji utiče na ekonomski razvoj ovog kraja, a o tome najbolje govori činjenica o razvoju trgovačkih karavanskih puteva kojima se prometovalo od Venecije do Raguze (Današnji Dubrovnik) – Skadar – Peć – Đakovica, da se nastavi u drugim delovima Evrope. Vrhunac razvoja na Kosovu, zanatstvo je dostiglo posebno u 15. i 19. veku, gde su se u nekoliko gradova na Kosovu razvili „Carsije", kao zasebne komercijalne površine sa radnjama u kojima su se razvijale i rukotvorine u kojima su se nudile usluge i prodavali proizvodi.

Prema katastarskom popisu iz 1582. godine, u zapadnom delu zemlje bavilo se više od 56 različitih zanata, što je obuhvatalo oko 43% stanovništva koje se bavilo ovim zanatima. Produkciji umetničke vrednosti u ovo vreme posebno su davali: zlatari, saraci, krojači, violončelisti itd. Sagledavajući ovakav razvoj događaja, stvorene su i zanatlijske grupe (cehovi) koje su se bavile organizacijom i regulisanjem zanatstva kao posebnog sektora u privredi, kao i unapređenjem umetničkog rada zanatlija. Prema evidenciji iz 1986. godine na Kosovu je bilo aktivno 113 zanatskih delatnosti. Više od polovine nezavisnih zanata koji se bave na Kosovu uglavnom je koncentrisano u 15 zanata gde su odsutne savremene proizvodne zanatske aktivnosti. Dakle, zanatstvo kao privredni sektor predstavlja poseban segment razvoja malih i srednjih preduzeća.

Uglavnom, zanat se prenosi na porodične generacije. Vremenom, društveni razvoj, razvoj industrije i trgovine uticali su da mnogi od ovih zanata stradaju i izumru, nemaju više koristi, a pronalaženje tržišta je bilo veoma teško. Sada imamo samo neke od zanata koje zadovoljavaju potrebe stanovništva koje, iako teško, pokušava da opstane i ponudi svoje profesionalne proizvode i usluge.

U oblasti zanatstva u opštini Štrpce, zahteva se stvaranje pravih uslova za otvaranje radnih mesta i doprinos povećanju društvenog blagostanja. Zbog toga je neophodno sastaviti programe obrazovanja i stručne kvalifikacije, kao i uslove za praktičnu primenu učenja

Takođe, cilj nam je da sarađujemo sa drugim međuopštinskim organizacijama kako bismo ostvarili cilj zastupanja poslovnih interesa kroz umrežavanje u savetovanju, pružanju usluga, organizovanju radionica, kako bi se preduzeća informisala o B2B mogućnostima i ostvarila saradnju sa raznim pogodnostima.

3.3.11 Podzemni i površinski resursi

Mezozojske formacije, Krit i dolomiti u oblasti Štrpca pojavljuju se istočno od vrha Ljuboten. U okolini Brezovice došlo je do akumulacije morenskog materijala iz glacijalnih procesa, koji se sastoji od magmatskih stena, metamorfnih stena, peščara, kvarcita i krečnjaka. Region Štrpca je poznat po svojim mineralnim resursima. Na nekim lokacijama u prošlosti je bila intenzivna eksploatacija olova, cinka, zlata, bakra, hroma i gvožđa.

Na teritoriji opštine nema metalnih minerala osim hroma koji je korišćen kao sirovina za proizvodnju hroma do 1953. godine. Međutim, ostaje otvoreno pitanje da li na ovoj teritoriji treba eksploatisati rudu i kojim sistemom , znajući da konflikti nastaju u pogledu razvoja drugih privrednih delatnosti, koje imaju izraženije konkurentske vrednosti. To se pre svega odnosi na turističke delatnosti koje, između ostalog, zahtevaju zaštitu prirode i životne sredine.

S tim u vezi, rudarstvo ima nekoliko pratećih pojava i procesa koji suštinski doprinose ekološkoj šteti, a da bi se ona zaštitila potrebno je uložiti dodatna sredstva koja, sa ekonomskog stanovišta, poskupljuju eksploataciju. Ali, čak i više, eksploatacija se uopšte ne može izbeći za neke minerale, a posebno za nemetale. Što se tiče prirodnih mineralnih dobara, koja se nalaze na teritoriji opštine, eksploatišu se još od srednjeg veka. Od mineralnih dobara, koja se nalaze, vredi pomenuti upotrebu kalijuma, magnezita, kao i izvora mineralne i termalne vode.

3.3.12 Energjia

Energetska mreža igra suštinsku ulogu u razvoju grada, posebno u današnje vreme tehnologije i inovacija. U opštini Štrpce ova mreža još uvek nije u dobrom stanju, što predstavlja hitnu potrebu za njenim unapređenjem kako bi opština postigla brži ekonomski razvoj i rast. Broj privatnih potrošača je višestruko veći od javnih. Iz najnovijih dostupnih podataka, sledeća tabela prikazuje mesečnu potrošnju električne energije u opštini Štrpce u godinama 2018-2020.

Mesec godina	**2018**	**2019**	**2020**
Januar	2735.0883	2483.0127	2773.6044
Februar	2198.6186	2061.8829	2141.2409
Marta	2260.5093	2118.5346	2057.3406
April	1955.4980	1800.9621	1870.3639
Maj	1771.9033	1866.7477	1781.5581
Jun	1451.9789	1682.0034	1614.9682
Jul	1451.9789	1729.1810	1682.1504
August	612.9649	1719.4506	1675.5522
Septembar	1669.0821	1725.0492	1660.1088
Oktobar	1881.2593	1916.7005	1871.1525
Novembar	2028.3994	1988.0448	2016.2268
Decembar	2366.8512	2459.3289	2361.6411
Ukupno MV/h	**23.1401**	**23.5509**	**23.5059**

Tablica 108 Mesečna potrošnja po godinama u opštini Štrpce

Pomenuta potrošnja se skoro u potpunosti odnosi na domaćinstva i skijaški centar na Brezovici tokom zimskih meseci.

Zbog geografskog položaja i teritorije koju opština ima, ima i potencijal za proizvodnju obnovljive energije kroz različite prirodne resurse.

Energija iz obnovljivih izvora

Hidroenergija - Opština Štrpce se procenjuje da ima hidroenergetski potencijal od 20 MV. Prirodni uslovi za korišćenje vodnih resursa reke Lepenc postoje i iz njenih rukavaca i slivova. Hidrografsku mrežu Nacionalnog parka karakterišu brojna hidrološka dobra kao što su izvori, podzemni ispusti i planinski baseni, glacijalna jezera i reke koje pripadaju slivovima reka Lepenac i Bistrica u Prizrenu.

U opštini Štrpce, na osnovu liste izvora koju je navela kancelarija energetskog regulatora ZrrE, navedene su dve hidroelektrane koje je investirala kompanija Matkos Grup i to:

- MATKOS snage 2,1 MV u radu od 2017. godine po ovlašćenju AEU_03/13

U selu Donja Bitinja gradi se hidroelektrana H3 Viča. Njegov instalisani kapacitet je 5,4 MV. Međutim, procenjuje se da će izgradnja ove hidroelektrane stvoriti određene implikacije na poljoprivredne prinose. Na ovoj teritoriji nalazi se oko 200 hektara koji se kontinuirano obrađuju, od čega je oko 100 zasađeno malinom, a ostalo pod kukuruzom i pšenicom, a stvaranjem ove hidroelektrane ove poljoprivredne površine će biti teško zalive. Tokom 2019. godine, prinos maline iznosio je oko 500 tona, prodatih po prosečnoj ceni od 1,3 evra po kilogramu. Prihodi od ove prodaje se procenjuju na oko 650.000,00 evra bruto, što je od posebnog značaja za ovo planinsko selo.

Solarna energija – Opština Štrpce ima jednu od najboljih mogućnosti za stvaranje solarne energije. U opštini prosečno godišnje trajanje sijanja sunca iznosi više od 1938 sati.

Energija vetra – Opština takođe ima uslove za proizvodnju energije vetra. Prosečna mesečna brzina vetra u opštini Štrpce je između 4,4 m/s u nižim predelima, do 7,8 m/s u višim predelima.

Energija biomase - Ukupna površina šuma Štrpca je oko 10.500 ha, sa godišnjim prirastom od oko 32.000 m3, dok je površina poljoprivrednog zemljišta oko 13.600 ha, što može biti značajan izvor biomase. Prema proceni stručnjaka, naznačene količine su dovoljne za 11.200 t sečke, što je dovoljno za razvoj postrojenja od 1 MV.

Izazovi opštine Štrpce u oblasti energetike:

- Slaba električna mreža
- Česti prekidi
- Nedostatak prstenastih vodova za snabdevanje električnom energijom
- Neadekvatno uzemljenje za održavanje električne instalacije

Potrebe za poboljšanjem i razvojem energetske situacije:

- Izgradnja/konverzija NS 35/10 kV Štrpca u NS 110/10(20) kV.
- Dodavanje vodova za napajanje
- Podešavanje tla za održavanje instalacija
- Subvencionisanje proizvodnje obnovljive energije
- Stvaranje javno-privatnog partnerstva za proizvodnju obnovljive energije
- Obezbeđivanje potrebnih kapaciteta za skladištenje proizvedene energije

Obnovljiva energija – Opština Štrpce može da stimuliše proizvodnju obnovljive energije kroz subvencije za fotonaponske uređaje i druge uređaje, kao i da stvori punktove za skladištenje proizvedene energije. Za energetsku efikasnost, stimulacija se može vršiti u izgradnji novih kuća i renoviranju starih kuća.

Budući da je tranzitno mesto između Kosova i Albanije, kao i turističko mesto koje poseduje Ski centar Brezoviza, opština bi takođe trebalo da ulaže u e-mobilnost, subvencionišući korišćenje električnih automobila, kako za kupovinu tako i za iznajmljivanje.

3.3.13 Transportna Infrastruktura

Opština Štrpce ima putnu infrastrukturu u dobrom stanju. Regionalni put Prizren – Doganaj koji prolazi kroz opštinu ima i može imati ovu važnu ulogu u budućnosti u svom ekonomskom razvoju kako kroz komercijalni aspekt tako i kroz turizam. Opština nema direktan pristup železničkoj mreži. Dobro stanje puteva može pozitivno uticati na podizanje nivoa preduzetništva. Takođe može povećati otvaranje novih radnih mesta u proizvodnom i uslužnom sektoru. Dobra putna infrastruktura koja postoji u urbanim i ruralnim sredinama, uz mala ulaganja u njeno unapređenje, može dodatno unaprediti ulaganja u poslovni sektor, tržišta i usluge, a takođe i pozitivno uticati na nivo prihoda zbog nižih troškova transporta.

DRAFT

3.4 TEHNIČKA INFRASTRUKTURA

Na teritoriji opštine Štrpce tehnička infrastruktura, a samim tim i javne usluge u vezi sa njom nisu na najboljem mogućem nivou, ali se poslednjih godina ulaže u poboljšanje infrastrukture i pružanje kvalitetnijih usluga. Ovo pitanje predstavlja problem, posebno u pogledu stepena razvijenosti vodne infrastrukture, i iz tog razloga postoji potreba za većim naporima društva da se ovaj problem riješi ili ublaži. Problem je i sa kanalizacionom infrastrukturom, kojom se ne upravlja na najbolji način, kao i loše snabdevanje električnom energijom, gde je elektromreža u pojedinim delovima veoma amortizovana, slab napon i dolazi do smanjenja snabdevanja. Putna mreža u ovoj opštini takođe nije u dobrom stanju.

3.4.1 Vodovodna infrastruktura

3.4.1.1 Vodovodna mreža, pokrivenost

Aspekt vodosnabdevanja građana opštine Štrpce je relativno dobar, većina naselja ili 75% je pokriveno mrežom, 18,75% je delimično pokriveno dok 6,25% nema snabdevanje vodom za piće.

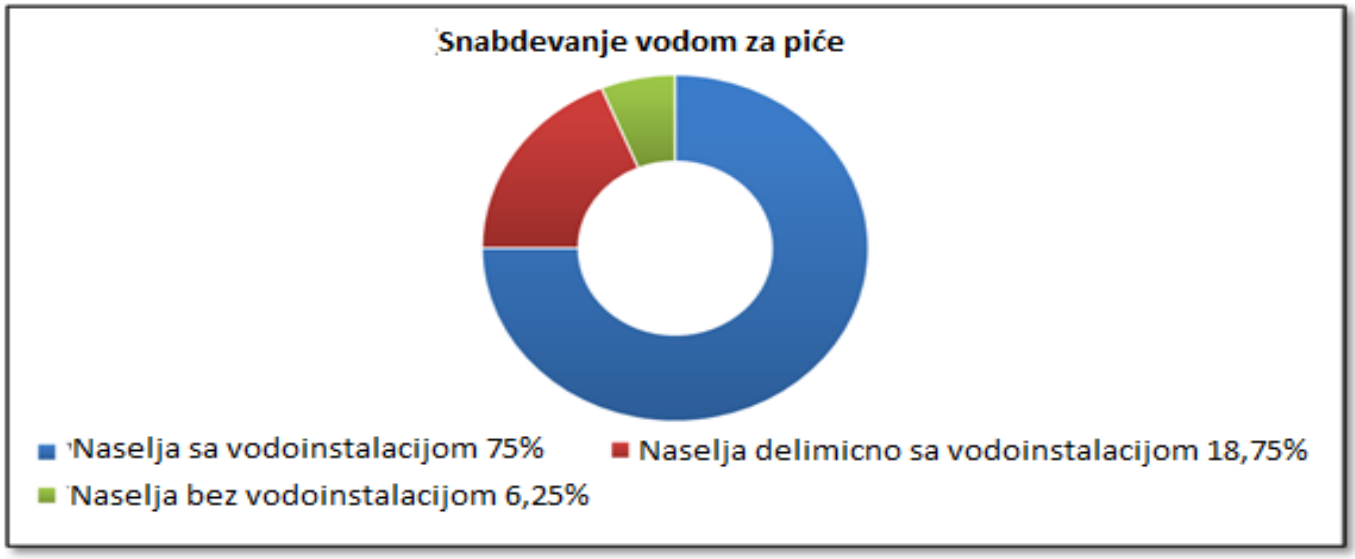

Grafikon 14Stopa snabdevanja vodom za piće

Opština Štrpce snabdeva i upravlja sistemom vodosnabdevanja sa sopstvenim kapacitetima, tako da ovaj sistem nije uključen ni u jednu od kompanija za upravljanje pijaćom vodom (KRU).

KRU Prishtina	**KRU** Hidroregjioni Jugor	**KRU** Hidrodrini	**KRU** Mitrovica	**KRU** Gjakova	**KRU** Bifurkacioni	**KRU** Hidromorava	Komunat jashtë shërbimeve nga **KRU**-të
Prishtina Podujeva Fushë Kosova Obiliçi Lipjani Drenasi Shtime Graçanica	Prizreni Suhareka Malisheva Dragashi Mamusha	Peja Istogu Klina Juniku Deçani	Mitrovica Skenderaj Vushtrria	Gjakova Rahoveci Prizren (disa fshatra)	Ferizaj Kaçaniku	Gjilani Kamenica Vitia	Novobërda Zubin Potoku Leposaviçi Zveçani Shtërpce, Hani i Elezit, Partesh, Rani llug, Mitrovica e Veriut, Kllokot

3.4.1.2 Kvalitet vode i snabdevanje

Uprkos svojim ograničenim resursima, centar za vodu IKSPK trenutno ispunjava svoju primarnu nezavisnu ulogu praćenja usklađenosti kvaliteta vode za piće od strane regionalnih javnih preduzeća sistema vodosnabdevanja na Kosovu u skladu sa nekadašnji standardi EU i SZO za kvalitet vode za piće sa primarnom svrhom zaštite javnog zdravlja. Ove teme koje su predložene kao najvažnije neće biti konačne, ali ćemo ih razvijati sve dok se ne postigne cilj.

Prema Izveštaju Nacionalnog instituta za zdravlje Kosova za 2017. godinu, pokazalo se da je tokom urađenih analiza voda visokog standarda i da ispunjava kriterijume 100% dobrog kvaliteta. Na osnovu rezultata monitoringa koji je sproveo Centar za vode Nacionalnog instituta za javno zdravlje (IKSPK) u skladu sa nadležnostima ovog Centra za eksterni monitoring prema UA br. 16/2012, opšti kvalitet vode za piće na Kosovu koja se nudi potrošačima u 44 oblasti snabdevanja (ZFU), je 99,20% u skladu sa mikrobiološkim parametarskim vrednostima, dok je 98,00% u skladu sa vrednostima hemijskih parametara, što rezultira opštom usklađenošću nivo od 98,3%. Ovaj stepen usklađenosti rezultat je 50.289 testova koje su tokom 2016. godine izvršile šest regionalnih laboratorija Regionalnih centara za javno zdravlje (KRSP) i Centra laboratorija za ispitivanje pri IKSPK.

Parametri	**Broj izvršenih testova**	**Kompatibilnost sa parametarskim vrednostima**	**Prekoračenje parametarskih vrednosti**	
		%	Br	Br.ZFU
Ukupni Koliformi	5.525	98.9	61	21
E col	5.525	99.6	24	9
Rezidualni Clor	5.485	89.6	569	25
zamućenje	5.518	99.1	50	11
Vetar	2.026	100	0	0
Ukus	2.026	100	0	0
PH	2.027	100	0	0
Nitrati	1.74	99.9	2	1
Nitriti	1.779	100	0	0
Gvožđe	1.855	99.9	2	1
Mangan	1.726	99.9	2	1
Alumin	1.025	99.7	3	2
Ostali Parametri	14.032	99.7	37	15
UKUPNO	50.289	98.5	750	35

Tablica 109 Kvalitet vode za piće prema osnovnim parametrima u oblastima snabdevanja za 2016-2017.

3.4.1.3 Potrebe za vodom / Procena budućih potreba

Prema Administrativnom uputstvu za normative i standarde prostornog planiranja definisani su zahtevi za vodom po glavi stanovnika, vodom za upotrebu za potrošačke potrebe / vodom za piće i domaćinstvo. sortirano po kategoriji:

- za naselja ≥ 100.001 stanovnika: ≥ 300 litara/stanovniku;
- za naselja ≥ 20001-100000 stanovnika: ≥ 250-300 litara/stanovniku;
- za naselja ≥ 20001-100000 stanovnika: ≥ 200-250 litara/stanovniku;
- za naselja ≥ 5001-20000 stanovnika: ≥ 150-200 litara/stanovniku;
- za naselja < 5000 stanovnika ≥ 100 - 150 litara/stanovniku.

Prema prognozama realnog demografskog scenarija do 2032. godine, opština Štrpce ima broj stanovnika od 6853 uključujući gradsko i seosko područje, a prema ovom broju stanovnika, i hidrauličkom proračunu dnevnih troškova po stanovniku, nadležne institucije mora obezbediti količinu vode od K= 57,0 l/s.Na osnovu postojećih kapaciteta vodoizvorišta, konzervacionih kapaciteta akumulacija, kapaciteta crpnih stanica, predviđenog broja stanovnika za 2032. godinu Realnog scenarija, uključujući i nerezidentne stanovnike, izvršena je analiza troškova prema tehničkim

normativima planiranja. po stanovniku (potrošnja k=150 l/ po stanovniku). Opštini je potrebno povećanje kapaciteta za očuvanje vode od najmanje narednih 8-10 godina. Od 25,0 l/s

3.4.1.4 Neophodni kapaciteti proširene ili nove infrastrukture u vodovodnoj mreži

Prema realnom scenariju, predviđeno je da se stopa pokrivenosti uslugama u narednih 10 godina poveća za 25,0 l/s pokrivenih 6 853 stanovnika, posebno u ruralnim sredinama gde nema pokrivenosti, a to znači da, pored ulaganja u nove izvore vode, treba predvideti i ulaganja u proširenje vodovodne infrastrukture potrebne za snabdevanje vodom ovih stanovnika.

Gubici vode imaju negativan ekološki, ekonomski i socijalni efekat i neizbežan su sastavni deo svakog sistema vodosnabdevanja. Stopa izgubljene vode je dobar pokazatelj neefikasnosti sistema iu korelaciji sa drugim pokazateljima kao što su finansijska efikasnost i operativna efikasnost. Smanjenje i održiva kontrola UPF u sistemu vodosnabdevanja je složen problem koji zahteva sveobuhvatan i višedimenzionalni pristup. To je zbog činjenice da gubici vode imaju prirodnu tendenciju povećanja ako se ne preduzmu adekvatne mere za njihovo zaustavljanje/smanjenje: curenja iz cevi se stalno povećavaju, povećava se broj vodomera koji ne mere ispravno, podaci o potrošačima postaju sve veći. zastareli itd.

Jasno je da ne može u potpunosti da eliminiše gubitke vode, ali može i odlučna je da ih značajno smanji. Ekonomski značaj gubitaka vode i potreba za strategijom smanjenja UPF. Kako bi se otklonila eventualna zabuna u pogledu terminologije koja se koristi kada su u pitanju gubici vode (nedosledna upotreba termina kao što su: tehnički gubici, fizički gubici, administrativni gubici, komercijalni gubici itd.), u ovom dokumentu se koristi prilagođena standardna terminologija u metodologiju za proračun vodnog bilansa Svetske asocijacije za vode (VVA), gde se gubici vode dele na:

- Prividni (komercijalni) gubici i
- Stvarni (fizički) gubici.

Međutim, tri su identifikovana kao glavna uzroka visoke stope gubitaka vode:

Nepravilno upravljanje - Iako su gubici vode identifikovani kao prioritet, do sada nije razvijena strategija za njihovo upravljanje.

•**Kulturni i društveni problemi** - Problemi sa vladavinom prava ogledali su se i u povećanju gubitaka vode u vidu nelegalnih priključaka, oštećenja vodovodne mreže, manipulacije vodomjerima itd.

• **Tehnički problemi** - Zbog ograničenih finansijskih sredstava, ulaganja u sanaciju i održavanje vodovoda su minimalna, a uglavnom su finansirana od strane donatora. Pored toga, distributivna mreža nema definisane hidraulične površine, što u velikoj meri otežava efikasno upravljanje gubicima vode.

U cilju postizanja definisanih ciljeva, fokusiraće svoje aktivnosti na četiri glavna stuba: (i) Potpuno i tačno merenje potrošene vode; (ii) Otklanjanje svih nepravilnosti u vezi sa tačnim obračunom zasnovanim na stvarnoj potrošnji potrošača; (iii) Identifikacija i legalizacija/otključavanje svih ilegalnih veza; (iv) Sistematsko otkrivanje i popravka svih curenja, kao i praćenje distributivne mreže u okviru definisanih sektora (Mature Areas-DMA).

Smanjenje ovih gubitaka ne zahteva velika finansijska ulaganja, već pre svega maksimalnu posvećenost menadžmenta, pa se značajni rezultati mogu postići preduzimanjem mera kao što su:

- inspekcija i otkrivanje nelegalnih priključaka i krađa vode,
- isključenje/legalizacija lica na crno priključena ili krađa voda,
- postavljanje vodomera tamo gde nedostaju,
- baždarenje sumnjivih vodomera,
- redovna kontrola i zamena nefunkcionalnih vodomera,
- povećanje tačnosti i odgovornosti u očitavanju vodomera,
- provera očitavanja sa kontrole , itd

Glavni izazovi u upravljanju vodama i distribuciji:

- Pružanje održivih usluga vode za piće svim građanima opštine, posebno u urbanim sredinama.
- Održavanje stabilnosti i trajno poboljšanje vodosnabdevanja tokom čitavog vremena;
- Stvaranje DMA i upravljanje tehničkim i komercijalnim gubicima revitalizacijom postojećih mreža, koristeći najbolje prakse;

Razvojne potrebe za budućnost vodosnabdevanja

- Povećanje kapaciteta proizvodnje vode za piće;
- Otvaranje novih bunara u pojedinim seoskim naseljima;
- Izgradnja pumpnih stanica
- Povećanje zapremine rezervoara i izgradnja novih rezervoara;
- Zaštita površinskih i podzemnih izvora vode;
- Izgradnja i širenje novih mreža u gradu;
- Izgradnja novih mreža u svim selima gde ne postoji vodovodna mreža;
- Stvaranje područja i podoblasti za postavljanje vodomera (DMA) za upravljanje tehničkim i finansijskim gubicima vode.

3.4.2 Kanalizacija zagađenih (sivih) i amosferskih voda

Sadašnja služba pruža usluge kanalizacije za oko 25% stanovništva (opšte područje snabdevanja). Zagađena voda iz grada Štrpca otiče neprečišćena u okolne vodene tokove. Vredi napomenuti da oko 80% stanovnika svoju kanalizaciju izliva u rečnu mrežu ili otvorene prostore, a mali procenat ovih voda se izliva u kanalizacione mreže kojima se može upravljati.

Stanje postojeće kanalizacije je loše i pretpostavlja se da dolazi do velikih curenja. Znanje o kanalizacionom sistemu u prošlosti su prvenstveno imali operateri sistema, od kojih većina više nije dostupna da pomognu oko detalja lokacije ili rada sistema. Dakle, informacije su nepotpune i potrebno je mnogo raditi da se to znanje povrati. Sistem lokalnih sekundarnih kolektora i priključaka potrošača nije planiran za rehabilitaciju ili zamenu ni u jednoj od inicijativa koje finansiraju donatori.Količina kanalizacije će se u budućnosti brzo povećavati, kao i potreba za vodom za piće. Povećanje potrebe za vodom za čišćenje, delimično zastarelo stanje kanalizacione mreže i činjenica da Štrpce nema radnu opremu za prečišćavanje otpadnih voda, neophodno je da se sistem upravljanja kanalizacijom popravi.

Sa proširenjem kanalizacionog sistema biće neophodno sveobuhvatnije upravljanje vodama. Glavni element savremenog upravljanja vodama je odvajanje sakupljanja vode od padavina i kanalizacije. Dok se kanalizacija mora sakupljati i prečišćavati unutar zatvorenog sistema, kišnica se mora tretirati na isti način kao prirodni ciklus vode. Ovo uključuje skladištenje i infiltraciju kišnice unutar stambenih i poslovnih područja. Skladištenje i infiltracija kišnice smanjuje ispuštanje kanalizacije u vreme opadanja i pomaže u smanjenju potrebnih investicija. Najhitnija mera je kanalizacija, jer se ovim vodama ne upravlja i zbog toga se izlivaju u rečna korita ili druga područja.

Procena budućih potreba za ovakvom infrastrukturom - Kanalizacija zagađenih voda

Na osnovu postojećeg stanja kanalizacione mreže zagađenih i atmosferskih voda i prognoziranog broja stanovnika, u delovima grada i naseljima (selima) koji imaju potrebu za novim prljavom vodovodnom mrežom kao i glavnim kolektorima koji vode vodu u FTUZ. -Izgradnja nove kanalizacije u urbanoj zoni kako bi se objedinile fragmentirane mreže tako da se sva kanalizacija sliva u jednu tačku.

Neophodni kapaciteti proširene ili nove infrastrukture u kanalizacionoj mreži

Na osnovu broja stanovnika za svako naselje u 2028. godini, uključujući i nerezidentne stanovnike, opštini je potrebno:

- • Proširenje i rehabilitacija novih i postojećih mreža;
- • Proširenje usluga sa kanalima za uklanjanje atmosferskih voda.

Glavni izazovi u upravljanju kanalizacijom:

- Pružanje usluga kanalizacione mreže za sve građane opštine;
- Uklanjanje mesta ispuštanja kanalizacionih voda;
- Mogućnost izgradnje postrojenja za tretman otpadnih voda i kolektora;
- Rehabilitacija kanalizacione mreže u problematičnim područjima;
- Mogućnost proširenja atmosferske kanalizacione mreže i odvajanja od fekalne;

Razvojne potrebe za budućnost

- Izgradnja postrojenja i kolektora za prečišćavanje otpadnih voda;
- Zatvaranje svih kanalizacionih mreža u okviru kolektora;
- Proširenje i rehabilitacija novih i postojećih mreža;
- Proširenje usluga sa kanalima za odvođenje atmosferskih voda;

3.4.3 Navodnjavanje i odvodnjavanje poljoprivrednog zemljišta

Opština Štrpce nema organizovan sistem za navodnjavanje poljoprivrednog zemljišta, imajući u vidu značajnu površinu poljoprivrednog zemljišta visokog kvaliteta i pogodnog za navodnjavanje, potrebno je ulagati u sisteme za navodnjavanje poljoprivrednih zemljišta. zbog povećanja proizvodnih kapaciteta poljoprivrednih kultura. Opština Štrpce ima značajne resurse površinskih i podzemnih voda, tako da može da koristi nekoliko tipova sistema za navodnjavanje za koje treba napraviti plan izvodljivosti da bi se dobila jasnija slika najpogodnijeg tipa sistema za navodnjavanje za zemljište.

Vrste sistema za navodnjavanje koje se mogu koristiti za poljoprivredno zemljište su:

1. Poljoprivredno zemljište sa površinskim sistemom za navodnjavanje - brazde;
2. Poljoprivredno zemljište sa sistemom za navodnjavanje prskalicama;
3. Poljoprivredno zemljište sa sistemom za navodnjavanje kap po kap;
4. Poljoprivredno zemljište sa podzemnim sistemom za navodnjavanje;
5. Poljoprivredno zemljište sa kombinovanim sistemom za navodnjavanje.

3.4.4 Električna energija

Snabdevanje potrošača električnom energijom na nivou distribucije vrši Operator distributivnog sistema (DSO) koga poznajemo kao KEDS. Dužnost ovog operatera je da obezbedi energiju potrošačima, ali bez sumnje, ovaj operater obezbeđuje najveću količinu energije iz elektrana Kosova A i Kosova B koje se nalaze u Obiliću.

Snabdevanje strujom je relativno dobro, ali ima i slučajeva nestanka struje, iz nekog razloga. Razlozi za to su: kompanija KEDS opravdava starost mreže koja stvara probleme, zatim kablovske mreže u gradu kao što su srednje i niskonaponske koje su u većini slučajeva u lošem stanju i predstavljaju izvor opasnosti za građane kao što su kao i preopterećenja mreže koju snabdeva NS Uroševac, posebno u zimskoj sezoni kada se ova preopterećenja dešavaju.

Što se tiče problema i izazova u pogledu električne energije i na republičkom i na opštinskom nivou, problem je elektromreža koja je stara. Dakle, infrastruktura je zastarela, počev od razvodnih žica koje su razvučene po celom gradu, a njihovo trenutno stanje je veoma opasno za građane. Takođe, stubovi na kojima se mreža oslanja, neki su još uvek drveni iu lošem fizičkom stanju, a kao posledica loše infrastrukture imamo gubitak života od struje.

Još jedan problem koji treba istaći je mreža napona 35 kV koja prolazi kroz opštinu Štrpce. Fizičko stanje ove mreže nije na zadovoljavajućem nivou. Takođe, ova mreža prolazi i preko naselja, odnosno preko stambenih kuća, samim tim ne postoji zaštitna tampon zona i samim tim predstavlja visok rizik po živote građana..

Ekološki problemi od električne energije

Možemo reći da se ekološki problemi u prenosnim sistemima dele na:

- Ekološke probleme izazvane vodovi, i

- Ekološke probleme izazvane trafostanicama.

Problemi životne sredine koje izazivaju vodovi

Danas, kada postoji imperativna potreba za energetskim razvojem naše zemlje, predstavljena i ovim razvojnim planom, moramo prilagoditi prioritet zahtevima, svesni njihovog uticaja na životnu sredinu. Stoga se može reći da se prioritet naginje neophodnom razvoju visokonaponskog prenosa električne energije, a da se pritom ne izbegava potreba da se minimiziraju mogući uticaji na životnu sredinu.

Većina linija prolazi kroz obradive i izgrađene površine, dok nešto manje u planinskim ekosistemima gde njihov uticaj nije toliko izražen. U pogledu elektromagnetnog zračenja, najveći uticaj imaju elektromagnetna polja industrijske frekvencije.

Ekološki problemi izazvani trafostanicama

Pored zauzimajućih površina, trafostanice donose i veće vizuelne promene u okolinu, ali u estetskom smislu nemaju značajniji uticaj, jer se po pravilima moraju graditi van stambenih naselja. Buka koja nastaje kontinuirano (rad transformatora) ili nekontinuirano (rasklopni uređaji/prekidači) najviše utiče na direktnu okolinu trafostanica, dok se zbog reljefa ili vegetacije retko prenosi do naseljenih delova, već na lokaciji trafostanice, moguće je imati vrednosti veće od dozvoljenih.

Mere za zbrinjavanje uticaja na životnu sredinu

U vreme kada je potreba za energijom sve veća, stvarni uticaji na životnu sredinu i ciljevi kvaliteta zaštite iz ovog segmenta razvoja obuhvataju nekoliko mera:

- Smanjenje emisija u vodu, vazduh i zemljište;
- Povećanje energetske efikasnosti;
- Sprovođenje preventivnih mera u cilju smanjenja broja nezgoda;
- Zbrinjavanje otpada, posebno opasne prirode;
- Mogućnost reciklaže u mnogim funkcionalnim oblicima, bilo na indirektan način;
- Razvoj sistema za prikupljanje podataka i baza podataka (elektronski oblik);
- Smanjenje zastarelih delova i opreme koja se sklapa;
- Sastavljanje dokumentacije za ovaj segment emitovanja;
- Izgradnja duplih vodova gde je moguće racionalizovati korišćenje površina i koridora;
- Generalno, poboljšanje zauzetosti prenosnih koridora gde je to moguće;

Sve ovo treba realizovati u unapred planiranim vremenskim fazama, kao što su:

- Smanjenje šteta učinjenih u prošlosti;
- Smanjenje uticaja od sledeće aktivnosti u relevantnom sektoru, i
- Sprečavanje zagađenja od budućih aktivnosti (npr. EIA – Procena realnog uticaja na životnu sredinu i preventivne mere u odgovarajućem smanjenju).

Glavni izazovi u upravljanju energijom i distribuciji

- Neprekidno snabdevanje električnom energijom;
- Uklanjanje visokonaponskih nadzemnih vodova u velikim naseljima sa potencijalnom opasnošću za građane;
- Otklanjanje nelegalnih priključaka kupaca;
- Upravljanje građevinama u blizini visokonaponskih dalekovoda u koordinaciji sa opštinom;
- Mogućnost korišćenja prostornih potencijala za stvaranje alternativne energije;

Razvojne potrebe za budućnost

- Promena NS110/10(20) kV
- Transformacija distributivne mreže 10 kV na 20 kV;
- Premeštanje vazdušne mreže u podzemne kablovske mreže uz drugu infrastrukturu

DRAFT

- Izgradnja novih trafostanica za pružanje kvalitetnijih usluga;
- Zamena TS 10/0,4 kV sa onima 20/0,4 kV.

3.4.5 Toplotna energija (grejanje)

U opštini Štrpce ne postoji sistem centralnog grejanja, tako da stanovnici koriste prirodne materijale za grejanje, kao npr. loženje drva i uglja. Spaljivanje ove vrste materijala, za grejanje tokom zime, iz individualnih kuća, u opštinskim razmerama, svakako ima visok negativan uticaj na zagađenje vazduha i životne sredine, kao što je uništavanje šuma, od nekontrolisane seče stabala. Stoga je korišćenje proizvodnje toplotne energije za razvoj neke vrste sistema centralnog grejanja u opštini više nego važno. Šodno tome, istraživanje mogućnosti gasifikacije i korišćenja prirodnog gasa za grejanje je važan deo koncepta prostora.

3.4.6 Telekomunikacija

Usluge mobilne telefonije

Oba operatera pokrivaju teritoriju Štrpca sa glasovnim i podatkovnim uslugama mobilne telefonije. Pokrivenost govornim uslugama u opštini Štrpce je zadovoljavajuća, uključujući ruralna područja sa izuzetkom nenaseljenih planinskih područja gde postoji nedostatak 3G i LTE signala.

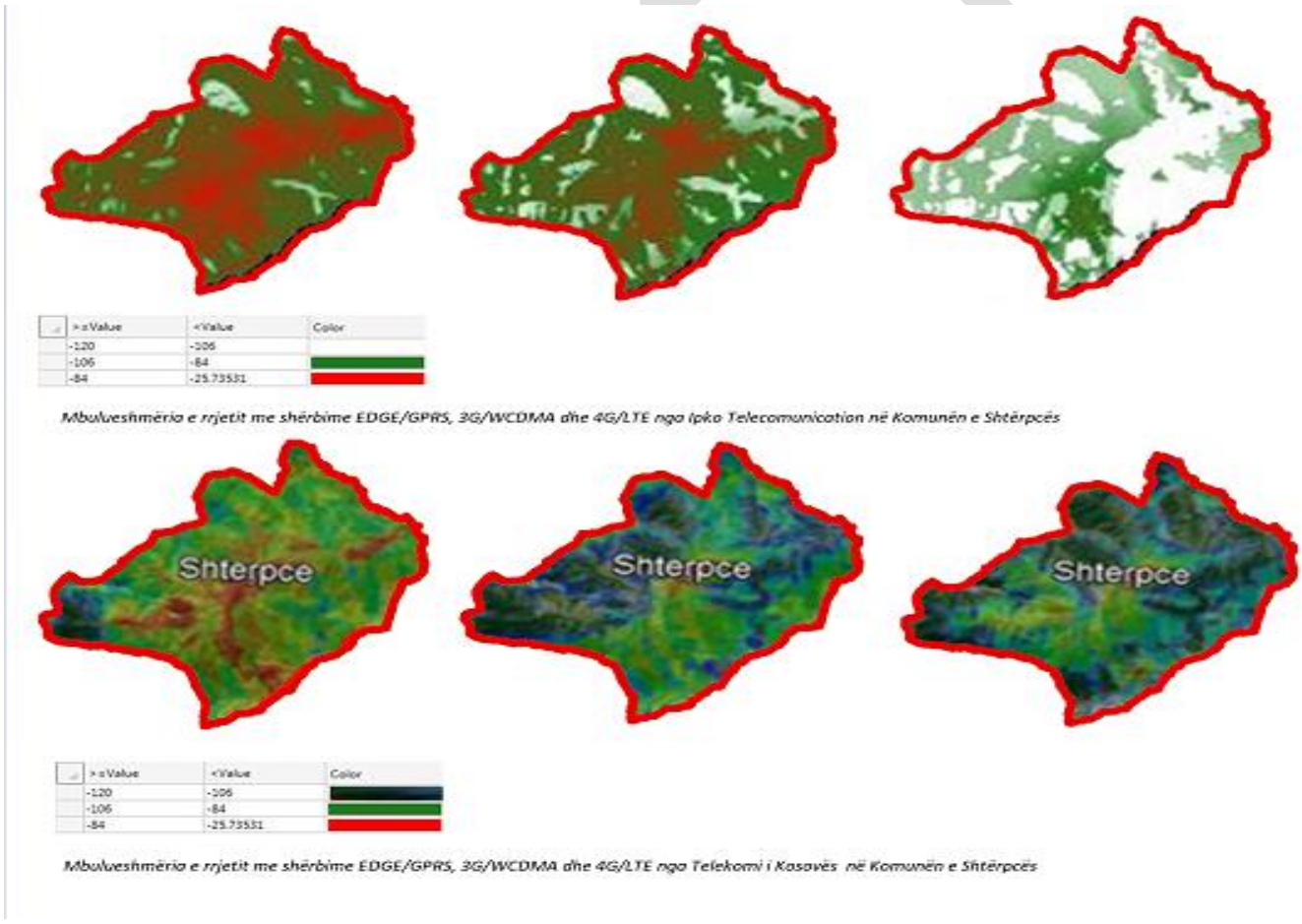

Mapa 44 Usluge mobilne telefonije

Iz gore navedenih podataka zaključujemo da je pokrivenost GSM, 3G i LTE mrežom u gradu Štrpce zadovoljavajuća, dok u ruralnim područjima i nenaseljenim ili retko naseljenim planinskim područjima, pokrivenost 3G i LTE mrežom nije zadovoljavajuća.

Broj BTS-a u urbanom području Štrpca je dovoljan, dok je u ruralnim i planinskim područjima potrebno povećati broj BTS-a kako bi imali optimalnu pokrivenost, posebno u turističkim područjima.

Iz terenskog istraživanja primećujemo da je izgradnja BTS-a obavljena bez ikakve koordinacije između operatera telekomunikacionih kompanija. Postoje slučajevi kada su dva BTS različitih operatera na veoma maloj udaljenosti jedan od drugog.

Unapređenje pružanja mobilnih telekomunikacionih usluga:

Pošto je pokrivenost govornim uslugama zadovoljavajuća, poboljšanja bi trebalo da budu uglavnom fokusirana na usluge prenosa podataka i povećanje broja BTS-a. Potreba za većim kapacitetima korisnika je uvek sve veća, što pokazuje da ni za područja sa dobrom pokrivenošću danas, u ne tako dalekoj budućnosti, to neće biti dovoljno. Za to je potrebno poboljšanje infrastrukture i tehnologije.

Da bi zadovoljili potrebe građana za dovoljnim kapacitetima, operateri moraju:

- Povećati broj BTS-a u područjima sa najvećom koncentracijom stanovništva i turističkim područjima. Najpogodniji način da se to uradi je da se izgradi zajednički BTS od strane oba operatera.
- Povećati kapacitete zamenom bežičnog transporta optičkim vlaknima. Čak iu ovom slučaju, oni mogu da koriste zajedničku podzemnu infrastrukturu koja može biti vlasništvo operatera, javna opštinska svojina, ili čak bilo koji operater FIKS-e usluga, koji će takođe deliti istu infrastrukturu.

Fiksne telekomunikacione usluge, Internet i DTV

Što se tiče fiksne mreže pružanja usluga pristupa Internetu u opštini Štrpce, na osnovu podataka koje su poslali operateri, primećuje se da opština Štrpce dobro stoji u pružanju internet usluga, što nude veoma velike brzine i garantovani nivo kvaliteta internet usluga, u poređenju sa mobilnom mrežom.

Iako su internet usluge u opštini Štrpce dobre, problem leži u postojećoj infrastrukturi koja je izgrađena bez ikakve koordinacije između operatera telekomunikacionih kompanija i nije jedinstvena. Trenutno stanje telekomunikacione infrastrukture u opštini Štrpce je relativno dobro, postoji nekoliko kompanija (ekonomskih operatera) koje distribuiraju internet mrežu. Distribucija naprednih tehnologija i mreža u opštini Štrpce se razvijala nepravilnim tempom i na nekoordinisan način.

Ovlašćeni operateri pružaju ove usluge uglavnom u urbanim sredinama i u pojedinim ruralnim sredinama, gde je koncentracija stanovništva veća, dok u udaljenim i manje naseljenim područjima ovi operateri ne pružaju usluge. U ovim oblastima, usluge pružaju lokalni operateri, često nelicencirani i sa nezadovoljavajućim kvalitetom usluga. Usluge se pružaju preko HFC (Hibrid Fiber Coak) kablovskog sistema u preko 80% slučajeva i u 20% slučajeva preko GPON (Fiber).

Najveći izazov za poboljšanje usluga je infrastruktura. Trenutno većina operatera koristi razvodne stubove za produžetak kablova, bilo primarne mreže, bilo sekundarne mreže koja takođe pruža usluge građanima. Malo je slučajeva, uglavnom u urbanim sredinama, gde su operateri koristili podzemnu infrastrukturu da produže svoje kablove.

Poboljšanja treba izvršiti u:

- Infrastrukturi – Treba izgraditi zajedničku podzemnu infrastrukturu za sve operatere. Infrastrukturu treba koristiti i za operatere koji nude usluge mobilne telefonije. Idealno rešenje bi bilo da primarna infrastruktura bude u vlasništvu opštine ili operatera i da je održava samo jedan tim, koja se zatim daje u zakup operaterima.
- 100% infrastrukture u urbanim sredinama treba da ide na podzemnu infrastrukturu, kao i na primarne mreže, snabdevanje u ruralnim sredinama treba da se vrši podzemnom infrastrukturom, dok u područjima sa manjim brojem stanovnika treba dozvoliti i vazdušnu infrastrukturu, ali sa bezbednim stubovima od betona.
- Obezbediti da najmanje dva operatera koji nude kvalitetne usluge i licencirani sadržaj pružaju usluge svakom građaninu Štrpca. To je zato što konkurencija povećava kvalitet i pruža finansijsku olakšicu građanima.
- Olakšati operatere koji prelaze sa HFC na GPON, jer ovom akcijom građanima pružaju mnogo bolje i kvalitetnije usluge.
- Glavni izazovi u upravljanju i distribuciji telekomunikacione mreže
- Distribucija kablovske mreže u celoj opštini, uključujući i većinu ruralnih delova;
- Distribucija optičkih kablova u korist lakšeg upravljanja i kvalitetnije usluge;

3.4.6.1 Razvojne potrebe za budućnost

- Distribucija optičkih mreža;
- Uklanjanje nadzemnih kablova i njihovo postavljanje u podzemne cevi;
- Reorganizacija mrežnih distributivnih antena prema standardima;
- Svaki građanin ima pristup Internetu i DTV-u.

3.4.7 Prikupljanje i upravljanje otpadom

Upravljanje otpadom u Republici Kosovo regulisano je pravnim okvirom koji je usklađen sa evropskim zakonodavstvom, odnosno direktivama i uredbama Evropske unije koje regulišu sektor otpada. Osnovna svrha pravnog okvira za upravljanje otpadom je da se izbegne i što je više moguće smanji nastanak otpada, ponovna upotreba upotrebljivih komponenti iz otpada, sprečavanje negativnih uticaja otpada na životnu sredinu i zdravlje ljudi, kao i konačno odlaganje otpada. otpada na ekološki prihvatljiv način.

Zakon br. 03/L-087 o javnim preduzećima definiše i reguliše vlasništvo javnih preduzeća za upravljanje otpadom, njihovo korporativno rukovodstvo u skladu sa međunarodnim principima i standardima. Član 6 Zakona br. 04/L-111 o javnim preduzećima omogućava osnivanje lokalnih javnih preduzeća od strane opština. Dok članovi 4, 5 i 6 Uredbe br. 02/2013 definišu kriterijume i procedure za osnivanje javnih preduzeća za upravljanje otpadom. Na osnovu člana 5.2 ovog zakona, pravo opštine kao akcionara ostvaruje Opštinski odbor akcionara, koji se sastoji od: jednog člana koga imenuje predsednik opštine i dva druga člana koje imenuje Skupština opštine. Opštinska komisija akcionara nastupa u ime opštine u skladu sa Zakonom o privrednim društvima.

Sadašnji sistem upravljanja Opštininim otpadom je ekološki neodrživ. Sakupljanje, transport i odlaganje otpada nije dostupno svima, pa se nesakupljeni otpad baca ili spaljuje i to negativno utiče na zdravlje ljudi, kao i na vodu, vazduh, zemljište i biodiverzitet. Slično tome, opasan otpad (u toku Opštinalnog otpada) se ne sakuplja, ne tretira se odvojeno, završava se odlaganjem zajedno sa Opštinalnim otpadom i predstavlja rizik za životnu sredinu.

Opština Štrpce će ukinuti postojeći sistem sakupljanja otpada, praveći plan da kompanije/operateri sklapaju ugovore na osnovu oblasti, tako da cela teritorija opštine bude pokrivena uslugama sakupljanja otpada, uključujući čišćenje puteva i zelenila. održavanje. Kroz privatne kapitalne investicije, opština Štrpce treba da planira transformaciju prostora tranzitne stanice za otpad u centar za odvajanje materijala u svrhu reciklaže.

Sektor upravljanja otpadom karakteriše nizak nivo efikasnosti, ograničena privatna ulaganja i neadekvatno iskustvo u korišćenju savremene tehnologije.

Uprkos relativno visokoj stopi pokrivenosti uslugom prikupljanja otpada (80%), infrastruktura za sakupljanje otpada je slaba i karakteriše je nedovoljan broj kontejnera/korpi (uglavnom oštećenih) koji često nisu u skladu sa sistemom transporta. U opštini postoje tri sela u kojima usluge sakupljanja nisu dostupne zbog neprohodne infrastrukture. Oprema za rukovanje otpadom često se amortizuje, kvari i uglavnom je neadekvatna za potpunu pokrivenost uslugama. Održavanje opreme je podjednako neadekvatno, dok su parkingi u lošem stanju. Sve u svemu, procena naglašava neke od izazova i ograničenja postojeće infrastrukture za upravljanje otpadom u opštini, uključujući stare i neadekvatne kamione i probleme sa odlaganjem otpada u određenim oblastima.

Baza podataka operatera za opsluživane potrošače nije ažurirana i nedostaju mnogi dokazi, što dovodi do neefikasne prakse prikupljanja otpada i fakturisanja u opštini Štrpce. Iako sva domaćinstva dobijaju usluge odvoza otpada, samo određeni procenat njih se naplaćuje, što ukazuje da postoji neusklađenost između broja opsluženih kupaca i broja kupaca koji plaćaju uslugu. Međutim, napori opštine da izradi plan upravljanja otpadom pokazuju posvećenost poboljšanju situacije.

3.4.7.1. Sakupljanje, prenos i odlaganje komunalnog otpada.

U nedostatku transfer stanice za privremeno sakupljanje otpada, otpad se šalje direktno na regionalnu sanitarnu deponiju u Velekince-Gnjilane, kojom upravlja KMDK s.a. Deponija je sanitarna deponija koja tretira neopasan

Opštinalni i kućni otpad, kako je definisano zakonom br. 04/L-060 za otpad. Trenutno stanje ukazuje da ova deponija trenutno ne funkcioniše kako treba i da mogu postojati rizici po životnu sredinu i zdravlje povezani sa njenim radom. U opštini Štrpce rade neformalni sakupljači otpada, uglavnom sakupljajući metal, plastiku i papir, koji igraju ulogu u upravljanju otpadom u opštini i njihove aktivnosti doprinose reciklaži i smanjenju odlaganja otpada na deponijama.Generalno, situacija naglašava neke slabosti u sistemu upravljanja otpadom u opštini Štrpce. Odsustvo transfer stanice za privremeno sakupljanje otpada može dovesti do direktnog transporta (bez odvajanja) otpada na deponiju, koja možda neće pravilno funkcionisati. Međutim, neformalni sakupljači otpada igraju ulogu u upravljanju otpadom, doprinoseći reciklaži i smanjenju odlaganja otpada na deponijama.

Divlje deponije: Opština Štrpce se suočava sa nekoliko izazova u pogledu upravljanja otpadom. Jedan od glavnih problema je prisustvo divljih deponija koje negativno utiču na životnu sredinu i zdravlje ljudi. Kategorizacija veličina divljih deponija je veoma važna. Oko 78% ovih deponija spada u kategoriju velikih deponija, što ukazuje da postoji značajna količina otpada koji se generiše i ne odlaže na odgovarajući način, pri čemu svaka sadrži uglavnom Opštinalni otpad, građevinski otpad/otpad od rušenja i drugi otpad.

Takođe je neophodno utvrditi količinu otpada koji se nelegalno odlaže kako bi se mogle preduzeti odgovarajuće mere za smanjenje ove prakse.

Kabasti otpad: Opština trenutno ne upravlja čvrstim otpadom, poput nameštaja i električnih uređaja, građani i preduzeća nastavljaju da odlažu ovaj otpad na neprikladna mesta. Ova situacija ne samo da stvara nelegalne deponije, već predstavlja i rizik po javno zdravlje i životnu sredinu. Stoga, opština mora da razvije strategiju za rešavanje pitanja upravljanja čvrstim otpadom i pruža odgovarajuće usluge svojim građanima i preduzećima.

Rušenje/inertni otpad: Prema Administrativnom Uputstvu (UA) br. 07/2015, upravljanje ovom vrstom otpada je obaveza opštine. Prema ovom Administrativnom uputstvu, opština u saradnji sa okolnim opštinama može izgraditi deponiju za građevinski otpad/otpad od rušenja kako ne bi dodatno degradirala životnu sredinu. Ovim UA su definisani i kriterijumi za izbor odgovarajućih mesta za ovu vrstu otpada, pri čemu su među najvažnijim: mesta koja su ranije eksploatisana za potrebe punjenja jama, različiti prirodno formirani kanali, degradirana mesta kao posledica erozije ili klizišta, ili druga slična mesta. Međutim, kao što je gore pomenuto, odgovornost je opštine da rukuje otpadom od rušenja/inertnog otpada. Može se reći da su sve opštine na Kosovu zaostale u stvaranju deponija/mesta pogodnih za odlaganje ove kategorije otpada.

Opština Štrpce ima problem u pogledu sakupljanja inertnog otpada pošto ne postoji legalna deponija u smislu sakupljanja i tretmana ovog otpada i kao rezultat toga, većina divljih deponija u opštini se sastoji od rušenja/inertnog otpada.

Stoga, opština Štrpce mora da odredi odgovarajući prostor za upravljanje inertnim otpadom.

Životinjski otpad: Nedostatak odgovarajućih aktivnosti upravljanja životinjskim otpadom predstavlja značajan rizik za javno zdravlje i životnu sredinu i težak izazov za opštinu. Životinjski otpad može sadržati štetne patogene i hemikalije koje mogu kontaminirati zemljište i izvore vode, što dovodi do širenja bolesti i drugih zdravstvenih rizika. Nedostatak postrojenja za njihov tretman i tehnološku preradu otežava efikasno upravljanje ovom kategorijom otpada. Pored toga, situaciju dodatno pogoršava činjenica da subjekti koji se bave prometom mesa i proizvoda od njega, kao i proizvodnjom, preradom i skladištenjem mesa, nezakonito raspolažu ovim kategorijama.

Pored privrednih subjekata, ovom problemu doprinose i domaćinstva nepropisnim odlaganjem životinjskog otpada. Štaviše, nedostatak sistema upravljanja mrtvim životinjama takođe predstavlja veliki problem. Odlaganje životinjskog otpada u domaćinstvima i uginuće životinja, ako se njima ne upravlja na odgovarajući način, mogu predstavljati značajan rizik.

DRAFT

3.4.7.1 Medicinski otpad

Bolnički otpad proizvode mnoga medicinska lica koja proizvode značajnu količinu opasnog otpada. Tretman ovog otpada u pogledu životne sredine je profesionalna i etička obaveza svih medicinskih operatera. Ovaj tretman mora eliminisati patogeni potencijal koji ovaj otpad sadrži, kako bi se smanjilo zagađenje životne sredine, hemijska i radioaktivna toksičnost. Medicinski otpad može izazvati infekcije ako dođe u kontakt sa kožom, očima, vazduhom, ustima ili ako u različitim oblicima prodre u ljudsko telo. Ovi otpadi se moraju tretirati samo na mestima koje dozvoljava Ministarstvo životne sredine i prostornog planiranja, a operateri moraju imati odgovarajuću dozvolu.Tretman bolničkog otpada regulisan je kroz: Administrativno uputstvo br. 10/2015 za tretiranje medicinskih otpadaka.

Ostali otpad: Nedostatak informacija i nepovoljni uslovi u vezi sa upravljanjem određenim kategorijama otpada, kao što su baterije, otpad od ulja i otpad od elektronske opreme u opštini Šterpce, dovode do toga da isti završe na divljim deponijama na teritoriji. Napominje se da su nedostatak infrastrukture, inicijative i svesti faktori koji doprinose ovakvoj situaciji.

3.4.7.2 Reciklaža

Reciklaža kao proces ima jasnu i svesnu indikaciju ekonomskih koristi i potencijalnih ušteda za budžet od razvoja sektora reciklaže. Međutim, dosadašnja ulaganja privatnog ili javnog sektora u reciklažnu industriju uglavnom ostaju planirana, ali se ne realizuju i nisu funkcionalna. Neformalni sektor je veoma aktivan u prikupljanju recikliranih frakcija. Iako kroz ovu aktivnost obezbeđuju egzistenciju, to predstavlja veliki zdravstveni rizik za zajednicu, a posebno za decu.Prikupljeni reciklirani otpad se zatim premešta uz lanac vrednosti do preduzeća koja prerađuju ove materijale i takođe ih izvoze. Postoje neki primeri (kompostiranje organskog otpada, ponovna upotreba guma, ponovna upotreba i skladištenje nafte i njenih derivata, itd.) preduzeća koja su navedena i koja ponovo koriste ili recikliraju prikupljeni otpad.

PREDNOSTI	SLABOSTI
▪ Vodovod, kanalizacija i navodnjavanje/odvodnjavanje ▪ Izvori vode za piće; ▪ Dobar kvalitet vode; ▪ Kontinuitet izgradnje novih kanala; ▪ 75% naselja sa vodovodnom mrežom; ▪ Obezbeđivanje optimalnog navodnjavanja uprkos minimalnim uslovima; ▪ Dovoljno površinskih voda za navodnjavanje poljoprivrednih površina; Električna energija ▪ Dovoljni kapaciteti za međusobno povezivanje koji omogućavaju prekograničnu trgovinu ▪ Dovoljni ljudski resursi za zapošljavanje i razvoj kvalifikovanog osoblja koje može da odgovori zahtevima sektora; ▪ Pravni osnov u skladu sa direktivama EU; ▪ Republika Kosovo je članica Ugovora o uspostavljanju telekomunikacija Energetske zajednice JIE ▪ Neki licencirani operateri; ▪ Dovoljan potencijal za pružanje kvalitetnih usluga; ▪ Upravljanje otpadom ▪ Tradicije i iskustvo u pružanju usluga prikupljanja i transporta otpada;	▪ Vodovod, kanalizacija i navodnjavanje/odvodnjavanje ▪ Nekorišćenje vodnih kapaciteta za piće; ▪ 6,25% naselja nema vodovodnu mrežu; ▪ Delimično stara vodovodna mreža i cevi od AC materijala u pojedinim područjima; ▪ Nedostatak regionalnih vodomera u pojedinim delovima vodovodne mreže; ▪ Neadekvatne dimenzije postojećih cevi; ▪ Nedostatak sistema akumulacije vode; ▪ Neophodnost korišćenja pumpi u pojedinim delovima grada (naselja u visokim predelima); ▪ Nedostatak priključenja pojedinih sela na glavnu mrežu; ▪ Nepravilna upotreba vode (zloupotrebe); ▪ Nedostatak postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda; ▪ Zastarela kanalizaciona mreža; ▪ Mešanje kanalizacione mreže sa atmosferskom; ▪ Nedostatak nove atmosferske mreže; ▪ Primitivni način navodnjavanja; ▪ ▪ Elektricna energija ▪ Zastarela mreža i drveni stubovi;

DRAFT

▪ Izrada opštinskog plana upravljanja otpadom; ▪ Korisnici iz tri kategorije zadovoljni uslugom; ▪ Osoblje/osoblje ima iskustvo u organizaciji operativnog rada i kvalitetnog pokrivanja terena; ▪ Stručno osoblje za pripremu projekata za traženje donacija;	▪ Kablovi visokog napona prolaze preko stambenih kuća; ▪ Zastareli trenutni proizvodni kapaciteti koji ne obezbeđuju održivu proizvodnju električne energije; ▪ Visok nivo tehničkih i komercijalnih gubitaka u distributivnom sistemu; ▪ Ograničene mogućnosti za samofinansiranje investicija; ▪ Stagnacija tempa investicija za modernizaciju i razvoj proizvodnih kapaciteta; ▪ Telekomunikacije ▪ Neorganizovani način distribucije mreže; ▪ Nesaradnja operatera i drugih organa; ▪ Neprimena standarda za postavljanje antena koje provode talase; ▪ Neadekvatna pokrivenost teritorije opštine; ▪ Upravljanje otpadom ▪ Ograničena infrastruktura za upravljanje otpadom, tretman i reciklažu; ▪ Nedostatak baze podataka koja bi služila efikasnijem upravljanju otpadom, popis problematičnih lokacija; ▪ Loše usluge upravljanja otpadom; ▪ Nedostatak deponije za inertni/građevinski otpad/otpad od rušenja; ▪ Ograničeni kapaciteti u mehanizmima i vozilima za pružanje usluga; ▪ Transfer stanica za sakupljanje i selekciju nije dobro vođena; ▪ Nerazdvajanje otpada na izvoru; ▪ Opština nema transfer stanicu za sakupljanje i odvajanje Opštinalnog otpada; ▪ Neredovno izveštavanje o stanju pružanja usluga; ▪ Veliki broj divljih deponija; ▪ Nedostatak tretmana industrijskog i sanitarnog otpada; ▪ Nedostatak prostora i prakse za rukovanje životinjskim otpadom;
MOGUĆNOSTI	**OPASNOSTI**
▪ Vodovod, kanalizacija i navodnjavanje/odvodnjavanje ▪ Korišćenje spoljnih investicija; ▪ Državni žiranti; ▪ Primena tehnoloških dostignuća; ▪ Obuka osoblja; ▪ Postojanje relevantnog zakonodavstva; ▪ Ugradnja digitalnih vodomera u celom servisnom prostoru, kako bi bile značajne prednosti u smislu smanjenja gubitaka vode kao i povećanja obračuna u [m3] utrošene vode; ▪ Investicije SB u sistem za navodnjavanje poljoprivrednog zemljišta ▪ Grejanje ▪ Izgradnja toplana za spaljivanje otpada i drugih OIE;	▪ Vodovod i kanalizacija i navodnjavanje/odvodnjavanje ▪ Nezamena starih vodovodnih cevi; ▪ Kršenje kvaliteta/sigurnosti vode kao rezultat zastarjele mreže; ▪ Veliki gubici vode u mreži; ▪ Zloupotreba vode; ▪ Neučestvovanje zajednice u donošenju odluka u procesu izgradnje postrojenja (pitanje eksproprijacije); ▪ Neadekvatna politika; ▪ Zaštita podzemnih i površinskih izvora vode ▪ Zaštita rezervoara i pumpnih stanica ogradom i fizičko obezbeđenje ▪ Oštećenje vodovodne i kanalizacione mreže

DRAFT

▪ Izgradnja novih kogeneracionih postrojenja ▪ Upravljanje otpadom ▪ Kampanja podizanja svesti; ▪ Stvaranje eko-takse ▪ Angažovanje ekoloških NVO ▪ Povećanje naplate i odnosa sa kupcima; ▪ Povećanje mogućnosti za nova ulaganja kapitala i opreme; ▪ Pokretanje procesa reciklaže i izgradnja reciklažnih linija; ▪ Jačanje partnerstva i saradnje sa PAMKOS mrežom i sestrinskim kompanijama za otpad na Kosovu. ▪ Upravljanje otpadom ▪ Izgradnja infrastrukture za odvajanje otpada na izvoru; ▪ Obezbeđivanje adekvatne infrastrukture za sakupljanje i transport otpada; ▪ Izrada baze podataka, vođenje evidencije o stanju sa otpadom, za efikasnije upravljanje u budućnosti; ▪ Promocija koncepta 3R (smanjenje, ponovna upotreba, reciklaža); ▪ Ulaganja u izgradnju transfer stanice za privremeno skladištenje sakupljača sa mogućnošću odvajanja otpada; ▪ Regionalno planiranje deponije za građevinski otpad/otpad od rušenja ▪ Unapređenje infrastrukture i mehanizama upravljanja otpadom kao što je integracija novih tehnologija i opreme; ▪ Sprovođenje propisa i stroge kazne za nelegalno odlaganje otpada; ▪ Održivo upravljanje kategorijama otpada koji ostaju bez adekvatnog tretmana i odlaganja; ▪ Uklanjanje divljih deponija;	▪ Grejanje ▪ Nedostatak investitora u sektoru grejanja ▪ Upravljanje otpadom ▪ Povećano zagađenje; ▪ Pojava zaraznih bolesti; ▪ Zagađenje poljoprivrednog zemljišta; ▪ Nedostatak adekvatnog održavanja energetske mreže; ▪ Upravljanje otpadom ▪ Sve veći problemi u vezi sa stvaranjem i odlaganjem otpada; ▪ Neadekvatno upravljanje otpadom može dovesti do ekoloških i zdravstvenih problema, što može negativno uticati na dobrobit lokalnog stanovništva i životne sredine; ▪ Nedostatak upravljanja takođe utiče na turistički i ekonomski razvoj područja; ▪ Nepravilno odlaganje životinjskog otpada, građevinskog otpada/otpada od rušenja i industrijskog otpada može dovesti do širenja bolesti i drugih opasnosti po zdravlje; ▪ Nedostatak informacija o upravljanju medicinskim otpadom od strane privatnog sektora može dovesti do nepravilnog odlaganja;

Tablica 110 SWOT Analiza tehničke infrastrukture

3.5 TRANSPORTNA INFRASTRUKTURA I TRANSPORT

3.5.1 Putna mreža

Obim i stanje postojećih puteva Javni putevi se prema Zakonu o putevima kategorišu na:

- Autoput;
- Državni putevi
- Regionalni putevi i
- Lokalni putevi

Ne postoje autoputevi koji prolaze kroz teritoriju opštine Štrpce. Najbliža veza sa Štrpcem je na magistralnom putu „Arber Džaferi“ preko regionalnog puta R115. Osim autoputeva, koji nisu uključeni u putnu mrežu opštine Štrpce, državni putevi ne prolaze kroz teritoriju opštine Štrpce. Analiza postojećeg stanja pokazuje zaostalost transportne infrastrukture u poređenju sa mnogim pokazateljima koji su evidentni na Kosovu. Polazeći od toga, u narednom periodu bitan je intenzivan razvoj saobraćajnog sistema, koji će morati da predstavlja jedan od osnovnih preduslova za razvoj cele opštine. Na teritoriji opštine Štrpce mreža kategorisanih, regionalnih puteva i drugih puteva koji

DRAFT

povezuju centar naselja sa regionalnim putem prostire se na ukupnu širinu od 70 km. Od toga, 54 km ili 77% su moderne mreže.

Regionalni putevi

Tri regionalna puta povezuju Štrpce sa drugim gradovima i selima u okviru opštine i ostatkom putne mreže Kosova i šire. Jedan od najznačajnijih regionalnih puteva je regionalni put R-115, koji prolazi kroz teritoriju opštine u pravcu jugozapad-severoistok.Savremeno je proširen i povezuje Štrpce sa opštinom Prizren na jugozapadu, kao kao i sa republičkim putem Priština – Uroševac – Skoplje, na istoku. Na teritoriji opštine regionalni put je dužine 25 km, širine 6-7 m. Drugi regionalni put, R118, trenutno je u prekidu u selu Vrbeštice. Ovaj veoma važan put ima mogućnost da se poveže sa selom Delloc i omogući vezu sa državnim putem N25 i opštinom Suva Reka. Pored toga, drugi regionalni put povezuje Štrpce sa Brezovicom. Generalno, regionalni putevi pružaju dobre uslove za saobraćaj motornih vozila. Većina ih je asfaltirana, ali im je potrebno održavanje, sanacija i poboljšanje cirkulacijske površine kako bi se poboljšao kvalitet kretanja i povećao nivo bezbednosti tokom kretanja. Ispunjavanje uslova za nemotorizovano kretanje na ovim delovima putne mreže takođe zahteva tretman i konkretne mere.

Lokalno-gradski putevi

Lokalni putevi povezuju naselja sa regionalnim putem, odnosno turistički centar sa regionalnim putem. Ovi putevi su putevi sa ili bez savremenih slojeva. Širina lokalnih puteva sa savremenim kolovozom je 3-5 m. U poslednjih nekoliko godina, jedan broj puteva u naseljima opštine Štrpce je rekonstruisan i asfaltiran. Dimenzije ovih puteva su veoma uske (širina 3-4m). I ostali neasfaltirani putevi su uskih dimenzija okruženi izgrađenim objektima koji sprečavaju njihovo širenje. Uske dimenzije onemogućavaju razdvajanje saobraćaja pešaka i vozila, čime se bezbednost pešaka svodi na minimum. Planinski teren na kome se nalazi lokacija stvarao je probleme u uzdužnom nagibu ovih puteva, što u zimskim mesecima veoma otežava normalno odvijanje saobraćaja.Lokalni putevi koji povezuju različite lokacije u Štrpcu imaju različit karakter. Putevi višeg karaktera dopunjuju se spojnim putevima nižeg karaktera. Većina lokalnih puteva nije dovoljno široka i njihovi geometrijski elementi ne pružaju dobre uslove za sve učesnike u saobraćaju, a posebno nedostatak trotoara i biciklističkih staza stvara poteškoće za pešake i bicikliste. U Štrpcu, zahtevima za kretanje pešaka i biciklista nije obezbeđen bezbedan i udoban prostor. Takođe, ni unutar obodne putne mreže, pešaci i biciklisti nemaju lak pristup i dobre uslove za bezbedno kretanje.

3.5.2 Kvalitet infrastrukture (strukturni elementi puteva)

3.5.2.1 Veza naselja sa urbanim područjem i između

Saobraćaja do Štrpca dolazi iz dva glavna pravca: Prizren, Uroševac i Kačaniku. Gradovi i sela u opštini Štrpce su povezani na regionalnu putnu mrežu. Jedan od najvažnijih je put R115 koji povezuje Prizren i Uroševac kroz Štrpce. Većina regionalnih puteva je asfaltirana, ali zbog konfiguracije terena na pojedinim delovima ovih puteva postoje poteškoće u njihovoj podužnoj trasi i geometrijskim elementima.Putevi višeg nivoa su dopunjeni mrežom lokalnih puteva. Kvalitet ovih puteva u većini slučajeva je loš, a neki od njih ne mogu se koristiti u teškim klimatskim uslovima. U opštini Štrpce svi putevi seoskih područja imaju veze sa urbanim područjima, iako nisu svi putevi asfaltirani, ali su svi prohodni.

3.5.2.2 Obim i kategorija puteva planiranih od strane centralnog nivoa

Sa centralnog nivoa, odnosno od strane Ministarstva za životnu sredinu, prostorno planiranje i infrastrukturu, izgradnja regionalnog puta R118 koji povezuje opštinu Štrpce i opština Suva Reka.

3.5.2.3 Procena intenziteta i kapaciteta raskrsnica i magistralnih traka

Kapacitet se definiše kao maksimalna veličina saobraćaja vozila koja može da prođe posmatranim delom saobraćajne trake puta u navedenom vremenskom periodu pod uticajem uslovi drumskog saobraćaja.

Kapacitet regionalnih puteva R 115, R118 i R 210

Regionalni put R115 koji prolazi kroz teritoriju opštine u pravcu jugozapad-severoistok je savremene dužine i povezuje opštinu Prizren, na jugozapadu, kao i sa magistralnim putem Priština – Uroševac – Skoplje, na istoku. . Na teritoriji opštine Štrpce, regionalni put R115 je dugačak 25 km, širine 6-7 m. Na osnovu širine i broja traka (po jedna traka za svaki smer), potencijalni kapacitet regionalnih puteva u svakom smeru je oko 1100 - 1300 vozila/h.3.6.

Kapacitet lokalnih puteva

Lokalni putevi povezuju naselja sa regionalnim putevima, odnosno turistički centar sa regionalnim putem. Većinu putne mreže u opštini Štrpce čine lokalni putevi. Stanje i geometrijski elementi ovih saobraćajnica su različiti, počev od 3,0 - 6,0 m. Na osnovu širine i stanja puteva (uključujući faktore ublažavanja uticaja urbane mobilnosti), kapacitet lokalnih puteva se kreće od 500 – 800 vozila/h/smer.

3.5.2.4 Korišćenje puteva automobilima, pješacima, biciklima i drugim načinima transporta

Nakon analize podataka, procijenjeno je da od mogućih vidova prevoza dominira drumski saobraćaj. Neophodna je potreba za unapređenjem infrastrukture i stvaranjem uslova za smeštaj svih učesnika u saobraćaju. Što se tiče razvoja nove mreže pešačkih trotoara u opštini Štrpce, pažnja treba da se usmeri na poboljšanje kvaliteta infrastrukture za pešačko kretanje kao i na promovisanje nove kulture nemotorizovanog saobraćaja, potrebno je unapred stvoriti uslove za slobodno i bezbedno kretanje.Mreža pešačkih i biciklističkih staza i javnih površina u potpunosti će upotpuniti koncept održivog transporta. Meka osovina javnih prostora i nemotorizovanog prevoza biće povezana sa centralnim i sekundarnim čvorovima u gradu.

3.5.2.5 Procena postojećih parking mesta

U Štrpcu postoji javni parking u centru kojim upravlja opština. Međutim, važno je izgraditi sistem upravljanja parkiranjem u gradu i planirati dodatna parkirališta kako bi se obezbedilo dovoljno parking prostora za automobile namenjene centru grada. Trenutno su u funkciji javni parking u gradu Štrpcu:

- plaćeni; i
- bez vremenskih ograničenja tokom boravka na parkiralištima.

Važno je uvesti mere za ublažavanje potražnje i istražiti/inicirati dalje opcije za budući razvoj, uključujući povećanje naknada za parkiranje na ulici i van ulice (parkinga), kao i ograničenja dugog boravka u centru grada. Efikasno upravljanje potražnjom igra ključnu ulogu u ovom pristupu kako bi se pomoglo u upravljanju kontinuiranim rastom nivoa saobraćaja i podstaklo ljude da razmotre alternative i na taj način podrže održivije opcije putovanja.

3.5.3 Železnička mreža

Na teritoriji opštine Štrpce nema železničkog saobraćaja. Najbliža železnička stanica je u Kačaniku, oko 20 km od naselja Štrpce, na železničkoj liniji Kosovo Polje – Skoplje. Nedostatak železničkih stanica i udaljenost od postojećih stanica ovu opštinu stavlja u transportno prilično nepovoljan položaj, što se ogleda u masovnom transportu robe i proizvoda. Studija izvodljivosti za obnovu železničkog sistema na pruzi Brod-Štrpce-Sevce je planirana u okviru ORP Štrpce.

3.5.4 Vazdušni saobraćaj

Opština Štrpce nema aerodrom. Najbliži aerodrom je aerodrom Priština - 61 km od Štrpca.

3.5.4.1 Linije međuopštinskog i unutaropštinskog gradskog i seoskog saobraćaja

Opština Štrpče ne nudi usluge gradskog javnog prevoza. Gradsko-prigradski javni prevoz je delimično funkcionalan u opštini Štrpce, obezbeđujući vezu između gradskog centra i drugih naselja. Organizovanje javnog prevoza u opštini obavlja se putem minibuseva i taksi vozila, uglavnom privatnih prevoznika. Javni prevoz će nastaviti da

pruža usluge posebno u pravcu podcentra i okolnih naselja, sa posebnim akcentom na pokrivanje zapadnog područja opštine javnim prevozom. U okviru ORP predlaže se unapređenje gradsko-seoskog javnog prevoza i obezbeđenje gradskog prevoza do turističkih područja Brezovice i novog skijaškog centra. Za puteve koji su u nadležnosti opštinskog nivoa, opština Štrpce mora da odredi mesta zaustavljanja javnog prevoza, uglavnom na najfrekventnijim mestima, uzimajući u obzir kriterijume za postavljanje stanica i da im obezbedi neophodnu infrastrukturu. .

3.5.5 Procena budućih potreba za saobraćajnom infrastrukturom

3.5.5.1 Procena infrastrukturnih potreba za regionalne puteve

Sa centralnog nivoa, odnosno od Ministarstva za životnu sredinu, prostorno planiranje i infrastrukturu, veza opštine Štrpce sa opštinom Suva Reka preko regionalnog puta R118 sa predviđena je dužina od 8 km.

3.5.5.2 Procena infrastrukturnih potreba za lokalno-gradske puteve

U pojedinim oblastima u okviru naselja Štrpce postoje poteškoće u odvijanju saobraćaja zbog tehničkih parametara puteva koji nisu dovoljni da ispune zahteve za saobraćaj vozila. . Plan razvoja opštine ne ograničava planiranje, proširenje ili otvaranje novih puteva, koji imaju za cilj da poboljšaju, učine funkcionalnim i obezbede protok saobraćaja. Pored toga, za izbor vrste raskrsnice, lokacija i dolazni saobraćaj moraju biti analizirani unapred. U zavisnosti od ovih uslova treba odrediti odgovarajući tip saobraćajne raskrsnice (raskrsnica regulisana pravilima saobraćaja, raskrsnica regulisana saobraćajnim znakovima, raskrsnica regulisana semaforima, saobraćajni kružni tok ili pružni prelaz).

Prednosti	**Slabosti**
▪ Relativno dobra povezanost sa okolnim opštinama (Prizren, Uroševac, Kačanik); ▪ Nova putna infrastruktura u posebnim segmentima opštine (Gotovuša, Brodi, Firaja, Sevča, Brezovica); ▪ Blizina i mogućnost korišćenja glavne železničke mreže i izlaza na 10. panevropski koridor; ▪ Relativno dobra povezanost i blizina autoputa „Arber Džaferi“ u istočnom delu i autoputa „Ibrahim Rugova“ u jugozapadnom delu.	▪ Regionalni opštinski putevi (R210 i R118) imaju uske pristupne i neodgovarajuće segmente, te ne stvaraju funkcionalne veze sa državnim putevima; ▪ Neadekvatan i nedovoljan javni prevoz; ▪ Nedostatak biciklističkih staza ▪ Kvalitet većine putne infrastrukture ne ispunjava očekivane uslove. ▪ Nedostatak prateće infrastrukture kao što su: trotoari, rasveta, saobraćajna signalizacija itd. Nedostatak železnice.
Mogućnosti	**Rizici**
▪ Unapređenje sistema javnog prevoza ▪ Novi infrastrukturni projekti kao što su: Izgradnja regionalnog puta R118 i veza sa opštinom Suva Reka; ▪ Povezivanje na železničku mrežu Kosova i panevropske koridore preko železničke mreže (Ks. koridor); ▪ Korišćenje sredstava za završetak, prilagođavanje i modernizaciju saobraćajne infrastrukture; ▪ Alternativni putevi i funkcionalno povezivanje svih naselja.	▪ Ulaganja u saobraćajnu infrastrukturu nisu adekvatno integrisana u razvojne projekte. Nedostatak ili nedovoljnost opštinskog budžeta i grantova za realizaciju planiranih projekata. ▪ Nizak nivo bezbednosti saobraćaja kao posledica nedostatka adekvatne transportne infrastrukture.

Tablica 111 SWOT analiza za saobraćajnu infrastrukturu i transport

3.6 JAVNA I SOCIJALNA INFRASTRUKTURA

3.6.1 Zdravstvo

3.6.1.1 Ocena postojećeg stanja prema broju stanovnika

Tehničkim normativima prostornog planiranja utvrđena je minimalna stopa od 0,20 m²/stanovniku za površinu parcele infrastrukture javnih zdravstvenih ustanova g. primarni nivo. Uzimajući u obzir pretpostavku da trenutno broj stanovnika u opštini Štrpce iznosi 6,504, trenutna površina katastarskih parcela 3.500 m2 i minimalna stopa od 0,20 m²/stanovniku po površini parcele infrastrukture javne primarne nivoa zdravstvenih ustanova, opštini nije potrebna dodatna površina katastarskih parcela za pružanje usluga primarne zdravstvene zaštite.

	Aktualni broj stanovnika	Aktualna Površina katastarskih parcela (m²)	Potrebna površina po glavi stanovnika (m²)	Potrebna ukupna površina (m²)	Bilans potrebne površine (m²)
Urbana Zona	2,440	2,000	0.20	488	1,512
Ruralna Zona	8,331	1,500	0.20	1,666	-166
Ukupno	10,771	3,500	0.20	2,154	1,346

Tablica 112 Procena prostornih uslova za površinu infrastrukturne parcele javnih zdravstvenih ustanova primarnog nivoa za sadašnji broj stanovnika

3.6.1.2 Ocena postojećeg stanja prema radijusima obuhvata

Tehničkim normativima prostornog planiranja utvrđena je minimalna stopa radijusa pokrivanja od:

- 3km za AMF; i
- 1km za KMF.

Imajući u vidu postojeći obim primarne zdravstvene zaštite, teritorija je dobro pokrivena ovim ustanovama i opština nema potrebe da odvaja dodatne površine katastarskih parcela za pružanje usluga primarne zdravstvene zaštite.

DRAFT

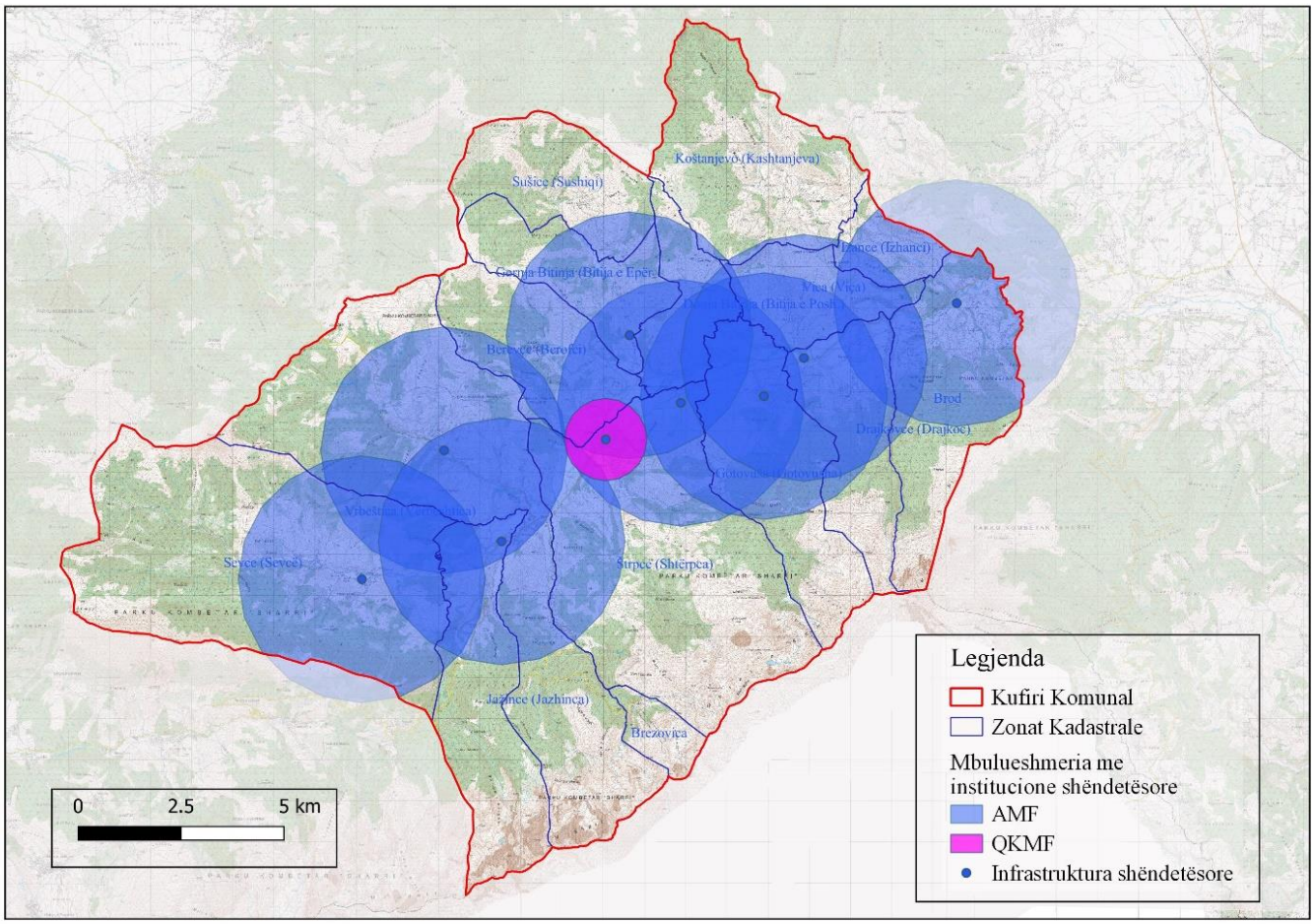

Mapa 45 Pokrivenost teritorije primarnim zdravstvenim ustanovama

3.6.1.3 Procena postojećeg stanja prema predviđenom broju stanovnika za 2033. godinu.

Tehničkim normativima prostornog planiranja utvrđena je minimalna stopa od 0,20 m²/stanovniku po površini parcele infrastrukture javnog zdravlja. institucije primarnog nivoa. Uzimajući u obzir pretpostavku da se u opštini Štrpce procenjuje da će 2032. godine živeti 8,021 stanovnika, trenutna površina katastarskih parcela od 3.500 m2 i minimalna stopa od 0.20 m²/stanovniku po površini parcele. infrastrukturi javnih zdravstvenih ustanova primarnog nivoa, opština ima potrebe da odredi dodatne površine katastarskih parcela u površini od najmanje 11,319m², za pružanje usluga primarne zdravstvene zaštite.

	Broj stanovnika 2033	Aktualna Površina katastarskih parcela (m²)	Potrebna površina po glavi stanovnika (m²)	Potrebna ukupna površina (m²)	Bilans potrebne površine (m²)
Urbana Zona	3,180	2,000	0.20	636	1,364
Ruralna Zona	9,284	1,500	0.20	1,857	-357
Ukupno	12,464	3,500	0.20	2,493	1,007

Tablica 113 Procena prostornih zahteva za površinu infrastrukturne parcele javnih zdravstvenih ustanova primarnog nivoa za predviđeni broj stanovnika za 2033. godinu

3.6.1.4 Procena finansijskih i tehničkih kapaciteta

Na osnovu kretanja sredstava izdvojenih iz republičkog ili opštinskog budžeta za prethodne tri i naredne tri godine, u slučaju da nema značajnijih promena u budžetskim linijama, vrši se proizilazi da je kapacitet ukupnog finansijskog

budžeta Uprave za zdravstvo za realizaciju kapitalnih projekata za 2021-2029 godinu 238.607 € iz vladinog granta i 4.030 € iz sopstvenih prihoda.

	2018-2020		2021-2023		2024-2026		2027 -2029	
	Subvencije transferi	Kapitalne investicije	Subvencije transferi	Kapitalne investicije	Subvencije transferi	Kapitalne investicije	Subvencije transferi	Kapitalne investicije
Ukupno	877	61,257	1,000	56,257	1,050	59,070	1,103	62,023
Državni grantovi	-	61,257	-	56,257	-	59,070	-	62,023
Sopstveni prihodi	877	-	1,000	-	1,050	-	1,103	-
Spoljno finansiranje	-	-	-	-	-	-	-	-
Finansiranje zaduživanja	-	-	-	-	-	-	-	-

Tablica 114 Procena finansijskih kapaciteta (€) za kapitalna ulaganja Uprave za zdravstvo

3.6.2 Obrazovanje

3.6.2.1 Ocjena postojećeg stanja prema broju stanovnika

Tehničkim normativima uređenja prostora utvrđena je minimalna stopa od 1,30 m²/stanovniku po površini infrastrukturne parcele javnih predškolskih ustanova. Uzimajući u obzir pretpostavku da trenutno broj stanovnika u opštini Štrpce iznosi 6,504, od 1.30 m²/stanovniku i postojeću površinu od 1.500 m², opština ima nedostatak katastarskih parcela od najmanje -6,514 m² u ruralnom području za pružanje usluga javnih predškolskih ustanova.

	Aktualni broj stanovnika	Aktualna Površina katastarskih parcela (m²)	Potrebna površina po glavi stanovnika (m²)	Potrebna ukupna površina (m²)	Bilans potrebne površine (m²)
Urbana Zona	2,440	1,500	1.30	3,172	-1,672
Ruralna Zona	8,331	0	1.30	10,830	-10,830
Ukupno	10,771	1,500	1.30	14,002	-12,502

Tablica 115 Procena prostornih uslova za površinu infrastrukturne parcele javnih predškolskih ustanova za sadašnji broj stanovnika

Tehničkim normativima uređenja prostora utvrđena je minimalna stopa od 2,80 m²/stanovniku za površinu infrastrukturne parcele javnih ustanova osnovnih i nižih srednjih škola. Uzimajući u obzir pretpostavku da trenutno broj stanovnika u opštini Štrpce iznosi 10,771, postojeća površina od 43,228 m²/stanovniku po površini infrastrukturne parcele javnih ustanova osnovnih i nižih srednjih škola , opština ne treba da odredi dodatnu površinu, nedostaju katastarske parcele od najmanje 3,832 m² za obezbeđenje javnih ustanova osnovnih i nižih srednjih škola u urbanom području..

	Aktualni broj stanovnika	Aktualna Površina katastarskih parcela (m²)	Potrebna površina po glavi stanovnika (m²)	Potrebna ukupna površina (m²)	Bilans potrebne površine (m²)
Urbana Zona	2,440	3,000	2.80	6,832	-3,832
Ruralna Zona	8,331	40,228	2.80	23,327	16,901
Ukupno	10,771	43,228	2.80	30,159	13,069

Tablica 116 Procena prostornih uslova za površinu infrastrukturne parcele javnih ustanova osnovnih i nižih srednjih škola i za sadašnji broj stanovnika

Tehničkim normativima uređenja prostora utvrđena je minimalna stopa od 1,00 m²/stanovniku za površinu infrastrukturne parcele javnih ustanova viših srednjih škola. Uzimajući u obzir pretpostavku da trenutno broj stanovnika sa prebivalištem u opštini Štrpce iznosi 10,771, postojeća površina od 7.100 m²/stanovniku po površini infrastrukturne parcele javnih srednjoškolskih ustanova, opština ne treba da se odredi dodatna površina u

nedostatku katastarskih parcela od najmanje6,731 m² za obezbeđenje javnih ustanova viših srednjih škola u ruralnim područjima.

	Aktualni broj stanovnika2033	Aktualna Površina katastarskih parcela (m²)	Potrebna površina po glavi stanovnika (m²)	Potrebna ukupna površina (m²)	Bilans potrebne površine (m²)
Urbana Zona	2,440	5,500	1.00	2,440	3,060
Ruralna Zona	8,331	1,600	1.00	8,331	-6,731
Ukupno	10,771	7,100	1.00	10,771	-3,671

Tablica 117 Procena prostornih uslova za površinu infrastrukturne parcele ustanova viših srednjih škola za sadašnji broj stanovnika

3.6.2.2 Ocena postojećeg stanja prema radijusima pokrivenosti

Tehničkim normativima prostornog planiranja utvrđena je minimalna stopa radijusa pokrivenosti od:

- 300m za dnevne centre; i
- 500 za vrtiće. S obzirom da trenutno ne postoji javna predškolska ustanova, na osnovu obima velikih naselja, opština mora da izgradi najmanje:
- 3 javne predškolske ustanove u Štrpcu;
- 1 javna predškolska ustanova u Brodu; i
- 1 javna predškolska ustanova u Firaju;

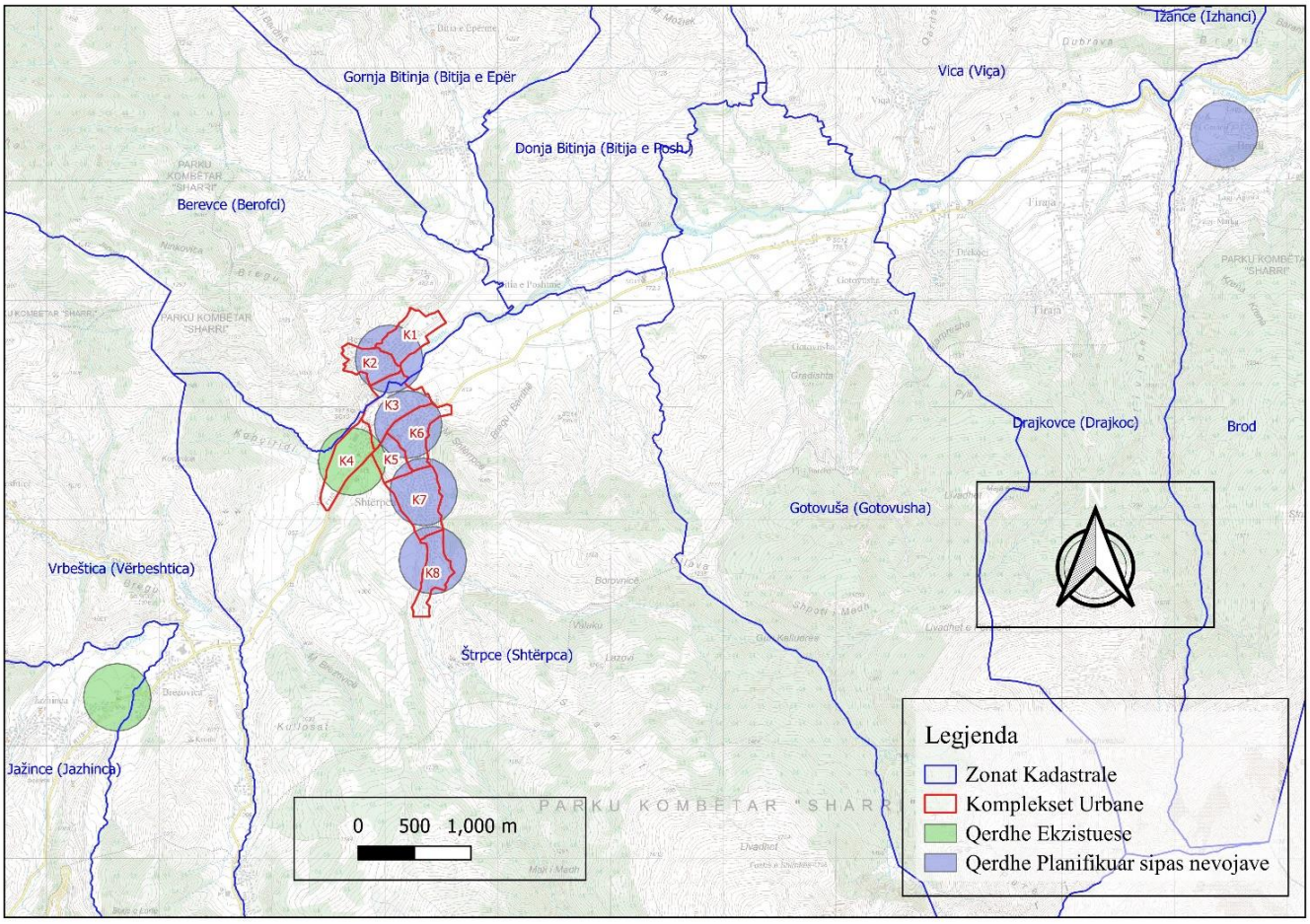

Mapa 46 Potrebe za pokrivanjem teritorije javnim predškolskim ustanovama

Tehničkim normativima prostornog planiranja utvrđena je minimalna stopa obuhvata javnih ustanova nižih srednjih osnovnih škola od:

- 600m za niže srednje osnovne škole u urbanim sredinama; i
- 1.500m za osnovne i niže srednje škole u ruralnim područjima.

S obzirom na obim javnih ustanova javnih osnovnih i nižih srednjih škola, opština nema potrebe da gradi takve dodatne ustanove.

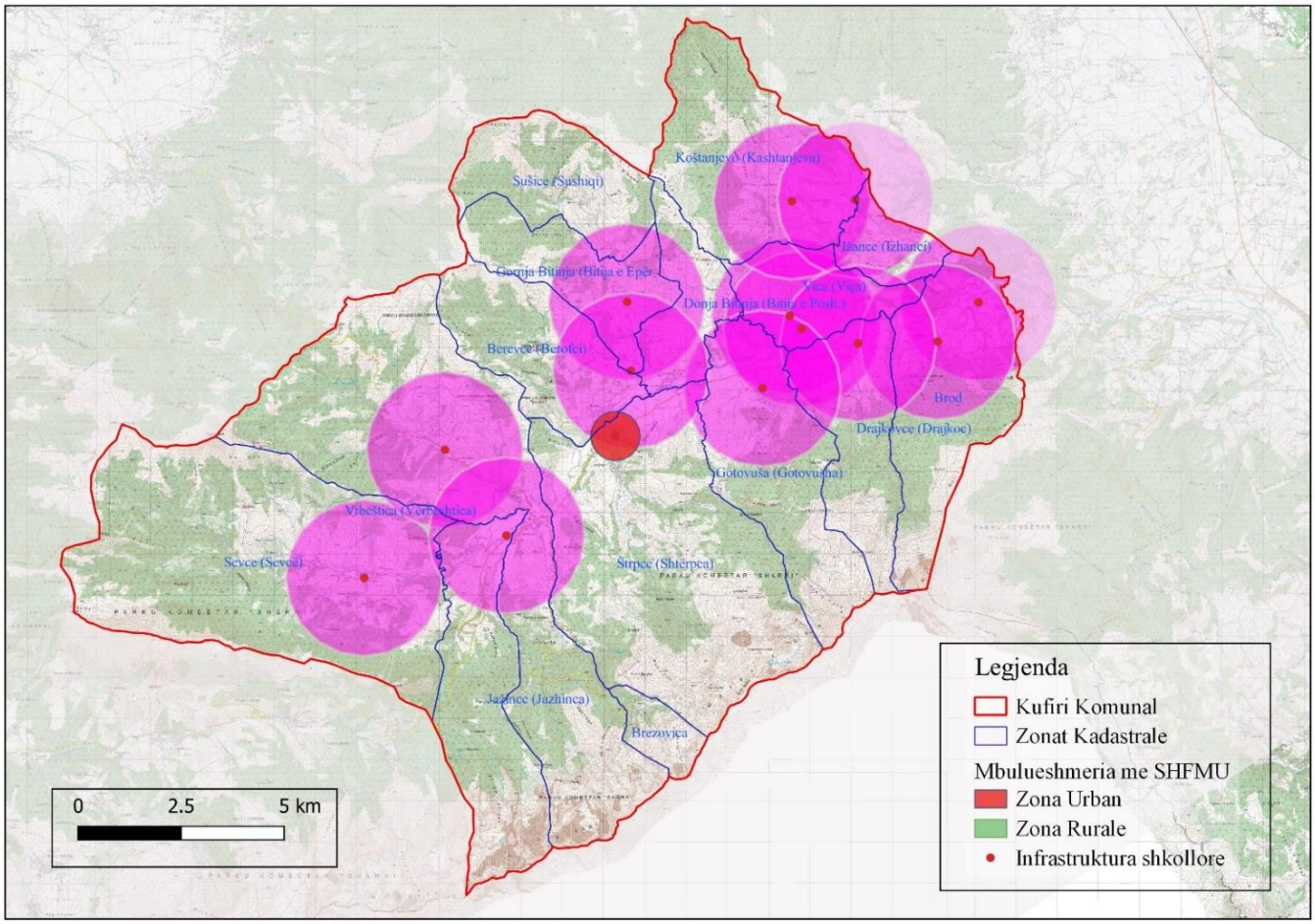

Mapa 47 Pokrivenost teritorije javnim ustanovama osnovnih i nižih srednjih škola

Tehnički normativi prostornog planiranja su utvrdili minimalnu stopu radijusa pokrivenosti za srednjoškolske ustanove od:

- 1,900m za visoke srednje osnovne škole u urbanim sredinama; i
- 1.500 m za visoke srednje škole u ruralnim područjima.

S obzirom na obim javnih ustanova javnih visokih srednjih škola, opština nema potrebe da gradi takve dodatne ustanove.

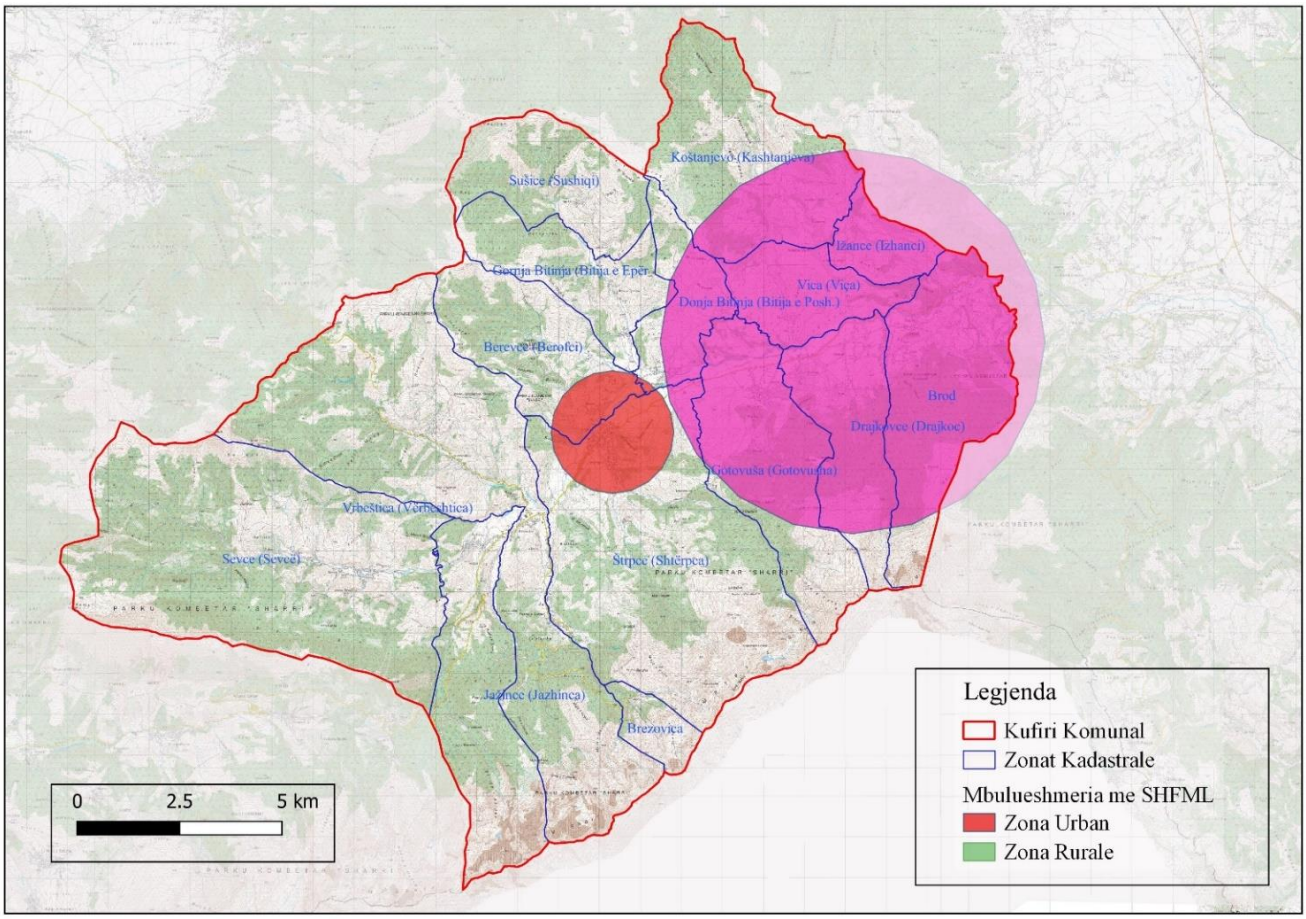

Mapa 1 Pokrivenost teritorije javnim srednjoškolskim ustanovama

3.6.2.3 Procena postojećeg stanja prema predviđenom broju stanovnika za 2033. godinu.

Tehničkim normativima uređenja prostora utvrđena je minimalna stopa od 1,30 m²/stanovniku po površini infrastrukturne parcele javnih predškolskih ustanova. Uzimajući u obzir pretpostavku da se u opštini Štrpce procenjuje da će 2033. godine živeti 12,464 stanovnika, da ne postoji javna predškolska ustanova i minimalna stopa od 1,30 m²/stanovniku za površinu infrastrukture parcele javnih predškolskih ustanova, opština postoji potreba za označavanjem dodatnih površina katastarskih parcela od najmanje 2,634 m² na urbanom podrucju , i 8434 m² na ruralnom području za pružanje usluga javne predškolske ustanove.

	Broj stanovnika 2033	Aktualna Površina katastarskih parcela (m²)	Potrebna površina po glavi stanovnika (m²)	Potrebna ukupna površina (m²)	Bilans potrebne površine (m²)
Urbana Zona	3,180	1,500	1.30	4,134	-2,634
Ruralna Zona	9,284	0	1.30	12,069	-12,069
Ukupno	12,464	1,500	1.30	16,203	-14,703

Tablica 118 Procena prostornih zahteva za površinu infrastrukturne parcele javnih predškolskih ustanova za predviđeni broj stanovnika za 2032. godinu

Tehničkim normativima uređenja prostora utvrđena je minimalna stopa od 2,80 m²/stanovniku za površinu infrastrukturne parcele javnih ustanova nižih srednjih osnovnih škola. Uzimajući u obzir pretpostavku da se u Opštini Štrpce procenjuje da će 2033. godine imati 12,464 stanovnika, obim postojećih javnih ustanova nižih srednjih škola od 43.228 m2 i minimalna stopa od 2.80 m²/stanovniku površine infrastrukturne parcele javnih ustanova nižih

srednjih osnovnih škola, opština ne treba da odredi dodatnu površinu katastarskih parcela od 5,904m2 za pružanje usluga javnih ustanova nižih srednjih škola.

	Broj stanovnika 2032	Aktualna Površina katastarskih parcela (m²)	Potrebna površina po glavi stanovnika (m²)	Potrebna ukupna površina (m²)	Bilans potrebne površine (m²)
Urbana Zona	3,180	3,000	2.80	8,904	-5,904
Ruralna Zona	9,284	40,228	2.80	25,995	14,233
Ukupno	12,464	43,228	2.80	34,899	8,329

Tablica 119 Procena prostornih uslova za površinu infrastrukturne parcele javnih ustanova nižih srednjih osnovnih škola za predviđeni broj stanovnika za 2033. godinu

Tehničkim normativima uređenja prostora utvrđena je minimalna stopa od 1,00 m²/stanovniku za površinu infrastrukturne parcele srednje-visokih javnih ustanova. Uzimajući u obzir pretpostavku da se u opštini Štrpce procenjuje da će u 2033. godini živeti 12,464 stanovnika, obim postojećih javnih ustanova viših srednjih škola od 7.100 m2 i minimalna stopa od 1,00 m²/stanovniku po parceli zemljišne infrastrukture javnih ustanova viših srednjih škola, opština ne treba da odredi dodatnu površinu katastarskih parcela od 7,684 m² za pružanje usluga javnih ustanova viših srednjih škola na ruralnom području.

	Broj stanovnika 2032	Aktualna Površina katastarskih parcela (m²)	Potrebna površina po glavi stanovnika (m²)	Potrebna ukupna površina (m²)	Bilans potrebne površine (m²)
Urbana Zona	3,180	5,500	1.00	3,180	2,320
Ruralna Zona	9,284	1,600	1.00	9,284	-7,684
Ukupno	12,464	7,100	1.00	12,464	-5,364

Tablica 120 Procena prostornih zahteva za površinu infrastrukturne parcele javnih ustanova viših srednjih škola za predviđeni broj stanovnika za 2033. godinu

3.6.2.4 Procena finansijskih i tehničkih kapaciteta

Na osnovu trenda izdvajanja sredstava iz republičkog ili opštinskog budžeta za prethodne tri i naredne tri godine, u slučaju da nema značajnijih promena u budžetskim linijama, vrši se rezultira da je kapacitet ukupnog finansijskog budžeta Direkcije za obrazovanje za realizaciju kapitalnih projekata za 2021-2029 godinu 1.060.055€ iz vladinog granta i 4.476€ iz kreditnog finansiranja.

	2018-2020		2021-2023		2024-2026		2027 -2029	
	Subvencije i transferi	Kapitalne investicije	Subvencije i transferi	Kapitalne investicije	Subvencije i transferi	Kapitalne investicije	Subvencije i transferi	Kapitalne investicije
Ukupno	-	130,909	-	296,153	-	310,961	-	326,509
Državni grantovi	-	126,433	-	296,153	-	310,961	-	326,509
Sopstveni prihodi	-	-	-	-	-	-	-	-
Spoljno finansiranje	-	-	-	-	-	-	-	-
Finansiranje zaduživanja .	-	4,476	-	-	-	-	-	-

Tablica 121 Procena finansijskih kapaciteta (€) za kapitalna ulaganja Uprave za obrazovanje

3.6.3 Uprava

3.6.3.1 Ocjena postojećeg stanja prema broju stanovnika

Tehničkim normativima uređenja prostora utvrđena je minimalna stopa od 0,62 m²/stanovniku za površinu parcele infrastrukture javnih upravnih ustanova. Uzimajući u obzir pretpostavku da trenutno broj stanovnika u opštini Štrpce iznosi 6,504, trenutna površina katastarskih parcela 2.900 m² i minimalna stopa od 0,62 m²/stanovniku po površini infrastrukturne parcele javne uprave ustanova, opština treba da odredi površinu dodatnih katastarskih parcela od 1,132 m² za pružanje administrativnih usluga na ruralnom području.

	Aktualni broj stanovnika	Aktualna Površina katastarskih parcela (m²)	Potrebna površina po glavi stanovnika (m²)	Potrebna ukupna površina (m²)	Bilans potrebne površine (m²)
Urbana Zona	1,493	1,500	0.62	926	574
Ruralna Zona	5,011	1,400	0.62	3,107	-1,707
Ukupno	6,504	2,900	0.62	4,032	-1,132

Tablica 122 Procena prostornih uslova za površinu infrastrukturne parcele javnih upravnih ustanova za sadašnji broj stanovnika

3.6.3.2 Procena postojećeg stanja prema prognoziranom broju stanovnika za 2033. godinu.

Tehničkim normativima uređenja prostora utvrđena je minimalna norma od 0,62 m²/stanovniku po površini infrastrukturne parcele javnih upravnih ustanova. Uzimajući u obzir pretpostavku da se u Opštini Štrpce procenjuje da će u periodu 2032-2033. godine živeti 12.464 stanovnika, sadašnja površina katastarskih parcela od 2.900 m2 i minimalna stopa od 0,62 m² na administrativnu stambenu površinu za sve javne ustanove površine katastarskih parcela od 4.356 m² za pružanje administrativnih usluga na seoskom području..

	Broj stanovnika 2033	Aktualna Površina katastarskih parcela (m²)	Potrebna površina po glavi stanovnika (m²)	Potrebna ukupna površina (m²)	Bilans potrebne površine (m²)
Urbana Zona	2,440	1,500	0.62	1,513	-13
Ruralna Zona	8,331	1,400	0.62	5,165	-3,765
Ukupno	10,771	2,900	0.62	6,678	-3,778

Tablica 123 Procena prostornih zahteva za površinu infrastrukturne parcele javnih upravnih ustanova za predviđeni broj stanovnika za 2033. godinu

3.6.3.3 Procena finansijskih i tehničkih kapaciteta

Na osnovu trenda izdvajanja sredstava iz republičkog ili opštinskog budžeta za prethodne tri i naredne tri godine, u slučaju da nema značajnijih promena u budžetskim linijama, vrši se proizilazi da je kapacitet ukupan finansijski iznos Direkcije za administraciju i socijalnu zaštitu za realizaciju kapitalnih projekata za 2021-2029 godinu 619,809 € iz vladinog granta.

	2018-2020		2021-2023		2024-2026		2027 -2029	
	Subvencije i transferi	Kapitsalne investicije	Subvencije i transferi	Kapitsalne investicije	Subvencije i transferi	Kapitsalne investicije	Subvencije i transferi	Kapitsalne investicije
Ukupno	-	265,913	-	112,259	-	117,872	-	123,766
Državni grantovi	-	265,913	-	112,259	-	117,872	-	123,766
Sopstveni prihodi	-	-	-	-	-	-	-	-
Spoljno finansiranje	-	-	-	-	-	-	-	-
Finansiranje zaduživanja .	-	-	-	-	-	-	-	-

Tablica 124 Procena finansijskih kapaciteta (€) za kapitalna ulaganja Uprave za kulturu i socijalno staranje

3.6.4 Infrastruktura ustanova kulture

3.6.4.1 Ocena postojećeg stanja prema broju stanovnika

Tehničkim normativima prostornog planiranja utvrđena je minimalna stopa:

- 0,25 m²/stanovniku po površini parcele bibliotečke infrastrukture ; i
- 0,20 m²/stanovniku po površini pozorišne infrastrukturne parcele.

Uzimajući u obzir pretpostavku da je trenutno broj stanovnika koji žive u opštini Štrpce10,771, trenutna površina katastarskih parcela je 4.800 m² i minimalna stopa od 0,45 m²/stanovniku po površini parcele infrastrukture javnih ustanova kulture, opštini ne nedostaje površina katastarskih parcela za pružanje kulturnih usluga.

	Aktualni broj stanovnika	Aktualna Površina katastarskih parcela (m²)	Potrebna površina po glavi stanovnika (m²)	Potrebna ukupna površina (m²)	Bilans potrebne površine (m²)
Urbana Zona	2,440	1,000	0.45	1,098	-98
Ruralna Zona	8,331	3,800	0.45	3,749	51
Ukupno	10,771	4,800	0.45	4,847	-47

Tablica 125 Procena prostornih zahteva za površinu infrastrukturne parcele javnih ustanova kulture za sadašnji broj stanovnika

3.6.4.2 Procena postojećeg stanja prema prognoziranom broju stanovnika za 2033. godinu.

Tehničkim normativima uređenja prostora utvrđena je minimalna stopa od 0,45 m²/stanovniku za površinu infrastrukturne parcele javnih ustanova kulture. Uzimajući u obzir pretpostavku da se u opštini Štrpce procenjuje da će u 2033 godini živeti 12,464 stanovnika, trenutna površina katastarskih parcela od 2.900 m² i minimalna stopa od 0,45 m²/ stanovnika po površini infrastrukturne parcele ustanova kulturne javnosti, opština ne treba da odredi dodatne površine katastarskih parcela za pružanje kulturnih usluga.

	Broj stanovnika 2033	Aktualna Površina katastarskih parcela (m²)	Potrebna površina po glavi stanovnika (m²)	Potrebna ukupna površina (m²)	Bilans potrebne površine (m²)
Urbana Zona	3,180	1,000	0.45	1,431	-431
Ruralna Zona	9,284	3,800	0.45	4,178	-378
Ukupno	12,464	4,800	0.45	5,609	-809

Tablica 126 Procena prostornih zahteva za površinu infrastrukturne parcele javnih ustanova kulture za predviđeni broj stanovnika za 2033. godinu

3.6.4.3 Procena finansijskih i tehničkih kapaciteta

Na osnovu trenda izdvajanja sredstava iz republičkog ili opštinskog budžeta za prethodne tri i naredne tri godine, u slučaju da nema značajnijih promena u budžetskim linijama , proizilazi da je kapacitet ukupnog finansijskog budžeta Uprave za kulturu za realizaciju kapitalnih projekata za 2021-2029 godinu 0€.

	2018-2020		2021-2023		2024-2026		2027 -2029	
	Subvencije i transferi	Kapitalne investicije	Subvencije i transferi	Kapitalne investicije	Subvencije i transferi	Kapitalne investicije	Subvencije i transferi	Kapitalne investicije
Ukupno	-	0	-	0	-	0	-	0
Državni grantovi	-	0	-	0	-	0	-	0
Sopstveni prihodi	-	-	-	-	-	-	-	-

Spoljno finansiranje	-	-	-	-	-	-	-	-
Finansiranje zaduživanja .	-	-	-	-	-	-	-	-

Tablica 127 Procena finansijskih kapaciteta (€) za kapitalna ulaganja Uprave za kulturu

3.6.5 Infrastruktura sportskih ustanova i rekreativnih prostora

3.6.5.1 Ocena postojećeg stanja prema broju stanovnika

Tehničkim normativima prostornog planiranja utvrđen je minimalni normativ za infrastrukturu sportskih ustanova i rekreativnih prostora od:

- 2,50 m² /stanovnik za naselja sa ≤ 5000 stanovnika;
- 4,50 m²/stanovniku za naselja sa 5001-20000 stanovnika; i
- 5,00 m²/stanovniku za naselja sa > 20001 stanovnika.

Uzimajući u obzir da trenutno broj stanovnika u opštini Štrpce iznosi 10,771 , a da ne postoji naselje sa više od 5.000 stanovnika, trenutna površina katastarskih parcela je 12.400 m² i minimalna stopa 0,452 ,00 m²/stanovniku za površinu parcele infrastrukture javnih sportskih ustanova i rekreativnih prostora, opštini nedostaje najmanje 8,062 m² u ruralnom području za obezbeđenje infrastrukture javnih sportskih ustanova i prostora za rekreaciju u ruralnim područjima..

	Aktualni broj stanovnika	Aktualna Površina katastarskih parcela (m²)	Potrebna površina po glavi stanovnika (m²)	Potrebna ukupna površina (m²)	Bilans potrebne površine (m²)
Urbana Zona	2,440	3,800	2	4,880	-1,080
Ruralna Zona	8,331	8,600	2	16,662	-8,062
Ukupno	10,771	12,400	2	21,542	-9,142

Tablica 128 Procena prostornih zahteva za površinu infrastrukturne parcele javnih sportskih ustanova i rekreativnih prostora za sadašnji broj stanovnika

3.6.5.2 Ocena postojećeg stanja prema prognoziranom broju stanovnika za 2033. godinu.

Tehničkim normativima uređenja prostora utvrđena je minimalna stopa od 2.00 m²/stanovniku za površinu parcele infrastrukture javnih sportskih ustanova i rekreativnih prostora. Uzimajući u obzir pretpostavku da se u opštini Štrpce procenjuje da će u 2033 godini živeti 12,464 stanovnika, trenutna površina katastarskih parcela 12.400 m² i minimalna stopa od 2.00 m²/stanovnika za površinu infrastrukture javnih sportskih ustanova i prostora za rekreaciju opština treba da dodeli najmanje 2,560 m2 u urbanoj zoni i 9,968 m² dodatne površine katastarskih ruralnom području, za obezbeđenje infrastrukture javnih sportskih ustanova i rekreativnih prostora u ruralnim sredinama.

	Broj stanovnika 2033	Aktualna Površina katastarskih parcela (m²)	Potrebna površina po glavi stanovnika (m²)	Potrebna ukupna površina (m²)	Bilans potrebne površine (m²)
Urbana Zona	3,180	3,800	2	6,360	-2,560
Ruralna Zona	9,284	8,600	2	18,568	-9,968
Ukupno	12,464	12,400	2	24,928	-12,528

Tablica 129 Procena prostornih zahteva za površinu infrastrukturne parcele javnih sportskih ustanova i rekreativnih prostora za predviđeni broj stanovnika za 2033. godinu

3.6.5.3 Ocena postojećeg stanja prema radijusima pokrivenosti

Tehničkim normativima prostornog planiranja utvrđena je minimalna stopa radijusa pokrivanja od 800m za sportsko-rekreativne terene. S obzirom na to da trenutno ne postoji sportsko-rekreativni teren u srednjim naseljima, po obimu većih naselja, opština treba izgraditi najmanje:

- 1 sportsko-rekreativni teren u Brodu; i
- 1 sportsko-rekreativni teren u Firajama;

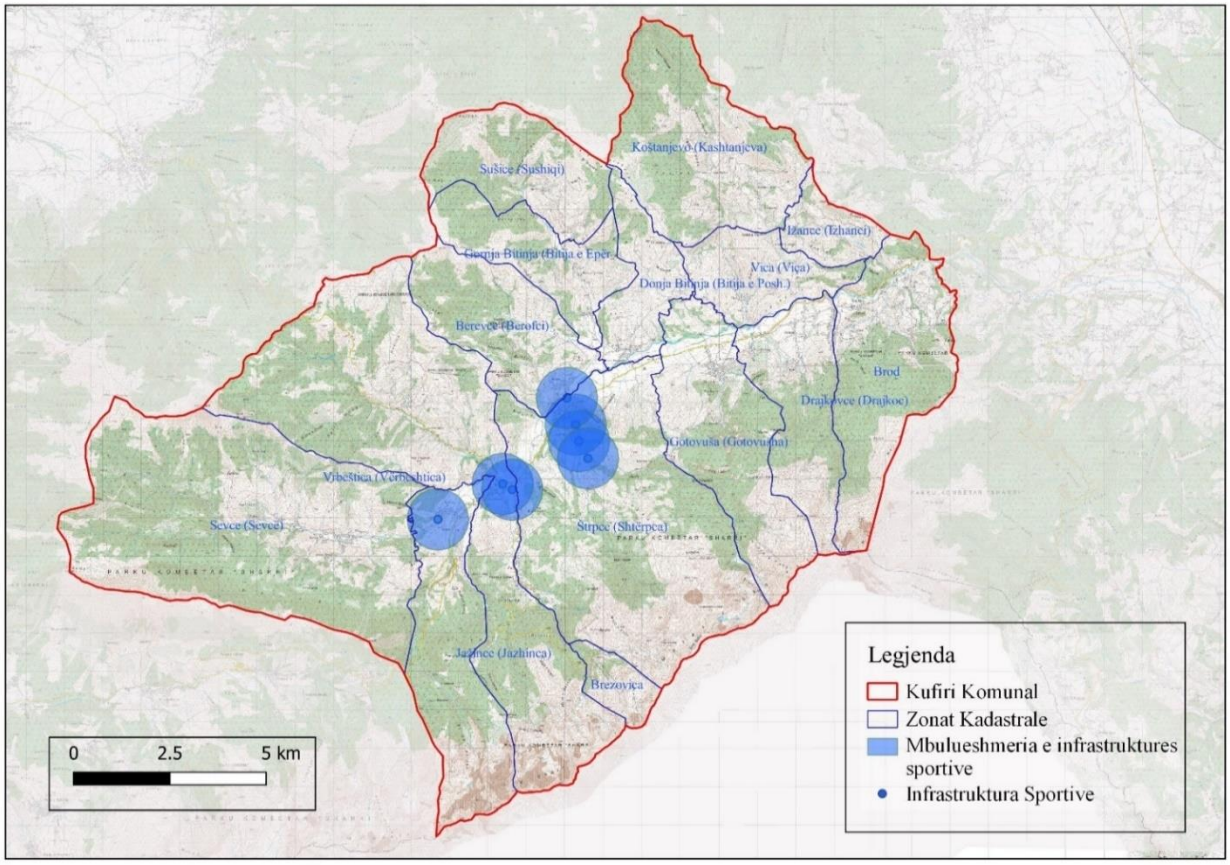

Mapa 48 Obim infrastrukture javnih ustanova javnih sportskih ustanova i rekreativnih prostora

3.6.5.4 Procena finansijskih i tehničkih kapaciteta

Na osnovu kretanja sredstava izdvojenih iz republičkog ili opštinskog budžeta za prethodne tri godine i naredne tri godine, u slučaju da nema značajnijih promena u budžetskim linijama, proizilazi da je kapacitet ukupan finansijski iznos Uprave nadležne za sport za realizaciju kapitalnih projekata za 2021-2029 godinu 0 €

	2018-2020		2021-2023		2024-2026		2027 -2029	
	Subvencije i transferi	Kapitsalne investicije	Subvencije i transferi	Kapitsalne investicije	Subvencije i transferi	Kapitsalne investicije	Subvencije i transferi	Kapitsalne investicije
Ukupno	-	0	-	0	-	0	-	0
Državni grantovi	-	0	-	0	-	0	-	0
Sopstveni prihodi	-	-	-	-	-	-	-	-
Spoljno finansiranje	-	-	-	-	-	-	-	-
Finansiranje zaduživanja .	-	-	-	-	-	-	-	-

Tablica 130 Procena finansijskih kapaciteta (€) za kapitalna ulaganja Uprave nadležne za sport

3.6.6 Infrastruktura javnih otvorenih prostora

3.6.6.1 Ocena postojećeg stanja prema broju stanovnika

Tehničkim normativima prostornog planiranja utvrđen je minimalni normativ za infrastrukturu javnih otvorenih prostora od:

- 1,00 m²/stanovnik javnih parkova u komšiluku;
- 2,00 m²/stanovniku za javne parkove u naselju;
- 1,00 m²/stanovnik zeleni pojasevi duž puteva; i
- 2,00 m²/zeleni pojas duž vodotoka.

Uzimajući u obzir pretpostavku da je trenutno broj stanovnika u opštini Štrpce 10,771 , trenutnu površina katastarskih parcela 3.300 m² i minimalna stopa od 2,00 m²/stanovniku po površini infrastrukture parcele javnih otvorenih prostora, opštini ndesotaje najmanje 15,362 m² dodatne površine katastarskih parcela u ruralnom području za obezbeđenje infrastrukture javne namene otvorenih prostora u ruralnim područjima.

	Aktualni broj stanovnika	Aktualna Površina katastarskih parcela (m²)	Potrebna površina po glavi stanovnika (m²)	Potrebna ukupna površina (m²)	Bilans potrebne površine (m²)
Urbana Zona	2,440	2,000	2	4,880	-2,880
Ruralna Zona	8,331	1,300	2	16,662	-15,362
Ukupno	10,771	3,300	2	21,542	-18,242

Tablica 131 Procena prostornih zahteva za površinu infrastrukturne parcele javnih otvorenih prostora za sadašnji broj stanovnika

3.6.6.2 Ocena postojećeg stanja prema predviđenom broju stanovnika za 2033. godinu.

Tehničkim normativima uređenja prostora utvrđena je minimalna stopa od 2.00 m²/stanovniku po površini infrastrukturne parcele javnih otvorenih prostora. Uzimajući u obzir pretpostavku da se u Opštini Štrpce procenjuje da će u 2033 godini živeti 12,464 stanovnika, trenutna površina katastarskih parcela od 3,300 m² i minimalna stopa od 2.00 m²/stanovniku za ovu oblast. infrastrukture javnih otvorenih prostora, opština treba da izdvoji najmanje 4,360 m² dodatne površine katastarskih parcela u urbanoj zoni , i 17,268 m2 u ruralnim područjima za obezbeđenje infrastrukture javnih otvorenih prostora na seoskom području.

	Broj stanovnika 2033	Aktualna Površina katastarskih parcela (m²)	Potrebna površina po glavi stanovnika (m²)	Potrebna ukupna površina (m²)	Bilans potrebne površine (m²)
Urbana Zona	3,180	2,000	2	6,360	-4,360
Ruralna Zona	9,284	1,300	2	18,568	-17,268
Ukupno	12,464	3,300	2	24,928	-21,628

Tablica 132 Procena prostornih zahteva za površinu infrastrukturne parcele javnih otvorenih prostora za predviđeni broj stanovnika za 2033. godinu

3.6.6.3 Procena finansijskih i tehničkih kapaciteta

Na osnovu trenda izdvajanja sredstava iz republičkog ili opštinskog budžeta za prethodne tri i naredne tri godine, u slučaju da nema značajnijih promena u budžetskim linijama, vrši se rezultira da je kapacitet ukupnog finansijskog budžeta Direkcije odgovorne za javne prostore za realizaciju kapitalnih projekata za 2021-2029 godinu 619,809€ iz državnih grantova.

	2018-2020	2021-2023	2024-2026	2027 -2029

	Subvencije i transferi	Kapitalne investicije	Subvencije i transferi	Kapitalne investicije	Subvencije i transferi	Kapitalne investicije	Subvencije i transferi	Kapitalne investicije
Ukupno	-	265,913	-	112,259	-	117,872	-	123,766
Državni grantovi	-	265,913	-	112,259	-	117,872	-	123,766
Sopstveni prihodi	-	-	-	-	-	-	-	-
Spoljno finansiranje	-	-	-	-	-	-	-	-
Finansiranje zaduživanja .	-	-	-	-	-	-	-	-

Tablica 133 Procena finansijskih kapaciteta (€) za kapitalna ulaganja Direkcije nadležne za javne prostore

3.6.7 Infrastruktura javnih groblja

3.6.7.1 Ocjena postojećeg stanja prema broju stanovnika

Tehničkim normativima prostornog planiranja utvrđena je minimalna norma za infrastrukturu javnih groblja od 1,50 m²/stanovniku. Uzimajući u obzir pretpostavku da je trenutno broj stanovnika sa prebivalištem u opštini Štrpce 10,771 , trenutna površina katastarskih parcela je 34.170 m² i minimalna stopa od 1,50 m²/stanovniku po površini parcele infrastrukturu javnog groblja, opština nema potrebu za dodelom dodatnih površina katastarskih parcela za obezbeđenje infrastrukture za javna groblja.

	Aktualni broj stanovnika	Aktualna Površina katastarskih parcela (m²)	Potrebna površina po glavi stanovnika (m²)	Potrebna ukupna površina (m²)	Bilans potrebne površine (m²)
Urbana Zona	2,440	8,700	1.5	3,660	5,040
Ruralna Zona	8,331	25,470	1.5	12,497	12,974
Ukupno	10,771	34,170	1.5	16,157	18,014

Tablica 134 Procena prostornih uslova za površinu infrastrukturne parcele javnog groblja za sadašnji broj stanovnika

3.6.7.2 Procjena postojećeg stanja prema predviđenom broju stanovnika za 2033. godinu.

Tehničkim normativima uređenja prostora utvrđena je minimalna stopa od 1.50 m²/stanovniku za površinu infrastrukturne parcele javnog groblja. Uzimajući u obzir pretpostavku da se u opštini Štrpce procenjuje da će u 2033 godini živeti 12,464 stanovnika, trenutna površina katastarskih parcela od 34,170 m² i minimalna stopa od 2,00 m²/stan. infrastrukture javnog groblja, opština nema potrebe da odredi dodatne površine katastarskih parcela za obezbeđenje infrastrukture javnog groblja.

	Aktualni broj stanovnika 2033	Aktualna Površina katastarskih parcela (m²)	Potrebna površina po glavi stanovnika (m²)	Potrebna ukupna površina (m²)	Bilans potrebne površine (m²)
Urbana Zona	3,180	8,700	1.5	4,770	3,930
Ruralna Zona	9,284	25,470	1.5	13,926	11,544
Ukupno	12,464	34,170	1.5	18,696	15,474

Tablica 135 Procena prostornih zahteva za površinu infrastrukturne parcele javnog groblja za predviđeni broj stanovnika za 2032. godinu

3.6.7.3 Procena postojećih kapaciteta

Na osnovu procenta slobodnih prostora za javna groblja, proizilazi da opština ne mora da odredi dodatne površine za javna groblja.

Naselja #	Lokacija	Površina parcele (ha)	Izgradjena Površina (ha)	Slobodna Površina (ha)	Procenat slobodne povrsne

Gornja Bitinja	Muslimansko groblje	0.08	0.008	0.072	90%
Brod	Muslimansko groblje	1.7	0.34	1.36	80%
Drajkovce	Muslimansko groblje	0.08	0.016	0.064	80%
Kaštanjevo	Muslimansko groblje	0.06	0.012	0.048	80%
Viča	Muslimansko groblje	0.3	0.03	0.27	90%
Drajkovce	Muslimansko groblje	0.5	0.1	0.4	80%
Drajkovce	Muslimansko groblje	0.1	0.07	0.03	30%
Gornja Bitinja	Muslimansko groblje	0.06	0.006	0.054	90%
Gornja Bitinja	Pravoslavno groblje	0.8	0.24	0.56	70%
Berevce	Pravoslavno groblje	0.4	0.24	0.16	40%
Drajkovce	Pravoslavno groblje	0.8	0.16	0.64	80%
Jažince	Pravoslavno groblje	1.25	0.375	0.875	70%
Gotovuša	Pravoslavno groblje	0.5	0.1	0.4	80%
Gotovuša	Pravoslavno groblje	16	14.4	1.6	10%
ŠTRPCE	Pravoslavno groblje	0.7	0.63	0.07	10%
Sevce	Pravoslavno groblje	0.75	0.075	0.675	90%
Viča	Pravoslavno groblje	0.65	0.13	0.52	80%
Donja Bitinja	Pravoslavno groblje	0.22	0.044	0.176	80%
Vrbeštica	Pravoslavno groblje	0.15	0.06	0.09	60%
Vrbeštica	Pravoslavno groblje	0.2	0.1	0.1	50%
ŠTRPCE	Pravoslavno groblje	0.07	0.021	0.049	80%
ŠTRPCE	Pravoslavno groblje	0.8	0.48	0.32	70%

Tablica 136 Procena slobodnih prostora u okviru postojećih javnih groblja

3.6.8 Glavni izazovi javne i društvene infrastrukture

Prilikom procene postojećeg stanja društvene infrastrukture identifikovani su sledeći izazovi:

- Nedostatak zemljišta u opštinskom vlasništvu u urbanom području;
- Nedostatak opštinskog budžeta za eksproprijaciju zemljišta po visokoj ceni u urbanom području;
- Nepovoljna korelacija obrazovanja za stručno osposobljavanje sa zahtevima tržišta rada;
- Nepostojanje uslova za izvođenje praktičnog rada u školama (radionice, laboratorije, mreža informacionih tehnologija);
- Ograničen budžet za održavanje i unapređenje školske infrastrukture;
- Obezbeđenje prostora-uslova za rad za funkcionisanje mesnih zajednica;
- Okupljanje administrativnih objekata na jednom mestu;
- Udovoljavanje stambenim zahtevima repatriranih lica;
- Nedovoljan budžet za zadovoljenje potreba za socijalnom pomoći;
- Obezbeđivanje lokalnih politika za integrisane programe socijalnog stanovanja;
- Ublažavanje siromaštva i nezaposlenosti;
- Izgradnja novih kulturnih, umetničkih, sportskih i rekreativnih objekata i poboljšanje pristupa ovim objektima za sve stanovnike Opštine Štrpca;
- Adekvatno održavanje objekata za umetnost, sport, kulturu, rekreaciju, društvene zajednice u podcentrima;
- Obezbeđivanje novih javnih prostora za podcentre i urbano područje, kao i standardizacija održavanja;
- Održavanje verskih objekata i pratećih objekata.

DRAFT

3.6.9 Ključni nalazi i prihvaćene pretpostavke

Sledi procena budućih potreba za javnim i društvenim ustanovama, na osnovu projektovanog broja stanovnika, minimalnog zahteva NTPH i radijusa pokrivenosti, postojeće i planirane infrastrukture u Urbanističkim regulacionim planovima i projektovanog broja stanovnika.:

- Opština ne treba da odredi dodatne površine katastarskih parcela za pružanje usluga primarne zdravstvene zaštite;
- Opština treba da odredi dodatne površine katastarskih parcela za pružanje usluga javnih predškolskih ustanova.
- Opština ne treba da odredi dodatne površine katastarskih parcela za obezbeđenje javnih ustanova osnovnih i nižih srednjih škola.
- Opština nema potrebe da odredi dodatne površine katastarskih parcela za pružanje usluga javnih ustanova viših srednjih škola.
- Opština treba da odredi dodatne površine katastarskih parcela za pružanje administrativnih usluga.
- Opština ne treba da odredi dodatne površine katastarskih parcela za pružanje kulturnih usluga.
- Opština treba da odredi dodatne površine katastarskih parcela za obezbeđenje infrastrukture javnih sportskih ustanova i rekreativnih prostora u ruralnim područjima.
- Opština treba da odredi dodatne površine katastarskih parcela za obezbeđenje infrastrukture javnih otvorenih prostora u ruralnim područjima.
- Opština ne treba da odredi dodatne površine katastarskih parcela za obezbeđenje infrastrukture javnog groblja.

3.6.10 Identifikacija problema i glavni nalazi

Imajući u vidu postojeću infrastrukturu, potrebno je utvrditi:

- 8,434 m² dodatne površine katastarskih parcela za pružanje usluga javnih predškolskih ustanova, 1 u Brodu i 1 u Firaje.
- 2,900 m² dodatne površine katastarskih parcela za pružanje administrativnih usluga.
- 4,376 m² dopunske površine katastarskih parcela za obezbeđivanje infrastrukture javnih sportskih ustanova i rekreativnih prostora u ruralnim područjima.
- 11,676 m² katastarske parcele za obezbeđenje infrastrukture javnih otvorenih prostora u ruralnom području.

Prednosti	**Slabosti**
▪ Dobra infrastrukturna pokrivenost javnih ustanova primarne zdravstvene zaštite; ▪ Dobra infrastrukturna pokrivenost javnih ustanova osnovnih i nižih srednjih škola; ▪ Dobra infrastrukturna pokrivenost javnih ustanova viših srednjih škola; ▪ Dobra infrastrukturna pokrivenost ustanova kulture; ▪ Dobra infrastrukturna pokrivenost javnih groblja.	▪ Nedovoljan broj i nizak stepen uključenosti dece u predškolske ustanove; ▪ Nedovoljan prostor u nekim od viših srednjih škola; ▪ Mali broj studenata orijentisanih na smerove značajne za razvoj opštine, kao što su turizam, ugostiteljstvo, agrobiznis; ▪ Nedovoljna bezbednost učenika u školama; ▪ Nedostatak regionalne bolnice; ▪ Nedostatak zdravstvenih usluga u nekim selima; ▪ Degradacija nefunkcionalnih objekata nekih AMF-a; ▪ Degradacija nefunkcionalnih objekata AMF-a; ▪ Nedostatak doma za stare koji zadovoljava trenutne potrebe;

DRAFT

	▪ Nedovoljan prostor PSC za potrebne usluge ▪ Veliki broj zahteva u odnosu na broj korisnika pomoći; ▪ Nedostatak posebnog kodeksa budžeta za socijalne slučajeve; ▪ Nedostatak kulturnih objekata, posebno u selima; ▪ Nedostatak sportskih objekata i terena u selima; ▪ Nedostatak dovoljnog prostora za groblja u gradu i pojedinim selima; ▪ Nedostatak prostora za kancelarije civilnog statusa.
Mogucnosti	**Opasnosti**
▪ Izgradnja 1 javne predškolske ustanove u urbanom području; ▪ Izgradnja 1 javne predškolske ustanove na seoskom području; ▪ Izgradnja 10 rekreativnih sportskih terena u ruralnim područjima; ▪ Izgradnja 2 kancelarije civilnog statusa u ruralnim područjima; ▪ Izgradnja 6 javnih otvorenih prostora. ▪ Izgradnja 3 javne biblioteke; ▪ Obezbeđivanje dodatnih prostora u osnovnim školama; ▪ Funkcionalizacija timova za prevenciju napuštanja škole (EPRMB); ▪ Posebni grant od MONT-a za obezbeđivanje stručnih asistenata za decu sa posebnim potrebama; ▪ Dalje stručno usavršavanje nastavnika; ▪ Unapređenje kvaliteta zdravstvenih usluga; ▪ Unapređenje održavanja i sanacije postojećih objekata; ▪ Izgradnja novih kapaciteta za socijalno stanovanje (Program socijalnog stanovanja); ▪ Stvaranje otvorenijeg javnog prostora; ▪ Korišćenje sportskih terena u okviru škola za korišćenje od strane zajednice; ▪ Stvaranje novih prostora za groblja; ▪ Implementacija SMART komponente.	▪ Neuključenost svih učenika u škole, ▪ Prisustvo negativnih pojava u školama; ▪ Smanjenje broja učenika u ruralnim područjima i povećanje broja učenika u urbanim sredinama; ▪ Povećanje trenda napuštanja školovanja; ▪ Nedovoljna korelacija obrazovnih programa sa zahtjevima tržišta rada; ▪ Nedostatak mladih zainteresovanih za upis na programe za obradu metala i drveta; ▪ Ograničen budžet za razvoj javne i društvene infrastrukture; ▪ Uklanjanje stručnog kadra iz institucija i opština; ▪ Ekonomske pretnje (globalna finansijska kriza) povećanje troškova zdravstvene zaštite; ▪ Povećanje broja korisnika socijalne pomoći usled niskog ekonomskog razvoja i povećanja nezaposlenosti; ▪ Povećanje stope siromaštva; ▪ Povećanje broja starih lica u kategoriji socijalnih slučajeva; ▪ Nedostatak sredstava na centralnom nivou za plaćanje dodatnih radnika u javnim i društvenim institucijama; ▪ Nedostatak javno-privatnog partnerstva kao održive alternative za sportske aktivnosti i infrastrukturu, kulturu, ali i nauku u opštini; ▪ Nedostatak omladinskog centra, funkcionalizovanog prostora za razvoj omladinske akcije, licenciranog od strane opštinske direkcije za mlade ▪ Porast delinkvencije i ekstremizma među mladima kao rezultat nedostatka kulturnog i rekreativnog prostora; ▪ Sve veći devijantni fenomeni, sa akcentom na mladu populaciju, posebno u urbanim sredinama; ▪ Slučajevi van kontrole u društvenim uslovima i ekstremnom siromaštvu usled daljeg produbljivanja ekonomske krize; ▪ Promena strukture stanovništva, usled odlaska mlade populacije u inostranstvo; ▪ Bekstvo radno sposobnog stanovništva i stručnjaka u inostranstvo.

DRAFT

Tablica 137 SWOT Analiza javne i društvene infrastrukture

3.7 OKOLINA I RIZICI POVRŠINA

Opšte stanje životne sredine u Štrpcu se ne razlikuje mnogo od opšteg stanja životne sredine u celoj Republici Kosovo, bilo u urbanim, ruralnim ili blizu industrijskih zona. I dalje nepotpun pristup vodosnabdevanju i sanitarnim uslugama, netretman gradske ili industrijske sanitarne vode, problemi sa upravljanjem otpadom, zagađenje vazduha, buka, prisustvo antena za mobilne telefone, nedovoljno zelenila u gradu i ograničena mesta za odmor i rekreaciju , neki su indikatori koji pokazuju kvalitet životne sredine i koji zahtevaju konkretne akcije za njihovo unapređenje.

3.7.1 Zagađenje vazduha

Grad Štrpce karakteriše prilično gust saobraćaj, sa velikim brojem automobila koji kruže gradom tokom dana. Nedostatak dovoljno parking mesta, stari automobili i gustina saobraćaja direktno utiču na visoku zagađenost vazduha i utiču na zdravlje stanovništva.

Drugi izvor zagađenja vazduha je grejanje individualnih kuća ili stanova tokom zimske sezone, koji nisu priključeni na grejanje grada, posebno korišćenje uglja ili drugih goriva čiji se kvalitet ne kontroliše. Nedostatak centralnog grejanja u gradu povećao je korišćenje električne energije i drugih materijala za grejanje, što pogoršava ekološku situaciju u gradu. Upotreba prirodnog gasa u domaćinstvima je i dalje ograničena. Očekuje se da će trend intervencija na poboljšanju izolacije postojećih zgrada ili novih stambenih zgrada dati pozitivne efekte u smanjenju upotrebe energije za grejanje.

Na urbanoj zoni opštine Štrpce ne postoje tačke za praćenje kvaliteta vazduha, tako da bi u bliskoj budućnosti instrumenti za praćenje trebalo da budu postavljeni na nekoliko tačaka u gradu. Nedostatak podataka praćenja kvaliteta vazduha kao potpunog odraza pravog nivoa zagađenja vazduha onemogućava preduzimanje radnji za smanjenje ili sprečavanje zagađenja.

Glavni izvori zagađenja su:

- Visok nivo koncentracije emisije prašine, leteće prašine, čestica prašine, čađi, SO2 i NOk, kao posledica saobraćaja i sezonskog grejanja direktno utiču na zagađenje vazduha u gradu ali iu celini. prostor opštine Štrpce;
- Ispuštanje gasova staklene bašte (CO2, SO2, NOk) iz sagorevanja otpada u kontejnerima ili van njih i aktivnosti privrednih subjekata unutar i van grada;
- Kvalitet puteva i problemi njihovog korišćenja, njihovo nedovoljno održavanje i parking koji doprinose povećanju količine prašine i emisije u vazduh iz vozila.
- "Za stanicu u Brezovici, u periodu 2019-2022. godine, nema prekoračenja graničnih vrednosti zagađivača vazduha, s obzirom da se radi o mernoj stanici u ruralnoj sredini. Ozon je predstavljen sa višim vrednostima, koje iako ne predstavljaju rizik na nivoima koji su predstavljeni, ipak su vrednosti uglavnom na istim vrednostima tokom godina, sa vrlo malo promena. Procenjujemo da se sa koncentracijama ispod graničnih vrednosti smatra da je kvalitet vazduha u prihvatljivim granicama.

3.7.2 Zagađenje vode

Na osnovu analize kvaliteta, resursa i izvora vode u gradu Štrpcu, zaključeno je da se glavna preokupacija odnosi na zaštitu njihovog kvaliteta. Predviđen je razvoj i upravljanje vodnim resursima kako bi se zadovoljile današnje i buduće potrebe. Dakle, predviđeno je sledeće:

- Svi izvori prirodnih, termalnih i termomineralnih voda i drugih podzemnih i površinskih voda da se zaštite kao što se može videti na hidrološkoj karti Štrpca, sa definisanjem obavezne zaštitne zone oko izvorišta, slivovi, vodotoci i akumulacije, pod određenim režimom zaštite, u zavisnosti od korišćenja objekta. Na ovim prostorima ne treba graditi objekte i izvoditi druge radove, odnosno koristiti zemljište na način koji ugrožava količinu i kvalitet vode;
- Preduzimanje mera za zaustavljanje zagađivanja voda, podzemnih i površinskih voda iz kanalizacije, uz preporuku tretmana na izlazu septičkim jamama i drugim oblicima, uz postavljanje uređaja za čišćenje;

- Ubuduće je potrebno preduzeti kratkoročne i dugoročne mere na način da se otpadne vode (gradske, industrijske) pre ispuštanja fizički, biološki i hemijski prečiste.
- U tu svrhu potrebno je sledeće: - tehnička dokumentacija investicije za nove industrije mora da sadrži odluku o prečišćavanju svih otpadnih voda; - Ne bi trebalo dozvoliti rad novih industrijskih objekata bez prethodne ugradnje opreme koja će obezbediti prečišćavanje zagađenih voda na adekvatan način. Potrebe stanovništva za vodom su u stalnom porastu. Obezbeđivanje zdrave pijaće vode za stanovnike ovog grada ubuduće predstavljaće ozbiljan problem. Ovim dokumentom je predviđeno nekoliko rešenja. Da bi se obezbedila predviđena količina vode i dodatna rezervna količina, potrebno je zaštititi neke izvore, rečne tokove i akumulacije. osim ovoga,
- Predviđena je posebna zaštita resursa (Dve reke);
- Posebne mere zaštite treba da obuhvate i nekontrolisanu upotrebu veštačkih đubriva za poljoprivredu (nitrati, nitriti, fosfor i drugi hranljivi sastojci);
- Druga zaštita je obezbeđena vrstama otpada, planiranjem deponija koje se organizuju i koje uzimaju u obzir ovaj faktor do planiranja mesta za grupisanje.
- Međutim, u današnje vreme, kao sakupljači iskorišćene vode, malo ko može da sačuva svoje prirodne karakteristike. Sve više se mere organskim i neorganskim materijama koje dolaze iz naselja, deponovanim materijalima i obiljem otpada. Treba istaći da industrija nije razvijena i da nema industrijskih voda koje bi uticale na zagađenje voda. Velike količine zagađene vode koja se direktno uliva u reke svojim fizičko-hemijskim sadržajem značajno utiču na promenu kvaliteta vode, a samim tim utiču i na prirodnu ravnotežu reke. Zahvaljujući velikim količinama vode kojima raspolažu kanalizacioni kolektori, mogu da prihvate ove sadržaje bez velikog rizika.
- Prirodni uslovi za korišćenje vodne snage reke Lepenac i njenih pritoka u okrugu grada Štrpca mogu se svrstati u najproduktivnije slivove. Na osnovu ovih činjenica možemo razmotriti izgradnju male hidroelektrane. Izgradnja brane i hidroelektrane bila bi održiva energetska alternativa u budućnosti. Da bi se pristupilo projektovanju i izgradnji hidroelektrane, moraju se usaglasiti istraživačke studije kako bi se analizirali hidrološki, urbanistički, ekološki i tehno-ekonomski parametri kvaliteta vode, a samim tim i uticali na prirodnu ravnotežu reke. Zahvaljujući velikim količinama vode kojima raspolažu kanalizacioni kolektori, mogu da prihvate ove sadržaje bez velikog rizika.Prirodni uslovi za korišćenje vodne snage reke Lepenac i njenih pritoka u okrugu grada Štrpca mogu se svrstati u najproduktivnije slivove. Na osnovu ovih činjenica možemo razmotriti izgradnju male hidroelektrane. Izgradnja brane i hidroelektrane bila bi održiva energetska alternativa u budućnosti. Da bi se pristupilo projektovanju i izgradnji hidroelektrane, moraju se usaglasiti istraživačke studije u cilju analize hidroloških, urbanističkih, ekoloških i tehno-ekonomskih parametara.

3.7.3 Zagađenje zemljišta

Efikasna administracija zemljišta, povećanje veličine gazdinstva kroz regulaciju zemljišta, zaštita poljoprivrednog zemljišta od dalje degradacije, zaštita životne sredine i postizanje održivog razvoja je veliki izazov ne samo za Štrpce. Poslednjih godina postignut je veliki napredak, međutim degradacija zemljišta u ruralnim i okolnim urbanim sredinama kao rezultat nekontrolisanog širenja urbanih područja, zagađenje životne sredine i oštećenja prirodnih resursa samo su neki od problema koji se moraju rešiti za dobro upravljanje. budućnost ovog vitalnog resursa. Kao i svaki drugi prirodni resurs, zemljište se mora tretirati ozbiljno i na integrisan način radi održivog razvoja. Integrisani tretman zahteva sprovođenje ekonomskih, socijalnih i ekoloških politika na način koji se međusobno pojačava.Međutim, mora se naći balans između nivoa korišćenja zemljišta i zaštite životne sredine. Kašnjenja u prilagođavanju ovog integrisanog tretmana i kontinuitet sa aktivnostima, koje prekomerno nanose štetu životnoj sredini, ugrožavaju javno zdravlje i smanjuju kvalitet života, i dovode do velikog povećanja ukupnih troškova privrednog razvoja. Zbog ovog širokog spektra funkcija koje vrši zemljište i njegovih odnosa sa ostatkom životne sredine, komponenta zemljišta nije smatrana izolovanom, pa joj je u fazi analize posvećena posebna pažnja i zbog toga je predviđena :

- Fizička i kvalitetna zaštita zemljišta;
- Pored zaštite vazduha i voda – predviđamo uvođenje politike zaštite zemljišta kako bismo osigurali "karike koje nedostaju" za zaštitu životne sredine;
- Zaštita zemljišne površine i zemljišnih resursa od otuđenja u nepoljoprivredne svrhe predviđena je ograničavanjem rasprostranjenosti izgradnje u okviru planiranog građevinskog područja (mapa: "Koncepti razvoja naselja");

- Radi obezbeđivanja redovne i bezbedne proizvodnje u cilju zaštite ljudi, biljaka, faune i životne sredine, predviđena je zaštita poljoprivrednog zemljišta od zagađivanja, kroz zaštitu poljoprivrednog zemljišta od zagađivanja, uz ograničavanje i sprečavanje zagađivanja direktnim transportom. , transport štetnih materija kroz vodu i vazduh i preduzimanje mera za očuvanje i unapređenje plodnosti;
- Planirano je zaustavljanje ispuštanja štetnih i opasnih materija koje slabe i menjaju proizvodne sposobnosti poljoprivrednog zemljišta i kvalitet useva i pogrešnu upotrebu minerala, organskih đubriva i pesticida za očuvanje bilja;
- Planirano je stalno praćenje i kontrola plodnosti poljoprivrednog zemljišta;
- Planom je predviđena realizacija druge i treće faze regulacije poljoprivrednog zemljišta (mere zbijenosti: uređenje zemljišne teritorije za stvaranje velikih i pravilnih parcela kako bi se obezbedila ekonomska obrada zemljišta i stvorili uslovi povoljnih za razvoj naselja poljoprivrednog karaktera, uređenje granica u cilju stvaranja novih parcela novih oblika i uključivanja u hidromelioracioni sistem do katastarskih podataka i redefinisanje svojine parcela uz korišćenje pravnih sredstava. pravnih sredstava – naplata
- Predviđeno je navodnjavanje poljoprivrednog zemljišta i druge mere za povećanje kvaliteta zemljišta nižeg kvaliteta;
- Zaštita od poplava se obezbeđuje regulacijom korita reka i potoka (videti kartu poplava i erozije) na zemljištu koje ima visok kvalitet i drugim merama za održavanje i povećanje kvaliteta zemljišta;
- Predviđeno je da se projekti rekultivacije poljoprivrednog zemljišta realizuju na područjima druge namene (osim za stanovanje i privremenu izgradnju);
- Predviđena je zaštita od erozije i drenaže sastavnih elemenata zemljišta, kroz pošumljavanje i unapređenje degradiranih površina;
- Predviđena je zaštita od fizičke degradacije i uticaja ljudi;
- Predviđena je zaštita prirodne plodnosti zemljišta, kroz kretanje biljaka po poljoprivrednim zemljištima i vraćanje organske materije (nema sagorevanja slame ili biljnih ostataka);
- Predviđeno je preuređenje zemljišta na područjima pokrivenim divljim deponijama.

3.7.4 Zagađenje bukom

Zone zaštićene od buke predviđene su Planom Razvoja Opštine. Na ovim prostorima neće se moći graditi i dozvoliti rad privrednih subjekata koji izazivaju buku iznad zakonom dozvoljenih nivoa.

- Razvojne potrebe:
- Završetak zakonskog okvira i njegovo usaglašavanje sa međunarodnim normama,
- Rehabilitacija postojećih površina od buke, Smanjenje buke u urbanim sredinama ,
- Smanjenje buke od vozila i generatora ,
- Razvoj sistema za praćenje, izgradnja karte buke, razvoj efikasnih i ekološki normalnih normi.

3.7.5 Biodiversitet

Urbano područje Štrpca nije prekriveno zelenilom, uglavnom su to trgovi, dok je katastarsko područje stvoreno nizom zahteva zajednice različitih biljaka, izgleda i ekoloških zahteva. Velika visina ovog masiva uticala je na pojavu pojedinih pojaseva vegetacije. Donji pojas masiva stvaraju termofilne šume, šiblje i šiblje, dok je viši pojas prekriven šikarama i frigorifilnim zeljastim biljem visokih planina koje zgušnjavaju vrhove i planinske vence. U nizijama i u podnožju brda od dela Dukađin do dela Kačanika Šarskog masiva, kao i u ustima krečnjačkih stena gde prodiru uticaji toplog Mediterana, najveću površinu zauzimaju termofilni listopadni šume, žbunje i žbunje, škotski crni, crni jasen, glog, divlja kruška, divlje ruže, turska leska, obična leska, planinsko voće, strvina, bunga i jorgovan.

- Pošto je Štrpce bogato raznim biljnim i životinjskim vrstama, neophodna je kontrola korišćenja biljaka i lova, posebno endemičnih i ugroženih vrsta, kako bi se sprečilo njihovo uništavanje.
- Da bi se spasile neke vrste životinja u rekama koje teku u Štrpcu potrebno je čišćenje smeća i kanalizacije. U šumama postoji potreba da se vrši nadzor mesta gde se nalaze retke vrste životinja.
- U cilju zaštite biljnih vrsta neophodna je identifikacija osetljivih područja, uz očuvanje nekih lekovitih vrsta kojima preti uništenje. Takođe je potrebno proglasiti zaštićena područja, predele i drveće koji imaju naučni, ekološki, kulturni, istorijski i drugi značaj.

Nakon istraživanja fitodiverziteta Štrpca, predviđeno je da neke vrste budu sačuvane i očuvane jer je utvrđeno da postoje fitocene koje su veoma bogate i interesantne sa ekonomskog, naučnog i medicinskog stanovišta. Što se tiče raznovrsnosti životinja, prema podacima IKMN4 i analizama radnih timova, teritorija grada Štrpca je bogata divljim životinjama, među kojima ima dosta vrsta koje se smatraju ugroženim vrstama, iu tom pogledu , zaštitna zona u kojoj ove životinje žive i deluju, ali i njihova zaštita kao posebne vrste. U oblasti biodiverziteta predviđeni su zajednički projekti sa drugim opštinama i susednom državom Makedonijom, za zaštitu i razvoj nacionalnog parka Šar planine. Dat je spisak flore i faune na celoj teritoriji opštine sa pokazateljima šta treba zaštititi, a šta koristiti. U okviru nacionalnog parka predviđeni su prirodni rezervati; predviđena je revitalizacija šumskih ekosistema kako bi se sprečilo uništavanje staništa biljaka i mnogih vrsta životinja na teritoriji Štrpca. Smatrajući važnim očuvanje staništa leptira, ptica i ptica mesoždera itd. prikazano na karti biodiverziteta Smatrajući važnim očuvanje staništa leptira, ptica i ptica mesoždera itd. prikazano na karti biodiverziteta Smatrajući važnim očuvanje staništa leptira, ptica i ptica mesoždera itd. prikazano na karti biodiverziteta.

PREDNOSTI	**SLABOSTI**
▪ Povoljan geografsko-granični položaj koji može promovisati projekte stranih donatora u oblasti životne sredine ▪ Atraktivan ruralni pejzaž ▪ Plodno zemljište i dobri uslovi za poljoprivredu ▪ Bogato nasleđe (kulturno, istorijsko i prirodno); ▪ Planine bogate prirodnim i podzemnim resursima ▪ Nedostatak zagađujućih industrija u ruralnim područjima ▪ Nacionalni park i druga područja zaštićena zakonom ▪ Dovoljni vodni resursi ▪ Teritorija opštine Štrpce sa bogatim biološkim diverzitetom ▪ Slobodni prostori uz reke ▪ Velike pošumljene površine opštine; ▪ Dobri klimatski uslovi koji se koriste za turističku ponudu ▪ Redovne padavine i kiša i sneg, a samim tim i konstantan vodostaj.	▪ Smeće i kanalizacija se ispuštaju direktno u reke ▪ Visoka zagađenost životne sredine; ▪ Uzurpacija plodnog zemljišta za izgradnju ▪ Poljoprivredno zemljište je neobrađeno ▪ Neracionalno korišćenje prirodnih resursa; ▪ Šume ugrožene krčenjem šuma; ▪ Zagađenje reka, vazduha, vode; ▪ nekontrolisani lov na divljač; ▪ Ilegalni ribolov; ▪ Seča drveća čak i na zakonom zaštićenim područjima; ▪ Amortizovana i nepovoljna oprema za sakupljanje otpada ▪ Nedostatak postrojenja za preč ▪ išćavanje otpadnih voda; ▪ Ne postoji senzor za merenje kvaliteta vazduha ▪ Korišćenje uglja za grejanje iz privatnih kuća ▪ Kontinuirana zavisnost od centralne vlasti ▪ Kontinuirano zagađivanje životne sredine, divlja i nekontrolisana eksploatacija prirodnih resursa; ▪ Nedostatak prerade otpadnih voda i delimično nekoordinisano uklanjanje otpada predstavljaju rizik po zdravlje i životnu sredinu
MOGUĆNOSTI	**OPASNOSTI**
▪ Atraktivan pejzaž, osnova za razvoj turističke privrede; ▪ Nacionalna politika povoljna za razvoj seoskog rekreativnog turizma; ▪ Prekogranični projekti su prioritet donatora ▪ Veće korišćenje poljoprivrednog zemljišta; ▪ Organizacija kampanja za podizanje svesti stanovništva o životnoj sredini; ▪ Povećanje budžeta opštine za oblast životne sredine;	▪ Širenje raznih bolesti kao posledica zagađenja životne sredine; ▪ Smanjenje faune u rekama kao rezultat zagađenja reka ispuštanjem otpadnih voda; ▪ Nepovratna degradacija zemljišta; ▪ Ako se ovaj trend tretmana reka i njihovih korita nastavi, postoji rizik da će reke biti duboko degradirane ▪ Nastavak prirodne seče šuma rizikuje gubitak šumskih staništa kao prirodnih ekosistema;

DRAFT

▪ Poboljšanje stanja životne sredine i zaštita zdravlja stanovništva kroz povećanje zelenih površina; ▪ Početak akcija uklanjanja deponija; ▪ Postavljanje tačke merenja zagađenja vazduha NO_2 NO CO SO_2 O_3 PM_{10} $PM_{2.5}$; ▪ Uklanjanje industrijskih deponija; ▪ Fabrika za reciklažu otpada.	▪ Nepovratni gubitak prirodnih pejzaža; ▪ Nepovratni gubitak biljnih i životinjskih vrsta u ekosistemima regiona Štrpca

Tablica 138 SWOT Analiza za životnu sredinu

3.7.6 Erozija i sedimentacija

Na teritoriji opštine Štrpce, erozija kao prirodni fenomen, u svom klasičnom smislu, ne predstavlja nikakvu opasnost koja bi se negativno odrazila na normalno funkcionisanje zajednice. Neki blaži oblici erozije javljaju se kao posledica negativnog uticaja ljudskog faktora, posebno u degradaciji rečnih korita usled nelegalne i nekontrolisane eksploatacije šljunka. Teritorija urbanog područja nije pod uticajem erozije. Katastarsko područje karakteriše učešće erozivnih površina prema sledećim kategorijama: površine koje su izložene veoma slaboj eroziji, slaboj, srednjoj eroziji i površine sa veoma jakom erozijom.

Metodom GIS analize i na osnovu podataka i slojeva sa atributima iz EULUP programa i analitičke procene brzine erozije, analizirana je karta osetljivosti zemljišta na eroziju. Regione u kojima je erozija visokog intenziteta u vodotocima, zemljištu, šumama i nepokretnim objektima potrebno je proglasiti ih erozivnim zonama, koje proglašava Opština u skladu sa Zakonom o vodama Kosova. Da bi se sprečila aktivnost erozije, predviđeni su konkretni i hitni koraci kao što su:

- zaustavljanje seče i degradacije šuma;
- zabrana ispaše;
- zabrana korišćenja materijalnih dobara koja izazivaju eroziju;
- zabrana korišćenja zemlje, peska i sl.

3.7.7 Klizišta i lavine

Ovo su karakteristične za tvrde i relativno jake stene. Odlikuju se padom komada i blokova sa kotrljanjem u podnožju padine formirajući konus materijala. Nastaju uglavnom kao rezultat procesa otuđenja na strmim padinama ili pod uticajem raznih eksplozija, posebno u pukotinskim stenama.

Klizišta

Ovaj prirodni fenomen u urbanom delu ogleda se u odronima obala reka koje prolaze kroz teritoriju opštine Štrpce. Da, odroni nastaju i kao posledica povreda koje su svojim delovanjem naneli ljudi.

Lavina

Lavina je redovna zimska pojava. Sa porastom nadmorske visine povećava se broj dana sa snežnim padavinama, dužina i debljina snežnog sloja. Prosečan godišnji broj snežnih dana za period 1931-1960. kreće se od 40 dana u dolini Lepenca do 100 dana u najvišim delovima Šar planina. U Štrpcu je broj dana sa snežnim padavinama, za period 1960-1984, u proseku 39, dok je u Jažincu, za period 1959-1985, 42 dana. Snežnim slojem, što podrazumeva sloj snega debljine najmanje 1 cm, pojedini delovi su pokriveni od 60 do 210 dana. Snežni sloj, zbog niskih temperatura vazduha, uvek ima dužu stabilnost u odnosu na snežne dane, odnosno dane kada pada sneg. Prema konkretnim merenjima za period 1960-1984, prosečno trajanje snežnog sloja u Štrpcu je 66,5 dana. U najvišim delovima Šar planina, ispod snežnog sloja su delovi od 180 do 210 dana, što znači 6 do 7 meseci. Alternativno, prosečna maksimalna debljina snežnog sloja na visinama iznad 1.700 m kreće se od 150 do 200 cm, dok je u nižim predelima 70 cm.

Sunčeva svetlost

DRAFT

Sunčeva svetlost ili insolacija je važna za živi svet (biljke, životinje, ljudi), za poljoprivredu, turizam, zdravlje itd. Na insolaciju utiču geografska širina (ugao sunčeve svetlosti), reljef (visina, izloženost), oblačnost, vetrovi. Na našim geografskim širinama (42-43 stepena) godišnje sunčanje treba da traje 4450-4460 sati godišnje ili u proseku 12,2 sata dnevno 9).U stvari, sunce na Kosovu traje 2079 sati ili 5,7 sati dnevno, što je 47% mogućeg sunčevog sjaja. Najmanje sunca je u planinskim predelima i blizu njih i tokom zimskih meseci. U decembru je prosječno sunčano 54 sata ukupno ili 1,7 sati dnevno, dok je tokom ljetnih mjeseci (preko 250 sati mjesečno ili 8,3 sata dnevno). Osvetljenost je nešto veća u Kosovskoj ravnici nego u Dukađini, jer su planine u Kosovskoj ravnici niže nego u Dukađinskoj ravnici.Oblačnost na Kosovu je između 52-58% i nešto je manja u ravnici Kosova nego u ravnici Dukađin. Oblačnost varira u zavisnosti od meseca. Najviše je u zimskim mesecima, krajem jeseni i početkom proleća, kada ima više kiše i magle. Više oblačnih dana ima u predelima blizu visokih planina (na Albanskim Alpima i Šar planini i manje u Kosovskoj ravnici, Anamoravlju i Drenici.

3.7.8 Vetrovi

U Štrpcu su najčešći istočni i zapadni vetrovi, a jasno je da na pravac vetrova dominantno utiču oblici reljefa, što podrazumeva pravac lepenske kotline i okolnih planina. Zapadni vetar, usred zimske sezone, donosi obilne snežne padavine. Grad u Štrpcu se često može smatrati opasnim za privredu, s obzirom da je poslednjih godina bilo nevremena.

3.7.9 Zemljotresi

Sa seizmološke tačke gledišta, urbano područje Štrpca predstavlja aktivni seizmički teren na kome je moguća pojava katastrofalnih zemljotresa. Samo područje verovatno nije ugroženo pojavom jačih autohtonih zemljotresa, ali je izloženo snažnim seizmičkim efektima zemljotresa čiji se epicentri nalaze na velikim ili malim udaljenostima. Podaci o zemljotresima, koji su danas dostupni, pokazuju da je pojava katastrofalnih zemljotresa zabeležena još 1457. godine, kada se u Prizrenskom okrugu dogodio zemljotres jačine 9º MS. U novije vreme zabeležen je zemljotres koji se dogodio avgusta 1921. godine u oblasti Uroševac-Viti, a koji je zabeležen u Štrpcu jačine 8º MZ. Dve navedene lokacije imaju najznačajniji uticaj na seizmičke karakteristike zemljotresa u Štrpcu, jer predstavljaju dva bliža i jača seizmička izvora. Evidentirana je pojava autohtonih zemljotresa, njihove magnitude (3-4), što pokazuje da su daleko od značaja određivanja seizmičke zone. Postojanje lokalnih zemljotresa, čak i slabih, trebalo bi da ukaže na opasnost od njihovog delovanja.

DRAFT

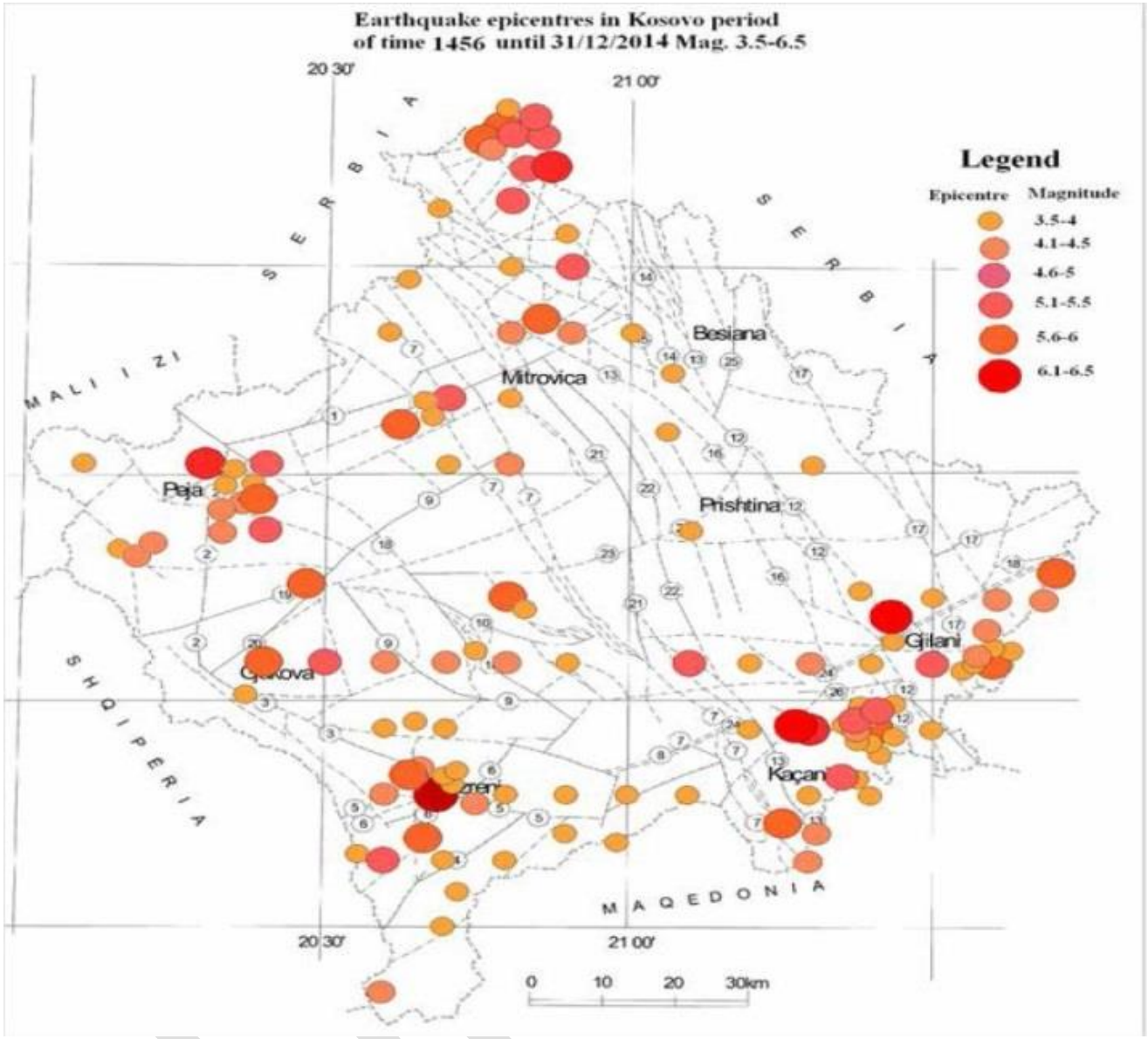

Mapa 49 Epicentri zemljotresa na Kosovu

3.7.10 Površine u opasnosti od požara

U slučaju dimenzionisanja vodovodne mreže u gradu, jedan od kriterijuma za njeno dimenzionisanje trebalo bi da bude i eventualna potreba za gašenjem požara. U uslovima građenja moraju se odrediti objekti koji će imati veći stepen otpornosti na požar. Kada su u pitanju delovi grada koji mogu biti zahvaćeni požarom, potrebno je obezbediti maksimalan pristup pojedinim delovima naselja, posebno onima koji su ugroženiji od požara, kao što su industrijske i skladišne površine i dr. Šumske površine treba da budu odsečene protivpožarnim pojasevima, kako bi se eventualne štete od šumskih požara svele na minimum. Što se tiče distribucije industrijskih objekata i drugih proizvodnih objekata, moramo se opredeliti za raspoređenu konstrukciju, a kod sistema izgradnje paviljona koji pruža određene pogodnosti u pogledu zaštite od požara.Skladišta goriva, eksplozivnih i zapaljivih materija moraju biti locirana u skladu sa sa tehničkim propisima, uglavnom daleko od grada i velikih infrastrukturnih sistema.

3.7.11 Poplave

Poplave su prirodne katastrofe koje zahtevaju posebnu pažnju. Poplave se smatraju pojavama koje se javljaju na određenim područjima koje su opasne po život ljudi i nanose značajnu materijalnu štetu. Poplave se ne mogu

sprečiti, ali se njihova šteta može amortizovati i upravljati. Voda koja se akumulira od padavina ili od topljenja snega mora da nađe način da je pomeri. Urbanistički Razvojni Plan Štrpca 47 Izgled velikih voda je teško odrediti. Velike poplave u slivu Miloštice zabeležene su 1897, 1925, 1933, 1941, 1946, 1953, 1965, 1979. i 1981. godine.

Prednosti	**Slabosti**
▪ Samo određena područja imaju jaku eroziju; ▪ Do sada u opštini nije bilo nepogode izazvane prirodnim silama, koje bi u katastrofalnoj meri uništile živote i zdravlje ljudi, životinja i dobara, ili nanele štetu prirodnom i kulturnom nasleđu; ▪ Nije bilo prirodnih katastrofa, kao što su: jaki zemljotresi, lavine ili snežni nanosi, veliki sneg, led, suša, masovno izbijanje zaraznih bolesti kod ljudi, životinja, biljaka i druge katastrofe velikih razmera; ▪ Nije bilo većih elementarnih nepogoda u drumskom, vazdušnom saobraćaju, požara i drugih ekoloških i industrijskih udesa izazvanih radom i ponašanjem čoveka; ▪ Postoje mehanizmi koji se bave planiranjem vanrednih situacija zajedno sa centralnim nivoom; ▪ U toku je proces izrade opštinskog plana razvoja i urbanističkog plana (PRP i URP) koji bi trebalo da se bavi ovim temama.	▪ Velika količina smeća i divljih deponija postoji u skoro svakom naselju, posebno uz obale korita; ▪ Neefikasno upravljanje sakupljanjem otpada, nedostatak separacije i reciklaže ▪ Degradacija rečnih korita; ▪ Nekontrolisana seča šuma i šteta od šumskih požara; ▪ Došlo je do velikih poplava; ▪ Ne postoji sistem zaštite od poplava; ▪ Ne postoji arhitektonski standard za antiseizmičke konstrukcije; ▪ Nema centra i protivgradnog sistema; ▪ Ne postoji planirani sistem za hitne intervencije ili konkretan plan; ▪ Ne postoje planirana mesta uništavanja u slučaju bolesti životinja, gde je uništavanje potrebno zbog opasnosti po ljude.
Mogućnosti	**Rizici**
▪ Planiranje reciklaže otpada; ▪ Planiranje i izrada konkretnih projekata zaštite od dalje degradacije korita (planiranje deponija i drugih mera za čišćenje i održavanje od regulacije zemljišta do regulacije korita od betona i stenskog sadržaja); ▪ Planiranje i izrada projekata za zaustavljanje nekontrolisane seče šuma i mera zaštite od požara; ▪ Davanje saglasnosti na pravilnik za uvođenje mera za arhitekturu i seizmičke građevinske standarde; ▪ Izgradnja centra protiv grada; ▪ Izrada plana evakuacije i aktivnosti u vanrednim situacijama na smanjenju broja žrtava i drugih posledica; ▪ Planiranje najmanje jedne lokacije za uništavanje u slučaju bolesti životinja, jer je uništavanje ili odlaganje jedina opcija za zaštitu zdravlja ljudi.	▪ Prikaz zemljotresa velike magnitude koji mogu ugroziti opštinu jer se nalazi u seizmičkoj zoni: ▪ Moguća je pojava velikih poplava; ▪ Pojava velikih požara; ▪ Prikaz drugih elementarnih nepogoda i drugih nepogoda; ▪ Gubitak i narušavanje ekosistema i organskih vrsta koje u njemu žive, što uzrokuje štetu šumama od požara; ▪ Većina katastrofa ugrožava život ili zdravlje ljudi, životinja kao i imovinu, kulturnu i prirodnu baštinu.

Tablica 139 SWOT analiza za opasna područja

3.7.12 Identifikacija izazova

Tokom analize postojećeg stanja u oblasti životne sredine i opasnih površina, identifikovani su izazovi koji su rezultat administrativnih problema, stručnosti i nedostatka ulaganja u oblasti zaštite životne sredine. Izazovi identifikovani u svim komponentama životne sredine su:

- Obezbeđivanje sredstava za ekološke projekte;
- Upravljanje otpadom je među najvećim ekološkim izazovima u Štrpcu
- Ekološko obrazovanje;
- Sprečavanje gubitka poljoprivrednog zemljišta od izgradnje i zagađenja, divljih deponija i deponija inertnog otpada;
- tretman otpadnih voda;

- Očuvanje kvaliteta vode u Lumenju:
- Sprečavanje degradacije zemljišta usled njihovog zagađivanja kroz posebne mere i politike zaštite zemljišta;
- Sprečavanje zaga đenja bukom;
- Prevencija erozije;
- Svest o ljudskom faktoru za zaštitu šuma od požara;

3.7.12.1 Ključni nalazi

Tokom analize postojećeg stanja u oblasti životne sredine i opasnih površina, identifikovani su ključni nalazi koji su rezultat administrativnih problema, stručnosti i nedostatka ulaganja u oblasti zaštite životne sredine

- Zagađenje vazduha, vode i zemljišta
- Gubitak poljoprivrednog zemljišta od erozije od konstrukcija
- Ne postoji senzor za merenje vazduha

3.7.12.2 Identifikacija problema

Tokom analize postojećeg stanja u oblasti životne sredine i opasnih površina, identifikovani su problemi koji su rezultat administrativnih problema, stručnosti i nedostatka ulaganja u oblasti zaštite životne sredine Zagađenje vazduha

Zagađenje vazduha

- Ne postoji senzora za merenje kvaliteta vazduha
- Ograničeno upravljanje otpadom

Zagađenje vazduha, jaka buka, antene mobilnih telefona, nepravilna briga o zelenilu u centru grada i nedostatak mesta za odmor i rekreaciju ključni su pokazatelji koji alarmiraju za hitne akcije u finansiranju i unapređenju životne sredine u gradu Štrpcu.

- Veoma gust saobraćaj, sa velikim brojem automobila, malo mesta za parkiranje i neodgovarajućim kvalitetom goriva, što direktno utiče na zagađenje vazduha i ugrožavanje zdravlja stanovništva.

Zagađenje voda

- Ispuštanje otpadnih voda u reke
- Nedostatak postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda
- Deponije smeća duž korita
- Ispuštanje industrijske vode u reke bez adekvatnog tretmana

Zagađenje zemljišta

- Gubitak poljoprivrednog zemljišta od površinske eksploatacije, eksploatacije peska, šljunka i gline vozila , proces erozije, degradacije, erozije reka i dr.
- Gubitak poljoprivrednog zemljišta sa visokim kreditom od izgradnje
- Ne pokriva čitavu površinu na kojoj se nalazi poljoprivredno zemljište sa kanalima za navodnjavanje

Zagađenje bukom

- Visok nivo buke od vozila, drobilica kamena i industrijske aktivnosti;
- Nedostatak dokumenata za sprečavanje zagađivanja bukom.

Biodiverzitet

- Gubitak šumskih površina;
- Rijetkim vrstama prijeti izumiranje;
- Nekontrolisani lov u pograničnom području sa Makedonijom

Erozija

- Gubitak poljoprivrednog zemljišta

DRAFT

- Uska korita na obalama reke „Miloštice, Bolovanska, Kaludžerska“
- Opasnost za infrastrukturu, mostove u Rakovini, Rogovu iu selu. Šišman
- Područja u opasnosti od poplava uglavnom u blizini reka Miloštica, Bolovanska, Kaludžerska i Lepenac.

Klizište

- Krčenje šuma
- Vađenje peska i šljunka
- Klizišta u selu Jažinca, Brod, Brezovica;
- Izgradnja bez kriterijuma i neusaglašena sa planovima Opštine.

Zemljotresi

- Nedostatak mikroseizmičkih analiza za opštinu Štrpca;
- Neodgovarajući kvalitet konstrukcija.

Valjanje stenskih masa i snežnih lavina

- Nedostatak zaštitnih zidova na mestima gde ima snežnih lavina u planinskim predelima
- Vetrovi
- Nedostatak plana zaštitnog zelenila i plana prirodnih predela u okviru grada
- Nekorišćenje vetra u korist električna energija

Površine sa velikim zagađenjem (HOT-SPOTS)

- Nedostatak lokacije za čvrsti otpad
- Nereciklaža otpada

Površine u opasnosti od požara

- Područje visokog vrha, koje obuhvata planinska područja opštine Štrpce
- Uski putevi u urbana područja (uglavnom stari deo grada) kao i u dubokim planinskim predelima, kao što su **Jažince i neka sela u ugroženim područjima**
- Požari izazvani ljudskim faktorom (namernim ili nepažljivim)
- Mreža i instalacije zastarele elektro

Poplave

- Uska korita;
- Nedostatak sanacije obala Miloštice, Bolovanke, Kaludjerke i Lepenca
- i izgradnja zaštitnih nasipa.

3.7.12.3 Glavni nalazi i mere

Nalazi o zagađenju vazduha

- Upravljanje putnom mrežom;
- Promocija čistih tehnologija;
- Povećanje zelenih površina;
- Poslovi koji koriste gorivo moraju biti kontrolisani i obavezni da budu opremljeni LMK (poboljšanje ventilacije i kvaliteta goriva).
- Postavljanje zelenih pojaseva i traka sa kapacitetom da apsorbuju aerosole, azotne, sumporne i ugljenične gasove, teške metale duž glavnih puteva u Štrpcu i oko deponija hemijskog otpada i deponija
- Revitalizacija postojećih parkova i podizanje novih parkova u identifikovanim područjima kao slobodnih i mogućih za osnivanje ovih parkova
- Zaštita, razvoj i posebno gajenje novih šuma sa kapacitetima za apsorpciju gasova koji zagađuju vazduh
- Utvrđivanje kriterijuma za obavezne zelene površine u novim građevinskim dozvolama, sa prioritetom u gradu Štrpcu i podcentrima.
- Sprečavanje emisije zagađujućih materija u vazduh iz industrije i kretanja automobila ugradnjom katalizatora.

- Korišćenje alternativnih energija (uglavnom sunčeve energije, tokova vode, energije vetra i geotermalne energije)
- Promocija nemotorizovanih kretanja planiranjem biciklističkih i pešačkih staza.

Nalazi zagađenja vode

- Izgradnja kolektora i postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda;
- Zaštititi sve izvore prirodnih voda i drugih podzemnih i površinskih voda, posebno na Šar-planini, uz određivanje zone obavezne zaštite oko izvorišta, sliva, rečnih tokova i akumulacija, sa određenim režimom zaštite, u zavisnosti od odredišta objekta. Na ovim prostorima se ne mogu graditi objekti i drugi radovi, niti se zemljište može koristiti na način koji ugrožava količinu i kvalitet vode
- Preduzimaju se mere za sprečavanje zagađivanja reka, podzemnih i površinskih voda iskorišćenim vodama i kanalizacijom iz naselja preporukom tretmana na izlazu septičkim jamama i drugim oblicima ugradnje uređaja za čišćenje do postrojenja.
- Ubuduće je potrebno preduzeti kratkoročne i dugoročne mere kako bi se upotrebljena, prljava voda (gradska, industrijska) pre ispuštanja očistila sa fizičkog, biološkog i hemijskog stanovišta.
- Posebnu zaštitu voda treba posvetiti i nekontrolisanoj upotrebi veštačkih đubriva za poljoprivredu (nitrati, nitriti, fosfati i drugi hranljivi sastojci.)
- Predviđena je i druga zaštita od otpada (svih vrsta otpada) planiranjem deponija koje su organizovane i koje su uzele u obzir ovaj faktor, do planiranja kolektivnih životinjskih groblja u hitnim slučajevima.

Nalazi zagađenje zemljišta

- Zaštita u smislu zemljišnog prostora i zemljišnih resursa od otuđenja u nepoljoprivredne svrhe predviđena je ograničavanjem obima građevina samo u granicama planirane izgradnje
- Planirano je da se vrši kontinuirano praćenje i kontrola plodnost poljoprivrednog zemljišta.
- Predviđeno je navodnjavanje poljoprivrednog zemljišta i druge mere za podizanje kreditnog rejtinga zemljišta koje ima niži kreditni rejting.
- Predviđeno je da se na površinama koje su namenjene za druge (nestambene) namene i privremene građevine izrađuju novi projekti obrade poljoprivrednog zemljišta;
- Predviđena je zaštita od degradacije i uticaja ljudi.
- Predviđena je zaštita prirodne plodnosti zemljišta, kroz cirkulaciju biljaka u poljoprivrednim zemljištima i vraćanje organske materije (ne spaljivati strništa ili biljne ostatke) Preuređenje zemljišta na područjima pokrivenim deponijama je predviđeno.

Zagađenje bukom Nalazi

Za smanjenje buke u Štrpcu Predviđeno je.

- Planiranje podnošljivog nivoa zagađenja i buke, posebno u područjima sa osetljivim aktivnostima (u blizini škola, u centru, itd.).
- Izraditi Stratešku mapu buke i Akcioni plan zaštite od buke.

Nalazi o biodiverzitetu

- Ekonomski razvoj zemlje može se obezbediti kroz očuvanje i održivo korišćenje prirodnih i bioloških dobara. I iznad svega, sam život čovečanstva na zemlji zavisi od biodiverziteta – upotrebe biljaka i životinja.
- Predviđeno je obogaćivanje flore i faune na celoj teritoriji opštine, precizirajući šta treba zaštititi, a šta koristiti. Revitalizacija šumskih ekosistema je predviđena kako bi se sprečilo uništavanje staništa mnogih biljnih i životinjskih vrsta na teritoriji opštine Štrpce, smatrajući da je važno da se očuvaju staništa leptira, ptica mesoždera itd.
- Erozija
- Smanjenje stope erozije kroz pošumljavanje u oblastima koje su identifikovane sa visokom erozijom i podizanje svesti među građanima o zaštiti šuma od daljeg krčenja šuma i pravilnoj kontroli novih razvoja.
- Predviđena je zaštita od erozije ispiranjem sastavnih elemenata zemljišta, pošumljavanjem i rekultivacijom degradiranih površina, odnosno u selima Brod, Firaja, Ižance, Sevce i Verbeštica.

Klizište

- Izgradnja zaštitnih zidova na pojedinim segmentima lokalnih puteva koji ukrštaju lokalne puteve sela Jažinca, Brod, Firaj Ižance, Sevce i Verbeštica. i u drugim selima gde su ugroženi ovom pojavom.

Zemljotresi

- Mikrozvučne analize za grad Štrpce
- Posebnu pažnju treba posvetiti visokim zgradama >P+4, industrijskim objektima i putnoj infrastrukturi, posebno mostovima. Valjanje stenskih masa i snežnih lavina
- Izgradnja zaštitnih zidova na mestima gde ima snežnih lavina Npr. u ataru Brezovica

Vetrovi

- Opštinu treba uzeti u obzir u postupcima za davanje uslova za izgradnju objekata visokogradnje kao i tehničke infrastrukture, saobraćajnih i energetskih objekata.
- Izrada Plana zaštitnog zelenila

Površine sa visokim stepenom zagađenja (HOT-SPOTS)

- Određivanje lokacije za čvrsti otpad;
- Reciklaža otpada;
- Tretman otpada mora se vršiti metodama koje omogućavaju potpunu ili delimičnu ponovnu upotrebu otpada;
- Takođe treba razmotriti mogućnost korišćenja korisnih vrednosti otpada (uključujući kompostiranje, korišćenje otpada kao izvora energije itd.).
- Mere koje preduzeće sprovodi, u cilju smanjenja otpada u procesu rada, a posebno smanjenja opasnog otpada;
- Odvajanje otpada, posebno opasnog otpada i otpada koji se može ponovo koristiti, kako bi se smanjila količina otpada koji se mora deponovati

Područja ugrožena požarom

- Proširenje puteva u gradu i selima gde su ugroženi od požara
- Izgradnja rezervoara za vodu u seoskim sredinama za vatrogasce;
- Edukacija i svest o ljudskom faktoru o značaju zaštite šuma od požara

Poplave

- Zaštita od poplava se predviđa uređenjem korita i jaruga na zemljištu koje ima visoku kreditnu sposobnost i drugim merama zaštite i podizanja nivoa boniteta;
- Uređenje i sanacija korita reka i jaruga;
- Kvalitetno održavanje kanalizacione mreže i mreže atmosferskih voda u cilju suočavanja sa intenzivnim padavinama i izbegavanja poplava i šteta u urbanizovanim područjima;
- Izgradnja zaštitnih nasipa na potencijalnim plavnim mestima.

3.7.12.4 ZAKLJUČCI I PREPORUKE - SPZS(Strateška procena životne sredine)

Štrpca je opština koja se nalazi na teritoriji sa visokim prirodnim vrednostima zbog Šar-planine i Nacionalnog parka „Šar planina" Ova opština takođe poseduje veliko prirodno bogatstvo zbog svog reljefa i drugih klimatskih i orografskih uslova, biodiverziteta, posebnih ekosistema, kao i obima vegetacije od najnižih nivoa do alpskih zona. Stoga će projekti predviđeni OPR i njihova rigorozna implementacija i sugestije dati u SEA generalno imati pozitivan uticaj na životnu sredinu. ORP će orijentisati potencijalni i projektovani rast stanovništva u nekoliko naselja opštine Štrpce sa ciljem zgušnjavanja područja koja još uvek nisu stabilizovana i razvoja novih održivih stambenih i uslužnih područja oko ovih sadašnjih naselja u opštini Štrpce.

RPO će takođe očuvati graditeljsko nasleđe, a istovremeno promovisati prijatniji pejzaž eliminisanjem grubih pogleda, posebno u vikend oblasti na Brezovici. OPR će doneti poboljšanja životne sredine, doprineti zaštiti područja sa prirodnim vrednostima i ekosistemima visoke vrednosti, kao i razvoju šuma u svim šumskim područjima i parkovima u i oko naselja, pored važnog aspekta sprečavanja zadiranja u plodna poljoprivredna zemljišta u okolini reke Lepenc.

Glavne prednosti ovog plana se uglavnom odnose na efikasnije korišćenje zemljišta. Opština mora da vodi računa o očuvanju prirodnih i pejzažnih vrednosti reka, posebno reke Lepenče, koja je u poslednje vreme „patila" od velikog zagađenja kanalizacijom i od intervencija na preusmeravanju njenog toka. Opštinski razvojni plan je takođe uključio

plan Nacionalnog parka „Šarska planina“ i Master plan za novi ski centar, kao i mogućnost povezivanja turističkih područja ove opštine sa turističkim područjem Pervale, čime se usaglašavaju novi razvoji u vezi sa ova dva plana i drugim razvojima i planovima. Takođe je praćeno širokim učešćem javnosti na tehničkom i strateškom nivou, uz SEA, nekoliko prethodnih strategija i planova, GIS, Procenu investicionih kapaciteta, kao i mogućnost da šira javnost konsultuje i izrazi svoje stavove o nacrtu Plana. OPR omogućava veće pojašnjenje i detalje tokom izrade drugih lokalnih planova i projekata (regulacionih planova). Kao takva, alternativa predviđena ORP je ocenjena kao dobra i adekvatna u ekološkom smislu i drugim aspektima. Uzeti su u obzir opšti principi za prostorno planiranje zasnovani na međunarodnim iskustvima, kao što su promovisanje održivog razvoja, sprečavanje štetnih uticaja na prirodnu sredinu, očuvanje karakterističnih prirodnih karakteristika, predela, ekološki zdrav razvoj, informisanje i uključivanje zajednice u donošenje odluka i dr. Praktična primena opštih principa u slučaju MDP-a donosi nekoliko prednosti, kao što su: Kompaktan i policentričan razvoj naselja, zgušnjavanje pre širenja radi usporavanja širenja van granica koje ograničavaju izgradnju, strukturiranje i restrukturiranje koherentnog razvoja, stvaranje novih puteva u okviru postojećih naselja, sanacija postojećih naselja, očuvanje prirodnog i istorijskog nasleđa, očuvanje raznovrsnosti delatnosti i namena u naseljima, kao i uslovi za širenje u naseljima gde su uslovi izgradnje pogodni za širenje.

Plan nastoji da ispuni nekoliko široko prihvaćenih strateških ciljeva, uključujući:

- Opština Štrpce, opština koja zadovoljava stambene potrebe svojih stanovnika i turista iz inostranstva;
- Opština Štrpce sa zanimljivim pejzažom i ekosistemima ;
- Opština Štrpce policentrična opština prema konačnom konceptu;
- Povećanje zelenih površina u cilju povećanja ekološkog potencijala i razvoja, stvaranje šuma, ekoloških koridora i tampon zona u Štrpcu;
- Proširenje saobraćajnica i podsticanje za pešačenje i biciklizam;
- Unapređenje javnog prevoza (unapređenje autobuske usluge);
- Širenje naselja sa pozitivnim trendovima u pravcu zemljišta sa lošijom plodnošću.

Gore navedeni strateški ciljevi imaju za cilj poboljšanje kvaliteta života u Štrpcu, povećanje bezbednosti, povećanje mogućnosti za aktivan stil života, povećanje zelenih površina, poboljšanje kvaliteta vazduha itd. i moraju biti praćene konkretnim operativnim akcijama koje vode ka ispunjenju strateških ciljeva plana. SEA predlaže neke konkretne operativne akcije za očuvanje vrednosti životne sredine i drugih vrednosti nasleđa. Operativne akcije u Štrpcu: Kreiranje projekata za implementaciju u zaštićenim područjima priznatim u opštini Štrpce kao što su:

- Zaštićena područja u NP „Šarska planina“,
- Pošumljavanje i pošumljavanje površina predviđenih ORP, stvaranje novih parkova u i oko naselja; proširenje i poboljšanje ekoloških uslova na koridoru duž reka;
- Stvaranje cvetnih bašta i bašta u gradu Štrpcu; pretvaranje zagađenih površina u zelene površine
- Ozelenjavanje ukrasnim drvećem i šibljem pored puteva i trotoara; podizanje gustih zelenih barijera kao zastora koji odvajaju puteve od stambenih i drugih područja, duž puteva sa gustim saobraćajem sa više namena (povećanje zelenila, poboljšanje kvaliteta vazduha kroz filtriranje prašine, kao i povećanje bezbednosti na putevima);
- Obuka različitih grupa koje se bave zaštitom i svešću o ekološkim vrednostima.
- Infrastrukturne aktivnosti: izgradnja putne mreže koja povezuje Štrpce sa regionom; poboljšanje stanja postojećih puteva i proširenje gde je to moguće;
- Kreiranje kompletne putne mreže u velikim naseljima sa sadržajem za bicikliste i pešake; unapređenje sistema, reda vožnje i kvaliteta autobusa; poboljšanje dizajna puteva obezbeđivanjem punih trotoara i biciklističkih staza/traka u skladu sa evropskim putnim standardima;

Plan će biti dokument koji daje viziju, ciljeve i zadatke prostornog razvoja opštine Štrpce. ODP treba da ovlasti opštinu da igra aktivniju ulogu između stranaka kako bi ponudila mogućnosti da se izbegne da bude talac neslaganja između strana. SEA takođe postavlja određena ograničenja na razvoj predviđen OPR. Ekološki kriterijumi koji ograničavaju razvoj opštine su:

(1) jaki kriterijumi zdravlja životne sredine,

(2) kriterijumi kulturnog nasleđa,

(3) kriterijumi pejzaža i

(4) kriterijumi inženjeringa i infrastrukture.

Predviđen je niz mera za ublažavanje mogućih uticaja na životnu sredinu tokom implementacije ORP. Mere ublažavanja imaju za cilj da poboljšaju postojeću situaciju u kojoj su ekološki standardi ugroženi i da obezbede da se opštinski razvoji u drugim oblastima i onima koji će biti novo integrisani u opštinski razvojni plan sprovode u skladu sa standardima životne sredine. Praćenje implementacije ORP i njegovih ekoloških parametara biće ključ uspeha u obezbeđivanju održivosti implementacije plana. Predviđeno je praćenje indikatora zaštite životne sredine kako bi postizanje ciljeva bilo merljivo za svaki element životne sredine.

3.8 SREDSTVA PRIRODNE, KULTURNE I TURISTIČKE NASLEĐE

Opština Štrpca bogata je elementima kulturne nasleđa koje bi u budućnosti trebalo da se sačuvaju i zaštite pored brojnih kulturnih dobara u opštini, postoje i neki skromni spomenici posvećeni vojnicima i žrtvama Prvog svetskog rata: Spomenik zajedničkom groblju ratnika na tim stranama, koji se nalazi u blizini pomenutog obeliska blizu crkve Svetog Jovana u Štrpca u, sličan spomenik groblju četrnaestorice nestalih iz sela Verbeštice, koje se nalazi na ulici, ispod crkve sv. Ilije Verbeštice, kao i spomen-obeležje - česma na putu između Štrpca i Brezovice, kao i spomenik ratnim mučenicima OVK-a smešten uz glavni put u selu Brod.

U procesu planiranja, procesu urbanizacije koji treba da obuhvati ovo nerazvijeno područje, važno je fizički sačuvati i podići na odgovarajući nivo materijalne dokaze o duhovnoj snazi naroda u teškim vremenima njegove istorije. U vreme različitih vladavina i svetskih i balkanskih ratova, uključujući savremeni život i moderne pejzaže.

Lista zaštićenih i identifikovanih kulturnih objekata:

Kulturno nasleđe od posebnog značaja:

- Dvorac preko Brezovice - Jajlija, Brezovica
- Crkva Svetog Nikole iz KSVI veka, Gotovuša
- Crkva sv. Nikole, Štrpce

▪ Kulturno nasleđe od velikog značaja:

- Kamena ploča sa grobnicom kod Crkve Svetog Đorđa, Gornja Bitinja
- Crkva Svetog Teodora iz 16. veka, Donja Bitinja
- Dokazano kulturno nasleđe
- Groblje sela "Crkvišta", Verbeštica
- Crkva Svetog Ilije, Verbeštica
- Crkva Svetog Arhanđela iz KSVI i KSVII veka, Sevce
- Crkva Svetog Nikole iz KSVI veka, Sevce
- Crkva 16. veka svetog petka, Jažinca
- Seoska džamija, Gornja Bitinja
- Crkva Svetog petka, Berevce
- Crkva Svetog Spasitelja, Gotovuša
- Crkva Presvete Bogorodice, Gotovuša
- Crkva Svetih Mladenaca, Drajkovc
- Kula Ibrahima Mula iz 19. veka, Firaja
- Džamija sela Kaštanjevo
- Džamija gornjeg sela Bitinja

DRAFT

A prirodno nasleđe je prilično bogato kao:

- Nacionalni park Šar ¬
- Kompleks / centar Brezovice, ¬
- Livadičko Jezero i Jažinca

Prirodno nasleđe	
PREDNOSTI	**SLABOSTI**
▪ Opština sa bogatom faunom i florom ima veliko bogatstvo ▪ Opština ima raznoliku floru i faunu, ima značajna zemljišna i podzemna imanja; ▪ Opština ima područja i pejzaže bogate biološkom raznolikošću kao zaštićeno prirodno nasleđe (nacionalni park); ▪ Postoji profesionalna i politička želja za zaštitom i razvojem područja bogatih florom i faunom; ▪ Postoji dobra pravna osnova; ▪ Na ovim prostorima postoji interesovanje za turističke i sportsko - rekreativne događaje;	▪ Prirodni resursi nisu dobro proučeni i istraženi; ▪ Nedostatak efikasnosti u upravljanju zaštićenim područjima i nasleđem; ▪ Prostorni planovi za zaštićena područja i pejzaže nedostaju; ▪ Nedostatak ulaganja za popularizaciju planina, zaštitu i regulisanje zaštićenih područja; ▪ Postoji nedostatak svesti o očuvanju prirodnih resursa; ▪ Veliko uništavanje šuma rezultira gubitkom biološke raznolikosti.
MOGUĆNOSTI	**OPASNOSTI**
▪ Planiranje i razvoj projekata koji obezbeđuju kompletne ekosisteme bez prekida zatvorenih tokova i ciklusa; ▪ Izrada planova i projekata za uspostavljanje zaštićenih područja bogatih florom i faunom (prirodni rezervati) sa naglaskom na pejzaže i prirodno nasleđe; ▪ Planiranje i priprema projekata za različita područja u funkciji zaštite i razvoja flore i faune, što predstavlja odliku opštine; ▪ Planiranje i priprema projekata za ekološku koheziju (velika područja sa prirodnim vrednostima koje se odnose na koridor); ▪ Planiranje i priprema projekata za različita područja u svrhu zaštite i razvoja pejzaža bogatih biološkom raznolikošću i zaštićene prirodne nasleđa (obezbeđivanje maksimalne biološke raznolikosti); ▪ Planiranje i priprema zajedničkih projekata (zaštićena područja, pejzaži i drugi prirodni objekti) sa drugim opštinama i susednom državom Makedonijom; ▪ Korišćenje različitih međunarodnih programa za upravljanje, promociju i razvoj prirodnog nasleđa; ▪ Planiranje jačanja mehanizama zaštite i razvoja u skladu sa pravnom osnovom tih vrednosti; ▪ Programi za animaciju prirodnih vrednosti u svrhu prepoznavanja i njihove zaštite.	▪ Degradacija i uništavanje područja prirodne nasleđa; ▪ Istrebljenje stvarnosti i mesta raznih poljoprivredno-biljnih i životinjskih vrsta i njihovo izumiranje; ▪ Pojava nekontrolisanog lova.
Kulturno – istorijsko nasleđe	
PREDNOSTI	**SLABOSTI**
▪ Područja bogata vrednostima arheološke nasleđa; ▪ Područja bogata vrednostima arhitektonskog nasleđa;	▪ Degradacija lokacija za kulturno - istorijske vrednosti, sa nelegalnim građenjem;

DRAFT

▪ Postojanje područja od istorijske vrednosti (spomenici i spomen-kompleksi); ▪ Institucionalna posvećenost zaštiti i razvoju ovih zemalja; ▪ Postojanje pravne infrastrukture.	▪ Nedostatak politika za zaštitu lokaliteta kulturne nasleđa zasnovanih na savremenim konceptima; ▪ Nedostatak registracije područja kulturno-istorijske vrednosti i praćenja; ▪ Nedostatak digitalizacije područja za projekte zaštite i razvoja; ▪ Nedovoljan broj stručnjaka i mehanizama za primenu u ovoj oblasti; ▪ Nedostatak međuinstitucionalne saradnje; ▪ Nedostatak svesti i poštovanja službenih entiteta i stanovništva za zaštitu područja kulturne nasleđa; ▪ Nedostatak pravne infrastrukture, zapravo neispravnost mehanizama za sprovođenje zakona u ovoj oblasti.
MOGUĆNOSTI	**OPASNOSTI**
▪ Digitalizacija zona i uvođenje zaštitnih mera za sve zone; ▪ Dalje poznavanje zona i njihova registracija (uključujući geofizičku registraciju u određenim zonama); ▪ Digitalizacija, planiranje i priprema projekata za zaštitu i razvoj područja od arheološke vrednosti; ▪ Digitalizacija, planiranje i priprema projekata za zaštitu i razvoj područja arhitektonske vrednosti; ▪ Digitalizacija, planiranje i priprema projekata za zaštitu i razvoj područja od istorijske vrednosti; ▪ Razvijanje savremenih politika i koncepata za zaštitu kulturno-istorijskog nasleđa; ▪ Preduzimanje mera za adekvatno upravljanje ovim oblastima, međuinstitucionalna saradnja i podsticanje zaštite područja nasleđa; ▪ Organizovanje radnih grupa i jačanje kapaciteta za tretiranje ovih područja; ▪ Koordinacija aktivnosti na srednjem nivou za funkcionisanje mehanizama za sprovođenje zakona u ovoj oblasti; ▪ Trening i informativne kampanje za podizanje svesti i poštovanja službenih subjekata i stanovništva o zaštiti nasleđa.	▪ Degradacija do uništenja tih vrednosti; ▪ Gubitak identiteta, nasleđa i antike; ▪ U socijalnom smislu (osiromašene u smislu mogućnosti za otvaranje novih radnih mesta i duha); ▪ Uništavanje razvojnih potencijala u ekonomskom pogledu; ▪ Suočavanje sa budućim generacijama sa problemom zaštite.

Tablica 140 SWOT Analiza Prirodno nasleđe

3.9 NASELJA

Tipizacija naselja prema veličini je jedan od najvažnijih metoda za odslikavanje karakteristika populacionog sistema datog prostora kao i načina i kvaliteta života u naseljima tog prostora, jer najveće naselje znači i najbolji način. života u mnogim aspektima. Upravo iz tog razloga naselja se kategorišu prema veličini stanovništva i na osnovu brojnih analiza ove problematike određuju se strateške tačke za dalji razvoj opštine, pa i šire.

Broj naselja na Kosovu je 1457, od kojih je 30 urbanog nivoa, a ostala su, po sadržaju i delatnostima koje se u njima razvijaju i nude, status sela. Izraženo u procentima, čini se da gradovi čine 2,06% kosovskih naselja. Oni predstavljaju centre u kojima se odvijaju društvene, kulturne i ekonomske aktivnosti, pa je koncentracija stanovništva veća u ovim centrima. Veličina 30 urbanih centara u zavisnosti od broja stanovnika je sledeća:

DRAFT

Do 15.000 stanovnika	Malisevo, Z.Potoku, **ŠTRPCE**, Novo Brdo.
15.000 – 75.000 stanovnika	Suvareka i ostale Opstine
75.000 – 120.000 stanovnika	Gnjilane, Djakovica, Pec, Mitrovica, Vucitrn, Podujevo
120.000- 220.000 stanovnika	Prizren
> 220 000 stanovnika	Pristina

Tablica 141 Opštine prema broju stanovniika

Naselja, prema demografskoj veličini i drugim uslovima u opštini Štrpce prema normama tehničkog planiranja, mogu se svrstati u:

1. Veliko seosko naselje od 2500 do 5000 stanovnika;

2. Veliko srednje seosko naselje od 1.000 do 2.500 stanovnika;

3. Malo seosko naselje od 200-500 stanovnika.

Prema statističkim podacima, opština Štrpce se sastoji od 16 naselja, koja se prostiru na teritoriji od 247,60 km2. Uopšteno gledano, 10,771 stanovnika opštine Štrpce živi, posluje, razvija sekundarne i tercijarne delatnosti u 16 naselja i koristi putnu mrežu za međusobnu komunikaciju i transport robe. Ukupna površina pod naseljima, putevima i ostalom infrastrukturom nije veća od 423,0 ha. Ova površina, koja ukupno u neplodnoj površini zemlje zauzima 36,4%, dok u opštini Štrpce ne više od 1,70%.

Na osnovu poslednjih podataka radnih grupa za pripremu opštinskog razvojnog plana (grupa za demografska i socijalna pitanja) u opštini Štrpca za 2010–2011, oni su naselja razvrstali na sledeći način:

U prvu kategoriju naseljenih naselja (malo seosko naselje) veličine 200 - 500 stanovnika čini 5 naselja od ukupno 16 koja se nalaze na teritoriji opštine Štrpca, naime: tele, Drajkovc, Ižance, Kaštanjeva i Sušice.

U drugoj kategoriji naseljenih naselja (srednjeg ruralnog naselja) sa veličinom od 501 do 1000 stanovnika nalazi se 7 naselja: Berevce, Brezovica, Verbeštica, Gornja Bitinja, Gotovuša, Donja Bitinja i Jažinca.

Treću kategoriju naseljenih naselja (veliko srednje i seosko naselje) od 1001-2500 stanovnika čine 3 naselja: Brod, Sevce i Firaja.

Četvrta kategorija naseljenih naselja (veliko ruralno naselje) sa više od 2500 do 5000 stanovnika, ušla je u Štrpca koje je poznato kao centralno područje.

3.9.1 Naselja po veličini i broju stanovnika

Opština Štrpce je jedna od malih opština na teritoriji Kosova i prostire se na 248 km2, što čini 2,3% teritorije Kosova. Ovo je brdsko-planinsko područje administrativno podeljeno na 15 katastarskih i 16 stambenih područja, površine 248 km2, gustine 60 b/km², sa ukupno 10,771 stanovnika. Sa stanovišta demografskih kretanja, samo Sevca, Štrpca, Firaja i Brodi pokazuju pozitivne trendove poslednjih godina i gustina naseljenosti je takođe prosečna u ovim naseljima, a vredi istaći i neuravnotežen raspored stanovništva u opštini. Štrpca.

Naselja	Stanovništvo	Površina KZ (Ha)
Koštanjevo	0	1828
Sevce	1192	4097
Brod	2,551	1664
Donja Bitinja	735	652.1
Viča	280	714.8
Brezovica	70	272.5
Vrbeštica	320	4182
Sušice	147	1072
Jažince	188	1546
Štrpce	2431	3530
Gornja Bitinja	574	934.3

Berevce	336	1184
Firaja	504	1612
Drajkovce	194	1094
Ižance (Ižanci)	8	377.1
	10,771	24759.8

Tablica 142 Naselja prema velicini i broju stanovnika

Tretiranje naseljenih Površina u planovima razvoja opština je neophodan i ključan, jer je celokupna delatnost i organizacija života narodnog društva bila i biće vezana za njih. Tipologija naseljenih mesta prema veličini je jedna od najvažnijih metoda za prikazivanje karakteristika populacionog sistema u pojedinim prostorima, kao što je način kvaliteta života u naseljenim mestima na ovom prostoru, jer najnaseljenije naselje znači način boljeg kvaliteta života u mnogim aspektima, dok naselje sa najmanje stanovnika znači suprotno od prethodnog. Upravo iz tog razloga, naseljena naselja se odlikuju veličinom stanovništva i, na osnovu mnogih analiza, ova pitanja određuju strateške tačke za dalji razvoj opštine i šire.

Naseljena naselja, prema demografskoj veličini i drugim uslovima u opštini Štrpce, prema tehničkim normativima planiranja, mogu se svrstati u:

- Veliko seosko naselje 2.500-5.000 stanovnika
- Srednje veliko seosko naselje 1.000-2.500 stanovnika
- Srednje seosko naselje 500-1.000 stanovnika
- Malo seosko naselje 200-500 stanovnika

	Klasifikacija prebivališta	Naselja	Broj naselja
5,000-10,000 stanovnika	Veoma malo gradsko naselje		-
2,500–5,000 stanovnika	Veliko seosko naselje		-
1,000-2,500 stanovnika	Srednje veliko seosko naselje	Brod, , Štrpce, Sevce	3
500-1,000 stanovnika	Srednje seosko naselje	Brezovica, Jažince, Berevce, Firaja	4
200-500 stanovnika	Malo seosko naselje	Gornja Bitinja, Donja Bitinja, Vrbeštica, Viča	4
<200 stanovnika	Veoma malo seosko naselje	Drajkovce, Ižance, Koštanjevo, Sušice	4

Tablica 143 Klasifikacija naselja prema normativima prostornog planiranja

3.9.2 Naselja prema funkcionalnosti i priključnoj mreži

Na teritoriji opštine Štrpce, mreža kategorisanih, regionalnih i putnih puteva koji povezuju centar naselja sa regionalnim putem, prostire se u ukupnoj dužini od 70 km. Od toga, 54 km ili 77% su moderne mreže. Opština nema magistralni put. Regionalni put koji prolazi kroz teritoriju opštine u pravcu jugozapad-severoistok je savremenog rasporeda i povezuje opštinu Prizren, na jugozapadu, sa magistralnim putem Priština – Uroševac – Skoplje, na istoku. Na teritoriji opštine Štrpce, regionalni put je dugačak 25 km, širine 6-7 m. Lokalni putevi povezuju naselja sa regionalnim putem, odnosno turistički centar sa regionalnim putem. Ovi putevi su putevi sa ili bez savremenog premaza. Širina lokalnih puteva sa savremenim kolovozom je 3-5 m[19]

Cirkulacioni i transportni sistem u Štrpcu pati od nekoliko problema: Cirkulacija pati od nedostatka fluidnosti uglavnom zbog putne mreže koja nije projektovana da prihvati cirkulacioni pritisak ovog nivoa. Razume se da su nedostatak hijerarhije putne mreže i visok nivo slepih puteva deo uzroka koji stvaraju saobraćaj u Štrpcu. Nedostatak saobraćajne discipline je zbog nedostatka planiranja jasnih saobraćajnih pravila. Kružna mreža nije raznolika. Parking je tema koja u velikoj meri utiče na saobraćaj u Štrpcu. Dodatni problem predstavljaju poteškoće planinskih sela u dubljim predelima, posebno tokom zimske sezone, kada su putevi blokirani zbog lošeg vremena i obilnih snežnih padavina.

[19] Beleške sa VSM Plana razvoja opštine, opština Štrpce, 2020.

- Regionalna vodovodna kompanija je odgovorna za snabdevanje vodom Štrpca i sela Štrpce. U ovim selima samo deo meštana ima ugovor sa preduzećem, dok neki drugi koriste individualne resurse. Ovo se dešava uglavnom zato što:
- Mreža ne snabdeva sva naselja, mnoge kuće imaju privatni sistem vodosnabdevanja sa privatnim bunarima ili nemaju vodosnabdevanje;
- Korisnici se snabdevaju, ali sa nelegalnim priključcima, često zato što se izgradnja kuće obavlja neformalno;
- Vodovod je star.

Sve dok vodosnabdevanje Štrpca nastavi da bude povremeno, rizik po zdravlje će i dalje biti prisutan zbog uglavnom bakterijske kontaminacije vode. Hlorisanje se vrši u postrojenjima za prečišćavanje vode ili rezervoarima za vodu za piće i generalno vodu karakteriše višak hlora kao preventivna mera za sprečavanje bakterijske kontaminacije. Bilo je slučajeva, posebno u toploj sezoni, gastrointestinalnih bolesti, ali nedostaju dokazi koji bi utvrdili vezu između zagađene vode i bolesti. U velikim naseljima Štrpce, generalno gledano, povećana je potrošnja pakovane vode kao mera da se izbegne mogućnost kontaminacije vodom iz ležišta preko kojih se snabdeva većina objekata. Opština Štrpce ima dovoljno vodnih resursa da odgovori na trenutne i buduće potrebe. Opština se snabdeva sa više izvora vode posebno u toploj sezoni, gastrointestinalnih bolesti, ali nedostaju dokazi koji mogu utvrditi vezu između zagađene vode i bolesti. U velikim naseljima Štrpce, generalno gledano, povećana je potrošnja pakovane vode kao mera da se izbegne mogućnost kontaminacije vodom iz ležišta preko kojih se snabdeva većina objekata. Opština Štrpce ima dovoljno vodnih resursa da odgovori na trenutne i buduće potrebe. Opština se snabdeva sa više izvora vode posebno u toploj sezoni, gastrointestinalnih bolesti, ali nedostaju dokazi koji mogu utvrditi vezu između zagađene vode i bolesti. U velikim naseljima Štrpce, generalno gledano, povećana je potrošnja pakovane vode kao mera da se izbegne mogućnost kontaminacije vodom iz ležišta preko kojih se snabdeva većina objekata. Opština Štrpce ima dovoljno vodnih resursa da odgovori na trenutne i buduće potrebe. Opština se snabdeva sa više izvora vode generalno, povećana je potrošnja pakovane vode kao mera da se izbegne mogućnost kontaminacije vodom ležišta preko kojih se snabdeva većina objekata. Opština Štrpce ima dovoljno vodnih resursa da odgovori na trenutne i buduće potrebe. Opština se snabdeva sa više izvora vode generalno, povećana je potrošnja pakovane vode kao mera da se izbegne mogućnost kontaminacije vodom ležišta preko kojih se snabdeva većina objekata. Opština Štrpce ima dovoljno vodnih resursa da odgovori na trenutne i buduće potrebe. Opština se snabdeva sa više izvora vode. Deo vodovoda je star i radi ispod projektovanog kapaciteta, dok su gubici na mreži veliki, potpune informacije o nelegalnim priključcima za kućnu upotrebu i navodnjavanje nisu dostupne. Postoje izveštaji da je u nekim plitkim bunarima podzemna voda kontaminirana. Međutim, smatra se da je broj gubitaka visok. U opštini Štrpce 12,5% naselja je pokriveno javnom kanalizacionom mrežom, 25% je u izgradnji, 6,25% je delimično pokriveno i 5,25% nije pokriveno kanalizacionom mrežom. Na teritoriji opštine Štrpce ne postoji glavna kanalizaciona mreža.

Mnoga naselja u opštini Štrpce nemaju efikasno upravljanje kanalizacijom/otpadnim vodama. To su bespravne gradnje koje se ulivaju direktno u reke, koje su često standardne i protočne, uzrokujući zagađenje površinskih i podzemnih voda. Nedostatak tretmana zagađenih voda je verovatno najveći rizik za životnu sredinu za Štrpce i svakako izaziva veliko zagađenje. Treba napomenuti da MPPZSI ima regionalno postrojenje za prečišćavanje otpadnih voda ispred sebe, konfiguracija terena Štrpca ne predstavlja nikakvu prednost u ovoj funkciji osim u određenim segmentima. Upravljanje otpadom u opštini vrši "NjKP" (Novo javno Opštinalno preduzeće). Na osnovu podataka dobijenih od „NjKP" 80% naselja je pokriveno opštinskim službama. Od 16 naselja u opštini Štrpce, samo 3 sela nisu pokrivena opštinskim službama (Sušica, Ižanca i Kaštanjeva), zbog neprohodnog terena. Opštinski objekti su ravnomerno raspoređeni u 13 sela. Za sakupljanje otpada na raspolaganju su kontejneri od 1,1 m³ koji su raspoređeni u blizini javnih ustanova i korpe koje ima skoro svaka kuća. U naseljima koja nisu obuhvaćena

DRAFT

Opštinalnim službama, otpad se odlaže na divlje deponije. Naša opština nema deponije na koje bih mogao da odloži otpad, međutim, otpad se transportuje u Gerlicu i Gnjilane.[20]

3.9.3 Naselja po vrsti i nadmorskoj visini naselja

Opština Štrpce predstavlja planinsko područje sa specifičnom razvedenom celinom i proširenjem nadmorske visine koja je dovedena od 900 m u dolini Lepenca do 2.500 m na najvišem vrhu, Ljubotenu. Sve dok većina naselja leži u ravničarskim predelima na nadmorskoj visini od 764m do 1276m, gde se na ovoj nadmorskoj visini nalazi i gradsko područje ili grad Štrpce.

Naselje	Povrsina (km²)	Nadmorska visina	Naselje	Povrsina (km²)	Nadmorska visina
Beroc	11,84	1033	Ižanc	37,71	793
Gornja Bitinja	93,43	1087	Jažince	15,46	1044
Donja Bitinja	65,21	849	Kaštanjevo	18,28	1085
Brezovica	27,25	1020	Sevce	40,97	1276
Brod	16,64	836	Sušice	10,72	1276
Drekoc	10,94	1020	ŠTRPCE	35,30	1020
Firaja		1059	Vrbeštica	41,82	1020
Gotovuša	16,12	1064	Viča	71,48	764

Tablica 144 Naselja i nadmorske visine

Naselja u nižim terenima, ili naselja ravnice, prostiru se na nadmorskoj visini do 760 - 850 m. Ova naselja uglavnom imaju plodnije zemljište i bave se poljoprivrednom proizvodnjom. Neka od naselja, koja se prostiru do 850-1280 metara nadmorske visine u podnožju planina, koriste planinske i ravničarske predele. Naselja brdsko-planinskog područja odlikuju se većom nadmorskom visinom od 850-1280 metara i bogata su šumama i pašnjacima i siromašnija plodnim zemljištem za sadnju žitarica. Stanovništvo se uglavnom bavi poljoprivredom i stočarstvom.

3.9.4 Odnos izgrađenih i neizgrađenih površina unutar naselja[21]

Što se tiče broja izgrađenih objekata, u Opštini najveći broj objekata čine jednostambeni objekti, zatim višestambeni objekti, a poslednji po broju objekata su lokali i poslovni objekti. Što se tiče površina izgrađenih objekata, na teritoriji Opštine većina objekata su jednostambeni objekti, zatim višestambeni objekti, poslovni, administrativni i dr.

Stanovanje, kao glavna funkcija svakog naselja, ključno je za društvenu stabilnost, zdravu životnu sredinu, dobro zdravlje i za ljudsko blagostanje uopšte.

Urbano područje grada Štrpca karakteriše veća gustina od ruralnih područja i ova gustina iznosi oko 56,13 b/km². Ova gustina je veća nego u ruralnim područjima, ali je niska za urbano područje. Na osnovu zvaničnog stambenog popisa iz 2011. godine, stambene jedinice su uglavnom u urbanom području. Tipologija stanovanja u opštini je relativno slična na nivou zemlje. Češće su samostojeće porodične kuće, dok su dvojne kuće ili kuće u nizu izgleda manje pogodne za stanovanje.

Kadastarska Zona	**Naselja**	**Stanovništvo**	**Površina KZ (Ha)**	**Granica izgradnje (Ha)**	**Izgrađene povrsine (Ha)**	**Procenat izgradjene povrsine (%)**	**Nadmorska visina**
Koštanjevo	Koštanjevo	0	1828	113.78	1.06	0.93	1131-1530
Sevce	Sevce	1192	4097	52.88	6.01	11.3	1250-2000
Brod	Brod	2,551	1664	174.67	6.48	3.7	780-1950
Donja Bitinja	Donja Bitinja	735	652.1	37.62	3.14	8.34	610-1200
Viča	Viča	280	714.8	34.97	1.65	4.71	749-950

[20] Beleške sa VSM Plana Razvoja Opštine, Opština Štrpce, 2020.

[21] Izvor: *Imenik poreza na imovinu*

Brezovica	Brezovica	70	272.5		1.01		2100-2350
Vrbeštica	Vrbeštica	320	4182	216.26	9.7	4.48	1900-2350
Sušice	Sušice	147	1072	17	0.95	5,58	1125-1350
Jažince	Jažince	188	1546	53.49	4	7.47	2000-2350
Štrpce	Štrpce	2431	3530	169.81	18.55	10.92	1107-1955
Gornja Bitinja	Gornja Bitinja	574	934.3	45.21	2.8	6.19	830-1340
Berevce	Berevce	336	1184	26.81	4.02	14.99	1033-1400
Gotovuša	Firaja	504	1612	39.95	5.46	13.6	850-2232
Drajkovce	Drajkovce	194	1094	118.92	5.48	4.6	833-2230
Ižance (Ižanci)	Ižance (Ižanci)	8	377.1	45.07	0.46	1.02	600-1069
Ukupno		10,771	24759.8	1146.44	70.77	92.25	

Tablica 145 Naselja – građevinska granica i izgrađena područja

3.9.5 Urbana Naselja

Urbano područje ili centralno područje Štrpca je mali grad urbanog karaktera na nadmorskoj visini od 850m do 1050m. Štrpce igra važnu ulogu u daljem razvoju opštine. Njegov geomorfološki položaj i fizička struktura grada pružaju dobru priliku za život i rad.

3.9.6 Ruralna Naselja

Mreža seoskih naselja u opštini Štrpce predstavlja heterogenost obima i zanimljiv mozaik prostornog rasprostiranja ruralnih naselja. Pristup analizi mreže, sistema i strukture seoskih naselja u opštini Štrpce, prema mnogim fizionomsko-morfološkim, funkcionalnim i demografskim karakteristikama, predstavlja retku specifičnost koja zahteva detaljna i interdisciplinarna istraživanja. Opština Štrpce ima 15 seoskih naselja sa 10,771 stanovnika.

3.9.7 Trendovi, potrebe, projekcije i prognoze

Trend razvoja dokazuje da se deo opštine Štrpce razvijao na relativno nekontrolisan način. Urbano područje ima veću koncentraciju građevinarstva, dok je u ruralnim područjima razvoj raspoređen po celoj teritoriji i samim tim neuravnotežen. Centralni deo opštine, a posebno naselja u okolini urbanog područja, pretrpeo je najveći intenzitet razvoja i najviše rasejanosti.

Do poremećenog razvoja je došlo usled velikog pritiska za izgradnju u gradu Štrpcu, što je uticalo da izgradnja prevaziđe sadašnju granicu urbanog područja u okolnim naseljima. Na ovaj način seoska naselja su gotovo vezana za gradsko područje, uzimajući u obzir stepen razvijenosti. Razvoj većeg intenziteta se primećuje posebno na jugozapadu urbanog područja. Kao takva, ova naselja danas funkcionišu kao prigradski centri kao rezultat njihove blizine gradu i velike potražnje za razvojem i uslugama. Isto se ne može reći za najudaljenija planinska sela opštine Štrpce.

Uz istraživanje postojećeg stanja tokom izrade Profila opštine identifikovana su naselja sa potencijalom za proširenje iu izradi vizije razvoja opštine obrađena je i tema proširenja naselja. U naseljima u kojima nije predviđeno širenje stambenog prostora u njihovom teritorijalnom obimu, predlaže se da se eventualni razvoj orijentiše na zgušnjavanje, zbijanje fizičke strukture. Širenje naselja pre svega treba da se zasniva na principima zgusnutosti, racionalnog korišćenja zemljišta i zaštite poljoprivrednog zemljišta.

DRAFT

Naselje	Kategorija prostornog uređenja [22]	Prostorna morfologija [23]	Gustina izgradnje [24]	Relief[25]	Ekonomski identitet[26]	Klasifikacija prebivališta
Berevac	Urbani prostor	Rasuti	Nisko	Planinski - 1033-1400	Poljoprivredni	Centar niskog reda
Brezovica	Ruralni prostor/ Prošireni urbani prostor	Linearna	Visoko	Planinsko- 2100-2350	Mešovit	Osnovni centar
Brod	Ruralni prostor	Rasuti	Prosečno	Planinsko- 780-1950	Poljoprivredni	Centar niskog reda
Viča	Ruralni prostor	Rasuti	Nisko	Mešovita- 749-950	Poljoprivredni	Centar niskog reda
Vrbeštica	Ruralni prostor	Rasuti	Nisko	Planinski- 1900-2350	Poljoprivredni	Centar niskog reda
Gornja Bitja	Ruralni prostor	Rasuti	Prosečno	Mešovito - 830-1340	Poljoprivredni	Centar srednjeg reda
Gotovuša	Ruralni prostor	Rasuti	Prosečno	Mešovito- 850-2232	Poljoprivredni	Centar srednjeg reda
Donja Bitinja	Ruralni prostor	Koncentrisan	Prosečno	Mešovito - 610-1200	Poljoprivredni	Centar srednjeg reda
Drajkovce	Ruralni prostor	Rasuti	Prosečno	Planinsko- 833-2230	Poljoprivredni	Centar srednjeg reda
Ižance	Ruralni prostor	Rasuti	Nisko	Mešovito - 600-1069	Poljoprivredni	Centar niskog reda
Jažince	Ruralni prostor	Rasuti	Nisko	Planinsko- 2000-2350	Poljoprivredni	Centar niskog reda
Kaštanjevo	Ruralni prostor	Rasuti	Nisko	Mešovito- 1131-1530	Poljoprivredni	Centar niskog reda
Sevce	Ruralni prostor	Rasuti	Nisko	Planinski- 1250-2000	Poljoprivredni	Centar niskog reda
Sušice	Ruralni prostor	Rasuti	Nisko	Mešovito- 1125-1350	Poljoprivredni	Centar niskog reda
Firaje	Ruralni prostor	Rasuti	Prosečno	Planinski - 833-2230	Poljoprivredni	Centar srednjeg reda
Štrpce	Ruralni prostor	Linearna	Visoko	Mešovito- 1107-1955	Mešovit	Osnovni centar

Tablica 146 Kategorizacije naselja

3.9.8 Depopulacija naselja

Depopulacija je složen proces koji se nastavlja na teritoriji Kosova, uglavnom u brdskim, planinskim predelima sa visokim nadmorskim visinama itd. Ova pojava je prisutna iu opštini Štrpce, a izraženija je u naseljima koja su udaljenija od centra grada. To se dešava zbog teških uslova koji vladaju u ovim naseljima, uslova koje stvaraju prirodni, ekonomski, društveni faktori, nerazvijena infrastruktura, nizak nivo usluga itd.Najveća depopulacija dogodila se u gradu Štrpcu, posle 1999. godine. Glavni razlog depopulacije je migracija nealbanskog stanovništva, posebno srpskog stanovništva, posle 1999. godine. Što se tiče samo albanskog stanovništva, depopulacija je izraženija

[22]Ruralno područje, centar ruralnog razvoja, urbano područje i prošireno urbano područje, prema 6.1.4. Kategorija prostornog reda iz Hijerarhijskog kodeksa dopunske regulacije .
[23]Linearno, koncentrisano, raspoređeno.
[24] Visoka, srednja, niska (0-7%, 7-10%, >10%).
[25] Planinski, ravničarski, mešoviti .
[26] Poljoprivreda, usluge, mešovite, ostalo.

u ovim naseljima: Brod, Firaje. Prema poslednjem popisu stanovništva Koštanjeva je pretrpela totalnu depopulaciju i danas nema stanovnika (o), Ižance ima 8 stanovnika itd. Zbog veće koncentracije privrednih delatnosti, kao što su industrijske i mnoge druge delatnosti u Štrpcu, koje su privlačnije za veliki broj nezaposlenih u selima koji u okolnostima uvođenja mehanizacije u poljoprivredi ostaju bez posla. . Posledično, ekonomske i socijalne prilike uticale su na kretanje stanovništva ka urbanim centrima, pretvarajući se od dnevnih i nedeljnih migranata u stalne migrante.

3.9.9 Proširenje naselja

Istraživanjem postojećeg stanja tokom izrade Profila opštine identifikovana su naselja sa potencijalom za proširenje a u izradi vizije razvoja opštine obrađena je i tema proširenja naselja. . Širenje naselja je definisano na karti. U naseljima u kojima nije predviđeno širenje stambenog prostora u njihovom teritorijalnom obimu, predlaže se da se eventualni razvoj orijentiše na zgušnjavanje, zbijanje fizičke strukture. Širenje naselja pre svega treba da se zasniva na principima zgusnutosti, racionalnog korišćenja zemljišta i zaštite poljoprivrednog zemljišta. Opština Štrpce je za potrebe administracije podeljena na 15 katastarskih područja i 16 naselja sa površinom od 247,60 km2. Sa stanovišta demografskih kretanja, samo Sevca, Štrpca, Firaja i Brodi beleže pozitivne trendove poslednjih godina i gustina naseljenosti je takođe prosečna u ovim naseljima, a vredi istaći i neuravnotežen raspored stanovništva u opštini. Štrpca. MDP je prikazao raspodelu prema broju stanovništva za svako naselje, vodeći računa da se u budućnosti napravi „linija“ raspodele stanovništva u policentričnom konceptu. Uzimajući u obzir neke demografske i fizičke, ekonomske i ekološke parametre, predložene su nove granice izgradnje za sva naselja.

Opština Štrpce ima površinu od 24.770 ha. Broj stanovnika opštine Štrpce iznosi oko 6.949 stanovnika59 i spada u kategoriju veoma malog gradskog naselja60 (sekundarni centar).

Razvoj (rast) urbanog područja Štrpce

- 2000. godine ZU Štrpce je imalo površinu od 73 ha;
- 2012. godine ZJ Štrpce ima oko 78 ha ili približno 7% veće;
- U 2018. godini Štrpski okrug ima površinu od 79 ha, ili 1,2% veću od prethodnog merenja;
- Prema karti utvrđeno je da je pravac rasta veoma mali u odnosu na 2000. godinu, ZU Štrpce je spojeno sa Berevce;
- Povećanje ZU izvršeno je na nižim površinama poljoprivrednog zemljišta predmetnog područja;
- Uglavnom se gradi niska stambena zgrada.

DRAFT

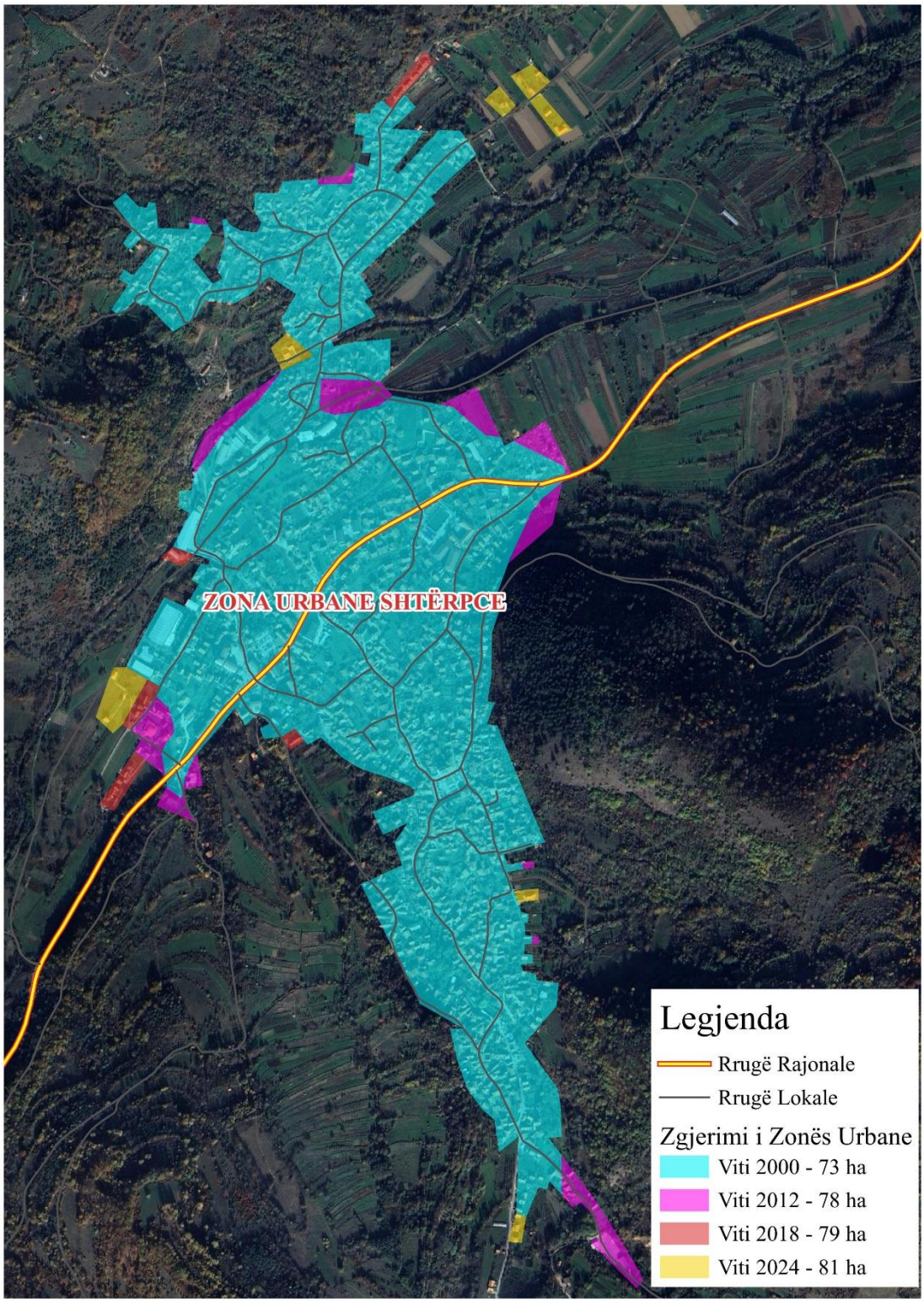

Ime naselja	Postojeće građevinske granice (Ha)	Planirane građevinske granice (Ha)
Brod	58.18	97.1
Viča	15.28	25.85
Drajkovce	63.11	121.11
Berefce	23.3	27.12
Gotovuša	29.03	28.79

Vrbeštica	89.41	108.97
Štrpca	93.94	101.88
Sevce	56.17	66.19
Kastanjeva	18.26	14.51
Ižanci	15.01	5.15
Sušici	6.15	10.34
Gornja Bitina	44.01	32.96
Donja Bitina	23.59	20.56
Jazinca	35.18	41.88
Ukupno	570.62	702.41

Tablica 147 Postojeće i planirane granice naselja

Iz gore napisanih napomena jasno se vidi da je u smislu proširenja građevinskog područja za 10+ godina predviđeno 702,41 ha, što znači, pokazatelj zauzetosti zemljišta od 131,79 ha i proširenja je planirano sa MDP-om za plodno zemljište slabije. U priloženoj tabeli date su napomene o tome koja naselja treba proširiti, a koje zbijanje. Napomene su sledeće:

Naselja gde je potrebno proširenje	Rezidencija gde je potrebno sabijanje
Brod	Gotovuša
Viča	Sevce
Drajkovce	Kaštanjevo
Vrbeštica	Sušica
ŠTRPCE	Gornja I Donja Bitina

Tablica 148 Naselja za koja se očekuje proširenje i ona za koja se očekuje zbijanje

Naselja predviđena za proširenje su naselja koja ovaj koncept predviđa kao naselja sa razvojnim potencijalom. Tu dolazi urbano područje, Grad, naselje koje ima najveći potencijal za rast. Takođe, sva ova naselja pokazuju porast trenda naseljenosti u demografskim projekcijama, što dovodi do potražnje za povećanjem granica izgradnje. Štaviše, ova naselja će prihvatiti stanovnike raseljene iz rudarskih područja, što će povećati potražnju za stanovanjem i njihov razvoj. Naselja predviđena za zbijanje su naselja koja ovaj koncept predviđa kao naselja koja moraju biti zgusnuta i završena čak iu granicama svoje izgradnje da bi se postigla njihova zbijenost. Oni se vide kao raštrkana naselja i sa prostorima koji se mogu popuniti.

Izazovi, ključni nalazi i prihvaćene pretpostavke, identifikacija problema i ključni nalazi

Izazovi, identifikacija problema i ključni nalazi naselja

Prilikom procene postojećeg stanja naselja identifikovani su sledeći izazovi:

- Nedostatak dobre veze između gradskog područja i seoskih planinskih naselja;
- Loš pristup iz prigradskih naselja u gradsko područje;
- Izumiranje planinskih naselja i njihov priliv u urbano područje;
- Nedostatak pristupa tehničkoj infrastrukturi-vodovod i kanalizacija za neka od naselja;
- Nedostatak relevantne infrastrukture, kao i neuravnotežena distribucija javne i društvene infrastrukture;
- Mobilnost u gradu je veoma otežana u odsustvu sistema gradskog prevoza;
- Veliki broj neovlašćenih objekata, koji moraju biti integrisani i urbanizovani; Neplanski razvoj sa posledičnim nedostatkom usluga i javnih zelenih površina;
- Nedosledna urbana morfologija i struktura u prigradskim delovima grada;
- Nedostatak infrastrukture i javnih usluga u prigradskim naseljima;
- Velike ekspanzije niske gustine koje troše i fragmentiraju kvalitet poljoprivrednog zemljišta više nego što je razumno sa istom populacijom;

Ključni nalazi i prihvaćene pretpostavke

- Grad Štrpce predstavlja administrativni, privredni i kulturni centar za celu teritoriju opštine.

- Grad Štrpce pripada koncentrisanom tipu naselja. Ako analiziramo veličinu parcela u urbanom području, onda se ispostavlja da je reč o prilično fragmentiranoj teritoriji.
- Većina naselja je raštrkanog tipa - planinskog karaktera, sa malom gustinom naseljenosti i nedostatkom infrastrukture, zatim naselja koncentrisanog tipa, što s pravom ukazuje na nedostatak realnog planiranja pre razvoja naselja, i konačno, u veoma malom broju, linearna naselja, koja su naselja koja se razvijaju oko magistralnih puteva opštine.
- Ovakva distribucija stanovanja unutar naselja je takođe rezultirala niskom ili srednjom gustinom u većini naselja, sa izuzetkom gradskog područja i naselja oko njega, što je rezultat brojnih zahteva za stanovanje zbog slobodnih mesta seoska/planinska naselja, prema urbanom području.
- Štrpce karakterišu tri tipa reljefa, njen centralni deo kao ravničarski deo, prsten oko njega koji ide na sever kao mešovita oblast i jugozapadni deo kao duboko planinsko područje.
- Čak i za privredni karakter opštine može se reći da je u izvesnoj meri vođen reljefnošću i blizinom centra. Centralno područje, koje obuhvata urbano područje sa naseljima za okrug, razvija različite privredne aktivnosti; jugoistočno područje relativno razvija poljoprivredu.
- Posmatrajući trendove stanovništva prema popisima ASK-a do 2011. godine, ali i projekcije stanovništva, čini se da se stanovništvo Štrpca uglavnom smanjuje sa izuzetkom nekih naselja gde postoji porast.

Prednosti	**Slabosti**
▪ Dobar pristup naselja, opštinskim službama; ▪ Površine za razvoj na atraktivnim turističkim lokacijama. ▪ Veoma atraktivna područja planinskog turizma, bogata ski stazama.	▪ Nedostatak informacija za dubinsku analizu razvoja planiranih sa OPR ▪ Neformalne gradnje čak iu vikend područjima; ▪ Visok procenat nezaposlenosti; ▪ Nizak nivo gustine, na jvećinom naselja. ▪ Duboka planinska naselja; ▪ Tokom zimske sezone, stara veza naselja sa centrom Štrpca ▪ Neformalna gradnja na poljoprivrednom zemljištu
Mogucnosti	**Rizici**
▪ Izrada Zakona o uređenju urbanog zemljišta (koji olakšava usvajanje i izradu urbanističkog planiranja u katastru). ▪ Plansko zgušnjavanje postojećih naselja na osnovu prostornih planova – posebno u selima i prigradskim naseljima; ▪ Prekid izgradnje u poljoprivrednim površinama ▪ Određivanje urbanih područja i za novogradnju na površinama pogodnim za urbanizaciju	▪ Migracije stanovništva iz sela u grad. ▪ Nedostatak katastarske dokumentacije. ▪ Nejasno vlasništvo, može sprečiti pravilan razvoj. ▪ Neovlašćena gradnja duž puta može blokirati budući razvoj ▪ Sukobi vezani za pitanja vlasništva;

Tablica 149 Snage, slabosti, mogućnosti, rizici – SWOT analiza

3.10 Neformalna naselja i nelegalne gradnje

To su naselja u kojima stanovnici ne uživaju svoja prava na adekvatan životni standard, stanovanje i nemaju zakonsko vlasništvo nad imovinom ili adekvatan pristup javnim službama i upravljanju, i žive u okruženju visokog rizika.

Veoma važno pitanje za Štrpce, kao i za svaki grad na Kosovu, su neformalna naselja (VJ) i njihov razvoj. U Štrpcu iz KK, prema Vodiču za prostorno planiranje neformalnih naselja Ministarstva za prostorno planiranje, identifikovana su 3 neformalna naselja.

Prema poslednjim podacima iz opštine Štrpce, u opštini Štrpce nema registrovanih neformalnih naselja. Međutim, prema izveštaju Ministarstva prostornog planiranja, u Štrpcu su identifikovana 3 neformalna naselja.

DRAFT

Neformalna naselja su pitanja koja utiču na sve zajednice na Kosovu. Na osnovu definicije date Zakonom br. 03/L-106 o izmenama i dopunama Zakona o prostornom planiranju, "neformalna naselja" su naselja koja ne dozvoljavaju stanovnicima da uživaju svoja prava na adekvatan životni standard, a posebno pogodan stanovanje.

To su naselja u kojima stanovnici ne uživaju svoja prava na adekvatan životni standard, stanovanje i nemaju zakonsko vlasništvo nad imovinom ili adekvatan pristup javnim službama i upravljanju, i žive u okruženju visokog rizika.

Iako većinu neformalnih naselja na Kosovu ne karakteriše nesigurnost imovine, u istraživanim naseljima u Štrpcu postoje slučajevi nedefinisanog vlasništva, gde korisnici nisu u posedu imovine, kao i mali broj uzurpacija koje su u procesu rešavanja. Ono što karakteriše neformalna naselja u Štrpcu su:

- Neformalno ili nesigurno vlasništvo nad imovinom
- Neadekvatan pristup ili uskraćivanje osnovnih usluga
- Neadekvatno učešće ili neučestvovanje u upravljanju
- Ranjivost na diskriminaciju

Pokazalo se da je nedostatak osnovnih tehničkih i društvenih infrastrukturnih usluga glavni razlog neadekvatnog učešća. Iako fizička infrastruktura u ova tri naselja postoji (voda, struja, kanalizacija i sakupljanje otpada), ona je neadekvatna.

Broj NFN	Ukupna površina u ha	Broj kuća	Broj stanovnika	Gustina (s/ha)
3	6.10	89	400	65,5

Tablica 150 Opšte karakteristike Neformalnih Naselja

Karakteristike i broj stanovnika

Opština Štrpce je identifikovala 3 neformalna naselja, sa sledećim karakteristikama:

Ukupno broji oko 89 objekata sa oko 400 stanovnika[27].

Broj neformalnih naselja	Ukupna površina zone u Ha	Broj kuća	Broj stanovnika	Gustina (s/ha)
Štrpce	1,80	35	157	87,2
Berevce	1,60	22	99	61,8
Gotovusa	2,70	32	144	53,3

Tablica 151 Karakteristike svakog Neformalnog Naselja

[27] Broj kuca je identifikovan prema aerosnimcima Drzavnog Geoportala. Broj stanovnika je postignut množenjem identifikovanih kuća, sa prosečnim brojem stanovnika po porodičnoj jedinici (4,5st)

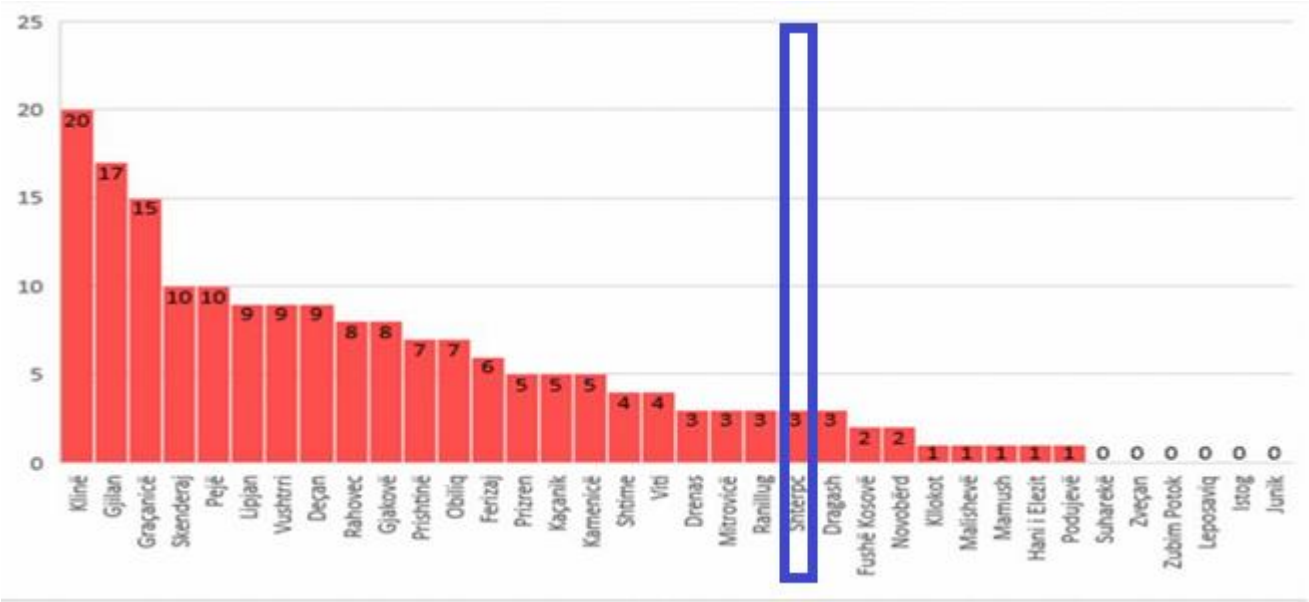

Grafikon 16 Neformalna naselja po opštinama na Kosovu (2010)

3.10.1 Ekonomsko i socijalno stanje identifikovanih neformalnih naselja

Prema dokumentu koji je izradilo Ministarstvo Životne Sredine i Prostornog Planiranja „Strategija i akcioni plan za sprečavanje i regulisanje neformalnih naselja na Kosovu 2011-2015“, kategorizacija Neformalnih Naselja je definisana na sledeći način:

1. Neformalno naselje u urbanom ili ruralnom području;
2. Neformalno naselje u blizini opasnih prostorija za stanovnike;
3. Neformalno naselje na zemljištu sa neuređenim vlasništvom;
4. Neformalno naselje u blizini zaštićenih područja od državnog značaja;
5. Neformalno naselje sa nedostatkom fizičke i socijalne infrastrukture, negativan uticaj na životnu sredinu.

Prema gore navedenoj kategorizaciji, neformalno naselje spada u prvu kategoriju, u neformalnom posedu ili nebezbednom vlasništvu, sve dok svi stanovnici ovog naselja uživaju adekvatan pristup elementarnim uslugama, adekvatno učešće u upravljanju i nisu izloženi riziku od diskriminacije. . Što se tiče ekonomske situacije, ovo naselje se smatra nezadovoljavajućom ekonomskom situacijom, s obzirom da većina domaćinstava pripada spisku porodica sa socijalnom pomoći.

Za regulisanje imovinskog pitanja ovih neformalnih naselja potrebna je koordinacija između stanovnika Vneformalnih Naselja (NFN), vlasti i predstavnika imovine, na osnovu zakona koji su na snazi do konačnog tretmana i priznavanja vlasništva za stanovnike Neformalnih Naselja (NFN).

Izazovi, ključni nalazi i prihvaćene pretpostavke, identifikacija problema i ključni nalazi.

Izazovi, identifikacija problema i glavni nalazi za Naselja

- Troškovi i trajanje formalizacije i regulisanja neformalnih naselja, koji bi trebalo da budu obavezne komponente srednjoročne i dugoročne strategije regulisanja neformalnih naselja.
- Nedostatak zakonskih obaveza za odgovorne institucije na različitim nivoima
- Nedostatak zakonske regulative koja bi obavezivala stanovnike neformalnih naselja da iniciraju regulisanje svog imovinskog statusa.
- Nedostatak zakonske regulative, deo koji bi obavezao stanovnike neformalnih naselja da pokrenu i nastave do završetka usklađivanja svog imovinskog statusa.

Ključni nalazi i prihvaćene pretpostavke

- Odeljenje za urbanizam u Štrpcu, potvrđuje da u Opstini Štrpce nema Neformalnih Naselja, dok Izveštaj Ministarstva Prostornog Planiranja, identifikuje 3 neformalna naselja, i to, u Strpcu, Berevce i u Gotovusi.
- Neformalna Naselja, obuhvataju površinu od 6,10 ha, broji oko 89 kuca, sa oko 400 stanovnika;
- Stanje stambenih zgrada nije najbolje, i to pokazuje postojeće stanje zgrada koje su primljene po ovom pitanju;
- Odredište površina u ovom naselju je uglavnom jednostambeno stanovanje, korišćenje prostora za poslovanje i prostora i površina namenjenih putevima.
- Nedostaju prostori za rekreaciju.
- Neformalna naselja su bez regulacionih planova, i biće tretirana odgovarajućim regulacionim planovima.

Vlasništvo nad zemljištem - Katastarska dokumentacija postoji u Direkciji za Katastar u Štrpcu, i neki od vlasnika imaju vlasničke listove, što rezultira kombinovanim vlasništvom.

Procena prednosti, slabosti, mogucnosti i rizici – SWOT analiza

Prednosti	**Slabosti**
▪ Identifikacija NFN ▪ Postoji katastarska dokumentacija za NFN; ▪ Površina utvrđene teritorije 6,10 ha, oko 89 kuća i 400 stanovnika; ▪ Zemljište pogodno za gradnju; ▪ Relativno dobra osnovna tehnička infrastruktura naselja uopšte; ▪ Dobar pristup rezidencije opštinskim službama;	▪ Neriješeno imovinsko pitanje, za sve identifikovane slučajeve; ▪ Svi stanovnici nemaju registrovane svojine; ▪ Nedostatak efikasnog upravljanja prostornim planiranjem, i kontrole urbanog razvoja; ▪ Neusaglašenost sa postojećim urbanističkim planovima, kao i nepostojanje regulacionog plana, uslovili su da osnovne usluge nisu na zadovoljavajućem nivou;
Mogućnosti	**Rizici**
▪ Komunalna svojina, mogućnost povratka na formalno stanovanje; ▪ Obezbeđivanje i unapređenje putne infrastrukture; ▪ Rešenje javnog prevoza; ▪ Formiranje saveta od strane članova zajednice u okviru NFN; ▪ Jačanje uloge predstavnika zajednice u donošenju odluka, uključujući i ulogu žena; ▪ Podsticanje zajednica NFN, u izvođenju radova na poboljšanju uslova u NFN; ▪ Unapređenje inspekcijske kontrole NFN; ▪ Mogućnost eventualnog preseljenja NFN, na adekvatniju i pogodniju lokaciju;	▪ Vlasničke implikacije ▪ Budžetske implikacije ▪ Dalje produženje zakonskih procedura u vezi sa građevinama bez dozvole ▪ Nedostatak adekvatnog konkretnog rešenja; ▪ Jasan nedostatak definicije institucionalnih nadležnosti;

3.10.2 Izgradnje bez dozvole

U Registru neovlašćene gradnje Opštine Štrpce, upisano je preko 530 slučajeva[28], kao objekti I i II kategorije, prema Zakonu o Tretiranju Neovlašćene Gradnje br. 04/L-188 iz 2014. godine. o nedozvoljenoj gradnji očekuje se da će se pozabaviti novim Zakonom na snazi, Zakonom br. 06/L-024.

Sobzirom da za građevine bez dozvole imamo nerešena vlasnička pitanja, odnosno vlasništvo sa različitim nosiocima, zatim za građevine bez dozvole, identifikovane u imovini u opštinskom vlasništvu, opština Štrpce, tokom tretiranjamana VBJ, mora da sarađuje sa Skupštinom opštine Štrpce (ako eventualno postoje), u odnosu na imanja koja se eventualno nalaze u opštinskom vlasništvu, kao i koordiniraju aktivnosti u slučaju regulacije VBJ.Za

[28] Broj neovlašćene gradnje u Opštini Štrpce, iz Državnog registra neovlašćene gradnje Ministarstva unutrašnjih poslova i veza, za Štrpce

građevine bez dozvole identifikovane u društvenoj imovini (ako eventualno postoje), opština Štrpce, tokom tretmana VBJ, mora da sarađuje sa KAP (na regionalnom i centralnom nivou), u vezi sa imovinom koja se eventualno koji se nalaze u imanjima u društvenoj svojini, kao i koordiniraju aktivnosti u slučaju regulacije VBJ. Neovlašćena gradnja identifikovana u društvenoj imovini, u skladu sa važećim zakonima, Zakonom br. 04/L-034 za Kosovsku agenciju za privatizaciju, upravljaju i rukovode pod mandatom KAP-a.

3.11 STANOVANJE

Rešavajući pitanje stanovanja, opština Štrpce mora da obezbedi odgovarajuća stambena rešenja koja će se prilagoditi potrebama svojih sadašnjih i budućih stanovnika. Pristup adekvatnom i pristupačnom stanovanju je osnovna komponenta kvaliteta života u opštini. Faktori koji utiču na pristup stanovanju uglavnom uključuju cenu, odnosno ponudu i potražnju za različitim tipovima stanovanja (kuće ili stambene jedinice u kolektivnim zgradama). Slobodno stambeno tržište i lokalna uprava igraju važnu ulogu u obezbeđivanju adekvatnog stambenog izbora za različite kategorije domaćinstava sa različitim nivoima prihoda.

Urbano područje Štrpca karakteriše veća gustina od ruralnih područja i ta gustina je oko 56,13 b / km². Ova gustina je veća nego u ruralnim područjima, ali niska za urbane oblasti.

3.11.1 Stanovni trendovi i projekcije

Prema projekciji broj stanovnika do 2032 se predvidja da se poveca oko 32%. Po ovim kalkulacijama projekcije za stanovanje do 2032 izgledaju kao sledece:

NASELJA	KUĆA/ STAN Situacija objekata 2023	KUĆA/ STAN Projekcija objekata 2032
BEREVC/BEREVCE	261	345
BROD	401	529
DONJA BITINJA	161	213
DRAJKOVCE	375	495
GORNJA BITINJA	120	158
GOTOVUŠA	312	412
IŽANCE	17	22
JAŽINCE	205	271
KAŠTANJEVO	70	92
SEVCE	206	272
ŠTRPCE	978	1,291
SUŠIĆE	43	57
VIČA	70	92
VRBEŠTICE	832	1,098
FIRAJA	261	345
BREZOVICA	445	587
Ukupno:	4,757	6,279

Tablica 152 Broj stambenih objekata

NASELJA	KUĆA/ STAN Situacija povrsina (m²) 2023	KUĆA/ STAN Projekcija povrsina (m²) 2023
BEREVCE	28,747	37,946
BROD	50,992	67,309
DONJA BITINJA	19,718	26,028
DRAJKOVCE	50,600	66,792
GORNJA BITINJA	12,257	16,179
GOTOVUŠA	35,616	47,013
IŽANCE	1,462	1,930

JAŽINCE	20,518	27,084
KAŠTANJEVO	4,600	6,072
SEVCE	17,857	23,571
ŠTRPCE	122,370	161,528
SUŠIĆE	3,437	4,537
VIČA	7,749	10,229
VRBEŠTICE	114,696	151,399
FIRAJA	29,300	38,676
BREZOVICA	51,200	67,584
Ukupno	**571,119**	**753,877**

Tablica 153 Povrsina stambenih objekata

3.11.2 Prosečne cene zgrada

U poslednjih nekoliko godina svedoci smo povećanja cena nekretnina u celom svetu. Na to su uglavno uticali Pandemija Kovid-19 kao i rat u Ukrajini koji počinje početkom 2022. godine zbog cega su povećane cene goriva, koje je potom lančano povećalo ukupne cene. Čak ni građevinsko tržište ne može ostati imuno na ovakva kretanja, uglavnom zbog povećanja cena građevinskog materijala. Na primer, tokom 2019-22. cena gvozdja je udvostručena.

Zbog ovih dešavanja i cene nekretnina širom Kosova su porasle. Cene stambenog prostora po kvadratnom metru u Štrpce variraju uglavnom u zavisnosti od lokacije, ali se u proseku kreću od 600 do 900 evra/m2.

Prosečne cene zakupa objekata variraju i zavise od površine, lokacije i kvaliteta gradnje. Dok u proseku, za iznajmljivanje 2-sobne stambene jedinice cena je od 150-300 evra.

Cene građevinarstva su takođe značajno porasle. Prema nekim kontaktiranim kompanijama, cena izgradnje u celoj Kosovu je porasla za oko 20-30% i u prvoj polovini 2023. izgradnja jednog kvadratnog metra građevinskog objekta (kuće ili stambene jedinice) košta od 400- 450 evra.

3.11.3 Stambene potrebe za budućnost

Stambena politika u opštini Štrpce treba da bude u skladu sa potrbe stanovnistava ali i po tehnickim normama da bi omogucili stanovnicima Štrpca lak i kvalitetan zivot.

I planiranju stanovanja treba uzeti u obzir i cinjenicu da je ova Opština turisticki centar i da ima veliku mogucnosti za poboljsanje turizma.

Stanovnici Štrpca treba pružiti izbor smeštaja širom grada kroz mešavinu tipova stanovanja kako bi se zadovoljio čitav niz stambenih potreba za sve zajednice;

U nastavku je opisano kako treba da se razvija stanovanje u opštini Štrpce:

Kriterijumi za izgradnju novih kolektivnih zgrada

Štrpce će ohrabriti dugoročnu ekspanziju stanovanja da se odvija na logičan i održiv način koji maksimizira efikasno korišćenje raspoloživog zemljišta i infrastrukture.

Sastav stanovanja:

Štrpce će podsticati raznovrsnost tipova, oblika, pristupačnosti i gustine kolektivnog stanovanja u stambenim područjima uz podršku kvalitetnog dizajna, pristupa lokalnim pogodnostima i uslugama i infrastrukturnim kapacitetima. Očuvanje zelenih površina pažljivo će se razmatrati u skladu sa opštinskim planovima zaštite životne sredine.

Integracija tipa stanovanja:

Štrpce će podržati dizajn stanovanja koji pažljivo obuhvata i integriše različite gustine stanovanja unutar naselja ili u jednom bloku ili ulici kako bi se stvorile glatke vizuelne tranzicije između različitih tipova stanovanja.

Parkirališta:

Štrpce će obezbediti da stambeni projekti sa više jedinica obezbede podzemni parking, kao i u blizini naselja ili poslovnih objekata kako bi se omogućila najlakša cirkulacija pešaka i vozila.

Bezbednost ulice/susedstva:

Bezbednost naselja, bilo od kriminalaca ili prekršilaca saobraćajnih pravila u komšiluku, veoma je važna za opštinu Štrpce. U tu svrhu, u budućim projektima, sigurnosni deo mora biti ugrađen i dozvola za njegovo korišćenje se ne može dobiti bez razmatranja teme bezbednosti u susedstvu. Takođe, trebalo bi da se uradi studija izvodljivosti za uzbudljiva naselja, gde bi trebalo da se ugradi bezbednost za stanovnike Štrpca.

Energetske performanse

Uštedi energije u stambenim zgradama, posebno u kolektivnim zgradama, mora se postupati sa velikom ozbiljnošću iu skladu sa važećim zakonima. U tom pravcu treba uraditi studiju izvodljivosti i primeniti vladina i međunarodna sredstva za smanjenje potreba za električnom energijom bilo kroz toplotnu izolaciju, postavljanje panela ili druge savremene forme.

Inovativno stanovanje

Štrpce treba da podrži inovativna partnerstva i istražuje kreativne modele finansiranja, propise, standarde i procese odobravanja, kao i podsticaje za privatni sektor da isporuči stambene projekte gde se može pokazati da će proizvod biti dovoljno atraktivan i funkcionalan u dizajnu i izgledu da opravdava izmene postojećih Standarda razvoja grada. Štrpce će podsticati građevinske kompanije da koriste efikasne i jeftinije metode gradnje u odnosu na montažne elemente, građevinske materijale i izgrađene oblike koji rezultiraju estetski privlačnim i pristupačnim stanovanjem.

Kao zaključak, Opština Štrpce će pažljivo razmotriti kriterijume za izgradnju i boravak porodica u kolektivnim zgradama u skladu sa važećim zakonima koji se bave ovim pitanjem. Neki od osnovnih kriterijuma su sledeći:

1. Da imaju različite tipove stanovanja kako bi zadovoljili stambene potrebe i socijalne potrebe;

2. Imati adekvatan urbanistički dizajn (npr. parkovi, igrališta, fokalne tačke i upotrebljivi otvoreni prostori) koji omogućavaju adekvatno funkcionisanje svih okolnih naselja;

3. Obezbeđivanje priključaka za pešake, bicikliste kao i cirkulaciju vozila u celom naselju;

4. Kad god je to moguće, pozabavite se bezbednošću i prevencijom kriminala kroz postavljanje kamera ili policijskih službenika u okruženju;

5. Pažljivo razmotriti zaštitu životne sredine;

Kriterijumi za izgradnju individualnih kuća i kuća u nizu

Neki od osnovnih kriterijuma za izgradnju individualnih kuća i kuća u nizu u naselju Štrpce su:

1. Izgradnja gradskih kuća treba da naglasi povezanost sa okolnim područjima/naseljima s obzirom na adekvatno ozelenjavanje;

2. Treba podsticati izgradnju kuća u praznim/praznim prostorima kako bi se popunile praznine;

3. Treba obešrabriti grupisanje gradskih kuća/kuća u nizu na velikim površinama, kao i izgradnju istih u centru grada;

4. Izgradnja kuća treba da deluje kao tampon između kolektivnih zgrada i postojećih kuća, obezbeđujući postepeni prelaz visine zgrada;

Važan izazov za realno planiranje u oblasti stanovanja je nedostatak statistike i podataka u oblasti stambenog stanovanja. Ovaj problem ne postoji samo za opštinu Štrpce, već generalno za celo Kosovo i predstavlja prepreku za pravilno planiranje. Opština Štrpce mora da ažurira podatke koji se odnose na stanovanje u trogodišnjim periodima kako bi odgovarali trogodišnjim programima stanovanja. Osnovne potrebne informacije su:

- Broj i vrste kolektivnog stanovanja;
- Broj i tipovi kuća;
- Broj nelegalnih objekata;
- Broj objekata za druge potrebe, van stambenih (škole, administrativni objekti, ambulante i dr.);
- Broj zgrada za socijalno stanovanje;

Prostori za rekreaciju:

Izgradnja i održavanje parkova, igrališta, otvorenih prostora i šetališta unutar stambenih naselja trebalo bi da bude sastavni deo uređenja naselja. Kriterijumi lokacije i standardi za uređenje ovakvih prostora treba da budu uključeni u Zonske karte opštine Štrpce ili u detaljne urbanističke planove. Planiranje zemljišta za ove prostore bi takođe trebalo da bude adresirano u ovim planovima.

3.11.4 Glavni identifikovani problemi

Neki od vecih problema sto se tice stanovanja u opstini Strpve su:

1. Nedostatak opstinsik resursa za implementaciju zakona i propisa u stambenom sektoru
2. Nedostatak stambenih politika i strategija na nivou države
3. Poteskoce u harmonizaciju stambenih potreba u odnosu na potražnju stanovnika
4. Nedovoljan broj socialih objekata i loše upravljanje i održavanje postojecih socialnih zgrada
5. Nedostatak opštinskog sektora za stanovanje
6. male mogucnosti za obezbeđivanje pogodnog stanovanja (socijalnog i pristupačnog) za porodice sa malim primanjima i druge porodice
7. Nedostatak fonda za stanovanje na lokalnom i na centralnom nivou
8. Problemi sa tretiranjem neformalnih naselja, unutar i izvan urbanih područja
9. Povećano stanovanje uz puteve; neracionalna upotreba prostora; veza između individualnog i kolektivnog stanovanja u urbanim sredinama.

Potencijal:

1. Izrada novog nacrta zakona o stanovanju
2. Poboljsanje stambene i urbanističke politike
3. Povećajte stambeni prostor da bi se zadovoljila potražnja za stanovanje
4. Interes za privatni sektor za ulaganja u sektor stanovanja

PREDNOSTI	SLABOSTI
▪ Izgradnja novih stambenih objekata ▪ Relativno dobar kvalitet stanovanja ▪ Na osnovu tradicionalnih struktura porodica za samopomoć i uzajamnu pomoć, izgrađen je značajan broj naselja kako bi se ublažio manjak naselja odmah nakon rata, prouzrokovan razaranjem i uništenjem, kao i izbeglice koje traže utočište. ▪ Osnivanje stambenog tima na opštinskom nivou ▪ Snažna posvećenost administracije za rešavanje stambenih pitanja ▪ Zakon o programima socijalnog stanovanja	▪ Nedostatak statistika za stanovanje ▪ Jedan broj stambenih jedinica je upražnjen veći deo godine ▪ Nedostatak stambenih opstinskih jedinica ▪ Nedovoljan budjet za stanovanje ▪ Administracija i odrzavanje zgrada nije u najboljem redu ▪ Nedostatak stambenih politika i strategija ▪ Ne postoje direktne inicijative za razvoj smeštaja za porodice sa malim prihodima (pristupačno stanovanje) ▪ Nedostatak zemljišta za izgradnju sa odgovarajućom socijalnom stambenom infrastrukturom

DRAFT

▪ Inicijative za stambeno ulaganje putem JPP-a, značajnog fonda za stambenu jedinicu, koji omogućava / obezbeđuje privatni sektor ▪ Relativno nov i izgrađen stambeni fond koristeći kvalitetne materijale.	▪ Loša koordinacija između institucija ▪ Veliki obim nelegalnih građevina ▪ Značajna neusklađenost vrsta vlasništva ▪ Nizak nivo registracije imovine ▪ Nedostatak dobre izolacije i nizak nivo energetske efikasnosti ▪ Visok nivo nezaposlenosti ▪ Domaćinstva su opterećena troškovima života, visokim stopama hipoteke koja su finansijski nepristupačna za većinu stanovništva ▪ Nerazvijeni sektor zakupa stanova ▪ Mali broj stambenih jedinica za socijalno stanovanje.
MOGUĆNOSTI	**OPASNOSTI**
▪ Formiranje opstinskog sektora za stanovanje ▪ Kompaktno planiranje stambenih područja ▪ Prilika za povećanje gustine stanovanja ▪ Kampanja opštinske građevinske dozvole ▪ Opštinske kampanje i upravljanje procesom legalizacije ▪ Neka područja iskopa su od nacionalnog interesa i mogu čak privući posetioce iz inostranstva ako se pruži stručna izložba objekata i ako postoje smernice. ▪ Mogucnost investicija od stranih investitora	▪ Visoke cene stambenih objekata ▪ Nedovoljan budjet za stanovanje ▪ Pretpostavlja se da će tradicionalni obrasci stanovanja, sa mnogo generacija mnogobrojnih porodica, biti smanjeni, povećavajući tako dodatnu potražnju za individualnim stanovanjem. ▪ Tendencija izgradnje stambenih objekata bez odgovarajućeg planiranja i bez građevinske dozvole ▪ Povećana potražnja za stanovanjem, uključujući sve veći broj repatriranih i višečlanih domaćinstava ▪ Velika potražnja za depozitima i visoke kamatne stope od banaka za stambene kredite ▪ Politicka nestabilnost

Tablica 154 SWOT Analiza za Stanovanje

3.11.5 Socialno stanovanje

Opština Štrpce će se uključiti u obezbeđivanje privremenih rešenja za svoje građane koji ne mogu sami da reše stambeno pitanje. Ovo će biti urađeno za porodice koje se prijave za pomoć i koje ispunjavaju kriterijume u skladu sa Zakonom 03/L-164 „Zakon o finansiranju posebnih programa za stanovanje“ ili bilo kojim drugim zakonom koji u međuvremenu može zameniti ovaj zakon. pomoći, a koji sami ne mogu da obezbede adekvatan smeštaj, pomoći će se uglavnom kroz Zgrade socijalnog stanovanja kao i kroz plaćanje dela zakupnine (Stambeni bonus) opisanog u zakonu. Detaljno planiranje za ove kategorije ljudi kojima je potreban stambeni prostor mora se izvršiti kroz trogodišnje stambene programe, što je takođe zakonska obaveza.

Prepreka za stambeno zbrinjavanje u opštini Štrpce je nedostatak adekvatnih jedinica u okviru opštinske institucije. Opština Štrpce treba da stvori jedinicu nadležnu za stambena pitanja, koja se može organizovati u okviru direkcije za urbanizam ili bilo koje druge odgovarajuće direkcije.

Štrpce će obezbediti da okvir za planiranje stanovanja podržava pružanje stambenih objekata u nizu vrsta i zakupa kako bi se zadovoljile trenutne i buduće potrebe, preferencije i finansijske mogućnosti zajednice. Određivanjem javne politike korišćenja zemljišta i saobraćaja, Grad utiče na to kako i gde će se stambeno zbrinuti u budućnosti.

Socijalno stanovanje se na Kosovu tretira se prema prema Zakonu o finansiranju posebnih programa za stanovanje (Zakon br. 03L-164). Po ovom zakonu kosovske opštine imaju obavezu da pruzaju privremen smeštaj za različite kategorije porodica koje ne mogu same da osiguraju smestaj.

DRAFT

Po ovom zakonu postoje tri oblika pomoći: kroz socijalno stanovanje, kroz plaćanje dela zakupnine i kroz adaptaciju opštinskog stanovanja pretvaranjem u zgrade za socijalno stanovanje.

Opština Štrpce je odobrila Trogodišnji program stanovanja. Ovim programom stambenog zbrinjavanja, opština Štrpce se zalaže za stambeno zbrinjavanje onih građana koji nemaju mogućnost da sebi i svojim porodicama obezbede krov nad glavom.

Postojeće stanje

U Štrpce su sagrađena 4 kolektivna stambena objekta koja su namenjena za socijalno stanovanje. Ovi objekti su sagradjeni 2012 godine i nalaze se u selu Donja Bitinja blizu Štrpca. Stambeni objekti su izgrađeni na površini od 31,7 ari. U svakom od ova 4 kolektivna stambena objekta nalazi se 20 stambenih jedinica, što na 4 stambena objekta predstavlja ukupan broj od 80 stambenih jedinica. Površina svake stambene jedinice iznosi 75.00m^2. U okviru svake stambene jedinice nalazi predsoblje, kuhinja sa trpezarijom i dnevnim boravkom, dve spavaće sobe i kupatilo. Takodje, svakoj stambenoj jedinici pripada i podrumski prostor, kao i jedno parking mesto.

3.12 TRENUTNA UPOTREBA ZEMLJIŠTA

Na teritoriji opštine Štrpce dominiraju brdsko-planinski delovi koji omogućavaju razvoj zimskog i letnjeg turizma, šumske privrede i stočarstva, dok se ravne površine koriste za druge poljoprivredne delatnosti i za izgradnju naselja. U nastavku je prikazana tabela u kojoj su namjene i njihove površine usklađene prema trenutnoj namjeni zemljišta 2020. godine, a prema namjeni zemljišta OPR-2012. (tekuće MDP) u tabeli su prikazane i razlike u hektara i u procentima.

Na osnovu Administrativnog uputstva 11/2015 O OSNOVNIM ELEMENTIMA I ZAHTEVIMA ZA IZRADU, SPROVOĐENJE I MONITORING RAZVOJNOG PLANA OPŠTINE, izvršena su poređenja između ovih namena zemljišta kako bi se olakšalo upoređivanje projekcija ORP-a 2012 do aktualnog stanja

Kategorija upotrebe	Korišćenje zemljišta na osnovu podataka iz Plana Razvoja Opštine za 2012. godinu	Aktualna koriscenja 2021 Površina/ha	Razlika u ha	Razlika u u %
Primarna proizvodnja/Poloprivreda	8084	7452.43	-631.57	-7.81%
Primarna proizvodnja/ Sumarstvo / Šumarstvo zasnovano na srednjoj ili dugoj rotaciji	15900	16713.77	813.77	5.12%
Stanovannje/ Stalni smestaj	570.43	576.48	6.05	1.06%
Tercijarna proizvodnja / Kulturne, zabavne i rekreativne usluge / Otvoreni rekreativni prostor	1.10	1.10	0	0.00%
Tercijarna proizvodnja / Usluge zajednica	17.91	17.91	0	0.00%

Tablica 155 Poređenja između projekcija planiranog korišćenja zemljišta MDP 2012. i stvarne upotrebe zemljišta 2021. godine.

Ključni nalazi

Tokom analize profila za opštinu Štrpce, imamo neke ključne nalaze u nekim oblastima korišćenja zemljišta. U tabeli ispod smo opisali ključne nalaze korišćenja zemljišta.

Nr	Opis
1	Korišćenje zemljišta za boravak/stalni boravak: Analizirajući trend rasta stambenih područja od 2012. do 2020. godine, za osam godina imamo 6,05 ha rasta.
2	Korišćenje zemljišta kao primarna proizvodnja / poljoprivreda: U opštini Štrpce imamo značajan gubitak poljoprivrednog zemljišta, gde smo od 2012. do 2020. godine izgubili -631,57 ha.
3	Korišćenje zemljišta kao primarna proizvodnja / šumarstvo / šumarstvo zasnovano na srednjoj ili dugoj rotaciji: U opštini Štrpce imamo povećanje šumskog zemljišta gde od 2012. do 2020. godine imamo 813,77 ha.

4	Terciarna proizvodnja / Kulturne, zabavne i rekreativne usluge / Otvoreni rekreativni prostor: U opštini Štrpce imamo isto stanje razvoja turističkih područja od 2012. do 2020. godine sa površinom od 1,10 ha.
5	Tercijarna proizvodnja / Usluge zajednica: U opštini Štrpce imamo isto stanje razvoja uslužnih površina od 2012. do 2020. godine sa površinom od 17,91 ha.

Tablica 156 Ključni nalazi tokom procene profila korišćenja zemljišta

Veći deo teritorije Štrpca zauzima šumsko zemljište, uključujući pašnjake i alpske livade, zatim šume, naselja i druge namene. Što se tiče korišćenja zemljišta u nekim naseljima, imamo neracionalno i nejasno podeljeno korišćenje.

Kategorija Upotrebe	Pov. *ha*
Naselja	456.48
Kultura	0.42
Obrazovanje	3.09
Usluge	0.96
Sportski objekti	1.85
Zdravlje	0.71
Administracija	0.24
Ekonomske zone	14.27
Groblje	10.71
Kulturno nasleđe	3.61
Turistička područja	272
Šume	10057.64
Poljoprivreda	10178.82
Putanja	3759.51

Tablica 157 Kategorija upotrebe

SWOT trenutna analiza korišćenja zemljišta

PREDNOSTI	**SLABOSTI**
▪ Područja za razvoj na atraktivnim lokacijama ▪ Granice građenja definirane prošlim MDP-om ▪ Nacionalni park Planina Šar ▪ Označavanje novih urbanih područja ▪ Zgušnjavanje građevinskog fonda u urbanim sredinama kao mera za očuvanje poljoprivrednog zemljišta ▪ Označavanje područja za izgradnju brane i akumulacije vode ▪ Definisanje i zaštita poljoprivrednih površina ▪ Određivanje površina za konsolidaciju poljoprivrednog zemljišta ▪ Određivanje gradilišta ▪ Definisanje letnjih i zimskih turističkih područja	▪ Industrijske zgrade u blizini stambenih područja - sukob oko korišćenja zemljišta, ▪ Urbana distribucija i neefikasna upotreba u predgrađima ▪ Nizak budžet za eksproprijacije, s obzirom na povećanje vrednosti zemljišta. ▪ Popis useva i kopna kvaliteta zemljišta - ne podudara se sa činjeničnom situacijom sa katastarskim podacima. ▪ Parcela bez regulacionih planova, gde se posle kratkog vremena promene i stranka suočava sa katastarskim promenama, gde je finansijski oštećena. ▪ Nelegalna gradnja na poljoprivrednom i šumskom zemljištu ▪ Fragmentacija poljoprivrednog zemljišta na male parcele ▪ Nedostatak konsolidacije zemljišta. ▪ Razbacana naselja ▪ Nekontrolisano kreiranje koridora ekonomskih zona ▪ Nedostatak sistema za navodnjavanje i putne infrastrukture za poljoprivredno zemljište ▪ Fizičko odvajanje poljoprivrednog zemljišta određeno je izgradnjom autoputa ▪ Nedostatak vodenih površina (rezervoara) ▪ Oštećenja šumskih područja
MOGUĆNOSTI	**OPASNOSTI**

DRAFT

▪ Podrežja na atraktivnim lokacijama mogu se preurediti u nove stambene prostore i tako ublažiti uticaj razvoja na poljoprivredno zemljište. ▪ Izrada zakona o uređenju gradskog zemljišta (gde omogućava odobrenje i razvoj urbanističkog planiranja u katastru). ▪ Usvajanje zakona o javnoj svojini. ▪ Brzi povratak katastarske dokumentacije iz Srbije. ▪ Obustava gradnje u poljoprivrednim površinama ▪ Označavanje urbanih područja i nove gradnje na prostorima pogodnim za urbanizaciju ▪ Denzifikacija građevinskog fonda u urbanim sredinama kao mera očuvanja poljoprivrednog zemljišta Oznaka područja za izgradnju brane i akumulacije vode ▪ Definisanje i zaštita poljoprivrednih površina ▪ Određivanje površina za konsolidaciju poljoprivrednog zemljišta ▪ Imenovanje ekonomske zone preko nacionalne sa obe strane nacionalnog ograničavanja „daljeg razvoja“ u korist poljoprivrednog zemljišta.	▪ Nejasno vlasništvo može ometati pravilan razvoj. ▪ Nelegalna gradnja duž puta i rudnika na severu grada mogla bi blokirati budući razvoj ▪ Finansijska ograničenja za povezivanje puteva. ▪ Nedostatak katastarske dokumentacije. ▪ Gubitak poljoprivrednog zemljišta ▪ Stvaranje rasutih naselja ▪ Izgradnja na arheološkim nalazištima i oštećenje arheoloških nalazišta ▪ Poteškoće do nemogućnosti primene uporednih mera na poljoprivrednom zemljištu ▪ Pojačano građansko nezadovoljstvo

Tablica 158 SWOT trenutna analiza korišćenja zemljišta

3.13 LJUDSKI I FINANSIJSKI KAPACITETI OPŠTINE

Proces ocenjivanja ljudskih i finansijskih kapaciteta opštine u investicionim projektima zahteva analizu kapitalnog budžeta i procenu svakog investicionog projekta, kao i identifikaciju potencijalnih izvora finansiranja projekata. Stoga je procena nivoa raspoloživih sredstava kritični faktor u određivanju prioriteta tih investicionih projekata i pokretanju novih projekata. Dakle, raspoloživa sredstva za kapitalna ulaganja tokom godina iz svih identifikovanih izvora finansiranja su direktni pokazatelji opštinske investicione sposobnosti. Dakle, ostatak izveštavanja je namenjen proceni vrednosti raspoloživih fondova za kapitalna ulaganja za naredni period od 8 godina identifikovanjem svih mogućih izvora finansiranja za aktivnosti planirane u ovom dokumentu.

Ovaj odeljak identifikuje potencijalne opcije za opštinu da poveća finansiranje kapitalnih investicija i da predstavi svoje projekcije prihoda za kapitalne investicije koje procenjuju raspoloživa sredstva za kapitalna ulaganja u narednih deset godina.

Identifikacija potencijalnih izvora finansiranja opštine zasniva se prvo na važećem zakonodavstvu o izvorima finansiranja opštine i na drugim potencijalnim izvorima koji su identifikovani kao dostupni izvori finansiranja za kapitalne investicione projekte. Glavni izvori za većinu opština su donacije iz sopstvenog i centralnog budžeta. U skladu sa važećim zakonodavstvom o finansiranju lokalne uprave na Kosovu, sve opštine mogu upravljati vlastitim izvorima finansiranja i opštim ili opštim grantom. Nadalje, prikazuje se svaki identifikovani izvor finansiranja koji potencijalno doprinosi kapitalnim ulaganjima i opisuje kako sledi:

1) 1. Sopstveni prihodi - uključuju opštinske takse, kazne, naknade za korišćenje i druge naknade za javne usluge koje pruža opština, regulatorne obaveze i kazne, zakup nekretnina, prihod od prodaje opštinske imovine, prihodi od delimičnog ili potpunog preuzimanja opštinskog vlasništva, učešća korisnika obrazovanja i zdravstvenih usluga, kamate na opštinsku imovinu i donacije stranih vlada. Resursi koji mogu direktno povećati stvaranje sopstvenih prihoda koji su usmereni na kapitalna ulaganja su:

DRAFT

a) Grantovi i Donacije - opštine mogu imati koristi od grantova i donacija privatnih i javnih organizacija, posebno za kapitalna ulaganja. Ove organizacije, uključujući Evropsku komisiju, međunarodne agencije za pomoć kao što su USAID, GIZ itd., Diplomatske misije stranih država, međunarodne nevladine organizacije itd.

b. Učešće građana u kapitalnim investicijama- Učešće građana u kapitalnim investicijama je sastavni deo sopstvenih prihoda za kapitalne investicije i očekuje se da će se nastaviti u budućnosti.

c. Privatno - javno partnerstvo i koncesije - opštine mogu dati svoju javnu infrastrukturu privatnim partnerima kako bi ojačali usluge koje pružaju svojim građanima i na taj način povećali učešće privatnog sektora u opštinskim izvorima finansiranja. Trajanje ovih ugovora može biti i do 40 godina.

2. 2. Operativni grantovi iz centralnog budžeta - uključuju opšti grant, poseban grant za obrazovanje i poseban grant za zdravstvo. Ukupni grant iznosi 10% prihoda budžeta centralne države i dodeljuje se opštinama na osnovu broja promenljivih, a najvažnija varijabla je stanovništvo opštine. Poseban grant za obrazovanje i zdravstvo ima za cilj da finansira troškove obezbeđivanja minimalnog standarda predškolskog, osnovnog i srednjeg obrazovanja i javnog zdravlja, a alimentacija i distribucija se uglavnom zasnivaju na broju učenika i osoblja u obrazovanju i broj zdravstvenih pregleda / poseta pojedinaca.

3. Ostali grantovi i transferi - uključuju bespovratna sredstva za jačanje kompetencije, grantove za transfer kompetencija, vanredne grantove koji uključuju transfere nadležnih ministarstava koji se mogu realizovati iz više razloga, uključujući projekte opšteg kapitalnog ulaganja. u dobrobiti koja se proteže mnogo izvan opštinskih granica.

4. Prihodi od opštinskih zajma - Zakon o javnom zajmu pruža opštinama Republike Kosovo ovlašćenje za dobijanje kredita, za garantovanje kredita, za plaćanje troškova izdavanja kredita i za plaćanje kamata na kredite. Po zakonu, opština može imati dugoročni zajam za kapitalna ulaganja koji će biti korišćen i u vlasništvu opštine, sa održivošću od najmanje tri godine, i koji je uključen u odobreni plan kapitalnih ulaganja, MTEF i KCB a koji se tiče obrazovanja i zdravstvene zaštite. Zajam ne može biti veći od 40% ARS i Opšte donacije i uključuje vrednost servisiranja zajma tokom godine koja ne može biti veća od 10% ukupnog ostvarenog prihoda. Drugo važno pravilo je da opština ima nekvalifikovane revizorske izveštaje u prethodne dve godine. Dostupna sredstva za kapitalna ulaganja

Raspoloživa sredstva za kapitalne izdatke u narednom periodu zasnivaju se na podacima iz poslednje 3 godine koji služe za utvrđivanje opštinskog kapaciteta za kapitalna ulaganja u narednih 8 godina. Identifikovani izvori finansiranja omogućavaju pružanje kapaciteta. Stoga se ova procena fokusira na projektovanje prihoda iz sopstvenih izvora i operativnih grantova koji će biti namenjeni kapitalnim ulaganjima. Ostatak ovog izveštaja opisuje postupak za procenu raspoloživih sredstava za kapitalna ulaganja za period 2020-2020 u opštini Štrpca

Planiranje budžeta

Predviđene budžetske procene temelje se na istorijskim podacima i potencijalnom povećanju prihoda od broja kategorija za poslednje 4 godine. Na osnovu budžeta za prethodne četiri godine, došlo je do povećanja od 17,67% ili 5,89% u prihodima iz sopstvenih izvora.

	Planirani budžet - godina:				Trendovi rasta / opadanja - godina:			
Ekonomska kategorija:	2017	2018	2019	2020	2017- 2018	2018- 2019	2019- 2020	2017- 2020
Plata i zarada:	1,928,586	1,968,980	2,114,723	2,178,905	2.05%	6.89%	2.95%	11.49%
Robe i usluge:	334,437	349,118	419,197	436,881	4.21%	16.72%	4.05%	23.45%
Uslužni programi:	81,625	81,625	81,625	83,625	0.00%	0.00%	2.39%	2.39%
Subvencije i transferi:	2,877	2,877	2,877	45,000	0.00%	0.00%	93.61%	93.61%
Kapitalni rašodi:	775,881	1,175,009	1,127,797	1,049,760	33.97%	-4.19%	-7.43%	26.09%
Ukupno:	3,125,422	3,579,626	3,748,237	3,796,190	12.69%	4.50%	1.26%	17.67%

Tablica 159 Pregled i trendovi planiranja budžeta prema ekonomskim kategorijama, 2017-2020

Procenom projektovanog budžeta u poređenju sa utrošenim sredstvima, na osnovu budžeta prethodne 3 godine, primećuje se da su rašodi opštine bili 3,93% manji od planiranog.

Ekonomska kategorija:	Planirani budžet - godina:				Trendovi rasta / opadanja - godina:			
	2017	2018	2019	2020	2017- 2018	2018- 2019	2019- 2020	2017- 2020
Plata i zarada:	1,981,127	2,007,448	2,015,779		1.31%	0.41%		1.72%
Robe i usluge:	305,423	339,677	408,445		10.08%	16.84%		25.22%
Uslužni programi:	81,554	68,718	81,278		-18.68%	15.45%		-0.34%
Subvencije i transferi:	3,837	1,315	0		-191.78%			
Kapitalni rašodi:	658,162	951,581	1,064,068		30.83%	10.57%		38.15%
Ukupno:	3,030,104	3,368,739	3,659,570		10.05%	7.95%		17.20%

Tablica 160 Pregled i trendovi budžetske potrošnje po ekonomskim kategorijama, 2017-2020

Na osnovu procena prošlih budžeta predviđa se da će od 2020. do 2028. godine ukupni budžet opštine stvoriti ukupno 45,794,243 evra.

Ekonomska kategorija:	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**
Plata i zarada:	2,178,982	2,262,425	2,349,063	2,439,019	2,532,419	2,629,397	2,730,087	2,834,634	2,943,185
Robe i usluge:	607,197	654,658	705,828	760,997	820,479	884,611	953,755	1,028,303	1,108,679
Uslužni programi:	88,466	89,171	89,882	90,598	91,321	92,049	92,782	93,522	94,268
Subvencije i transferi:	72,603	95,257	124,979	163,976	215,140	282,268	370,342	485,897	637,508
Kapitalni rašodi:	1,056,074	1,147,916	1,247,745	1,356,256	1,474,204	1,602,409	1,741,763	1,893,237	2,057,883
Ukupno:	4,003,322	4,239,111	4,488,788	4,753,170	5,033,124	5,329,567	5,643,470	5,975,861	6,327,829

Tablica 161 Projekcija budžeta opštine za narednih 8 godina

Sopstveni prihodi

Predviđeni prihodi iz sopstvenih izvora zasnivaju se na istorijskim podacima i potencijalnom rastu prihoda od broja kategorija za 2016 - 2018. Na osnovu budžeta prethodnih godina, došlo je do povećanja od 20,13%, ili 10,06% u sopstvenim izvorima.

Kategorije sopstvenih prihoda:	Prihod - godina:				Trendovi rasta / opadanja - godina:			
	2017	2018	2019	2020	2017- 2018	2018- 2019	2019- 2020	2017- 2020
Porez na imovinu:	124,710	104,312	137,670		-19.56%	24.23%		9.41%
Registracija vozila:	19,530	19,410	20,530		-0.62%	5.46%		4.87%
Građevinske dozvole:	36,764	45,902	91,783		19.91%	49.99%		59.94%
Registracija nasleđa:	42,595	32,949	36,366		-29.28%	9.40%		-17.13%
Promena upotrebe zemljišta:								
Dokumenti o civilnom statusu:	9,153	9,270	7,798		1.26%	-18.88%		-17.38%
Poslovne aktivnosti:	850	100			-750.00%			
Upotreba javne imovine:								
Učešće u obrazovanju i zdravstvu:	597	517	915		-15.35%	43.47%		34.79%
Ostalo:	2,631	16,219	1,450		83.78%	-1018.66%		-81.47%
Ukupno:	236,829	228,679	296,511		-3.56%	22.88%		20.13%

Tablica 162 Izveštaj i trendovi prihoda iz sopstvenog izvora po glavnim kategorijama, 2017-2020

Izveštaj i trendovi prihoda iz sopstvenog izvora po glavnim kategorijama, 2016-2018.

	Prihod - godina:	Trendovi rasta / opadanja - godina:

Kategorija prihoda iz sopstvenog prihoda:	2017	2018	2019	2020	2017-2018	2018-2019	2019-2020	2017-2020
Direktne:	236,829	228,679	296,511		-3.56%	22.88%		20.13%
Indirekte:	23,573	18,771	36,254		-25.58%	48.22%		34.98%
Ukupno:	260,402	247,450	332,765		-5.23%	25.64%		21.75%

Tablica 163 Izveštaj i trendovi prihoda od sopstvenih izvora po glavnim kategorijama, 2017-2020

Na osnovu procene prihoda iz sopstvenih izvora predviđa se da će od 2021. do 2029. godine ukupan iznos prihoda od sopstvenih izvora biti 3,833,638 €.

Kategorija prihoda iz sopstvenog izvora:	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Porez na imovinu:	144,150	150,936	158,040	165,479	173,268	181,424	189,964	198,905	208,268
Registracija vozila:	21,030	21,542	22,067	22,604	23,155	23,719	24,296	24,888	25,494
Građevinske dozvole:	105,550	121,383	139,590	160,528	184,608	212,299	244,144	280,765	322,880
Registracija nasleđa:	33,252	30,404	27,800	25,419	23,242	21,252	19,431	17,767	16,246
Promena upotrebe zemljišta:									
Dokumenti o civilnom statusu:	7,121	6,502	5,937	5,421	4,950	4,520	4,127	3,769	3,441
Poslovne aktivnosti:									
Upotreba javne imovine:									
Učešće u obrazovanju i zdravstvu:	1,074	1,261	1,480	1,737	2,040	2,394	2,811	3,300	3,874
Ostalo:	859	509	302	179	106	63	37	22	13
Ukupno:	313,036	332,536	355,216	381,368	411,369	445,670	484,811	529,417	580,216

Tablica 164 Projekcija prihoda iz sopstvenih izvora u narednih 8 godina

Transferi centralnog budžeta

Transferi centralnog budžeta dolaze na tri načina, kroz opštu donaciju, posebnu stipendiju za obrazovanje i posebnu donaciju za zdravstvo. Prvo, 10% opštih grantova od ukupnog bruto prihoda dodeljeno je opštinskim budžetima. Procenat opštinskog budžeta dodeljen Štrpca izračunava se u proseku za 2018. - 2019. godinu i očekuje se da će se nastaviti u budućnosti. Podaci za period 2018. - 2019. uzimaju se iz tabele budžeta ministarstva finansija. S druge strane, dodela grantova za zdravstvo i grant obrazovanja iznad je opšte procene grantova, jer ne postoji direktna formula za njihov račun. Očekuje se da će se period za 2018. - 2019. nastaviti istim načinom i u budućnosti.

	2019	2020	2019-2020
Državni grantovi	3,672,789	3,794,170	3.20%

Tablica 165 Državni grantovi, 2018-2019

Na osnovu procena državnih grantova iz prošlosti, projektovanih od 2020. do 2028. godine, očekuje se da će ukupan iznos državnih grantova biti 35,814,788 €.

	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Državne donacije	3,731,538	3,791,227	3,851,870	3,913,483	3,976,082	4,039,683	4,104,300	4,169,952	4,236,653

Tablica 166 Projekcija državnih grantova u narednih 8 godina

Kapitalne investicije

Kapitalna ulaganja tokom 2016, 2017. i 2018. godine karakterišu kapitalna ulaganja finansirana od strane OSR-a i opštih grantova, kao i kapitalna ulaganja finansirana kroz posebne donacije. Pretpostavlja se da će se prosečan procenat kapitalnih investicija iz OSR-a i ukupnih grantova iz prihoda ostvarenih iz ovih izvora nastaviti u

DRAFT

budućnosti. Isto važi i za kapitalne investicije koje se finansiraju iz posebnih fondova. Sledeća tabela prikazuje istorijske kapitalne investicije u Štrpcu.

Prosečna stopa rasta kapitalnih investicija je 38,15%, sa snažnim fokusom na transportnu i tehničku infrastrukturu.

Sektori:	Trendovi rasta / opadanja - godina:						
	2017	**2018**	**2019**	**2017- 2018**	**2018- 2019**	**2019- 2020**	**2017- 2020**
Socijalna i javna infrastruktura:	404,1,677	183,654	121,151	-120.44%	-51.59%		-9.80%
Transportna infrastruktura:	217,423	421,397	545,870	48.40%	22.80%		13.77%
Tehnička infrastruktura:	35,900	346,531	397,048	89.64%	12.72%		18.37%
Ukupno:	658,162	951,582	1,064,069	30.83%	10.57%		38.15%

Tablica 167 kapitalne investicije, 2016-2018

Na osnovu procena prošlih državnih grantova, predviđa se da će od 2020. do 2028. godine ukupan iznos kapitalnih investicija biti 13,499,371 €.

	2021	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**
Socijalna i javna infrastruktura	115,215	109,569	104,200	99,094	94,239	89,621	85,230	81,053	77,082
Transportna infrastruktura	336,453	623,624	666,560	712,453	761,505	813,935	869,975	929,872	993,894
Tehnička infrastruktura	433,517	473,335	516,811	564,280	616,109	672,699	734,487	801,949	875,608
Ukupno:	1,132,185	1,206,528	1,287,572	1,375,828	1,471,854	1,576,255	1,689,691	1,812,875	1,946,584

Tablica 168 Projekcija ulaganja u narednih 8 godina

DRAFT

4 OKVIR PROSTORNOG RAZVOJA

Okvir za prostorni razvoj je ključni deo MDP-a. Okvir prostornog razvoja predstavlja prostorni razvoj celokupne teritorije opštine Štrpce u periodu od najmanje 8 godina, odnosno formuliše prostornu strukturu i organizaciju za budući razvoj.

Tokom izrade nacrta MDP-a izvršena je mobilizacija svih ljudskih i intelektualnih resursa od strane opštine i van opštine, uz konsultacije sa osnovnim timom za planiranje i opštinskim timom za planiranje za razvoj MDP-a i organizovanjem kontinuiranih aktivnosti radnih grupa, institucija. , sektore i sve građane Štrpce radi istraživanja, analize i sveobuhvatnog adresiranja različitih pitanja.

Okvir prostornog razvoja je zasnovan na „Prostornom Planu Kosova – Strategija Prostornog Razvoja 2010-2020+".

4.1 VIZIJA

Uviđajući važnost opštinskog razvojnog plana kao dokumenta koji planira i reguliše upotrebu opštinskih površina u periodu od 8 godina, dobio je veliki deo stručnog osoblja i lokalnog stanovništva zaposlenog u različitim institucijama, političkim strukturama, preduzetnicima, obrazovnim i zdravstvenim radnicima, bez njihove pomoći u pružanju informacija, prikupljanju i obradi izvornih podataka, podneti predloga, pa čak i kritika, ovaj rad ne bi bio tako smislen.

„Prostorni Plan Kosova – Strategija Prostornog Razvoja 2010-2020+" predvideo sledeću viziju za opštinu Štrpce:

> Na osnovu vizije i prostornog planiranja Kosova, regiona koji se u budućnosti vidi kao: Kosovski most (žuta zona), most koji povezuje Kosovo sa regionom, jaka funkcionalna mreža atraktivnih gradova i sela za život i rad u njima, sa atraktivnom ekonomskom, trgovinom, industrijom i turizmom, atraktivnim za investiciono i proizvodno preduzetništvo, agrobiznis, medicinski turizam i rekreativni turizam radi ispunjavanja kriterijuma zaštite životne sredine.

Ovaj dokument je osmišljen da sadrži sve dosadašnje relevantne analize, kao i buduće i razvojno orijentisane koncepte, pružajući okvir za neophodna prostorna nabavka i druge planske dokumente i razvojne programe.

Tokom pripreme ovog dokumenta zaključeno je da: Štrpca treba da promoviše razvoj, u kojem slučaju je naša želja, naša želja i naša posvećenost u budućnosti da taj razvoj bude održiv.

Ovaj plan bi trebao omogućiti brzi razvoj i valorizaciju resursa koji se sastoje od stambenih, industrijskih, turističkih rekreativnih područja i svi tokovi trebaju biti osmišljeni i izgrađeni na način pozitivan za životnu sredinu, ekonomiju i naciju - tamo i tamo budućnost. Potrebno je osigurati da se takvi događaji ne sukobe (sa štetnim efektima) sa drugim društvenim interesima kao što su životna sredina, zdravlje i sigurnost stanovništva. Pri planiranju novih tokova treba voditi računa o prethodnim tokovima.

DRAFT

Opstina Šterpce kao regionalni lider sa razvijenim turizmom, sa svim prirodnim resursima, razvijenom poljoprivredom i trendovima tradicije i modernih tokova, sa kvalitetnim i održivim okruženjem za sve zajednice.

4.2 RAZVOJNI CILJEVI I OBJEKTIVI

U 2015. godini usvojena je Agenda održivog razvoja 2031 koja uključuje 17 ciljeva održivog razvoja (Milenijski razvojni ciljevi). Gradeći na principu „ne ostavljajući nikoga za sobom“, nova agenda naglašava holistički pristup postizanju održivog razvoja za sve. Ispod, pronađite grafički spisak svih 16 CDC-a koji su usvojeni kao generalni ciljevi razvoja Štrpca kroz MDP, biće implementirani kao izvedivi kao korak ka stvaranju mogućnosti za međunarodnu saradnju i koordinaciju donatora

DRAFT

1. Ne siromaštvu	•Eliminisati siromaštvo u svim njegovim oblicima svuda.
2. Ukloniti glad	•Eliminisati glad, poboljšati išranu i promovisati održivu poljoprivredu.
3. Dobro zdravlje	•Osiguravanje zdravog i dobrog života ljudi svih starosnih grupa.
4. Kvalitetno obrazovanje	•Kvalitetno i inkluzivno obrazovanje i pravo na cjeloživotno učenje.
5. Rodna ravnopravnost	•Postizanje rodne ravnopravnosti i osnaživanje žena i devojaka.
6. Čista voda	•Obezbeđivanje opreme i održivo upravljanje vodom i sanitarnim sistemima za sve.
7. Pristupačna energija	•Obezbeđivanje održive, moderne i pristupačne energije.
8. Ekonomski razvoj	•Promovisati kontinuirani ekonomski rast kroz pristojno i humano zapošljavanje za sve.
9. Industrija, inovacije i infrastruktura	•Izgradnja otporne infrastrukture, podsticanje inkluzivne industrijalizacije i inovacija.
10. Smanjite nejednakosti	•Smanjivanje nejednakosti između grada i ruralnih područja, kao i između ruralnih područja.
11. Održivi gradovi	•Sveobuhvatan, bezopasan, elastičan i održiv grad / naselje;
12. Odgovorna potrošnja	•Omogućavanje održivih obrazaca potrošnje i proizvodnje.
13. Klimatske promene	•Borba protiv klimatskih promena i njenih posledica, planiranim aktivnostima i lokalnim efektima.
14. Život na Zemlji	•Održiva upotreba šuma i sprečavanje degradacije zemljišta i gubitak biodiverziteta.
15. Efikasne institucije	•Sveobuhvatan razvoj, pristup pravdi za sve i efikasne i odgovorne institucije.
16. Partnerstvo za ciljeve	•Ojačati implementaciju i revitalizirati partnerstvo za održivi razvoj.

Tablica 169 Agenda održivog razvoja 2031. koja uključuje 17 ciljeva održivog razvoja

4.3 POSEBNI CILJEVI I CILJEVI

Specifični ciljevi koji će biti predstavljeni u tematskim oblastima MDP-a, zasnovani na opsežnom istraživanju i proceni postojećeg stanja, i sintetišu ciljeve koje predstavljaju opštinske direkcije, druge lokalne i centralne javne institucije, civilno društvo i „16 ciljeva održivog razvoja Agende 2031".

Predloženi ciljevi su specifični, merljivi, ostvarivi, realni i povezani sa vremenskim okvirima koji treba da se postignu u određenom vremenskom periodu.

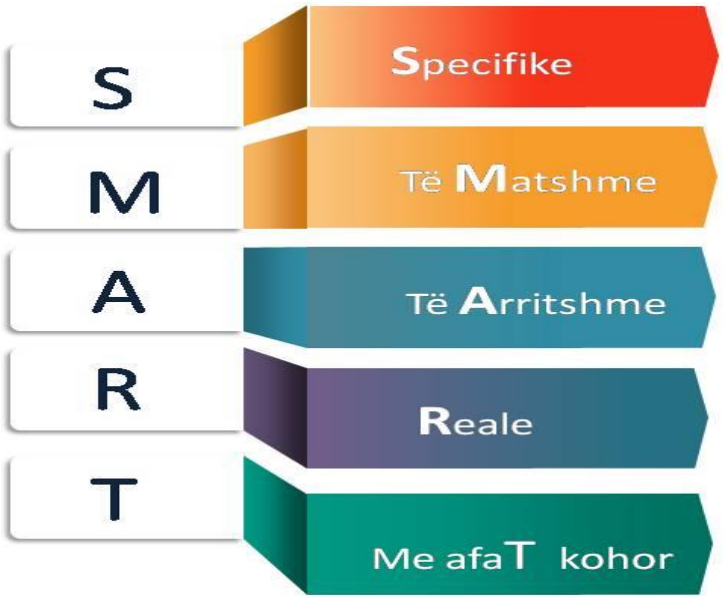

Figura 1 Raščlanjavanje ciljeva prema konceptu SMART

4.4 TEMATSKI CILJEVI I OBJEKTIVI

1. EKONOMSKI RAZVOJ			
Cilj 1: Razvoj industrijskih, poslovnih privrednih oblasti, koridori ekonomskog razvoja.			
Objektiv 1.1: Stvaranje i razvoj infrastrukture ekonomske zone Štrpca i Gotovuše		Objektiv 1.2: Stvaranje i razvoj infrastrukture privrednih zona u regionalnom putnom koridoru.	
Cilj 2: Modernizacija poljoprivrede i prerada poljoprivrednih proizvoda			
Objektiv 2.1: Adekvatno upravljanje poljoprivrednim zemljištem i šumama postavljanjem granica poljoprivrednih i šumskih površina	Objektiv 2.2 Razvoj stoke, voćnjaka i povrćara u fazu 2026-2031	Objektiv 2.3: Izgradnja kapaciteta proizvođača za uzgoj i očuvanje poljoprivrednih proizvoda, posebno žena u poljoprivrednim 2026-2031	Objektiv 2.4: Obezbeđivanje infrastrukture za prikupljanje, skladištenje i preradu poljoprivrednih proizvoda, 2026-2031

2. TEHNIČKA INFRASTRUKTURA			
Cilj 1: Održivo upravljanje vodom i kanalizacijom			
Objektiv 1.1: 100% pokrivenost teritorije opštine seoskom	Objektiv 1.2: Poboljšanje postojeće vodovodne mreže u gradu -	Objektiv 1.3: 100% pokrivenost Opštinske teritorije seoskom	Objektiv 1.4:

vodovodnom mrežom do 2030 godine	smanjenje gubitaka do 100% do 2032	kanalizacionom mrežom do 2028 godine	Isključivanje ilegalnih priključaka na vodovodu do 2025. godine
Objektiv 1.5: Izgradnja postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda 2026		Objektiv 1.6: Poboljšanje održavanja i funkcionalnosti postojeće atmosferske mreže u gradskom odvajanju otpadnih i atmosferskih voda do 2026. godine	
Cilj 2: Osigurati održivu, modernu energiju			
Objektiv 2.1: Podzemno proširenje električne i IT mreže na 70% urbanih područja do 2025. godine	Objektiv 2.2: Zamena stare elektroenergetske opreme do 2026. godine	Objektiv 2.3: Unapređenje postojeće mreže i kvalitativno snabdevanje električnom energijom na teritoriji opštine sa posebnim akcentom na turističku oblast.	Objektiv 2.4: Poboljšanje i povećanje energetske efikasnosti u javnim zgradama 90% do 2025. i 70% do 2031. godine, dok u privatnim zgradama 60% do 2026 godine
Objektiv 2.5: Istraživanje mogućnosti za izgradnju sistema grejanja na bazi solarne energije do 2025 godine			
Cilj 3: Pružanje savremenih telekomunikacionih usluga			
Objektiv 3.1: Razvoj tehnologije i opreme za telekomunikacione usluge 4G i 5G do 2025	Objektiv 3.2: 100% pokrivenost opštinske teritorije optičkom kablovskom mrežom do 2025 godine	Objektiv 3.3: Razvoj infrastrukture za zajedničku telekomunikacionu mrežu do 2025 godine	
Cilj 4: Stvaranje čiste sredine bez otpada			
Objektiv 4.1: Uključivanje preostalih sela / naselja u sistem upravljanja otpadom do kraja 2025 godine (100% pokrivenost uslugama)	Objektiv 4.2: Izgradnja stanice za prenos otpada do 2025 godine	Objektiv 4.3: Eliminacija svih divljih deponija 2025	
Objektiv 4.4: Utvrđivanje i operacionalizacija prostora za upravljanje građevinskim/rušenjem i životinjskim otpadom do 2026	Objektiv 4.5: Izgradnja deponije i postrojenja za kompostiranje otpada biomase do 2030		

3.TRANSPORTNA INFRASTRUKTURA I TRANSPORT		
Cilj 1: Razvoj održive infrastrukture i saobraćaja		
Objektiv 1.1: Modernizacija međusobno povezanih puteva do 2028. godine	Objektiv 1.2: Izgradnja gradskih puteva za nove stambene prostore prema PRRH-ovima koja bi trebalo da bude projektovana do 2027. godine	Objektiv 1.3: Optimizacija postojećih (tranzitnih) obilaznih puteva do 2026. godine
Cilj 2: Poboljšati mobilnost i osigurati javni prevoz		
Objektiv 2.1: Poboljšanje gradskog i seoskog javnog prevoza i obezbeđivanje gradskog	Objektiv 2.2:	Objektiv 2.3:

prevoza do i od turističkih područja Brezovice i novog ski centra do 2025. godine	Razvoj i proširenje redovne mreže javnog prevoza za sva naselja sa preko 450 stanovnika do 2026. godine	Izgradite autobusku stanicu i osigurajte lokacije autobusnog stajališta do 2026. godine
Cilj 3: Promovisanje rekreativne mobilnosti		
Objektiv 3.1: U saradnji i finansiranju sa centralnim nivoom izgradnje žičara Pervala - Brezovica do 2025. godine	Objektiv 3.2: Povezivanje turističkih područja kroz biciklističke i jahačke staze tokom leta do 2027. godine	

4. JAVNA I SOCIJALNA INFRASTRUKTURA			
Cilj 1: Pružanje kvalitetnih zdravstvenih usluga i socijalne zaštite			
Objektiv 1.1: Poboljšanje infrastrukture i pružanje novih prostora i zgrada za socijalne usluge do 2025. godine	Objektiv 1.2: Poboljšanje zdravstvenih usluga za 30% do 2026. godine	Objektiv 1.3: Poboljšanje infrastrukture i obezbeđivanje novih zdravstvenih prostora i zgrada do 2026. godine	Objektiv 1.4: Ispunjavanje uslova socijalnog stanovanja (u toku)
Cilj 2: Obezbediti inkluzivno i kvalitetno obrazovanje			
Objektiv 2.1: Izgradnja obdaništa i vrtića za neka ruralna naselja sa preko 2000 stanovnika do 2026. godine			
Cilj 3: Obezbediti efikasnu administrativnu infrastrukturu za administrativne usluge što je moguće bliže stanovnicima			
Objektiv 3.1: Obnova zgrade opštine do 2025. godine		Objektiv 3.2: Izgradnja ureda za civilno stanje u planiranim podcentrima do 2025. godine	
Cilj 4: Osigurati odgovarajuću socijalnu infrastrukturu i njeno održavanje			
Objektiv 4.2: Stvaranje uslova i obezbeđivanje infrastrukture za sport i rekreaciju na teritoriji opštine (u kontinuitetu)	Objektiv 4.3: Nadogradnja postojećih prostora i obezbeđivanje novih sportskih i rekreativnih prostora u školama do 2028. godine	Objektiv 4.4: Povećanje i regulisanje javnih površina u gradskom području i podcentrima opštine (u kontinuitetu)	
Objektiv 5.5: Obezbeđivanje prostora za proširenje groblja kako je predviđeno na karti do 2025. godine i planiranje / dozvolu prostora za nova verska nalazišta (nastavak)			

5. ZAŠTITA OKOLINE I POVRŠINA RIZIKA		
Cilj 1: Sprečavanje zagađenja vode		
Objektiv 1.1: Distribucija kanalizacione i atmosferske kanalizacione mreže u gradu u svim naseljima sa preko 1500 stanovnika do 2029. godine	Objektiv 1.2: Eliminacija ilegalnih deponija do 2028. godine	Objektiv 1.3: Uklanjanje divljih deponija do 2026.
Cilj 2: Sprečavanje zagađenja vazduha		
Objektiv 2.1: Planiranje novih zelenih površina u gradu do 2025. i razvoj zelenih površina (u toku)	Objektiv 2.2: Izrada lokalnog akcionog plana za kvalitet vazduha do 2025. godine	Objektiv 2.3: Ograničenje emisije štetnih ili otrovnih materija iz vazduha iz industrijskih aktivnosti do 2027

Cilj 3: Prevencija rizika i prirodnih katastrofa i drugih katastrofa			
Objektiv 3.1: Izgradnja brana za zaštitu od erozije na koritima reke i potoka i dogradnja zaštitnih nasipa do 2028. godine	Objektiv 3.2: Pošumljavanje 140ha za šumske površine duž erozivnih i sunčanih padina, sadnja visokih stabala lišća duž oboda industrijskih površina do 2026. godine	Objektiv 3.3: Čišćenje postojećih navodnjavačkih kanala i atmosferske kanalizacije do 2026. godine	Objektiv 3.4: Osigurati pristup vatrogasnih vozila stambenom području i postavljanje hidranata u gradu i naseljima u opštini do 2031. godine

6. SREDSTVA PRIRODNE, KULTURNE I TURISTIČKE NASLEĐA		
Cilj 1: Zaštita kulturnog nasleđa i održivi razvoj kulturne nasleđa		
Objektiv 1.1: Kompletna obnova građevina nasleđa 2028. godine	Objektiv 1.2: Izgradnja objekta Gradskog muzeja do 2026. godine	
Objektiv 1.4: Izrada 25-godišnjeg plana očuvanja arhitektonske nasleđa do 2021. godine		
Cilj 2: Održivi razvoj prirodne nasleđa		
Objektiv 2.1: Razvoj infrastrukture i sadržaja turističkih područja u trouglu Brezovica.	Objektiv 2.2: Razvoj infrastrukture i sadržaja područja ruralnog turizma koji koriste potencijale kao kombinaciju plodnih zemalja oko Lepenaca i brdovitih područja / kombinacija sa stočarskim proizvodima i ostalim sadržajima do 2025. godine	Objektiv 2.3: Projekti kampanje do 2025. godine

7. NASELJA		
Cilj 1: Razvoj grada u uravnoteženom kompaktnom naselju		
Objektiv 1.1: Sprečiti nekontrolisano širenje grada izvan urbane granice do 2025. godine	Objektiv 1.2: Definisanje područja javne i socijalne infrastrukture za sva nova područja budućeg razvoja u gradu do 2029. godine	Objektiv 1.3: Promovisanje kompatibilnih (komercijalnih, rekreativnih itd.) Upotreba u postojećim četvrtima i novim kako bi se zadovoljili potrebe postojećih i budućih stanovnika do 2025. godine
Cilj 2: Zaštita karaktera ruralnog prostora i planiranje uravnoteženog rasta ruralnog naselja		
Objektiv 2.1: Promovisati postojeći model ruralnog razvoja definirajući područja za širenje za sva ruralna naselja do 2025. godine	Objektiv 2.2: Sprečiti fragmentaciju poljoprivrednog zemljišta određivanjem poljoprivrednih i šumskih površina do 2025. godine	Objektiv 2.3: Smanjiti nejednakost distribucije infrastrukture i javnih usluga između grada i ruralnih naselja i između seoskih naselja do 2026. godine
Cilj 3: Podrška suzbijanju bespravne gradnje i sprečavanju nove divlje gradnje		
Objektiv 4.1: Podržati proces legalizacije svih objekata bez dozvole i njihovu integraciju u urbanizovana područja, kontinuirano, do 2029. godine.		

DRAFT

8. STANOVANJE	
Cilj 1: Obezbediti smeštaj za potrebe sadašnjih i budućih stanovnika	
Objektiv 1.1: Povećanje stambenog fonda i zgušnjavanje izgradnje u urbanom i ruralnom području, do 2029.	Objektiv 1.2: Osiguravanje pristupačnog i inkluzivnog stanovanja, na stalnoj osnovi

9. UPOTREBA ZEMLJIŠTA	
Cilj 2: Efikasna upotreba zemlje i resursa	
Objektiv 1.1: Održavanje harmonije između korišćenja zemljišta za stambene i mešovite namene, industrije, rekreacije i institucija do 2031.	Objektiv 1.2: Održivi razvoj korišćenja zemljišta do 2031. godine
Cilj 2: Korišćenje za održivo stanovanje u opštini Štrpce	
Objektiv 2.1: Promocija efikasnih zgrada u stambenim naseljima, korišćenjem obnovljive energije do 2031. godine.	Objektiv 2.2: Razvoj stanovanja kroz pametne zgrade do 2031. godine i dalje.
Objektiv 2.3: Razvoj javnih i društvenih infrastrukturnih površina do 2031. godine.	Objektiv 2.4: Izrada planiranih površina za infrastrukturu u službi obrazovanja, zdravstva, ustanova socijalne zaštite, ustanova kulture, uprave, ustanova kulture, sportskih prostora, verskih objekata i groblja do 2031. godine i dalje.
Cilj 3: Zaštita i održivi razvoj površina poljoprivrednog zemljišta	
Objektiv 3.1: Konzervacija i korišćenje poljoprivrednog zemljišta u naseljima kao što su: Brod, Drajkovce, Gotovuše i Donje Bitinje, do 2031. godine.	Objektiv 3.2: Promocija i razvoj površina poljoprivrednog zemljišta za poljoprivredu i stočarstvo u planinskim selima do 2031. godine.
Objektiv 3.3: Korišćenje poljoprivrednog zemljišta za razvoj pčelarstva do 2031. godine.	

4.5 KONCEPT PROSTORNOG RAZVOJA

Koncept prostornog razvoja opštine Štrpca vrlo je dobro utemeljen počevši od profila, procene statusa, analize, vizije, ciljeva, ciljeva i uzeo je u obzir i odražavao opštinske i centralne dokumente i strategije planiranja.

Opština Štrpca, u saradnji sa svim zainteresovanim stranama u oblasti planiranja, imala je za cilj da obezbedi da ovaj koncept prostornog razvoja bude dobro struktuiran i da sadrži dovoljno podataka da se svati kao takav. S tim u vezi, tim angažovan od opštine Štrpca, kao i kompanije „INSI" i drugi timovi angažovani van opštine, radili su na osnovu zahteva predviđanih zakonom, administrativnim uputstvima, tehničkim normama, kao i strukturom i sadržajima kao što su linkovi, koridori i sadržaji. drugi čine ovaj koncept lakim i razumljivim.

Koncept prostornog razvoja predstavlja osnovu razvoja i korišćenja zemljišta tokom procesa donošenja odluka i biće korišćen u razvoju razvojnih uslova opštinske mape Štrpca .

Štrpce bi trebalo da raste neprestano, planirajući razvoj stambenih, industrijskih, rekreativnih (skijaških) područja da budu pozitivni za životnu sredinu, ekonomiju i dobrobit stanovništva, danas i u budućnosti. MPR treba da obezbedi ravnomerni razvoj tako da ekonomski razvoj ne bude u sukobu (što ima negativne efekte) sa drugim oblastima kao što su životna sredina, zdravlje i bezbednost stanovništva.

Opštini Štrpca potreban je dobro planiran rast i razvoj, stvarajući uslove da razvoj bude održiv razvoj.

4.6 PREDLOŽENI PROSTORNI SCENARIJI

Prostorna priprema scenarija je metoda strateškog planiranja, s ciljem analize mogućih budućih kretanja. Oni uključuju buduće alternativne situacije i pravce koji mogu pomoći u realizaciji. Scenariji se zasnivaju na hipotetičkim posljedicama mogućih odluka i radnji na svesnost kauzalnih procesa.

Pored predstavljanja MOGUĆNOSTI hipotetičke buduće situacije, predstavljene su i varijacije i alternative.

Opštinski tim za planiranje i drugi timovi koji su učestvovali u izradi opštinskog razvojnog plana Štrpca ekonomski, društveno i ekološki su analizirali koncept MDP kroz Scenarij kao moguću osnovu za razvoj prostornog naselja.

Pod predloženim scenarijima, pretpostavljajući okruženje nestabilnog razvoja, uzimaju se u obzir i pozitivni i negativni aspekti razvoja. Stoga bi trebalo analizirati relevantne faktore koji imaju veliki uticaj na razvoj.

4.6.1 SCENARIO I - SCENARIO KOJI IMA ELEMENTE IZ PROŠLOG ORP-A

Scenarijo se analizira u prostornom, političkom i društvenom smislu i razgovara se sa civilnim društvom, uzimajući u obzir stvarnu situaciju u opštini i razvoj događaja koji su se odvijali na teritoriji opštine Štrpce, ali i sve prostorne implikacije koje situaciju odražavaju ekonomski, socijalno i pitanja zaštite životne sredine kao što su:

- Razvoj je podeljen između grada Štrpca i većih sela opštine
- Velika sela snabdevaju druga sela institucionalnom uslugom, tehničkom, javnom i socijalnom infrastrukturom

Novi skijaški centar.Ovaj model zasnovan je na zaključcima iz činjenične analize prostornih planova akcije i pokazuje kvalitativnu osnovu za prostorni razvoj opštine. Sledeće naglašava osnove modela prostornog razvoja:

Grad Štrpce je opštinski centar sa funkcijama u centru grada. Većina zemljišta za stambenu i komercijalnu upotrebu je takođe koncentrisana u gradskoj četvrti.

Sela koja su identifikovana kao sekundarni policijski centri su Sevce i Brod.

Ovi sekundarni centri izabrani su za snabdevanje okolnih sela javnom i privatnom infrastrukturom na osnovu sledećih kriterijuma:

- Gradsko-ruralno partnerstvo, stanovništvo, postojeće institucije i infrastruktura, razvojni potencijali, geografski doseg i trendovi rasta itd.

Neke osnovne javne socijalne funkcije, poput srednjih škola, centara porodične medicine i opštinskih kancelarija, nalaze se tamo. Da bi ojačali rast sekundarnih centara, dobili su im i građevinsko zemljište za stambenu i komercijalnu upotrebu.

Dovođenje prirode u centar grada

Da bi se poboljšala lokalna klima u Štrpca i povezao unutrašnji grad sa okolnim selima, predloženi su zeleni hodnici kroz grad oko reke Lepenac. Ovo je moguće, primenljivo jer koridori komuniciraju sa rekama koje teku kroz gradsko područje. U ovim slučajevima ova rešenja će takođe služiti u svrhu zaštite od zagađenja rečne vode.

Zaštita prirodnog nasleđa

Zbog velike vrednosti planina Štrpca, većina njih je deo Nacionalnog parka Šar-planine. Ovi delovi opštine su primarna područja zaštite prirode i prirodne revitalizacije. Reke koje teku duž opštine imaju definisana sopstvena zaštićena područja.

Mogućnost ulaska u celu opštinu

Regionalni putevi prolaze kroz najgušće stambene prostore opštine i čine okosnicu putnog sistema. Sekundarni centri su povezani sa ovim glavnim sistemom. Lokalni put koji vodi duž doline Lepenac dobio je visoki prioritet. Da bi se poboljšao protok saobraćaja oko Štrpca i kako bi se pomogao saobraćaju u gradu, predloženo je nekoliko alternativnih pravaca.

DRAFT

Dobro razvijena putna i javna saobraćajna mreža povećaće sposobnost stanovnika da se slobodno kreću u pomoć selima i uspostave liniju delovanja za socijalne ustanove, poput škola i zdravstvene zaštite. Glavni putni sistem treba dopuniti lokalnom putnom mrežom.

DRAFT

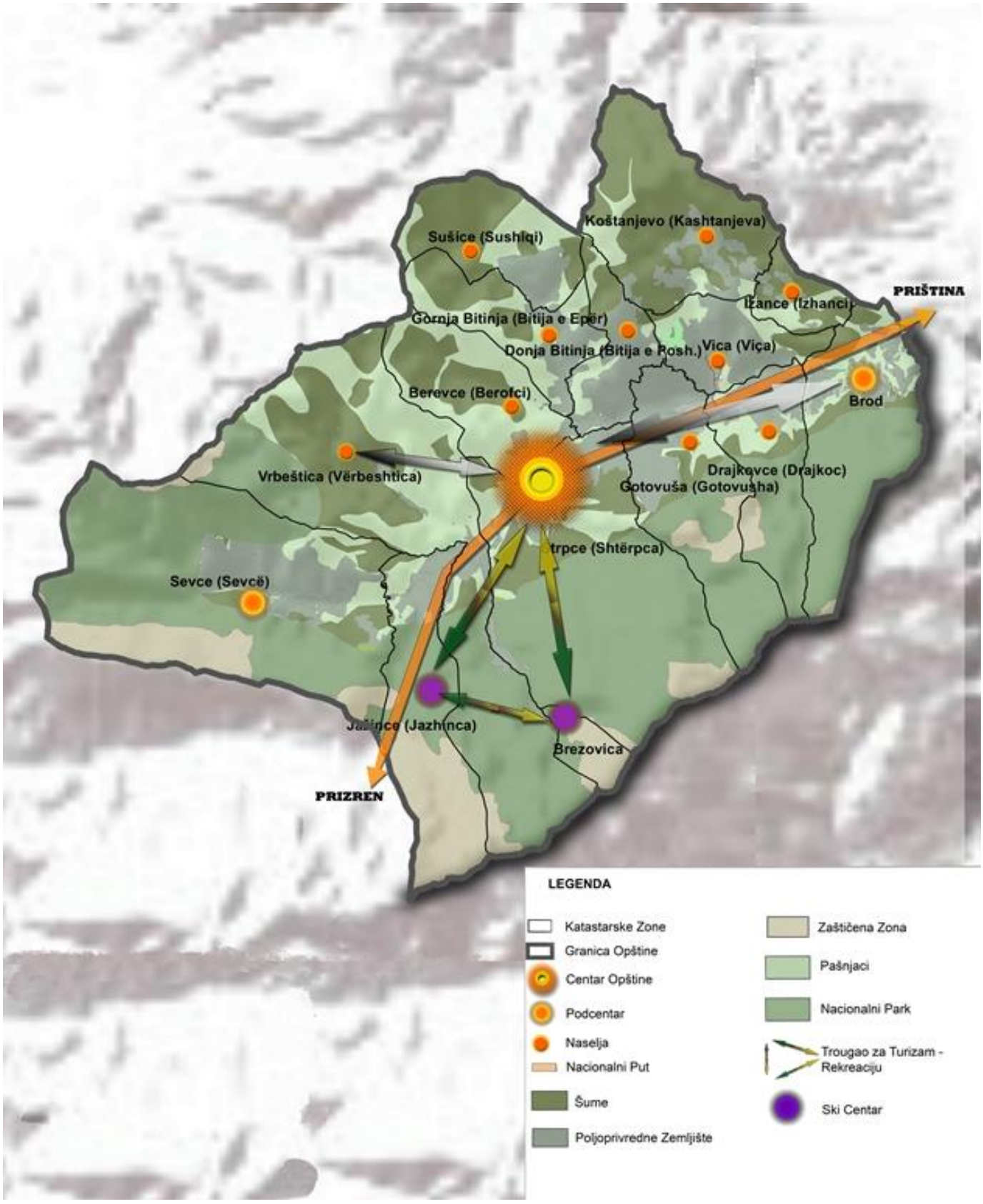

Mapa 50 Prvi predloženi scenarij

PREDNOSTI	SLABOSTI

▪ Razvoj grada, kao i većih sela Brodi, Verbeštica i Sevce. ▪ Novi ski centar i veza sa centrom Brezovice ▪ Relativno dobra povezanost sela sa urbanim centrom ▪ Niži troškovi tehničke infrastrukture ▪ Obezbeđivanje osnovne infrastrukture za sela ▪ Dobra raspodela institucionalne i tehničke i socijalne infrastrukture ▪ Mali broj sekundarnih centara koncentriše resurse ▪ Mogućnost povezivanja sekundarnih centara jedan sa drugim „opštinskim prstenom“	▪ Obezbeđuje nedovoljan razvoj grada ▪ Onemogućuje proširenje usluga u drugim naseljima
Zaključak	
Glavna prednost ovog scenarija bila je u tome što je bio osnova za planirani razvoj opštine i kao deo KPP-a, to je scenario analiziran i obrađen kroz sveobuhvatan proces, ali nije omogućio dobar razvoj stambenih područja na severnoj strani.	

Tablica 170 SWOT Analiza Scenaria 1

4.6.2 SCENARIO 2 - PROSTORNI MONOCENTRIČNI RAZVOJ SCENARIO

Ovaj scenarij predlaže razvoj urbanog centra Štrpce stvaranjem urbane celine kao monocentričnog razvoja, tj. Opštinski centar mora biti snažno orijentisan i izgrađen sa svim elementima kompletne urbane strukture. Omogućiće urbani način života, sa svim funkcijama i sadržajima koji odgovaraju na održivu urbanizaciju. za opštinu Štrpca .

Ovaj scenarij takođe sadrži razvojne sadržaje opštine kao što su rekreativne i turističke zone, dva skijališta, jedno postojeće Brezovica, drugo predloženo, a nacionalni park Šar planina je od posebnog značaja i predlaže se razvoj centara. za turizam i rekreaciju ne samo za opštinu Štrpce , već i za Kosovo i šire.

Ovi centri se tretiraju kao glavni konceptni sadržaj, posebno za rekreativno-sportski i planinski turizam.

Ostali sadržaji koji su važni delovi koncepta su: zaštićena područja, razvojni koridor i agroturizam.

Za NIJET, kao deo zahteva administrativne instrukcije, ovaj scenarij zasnovan je na monocentričnom razvoju sa samo jednim ključnim čvorom koji smatra važnim, grad Štrpce, ovaj scenarij predlaže razvoj urbanog centra Štrpce , stvarajući urbanu celinu kao monocentrični razvoj, a istovremeno ostali postojeći čvorovi neće biti prioritetni, ali će se zadržati na trenutnim granicama.

Za KORIDORE kao deo zahteva Administrativnog uputstva, ovaj scenarij zasnovan je na osi koja počinje u Štrpca i nastavlja se regionalnim putem prema Brodu, a sa druge strane nastavlja se od Štrpce do turističkog centra Prevale i Prizrena. I to je veoma važan razvojni koridor, imamo trendove koridora u svim pravcima turističkog centra Brezovica.

Što se tiče punjenja i gustoće, Scenarij 2 nudi samo punjenje i zgušnjavanje samo u (monocentričnom) urbanom području, kako je gore definisano kao ključni deo koncepta, ali punjenje i zgušnjavanje će se pojaviti i u drugim ruralnim sredinama.

Što se tiče održavanja pod kontrolom, Scenarij 2 ima za cilj da sve definisane građenja u gradskim i ruralnim oblastima bude pod kontrolom, posebno u ruralnim oblastima u kojima živi manji deo stanovnika, sprečavajući nove dosege i intenzitet. građevine izvan definisanih područja za izgradnju.

Kada je u pitanju ZAŠTITA, Scenarij 2 štiti poljoprivredno zemljište, ali s druge strane ima za cilj zaštitu drugih sredstava, podzemnih i površinskih, da se dugoročno koriste ili uzimaju prema planu.

Što se tiče ZONA RASTA, Scenarij 2 nudi preuređenje postojećih područja većim intenzitetom, samo u jednom području rasta u gradu Štrpce, ali i razvoj slobodnog zemljišta pogodnog za punjenje kako bi se osigurala upotreba. efikasno uređenje pejzaža bez prekrajanja koridora do Uroševca i Prizrena.

PREDNOSTI	SLABOSTI
▪ Koncentracija razvoja omogućava razvoj skijališta. ▪ Usredsređenost razvoja čini zaštićena područja u Nacionalnom parku Mali Šar; ▪ Razvoj grada je orijentisan ka izgradnji moći sa svim elementima kompletne urbane strukture; ▪ Obezbeđuje urbani način života, sa svim funkcijama i sadržajima održive urbanizacije; ▪ Omogućava urbanizaciju opštine smeštajući alumatiku građana u prošireno gradsko područje (do 65% stanovništva); ▪ Omogućava jednostavniju i nižu cenu usluga građanima; ▪ Promoviše ž Razvoj i zaštitu poljoprivrednog zemljišta i Stočarstvo u Kaštanjevu; ▪ Omogućuje razvoj turističkih i rekreativnih područja; ▪ Omogućava efikasan pristup saobraćajnim koridorima;	▪ Onemogućava dovršavanje mreže urbanih naselja sa funkcijama i sadržajima i za prostorno uravnoteženi razvoj teritorije opštine Štrpce; ▪ Ograničava oko 70% stanovništva koje živi u ruralnim sredinama, ograničavajući funkcionisanje veza, usluga, gustine i pružanje drugih komplementarnih socijalnih, ekonomskih i ekoloških funkcija; ▪ Omogućuje ukrcaj tereta na regionalnom putu ▪ Onemogućava razvoj drugih velikih opštinskih naselja kao što su Brod, Verbeštica i Donja Bitinja; ▪ Ovaj scenarij takođe može da ometa težnju opštine za „razvojem poljoprivrede i stoke“ sa fokusom na urbano područje.
Zaključak	
Ovaj scenarij se neće dalje razvijati jer bi izazvao veće poremećaje kod ljudi podsticanjem kretanja iz ruralnih područja i velikih sela, a imao bi velike finansijske implikacije. U prostornom smislu to bi poremetilo opštinu i prouzrokovalo druga nepotrebna opterećenja.	

Tablica 171 SWOT Analiza Scenaria 2

DRAFT

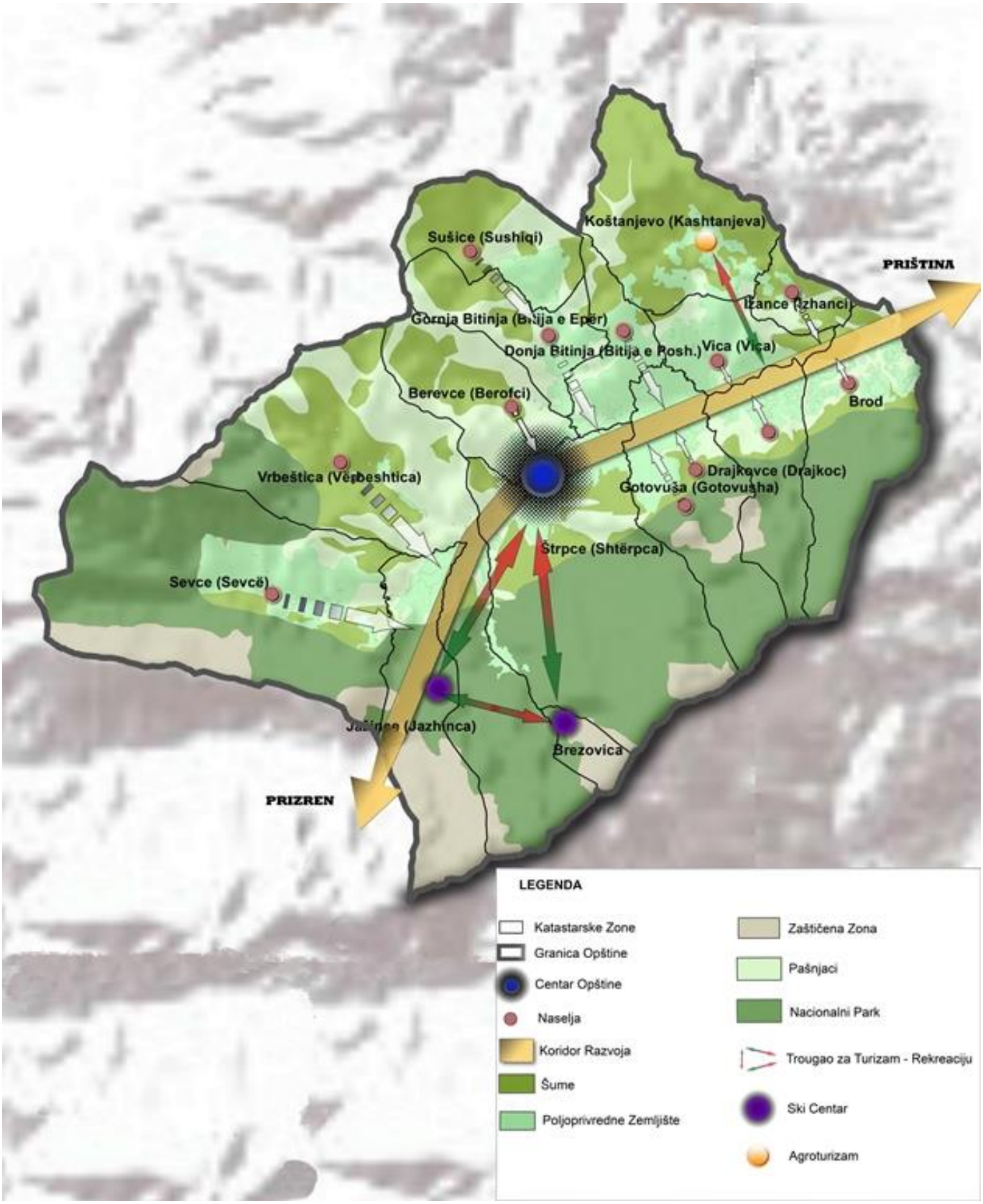

Mapa 51 Predloženi drugi scenario

4.6.3 SCENARIO 3 - PROSTORNI POLICENTRALNI RAZVOJ SCENARIO

Policentrični razvoj zasnovan je na koncentraciji razvoja na unapred definisanim čvorovima. Ovaj scenarij predlaže formiranje 4 glavna čvora, grad Štrpca i tri podcentra, dva ski centra i jedan agroturizam centar, koji opskrbljuju druga sela institucionalnim uslugama, tehničkom i socijalnom infrastrukturom.

Ovaj scenarij predlaže razvoj urbanog centra Štrpca i tri podcentra, stvarajući urbanu celinu koja mora biti snažno orijentisana i izgrađena sa svim elementima celokupne urbane strukture. Omogućiće urbani način života, sa svim funkcijama i sadržajima koji odgovaraju na održivu urbanizaciju.

U ovom trenutku, više od polovine sveta živi u urbanom području, čak i u Štrpca -u, oko 60% stanovništva živi u urbanom području, vrlo je normalno da se razvije takav scenario za opštinu Štrpca, ali ovaj scenario takođe nudi razvoj tri podcentra koji imaju za cilj malo prostorne i funkcionalne održivosti, a tri podcentra su Brodi, Verbeštica i Donja Bitinja.

Ovaj scenarij takođe sadrži razvojne sadržaje opštine kao što su rekreativno-turistička područja Ski centar Brezovica i novi ski centar, Kaštanjeva se takođe predlažu kao područje razvoja agroturizma.

Za NIJET, kao deo zahteva administrativnog uputstva, ovaj scenario je zasnovan na razvoju nekoliko čvorova koji smatra važnim, grad Štrpca . Ovaj scenarij predlaže razvoj urbanog centra Štrpce stvarajući urbanu celinu, drugi važan čvor su Brod, Donja Bitinja i Verbeštica, dok će ostali postojeći čvorovi biti dovoljno adresirani unutar trenutnih granica.

Za KORIDORE kao deo zahteva Administrativnog uputstva ovaj scenarij zasnovan je na osi koja počinje u Štrpca kao i važnom Koridoru, koridoru od Štrpce, u smeru Uroševca do katastarske zone Broda, a veoma je važan razvojni koridor od Štrpce do Prevale, ali i tendencija koridora prema ski centru Brezovica.

-U pogledu punjenja i gustoće, scenarij 3 nudi punjenje i zgušnjavanje u urbanom području, Brodu, Verbeštici i Donjoj Bitinje, kao što je gore definisano, kao deo koncepta koji ima za cilj kompaktni razvoj, ali punjenje i zgušnjavanje će se pojaviti i u drugim oblastima ruralno.

- U vezi sa održavanjem pod kontrolom, Scenarij 3 ima za cilj da sve definisane granične građevine u gradskim i ruralnim oblastima bude pod kontrolom, posebno u ruralnim sredinama gde živi manji procenat stanovnika, sprečavajući novo širenje, i intenzitet izgradnje izvan definisanih građevinskih područja.

-U odnosu na ZAŠTITU, Scenarij 3 štiti poljoprivredno zemljište, ali s druge strane ima za cilj da zaštiti i druga sredstva, podzemna i površinska, da se koriste ili uzimaju prema planu u cilju dugoročne održivost.

-U odnosu na RASTNE ZONE, Scenarij 3 nudi preuređenje postojećih područja u većem intenzitetu, na području rasta i grada Štrpca, ali i razvoj slobodnog zemljišta pogodnog za punjenje kako bi se osiguralo efikasno korišćenje zemljišta drugim delovima opštine, stvarajući urbanu celinu, ali takođe i u Kaštanjevu kao području za razvoj agroturizma.

SWOT Analiza

PREDNOSTI	SLABOSTI
▪ Razvoj grada je snažno orijentisan i izgrađen sa svim elementima celokupne urbane strukture; ▪ Obezbeđuje urbani način života, sa svim funkcijama i sadržajima za održivu urbanizaciju, a istovremeno će ostala tri podcentra Broda, Verbeštice i Donje Biti održavati ravnotežu sa prostornim komplementarnim funkcijama; ▪ Omogućuje urbanizaciju opštine smeštanjem većine građana u prošireno gradsko područje (do 70% stanovništva);	▪ Onemogućava potpuni prestanak iseljavanja iz ruralnih područja; ▪ Velika koncentracija stanovništva u gradskom području može izazvati velika opterećenja i očekivanja u centralnom delu grada; ▪ Može doći do kontaminacije.

▪ Omogućava jednostavniju i nižu cenu usluga građanima; ▪ Omogućava dobre uslove za podcentre Broda, Verbeštice i Donjeg Bitinja, ali i kompaktan razvoj za druga područja; ▪ Koncentracija razvoja omogućava zaštitu prirode i poljoprivrednog zemljišta; ▪ Promoviše razvoj poljoprivrede, posebno stoke; ▪ Omogućuje razvoj turističkih područja (Ski centri i nacionalni park „Šar planina“; ▪ Omogućava pristup saobraćajnim koridorima putem regionalnog osnaživanja puteva i otvaranja puteva sa opštinom Suve Reke; ▪ Razvoj ekonomskih zona na teritoriji opštine i u saradnji sa susednim zonama; ▪ Ski centar i izgradnja novog centra.	
Zaključak	
Scenarij 3 će se dalje razvijati jer će se on oceniti kao najbolji i najrealniji scenario, koji bi obezbedio prostornu ravnotežu, ekonomski, društveni razvoj, pristup prevozu i nameštaju, prilagođavanje i integraciju postojećih razvojnih koridora i njihove funkcionalnosti.	

Tablica 172 SWOT Analiza Scenario 3

DRAFT

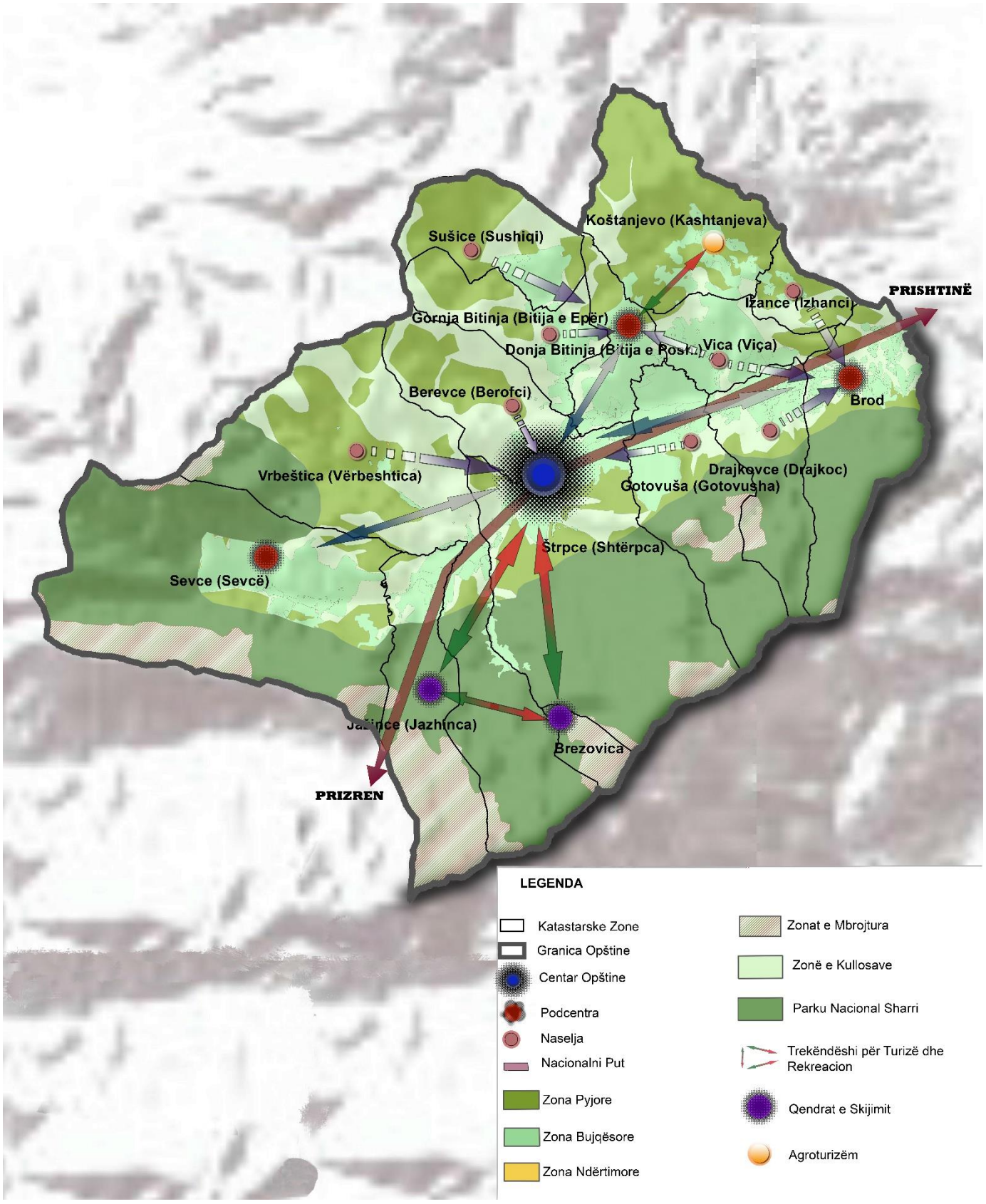

Mapa 52 Predloženi treći scenario

DRAFT

4.7 ELEMENTI GLAVNOG KONCEPTA

Koncept prostornog razvoja za Štrpca je razvijen koristeći sledeće prostorne koncepte za postizanje prostornih ciljeva i ciljeva.

U ključnom konceptu prostornog razvoja uzeli smo u obzir i odrazili trenutnu situaciju i planirana kretanja.

Ovaj koncept objedinjuje zahteve prostornog planiranja koji potiču iz opštine Štrpce, ciljeve i ciljeve kroz set planiranih rešenja, i uopšteno smo predstavili u nastavku kroz tekstualni opis i konceptualne prostorne mape za sve. sektorske strategije i razvojni predlozi za opštinu.

Koncept prostornog razvoja je osnovna osnova razvoja i korišćenja zemljišta za tematske karte MDP-a.

Scenariji i elementi tretirani u scenariju i ugrađeni u glavni koncept su čvorovi, koridori, ispunjavanje i zgušnjavanje, držanje pod kontrolom, zaštita osetljivih područja, područja rasta koja se u scenarijima takođe tretiraju sa finansijskim implikacijama, osim kao sadržaj i prostorni elementi.

ČVOROVI 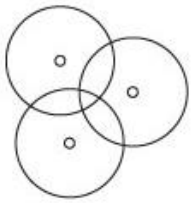	Definisanje nekih ČVOROVA i njihovo tretiranje kao koncentrisanih prostornih tačaka u kojima se promoviše zgušnjavanje stambenog prostora, intenziviraju se funkcije i aktivnosti.
Utvrđeno je da područja koja ispunjavaju kriterijume za tretiranje spojeva su Brodi, Verbeštica i Donja Bitinja, ali i druga naselja sa velikom gustinom korišćenja zemljišta i postojanjem značajnih funkcija. Urbani deo grada Štrpca .	

KORIDORI 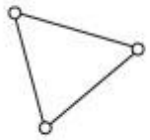	Tretman nekoliko zglobova / koridora između čvorova, duž kojih se prirodni intenzitet razvoja može prirodno podstaći i podstaći.
Utvrđeno je da je os koja počinje od Štrpca i nastavlja se prema Uroševcu i koridorom do Prevale ili Prizrena. Trend koridora prema Brezovici gde imamo hotelske i stambene komplekse.	

POPUNJAVANJE I ZGUŠĆAVANJE	Predstavlja mogućnosti i potencijal za popunjavanje i zgušnjavanje prostora određenim dešavanjima, postizanje kompaktnog prostornog razvoja i povećanje praga stanovništva.
Otkriveno je da područje unutar granica izgradnje urbanog područja Štrpca ima mogućnosti i potencijale koji treba da budu ispunjeni i gusti razvojima bilo da se radi o stambenom ili drugom sadržaju. Isto tako, prostori unutar ruralnih granica	

DRAFT

ruralnih područja, kao što su sela Brodi, Verbeštica i Donja Bitinja, i druga sela sa rastućim demografskim trendom, imaju potencijal i potencijal da budu popunjeni i gusto naseljeni razvojem bilo da se radi o stambenom ili drugom sadržaju, a možda i da se smatraju područjima koja imaju potencijal za ispunjavanje i zgušnjavanje.

Tokom procesa formulisanja ovog koncepta, takođe je upućen potencijalni razvoj praznog zemljišta pogodnog za punjenje kako bi se osigurala efikasna upotreba zemljišta što se takođe tretiralo u konceptu punjenja i zgušnjavanje.

ZADRŽAVANJE POD KONTROLOM	
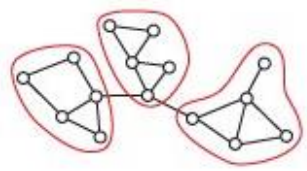	Koncept zadržavanja kontrole odnosi se na potrebu za ograničavanjem neefikasnog razvoja niske gustine korišćenjem granice urbane razvijenosti tokom određenog perioda, posebno u izuzetno osetljivom području kao što je područje NP „Planina Šar“. prvo i drugo područje.
U opštini Štrpca, identifikovano je nekoliko oblasti u kojima postoji neefikasan razvoj niske gustine (kako u blizini urbanog područja, tako i u nekim ruralnim oblastima / selima sa velikim brojem stanovnika). Tokom analize, načelno je dogovoreno da se granične vrednosti u svakom selu i urbanom području utvrde na osnovu stvarnog stanja na terenu i da se pokuša zaštititi što više poljoprivrednog zemljišta. U oblastima u kojima neefikasan razvoj niske gustine treba ograničiti i nije dozvoljen dalji razvoj, širenje se drži pod kontrolom, a razvoj unutar seoske zemlje prilikom postavljanja granica zgrade ne uzima u obzir neefikasan, ali razvoj niske gustine. promovišu se koncepti kompaktnog razvoja. Ovaj koncept predstavljen je na Mapa ma sa građevinskim granicama radi držanja razvoja pod kontrolom, u gotovo svim pravcima na periferiji gradskog područja.	

ZAŠTITA	
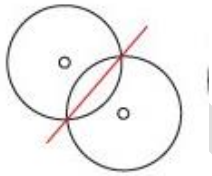	Koncept zaštite predstavlja koncept koji se odnosi na potrebu da se zaštiti vredne prirodne resurse, kulturne, ekonomske i nasleđe.
Zaključeno je da se u opštini Štrpce podzemna dobra poput vode, minerala i arheoloških nalazišta trebaju sačuvati i zasnivati se na javnim interesima i mogućnostima za njihovo planiranje i postupanje u skladu sa zakonskim zahtevima i obavezama, poljoprivrednim zemljištem, pejzažima i prirodnim vrednostima.	

PODRUČJA RASTA	
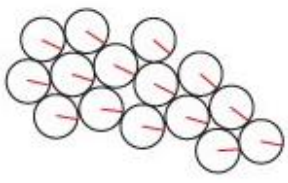	Koncept zona rasta predstavlja razvoj postojećih područja većeg intenziteta i razvoj slobodnog zemljišta pogodnog za punjenje, kako bi se osiguralo efikasno korišćenje zemljišta.

DRAFT

Zaključeno je da se neka naselja mogu tretirati kao zone rasta, a posebno urbana područja, a u nekim naseljima može doći do preuređenja postojećih područja koja će se preurediti u smislu kvalitetnog pružanja stambenih objekata. , ali čak i sa najvećim intenzitetom građevine, može doći do preuređenja u nekim oblastima ekonomskog razvoja, kao i u oblastima u kojima se razvijala industrija i drugim oblastima.

KOMPARATIVNA ŠEMA PREDLOŽENIH SCENARIJA

	SKENARIJ 1	SKENARIJ 2	SKENARIJ 3
	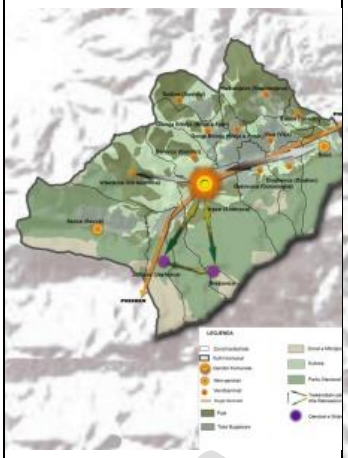 GLAVNI SCENARIJ PRETHODNOG ORP-a, RAZVOJ POLICIJSKOG CENTRA ŠTRPCA	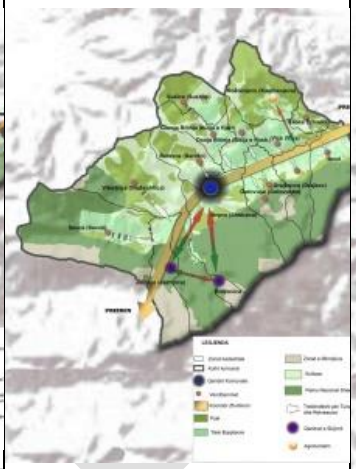 ŠTRPCE SA MOĆNIM RAZVOJOM, SAMO URBANIM PODRUČJEM I PODSVINJIMA (MONOCENTRIC)	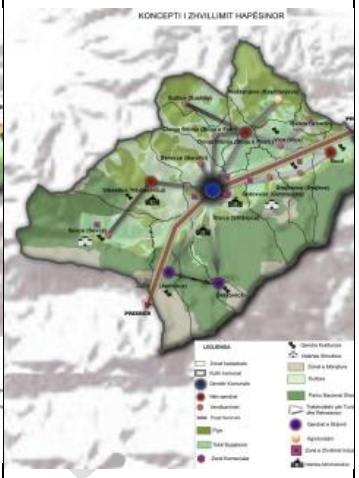 POLICENTRIČNOG RAZVOJA PROSTORNI SCENARIO SA NEKE RAZVOJNE SADRŽAJA I SA NAGLASKOM NA POTENCIJALNE U OPŠTINI
ČVOROVI 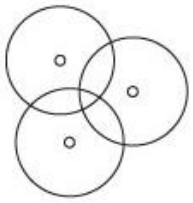	●●●○○ Koncentriranje razvoja na čvorovima zasniva se na razvoju policije. Ovaj scenarij predlaže formiranje tri glavna čvora, grad Štrpca i 2 druga sekundarna centra, koji ostalim selima pružaju institucionalne usluge, tehničku i socijalnu infrastrukturu	●●○○○ Korišćenje čvorova u monocentričnom scenariju predstavlja formiranje samo jednog čvora / centra i koncentraciju većine razvoja u tom čvoru / centru. Glavni čvor ili centar u ovom scenariju je grad Štrpca, dok ostalim postojećim čvorovima neće biti prioritetno postavljeni, već će se održavati na trenutnim granicama.	●●●●● Ovaj scenarij predlaže formiranje 6 glavnih čvorova, grad Štrpca i 3 druga sekundarna centra, koji će ostalim selima pružiti usluge, tehničku, javnu i socijalnu infrastrukturu i dva centra sportskog turizma. Važne niše su Verbeštica, Brod i Donja Bitinja, te skijališta u Brezovici i novi planirani ski centar. dok će se ostali postojeći čvorovi dovoljno tretirati u trenutnim granicama.
KORRIDORI	●●●○○	●●●●○	●●●●●

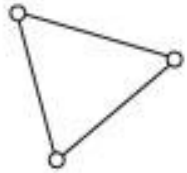	Ovaj scenarij zasnovan je na osovinama koje počinju od Štrpca i nastavljaju se kroz sekundarne centre koji imaju tendenciju da se razvijaju. Glavnim koridorom smatra se osovina od Štrpce prema Prizrenu i prema Uroševcu.	Ovaj scenarij je zasnovan Budući da se glavnim koridorom smatra os od Štrpce ka Prizrenu i Uroševcu. U ovom scenariju, namerava se da su sva naselja povezana glavnim pristupnim koridorom na ovaj koridor i da on predstavlja određenu vezu između skijališta i centralnog područja Štrpca .	Ovaj scenarij, zasnovan na osovini koja počinje od Štrpca prema Prizrenu i prema Uroševcu, predstavlja tendenciju razvoja koridora prema Brezovici koji bi prostorno sadržavao elemente koji postoje u ovim oblastima.
POPUNJAVANJE I ZGUŠĆAVANJE	●●●●○	●●○○○	●●●●●
	Ovaj scenarij nudi dopunjavanje i zgušnjavanje u urbanim sredinama i sekundarnim centrima, u cilju većeg razvoja ovih područja, ali i ostalih ruralnih područja.	Ovaj scenarij nudi punjenje i zgušnjavanje samo u (monocentričnom) urbanom području, kao ključni deo koncepta, ali punjenje i zgušnjavanje će se pojaviti i u ostalim ruralnim područjima.	Ovaj scenarij nudi punjenje i zgušnjavanje u urbanim oblastima, Brodi, Verbeštica i Donja Bitinja, definisani kao deo koncepta koji ima za cilj kompaktni razvoj, ali zgušnjavanje i zgušnjavanje će se pojaviti i u drugim ruralnim oblastima.
ZADRŽAVANJE POD KONTROLOM 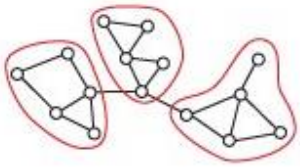	●●●●●	●●●●●	●●●●●
	Ovaj scenario čiji je cilj suzbijanje neefikasno razvoj i održava kontrolu granica definisanih izgradnju urbanih i ruralnih područja.	Ovaj scenarij ima za cilj da sve definisane sve definisane konstruktivne bude pod kontrolom i urbanih i ruralnih područja, posebno u ruralnim područjima u kojima živi manji procenat stanovništva, sprečavajući nova proširenja i intenzitet izgradnje izvan definisanih područja za izgradnju.	Ovaj scenarij ima za cilj da sve definisane konstruktivne bude pod kontrolom i urbanih i ruralnih područja, posebno u ruralnim područjima u kojima živi manji deo stanovništva, sprečavajući nova proširenja i intenzitet izgradnje izvan definisanih područja za izgradnju.
ZAŠTITA	●●●●●	●●●●○	●●●●●
	Ovaj scenarij štiti vredne prirodne, kulturne, baštinske i ekonomske resurse u opštini Štrpce.	Ovaj scenarij štiti poljoprivredno zemljište, ali s druge strane takođe ima za cilj da zaštiti drugu imovinu, bilo da je podzemna ili površinska, da koristi ili	Ovaj scenarij štiti poljoprivredno zemljište, ali s druge strane takođe ima za cilj da zaštiti drugu imovinu, podzemnu i površinsku, da koristi ili preduzme

DRAFT

		preduzme odgovarajuće mere kako je planirano u pogledu dugoročne održivost.	odgovarajuće mere kako je planirano na duži rok..
PODRUČJA RASTA 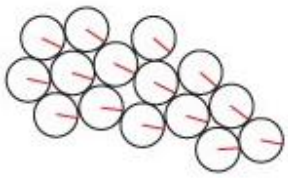	●●●●○	●●●○○	●●●●●
	Ovaj scenarij nudi preuređenje postojećih područja većeg intenziteta i razvoj slobodnog zemljišta pogodnog za popunjavanje radi efikasnog korišćenja zemljišta.	Ovaj scenarij nudi obnovu postojećih područja najvećim intenzitetom, samo u jednom području rasta i u gradu Štrpce.	Ovaj scenarij nudi obnovu postojećih područja najvećim intenzitetom, samo u jednom području rasta i u gradu Štrpce.

4.8 GLAVNI KONCEPT PROSTORNOG RAZVOJA

Osnovni koncept prostornog razvoja zasnovan je na odražavanju trenutne situacije i integrisanju planiranih kretanja. Prostorna logika i integracija zahteva za prostorno planiranje potiču direktno iz opštine Štrpca, ciljeva i ciljeva kroz skup planiranih rešenja, predstavljenih kroz tekstualni opis i konceptualne prostorne mape za sve sektorske strategije i razvojne predloge za opština Štrpca .

Koncept prostornog razvoja definiše glavne osnove razvoja i korišćenja zemljišta navedene u tematskim Mapa ma MDP-a. Pošto su sadržaj i elementi obrađeni u analizi scenarija i ugrađeni u glavni koncept su čvorovi; koridori; punjenje i zgušnjavanje; držanje pod kontrolom; zaštita; područja rasta koja su se pored prostornog aspekta strukture scenarija bavila finansijskim implikacijama implementacije svakog elementa.

Opšti koncept prostornog razvoja podržava policentrizam, gde su čvorovi međusobno povezani putem razvojnih koridora. Postojeći koridori analizirani su socijalno, ekonomski i finansijski, a društvene i finansijske implikacije neintegracije postojećih koridora su velike, tako da postojeći koridori moraju biti prihvaćeni i integrisani, te tretirani dalje kao deo prostornog koncepta (uredba i njihovu funkcionalnost).

U prostornom smislu, dva skijališta i Šarski Nacionalni Park su takođe bitan element koncepta.

Koncept na svemirskom nivou podržava model **kompaktnog i uravnoteženog** razvoja promovisanjem visokog intenziteta razvoja i korišćenja zemljišta, kontrolom daljeg širenja i rasta definisanjem proširenja urbanih područja i granica ruralne gradnje i definisanjem zaštićenih područja na opštinskom nivou u Nacionalnom parku „Šar planina“.

Tačnije, na nivou urbanih područja podržava policentrični model prostorno-funkcionalnog razvoja i kompaktni i uravnoteženi model prostornog razvoja, a na nivou ruralnih područja podržava kompaktni model prostornog razvoja za ostale podcentre i naselja, dok u smislu Funkcionalni podcentri tretiraju se kao čvorovi javnih i socijalnih službi gde gravitiraju okolnim naseljima.

U pogledu razvoja poljoprivrede, glavni koncept se takođe bavi podelom teritorije opštine Štrpce na šest **zona poljoprivrednog razvoja** tako što će navesti poljoprivredne pogodnosti i razvojne projekte za svaku od šest zona poljoprivrednog razvoja.

Ključna komponenta ukupnog koncepta definisanja infrastrukture drumskog saobraćaja je put koji povezuje Štrpce sa Suva Rekom i žičara koja povezuje skijališta Štrpce sa Prevalcom.

DRAFT

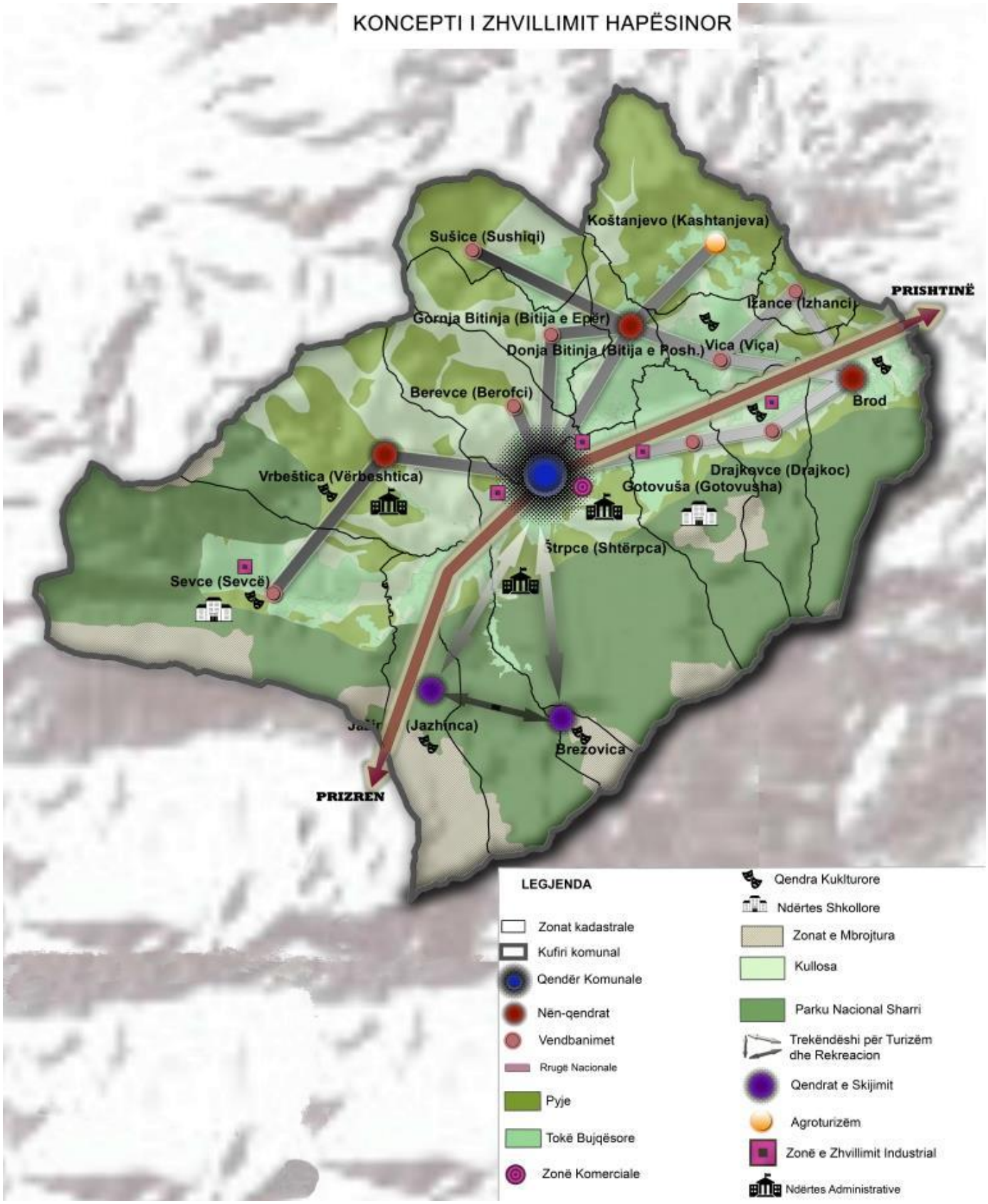

Mapa 53 Glavni koncept za budući prostorni razvoj opštine Štrpca

Planirani koncept prema tematskim oblastima

Dalji razvoj treba da obezbedi dobar život u celoj opštini Štrpca, obraćajući se odabranom scenariju (scenarij 3) za prostorni razvoj. U svakom delu opštine Štrpca moraju se održavati i održavati jednaki životni i radni uslovi. Održavanje i postizanje efikasnosti na celoj teritoriji, obezbeđivanje aktiviranja i promocije stalnog razvoja postojećeg endogenog potencijala je od suštinske važnosti. Stoga je efikasno upravljanje prostorom pogodno za posmatranje i unapređenje sigurnosti različitih struktuiranih prostora.

4.8.1 Ekonomski razvoj

Ekonomska funkcija

S obzirom na potencijale i prednost za ekonomski razvoj, opština Štrpca će se fokusirati na razvoj konkurentskih sektora i efikasnu ekonomsku infrastrukturu. Pored upravljanja upotrebom zemljišta, opština Štrpce bi trebala razviti i proširiti ostale privredne sektore koji idu u turističku uslugu ili podršku u ski centre, npr. građevinarstvo, proizvodnja, trgovina, smeštaj i energetski sektor. Koncept prostornog razvoja promoviše održivi ekonomski razvoj, podržavajući lokalnu ekonomiju, kao što su domaćinstva i zaposlenost, i u gotovo svim privrednim sektorima:

Industrija, Koncept zasnovana industrija sačuvala je ili odredila prostor za razvoj i osnaživanje industrije drveta i plastike, prerade, mleka, mesa, hrane i pića. Prostorni koncept je integrisao svaku parcelu na kojoj se industrija razvija u okviru MDP-a, iako oni imaju neadekvatni prostorni obim. U pogledu razvoja, razvojni koridori, iako konceptualno nekompaktni, promovišu industrijske i ekonomske aktivnosti u Štrpca, tako da bi ih integrisali i iskoristili postojeću infrastrukturu, oni imaju za cilj da ojačaju svoje strukture u ovom MDP-u.

Ekonomske zone. Te bi se aktivnosti morale odvijati u postojećim urbanim područjima i na područjima za širenje naselja. Nastaju nove ekonomske i industrijske zone duž puteva Štrpce - Uroševac i Štrpce - Prizren, stvarajući koridore ekonomskog i održivog razvoja. Pored toga, planira se stvaranje ekonomske zone u Štrpcu.

Koncept promoviše stvaranje ekonomske zone u opštini Štrpce, istražujući mogućnosti za uspostavljanje zajedničkih ekonomskih zona sa susednim opštinama.

Preduzeća. Značajan broj preduzeća posluje u opštini Štrpca za kapacitet opštine, tako da ovaj koncept podržava stvaranje uslova za očuvanje i osnaživanje postojećih preduzeća, kao i imenovanje novih poslovnih prostora od strane svih sektora, uključujući prioritetno stvaranje uslova za strana poslovna ulaganja. S tim u vezi, urbano područje je integrisano sa preduzećima i gde god preduzeća posluju, favorizuju ih u pogledu obezbeđivanja uslova i pridružene infrastrukture. Takođe prostor u trouglovima ekonomskog razvoja, građevinarstva, saobraćaja, poljoprivrede, turističkih područja itd.

Trgovine. U opštini Štrpca postoji nekoliko maloprodajnih mesta i veleprodajnih skladišta koja potrošačima nude različite vrste robe, kao što su: hrana, higijena, tekstil, kožni dodaci, kućni aparati, stolarija i druga roba. široka potrošnja.

Planiranje uslova i prateće infrastrukture za razvoj trgovine u opštini Štrpca važan je deo odabranog koncepta prostornog razvoja. Promoviše se putna infrastruktura koja bi omogućila uvoz i izvoz robe u regionu i na Kosovu. Da bi se ojačalo zapošljavanje u trgovinskom sektoru, koncept promoviše i pruža uslove i infrastrukturu za komercijalne aktivnosti koje se promovišu unutar urbanih područja i sela opštine Štrpce.

TURIZAM

Važan deo koncepta ekonomskog razvoja je razvoj turizma, pa koncept favorizuje zimski turizam na skijalištima. Pored zimskog turizma planiran je razvoj rekreativnog, planinskog, zdravstvenog, agroturizma, kulturnog i seoskog turizma.

Razvoj turizma u opštini zasnivaće se na prirodnim resursima koje ima planina Šar. Turistički centri su naselja koja su povezana sa pešačkim, žičarom, izletištima, izvanrednim pejzažima i kulturnom baštinom. Trebalo bi da pruže informacije o smeštaju i turističkim podacima.

Rekreativni turizam će podstaći razvoj komplementarnih aktivnosti (ugostiteljstvo, mala preduzeća, javne usluge, infrastruktura, poljoprivreda, itd.), Podržavajući zapošljavanje lokalnog stanovništva i bolje upravljanje opštinskim prirodnim i kulturnim vrednostima kao osnovna sredstva za razvoj različitih oblika turizma, proizvodnje eko hrane.

Sljedeći koncept hotelskog poslovanja koji uglavnom deluje na Brezovici i unutar grada, a delom u perifernim delovima grada i nekim selima, promovira se intenziviranje turističkih kapaciteta, posebno u područjima koja su namenjena turizmu.

Razvoj ugostiteljskih kuća i turističkih atrakcija obuhvata strateško planiranje koje uključuje ekonomske, prostorne, ekološke i kulturne aspekte. Cilj planiranja je stvaranje turističkih destinacija koje pružaju posetiocima, lokalnu podstanicu, razvoj prirodnih resursa.

Razvoj turististickih vikend zona je planiran na sledećim lokacijama:

- Vikend Zona Vrbeštica van Nacionalnog Parka za razvoj restorana i vikend kuća;
- Vikend Zona Jažince- van Nacionalnog Parka za razvoj restorana i vikend kuća; i
- Vikend Zona Koštanjevo- van Nacionalnog Parka za razvoj restorana i vikend kuća.

Vikend naselja imaju prvenstveno turističko-rekreativnu namenu i njihova osnovna svrha je privremeni boravak stanovništva radi odmora i rekreacije. Shodno tome, objekti u ovim naseljima ne mogu se koristiti za primarno stanovanje kao što u njima ne može se prijaviti stalno prebivalište. Na taj način se štiti namena prostora, sprečava nekontrolisana urbanizacija i omogućava održivi razvoj turizma.

Pored gore pomenutih prostora Vikend zone, razvoj turizma će se odvijati i u drugim vikend zonama predviđenim Opštinskom Razvojnom Planu.

DRAFT

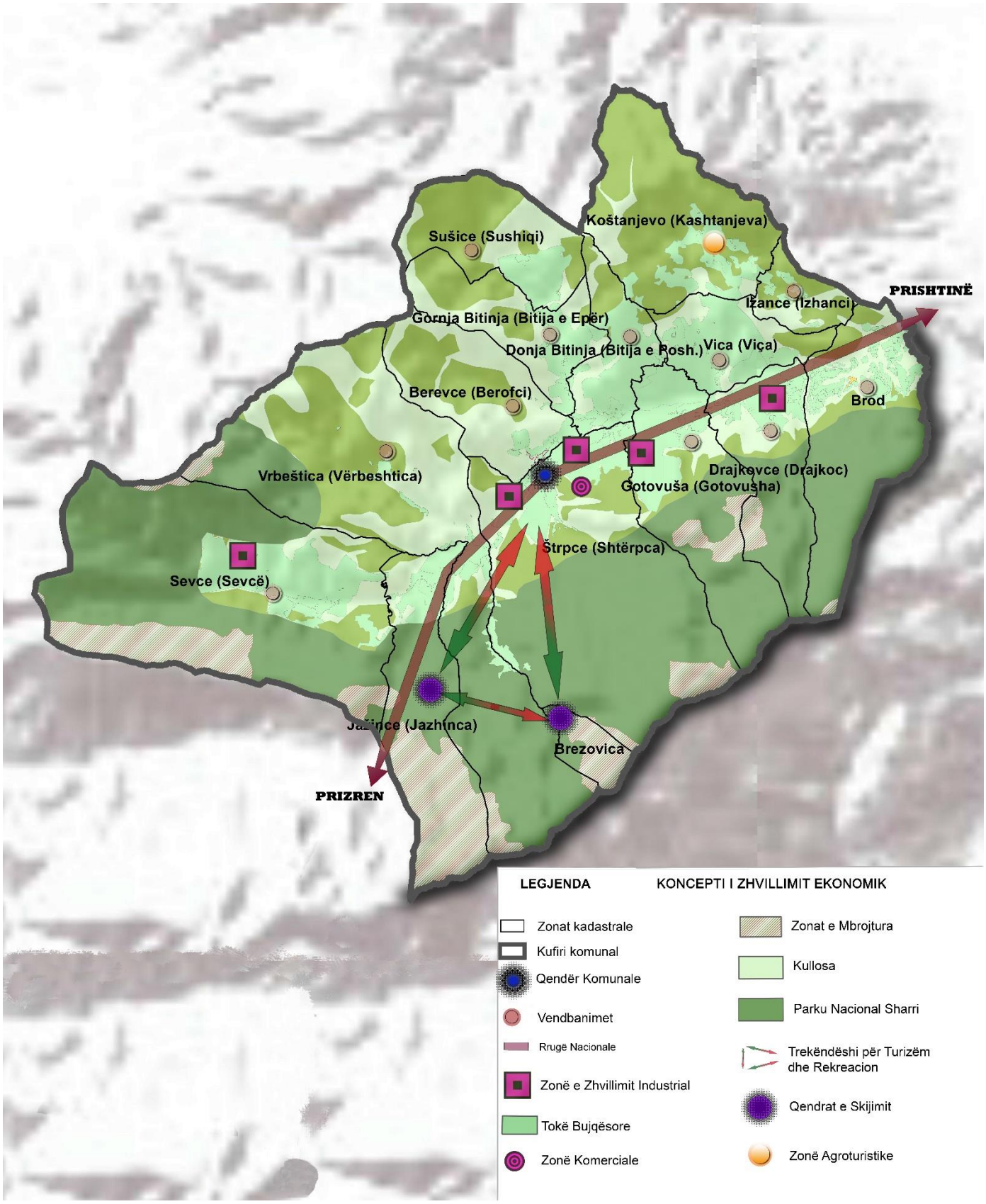

Mapa 54 Mapa ekonomskog razvoja (planirani status)

Građevinarstvo . Postoji značajan broj građevinskih firmi koje posluju u Štrpce, uglavnom one koje se bave izgradnjom vila u turističkim oblastima i niskim građevinama i onima koje proizvode građevinski materijal (kamenolomi, proizvodnja betona i montažnih betona, proizvodnja asfalta, prerada od drveta, plastike, metala itd.). Ovaj koncept podržava osnaživanje građevinskih kompanija pružanjem određenih površina za proizvodnju, podstičući razvoj građevine, posebno stambene i poslovne. Razvoj građevinske industrije takođe je podržan izgradnjom novih zgrada potrebnih za potencijalna nova preduzeća i pružanjem usluga projektovanja od strane dizajnerskih biroa koji pružaju i pružaju građanima usluge: idejni projekti, glavni projekti i njihov nadzor tokom realizacija (izgradnja).

Poljoprivredna funkcija

Poljoprivreda, sektor planinskog voća i drugi su jedan od najvažnijih sektora ekonomije Štrpca. Ova opština ima veoma dobar potencijal za razvoj stoke i pčelarstva što snažno podržava ovaj koncept planiranjem uslova i pripadajućim infrastrukturom koja promoviše značajan doprinos ekonomiji i socijalnoj stabilnosti.

DRAFT

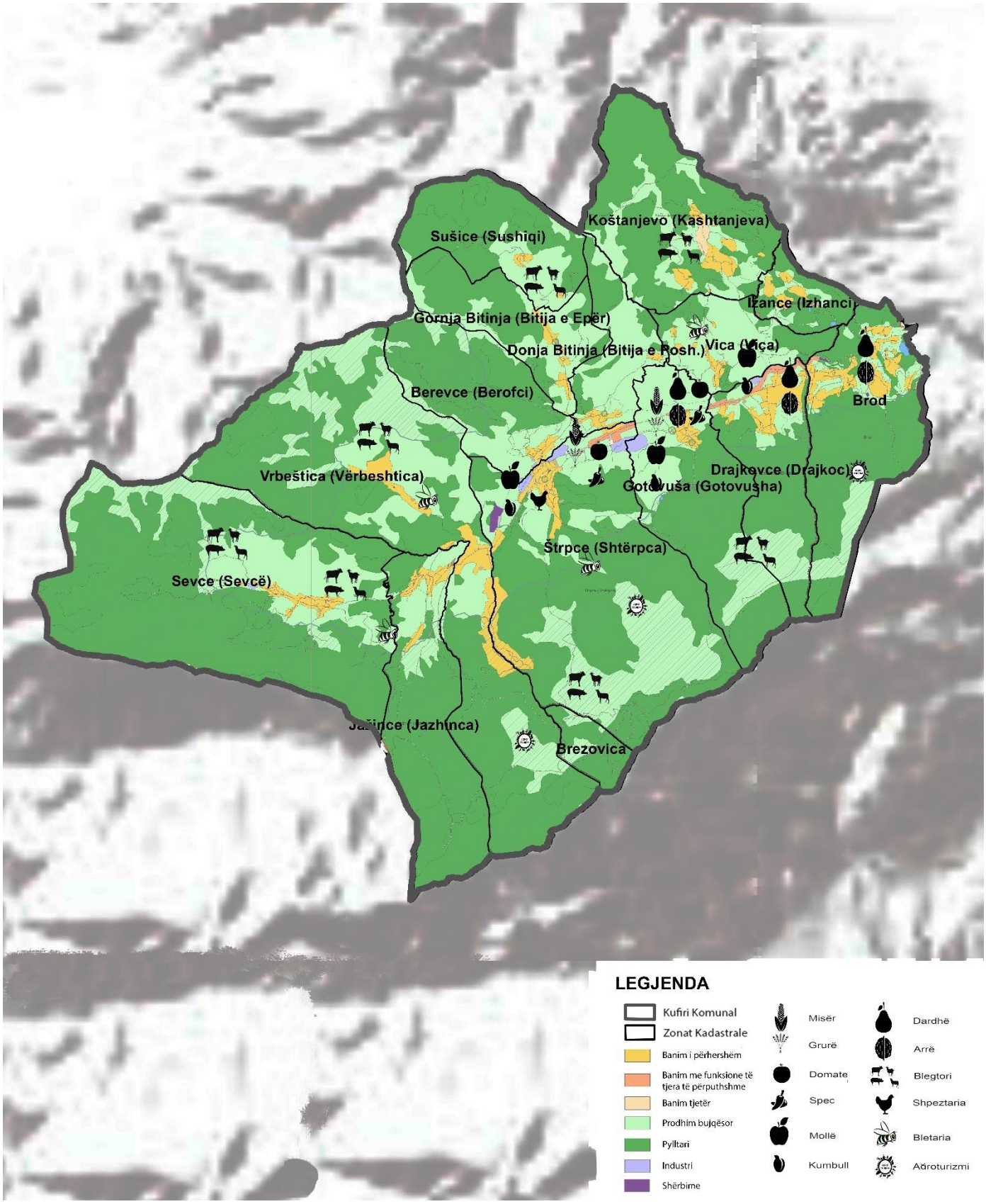

Mapa 55 Mapa razvoja poljoprivrede (planirani status)

Predviđena je podela opštinske teritorije na 3 poljoprivredno-razvojne zone: I. Ravnato područje duž Lepenaca; III. Ruralno područje - Gornja i Donja Bitinja, Brod, Firaja; II. Verbeštice, Sevce, gde - u svim tim oblastima koncept

podržava zaštitu poljoprivrednog zemljišta i prioritetni tretman za ovakav razvoj: tamnice za mlečne krave, diler brojlera, mesta za prikupljanje mleka, jedinice za preradu mleka, košnice pčela novi usevi, uzgoj ovaca, uzgoj koza, izgradnja kapaciteta za proizvodnju tona / ha zrna, rast novih voćnjaka i produktivnost po hektaru, uzgoj plastenika na području Lepenaca, razvoj agroturizma posebno u Kaštanjevi , Brod i Jažinca.

Unutar poljoprivrednih površina zaštita poljoprivrednog zemljišta predviđena je i kao nacionalni resurs, a kao ekonomsko i ekološko sredstvo planira se zaštita od degradacije, erozije, fragmentacije i izgradnje, za šta smo definisali građevinske granice i granice poljoprivrednog zemljišta koje se planiraju zaštititi i razvijati. .

Ratarstvo/Vocarstvo / povrtarstvo. Usev je jedna od najstarijih grana poljoprivrede i opština Štrpca ima staru tradiciju gajenja poljoprivrede, posebno useva kao što su žitarice (pšenica, kukuruz, ječam i zob), povrće (krompir, paradajz, krastavac, biber, lubenica i mnoge druge kulture). Opština Štrpca ima relativno dobro poljoprivredno zemljište za uzgajanje ratarskih kultura, posebno u oblasti Lepenaca ima veliku pogodnost poljoprivrednog zemljišta sa visokim potencijalom za proizvodnju useva.

Vocarstvo - . Region Štrpca ima tradiciju gajenja različitog voća, posebno maline, grožđa koje se zatim može preraditi u prerađivačkoj industriji koja je trenutno relativno razvijena u regionu Štrpca . Za dalji razvoj voćnjaka predviđeno je da se povećanjem određenog kapaciteta za navodnjavanje područja i subvencijama na ovom području ojača ova poljoprivredna aktivnost koja je veoma potrebna za Štrpca .

Direkcija za poljoprivredu i ruralni razvoj u okviru razvoja za narednih 8 godina predviđala je ulaganja u voćarstvo u vidu podrške poljoprivrednicima podržavanjem razvoja voćaka.

RIBARSTVO I AKUAKULTURA Štrpca je bogat izvor vode, koji se sastoji od reke Lepenac i njenih potoka koji su bogati ribama raznih vrsta u gornjem toku reke.

Ribarski sektor u Štrpca je relativno nerazvijen, ali važan sa socio-ekonomskog stanovišta kao važan izvor radnih mesta u određenim oblastima i periodima godine.

AKUACULTURE ima veliki potencijal za budući razvoj, kombinujući socijalne, ekonomske aspekte. Uzgajivači ribe koriste različite tehnike gajenja, intenzivne, poluintenzivne i ekstenzivne za uzgoj uglavnom pastrmke, mekušaca i šarana. Ove vrste rastu u akumulacijama, veštačkim i prirodnim jezerima. Akvakultura ili organizovano uzgoj ribe počele su se posebno razvijati u restoranima u veštačkim bazenima za njihove potrebe.

STOČARSTVO kao grana poljoprivrede u opštini Štrpca zauzima posebno mesto kada se uzmu u obzir proizvodi i nizproizvodi dobijeni od stoke, počevši od mesa, mleka i njihovih proizvoda. Opština Štrpca geografski je veoma pogodna za razvoj stoke s obzirom na velike površine livada i pašnjaka, na kojima rade neka poljoprivredna domaćinstva. Sektor peradi u Štrpca slabo je razvijen i uglavnom je orijentisan na proizvodnju jaja za porodične potrebe. Poslednjih godina proizvodnja peradarskog mesa ili kotlova dominira u peradarskoj industriji sa većim interesovanjem.

STOČARSTVO I ŽIVINARSTVO razvijaće se kao ekstenzivna i intenzivna, gde su planirani projekti za razvoj i rast stočnog fonda na opštinskom nivou, kao što su: povećanje stočnog fonda na nivou opštine, podrška poljoprivrednicima obezbeđivanjem mehanizama (mašine za mužu krava, zamrzavanje mleka itd.).

Agrobiznis. S obzirom na ograničenu površinu poljoprivrednog zemljišta po porodici, kao i na distribuciju stanovništva, poljoprivreda ne može da obezbedi uspešan ruralni razvoj. Međutim, neki se perspektivni poslovi razvijaju u ruralnim oblastima kao što su: sakupljanje i prerada poljoprivrednih proizvoda (kao što su voćnjaci), prerada drveta, preduzeća za sakupljanje gljiva i drugog šumskog voća, pčelarstvo, lekovito bilje, proizvodnja i prerada mesa i uz slabo prisustvo seoskog i planinskog turizma.

Razvoj poljoprivrednog sektora u ruralnim područjima može imati značajan uticaj na povećanje prihoda i smanjenje nezaposlenosti. Da bi se podstakao razvoj ruralnog poslovanja, okvir za razvoj predviđa podršku malim i srednjim seoskim preduzećima stvaranjem uslova i pridružene infrastrukture za razvoj porodičnih preduzeća.

Sistemi za navodnjavanje pojavljuju se kao ograničavajući faktori u poljoprivrednoj proizvodnji, što utiče na produktivnost i profitabilnost poljoprivrednika. Ulaganje u izgradnju sistema za navodnjavanje poljoprivrednog zemljišta je prioritet i potreba da bi se povećala poljoprivredna produktivnost i održiviji poljoprivredni razvoj. Navodnjavanje, prema mogućnostima u Štrpca, planira se razvijati kao veštačko navodnjavanje iz različitih prirodnih izvora, kao što su reka Lepenac i reke. Razvoj mreže za navodnjavanje planirano je da se sprovede kao kolektivno navodnjavanje organizovano sa velikim sistemima, uključujući nekoliko hektara zemljišta za navodnjavanje.

Mreža cevi za navodnjavanje biće pod zemljom, sa vodom pod pritiskom, sa prskalicama u obliku kiše. Ovaj sistem za navodnjavanje je izabran jer ne zahteva stalnu negu i omogućava širenje mreže na kojoj postoji mnogo parcela manjih od 1 ha, kao što je slučaj u seoskim oblastima Štrpca .

ŠUMARSTVO. Opšti cilj je unapređenje šumarskog sektora u lokalnoj ekonomiji održivim korišćenjem šumskih resursa, uvek uzimajući u obzir veoma funkcionalnu ulogu šuma posebno u ovoj opštini gde je većina zaštićena pod Nacionalnim parkom „Mali“. Šar ". Koncept promoviše da se šume i šumska zemljišta koriste i upravljaju u skladu sa principima globalnog konsenzusa o upravljanju i zaštiti i održivom razvoju svih vrsta šuma.

Takođe, s obzirom na činjenicu da većina domaćinstava koristi drvo za grejanje i koristi se u drvnoprerađivačkoj industriji, to rezultira visokom eksploatacijom šuma svake godine. Kao odgovor, koncept predviđa pošumljavanje golih područja vegetacije kao i restituciju grmlja i bagrema u visokim šumama, s posebnim naglaskom na delu planina gde je erozija izraženija.

PRIVREDNE DELATNOSTI SA SUSEDNIM OPŠTINAMA. Koncept takođe predviđa povezivanje privrednih aktivnosti sa susednim opštinama za zajedničku ekonomsku zonu sa Prizrenom povezivanjem žičare sa skijaškim i odmarališta. put koji bi pomogao ovim dvema opštinama da međusobno razmenjuju robu i druge proizvode.

RESURSI. Koncept se zasniva na održivoj eksploataciji svih resursa i podržava zaštitu i razvoj podzemnih, površinskih, kulturnih i ljudskih resursa, kao i korišćenje resursa za turističke usluge, kao što su smeštaj i prehrambena usluga.

Uticaj saobraćajne infrastrukture kao što je izgradnja autoputa Priština-Skoplje, povezivanje Prištine sa državom Makedonijom i Koridori VIII i X i prolazak kroz Kačanik koji je susedna opština i vrlo blizu, nudeći veze Štrpca i veze do Evropski značaj važan je deo koncepta i bitan element koji će poboljšati ekonomski razvoj. Takođe, železnica Kosovo Polje-Elez Han nudi konekcije i veze do važnih evropskih koridora.

4.8.2 Tehnička infrastruktura

Koncept podržava ispunjavanje budućih potreba za kvalitetnom tehničkom infrastrukturom i sa planiranim kapacitetima prema normama tehničkog planiranja. Planirana infrastruktura služiće potrebama centralnog, regionalnog i lokalnog nivoa planiranjem obima, lokacija i kapaciteta ove infrastrukture i identifikovanjem razvojnih prostora kojima je potrebna proširena i nova infrastruktura.

ELEKTRIČNA I TERMALNA ENERGIJA. Analiza trenutnog stanja elektroenergetske mreže pokazuje da je distributivna mreža zastarela i da je glavni uzrok problema u snabdevanju električnom energijom u opštini.

Zbog toga je potrebno planirati unapređenje postojeće mreže radi povećanja kvaliteta i sigurnosti snabdevanja, kao i smanjenje tehničkih gubitaka u određenim oblastima opštine, kao i u selima u kojima su takvi gubici izraženiji. To podrazumeva prelazak sa 10kV distributivne mreže na 20kV kablovsku distribucionu mrežu, kao i zamenu 230/400 aviokompanija pletenim ili podzemnim kablovima, nužno u gradu, ali i na značajnim lokacijama kupaca.

Mrežu više prigradskih sela takođe je potrebno nadograditi armiranjem betonskih stubova, kao i zamenom provodnika bodljikavom žicom.

DRAFT

Prema ovom planu, trebalo bi zameniti i infrastrukturu i objekte zastarele elektroenergetske mreže, tako da se postepeno uklanjaju trafostanice 35/10 kV i njihov prelazak na TS 110 / 20kV napon i zamena trafostanica kapaciteta SS 10 / 0,4 kV kod onih kapaciteta 20 / 0,4 kV.

Što se tiče toplotne energije, nažalost Štrpca nema nijednu vrstu daljinskog grejanja. Koncept takođe podstiče istraživanje mogućnosti grejanja za razvoj sistema centralnog grejanja prirodnim gasom i korišćenje solarne energije, energije vetra od spaljivanja otpada za toplotnu i / ili struju.

Da bi se poboljšala energetska efikasnost, predviđene su mere za povećanje energetske efikasnosti, prvo u javnim zgradama, hotelima i pansionima, kao i u sistemu javne rasvete, koji će se nastaviti u privatnim zgradama.

Reka Lepenac može se koristiti kao hidroelektrana za proizvodnju malih količina električne energije, ali bez oštećenja reke i prirodnog toka reke i njenih potoka.

VODOVOD. Da bi se poboljšala situacija u snabdevanju pitkom vodom u opštini Štrpca, naredne godine treba uložiti u širenje vodovodne mreže i tehničkih usluga u celoj opštini, preduzimajući sledeće radnje:

- Pokrivenost pristupom vodovodnoj mreži 70% ruralnih područja u kojima nedostaje mreža i 30% gradskog područja u kojem nedostaje mreža;
- Zamena svih glavnih (transportnih) i sekundarnih vodovodnih cevi od azbestnog cementa na PE-100 RC ili HDPE-100;
- Otvaranje novih bunara za povećanje vodostaja.
- Poboljšanje postojeće vodovodne mreže u gradu - smanjenje gubitaka, pokrivanje zone sa više vodomera (za smanjenje i pronalaženje tehničkih i administrativnih gubitaka), postavljanje brojila za domaćinstvo sa daljinskim očitavanjem i zaustavljanjem, identifikacija i eliminacija nelegalnih priključaka.
- Renoviranje postojeće vodovodne mreže u gradu - zamena starih azbestno-cementnih cevi u nekim segmentima i povećanje prečnika cevi u nekim segmentima;
- Ugradnja zonskih vodomera na ulazu u sela i gradska naselja.

KANALIZACIJA. Da bi se poboljšao status ispuštanja otpadnih voda u opštini Štrpce, naredne godine će se ulagati u širenje vodovodne mreže i tehničkih usluga na celoj teritoriji opštine, preduzimajući sledeće akcije:

- Sanacija i proširenje kanalizacionog sistema
- Izgradnja uređaja za prečišćavanje otpadnih voda za pokrivanje gradskog područja i nekih sela u Brodu.
- Izgradnja nekih malih elektrana za područja u kojima nije moguće povezati sa glavnim sakupljačem opštine.
- Odvajanje atmosferskih voda od otpadnih voda.

ATMOSFERNA KANALIZACIJA . U selima nedostaje atmosferska kanalizacija i postoji otvoreni kanalizacioni sistem koji je loše održavan. U mnogim slučajevima atmosferska kanalizacija je uobičajena za kanalizaciju. U cilju poboljšanja održavanja i funkcionalnosti postojeće atmosferske kanalizacione mreže u opštini Štrpce treba uložiti u sanaciju kanala, čišćenje zatvorenih kanala i njihovu funkcionalizaciju, identifikaciju ilegalnih zaptivača kanalizacionih voda u atmosferskom kanalizacionom sistemu, i njihovo kontinuirano održavanje rukovanjem otvorenim kanalima. Preduzimaju se sledeće akcije:

- Izgradnja nove atmosferske kanalizacione mreže odvojene od kanalizacije;
- Izgradnja nove atmosferske kanalizacione mreže odvojene od kanalizacije u svim naseljima;

TELEKOMUNIKACIJA. Telekomunikaciona mreža u opštini Štrpce kontinuirano ulaže kako bi poboljšala svoje performanse. S tim u vezi je i produženje optičkog kabla (KO) u selima. U gradskom području, dok se planira proširiti na sva naselja.

Predlozi za proširenje telekomunikacione infrastrukture planirani su na sledeći način:

- Predlozi za optičku mrežu u cilju povećanja kapaciteta novih kupaca
- Razvoj tehnologije i opreme za telekomunikacione usluge (TEL + DATA + VIDEO) i 4G i 5G LTE

DRAFT

- 100% pokrivenost opštine optičkom kablovskom mrežom i proširenjem nove GPON mreže
- Izgradite infrastrukturu za zajedničku mrežu telekomunikacionih usluga

SAKUPLJANJE OTPADA I UPRAVLJANJE OTPADOM Štrpca ima umereno dobru pokrivenost uslugom skupljanja otpada. Pružanje ove usluge i dalje će se zasnivati na operativnim planovima opštine i kompanije s ciljem pokrivanja svih naselja koja su izvan sistema za odvoz smeća. Pored toga, uklanjanje nelegalnih deponija i tretman drugih otpada i eliminacija zagađenja površinske i podzemne vode na i oko regionalne deponije planiraju se proširenjem zaštitnog sloja - odgovarajuće geomembrane.

Što se tiče građevinskog otpada, predviđena je izrada tranzitne deponije za sakupljanje građevinskog otpada za sva naselja kao podcentre, a projekat planiran da bude sproveden do 2024. Šema Opštinalnog otpada podvrći će se re-modeliranju. tokom kojih će se odrediti neka područja sa odgovarajućim rasporedom sakupljanja, a promovirat će se odabir i recikliranje otpada.

DRAFT

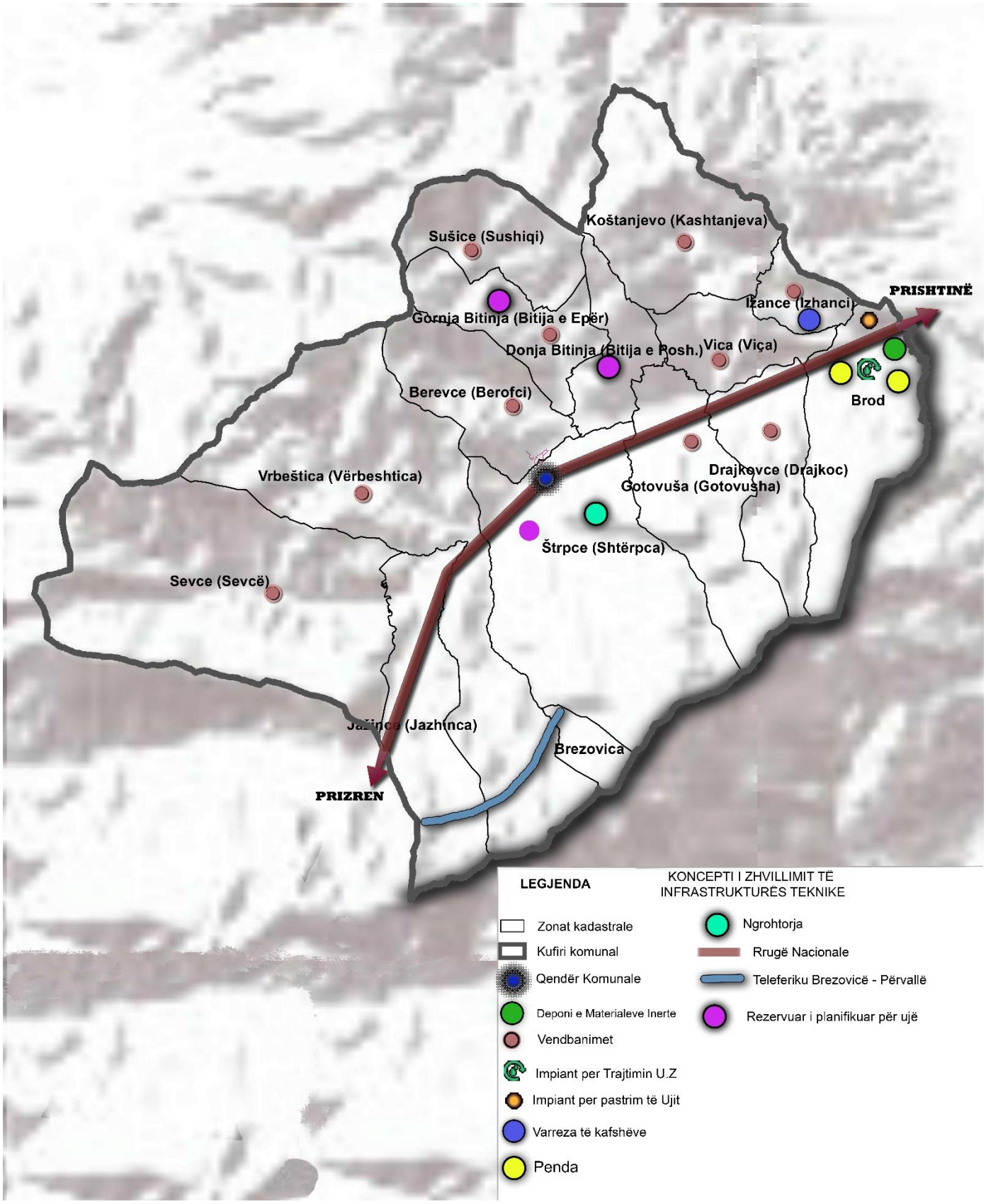

Mapa 56 Mapa koncepta tehničke infrastrukture (planirani status)

4.8.3 Transportna infrastruktura i transport

Transport je zagovornik svih dešavanja u našim naseljima. Bez saobraćajne infrastrukture, ne može se odvijati nijedna opštinska aktivnost. Pored ekonomskih prednosti bržeg kretanja u svemiru, transport je odgovoran i za probleme prouzrokovane velikim zagušenima u saobraćaju, zagađenje vazduha od transporta i zavisnost od fosilnih goriva. Iz tog razloga, u poslednje tri decenije, akademski i praktični diskurs je preusmerio težište sa planiranja na puteve na motorna vozila, na nemotorizirani, pešački i biciklistički prevoz, te javni prevoz.

Ovo održivo planiranje transporta, ili multimodalni transport, podržano je razvojnim okvirom, uzima u obzir sve vrste prevoza i stavlja prvo nemotorizirani i javni transport, s ciljem smanjenja nivoa zagađenja. i veće mogućnosti za lokalni ekonomski razvoj. Isti pristup je postavljen u Strategiji multimodalnog saobraćaja koju je usvojila Vlada Kosova. Podno tome, svi planovi na Kosovu trebalo bi da promovišu ovaj pristup, uključujući plan razvoja opštine Štrpca .

Putna mreža. Potrebno je dalje unapređenje putne mreže da bi se povezao grad Štrpca kao celina i njena sela. Ovo će poboljšati sredstva za život, podržati lokalnu ekonomiju pružanjem boljeg pristupa tržištima i promovisanja zimskog turizma. Na osnovu važećeg zakonodavstva, putna mreža širom opštine Štrpce je kategorisana na sledeći način:

- Kao regionalni put planira se proširenje asfaltiranja regionalnog puta.
- Otvaranje puta sa opštinom Suva Reka;
- Na lokalnim putevima, ti putevi pored povezivanja naselja, obezbeđuju veze sa državnim / regionalnim putevima. Planirani lokalni putevi postoje u svim naseljima;
- Putevi naselja - znači putevi unutar naselja koji pružaju veze do lokalnih puteva;
- Gradske ceste su predviđene kao planirane gradske ulice i u centru grada;
- Izgradnja obilaznice u gradskom delu Brezovice mogla bi preusmeriti promet vozila koja prolaze kroz grad, čime bi se smanjilo zagađenje i duga očekivanja u saobraćaju;
- Povezani putevi znače puteve koji služe za prenošenje saobraćaja unutar naselja i omogućavaju priključke na gradske puteve. Planirani su povezani putevi sa ostalim naseljima i ostalim susednim opštinama;
- Postoji veliki broj poljoprivrednih i šumskih puteva u opštini Štrpce, ali ne pružaju efikasnu komunikaciju poljoprivrednicima. Uređivanje putne infrastrukture za pristup poljoprivrednom i šumskom zemljištu je takođe cilj koji treba postići, jer pomaže poljoprivrednicima da imaju lakši pristup svom zemljištu i utiče na postizanje tog cilja i efikasnije očuvanje šuma.

DRAFT

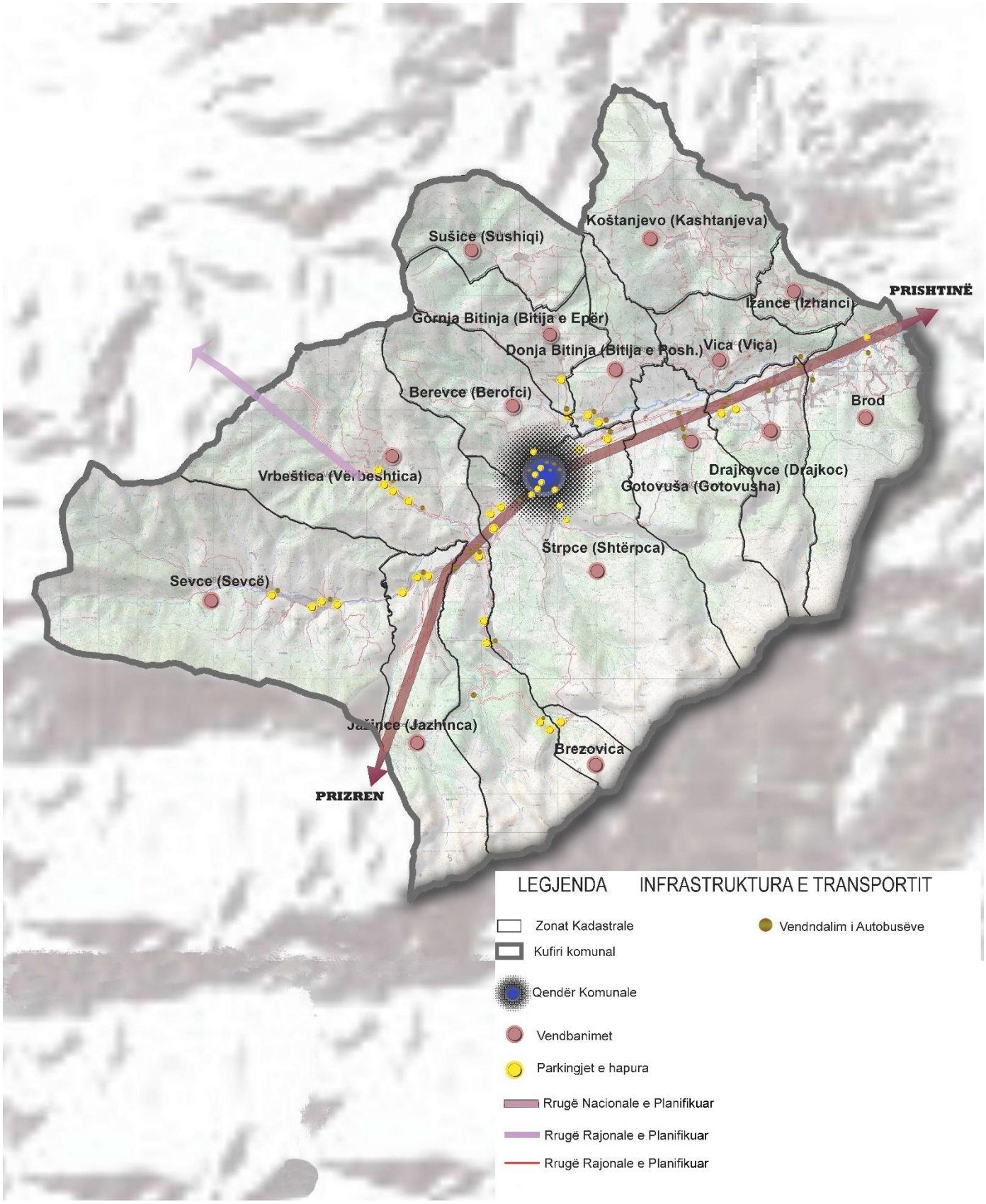

Mapa 57 Mapa saobraćajne infrastrukture (planirani status)

Raskrsnice. Mnogi delovi saobraćaja imaju svoje odredište unutar grada, što još više ograničava efekat bočnog puta. Sa velikom stopom motorizacije stanovništva, očekuje se porast vrednosti gradskog saobraćaja. Ovi problemi mogu

se delimično rešiti sporednim ulicama i drugim alternativnim ulicama izvan centra grada, ali istovremeno treba povećati kapacitet postojećih puteva i raskrsnica. Da bi se u potpunosti rešio ovaj problem, planiran je plan redizajnirana raskrsnice.

Javni prevoz. Gradski i prigradski javni prevoz je delimično operativan u opštini, obezbeđujući gradske centre ka drugim naseljima. Javni prevoz u opštini je organizovan minibusima i taksijima, uglavnom privatni prevoznici. Javni prevoz će i dalje pružati usluge posebno prema podcentrima i okolnim naseljima, s posebnim naglaskom na pokrivanje zapadnog dela opštine javnim prevozom.

Opština ne pruža usluge gradskog javnog prevoza. Planirano je da se ova usluga organizuje i ponudi građanima u gradskom području. Preporuke transportnog plana zasnivaju se na površnoj analizi različitih istraživanja. Da bi se postigao cilj održivog razvoja saobraćaja, prioritet je izrada Akcionog plana službe za mobilnost, u kojem će biti predstavljeno kako da se postigne željeni nivo saobraćaja i mobilnosti za grad Štrpca .

Nemotorizirani prevoz, pešaci i bicikli. Ovoj opštini je potrebno transportno čvorište koje će takođe služiti gradskoj saobraćajnoj mreži, pomažući koncept održivog saobraćaja. Mreža pešačkih i biciklističkih staza i javnih prostora upotpuniti će koncept održivog prometa. Meka osovina javnih prostora i nemotorizirani prevoz bit će međusobno povezani sa središnjim i sekundarnim čvorištem u gradu, gde će iste funkcije biti detaljnije opisane u karti općinskog zoniranja.

Što se tiče javnih površina, koncept planira obnoviti javne prostore u centru grada, gde se planira da se postojeći prostor u centru grada reguliše na ulici režimom saobraćaja, odnosno pešačkim prostorom, gde je kretanje vozila zabranjeno. Drugi važan element koji treba uzeti u obzir je kretanje ljudi sa posebnim potrebama. Sve transportne intervencije uzimaju u obzir zahteve za osobe sa posebnim potrebama.

Parking. Parking je problem u gradskom području iako opština ima javni parking u centru, pa se planira izgraditi sistem upravljanja parkiranjem u gradu. Takođe, planirani su u gradskim razvojnim programima da obezbede dodatna parking mesta za obezbeđivanje dovoljno parking mesta za automobile namenjene centru grada.

4.8.4 Javna i socijalna infrastruktura

Razvoj sistema javne infrastrukture odnosi se na poboljšanje kvaliteta života građana podizanjem nivoa usluga i lakšim pristupom objektima. Prostorna raspodela javnih usluga zasniva se na trenutnoj mreži zgrada i prostora i na identifikaciji budućih potreba stanovništva. U tom pogledu, osnovni principi budućeg razvoja ovog sektora su:

- poboljšanje usluga u svim naseljima kroz sanaciju postojećih objekata ili izgradnju novih objekata.
- balansirana distribucija usluga širom opštine.
- podsticanje uključivanja privatnih inicijativa u ovom sektoru, posebno u oblasti nege dece i starijih osoba.

Na osnovu prostornog i demografskog razvoja svakog naselja i starosne strukture stanovništva, a u skladu sa ovim i njihovim osnovnim funkcijama, pružiće se potrebne javne usluge

DRAFT

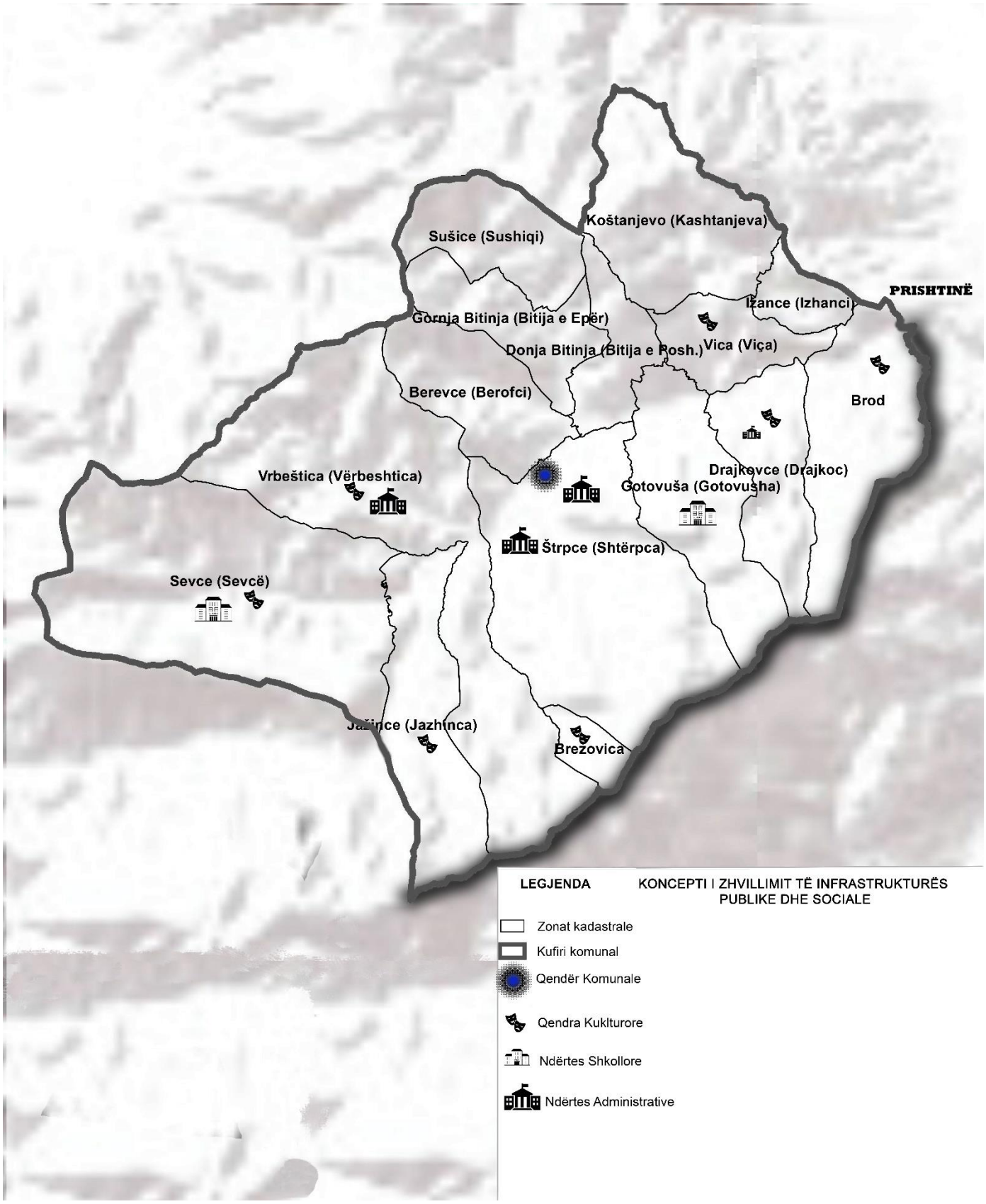

Mapa 58 Mapa javne i društvene infrastrukture (planirani status

4.8.4.1 4.9.4.1. Koncept javne ustanove zdravstvene zaštite

4.8.4.1.1 4.9.4.1.1. Javne ustanove Primarne Zdravstvene Zaštite

Na osnovu procene postojećeg stanja, Opštini nisu potrebne dodatne ustanove primarne zdravstvene zaštite na selu. Opština u narednom periodu ima za cilj prostorni razvoj primarne zdravstvene zaštite prema sledećem konceptu prostornog uređenja:

- 1 Centar porodične medicine sa minimalnom površinom katastarske parcele od 0,20m2 po stanovniku, koji obuhvata urbanu teritoriju sa radijus pokrivanja od 800m servisne udaljenosti, odnosno optimalni radijus usluge u vazdušnoj liniji u kojoj živi najmanje 10.000 stanovnika;
- 1 ambulanta porodične medicine sa minimalnom površinom katastarske parcele od 0,20m2 po stanovniku, koja pokriva seosku teritoriju sa radijusom pokrivanja od 3.000m servisne udaljenosti, odnosno optimalnim radijusom usluge vazdušnom linijom u kojoj živi najmanje 6.000 stanovnika .

4.8.4.1.2 4.9.4.1.2. Javne ustanove Sekundarne Zdravstvene Zaštite

U cilju realizacije koncepta prostornog uređenja javnih ustanova primarne zdravstvene zaštite, Opština planira funkcionalizaciju Opšte bolnice.

4.8.4.2 4.9.4.1.3. Koncept uređenja prostora za ustanove javne uprave

Na osnovu procjene postojećeg stanja, Opštini su potrebne dodatne institucije javne uprave. Opština u budućnosti ima za cilj prostorni razvoj usluga primarne zdravstvene zaštite, i to:

- 1 Zavod za civilno stanje sa minimalnom površinom katastarske parcele od 0,62m2 po glavi stanovnika, koja pokriva urbanu teritoriju sa radijusom pokrivanja od 1.000m servisne udaljenosti, odnosno optimalnog servisnog radijusa u vazdušnoj liniji u kojoj živi najmanje 10.000 stanovnika.
- 1 kancelarija za civilno stanje sa minimalnom površinom katastarske parcele od 0,62m2 po stanovniku, koja pokriva seosku teritoriju sa radijusom pokrivanja od 3.000m servisne udaljenosti, odnosno optimalnim radijusom usluge u vazdušnoj liniji u kojoj živi najmanje 10.000 stanovnika žive.

4.8.4.3 4.9.4.2. Koncept prostornog razvoja javnih društvenih i društvenih institucija

Na osnovu procene postojećeg stanja, Opštini su potrebne dodatne javne društvene i društvene institucije. Opština u budućnosti ima za cilj prostorni razvoj javnih društvenih i društvenih institucija, i to:

- 1 Dom zajednice sa minimalnom površinom katastarske parcele od 0,20m2 po stanovniku, koji pokriva urbanu teritoriju sa radijusom pokrivanja od 600m usluge udaljenost, odnosno optimalni radijus usluge u vazdušnoj liniji u kojoj živi najmanje 6.000 stanovnika;
- 1 Centar za socijalne i porodične usluge sa minimalnom površinom katastarske parcele od 0,25m2 po stanovniku, koja pokriva urbanu teritoriju sa radijusom pokrivanja od 2.000m servisne udaljenosti, odnosno optimalnim radijusom usluge vazdušnom linijom u kojem živi najmanje 45.000 stanovnika live .

4.8.4.4 4.9.4.3. Koncept prostornog razvoja ustanova kulture

Na osnovu procene postojećeg stanja, Opštini su potrebne dodatne ustanove kulture. Opština u budućem periodu ima za cilj prostorni razvoj ustanova kulture, a to su zgrade biblioteka, zgrada muzeja, umetničkih galerija i izložbenih hala, zgrade „doma“ kulture, pozorišta i bioskopa, i to:

- 1 javna biblioteka sa minimalnu površinu katastarske parcele od 0,25m2 po stanovniku, koja pokriva urbanu teritoriju sa radijusom pokrivanja od 1.500m servisne udaljenosti, odnosno optimalnim radijusom usluge u vazdušnoj liniji u kojoj živi najmanje 45.000 stanovnika;
- 1 Dom kulture minimalne površine katastarske parcele 0,20m2 po stanovniku, koji pokriva urbanu teritoriju sa radijusom pokrivanja od 1.500m servisne udaljenosti, odnosno optimalnog radijusa servisa u vazdušnoj liniji u kojoj živi najmanje 45.000 stanovnika;
- 1 javno pozorište sa minimalnom površinom katastarske parcele od 0,20m2 po stanovniku, koja pokriva urbanu teritoriju sa radijusom pokrivanja od 4.000m servisne udaljenosti, odnosno optimalnog radijusa usluge u vazdušnoj liniji u kojoj živi najmanje 90.000 stanovnika;

4.8.4.5 4.9.4.4. Koncept prostornog razvoja rekreativnih i sportskih prostora

Na osnovu procene postojećeg stanja, Opštini su potrebne dodatne javne društvene i društvene institucije. Opština u narednom periodu ima za cilj prostorni razvoj rekreativnih i sportskih prostora, a to su *zgrade stadiona, zgrade sportskih hala, multifunkcionalni sportski objekti, multifunkcionalni sportsko-rekreativni tereni, staze za moto trke, staze za jahanje, staze za alpsko penjanje i planinarenje, biciklističke staze, ski staze ili prirodno i veštačko penjanje po stenama, tereni za golf, i to:*

- 1 rekreativno-sportski prostor minimalne površine katastarske parcele od 2.50m2 po stanovniku, koji pokriva seosku teritoriju sa radijusom pokrivanja od 800m servisne udaljenosti, odnosno optimalnog servisnog radijusa vazdušne linije u kome živi manje od 5.000 stanovnika .

4.8.4.6 4.9.4.5 Koncept prostornog razvoja otvoreni javni prostora

Na osnovu procene postojećeg stanja, Opštini su potrebni otvoreni javni prostori. Opština u budućnosti ima za cilj prostorni razvoj javnih otvorenih prostora, što podrazumeva javne parkove ili slobodne prostore za pešake ili bicikliste ili otvorene sportsko-rekreativne terene i to:

- 1 javni otvoreni prostor minimalne površine katastarsku parcelu od 1,00m2 po stanovniku, koja pokriva urbanu teritoriju sa radijusom pokrivanja od 800m servisne udaljenosti unutar gradskog okruga, odnosno optimalnog radijusa usluge u vazdušnoj liniji u kojoj živi najmanje 8.000 stanovnika;
- 1 javni otvoreni prostor minimalne površine katastarske parcele od 1,00m2 po stanovniku, koji pokriva seosku stambenu teritoriju sa radijusom pokrivanja od 800m servisne udaljenosti unutar naselja, odnosno optimalnog radijusa usluge u vazdušnoj liniji u kojoj žive najmanje 2.000 stanovnika.

4.8.4.7 4.9.4.6. Koncept prostornog razvoja javnih groblja

Na osnovu procene postojećeg stanja, Opštini su potrebne dodatne javne društvene i društvene institucije. Opština u narednom periodu ima za cilj prostorno uređenje javnih groblja sa minimalnom površinom katastarske parcele od 1,50m2 po stanovniku.

4.8.5 Zaštita životne sredine

Zaštita životne sredine u opštini Štrpca je posebna misija uzimajući u obzir njene prirodne vrednosti kao što su PN „Šar planina“ i zaštićena područja u Nacionalnom parku, vodeni putevi i poljoprivredna zemljišta duž doline reke Lepenac. Sve ovo stvara prirodu koja je potencijalna za razvoj turizma. Zrak, voda i tlo moraju biti zaštićeni da bi igrali ulogu koja mu je pripisana. Teritoriju opštine Štrpca neprestano muče prirodne katastrofe i razne nesreće, koje u velikoj meri uzrokuju materijalnu štetu kako u gradskim tako i u ruralnim sredinama.

DRAFT

Procena životne sredine se bavila mogućnostima i prirodnim kapitalom, obostranim rizicima razvoja ekosistema, identifikacijom ekološki osetljivih područja i potencijalnim rizicima. U ovoj fazi koncepta razvoja, plan uključuje prakse za suočavanje sa ovim potencijalnim rizicima ili za upravljanje njima.**Kvalitet vazduha**

Na kvalitet vazduha u opštini Štrpce utiče niz faktora koji uključuju nekontrolisane građevinske aktivnosti, neasfaltirane puteve, nagli porast broja vozila, korišćenje nekvalitetnih goriva, dizel agregata, individualno grejanje. Ovi faktori doprinose smanjenju kvaliteta vazduha, iako je opština prilično pokrivena vegetacijom. Evidentan je negativan uticaj kvaliteta vazduha na zdravlje stanovnika, iako ne postoje detaljniji podaci o specifičnoj vezi sa određenim bolestima. Jedna od glavnih mera za poboljšanje kvaliteta vazduha je pošumljavanje i stvaranje zelenih površina. Predlozi za pošumljavanje uključuju sadnju drveća i drugih biljaka u određenim oblastima opštine kako bi se povećao kapacitet za apsorpciju zagađivača iz vazduha. Takođe, uspostavljanje zelenih pojaseva duž glavnih puteva i urbanih područja pomoći će smanjenju nivoa zagađenja. Ove mere zahtevaju uspostavljanje strogih kriterijuma za kvalitet zelenih površina, uključujući kvalitet zemljišta i biljnog pokrivača.

Da bi se usporio rast broja privatnih automobila i smanjilo zagađenje vazduha, neophodno je promovisati javni prevoz i biciklizam. Predlozi za javni prevoz uključuju dodavanje autobuskih linija i poboljšanje postojećih usluga. Uvođenje biciklističkih staza i unapređenje puteva olakšaće saobraćaj i podstaći korišćenje alternativnih prevoznih sredstava. Upotreba čistijih goriva, uključujući smanjenje sadržaja sumpora u gorivima, takođe je važna mera za smanjenje štetnih emisija.

Asfaltiranje puteva i poboljšanje saobraćaja su ključne mere za smanjenje zagađenja vazduha izazvanog prašinom i izduvnim gasovima vozila. Opština Štrpce bi u saradnji sa Ministarstvom za infrastrukturu trebalo da ulaže u izgradnju i održavanje puteva, uključujući i uvođenje namenskih biciklističkih i pešačkih staza. Poboljšanje građevinskih tehnika za smanjenje prašine tokom građevinskih aktivnosti takođe je važan korak za poboljšanje kvaliteta vazduha.

Poboljšanje snabdevanja energijom i smanjenje potražnje za energijom kroz alternativne izvore i korišćenje visoko efikasnih generatora su važne mere za smanjenje zagađenja vazduha. Postavljanje kriterijuma za individualno grejanje, promovisanje upotrebe čistijih i efikasnijih izvora energije, pomoći će u smanjenju emisija iz individualnog grejanja.

Detaljna studija za određivanje uticaja i troškova lošeg kvaliteta vazduha na zdravlje i privredu je neophodna da bi se stvorila pouzdana baza podataka i usmeravale buduće politike. Obrazovanje javnosti o zdravlju i kvalitetu vazduha je takođe važna mera za podizanje svesti i promovisanje dobrih praksi. Organizovanje edukativnih i informativnih kampanja za stanovnike opštine pomoći će stvaranju nove kulture zaštite životne sredine.

Rehabilitacija postojećih zelenih površina radi poboljšanja kvaliteta vazduha i stvaranja zdravijeg okruženja za zajednicu je važan korak. Ovo uključuje sadnju novog drveća, održavanje parkova i drugih zelenih površina i stvaranje novih zelenih površina u urbanim sredinama.

Kvalitet površinske vode

Na kvalitet rečnih voda u opštini Štrpce negativno utiču ispuštanja otpadnih voda, nedostatak postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda i zastarela kanalizaciona infrastruktura. Ovi faktori dovode do zagađenja površinskih voda, negativno utičući na vodene ekosisteme i zdravlje zajednice. Izrada i sprovođenje sektorskih projekata za prečišćavanje otpadnih voda u opštini Štrpce je važna mera za poboljšanje kvaliteta rečne vode. Ovi projekti bi trebalo da obuhvataju izgradnju postrojenja za prečišćavanje i unapređenje kanalizacionog sistema kako bi se obezbedio efikasan tretman otpadnih voda pre ispuštanja u reke.

Preduzimanje koraka za zamenu starih i malih cevi će pomoći u smanjenju curenja i gubitaka vode. Ovaj proces takođe uključuje regulisanje nelegalnih priključaka i maksimiziranje legalnih priključaka kako bi se obezbedio

efikasniji i održiviji sistem vodosnabdevanja. Ovo uključuje priključak na glavni seoski kolektor i izgradnju planiranog postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda.

Kvalitet vode za piće

Problemi sa kvalitetom i kvantitetom vode za piće u opštini Štrpce dolaze od velikih gubitaka na vodovodnoj mreži, raskrsnica sa kanalizacionim vodovima i nelegalnih priključaka. Ovi faktori ugrožavaju sigurnost snabdevanja vodom za piće i kvalitet vode koja stiže do potrošača.

Priprema sektorskih projekata za vodosnabdevanje i tretman vode za piće treba da bude prioritet. Ovi projekti treba da se pozabave mogućnošću finansiranja i sprovođenja mera za obezbeđenje kontinuiranog i kvalitetnog snabdevanja vodom za piće.

Za povećanje efikasnosti sistema treba preduzeti različite mere za smanjenje gubitaka u vodovodnoj mreži, kao što su popravka i zamena oštećenih cevovoda, ugradnja savremenih sistema za praćenje i upravljanje curenjem.

Izbegavanje ukrštanja vodova za piće sa vodovima otpadnih voda je ključna mera za sprečavanje zagađenja vode za piće. Ovo uključuje odvajanje i održavanje različitih vodova kako bi se osiguralo da voda za piće nije kontaminirana.

Regulisanje i eliminisanje nelegalnih priključaka na vodovodnu mrežu je važan korak u obezbeđivanju kvaliteta i kvantiteta vode za piće. Ovo uključuje identifikaciju i legalizaciju postojećih veza i podizanje svesti javnosti o značaju legalnih veza.

Zaštita izvorišta površinske vode je neophodna da bi se obezbedio kvalitet vode za piće. Ovo uključuje eliminisanje pojedinačnih korisnika vodnih resursa i stvaranje zaštićenih područja oko glavnih izvora vode kako bi se sprečilo zagađenje i zaštitili zalihe vode.

Jako zagađene površine

Veoma zagađena područja predstavljaju žarišta, gde je zagađenje dostiglo alarmantan nivo, negativno utičući na zemljište, vodu, vazduh i biodiverzitet. Ova područja predstavljaju ozbiljnu prijetnju ljudskom zdravlju i lokalnim ekosistemima i zahtijevaju hitnu intervenciju na identifikaciji, upravljanju i sanaciji zagađenja.
Da bi se riješio problem zagađenja u takvim područjima, potrebno je prikupiti detaljne informacije o trenutnom stanju zagađenja, procijeniti nivo zagađenja, nivo zagađenja i vrstu zagađenja vode, vezu između zemljišta i vrste teritorije i opasnosti po zdravlje. Sprovođenje terenskih i laboratorijskih analiza pružiće tačne i pouzdane podatke koji će voditi buduće intervencije

Na osnovu sprovedenih studija i analiza treba izraditi detaljan plan upravljanja i sanacije ovih žarišta. Ovaj plan treba da sadrži adekvatne mere za čišćenje i sanaciju zemljišta, zaštitu voda i poboljšanje kvaliteta vazduha. Procena uticaja na životnu sredinu biće suštinska komponenta ovog plana, obezbeđujući da su intervencije zasnovane na naučnim dokazima i da se efikasno bave zagađenjem.

Da bismo zaštitili ljudsko zdravlje od negativnih uticaja zagađenja, neophodno je preduzeti specifične zdravstvene mere. Ove mere mogu uključivati informisanje i edukaciju javnosti o rizicima od zagađenja, uspostavljanje programa praćenja zdravlja za stanovnike zagađenih područja i pružanje medicinskih usluga i usluga podrške onima koji su pogođeni zagađenjem

Da bi se konsolidovala zemlja i zaštitio kvalitet vode, moraju se preduzeti koraci za sprečavanje i sanaciju zagađenja ovih izvora. Ovo uključuje upotrebu naprednih tehnika remedijacije zemljišta, kao što su bioremedijacija i fitoremedijacija, za uklanjanje zagađivača iz tla i vode. Sadnja biljaka koje imaju visoku sposobnost da apsorbuju zagađivače može biti efikasan metod za poboljšanje kvaliteta zemljišta i vode.

Specifične mere kao što su stvaranje zaštićenih područja, sadnja autohtonih biljaka i očuvanje ugroženih vrsta su od suštinskog značaja za sprovođenje kako bi se očuvao i zaštitio biodiverzitet i ekosistemi u zagađenim područjima.

DRAFT

Intervencije imaju za cilj regeneraciju oštećenih ekosistema i obezbeđivanje zdravog i održivog okruženja za lokalnu floru i faunu.

Zaštita šuma

Šume u opštini Štrpce su pod pritiskom ljudskih aktivnosti kao što su bespravna seča, šumski požari i razvoj infrastrukture bez dovoljnih zaštitnih mera. Ovi faktori ugrožavaju biodiverzitet, stabilnost zemljišta i doprinose klimatskim promenama.

Izrada i realizacija konkretnih projekata za pošumljavanje, revitalizaciju i sanaciju šuma na područjima predviđenim Opštinskim razvojnim planom, je ključni korak za zaštitu šuma. Ovi projekti treba da se fokusiraju na sadnju novih stabala, obnavljanje oštećenih površina i održivo upravljanje postojećim šumama.

Da bi se obezbedio uspeh projekata koji se bave zaštitom šuma, neophodno je uspostaviti mehanizam saradnje na nivou opštine i nadležnih ministarstava. Ovaj mehanizam treba da uključi partnerstva sa nevladinim organizacijama, lokalnim zajednicama i stručnjacima za životnu sredinu radi koordinacije i praćenja implementacije projekta

Svi novi infrastrukturni projekti treba da budu uslovljeni merama ozelenjavanja i stvaranjem tampon zona. Ovo uključuje sadnju drveća i drugih biljaka duž puteva, zgrada i industrijskih područja kako bi se obezbedilo zeleno i održivo okruženje.

Da bi se šume zaštitile od nelegalnih aktivnosti, neophodno je kvalitetno aktivirati sudove, policiju i inspektore. Ovo uključuje striktno sprovođenje zakona i propisa o zaštiti šuma, kažnjavanje onih koji počine nezakonite radnje i povećanje kontrole nad aktivnostima koje mogu oštetiti šume.

Površine koje su se ranije koristile kao legalne i divlje deponije treba sanirati i ponovo ozelenjavati. Ovo uključuje čišćenje otpada, obnavljanje tla i sadnju odgovarajućih biljaka kako bi se ova područja vratila u prirodno i zdravo stanje.

Zaštita flore i faune

Opština treba da sarađuje sa međunarodnim institucijama, posebno sa Evropskom unijom, na razvoju projekata koji jačaju monitoring životne sredine. Ovi projekti treba da uključuju napredne tehnologije i dobre metodologije za prikupljanje tačnih podataka o stanju biodiverziteta.

Neophodno je sprovesti detaljne studije o trenutnoj situaciji biodiverziteta u Štrpcu. Ove studije bi trebale posebno da identifikuju rizične vrste, kritična područja za očuvanje biodiverziteta i glavne faktore koji doprinose gubitku flore i faune.

Da bi se rešili gubici biodiverziteta i poboljšala situacija, neophodno je napraviti osnovnu studiju koja identifikuje trenutno stanje biodiverziteta. Ova studija bi trebalo da posluži kao merilo za merenje napretka i planiranje budućih intervencija.

Očuvanje i obnova prirodnih staništa je suštinska mera zaštite biodiverziteta. To uključuje stvaranje zaštićenih područja, sanaciju degradiranih područja i kontrolu ljudskih aktivnosti koje štete prirodnoj sredini.

Da bi se obezbedila zaštita flore i faune, neophodno je unaprediti zakonodavstvo i striktno ga sprovoditi. To uključuje jačanje propisa o izgradnji u prirodnim područjima, zabranu lova i nekontrolisanu eksploataciju prirodnih resursa.

Podizanje svesti i edukacija javnosti o važnosti očuvanja biodiverziteta je od suštinskog značaja. Informativne i obrazovne kampanje treba da imaju za cilj da promene javno ponašanje i promovišu održive prakse koje štite životnu sredinu.

4.9.6. Prevencija i zaštita od elementarnih nepogoda

Opština mora osigurati da sve nove zgrade budu izgrađene prema visokim antiseizmičkim standardima kako bi izdržale zemljotrese. Ovo uključuje upotrebu održivih materijala i naprednih građevinskih tehnologija kako bi se osigurala stabilnost konstrukcije.

DRAFT

Pre izgradnje benzinskih pumpi ili drugih kritičnih objekata, potrebno je uraditi studiju seizmičke stabilnosti terena. Ova studija treba da obuhvati procenu uticaja na životnu sredinu i izveštaj tehničke bezbednosti za gorivo, obezbeđujući da su standardi veoma visoki da bi se rizici minimizirali. Identifikovanje područja sa visokim radonskim zračenjem je važan korak u preduzimanju zaštitnih mera, što uključuje izradu mapa rizika i informisanje javnosti o najugroženijim područjima. Izrada i primena građevinskih propisa koji obezbeđuju zaštitu od radioaktivnosti tla korišćenjem nepropusnih materijala i dovoljne ventilacije u zgradama. Ovo će pomoći u smanjenju koncentracije radona u stambenim prostorima

Zgrade koje sadrže azbest moraju se sanirati kako bi se bezbedno uklonio i tretirao opasan materijal. Ovo uključuje redovnu inspekciju i sanaciju starih zgrada.

Utvrđivanje zdravstvenih rizika od azbesta kroz studije i permanentno praćenje izloženosti azbestu u zgradama i drugim javnim sredinama.

Primena građevinskih propisa koji obezbeđuju zaštitu od emisije azbestnih vlakana. Ovi kodeksi treba da uključuju upotrebu bezbednih materijala i građevinske tehnike koje sprečavaju apsorpciju azbestnih vlakana.

DRAFT

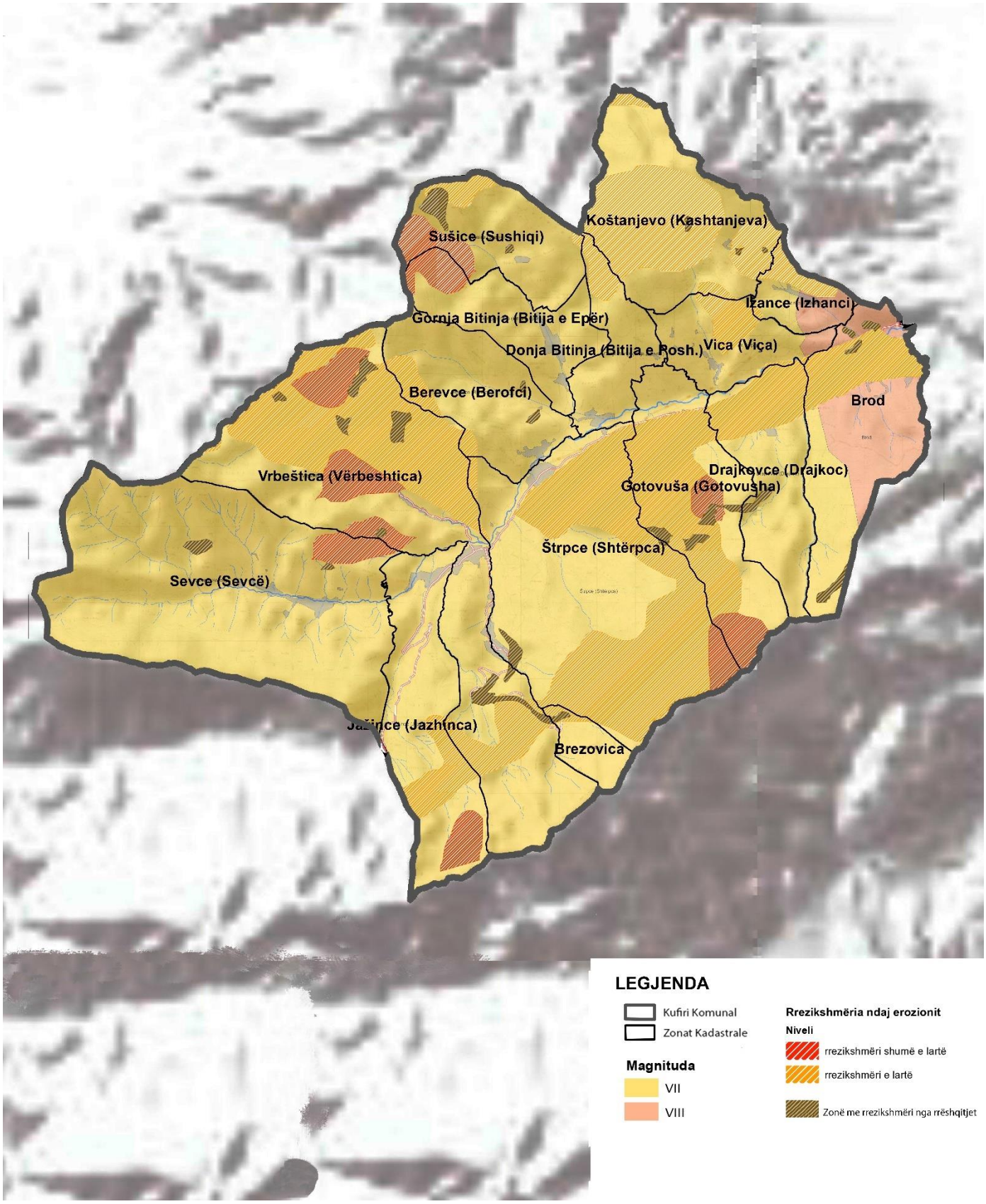

Mapa 59 Zaštita životne sredine i opasnosti od prirodnih i drugih katastrofa (planirani status)

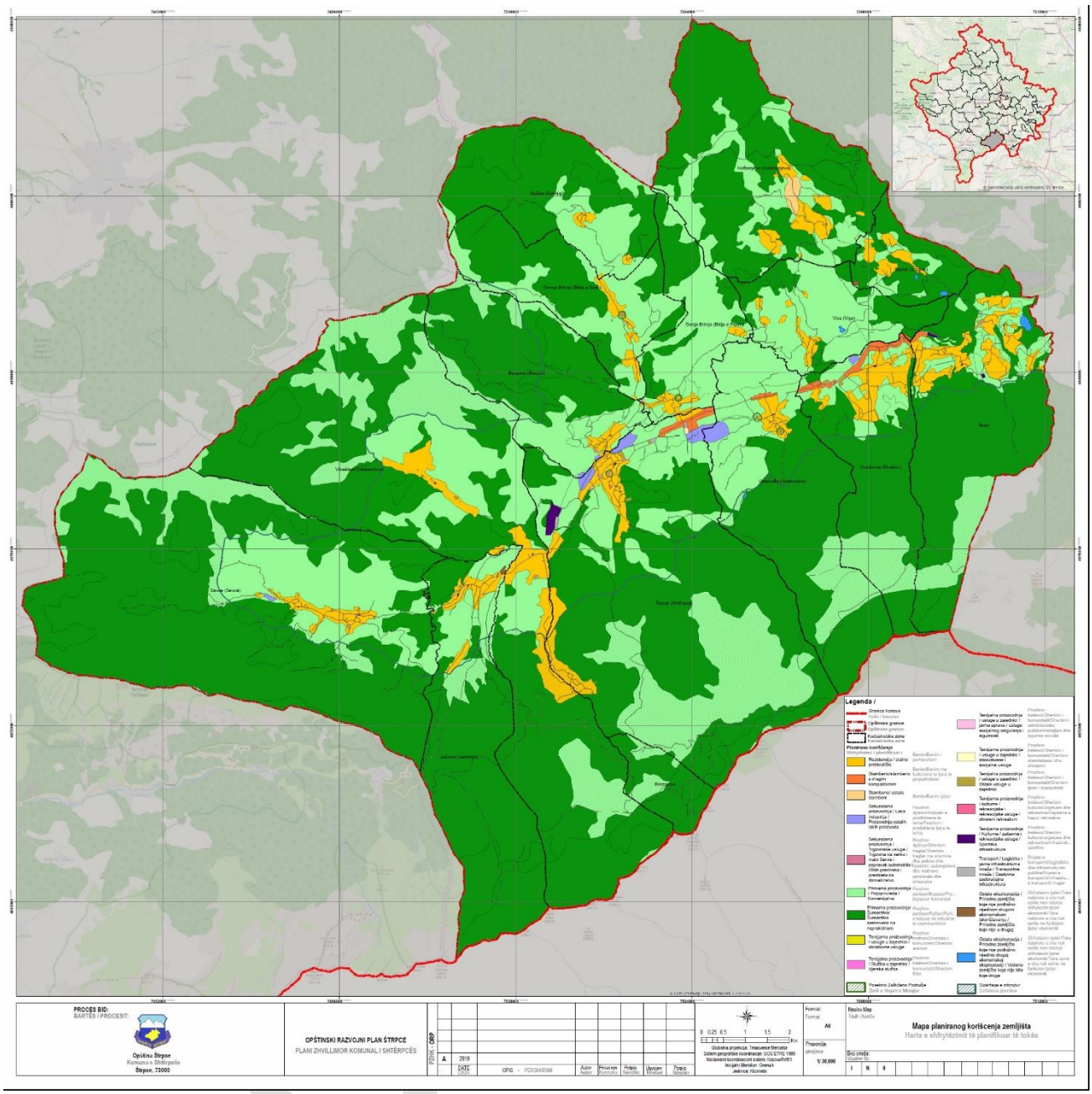

Mapa 60 Predlog korišćenja zemljišta zajedno sa potencijalnim zonama sukoba

4.8.6 Zaštita kulturne i prirodne nasleđe

Na Kosovu kulturno nasleđe je jedan od najvažnijih i najbitnijih elemenata životne sredine. Predstavlja istinu identiteta društva i zemlje. Smatra se potencijalom održivog ekonomskog i društvenog razvoja i integracije u zemlji, regionu i šire. Kao i svakom društvu, Kosovu je potreban balans između novog i starog. Gubitak starog nepovratna je vrednost na štetu identiteta mesta i čovečanstva. To uključuje kreativnost od davnina do danas. Ova nasleđena blaga s umetničkim, estetskim karakteristikama, istorijskim i tradicionalnim vrednostima imovine su primer bogate raznolikosti nasleđa kao što su: arhitektonsko, arheološko, pokretno, arhivsko i duhovno.

U lokalnim entitetima za planiranje i upravljanje prirodnim, kulturnim i istorijskim okruženjem treba uraditi:

- Promovisanje pozitivnog upravljanja prirodom, izgrađenim okruženjem i istorijskim okruženjem, radi zaštite od štetnih događaja;

- Usvojiti integrisani pristup koji štiti određena područja istovremeno zadovoljavajući socijalne i ekonomske potrebe lokalnih zajednica;
- Štiti sve aspekte pejzaža, uključujući posebne znamenitosti i mesta;
- Zaštititi i poboljšati, gde je to moguće, karakteristike i raznolikost pejzaža i umnožavanjem procena za lokalne pejzažne destinacija;
- Integrisati pristup planiranju razvoja zasnovanog na lokaciji uz veću brigu o biološkoj raznolikosti i drugim prostornim pitanjima;
- Oštećene i izgubljene scene i PREDNOST moraju se obnoviti ako je moguće;
- Razvojni planovi treba da daju prioritet zaštiti i razvoju nacionalnih i međunarodnih nalazišta kulturne nasleđa. Razvoj koji može uticati na te lokacije može se omogućiti samo ako nema druge alternative za rešenje. Neke scene koje mogu doprineti lepoti, raznovrsnosti i karakteristikama regiona treba tretirati u skladu sa nacionalnim interesom, a promociju i zaštitu lokalnog pejzaža / scene treba smatrati važnim

DRAFT

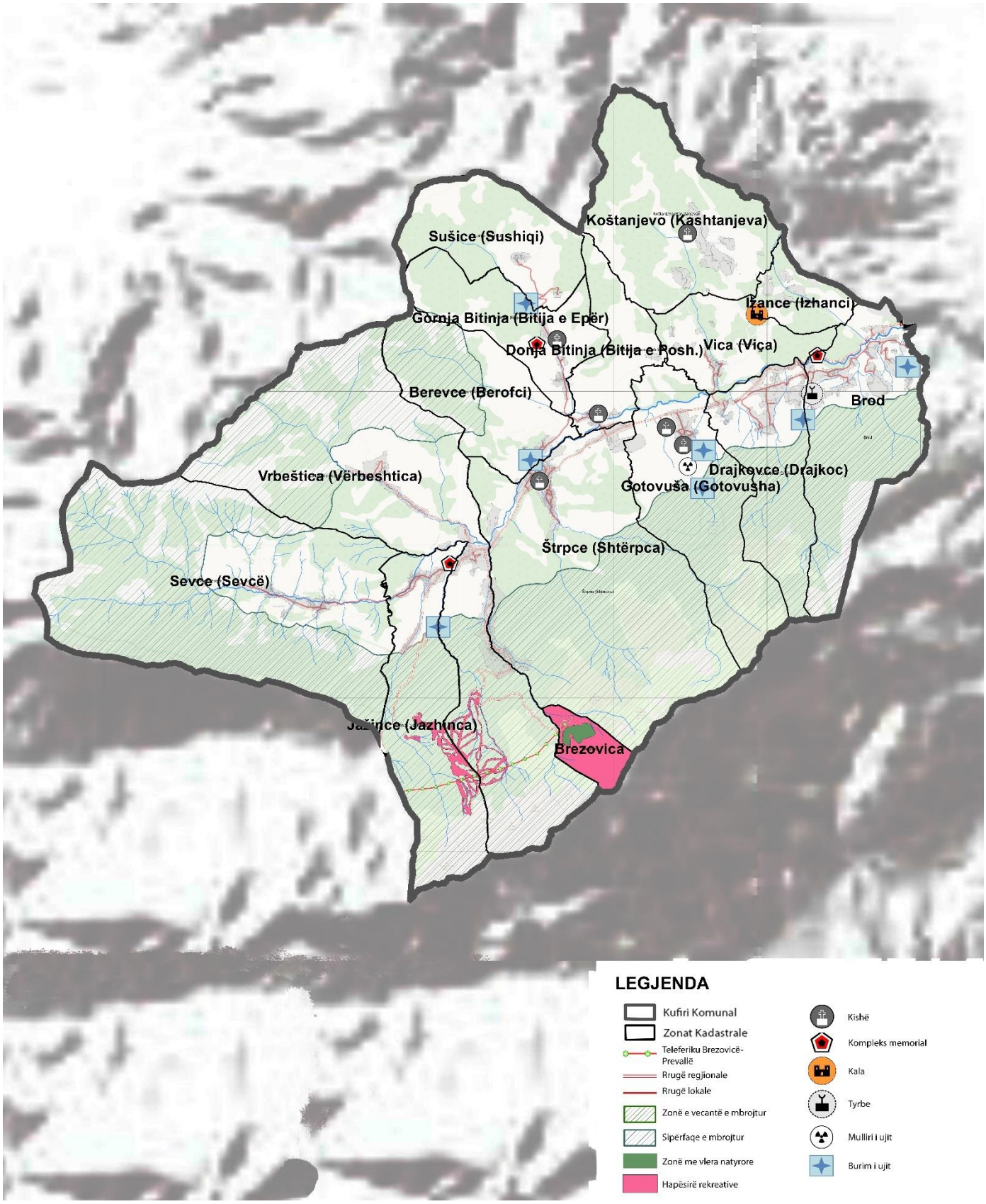

Mapa 61 Koncept Zaštite kulturnih nasleđa

Ova zaostavština ovog koncepta je zaštićena i razvoj oko njih trebalo bi biti ograničen na osnovu Sjedinjenih Država. o MPPZSI normativima tehničkog planiranja br. 08/2017 (dodatak poglavlja 6) prema kojima zaštićena područja i

područja obuhvataju perimetar lokacije spomenika kulturne nasleđa određenog za zaštitu i njegovo zaštićeno područje u roku od 50 m (za arhitektonsku baštinu) i 100 m za arheološku baštinu sa oboda.

4.8.7 Naselja

Tretiranje naseljenih naselja u Planovima Razvoja Opština, je neophodan i ključan, jer je celokupna delatnost i organizacija života narodnog društva bila i biće vezana za njih. Tipologija naseljenih mesta prema veličini, je jedan od najvažnijih metoda za prikazivanje karakteristika populacionog sistema u pojedinim prostorima, kao što je kvalitet života u naseljenim mestima na ovom prostoru, jer najnaseljenije mesto označava način najbolji kvalitet života u mnogim aspektima, dok naselje sa najmanje stanovnika znači suprotno od prethodnog. Upravo iz ovog razloga.

Međutim, povećanjem broja stanovnika u Štrpcu i Brezovici (sa 1.812 na 3373), što pokazuje da su se u II zoni visokog pojasa počele osećati pozitivne promene zbog većeg korišćenja prostora u turističke svrhe. Pomenute promene i trendovi promena ukazuju, dakle, na intenzitet procesa povećanja broja stanovnika duž magistralnog puta Uroševac – Prizren. Ovo je posledica određenih promena u razvoju sekundarnih i tercijarnih delatnosti u centralnim delovima opštine, s jedne strane, i nepostojanja pogodnih prirodnih uslova i za intenzivan razvoj poljoprivredne proizvodnje u gornjim delovima opštine. dolina Sirinik.

Grad je opštinski centar: Lokalni opštinski subjekti za planiranje treba da razmotre ciljeve postojanja KPP za gradove kao čvorišta lokalnog ekonomskog razvoja (LER) kao koncepta koji obezbeđuje ekonomski razvoj Kosova. Gradovi moraju da ostvare postavljene ciljeve kroz:

Urbane centre, za uslužne, uslužno-komercijalne, kulturne, zabavne i rekreativne aktivnosti koje moraju biti živa područja kroz izraz urbanog identiteta područja gde će, zajedno sa principom kombinovanog razvoja, biti kombinovani sadržaj i stanovanje, kao i drugi sadržaji koji podržavaju život; naučno delovanje u gradovima sa kulturnim, zabavnim i rekreativnim aktivnostima.

Urbana ekonomska područja, područja sa koncentracijom poslovnih ekonomskih aktivnosti u blizini gradova, kao što su klasteri industrijskih, uslužnih delatnosti, uslužno-komercijalnih delatnosti, istraživačkih i razvojnih institucija, čiji klasteri istovremeno promovišu konkurenciju i saradnju (TZEL i klasteri drugih u opštinama);

- Područje sa turističkim potencijalom;
- Poslovna/ruralna privreda
- Područje sa aktivnošću teške metalurške industrije za preradu;
- Ekonomika saobraćaja
- Ekonomika turizma. Na osnovu trenutnog stanja turističke privrede na Kosovu, mogu se doneti zaključci koji bi trebalo da pruže rešenja za sledeća pitanja što je pre moguće:
- Nedostatak definicije, vizije, ciljeva, strategije upravljanja i zadataka u turizmu,
- Nedostatak unapređenja postojeće turističke ponude,
- Nedostatak turističke propagande,
- Nedostatak jasnog pozicioniranja na turističkom tržištu kao nove turističke destinacije sa novim imidžom u turizmu. u skladu sa sadašnjim i budućim razvojem turističkog tržišta,
- Izostanak realizacije značajnijih investicija u privatnom i javnom sektoru turizma,
- Nedostatak formulacije novog sistema upravljanja turizmom kao garancije dugoročnog i održivog razvoja turizma,

- Problemi sa strujom, vodom, kanalizacijom i otpadom, degradacija prirode i urbanih centara usled divlje gradnje,Malo interesovanje investitora zbog kašnjenja u vlasništvu nad zemljištem.

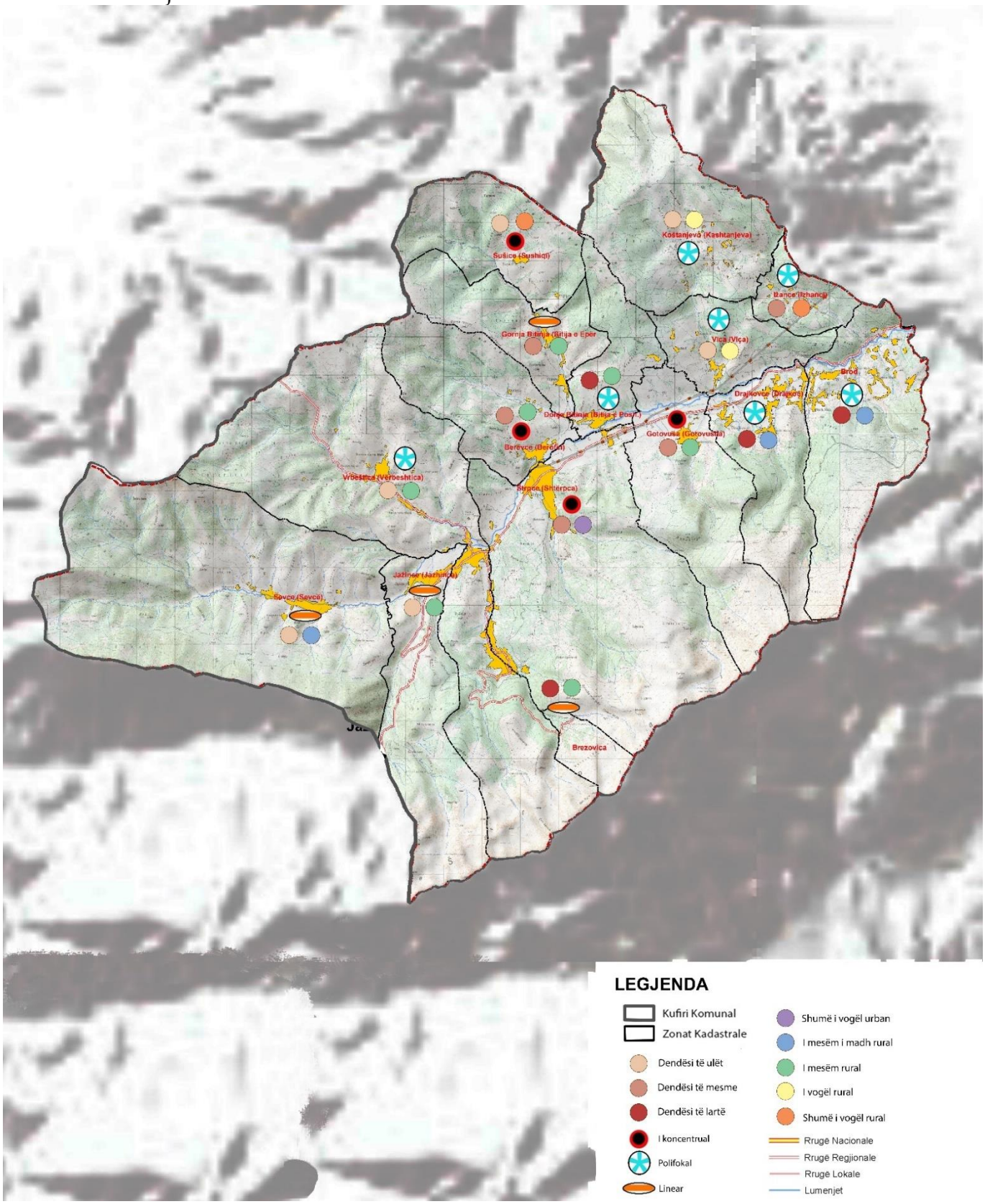

Mapa 62 Koncept razvoja naselja

Ostala naselja/sela moraju ponuditi dobre uslove za život, obezbeđene od centra i sekundarnih centara

- Izrada regulacionih planova za selo Štrpce, zatim naseljenih naselja kao područja od posebnog interesa za opštinu i sekundarne centre u okviru opštine kao što je Verbeštica, Donja Bitinja i Brod, u okviru kojih svako gravitirajuće naselje može nastati kao celina u ovim sekundarnim centrima u cilju postizanja održivog razvoja ovih gustih naselja..
- Izrada regulacionih planova za industrijsko područje, prema ovom planu.
- Prioritetno tretiranje sela u okolini Štrpca i onih koja se nalaze u zonama razvoja turističkog turizma u okviru vikend područja, Brezovica i Jažince.
- Promocija izgradnje u okviru planiranog područja.
- Praćenje i zabrana izgradnje van građevinskih granica i smrznutih područja.
- Formiranje odbora za rušenje objekata izgrađenih van određenih granica.

4.8.8 Neformalna naselja

Sagledano je i ocenjeno postojeće stanje, prostorni obim, karakteristike, broj stanovnika, ekonomski, socijalni i ekološki uslovi identifikovanih neformalnih naselja. Koncept se bavio mogućnostima postupanja sa neformalnim naseljima identifikovanim na teritoriji opštine Štrpce, dok će se infrastrukturnom dimenzijom šire baviti ORP, a vlasničkom dimenzijom trebao bi se baviti Opštinska ekipa, koja bi trebalo biti imenovana sa strane visih Opstinskih struktura, i koja bih ekipa kordinirala celopkupne aktivnosti između stanovnika neformalnih Naselja, vlasnika zemljišta i radne ekipe, na osnovu zakona na snazi do konačnog tretmana i priznavanja svojine za stanovnici VJF.

4.8.9 Izgradnje bez dozvole

Neovlašćena gradnja identifikovana Nacionalnim registrom neovlašćene gradnje, ocijenjeni su tako da je uvrštavanje legalizovane gradnje u prostorno plansku dokumentaciju u skladu sa Zakonom o Nedozvoljenoj Gradnji. Od stupanja na snagu Zakona i Administrativnih Uputstava o Postupanju sa Neovlašćenom Gradnjom, Opština Štrpce postupa u skladu sa ovim pravnim osnovama u pravcu legalizacije neovlašćene gradnje.

4.8.10 Stanovanje

Švatajući značaj stanovanja, ovoj oblasti je dat poseban značaj u okviru ORP i glavni koncept, kao i postojeća stambena situacija i modeli stanovanja u opštini i buduće potrebe su ispitane i procenjene.

MDP mora zadovoljiti sve stambene potrebe, stoga se broj stambenih jedinica potrebnih za budućnost planira prema očekivanom demografskom rastu, strukturi stanovništva i zahtjevima tržišta. Takođe, nakon analize uslova stanovanja, uključujući preporuke za razvoj stanovanja, planira se poboljšanje uslova stanovanja obezbeđivanjem pristupa adekvatnoj infrastrukturi, adekvatnom prostoru kao i energetskim standardima i efikasnosti.

Ponudom novih stambenih jedinica prema potražnji, opština osigurava da kontroliše i usmerava razvoj u prostoru i vremenu. To znači da će opština odlučivati o fazama daljeg rasta stambenog fonda na osnovu prirodnog priraštaja, potražnje i područja za rast i završetak.

Na kvalitet života u opštini utiče i rekreativna vrednost njenog prirodnog nasleđa. Razvoj objekata i opreme za adekvatnu društveno-tehničku infrastrukturu, koja uzima u obzir potrebe stanovnika. Podizanje uslova za zdravo i atraktivno stanovanje u urbanim i ruralnim sredinama. Promoviše se izgradnja objekata po standardima u neizgrađenim prostorima i zaštitne mere za smanjenje posledica zemljotresa, poplava, erozije i dr. i sprovođenje pravila stambene izgradnje u korist povećanja gustine po površini u stambenim područjima.

Svaka nova gradnja će poštovati mere energetske efikasnosti u skladu sa zahtevima uredbe o minimalnim zahtevima energetske efikasnosti zgrada (MPPZSI br. 04/18). Sve ove radnje omogućiće opštini da unapredi kvalitet stanovanja u opštini, a da istovremeno izađe u susret zahtevima za novim stambenim jedinicama.

Subjekti lokalnog planiranja moraju:

- Planirati stambene potrebe za sve, počev od najnižeg sloja, za one kojima je potreban stambeni ili odgovarajući smeštaj i za one sa posebnim potrebama;
- Nude više opcija i rešenja za stanovanje, uz dobru komunikaciju prema veličini, tipu mesta stanovanja i potražnji za stvaranjem mešovitih zajednica;
- Stvoriti dovoljno stambenih prostora sa prioritetom za ponovno korišćenje zemljišta u urbanim sredinama korišćenjem praznih kuća i adaptacijom postojećeg stanovanja;
- Stvaranje i obezbeđivanje javnog prevoza za rad, obrazovne i zdravstvene ustanove, kao i trgovinu, zabavu i lokalne usluge;
- Efikasno koristiti zemljište kroz planske politike i standarde;
- Procijeniti potrebe ljudi za javnim prevozom, koje su kao zahtjevi za stvaranje unutar naseljenih mjesta urbanog područja i veze sa drugim centrima;
- Smanjiti zavisnost od vozila, omogućavajući pešacima i biciklistima, uspostavljanjem veza javnog prevoza sa mestom stanovanja, posla, lokalnim uslugama i lokalnim mogućnostima, kao i planiranjem kombinovanih destinacija;
- Podsticanje dizajna u novim stambenim zgradama sa ciljem stvaranja atraktivnih i visokokvalitetnih okruženja u kojima će ljudi izabrati da žive.

Socijalno stanovanje

Iako veoma osnovno i jasno u principu, jedino rešenje za nedostatak stambenog prostora je pristupačno stanovanje. Međutim, sastavljanje stvarne politike stanovanja, posebno pristupačnog stanovanja i stanovanja za porodice sa socijalnom pomoći, jedan je od glavnih problema planiranja na Kosovu i šire.

Čini se da opština nudi smeštaj za sve kategorije. U oblasti socijalne zaštite, posebno u rešavanju stambenog pitanja za socijalne slučajeve, treba planirati obezbeđivanje potrebnog prostora i izgradnju stambenih objekata za ove porodice. Ovo se može postići osiguravanjem da svakih 5 – 10% od ukupnog broja novih stambenih jedinica godišnje bude pristupačno. Ova akcija može omogućiti mladim porodicama da pristupe pristupačnim stambenim jedinicama tako što će se na kontrolisan način rješavati potražnja za stambenim prostorom. Ovoj akciji treba da prethodi izrada lokalne strategije pristupačnog stanovanja i socijalnog stanovanja, kao i opštinskih propisa. Opštinska uredba mora da definiše kriterijume koje mora da ispuni svaki investitor da bi dostigao zadatu godišnju kvotu za pristupačne i socijalne stambene jedinice.

4.8.11 Razvoj korišćenja zemljišta

Planiranje korišćenja zemljišta za narednih 10 godina u opštini Štrpce, za radne grupe, bilo je poseban izazov, jer je bilo potrebno da se pozabave prostorom za tretman, identifikuju sporove i integrišu svi tokovi da bi se utvrdilo koje aktivnosti korišćenje zemlje treba realizovati i tamo gde treba da se koristi međunarodnim standardima i GIS-om, olakšavajući proces donošenja odluka u smislu određivanja namene zemljišta i u tom cilju radnu grupu i spektar stručnjaka koji su uključeni u ovaj proces. Predviđeno je da se zemljište u opštini Štrpca značajno označi i sačuva kao poljoprivredno i šumsko zemljište. Ostale partije biće određene za naselja ili građevinsko zemljište, arheološka nalazišta, groblja, zelenilo, puteve, deponije, transfer stanice, kružne puteve, industrije za sva područja i sektore.

Planirano korišćenje zemljišta prema HILUCS	**Povrsina (ha)**
Terciarna porizvodnja / Sluzba zajednice	21.84
Primarna Proizvodnja / Poloprivreda	4928.00

Terciarna porizvodnja / Kulturno-zabavne i rekreativne usluge / Otvoreni rekreativni prostor	152.61
Primarna Proizvodnja /Šumarstvo / Šumarstvo srednje ili duge rotacije	5426.64
Stanovanje / stalni smeštaj	899.64
Sekondarna proizvodnja / laka prerađivačka industrija	0.43
Terciarna Proizvodnja / Kulturno-zabavne i rekreativne usluge / Kulturne usluge / Arheološko - istorijsko zaštićeno područje	2.08
Primarna Proizvodnja / Vađenje ruda i kamena / Vađenje materijala za proizvodnju energije	9.24
Orstalo koriscenje/ Prirodno zemljište koje nije ni u jednoj drugoj privrednoj upotrebi/Zaštićeno područje	1.06
Transportne, logističke i javne infrastrukturne mreže / Transportne mreže	151.54

DRAFT

5 STRATEŠKI PRIORITETI RAZVOJA I AKCIONI PLAN

Ovaj deo dokumenta je jedan od najvažnijih delova, jer smo u ovom odeljku analizirali i identifikovali potrebe na osnovu procene stanja i osmislili rešenja u obliku prioriteta strateškog razvoja, u skladu sa vizijom, ciljevima i ciljevima.

Za razliku od vizije, ciljeva i ciljeva, koji mogu biti dugoročni do narednih 30 godina, Strateški prioriteti i akcioni plan postavljaju ključna pitanja koja su izabrana da se reše u narednih 8 godina.

Primenom Strateških prioriteta želimo poboljšati živote stanovnika Štrpca i ispuniti njihova očekivanja za održivi razvoj usluga koje su nam, kao lokalne samouprave, prenesene u svim našim oblastima nadležnosti, u rasponu od: lokalni ekonomski razvoj, urbano i ruralno planiranje, korišćenje zemljišta i razvoj, primena građevinskih propisa i standarda za kontrolu zgrade, zaštitu lokalnog okruženja, pružanje i održavanje javnih usluga i Opštinalnih usluga, uključujući vodosnabdevanje, kanalizaciju i odvodnu , tretman otpadnih voda, upravljanje otpadom, lokalni putevi, lokalni transport i šeme lokalnog grejanja, odgovor na vanredne situacije, pružanje javnog predškolskog, osnovnog i srednjeg obrazovanja, uključujući registraciju i licenciranje obrazovnih ustanova, zapošljavanje, isplata plata i obuku instruktora i administratora obrazovanja, promociju i zaštitu ljudskih prava, pružanje primarne zdravstvene zaštite u javnim preduzećima, pružanje porodičnih i drugih usluga socijalne zaštite, kao što su briga o ugroženosti, porodično stanovanje, briga o deci, briga o starim osobama, uključujući registraciju i licenciranje ovih centara za negu, zapošljavanje, isplatu plata i obuku stručnjaka za socijalnu zaštitu, javno stanovanje, javno zdravstvo, licenciranje javnih usluga i objekata, uključujući one povezane sa zabavom kulturne i zabavne aktivnosti, hrana, prenoćište, pijace, ulični prodavači, lokalni javni prevoz i taksiju, imenovanje puteva, uličica i drugih javnih mesta, obezbeđivanje i održavanje parkova i javnih površina, turizam; kao i kulturne i zabavne aktivnosti.

I sve ove oblasti su sastavni deo opštinskog razvojnog plana Štrpca i kao takvi svi prioriteti MDP predstavljaju prioritete opštinske vlade

Naravno, naša opština se suočava sa mnogim drugim pitanjima koja bi takođe trebalo da budu uključena u Strateški prioritet i akcioni plan, ali znajući da je zakonodavac zahtevao i identifikaciju finansijske analize kako bi se adresirali prioriteti, zbog finansijskih ograničenja Uz postojeće kapacitete, Radna grupa je u saradnji sa sektorskim i zajednicama direkcija identifikovala nekoliko strateških prioriteta koji su primenljivi i merljivi.

Implementacija projekata odabranih u Strateškom prioritetu detaljno je opisana u Akcionom planu, koji ne samo da služe kao smernice za sektorske direkcije definiranjem mera potrebnih za postizanje njihovih vizija, ciljeva i ciljeva, već i za praćenje njihov performans. Dalje, sledeća poglavlja i aneksi detaljno opisuju kako će se indikatori koristiti za praćenje, primenu, merenje uspeha i efikasnosti ovih i strateških prioriteta navedenih u ovom dokumentu.

Svi infrastrukturni projekti i drugi razvojni projekti od javnog interesa na centralnom i lokalnom nivou, a koji proizilaze iz međunarodnih urbanih agendi, ciljeva održivog razvoja, klimatskih promena i urbane otpornosti, mogu se realizovati iako više nisu predviđeni u dokumentu. Stoga se ovaj strateški dokument smatra razvojnim dokumentom od javnog interesa i u ovom formatu nudi prostor za razvoj takvih projekata.

Pošto je Plan razvoja opštine opšte prirode, realizacija kapitalnih projekata biće razvijena prema glavnim projektima (inženjerskim/tehničkim), koji će imati prednost nad konceptualno planiranim razvojnim projektima predviđenim u ovom dokumentu.

5.1 Strateški razvojni prioriteti

Radna grupa u saradnji sa sektorskim i direkcijama zajednice utvrdila je sledeće strateške prioritete, koji se smatraju realnim i primenljivim i merljivim:

5.1.1 Ekonomski razvoj

- Rast poljoprivrednih površina i njihovo obrađivanje (raščišćavanje bujnog zemljišta, pošumljavanje niskih šumskih površina, mogućih ravnica i obala);
- Snabdevanje proizvođača povrća cinkovim plastenicima;
- Podsticaji za sadnju sadnica oraha;
- Snabdevanje sadnica malih stabala za pokrivanje;
- snabdevanje pčelara košnicama i opremom za pčele;
- Upravljanje poljskim putevima;
- Podrška reproduktivnih biljaka za prolećnu sadnju - seme kukuruza i veštačko đubrivo;
- Modernizacija zelenog tržišta u Štrpca ;
- Podrška stočarima sa najmanje 25 grla stoke;
- Podrška uzgajivača stoke kapaciteta najmanje 50 grla ovaca ili koza;
- Snabdevanje farmi krava mlečnih krava mlečnim mašinama;
- Snabdevanje poljoprivrednika mehanizmom za praćenje poljoprivrede;
- Podrška za pošumljavanje novih mladica Bagrem, Acciacia, Čep, Kara ili Jela i sadnja za najmanje 0,5 ha šumskih površina uz erozivne površine;
- Populacija lovnih područja sa divljim životinjama;
- Ozelenjavanje javnih površina;
- Podrška za pošumljavanje novih sadnica oraha i sadnja najmanje 0,5 ha minimalne šumske površine na sunčanim padinama;
- Izrada detaljnog regulacionog plana za planirane industrijske zone na mapi;
- Izgradnja tehničke infrastrukture duž poslovnih područja duž regionalnog puta;
- Organizovanje zajedničkog prekograničnog / MSP sajma;
- Organizovanje donatorske konferencije o prekograničnom finansiranju projekata;
- Osnivanje kancelarije za brze poslovne usluge (OSS ili one-stop-šop);
- Izrada detaljnog regulacionog plana za turističke oblasti (hoteli i odmarališta)

5.1.2 Planirana tehnička infrastruktura

Pre dizajniranja razvoja energetskih mreža i resursa u opštini potrebno je popraviti postojeće stanje i obnoviti dalekovode i dalekovode.

Pre svega 10 / 0,4 KV stanice:

1. 10 KV dalekovod Brezovica-Sevce 1 = 5 km

2. 10 KV Brezovica-Trševina 1 = dalekovod 3 km

3. Brezovica 10 KV - Brode dalekovod 1 = 9 km

4. Izgradnja novih objekata (kapaciteta);

5. STS 10 / 0,4 KV Štrpce 250 KVA - U centru sela (stari deo) postojeći toranj od 400 KVA nije dovoljan da pokrije nove kupce, pa se planira izgradnja STS snage 250 KVA da cilja ciljane potrošače .

6. STS 10 / 0,4 KV Gotovuša 250 KVA - Postojeća 10 / 0,4 KV TS „kula“ koja se nalazi na početku sela, tako da su NN vodovi dugi i do 3 km, tako da su tačke provodnika važne tj. situacija je jako loša. Novi STS biće izgrađen u centru sela u gravitacionoj težini, još uvek koristeći mrežu.

7. STS 10 / 0,4 KV Brezovica 0,4 KV 100 KV - Porodice u ovom selu su veoma raštrkane, tako da duge linije i struja nisu dobri, a izgradnja novog STS značajno će poboljšati situaciju bez intervencije mreže niskog napona.

8. STS 10 / 0,4 KV Verbeštica - Porodice u ovom selu su veoma raštrkane, pa su linije duge i energetska situacija nije dobra, a izgradnja novog STS značajno će poboljšati situaciju bez smetnji na mreži. nizak napon.

DRAFT

9. STS 10 / 0,4 Popoc 0,4 KV 100 KV - Porodice u ovom selu su veoma raštrkane, tako da duge linije i energetska situacija nisu dobri, a izgradnja novih STS značajno će poboljšati situaciju bez intervencije mreža niskog napona.

10. Šperploča STS 10 / 0,4 KVA - Postojeće STS snage 100 KVA treba demontirati zbog preopterećenja i umesto nje postaviti novi STS snage 250 KVA.

11. Ostale (postojeće) trafostanice ostaju u upotrebi i po potrebi se zamenjuju.

12. Instalacija nove PTK-VALA antene u katastarskoj zoni Štrpca i Sevce. U naseljima u kojima postojeća mreža datira iz devedesetih godina prošlog veka biće uspostavljena nova mreža. Izgradnjom novog poštanskog objekta u Brodu, Sevce i novog planiranog turističkog centra biće pokrivena celokupna teritorija opštine fiksnom telefonijom i kablovskim mrežama;

13. Distribuirati fekalne i atmosferske vodovodne sisteme u svim naseljima, počev od administrativnog centra administrativnog područja;

14. prioritetni tretman nekih naselja u sistemu polu-kanalizacije (Štrpca, Berevce, Brod, Firaje, Gotovuša i Gornja Bitinja itd.);

15. Planiranje i izgradnja glavnog kanalizacionog postrojenja na opštinskom nivou prema Kačaniku na izlazu iz opštine;

16. Stvaranje infrastrukture za uklanjanje i prečišćavanje otpadnih voda koje koriste i zagađuju industrije i naselja;

17. Zaštita mineralnih voda i zaštite podzemnih voda kako u pogledu uklanjanja mogućnosti zagađenja, tako i u smislu nekontrolisane gradnje i opasnosti od prostora;

18. Distribucija kanalizacije i oborskih voda u svim naseljima;

19. Izgradnja objekata na nivou naselja i prečišćavanje otpadnih voda, kao privremeno rešenje za sprečavanje zagađenja vode;

20. Kontinuirano i sve veće praćenje nivoa zagađenja reke Lepenac;

21. Postojeći industrijski objekti uključuju postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda;

22. Nova tehnička dokumentacija o tehničkoj investiciji treba da uključi odluku o čišćenju korišćene i kontaminirane vode;

23. Ne treba dozvoliti rad novih industrijskih postrojenja bez prethodne instalacije postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda;

24. Mere za sprečavanje otpadnih voda iz kanalizacije na putu Sevce - Brod.

25. Nastavak korišćenja infrastrukture koju obezbeđuje regionalna deponija;

26. Kao održiva alternativa regionalnoj deponiji planirana je stanica

27. Premeštanje na opštinskom nivou u prebivalište sadašnjih;

28. Upotreba otpada za recikliranje i proizvodnju energije;

29. Rukovanje u određenom području inteligentnog otpada sa mogućnošću odlaganja i recikliranja;

30. Dodeljivanje usluga otkupa otpada u ruralnim sredinama;

31. Promena otkupa otpada i upravljanja otpadom;

32. Takođe su obezbeđena groblja životinja i mogućnosti masovnog uništavanja u vanrednim situacijama zbog bolesti ili drugih razloga kod životinja i ptica.

33. Izgradnja postrojenja za spaljivanje otpada i proizvodnja električne energije

34. Izrada studije izvodljivosti gasa za mrežu daljinskog grejanja

35. Izgradnja solarnog parka

5.1.3 Transportna infrastruktura i transport

1. Uključivanje opština u glavnu putnu mrežu Kosova radi poboljšanja pristupa,

2. Poboljšati pristup svim selima u središtu komune ostvarivanjem alternativnih veza;

3. Povećanje sigurnosti putnih mreža:

4. Obezbeđivanje optimalnih uslova za razvoj visokog turizma;

5. Zaštita životne sredine.

Da bi se postigli ovi ciljevi postavljeni su sledeći zadaci:

1. Modernizacija regionalnog puta Uroševac - Prizren, u skladu sa zahtevima ranga tog puta;

2. Modernizacija postojećih mreža i izgradnja dodatnih dionica lokalnih područja koje omogućavaju međusobno povezivanje svih naselja, trenutnih i budućih turističkih područja;

3. Prilagođavanje saobraćajnih uslova kako to zahteva urbanizacija (trotoari, autobuske stanice, pešačke staze, parkirališta);

4. Obezbeđivanje optimalnih uslova za prevoz javnog prevoza autobusom za povećanje bezbednosti na otvorenim deonicama i naseljima;

5. Usklađivanje linije lokalnog autobuskog saobraćaja sa razvojem mreže naselja;

6. Organizovanje specifičnih oblika javnog prevoza uvođenjem kolektivnih taksija, minibusa i drugih kolektivnih oblika (pre-tranzitnog) javnog prevoza u svrhu putovanja u školu i iz njega;

7. Izgradnja saobraćajne infrastrukture u svrhu kvalitativnog razvoja visokog turizma (specijalni železnički sistem, gondola, lift, heliodrom i druga unapređenja postojeće infrastrukture);

8. Obezbeđivanje internih saobraćajnih veza sa turističkim objektima, omogućavajući svim motivima putovanja sa bilo koje lokacije utvrđenog kapaciteta;

9. Izgradnja sporednog puta oko naselja Štrpce i primena odgovarajućih mera za zaštitu životne sredine.

5.1.4 Planirana javna infrastruktura

1. U opštini Štrpce, pored postojeće zgrade, planira se izgradnja novih objekata vrtića u podcentrima kao što su: Verbeštice ,Brod i Donji Bitinja.

2. Izgradnja školskih zgrada unutar slivenog područja;

3. Obezbeđivanje javnog prevoza do osnovne škole;

4. Izgradnja škola (dodatnih objekata) za prvi nivo (deca uzrasta od 6-12 godina) i obezbeđivanje javnog prevoza za drugi nivo osnovne škole.

5. Na teritoriji opštine Štrpca planirana je izgradnja objekata kulture u naseljima: Firaja, Brod, Viča i Brezovica;

6. U naseljima Sevce, Jažince i Verbeštica neophodna rekonstrukcija i proširenje postojećih objekata;

7. U opštini Štrpca u svim selima gde je planirana izgradnja kulturnih objekata, predviđeno je uređivanje prostora za biblioteku i čitaonicu;

8. Izgradnja sportskih kompleksa na području Štrpca (livade);

9. Izgradnja malih sportskih terena u svim naseljima;

10. Regulisanje postojećih područja;

11. Izgradnja bazena unutar sportskog kompleksa u Štrpca ;

12. Poligon za planinarenje i rekreaciju (kratke staze) Štrpce - Brezovica, Štrpce - Verbeštica i sve planine iznad skijališta;

13. Izgradnja teniskih terena u Štrpcu.

14. Aktiviranje velikog broja omladinskih organizacija i jačanje saradnje sa lokalnim institucijama;

15. Izgradnju sportskih kapaciteta, kulture i većeg angažmana mladih u ovim aktivnostima;

16. Unapređenje takmičarskog duha u mnogim oblastima (sport, umetnost, nauka u osnovnim i srednjim školama);

17. Pružanje sportsko-rekreativnih sadržaja u bilo kojem stambenom području koje se može koristiti za druge omladinske aktivnosti;

18. Otvaranje omladinskih klubova čiji bi objekti mogli biti u osnovnim školama.

19. Glavni centar porodične medicine (MFMC) - u Štrpca, koji će i dalje pružati 24-satne zdravstvene usluge u odeljenju za hitne slučajeve (fizičko odvajanje od hitne službe MFMC kako bi se omogućilo efikasno pružanje prve pomoći u slučajevima teško i bez brige drugih pacijenata), porodična medicina, odeljenje stomatologije, ginekološko odeljenje, odeljenje za vakcinaciju.

20. Centar za porodičnu medicinu (FMC) - u Drajkovcu treba da pruža zdravstvene usluge tokom radnih dana.

21. Ambulanta porodične medicine (AMF) - mora da pruža zdravstvene usluge tokom radnih dana u Brodu, Gotovuša, a, Jažincu i Sevci.

22. Poeni porodične medicine (PMFs) - treba da pružaju zdravstvene usluge određenih dana (2-3 puta nedeljno) u Gornjim i Donjim Bitinjima, Sušici i Verbeštici.

5.1.5 Zaštita životne sredine

1. Postavljanje zelenog pojasa i vrpce sa kapacitetom za apsorpciju aerosola, azota, sumpora i ugljenih gasova, teških metala duž glavnih puteva kao što je prikazano na mapi;

2. Sanacija postojećih parkova i stvaranje novih parkova u područjima koja su identifikovana kao slobodna i moguća za osnivanje ovih parkova;

3. Zaštita, razvoj, održavanje novih i postojećih šuma;

4. Poboljšanje drumskog saobraćaja radi izbegavanja velikih prevoznih vozila u stambenim centrima u kojima je stanovništvo koncentrisano;

5. Sprečavanje izbacivanja zagađujućih materija u vazduh industrijskim i pokretnim mašinama pomoću katalitičke instalacije i druge opreme u tehničkom smislu;

6. Upotreba alternativne energije (uglavnom solarna energija, vodeni tokovi);

7. Smanjivanje upotrebe putničkih automobila i javnog prevoza;

8. Promovisanje nemotoriziranog saobraćaja planiranjem biciklističkih i planinarskih staza;

9. Planiranje tolerantnih nivoa zagađenja i nivoa buke, posebno u područjima osetljive aktivnosti (u blizini škola, bolnica, itd.).

10. Rekonstrukcija puteva (obilaznica u urbanim centrima, sanitarna zaštita i uklanjanje deponija koje su izvor zagađenja vazduha od opekotina, oksidacije otpada itd.).

11. Svi izvori prirodne, termalne i termo-mineralne vode i druge podzemne i površinske vode moraju biti zaštićeni kao što se može videti na hidrološkoj mapi Štrpca, određivanju područja obavezne zaštite oko izvora, splavova, vodotoka i akumulacije , pod određenim režimom zaštite, u zavisnosti od objekta koji se koristi. Na tim područjima ne bi trebalo graditi objekte i druge radove ili se zemljište koristiti na način koji ugrožava količinu i kvalitet vode;

12. Preduzeti mere za sprečavanje zagađenja reke, podzemnih i površinskih voda iz kanalizacije, preporučujući tretman septičkim jama i drugih oblika, postavljanje uređaja za čišćenje;

DRAFT

13. U budućnosti je neophodno preduzeti kratkoročne i dugoročne mere kako bi se otpadne vode (gradske, industrijske) spuštale pre ispuštanja u fizičke, biološke i hemijske uslove. U tu svrhu je potrebno:

14. Tehnička dokumentacija investicije za nove industrije sadrži odluku o prečišćavanju svih otpadnih voda;

15. Rad novih industrijskih postrojenja nije dozvoljen bez prethodnog postavljanja opreme da bi se osiguralo adekvatno pročišćavanje kontaminirane vode.

16. Potrebe stanovništva za vodom neprestano rastu. U budućnosti će obezbeđivanje sigurne i zdrave vode za piće stanovnicima ove opštine biti ozbiljan problem. Ovim dokumentom su data neka rešenja za opštinski centar i okolna sela. Da bi se osigurala predviđena količina vode i dodatna rezerva, potrebno je zaštititi neke izvore, potoke i akumulacije. Pored toga, racionalna upotreba vode u ovoj opštini je važan zadatak za sve faktore planiranja i korišćenje vode i prostora;

17. Specifična zaštita resursa - Bela voda I, Bela voda II, Svećenička studija, reka Durlo, Blizumir, Ratnoreka, Bigor, Dancing, Sveštenikov glava, Tiha dolina, Kuća Stojka, Gobeljinci, reka I Borovska, Vlah, reka Prevada, Bečka kuka, dve reke, Vrela, Firaja.

18. Posebne mere zaštite treba da uključuju nekontrolisanu upotrebu veštačkih đubriva za poljoprivredu (nitrati, nitriti, fosfor i drugi nitrati);

19. Takođe se obezbeđuju i druge zaštitne mere za sve vrste otpada, koje su organizovane i koje uzimaju u obzir ovaj faktor za planiranje lokacije za grupisanje.

20. Fizička i kvalitativna zaštita tla;

21. Pored zaštite vazduha i vode - predviđamo uvođenje politika zaštite zemljišta kako bi se obezbedili „izgubljeni priključci“ za zaštitu životne sredine;

22. Predviđa se zaštita kopnene površine i zemljišnih resursa od otuđenja za nepoljoprivredne svrhe ograničavanjem širenja građenja i izgradnje u okviru planiranog grantova za izgradnju (Mapa : "Koncepti razvoja naselja");

23. Da bi se obezbedila redovna i sigurna proizvodnja u cilju zaštite ljudi, biljaka, faune i životne sredine, obezbedi zaštitu poljoprivrednog zemljišta od zagađenja, zaštitom poljoprivrednog zemljišta od zagađenja ograničavanjem i sprečavanjem zagađenja iz direktnog transporta, transporta štetnih materija vodom i vazduhom i preduzimanjem mera za očuvanje i poboljšanje plodnosti;

29. Planira se zabraniti ispuštanje štetnih i opasnih materija koje slabe i menjaju proizvodne sposobnosti poljoprivrednog zemljišta i kvalitet useva i neprimerenu upotrebu minerala, đubriva i pesticida;

30. Planira se stalni nadzor i kontrola plodnosti poljoprivrednog zemljišta;

31. Planom je predviđena primena druge i treće faze uređenja poljoprivrednog zemljišta (mere konsolidacije zemljišta: prilagođavanje teritorija zemljišta radi stvaranja velikih i redovnih parcela u cilju obezbeđivanja ekonomske melioracije i stvaranja uslova pogoduje razvoju naselja poljoprivrednog karaktera, uređivanju granica radi stvaranja novih parcela sa novim oblicima i uklapanja u sistem hidro-mljevenja za katastarske evidencije i redefinisanja vlasništva nad parcelama korišćenjem sredstava pravni izvori pravnih resursa - saosećanje). (Mapa . Planirane granice naselja);

32. Odredba za navodnjavanje poljoprivrednog zemljišta i druge mere za povećanje nivoa plodnosti zemljišta, koji ima nižu stopu plodnosti;

33. Zaštita od poplave predviđa se regulisanjem korita reka i vodotoka (vidi mapu poplava i erozije) zemljišta koje imaju visoku ocenu plodnosti i drugih mera za zaštitu i povećanje stope plodnosti;

34. Predviđeno je da se realizuju projekti za ponovnu obradu poljoprivrednog zemljišta u područjima sa drugim namenama (osim privremenog stanovanja i izgradnje);

35. Zaštita od erozije i drenaže sastavnih delova tla, pošumljavanje i obnova degradiranih područja. (Mapa . Pošumljavanje);

36. Predviđena je zaštita od fizičke degradacije i uticaja ljudi;

37. Predviđeno je da se zaštiti prirodna plodnost tla premeštanjem biljaka u poljoprivredna zemljišta i povratkom organskih materija (sagorevanje slame ili biljnih ostataka);

38. Predviđeno je preuređenje kopnenih površina prekrivenih divljim deponijama.

5.1.6 Zaštita kulturne i prirodne nasleđa

1. Da se odredi u skladu sa važnošću ovih vrednosti za kulturni razvoj Štrpca i šire zajednice;

2. Utvrđuje se primenom važećih zakonskih i drugih kriterijuma za zaštitu ovih vrsta zgrada i objekata;

3. Da se usvoji na određeni način, kao obaveza od posebnog značaja za ovu opštinu i širu zajednicu;

4. Učešće nadležnih stručnih organizacija na teritoriji ove opštine na način utvrđen detaljnim i odobrenim istraživanjem "Programa razvoja i zaštite istorijskih spomenika kulture" (vrsta, kapacitet, koncept organizacije itd.)

Zaštita prirodnih resursa tokom planiranog perioda postiže se:

- u skladu sa odredbama relevantnih zakona i
- sve isključenosti i kontinuiteta u celoj opštini.

U periodu planiranja potrebno je izvršiti sledeće: -

- Definisanje i sprovođenje programa zaštite prirodnih resursa;
- Organizovanje i jačanje javnog preduzeća „šar planinski nacionalni park“;
- Nastavak detaljnog istraživanja prirodnih vrednosti tog područja;
- Odobrenje prostornog plana područja nacionalnog parka;

Planirane mere se odnose na pejzaže u sledećim oblastima:

- Pećine za stoku i kozu;
- Mijatović pećina m;
- Glacierska jezera;
- Veliki bor;
- Dve reke,
- Sv. Petri;
- I suvi tok (bukva stara 100 godina na kojoj počiva verovanje o izlečenju);
- Stojkova Kuća;
- U park oko Hotela Narcis;
- Javni Park Rudina

5.1.7 Naselja

- Održivo zbijanje urbanog područja.
- Ravnomerni razvoj između gradskih i seoskih naselja.
- Izrada detaljnih regulacionih planova utvrđenih ovim planom.
- Stvaranje pravih životnih prostora, sa svim potrebnim pratećim elementima
- Stvaranje zelenih i rekreativnih prostora u funkciji svih naselja.
- Promovisanje procesa legalizacije objekata bez dozvole.

5.1.8 Stambenovanje

- Povećanje stambenog fonda u gradskom i ruralnom području.

DRAFT

- Osiguranje pristupačnog i inkluzivnog stanovanja.

5.1.9 Korišćenja zemljišta

- Izrada detaljnog regulacionog plana za glavno gradsko područje;
- Priprema SEA za detaljan regulacioni plan urbanog planiranja;
- Izrada detaljnog regulacionog plana za podcentre;
- Izrada detaljnog regulacionog plana za industrijske i ekonomske zone;
- Izrada plana detaljne regulacije za turističke oblasti (hotel / rezidencija).
- Izrada detaljnog regulacionog plana za podcentre;
- Izrada detaljnog regulacionog plana za industrijske i ekonomske zone;
- Izrada plana detaljne regulacije za turističke oblasti (hotel / rezidencija).

5.2 PLAN AKCIJE

Finansijska implikacija i nizak prioritet - ×	**Vremenski okvir za implementaciju / Kratkoročni - O**
Finansijska implikacija i srednji prioritet - ××	**Primena / Srednjoročni - O O**
Finansijska implikacija i visoki prioritet - ×××	**Vremenski okvir za implementaciju / Dugoročni - O O O**

5.2.1 Strateški prioriteti ekonomskog razvoja

5.2.1.1 PS - ŽE 1 - Izgradnja ski centra na novoj lokaciji

	Opis delovanja	Finansijska implikacija	Vremenski rok / interval realizacije	Približan trošak	Institucionalni okvir	Prioritet
1	Nacrt detaljnog regulacionog plana za novo planirano skijalište u oblasti Jažince ("Ginivoda" i "Preslap")	×××	O O O	€70,000	Opština, Investitori	×××
2	Inicirajte izgradnju osnovne infrastrukture u planiranom skijalištu	×××	O O O	€30,000	Opština	×××
3	Uznemiravanje investicionih interesa za razvoj novoplaniranog skijališta	×××	O	N/A	Opština	×××

5.2.1.2 PS - ŽE2 - Promocija omladinskog i kongresnog turizma

	Opis delovanja	Finansijska implikacija	Vremenski rok / interval realizacije	Približan trošak	Institucionalni okvir	Prioriteti
1	Prilikom pripreme regulatornih planova, planiranja infrastrukture za ovu vrstu turizma i započinjanja popunjavanja infrastrukture podsticajima (objekti za sastanke, rad, konferencije, hoteli i sl.).	××	O O O	N/A	Privatni investitori	××

DRAFT

2	Izrada opšteg turističkog informacionog sistema (mape, brošure, veb stranice, pregledi)	××	O	N/A	Opština	×××
3	Osnivanje kontakt centra i formiranje Turističke zajednice radi promocije turističkih atrakcija u opštini. Ovaj centar treba da razvija programe poseta i rekreativne aktivnosti na raznim atraktivnim lokacijama.	××	O O	€30,000	Investitori	××
4	Obrazovanje o turizmu kroz različite turističke aktivnosti koristeći pozitivna iskustva.	×	O	N/A	Opština, investitor	×××
5	Istraživanje i proučavanje u cilju jačanja postojećih i planiranih resursa za turističke aktivnosti	××	O O	€50,000	Investitori	××

5.2.1.3 PS - ŽE 4 - Promocija opštine kao kulturnog, seoskog i agroturizma

	Opis delovanja	Finansijska implikacija	Vremenski rok / interval realizacije	Približan trošak	Institucionalni okvir	Prioriteti
1	Promocija kulturno zaštićenih lokaliteta koji uključuju Crkva Sv. Nikole u Štrpcu, Sv. Nikole i Svete Device u Gotovuša, e. Teodora Tirona i Sveti Đorđe u Donjoj Bitinji.	××	O	€10,000	Opština	×××
2	Podsticanje promocije ruralnog turizma u svim oblastima opštine.	×××	O O	€10,000	Investitori, Privatni Sektor	××
3	Podsticanje razvoja poljoprivrede (poljoprivredni i stočni proizvodi za agroturizam).	××	O O	€100,000	Investitori, Opština	×××

5.2.1.4 PS - ŽE 5 - Promocija izgradnje vikend kuća u turističkim oblastima

	Opis delovanja	Finansijska implikacija	Vremenski rok / interval realizacije	Približan trošak	Institucionalni okvir	Prioriteti
1	Priprema projekata za vikend područje u Kaštanjevo	××	O	€60,000	Investitori	×××

DRAFT

5.2.1.5 PS - ŽE 6 - Promocija arheološkog nasleđa za razvoj turizma

	Opis delovanja	Finansijska implikacija	Vremenski rok / interval realizacije	Približan trošak	Institucionalni okvir	Prioriteti
1	Proglašavanje zaštićenih područja svih arheoloških nalazišta predstavljenih planom.	×××	O	N/A	Opština, investitor	×××
2	U toku je istraživanje na lokalitetu Gradina, na području Verbeštice	×××	O O O	€20,000	Opština	××
3	Organizovanje letnjih arheoloških kampova.	×	O O	€20,000	Opština	×××
4	U zavisnosti od predloga nadležnog instituta da se gradina pretvori u arheološki park, to može biti opravdano samo ako studije otkriju značajne ostatke brojnih građevina.	×××	O O O	€50,000	Investitori	×
5	Otvaranje muzeja u Štrpcu.	×××	O O O	€200,000	Opština, MRKS	××

5.2.1.6 PS - ŽE 7 - Stvaranje turističkog objekta

	Opis delovanja	Finansijska implikacija	Vremenski rok / interval realizacije	Približan trošak	Institucionalni okvir	Prioriteti
1	Iniciranje izgradnje osnovne turističke infrastrukture, uključujući transport, telekomunikacije, stambeno zbrinjavanja i infrastrukturu koja se bazira na površini, specijalizovanu specijalizovanu infrastrukturu za to područje, koja takođe može sadržavati objekte za planinarenje, planinarenje, trčanje, brdsko biciklizam i jahanje. i dovršavanje i jačanje infrastrukture, posebno u oblastima koje imaju izuzetne prirodne vrednosti i vrednosti kulturnog nasleđa.	×××	O O O	€150,000	Opština, investitor, Privatni Sektor	×××

5.2.1.7 PS - ŽE 8 - Zaštita prirode i životne sredine

	Opis delovanja	Finansijska implikacija	Vremenski rok / interval realizacije	Približan trošak	Institucionalni okvir	Prioriteti
1	Očuvanje i zaštita prirodnih resursa u opštini Štrpce koji će biti važni za razvoj turizma	××	O O	N/A	Privatni Sektor	×
2	Promocija zaštićenih prirodnih vrednosti	××	O O	€15,000	Investitori	××

DRAFT

3	Izraditi plan za pružanje opreme i usluga potrebnih za zaštitu zaštićenih područja, upotpunjavanjem opreme koja ih čini korisnim.	×××	O O O	€30,000	Opština, investitor,	××

5.2.1.8 PS - ŽE 9 - Lovni turizam (lov i ribolov)

	Opis delovanja	Finansijska implikacija	Vremenski rok / interval realizacije	Približan trošak	Institucionalni okvir	Prioriteti
1	Izraditi plan upravljanja lovom i ribolovom koji će identifikovati sve aktere u upravljanju i neophodne mere zaštite i zaštite.	×	O	€30,000	Opština	×××
2	Povećati broj lovačkih udruženja koja će biti odgovorna za organizaciju i kontrolu lova.	×	O	N/A	Opština	××
3	Primena svih mera očuvanja biodiverziteta namenjenih lovu	×	O O	N/A	Opština	×

5.2.1.9 PS - ŽE 10 - Banke u pogledu održivog ekonomskog razvoja

	Opis delovanja	Finansijska implikacija	Vremenski rok / interval realizacije	Približan trošak	Institucionalni okvir	Prioriteti
1	Razvoj projekata bankarskog zajma za porodice, mala preduzeća i poljoprivredne kompanije	××	O O	N/A	Opština	××
2	Izrada koncesionih investicionih projekata iz sektora obnovljive energije (poznato je da su direktive EU vrlo jasne u pogledu obnovljivih izvora energije, pa bi ih trebalo smatrati velikom šansom za opštinu Štrpca).	××	O O	€15,000	Opština	××
3	Razvijanje projekata uzimajući u obzir novo članstvo MOGUĆNOSTI Kosova u MMF-u i Svetskoj banci u oblastima u kojima opslužuju (potrebno je pregledati njihovu zvaničnu veb stranicu).	××	O O	N/A	Opština, investitor,	××
4	Razviti projekte koji daju pozajmice sa nižim kamatama i širim paketom u poljoprivredi, industriji i turizmu.	××	O O O	N/A	Opština	××

DRAFT

5.2.1.10 PS - ŽE 11 - Mala i srednja preduzeća - podrška razvoju MSP

	Opis delovanja	Finansijska implikacija	Vremenski rok / interval realizacije	Približan trošak	Institucionalni okvir	Prioriteti
1	Stvaranje centra za stručne seminare, kurseve obuke i obuke za građane i važnost ekonomskog razvoja i marketinga.	××	O O	€75,000	Opština	××
2	Podrška mladim preduzetnicima kroz implementaciju „poslovnog inkubatora“ gde kompanije mogu da koriste zajedničku infrastrukturu.	××	O O	N/A	Opština	××

5.2.1.11 PS - ŽE 12 - Održiva industrija

	Opis delovanja	Finansijska implikacija	Vremenski rok / interval realizacije	Približan trošak	Institucionalni okvir	Prioriteti
1	Funkcionalizovati i ojačati postojeće industrijske kapacitete.	××	O O O	€75,000	Opština, investitor,	×××
2	Razvijanje projekata za podršku i jačanje, ali i stvaranje novih trendova u industriji metala, drveta, hrane, pića, tekstila i sl. Omogućeno okvirom (vidi mapu industrije i prirodne resurse).	×××	O O O	€15,000	Opština, investitor,	×
3	Uspostavljanje regulacionog plana za planirani industrijski prostor sa odgovarajućom infrastrukturom i priključenjem na regionalnu putnu mrežu, kao i planiranu železničku mrežu.	×××	O O O	€55,000	Opština, investitor,	×

5.2.1.12 PS - ŽE 13 - Održiva gradnja

	Opis delovanja	Finansijska implikacija	Vremenski rok / interval realizacije	Približan trošak	Institucionalni okvir	Prioriteti
1	Nova izgradnja i proširenje postojećih pogona za preradu građevinskog materijala	×××	O O O	N/A	Investitori	×
2	Vrste korporativnih ureda i arhitektonskih firmi, gde treba napomenuti da se neki objekti mogu privremeno koristiti za građevinske radove.	××	O O O	N/A	Investitori	×

DRAFT

5.2.1.13 PS - ŽE 14 - Održivi zanat

	Opis delovanja	Finansijska implikacija	Vremenski rok / interval realizacije	Približan trošak	Institucionalni okvir	Prioriteti
1	Stvaranje prostora i uslova za sve zanate i delatnosti u uslužnoj proizvodnji, umetnosti i kućnoj industriji.	×××	O O O	€80,000	Investitori	×
2	Izgradnja odgovarajućeg zanatskog udruženja, informatičke sigurnosti i jačanja tržišta i zanatlije na gradilištu i centrima Štrpce.	××	O O O	N/A	Opština	××
3	Stvaranje profesionalne i fizičke infrastrukture za zanatsko obrazovanje, savetovanje njima u korist zanata, kako bi se poboljšala sposobnost preduzetnika, obuka i kvalifikacija zaposlenih.	××	O O	€45,000	Opština, investitor,	××
4	Određivanje lokacije Udruženja zanatskih zanata	×	O O	N/A	Investitori	××

5.2.1.14 PS - ŽE 15- Održiva trgovina

	Opis delovanja	Finansijska implikacija	Vremenski rok / interval realizacije	Približan trošak	Institucionalni okvir	Prioriteti
1	Rast vrste objekata za veleprodaju u industrijskim oblastima.	×××	O O	€80,000	Opština	××
2	Jačanje trgovine na malo, koja će se odvijati i u Štrpca i drugim oblastima opštine	××	O	N/A	Opština, investitor, Privatni Sektor	××
3	Izgradnja stočnog tržišta, tržišta za stoku i pčelarstvo različitih tržišnih proizvoda.	××	O	€150,000	Opština	××
4	Razvoj projekata za bolju organizaciju transporta i infrastrukture.	×	O O	N/A	Opština	××

5.2.1.15 PS - ŽE 16 - Hotelijera

	Opis delovanja	Finansijska implikacija	Vremenski rok / interval realizacije	Približan trošak	Institucionalni okvir	Prioriteti
1	Razvoj projekata za izgradnju kvalitetnih restorana, stambene zgrade (preko noći) i hrane i pića objekata.	××	O O	N/A	Opština, Privatni Sektor	×××

DRAFT

5.2.1.16 PS - ŽE 17 - Povećanje površine poljoprivrednog zemljišta i njegovo uključivanje (zaštita poljoprivrednog zemljišta i razvoj poljoprivrede) u funkciji ekonomskog razvoja

	Opis delovanja	Finansijska implikacija	Vremenski rok / interval realizacije	Približan trošak	Institucionalni okvir	Prioriteti
1	Izrada plana rada u skladu sa ograničenjem poljoprivrednog zemljišta utvrđenim ovim planom.	××	O O O	N/A	Opština	×××
2	Upravljanje poljoprivredom preporučujući potoke koji su posebno korisni u uzgoju voća, uzgoju životinja i lekovitog bilja sa naglaskom na intenzivnu proizvodnju, prema Mapa ma izloženosti, eroziji i kartama plodnosti tla za efikasno korišćenje poljoprivrednog zemljišta / odgovarajući i racionalni.	×××	O O	N/A	Opština, investitor	×××
3	Sanacija degradiranog poljoprivrednog zemljišta od poplava, erozije i klizišta i područja prethodnih deponija. Konsolidacija je potrebna na područjima poljoprivrednog zemljišta visokog kvaliteta, a evidentiranje ovih promena u katastru poljoprivrednog zemljišta biće važno za zaštitu poljoprivrednog zemljišta.	××	O O	€150,000	Opština, investitor	×××
4	Razvoj organske poljoprivrede	××	O O	€50,000	Opština, investitor, Privatni Sektor	×
5	Izgradnja sistema za navodnjavanje i izgradnja nasipa uz reke koje se koriste za navodnjavanje. Dok, povećanjem nivoa vode u rekama, ispuštanje viška vode u sistem navodnjavanja zaštitiće tlo od poplave.	××	O O	€80,000	Opština, investitor	×××
6	Povezivanje pojedinih proizvodnih parcela u obliku partnerstva i novih faza konsolidacije (mere konsolidacije imaju za cilj regulisanje poljoprivrednog zemljišta kao dela efikasnih mera za regulisanje poljoprivrednog zemljišta).	××	O O O	N/A	Investitori, Privatni Sektor	××

DRAFT

	Ova mera se planira sprovesti u dve faze, tamo gde je potrebno kreirati mape i sarađivati sa relevantnim institucijama. Prva faza biće realizovana u nekoliko sela: Štrpca, Berevce, Gotovuša, Brod i Firaje. Druga faza obuhvata sva ostala naselja.					
7	Priprema projekata sa zajedničkim inicijativama sa privatnim sektorom, kao i sa donatorima, čiji je cilj povećanje obradivog zemljišta (uklanjanje površina sa niskim rastinjem, tretman obradivog zemljišta).	×	O	N/A	Opština, investitor, Privatni Sektor	×
8	Povećanje površine voća (jabuke, kruške, šljive itd.) I površina zasađenih sitnim plodovima (poput malina, jagoda, lešnika itd.).	×	O O O	€50,000	Opština, investitor, Privatni Sektor	×××
9	Proširivanje plastenika za povrće i cveće	×	O	€100,000	Investitori, Privatni Sektor	×
10	Kako bi se obezbedili potrebni poljoprivredni strojevi i tehnologije, osnujte park mašina koji će poljoprivrednicima omogućiti iznajmljivanje i izbegavanje troškova mašina.	××	O	€200,000	Opština, Privatni Sektor	××

5.2.1.17 PS - ŽE 19 - Stočarstvo

	Opis delovanja	Finansijska implikacija	Vremenski rok / interval realizacije	Približan trošak	Institucionalni okvir	Prioriteti
1	Povećati stočni fond i uvesti plemenite pasmine visokog genetskog potencijala za poboljšanje mesa i mleka.	×	O O	€50,000	Opština, Privatni Sektor	×××
2	Izgradnja stočarskih farmi. Opština Štrpca ima zahteve za izgradnju farme sa 100 krava muzara, ovaca i nekoliko mini farmi. od stoke. Postoje uslovi za izgradnju i pokretački kapacitet za proizvodnju hrane.	××	O	€300,000	Opština, Privatni Sektor	××
3	Povećajte kvalitet uslova tako da proizvodnja mleka i mesa ima	×	O	€30,000	Opština,	×

	odgovarajuće mesto na određenim mestima kako je planirano.				Privatni Sektor	

5.2.1.18 PS - ŽE 20 - Šume i pašnjaci

	Opis delovanja	Finansijska implikacija	Vremenski rok / interval realizacije	Približan trošak	Institucionalni okvir	Prioriteti
1	Iniciranje projekata u oblastima plana za pošumljavanje, prelazak sa grmlja i drveća u redovno održavanje, zajedno sa šumarskom agencijom	×××	O O	€80,000	Opština	×××
2	Priprema projekata za otvaranje i rekonstrukciju šumskih puteva, kao i njihova realizacija, u saradnji sa drugim nadležnim organima.	××	O	€40,000	Opština	×××
3	Preduzimanje mera za alternativnu energiju radi očuvanja šumskih bogatstava.	××	O	N/A	Opština	×××
4	Povećajte kvalitet uslova tako da proizvodnja mleka i mesa ima odgovarajuće mesto na određenim mestima kako je planirano. Pripremite plan projekta za pravilno upravljanje pašnjacima.	×	O	€60,000	Opština	×××
5	Predstavljamo spašavanje koje će uključivati izbor visoko produktivnih kultura, što će poboljšati botanički sastav livada, a samim tim i kvalitet i prinos trave.	××	O	N/A	Opština	×××

5.2.1.19 PS - ŽE 21 - Povećati i ojačati područje za poljoprivredni razvoj

	Opis delovanja	Finansijska implikacija	Vremenski rok / interval realizacije	Približan trošak	Institucionalni okvir	Prioriteti
1	Baviti se određenim oblastima intenzivnog i raznovrsnog poljoprivrednog razvoja, što će olakšati proces institucionalne podrške u ovim oblastima.	××	O	N/A	Opština	××
2	Upotreba površina unutar granica utvrđenih za aktivnosti poljoprivrednog i poljoprivrednog razvoja u radu.	××	O	N/A	Opština	×××

DRAFT

3	Podsticaji za spajanje parcela i objedinjavanje značajnih poljoprivrednih organizacija za poljoprivredne aktivnosti u smislu veličine i spajanja kolektivnog organizovanja za dobrovoljno gajenje. Organizacije i područja tretiraće se sa statusom razvojnih zona za poljoprivredu. Ovim površinama može upravljati odbor privatnih vlasnika, u skladu sa njihovim sporazumom ili aranžmanom privatne poljoprivredne zadruge.	××	O O	N/A	Opština	×××

5.2.1.20 PS - ŽE 22 - Opština treba da olakša privatni sektor kako bi se obezbedila najbolja osnova za razvoj prehrambene industrije.

	Opis delovanja	Finansijska implikacija	Vremenski rok / interval realizacije	Približan trošak	Institucionalni okvir	Prioriteti
1	Obezbeđivanje projekata za podsticanje, zaštitu i povećanje proizvodnje hrane modernizacijom tehnologije.	××	O O	€25,000	Opština	××
2	Izgradnja kapaciteta predviđena planom prerade, skladištenja i skladištenja voća.	××	O	€35,000	Investitori, Privatni Sektor	××
3	Podsticanje privatnog sektora donacijama i stranim ulaganjima za izgradnju i proširenje kapaciteta za sir i mlečne proizvode, sušare i frižidere predviđene planom.	××	O O	€100,000	Investitori	××
4	Stvaranje prostora za uzgoj, skladištenje i sušenje biljaka.	××	O O	€200,000	Privatni Sektor	××
5	Promovirati razvoj prehrambene industrije kao ključnog razvojnog sektora otvaranjem mogućnosti za razne kapacitete za preradu hrane i stavljanje na tržište lokalnih proizvoda u trgovinama i putem regionalnih sajmova.	××	O O	€50,000	Privatni Sektor	××
6	Obezbeđivanje uslova za privatni sektor za intenzivniji i bolji razvoj industrije pića.	×	O	€50,000	Investitori, Privatni Sektor	××

DRAFT

7	Omogućite CE oznake evropskim akreditovanim agencijama, kao i olakšajte ulazak na evropsko tržište.	×××	O O O	€20,000	Opština	××
8	Stvaranje veb platforme za promociju proizvoda i bezbednost na mreži za sva preduzeća, posebno u industrijskoj oblasti.	××	O O	€10,000	Investitori	×××
9	Identifikacija potencijalnih učesnika u preradi i preradi poljoprivrednih proizvoda. Stvaranje sistema saradnje za preradu i preradu hrane radi naglašavanja neophodnih ulaganja u tehnologiju i komercijalne proizvode. Potencijalni učesnici u ovoj saradnji koji dele zajedničku tehnološku opremu, kao i administraciju i marketing.	××	O O	N/A	Opština	×××

5.2.1.21 PS - ŽE 23 - Proširenje i unapređenje praktičnih znanja iz oblasti poljoprivrede

	Opis delovanja	Finansijska implikacija	Vremenski rok / interval realizacije	Približan trošak	Institucionalni okvir	Prioriteti
1	Otvaranje poljoprivredne srednje škole u planiranom području.	×	O	€450,000	Opština	××
2	Osnivanje centra za napredovanje i obuku u poljoprivredi i marketingu.	××	O	€80,000	Opština	×××

5.2.1.22 PS - ŽE 24 - Smanjivanje nezaposlenosti i siromaštva

	Opis delovanja	Finansijska implikacija	Vremenski rok / interval realizacije	Približan trošak	Institucionalni okvir	Prioriteti
1	Projektovanje i stvaranje uslova za organizovanje stručnog osposobljavanja u skladu sa zahtevima tržišta	×	U kontinuitet	€20,000	Opština	×××
2	Projektovanje i stvaranje uslova za osiguranje sezonskog rada	×	U kontinuitet	€10,000	Opština	×××
3	Dizajniranje i stvaranje uslova za podršku i podsticanje mladih preduzetnika	×	U kontinuitet	€10,000	Opština, investitor	×××

DRAFT

5.2.2 Strateški prioriteti za poboljšanje tehničke infrastrukture

5.2.2.1 PS - IT 1 - Poboljšanje kvaliteta vode i površina bogatih vodom

	Opis delovanja	Finansijska implikacija	Vremenski rok / interval realizacije	Približan trošak	Institucionalni okvir	Prioriteti
1	Označavanje prirodnih resursa, termalne vode i termo-minerala i drugih zaštićenih i podzemnih površina kao što se može videti na hidrološkoj mapi opštine Štrpca, određivanje zaštićenih zona oko obaveznog izvora, sliva, vode i akumulacija pod određenim režimom zaštite , zavisno od objekta koji se koristi. Na tim područjima ne bi trebalo graditi objekte i izvoditi druge radove ili koristiti zemljište na način koji ugrožava količinu i kvalitet vode	××	O O O	€35,000	Opština	×××
2	Izrada projekata za kompletiranje i ugradnju industrijske opreme za prečišćavanje vode	××	O O	€25,000	Privatni Sektor	×××
3	Razviti projekte za obezbeđivanje potrebne vode za piće i zaštitu nekih izvora, reka i akumulacija. Uz to, racionalna upotreba vode u ovoj opštini je važan zadatak za sve faktore planiranja i upotrebu vode i prostora.	×	O O O	€150,000	Opština	×××
4	Razviti posebne projekte zaštite resursa - Bela voda I, Bela voda II, Svećenička studija, Reka Durlov, Blizumir, Ratnoreka, Bigor, Go, Popova glava, Tiha dolina, Stojkova kuća ll, Gobeljinc, reka Borovski, Vlaška, Prevadska, Berevac Cuka, Dve reke, Vrela, Firaja	×	O O O	€320,000	Opština	×××
5	Razviti posebne projekte zaštite vode od nekontrolisane upotrebe poljoprivrednih đubriva (nitrita, nitrata, fosfata i drugih nitrita).	×	U kontinuitet	€40,000	Opština	×××
6	Izrada velikih projekata organizacije deponije i sahranjivanja životinja u vanrednim situacijama, kao i zaštite od ilegalnog otpada (sve vrste otpada).	××	O O	€110,000	Opština, Privatni Sektor	×××

DRAFT

5.2.2.2 PS - IT 2 - Rešavanje snabdevanje vodom za razvoj ograničenog kapaciteta

	Opis delovanja	Finansijska implikacija	Vremenski rok / interval realizacije	Približan trošak	Institucionalni okvir	Prioriteti
1	Aktiviranje postojećih turističkih resursa Nezapisano mesto "careva livada" kod Jažinjskog jezera daje 40 l / s.	×××	O O O	€135,000	Opština, investitor	×××

5.2.2.3 PS - IT 3 - Poboljšanje, modernizacija i zaštita postojeće vodovodne infrastrukture

	Opis delovanja	Finansijska implikacija	Vremenski rok / interval realizacije	Približan trošak	Institucionalni okvir	Prioriteti
1	Priprema i implementacija projekta za ažuriranje otvorenog koda sa kapacitetom za povećanje kapaciteta	×	O O	€35,000	Opština, investitor	×××
2	Priprema i primena projekta za ažuriranje svih postojećih mreža koje su azbest-cement sa prečnikom cevi i uvećane u nekim oblastima.	××	O O	€95,000	Opština, investitor	×××
3	Priprema i primena projekta vodosnabdevanja iz sistema koji u suštini može biti centar potencijalnog izvora Šar planine, zavisno od rezultata studije izvodljivosti planiranog obuhvata naselja i replikacije konceptualnog plana, uglavnom kao deo krstarenja.	×××	O O O	€135,000	Opština, investitor	×××
4	Zaštita mineralnih voda i zaštita podzemnih voda kako u smislu uklanjanja zagađenja i zagađenja, tako i u smislu nekontrolisane gradnje i ugrožavanja prostora.	×	O O	N/A	Opština	×××
5	Identifikacija i zaštita izvora - Bela voda I, Bela voda II, Sveštenička studija, reka Durl, Blizumir, Ratnoreka, Bigor, Skok, Popovaglave, Mirna dolina, Kuća Stojka II, Gobeljinc, Boroski, Vlah , Reka Prevadsko, Cuka Berevac, dve reke, Vrela, Firaja.	×	O	€55,000	Opština	×××

DRAFT

5.2.2.4 PS - IT 4 - Planiranje širenja i proširenje vodovodne mreže u stambenim prostorima koji nemaju ili su delimično pokriveni vodovodnim sistemom

	Opis delovanja	Finansijska implikacija	Vremenski rok / interval realizacije	Približan trošak	Institucionalni okvir	Prioriteti
1	Priprema i implementacija projekta za proširenje vodovodne mreže u sevčanskim naseljima Brod, Firaja i Kaštanjevo. (vidi mapu vodovodne infrastrukture).	××	O	€45,000	Opština, investitor	×××
2	Priprema i realizacija projekta izgradnje novih mreža vodovoda u selima Donje Bitinje i Sušice.	××	O	€35,000	Opština, investitor	×××
3	Priprema i realizacija projekta izgradnje vodovoda za stambene i bolničke objekte u Donjoj Bitinji.	×××	O	€30,000	Opština, investitor	×××
4	Priprema i realizacija projekta izgradnje vodovoda za sportski kompleks "Livadhi".	×××	O	€30,000	Opština, investitor	×××
5	Priprema i implementacija projekta za izgradnju vodovodnih sistema za industrijske i turističke zone	×××	O	€30,000	Opština, investitor	×××
6	Studija izvodljivosti za izgradnju izvora za snabdevanje vodom iz planine Šar na najnižoj tački u selu Brod, koja će obuhvatiti veliki deo opštine.	×××	O O	€30,000	Opština, investitor	×××

5.2.2.5 PS - IT 5 - Regulacija vodenog režima

	Opis delovanja	Finansijska implikacija	Vremenski rok / interval realizacije	Približan trošak	Institucionalni okvir	Prioriteti
1	Regulacija vodenog režima u koritu reke Miloštice (izgradnja brana, kaskada, padina i dr.).	×××	O	€19,000	Opština, investitor	×××
2	Inicirajte konsultacije i pregovore sa različitim sektorima i zainteresovanim stranama o mogućnosti izgradnje brana za regulisanje vodenog režima.	×	O	N/A	Opština	×××
3	Regulacija korita, održavanje i čišćenje za zaštitu od poplava (otvaranje kanala za drenažu).	××	O	€23,000	Opština	×××

DRAFT

4	Iniciranje konsultacija i pregovora sa različitim sektorima i zainteresovanim stranama o početku radova (Regulacija lokacije, Urbanistička regulativa, održavanje i čišćenje) (vidi mapu "Mere poplave i erozija").	×	O	N/A	Opština	×××

5.2.2.6 PS - IT 6 - Dovršetak, unapređenje postojeće mreže i izgradnja nove mreže kanalizacionog sistema

	Opis delovanja	Finansijska implikacija	Vremenski rok / interval realizacije	Približan trošak	Institucionalni okvir	Prioriteti
1	Priprema i implementacija projekata za poboljšanje postojeće kanalizacione mreže u polu-kanalizacionim naseljima (čuvajte mapu kanalizacije).	××	O	€19,000	Opština, investitor	××
2	Priprema i implementacija projekata za izgradnju novog kanalizacionog sistema na područjima koja nisu obuhvaćena kanalizacionim sistemom (vodi mapu kanalizacije)	××	O	€180,000	Opština, investitor	×××
3	Otvaranje septičkih jama u područjima gde nije moguća izgradnja kanalizacionog sistema (naselje Ižance i Viča)	×	O	€80,000	Privatni Sektor	××
4	Identifikacija i zaštita uličnih kanalizacionih vodova za povezivanje sa sela i glavnog kolektora (budući priključak na glavnu mrežu).	×	O	N/A	Opština	×××
5	Priprema i implementacija projekata za seosku izlaznu luku prema glavnom kolektoru (buduća konekcija na glavnu mrežu).	×	O	€80,000	Opština	×××
6	Priprema i implementacija projekta izgradnje glavne kanalizacije na opštinskom nivou, u pravcu Jažince-Brod, u saradnji sa Ministarstvom životne sredine i prostornog planiranja i Ministarstvom javnih službi. Projekat razvoja vodosnabdevanja stambenih i bolničkih zgrada u Donjoj Bitinji.	×××	O	€130,000	Opština, investitor	××

DRAFT

7	Priprema i realizacija projekta izgradnje kanalizacione infrastrukture za sportski kompleks "Livade".	××	O O	€20,000	Opština, investitor	×××
8	Priprema i realizacija projekta izgradnje kanalizacione infrastrukture za industrijske i turističke zone.	××	O O	€190,000	Opština, investitor	×××
9	Priprema i realizacija projekta izgradnje kanalizacione infrastrukture za stambene objekte i bolnice u Donjoj Bitinju.	××	O	€75,000	Opština, investitor	×××
10	Identifikacija i zaštita prostora za izgradnju glavnog uređaja za prečišćavanje otpadnih voda na opštinskom nivou.	×	O	N/A	Opština	×××
11	Razvojni projekat izgradnje Opštinalnih uređaja za prečišćavanje otpadnih voda u Brodu, u saradnji sa Ministarstvom životne sredine i prostornog planiranja i Ministarstvom javnih službi.	×××	O	€3,500,000	Opština, investitor	×××
12	Identifikovati i zaštititi prostor za izgradnju kanalizacionog sistema i infrastrukture za pročišćavanje otpadnih voda u predloženom ski centru, što vodi do Master plana, koji je sastavni deo ovog plana.	×××	O O	N/A	Opština, investitor	×××

5.2.2.7 PS - IT 7 - Izgradnja novog sistema ispuštanja atmosferske vode

	Opis delovanja	Finansijska implikacija	Vremenski rok / interval realizacije	Približan trošak	Institucionalni okvir	Prioriteti
1	Priprema i realizacija projekata izgradnje nove olujne kanalizacione mreže odvojene od kanalizacije (u skladu sa konceptom uklanjanja koji prolazi najbliži potok, potok ili potok).	××	O O	€75,000	Opština, investitor	××
2	Priprema i primena projekata u svim naseljima u kojima će biti odvojenih ispuštanja atmosferskog kanalizacionog sistema najbliže potocima, rekama ili potocima.	××	O O	€65,000	Opština, investitor	××

DRAFT

3	Priprema i primena novih projekata izgradnje olujne kanalizacije zajedno sa putnom mrežom.	××	O	€75,000	Opština, investitor	××

5.2.2.8 PS - IT 8 - Izgradnja depozitskog sistema i njihovo pravilno upravljanje

	Opis delovanja	Finansijska implikacija	Vremenski rok / interval realizacije	Približan trošak	Institucionalni okvir	Prioriteti
1	Identifikacija i zaštita prostora dodeljenog za izgradnju opštinske transfer stanice u selu Ižance (orijentacija mape upravljanja otpadom).	×	O	N/A	Opština	×××
2	Priprema i realizacija projekata izgradnje transfer odlagališta u selu Ižance (orijentacija karte upravljanja otpadom).	×××	O	€140,000	Opština, investitor	×××
3	Identifikacija i zaštita prostora namenjenog za izgradnju, privremeno upravljanje građevinskim otpadom i industrijskim otpadom (orijentacija prema mapi upravljanja otpadom.	×	O	N/A	Opština, investitor, Privatni Sektor	×××
4	Projekat izgradnje povrsine za upravljanje otpada i industrijskog otpada, sa mogućnošću reciklaže na opštinskom nivou (orijentacija mape upravljanja otpadom).	××	O	€110,000	Opština	××
5	Identifikacija i zaštita određenog područja za ukop stoke i mogućnost masovnog uništavanja u vanrednim situacijama zbog bolesti ili drugih razloga kod stoke i peradi (smernice za upravljanje otpadom).	×	O	N/A	Opština,	×××
6	Razvojni projekat izgradnje groblja za sahranu uginuli životinja i mogućnost masovnog uništavanja u vanrednim situacijama zbog bolesti ili drugih uzroka u stoci i peradi (smernice za upravljanje otpadom).	××	O	€80,000	Opština,	×××

5.2.2.9 PS - IT 9 - Minimalna količina nastalog otpada, ponovna upotreba i recikliranje

	Opis delovanja	Finansijska implikacija	Vremenski rok / interval realizacije	Približan trošak	Institucionalni okvir	Prioriteti

DRAFT

1	Definicija, identifikacija i signalizacija područja određenog za zatvorene stanice za prenos otpada i mesta sahrane životinja i njihovo spaljivanje	×	O	N/A	Opština, investitor, Privatni Sektor	×××
2	Priprema projekata za izgradnju stanice za prenos otpada, inertnog otpada i njihovo razvrstavanja i lokacije ukopa i spaljivanja životinja, planiranih na području Ižance	××	O	€180,000	Opština, investitor, Privatni Sektor	×××
3	Pripremiti projekte za otkup i tretman otpada koji se nekontrolisano odlaže, posebno uz obale i slična područja	×	O	€30,000	Opština, investitor, Privatni Sektor	×××
4	Priprema projekata upravljanja otpadom u urbanim sredinama koja su deo sistema upravljanja otpadom treba da bude pod potpunom kontrolom	×	U kontinuitet	€30,000	Opština, investitor, Privatni Sektor	×××
5	Preduzimanje kaznenih mera	×	O	N/A	Opština, investitor, Privatni Sektor	×××

5.2.2.10 PS - IT 10- Rekonstrukcija postojećih dalekovoda, izgradnja novih trafostanica i rekonstrukcija postojećih trafostanica

	Opis delovanja	Finansijska implikacija	Vremenski rok / interval realizacije	Približan trošak	Institucionalni okvir	Prioriteti
1	Izradnja plan za rekonstrukciju telekomunikacija TS 10/0, 4 KV i iznad svega: Prenos 10 KV Brezovica - Sevce 1 = 5 km Prenos 10 KV Brezovica - Trešnja 1 = 3 km Prenos 10 KV Brezovica - Brod 1 = 9 km	×××	U Kontinuitet	€45,000	Opština, investitor	×××
2	Izgradnja PS 10(20)/0,4 kV Štrpce 250 kVA	××	O	€45,000	Opština, investitor	×××
3	Izgradnja PS 10(20)/0,4 kV Gotovuša 250 kVA	××	O	€45,000	Opština, investitor	×××

DRAFT

4	Izgradnja PS 10(20)/0,4 kV Brezovica 100 kVA bez intervencije u NISKO-naponskoj mreži.	×	O	€45,000	Opština, investitor	×××
5	Izgradnja PS 10(20)/0,4 kV Vrbeštica bez intervencije u niskonaponskoj mreži.	×	O	€45,000	Opština, investitor	×××
6	Izgradnja PS 10(20)/0,4 kV Popovc 100 kVA bez intervencije u niskonaponskoj mreži.	×	O	€45,000	Opština, investitor	×××
7	Demontaža postojećih 100 kVA STS zbog preopterećenja i ugradnja novih 250 kVA STS. 1	××	O	€5,000	Opština, investitor	×××
8	Započnite s postepenim prelaskom distributivne mreže od 10 KV u butičnu distributivnu mrežu od 30 KV.	××	U kontinuitet	€15,000	Opština, investitor, Privatni Sektor	×××
9	Priprema i implementacija projekta obnove postojećeg vodosnabdevanja 35/10 KV i 35 KV iz Uroševca za turizam, ski centar (lift), industriju i ostale industrije u Štrpcu. Priprema i implementacija projekta za ugradnju 2 k 12 = 24 MVA na transformator snage 35/10 KV umesto 2k4 MVA.	×××	O O	€45,000	Opština,	×××
10	Primena alternativne energije uz izgradnju 110 Kv (35 KV) iz Prizrena 3k310 mm² Al-Cl / 100 MVA, odnosno 34 MVA.	×××	O O O	€145,000	Opština, investitor	×××
11	Implementacija alternativne energije, izgradnja mini hidroelektrane u ovoj opštini (oko 20 MVA).	×××	O O	N/A	Opština, investitor	×××
12	Priprema i implementacija projekta zamenila je avio-kompaniju pletenim kablom, 230 / 400V ili podzemnim kablom.	×××	U kontinuitet	N/A	Opština, investitor	×××
13	Priprema i primena projekta za postavljanje niske samonosive mreže betonskih zateznih stubova sa mrežicom od aluminijumske žice.	×××	U kontinuitet	N/A	Opština, investitor	×××
14	Priprema i primena projekta za ugradnju ulične rasvete u svim	××	O	€35,000	Opština, investitor	×××

DRAFT

	oblastima postojećih stubova električne mreže.					
15	Pripremite i realizujte projekte ugradnje rasvete na glavnim seoskim putevima koji će biti sa natrijumskim lampama do maksimalno 150 V. Prebacivanje i isključivanje lampe biće automatski, i to u vreme kada putevi nisu tako česti (posle ponoći) lampica će se automatski uključiti na polovini nazivane snage.	××	U kontinuitet	€65,000	Opština, investitor	×××
16	Izgradnja energetske infrastrukture na planiranom skijalištu koje vodi ka Master planu, što je sastavni deo ovog plana.	×××	U kontinuitet	N/A	Opština	×××

5.2.2.11 PS – IT 11 – Povećanje i širenje telekomunikacija u celoj opštini

	Opis delovanja	Finansijska implikacija	Vremenski rok / interval realizacije	Približan trošak	Institucionalni okvir	Prioriteti
1	Povećanje broja pošta, broja telefonskih linija i ostale opreme kao što su Internet i kablovske usluge i usluge PTK-a i drugih privatnih operatora za modernizaciju.	××	O	€65,000	Investitori	××
2	Priprema projekta za zamenu postojećih mreža u naseljima koja potiču iz 90-ih, novom mrežom	××	O	N/A	Investitori	××
3	Širenje telekomunikacionih mreža u selima i optičkih kablova koji omogućavaju povezivanje na Internet i kablovsku televiziju.	×××	U kontinuitet	€35,000	Investitori	××
4	Priprema projekta za ugradnju novih PTK bežičnih antena u područjima Štrpca i Sevce.	××	O	€55,000	Investitori	×××
5	Priprema projekta izgradnje poštanskih objekata u selima Brod, Sevce i planirani novi planirani rekreacioni centar.	××	O	€45,000	Investitori	×××
6	Priprema projekta za pokrivanje celokupne teritorije mreže fiksne telefonije i prelazak sa vazdušne na podzemnu mrežu.	×××	U kontinuitet	€105,000	Investitori	×××

DRAFT

7	Priprema projekata za pružanje HD televizijskih programa preko kablovskih mreža.	××	U kontinuitet	€15,000	Investitori	×××
8	Pripremite projekat za instaliranje javnih telefona u svim selima gde postoji mreža fiksne telefonije i na mestima gde planira da proširi ove mreže.	×	O	€15,000	Investitori	×××

5.2.3 Strateški prioriteti za poboljšanje saobraćajne infrastrukture i prometa

5.2.3.1 PS - ITT 1 - Izrada razvoj putnih projekata

	Opis delovanja	Finansijska implikacija	Vremenski rok / interval realizacije	Približan trošak	Institucionalni okvir	Prioriteti
1	Izrada velikih projekata o upotrebi tehnologije i netehnoloških mera za stvaranje održivog i inteligentnog transportnog sistema.	××	O O O	€80,000	Opština	×××
2	Izrada razvojnih projekata za poboljšanje pristupa Opštinalnom centru i seoskom regionu	××	O	€25,000	Opština	×××
3	Razvoj projekata za povećanje bezbednosti na putu	××	O O	€18,000	Investitori	×××
4	Razvoj projekata za poboljšanje saobraćaja u oblastima visokog turizma.	××	O O	€85,000	Investitori	×××
5	Razvoj projekata za smanjenje negativnih uticaja saobraćaja na životnu sredinu	××	O O	€25,000	Opština	×××

5.2.3.2 PS - ITT 2 - Postojeći asfaltirani putevi

	Opis delovanja	Finansijska implikacija	Vremenski rok / interval realizacije	Približan trošak	Institucionalni okvir	Prioriteti
1	Izrada detaljnih projekata, u saradnji sa Ministarstvom saobraćaja i veza, kako bi se proširili određeni segmenti u skladu sa postojećim putnim standardima (kao što su prioritetni segmenti Uroševac - Štrpce - Brezovica i Prizren - Planina Šar) i modernizacija ostalih puteva prema mapi i transportnoj infrastrukturi.	×××	O	€175,000	Opština, investitor, Centralne Institucione	×××

DRAFT

5.2.3.3 PS - ITT 3 - Neasfaltirani putevi

	Opis delovanja	Finansijska implikacija	Vremenski rok / interval realizacije	Približan trošak	Institucionalni okvir	Prioriteti
1	Razvoj velikih projekata od strane opštine za planiranje i asfaltiranje postojećih puteva u skladu sa standardima i normama, vodeći je mapiranje saobraćajne infrastrukture.	×××	O	€35,000	Opština, investitor, Centralne Institucije	×××

5.2.3.4 PS - ITT 4 - Predloženi putevi

	Opis delovanja	Finansijska implikacija	Vremenski rok / interval realizacije	Približan trošak	Institucionalni okvir	Prioriteti
1	Izrada projekata u saradnji sa Ministarstvom saobraćaja i veza, izgradnja novih puteva, vodeći računa o održavanju, gde smo postavili put Brezovica sa prioritetom Uroševac-Brezovica-Verbeštica-Suva Reke i novi ski centar u Prizrenu .	××	O O	€55,000	Opština, investitor, Centralne Institucije	×××
2	Priprema i implementacija projekta za nove lokalne puteve u skladu sa standardima i normama, što vodi ka mapiranju saobraćajne infrastrukture.	×××	O O	€65,000	Opština, investitor	×××

5.2.3.5 PS - ITT 5 - Rekonstrukcija postojećih puteva

	Opis delovanja	Finansijska implikacija	Vremenski rok / interval realizacije	Približan trošak	Institucionalni okvir	Prioriteti
1	Nastavak i završetak prema predviđanom roku	××	O O	€85,000	Opština, investitor, Centralne Institucije	×××

5.2.3.6 PS - ITT 6 - Šumski putevi i poljski putevi

	Opis delovanja	Finansijska implikacija	Vremenski rok / interval realizacije	Približan trošak	Institucionalni okvir	Prioriteti
1	Popravak postojećih i novih šumskih puteva u Šušici Gornje Bitinje, Koštunica, Sevce, Štrpce, Gotovuša i Jažince.	×	O	€35,000	Opština	××
2	Regulisanje i otvaranje postojećih puteva i stvaranje novih puteva na terenu.	×	O	€55,000	Opština	××

DRAFT

5.2.3.7 PS - ITT 7 - Putevi u gradskom području

	Opis delovanja	Finansijska implikacija	Vremenski rok / interval realizacije	Približan trošak	Institucionalni okvir	Prioriteti
1	Izrada plana održavanja puteva u urbanim sredinama.	×	O	€25,000	Opština	××
2	Priprema i realizacija putnih projekata zasnovanih na Mapa ma saobraćajne infrastrukture (urbanih).	×	O	€85,000	Opština	××

5.2.3.8 PS - ITT 8 - Sporedni putevi

	Opis delovanja	Finansijska implikacija	Vremenski rok / interval realizacije	Približan trošak	Institucionalni okvir	Prioriteti
1	Priprema i realizacija projekata u saradnji sa Ministarstvom saobraćaja i veza, izgradnja kružnice uzimajući u obzir njegovo održavanje, pri čemu dajemo prednost krugu oko centra Štrpca .	×××	O O	€310,000	Opština	××

5.2.3.9 PS - ITT 9 - Prateće infrastruktura

	Opis delovanja	Finansijska implikacija	Vremenski rok / interval realizacije	Približan trošak	Institucionalni okvir	Prioriteti
1	Priprema i realizacija projekata izgradnje i obnove autobuskih stanica i stanica za zaustavljanje.	×	O	€120,000	Opština, investitor	×××
2	Priprema i implementacija projekata za planiranje i podršku modernizaciji infrastrukture duž puteva u gradskim sredinama (trotoari, ulična rasveta, signalizacija itd.)	××	O	€175,000	Opština, investitor	×××

5.2.3.10 PS - ITT 10 - Železnička infrastruktura - Razvoj železničkog sistema

	Opis delovanja	Finansijska implikacija	Vremenski rok / interval realizacije	Približan trošak	Institucionalni okvir	Prioriteti
1	Studija izvodljivosti za obnovu železničkog sistema na liniji Brod-Štrpce-Sevce.	×	O	€45,000	Opština	×
2	Konsultacije sa predstavnicima Ministarstva saobraćaja i veza o početku izrade projekata preuređenja železničkog sistema.	×	O	N/A	Opština	××

DRAFT

5.2.3.11 PS - ITT 11 - Prateće infrastruktura

	Opis delovanja	Finansijska implikacija	Vremenski rok / interval realizacije	Približan trošak	Institucionalni okvir	Prioriteti
1	Priprema i realizacija projekata nove izgradnje i rekonstrukcije postojećih liftova, koji vode ka mapiranju saobraćajnog saobraćaja.	×××	O O	€45,000	Opština, investitor	×××

5.2.3.12 PS - ITT 12 - Korišćenje žičara u skijaškom centru

	Opis delovanja	Finansijska implikacija	Vremenski rok / interval realizacije	Približan trošak	Institucionalni okvir	Prioriteti
1	Modernizacija postojećih žičara u postojećem ski centru.	×××	O	€115,000	Investitori	×××
2	Priprema i realizacija projekata izgradnje liftova, kako u postojećim tako i planiranim ski centrima, sa fokusom na Master plan koji je sastavni deo ovog plana.	×××	O O	€235,000	Investitori	×××

5.2.3.13 PS - ITT 13 - Mreža sistema infrastrukture drumskog saobraćaja

	Opis delovanja	Finansijska implikacija	Vremenski rok / interval realizacije	Približan trošak	Institucionalni okvir	Prioriteti
1	Izrada projekata za poboljšanje kvaliteta i obima putne mreže kako bi se povećala brzina kretanja putnika i robe.	××	O O	€45,000	Investitori	×××
2	Kontinuirana modernizacija postojećih potreba i standarda kapaciteta.	×××	O O O	€55,000	Investitori	×××
3	Dizajn projekata za modernizaciju, jačanje i dovršavanje postojeće putne mreže i otvaranje novih linija prema Suva Reke i kompletan sa drugom saobraćajnom infrastrukturom (trotoari, parkirališta, garaže, autobuske stanice, usluge održavanja i popravka vozila, zgrade za smeštaj određenih usluga itd.).	×××	U kontinuitet	€135,000	Investitori	×××
4	Razvoj projekata za izgradnju kružnog puta oko centra naselja Štrpce.	×××	U kontinuitet	€275,000	Investitori	×××
5	Organizovati specifične oblike javnog prevoza uvođenjem kolektivnih taksija, minibusa i drugih vidova	×××	U kontinuitet	N/A	Investitori	×××

DRAFT

	kolektivnog prevoza (paratransit) kao funkcije putovanja na posao i iz škole.					
6	Nacrt projekta razvoja saobraćajne infrastrukture za razvoj visokokvalitetnog turizma (specijalni železnički sistem, žičara, helipad) i unapređenje postojeće infrastrukture.	×××	U kontinuitet	€89,000	Investitori	×××
7	Harmonizacija i razvoj lokalnih, međugradskih linija i međunarodnog autobuskog prevoza.	×××	U kontinuitet	N/A	Investitori	×××
8	Razviti više i bolje projekte putničkog saobraćaja u naseljima prema drugim opštinskim podcentrima.	×××	U kontinuitet	€25,000	Investitori	×××

5.2.4 Strateški prioriteti za poboljšanje javne infrastrukture

5.2.4.1 PS - IP 1 - Modernizacija i kompletiranje energetske infrastrukture

	Opis delovanja	Finansijska implikacija	Vremenski rok / interval realizacije	Približan trošak	Institucionalni okvir	Prioriteti
1	Razvoj, modernizacija i dovršavanje energetske infrastrukture u svrhu ekonomskog razvoja.	×××	O O	€145,000	Opština	×

5.2.4.2 PS - IP 2 - Identifikacija i upotreba potencijala obnovljivih izvora energije

	Opis delovanja	Finansijska implikacija	Vremenski rok / interval realizacije	Približan trošak	Institucionalni okvir	Prioriteti
1	Izrada studija izvodljivosti mogućih alternativa i hidroenergije	××	O	€35,000	Opština	××
2	Detaljna priprema projekta za rekonstrukciju i izgradnju novih dalekovoda.	××	O	€125,000	Opština	×××
3	Detaljna priprema projekta za izgradnju novih objekata (izgradnja kapaciteta) i pripadajućih trafostanica.	××	O	€185,000	Opština	×××
4	Priprema detaljnog projekta izgradnje mini hidroelektrana.	×××	O O O	€65,000	Opština, Investitori	×××
5	U saradnji sa vladom, započnite pregovore o sprovođenju hidroenergetskih projekata (sa koncesijama ili drugim oblicima).	×××	O	N/A	Opština	××

DRAFT

6	Studija izvodljivosti za upotrebu drvnog otpada za proizvodnju paleta i grejanje briketa.	××	O O O	€43,000	Opština, investitor	××
7	Studije izvodljivosti i idejni dizajn mogućnosti korišćenja solarne energije za toplotnu energiju i proizvodnju električne energije preko fotonaponskih panela (kao dugoročni cilj).	××	O O O	€54,000	Opština	××
8	Pripremite podsticajne projekte za one koji grade zgrade i koriste solarnu energiju za grejanje, izuzev postotak poreza i naknada za građevinske dozvole.	××	O O O	N/A	Opština	××

5.2.4.3 PS - IP 3 – Obrazovanje - Proširenje obima, sadržaja i unapređenje kvaliteta obrazovne infrastrukture na svim nivoima, u skladu sa konceptom policentričnog razvoja sa dva linearna segmenta

	Opis delovanja	Finansijska implikacija	Vremenski rok / interval realizacije	Približan trošak	Institucionalni okvir	Prioriteti
1	Razvoj projekata za obnovu postojećih obrazovnih institucija i kompletiranje prateće infrastrukture koja je na raspolaganju za celokupno područje Štrpca neophodno za pravilno funkcionisanje obrazovnog sistema	××	O	€35,000	Opština, investitor	×××
2	Obezbeđivanje javnog prevoza za osnovno i srednje obrazovanje u svim oblastima opštine	××	O	€105,000	Opština, investitor	×××
3	Dizajn projekta izgradnje novih objekata u velikoj stambenoj bašti (podcentrima), Drajkovc, Brod i Sevce	×××	O	€600,000	Investitori	×××
4	Otvaranje posebne nastave za decu sa invaliditetom i posebnim potrebama postojećih školskih ustanova	×××	O	N/A	Investitori	×××
5	Identifikacija i očuvanje prostora za vrtić i druge obrazovne ustanove, kako je definisano u prostornom razvoju mape, "Škole i sportski objekti"	×	O	N/A	Opština	×××
6	Dizajn velikih projekata za vrtić	×××	O O	€30,000	Investitori	×××

DRAFT

7	Izraditi plan za povezivanje svih obrazovnih objekata vodovodne i kanalizacione mreže	××	O	€15,000	Opština	××
8	Poboljšanje sigurnosti učenika postavljanjem sistema za praćenje i postavljanjem škola za postizanje multifunkcionalnih aktivnosti za decu, omladinu i druge grupe građana	×	O	N/A	Investitori	×××
9	Stvaranje ravnopravnog obrazovnog sistema, integrisanje dece sa invaliditetom i organizovanje različitih oblika obrazovanja za roditelje	×	O	N/A	Opština	××
10	Upravljanje školama i školskim mrežama iz demografskih promena i uspostavljanje centralizovanog sistema za finansijsko upravljanje obrazovnim ustanovama	×	O O	N/A	Opština	×××
11	Poboljšanje saradnje između škola i roditelja	×	O O	N/A	Opština	××
12	Stvaranje uslova za dnevni boravak u školama (postavljanje školskih obroka)	×	O O	€60,000	Opština	××
13	Odgovarajuća opštinska saradnja - Odeljenje za obrazovanje - Ministarstvo rada i socijalnih poslova	××	O O	N/A	Opština	××
14	Opštinska saradnja sa drugim opštinama u razmeni iskustava i osoblja za unapređenje kvaliteta obrazovanja	××	O O	N/A	Opština	××
15	Stvaranje olakšavajućih okolnosti za razvoj privatnog obrazovanja, obezbeđivanje lokacija za saradnju sa drugim zemljama i organizacijama imaju svoja odeljenja za obuku širom sveta	××	O O	N/A	Opština	××
16	Rekonstrukcija zgrade osnovne škole Staja Markovic	xx	O	€92,806	Vlada	xx
17	Rekonstrukcija zgrade osnovne škole Sarski Odred	xx	O	€103,263	Vlada	xx
18	Rekonstrukcija zgrade osnovne škole Osman Mani	xx	O	€34,248	Vlada	xx
19	Rekonstrukcija zgrade osnovne škole Razim Cokli	xx	O	€53,987	Vlada	xx

DRAFT

20	Izgradnja obdaništa/vrtića u Štrpce	xxx	O	€150,000	Opština	xx
21	Izgradnja obdaništa/vrtića u Jažince	xxx	O	€150,000	Opština	xx
22	Izgradnja obdaništa/vrtića u Firaja	xxx	O	€150,000	Opština	xx

5.2.4.4 PS - IP 4 - Zdravlje - pružanje zdravstvenih ustanova u naseljima na osnovu njihove funkcije i hijerarhije

	Opis delovanja	Finansijska implikacija	Vremenski rok / interval realizacije	Približan trošak	Institucionalni okvir	Prioriteti
1	Modernizacija sistema i prilagođavanje organizacionih oblika i standarda zasnovanih na najuspešnijem savremenom iskustvu	×××	U kontinuitet	€32,000	Opština Investitori	××
2	Završetak izgradnje i otvaranje bolničkog centra koji će pružati sekundarne zdravstvene usluge stanovništvu Štrpce i šire. Bolnički centar pruža sledeća odeljenja: ginekologiju, odeljenje interne medicine, pedijatriju, hirurgiju, ortopediju i hitne službe	×××	O	€185,000	Vlada, Investitori	×××
3	Završetak infrastrukture (CPM) Drajkovac (izgradnja kanalizacije i parking mesta), zatim Jažince (nedostatak parking prostora) i izgradnja novih zgrada u naseljima Sevce, Verbeštica, Gornji i Donji Bitinja, Sušice, gde su centri za porodičnu medicinu nalaze se u privatnim zgradama i naseljima u Kaštanjevu, postojećem skijalištu i novom planiranom gde još nema zdravstvenih ustanova	×××	O O O	€220,000	Investitori	××
4	Nabavka medicinske opreme za primarnu zdravstvenu zaštitu	xxx	O O	€588,729	Vlada	xxx
5	Specijalna medicinska oprema	xxx	O O	€793,789	Vlada	xx

5.2.4.5 PS - IP 5 - Omogućavanje pogodnosti i uslova za transparentnu i efikasnu javnu upravu i institucije

	Opis delovanja	Finansijska implikacija	Vremenski rok / interval realizacije	Približan trošak	Institucionalni okvir	Prioriteti

DRAFT

1	Priprema i implementacija projekta izgradnje socijalnih usluga u oblasti karte „Socijalne usluge“	××	O	€150,000	Investitori	×××
2	Priprema i realizacija izgradnje zgrada suda u oblasti mape „Administrativnih objekata“	××	O	€235,000	Investitori	×××
3	Početak decentralizacije određenih upravljačkih funkcija podcentrova Brod, Drajkovac i Sevce i nastavak primene sistema za upravljanje elektronskim servisima	×	U kontinuitet	€99,000	Investitori	×××

5.2.4.6 PS - IP 6 - Obezbeđivanje sportsko-rekreativnih sadržaja u stambenim prostorima u skladu sa njihovim funkcijama i hijerarhijom

	Opis delovanja	Finansijska implikacija	Vremenski rok / interval realizacije	Približan trošak	Institucionalni okvir	Prioriteti
1	Sprovođenje reformi u izgradnji sportskih dvorana u saradnji sa Ministarstvom sporta i kulture i Ministarstvom za povratak i zajednice, u oblasti predviđeno ovim planom, Mapa „Škole i sportskih objekata“	×××	O	N/A	Opština, investitor	×××
2	Dizajn velikog projekta izgradnje sportskih dvorana u okviru osnovne škole Gotovuša Rajka Uroševica, Osnovne škole Razima Cokla u Brodu, Osnovne i Srednje škole u Firaji, Osnovne škole Osman Mani u Vićenci i Osnovne škole Antona Santorija u Bitinju, prikazano na mapi "Škole i sportski objekti"	×××	O	€440,000	Opština, investitor	×××
3	Razraditi veliki projekat izgradnje sportske hale u Jažincu, Bitinji i Sevcu	×××	O	€450,000	Opština, investitor	××
4	Plan za obnovu, dogradnju i modernizaciju postojeće sportske hale u Osnovnoj školi Staje Marković u Štrpca	××	O	€65,000	Opština, investitor	×
5	Dizajn projekta i implementacija izgradnje sportskog kompleksa koji uključuje igrališta za odbojku, košarku, bazene itd., Prikazani na školskoj mapi i sportskim objektima. "	×××	U kontinuitet	€150,000	Opština, investitor	×××

DRAFT

6	Priprema detaljnog projekta izgradnje manjih sportskih terena u svim oblastima.	××	O	€15,000	Opština, investitor	×
7	Razvoj projekata izgradnje teniskih terena u Štrpca u (dve reke i livada)	××	O	€45,000	Opština, investitor	××
8	Projekt izgradnje biciklističkih staza na padinama planine Šar predstavljen je na karti putne infrastrukture	××	U kontinuitet	€63,000	Opština, investitor	××

5.2.4.7 PS - IP 7 – Omladina - Obezbeđivanje uslova za život mladih

	Opis delovanja	Finansijska implikacija	Vremenski rok / interval realizacije	Približan trošak	Institucionalni okvir	Prioriteti
1	Izgradnja kapaciteta za kulturu, sport i angažovanje mladih u ovim aktivnostima	×	U kontinuitet	N/A	Opština	×××
2	Stvaranje uslova za aktiviranje velikog broja omladinskih organizacija i povećanje saradnje sa opštinskim institucijama		U kontinuitet	N/A	Opština	×××
3	Promovisanje takmičarskog duha u mnogim oblastima (sport, umetnost, nauka u osnovnim i srednjim školama)	×	U kontinuitet	N/A	Opština	×××
4	Stvaranje uslova za uključivanje pozorišnih, recitalnih i muzičkih grupa u sve osnovne i srednje škole	×	U kontinuitet	N/A	Opština	×××
5	Otvaranje čiji omladinski klubovi mogu biti u prostorijama osnovnih škola	××	O	€ N/A	Opština, Privatni Sektor	×××
6	Stvaranje prostora za sport i rekreaciju u svakom selu koje će se koristiti za omladinske aktivnosti	×	O	€150,000	Opština, investitor	×××

5.2.4.8 PS - IP 8 - Obezbeđivanje centara zajednica u okviru lokalnih centara

	Opis delovanja	Finansijska implikacija	Vremenski rok / interval realizacije	Približan trošak	Institucionalni okvir	Prioriteti
1	Osnivanje centara za zajednice u svim lokalnim centrima u kojima su nestali i smeštaj u prostorijama javnih ustanova	××	O	€35,000	Opština, investitor	××

DRAFT

2	Razvoj prateće infrastrukture za crkvu u Gotovušu	××	O	N/A	Opština, investitor	××

5.2.5 Strateški prioriteti zaštite životne sredine

5.2.5.1 PS - MM 1 - Čist vazduh, minimalno zagađenje

	Opis delovanja	Finansijska implikacija	Vremenski rok / interval realizacije	Približan trošak	Institucionalni okvir	Prioriteti
1	Projekti razvoja zelenih i traka sa apsorpcionim kapacitetom za aerosol, azotni gas, gasove sumpora i ugljenika, teške metale duž glavnih puteva, kao što je prikazano na mapi	××	O O O	€45,000	Opština	××
2	Razvoj projekata za revitalizaciju postojećih parkova i stvaranje novih parkova u područjima koja su identifikovana kao prazna i moguća uklanjanja ovih parkova	××	O O O	€39,000	Investitori	×××
3	Razviti projekte poboljšanja puteva kako bi se izbegao veliki saobraćaj u centrima naselja gde je koncentrisana većina stanovništva	×××	O O O	€61,000	Opština	×××
4	Primena propisa za sprečavanje emisije zagađivača vazduha iz industrijskih i pokretnih mašina koji uključuju katalitičku konverziju i drugu opremu u tehničkom smislu	×	O O O	N/A	Privatni Sektor	×××
5	Razvoj projekata za korišćenje alternativne obnovljive energije (uglavnom solarne energije, vodenih reka i energije vetra)	××	O O O	€315,000	Investitori	××
6	Promovisati 50-postotno oslobađanje od poreza za ove građevinske dozvole koje koriste alternativnu energiju	×	U kontinuitet	N/A	Opština	×××
7	Podsticaji za minimalizacije upotrebe putničkih vozila i javnog prevoza	××	U kontinuitet	N/A	Privatni Sektor	××
8	Razvoj projekata za biciklističke staze i planinarenje	×××	O O O	€69,000	Opština	×
9	Primjenine kazne za sva fizička i pravna lica koja prelaze dozvoljeni nivo zagađenja i buke, posebno u	×	U kontinuitet	N/A	Opština	×××

DRAFT

	područjima osetljivim aktivnostima (obližnje škole, bolnice, itd.)					
10	Izrada projekata obnove puteva (gradskih trotoara, centara za odlaganje otpadnih voda i odlaganja otpada koji su izvor zagađenja vazduha od sagorevanja i oksidacije otpada itd.).	××	U kontinuitet	€32,000	Opština, Privatni Sektor	×××

5.2.5.2 PS – MM 2 – Sprovođenje praćenja kvaliteta vazduha u realnom vremenu

	Opis delovanja	**Finansijska implikacija**	**Vremenski rok / interval realizacije**	**Približan trošak**	**Institucionalni okvir**	**Prioriteti**
1	Identifikacija specifičnih područja unutar urbanog područja (područja sa velikim prometom, stambena područja) za postavljanje početnih stanica za praćenje	××	O	€50,000	Opština, donator	×××

5.2.5.3 PS - MM 3 – Tlo - Zaštita kvaliteta i količine zemljišta (čisto tlo, minimalno zagađenje)

	Opis delovanja	Finansijska implikacija	Vremenski rok / interval realizacije	Približan trošak	Institucionalni okvir	Prioriteti
1	Priprema projekata za kontinuirano praćenje i kontrolu plodnosti poljoprivrednog zemljišta	×	U kontinuitet	N/A	Opština	×××
2	Priprema projekata zaštite od poplava na osnovu karata dostavljenih za zaštitu i poboljšanje nivoa solventnosti	×	O O O	N/A	Opština	×××
3	Razvoj projekata za upravljanje posebnom zaštitom zemljišta od nekontrolisane upotrebe đubriva u poljoprivredi (nitrit, nitrat, fosfat i drugi nitriti)	×	O O O	N/A	Opština	×××
4	Izrada projekata zaštite zemljišta od svih vrsta otpada	×	O	N/A	Opština, Privatni Sektor	×××
5	Izrada projekata melioracije na svim ilegalnim odlagalištima	×	O	N/A	Opština, Privatni Sektor	××

DRAFT

6	Projekti i mere zaštite od erozije usled protoka sastavnih delova tla, kao što je prikazano na mapi pošumljavanja	×××	O O O	N/A	Opština, Privatni Sektor	×
7	Stvaranje uslova i mehanizama za zaštitu od degradacije usled ljudskog uticaja	×	O	N/A	Opština	××
8	Izrada prioritetnih projekata za poljoprivredno zemljište niskog kvaliteta.	×	O	N/A	Opština	×
9	Organizovati informativnu kampanju za građane (nove građevinske granice, smrznute zone za građevinske i proširenje zona) u cilju zaštite nepoljoprivrednih zemljišnih površina i izvora rezervisanja u okviru planiranih graničnih granica (Mapa „razvojni koncepti“). rešenja ") i sprovođenje razvojnih politika u planiranim oblastima.	×	O	€8,000	Opština	×××
10	Priprema projekta za završetak katastra u oblastima sa planiranom konsolidacijom	×	O	€11,000	Opština	×××
11	Priprema prve i druge faze uređenja poljoprivrednog zemljišta (mere konsolidacije)	×	O	N/A	Opština	×××
12	Poboljšani sistemi kontrole za nova građevinska preduzeća u nedovršenim oblastima opštine	×	O	N/A	Opština	×××
13	Uvesti i objediniti novčane kazne i organizovati kampanje za informisanje pojedinaca i pravnih lica putem ovih mera.	×	O	N/A	Opština	×××
14	ORP daje razvojne podsticaje i regulatorne planove za sve oblasti.	××	O	N/A	Opština, investitor	×××

5.2.5.4 PS - MM 4 – Kontinuirano praćenje kvaliteta zemljišta, procena stepena zagađenja

	Opis delovanja	Finansijska implikacija	Vremenski rok / interval realizacije	Približan trošak	Institucionalni okvir	Prioriteti
1	Određivanje stanica za praćenje i organizovanje ekspedicija uzorkovanja	×	O	€45,000	Opština, donator	×××

DRAFT

2	Sprovođenje programa kontinuirane procene kvaliteta zemljišta	×××	OOO	N/A	Donator/Grant	×××

5.2.5.5 PS - MM 5 - Obezbeđivanje zemljišta za namensko korišćenje

	Opis delovanja	Finansijska implikacija	Vremenski rok / interval realizacije	Približan trošak	Institucionalni okvir	Prioriteti
1	Razvoj, definicija i svrha predviđeni u ovoj oblasti, koji su prikazani na Mapa ma	×	O	N/A	Opština	××
2	Priprema planova nižeg nivoa, velikih projekata predviđene upotrebe zemljišta (poljoprivredno, šumsko zemljište, građevinsko zemljište, arheološko nalazište, groblje, zeleno, vreme, odlaganje otpada, industrija i sva potrebna područja i sektori) .	×	O	€75,000	Opština, investitor	×××
3	Razvoj projekata za osiguranje kvalitetnih javnih prostora	×	O	€24,000	Opština, investitor	×××
4	Razvojni mehanizmi primene za nadgledanje i kontrolu celokupne teritorije opštine	×	U kontinuitet	N/A	Opština, investitor	×××
5	Povećanje ljudskih resursa opštine	×	U kontinuitet	N/A	Opština	××
6	Razviti mehanizme za prekršioce koji su pokušali otuđiti zemljište u skladu s ovim dokumentom	××	U kontinuitet	N/A	Opština	×××

5.2.5.6 PS - MM 5 – Područja posebne namene - Obezbediti adekvatno lečenje i područja posebne namene (staništa i druga prirodna područja)

	Opis delovanja	Finansijska implikacija	Vremenski rok / interval realizacije	Približan trošak	Institucionalni okvir	Prioriteti
1	Izrada geofizičkog popisa, kao i priprema projekta za razvoj arheološkog nalazišta (Gradište)	×	O	€48,000	Opština	×
2	Definicija, identifikacija i signalizacija zaštićenog područja na nivou Kosova prema Ahtisarijevom planu (crkva Svetog Nikole).	×	O	€1,700	Opština, investitor	×××

DRAFT

5.2.5.7 PS - MM 7 - Zemljotresi - Prelazeći iz kulture reakcije u kulturu prevencije i deprecijacije

	Opis delovanja	Finansijska implikacija	Vremenski rok / interval realizacije	Približan trošak	Institucionalni okvir	Prioriteti
1	Razviti sistem opštinskih propisa koji bi se trebao zasnivati na postojećem sistemu tehničkih pravila koja regulišu izgradnju u seizmičkim zonama	×		N/A	Opština	××
2	Priprema sistemskih opštinskih propisa o infrastrukturi, gde se glavne linije ne smeju polagati na ispunjenom zemljištu, nestabilnom zemljištu, a treba da budu izgrađene od fleksibilnog i prilagodljivog materijala za deformaciju. Put bi takođe trebalo da bude izgrađen po principu alternativnih pravaca, evakuaciji ljudi i robe i prilazu pogođenom području.	×	O	N/A	Opština	××

5.2.5.8 PS – MM 7 – Procena ugroženosti, minimizacija rizika od prirodnih katastrofa

	Opis delovanja	**Finansijska implikacija**	**Vremenski rok / interval realizacije**	**Približan trošak**	**Institucionalni okvir**	**Prioriteti**
1	Izrada Izveštaja o proceni rizika, određivanje rizičnih područja, planiranje vanrednih situacija, sistemi brzog upozorenja i evakuacioni putevi	×××	O	N/A	Opština	×××

5.2.5.9 PS - MM 8 – Grad

	Opis delovanja	Finansijska implikacija	Vremenski rok / interval realizacije	Približan trošak	Institucionalni okvir	Prioriteti
1	Priprema projekata za izgradnju stanica za gradove na mestima gde su ranije postojali, kao što je prikazano na kartama	×	O	N/A	Opština	××

5.2.5.10 PS - MM 9 - Snežna oluja, jak vetar i led

	Opis delovanja	Finansijska implikacija	Vremenski rok / interval realizacije	Približan trošak	Institucionalni okvir	Prioriteti

DRAFT

1	Priprema projekata za preduzimanje zimskih mera, posebno u planinskim predelima	×	O	N/A	Opština	××

5.2.5.11 PS - MM 10 – Suša

	Opis delovanja	Finansijska implikacija	Vremenski rok / interval realizacije	Približan trošak	Institucionalni okvir	Prioriteti
1	Priprema sistema za navodnjavanje kroz kanale iz potoka koji teku u blizini poljoprivrednog zemljišta	××	O	€47,000	Opština, investitor	×××

5.2.5.12 PS - MM 11 – Poplave

	Opis delovanja	Finansijska implikacija	Vremenski rok / interval realizacije	Približan trošak	Institucionalni okvir	Prioriteti
1	Priprema projekta za otvaranje, čišćenje i održavanje kanala	×	O	N/A	Opština, investitor	××
2	Preduzeti mere za uklanjanje oštrih rečnih krivina i upravljanja obalama reke	×××	O O O	€21,000	Investitori	××
3	Preduzeti mere zaštite reke od odlaganja otpada, što u ovom slučaju predstavlja prepreku slobodnom kretanju vode	×	U kontinuitet	N/A	Opština	×××
4	Preduzeti mere za zaustavljanje izgradnje stambenih objekata, kao i onih komercijalnog karaktera, na obalama reke na udaljenosti od najmanje 10 metara od korita	×	U kontinuitet	N/A	Opština	×××

5.2.5.13 PS - MM 12 - Erozije - Preduzimanje konkretnih i hitnih mera za sprečavanje aktivnosti erozije

	Opis delovanja	Finansijska implikacija	Vremenski rok / interval realizacije	Približan trošak	Institucionalni okvir	Prioriteti
1	Preduzimanje mera od strane opštine za utvrđivanje zone erozije na području gde je erozija visokog intenziteta reka, zemljišta, šuma i stacionarnih objekata prema Zakonu o vodama Kosova.	×	U kontinuitet	€39,000	Opština	×××
2	Zaustavljanje seče i degradacije šuma	×	U kontinuitet	N/A	Opština	×××

DRAFT

3	Zabrana prekomerne ispaše	×	U kontinuitet	N/A	Opština	×××
4	Zabrana upotrebe materijalnih dobara koja uzrokuju eroziju	×	U kontinuitet	N/A	Opština	×××
5	Zabrana upotrebe zemlje, peska itd.	×	O	N/A	Opština	×××

5.2.5.14 PS - MM 13 - Mere protiv erozije hidrotehnički

	Opis delovanja	Finansijska implikacija	Vremenski rok / interval realizacije	Približan trošak	Institucionalni okvir	Prioriteti
1	Razvoj projekata za izgradnju terase, ograde i brane na koritima i hidrotehničke mere za smanjenje erozije	×	O	€39,000	Opština, investitor	××
2	Razvoj projekata izgradnje brana na obalama reke kao preventivna mera erozije	××	O	€58,000	Opština, investitor	××
3	Razvoj projekata za sadnju šumskog drveća duž rečnih dolina	×	O	€23,000	Opština	×××
4	Preduzimanje mera za sprečavanje izvlačenja inertnih materija iz korita	×	U kontinuitet	N/A	Opština	×××

5.2.5.15 PS - MM 14 - Uzimanje mere protiv erozije i poljoprivredni

	Opis delovanja	Finansijska implikacija	Vremenski rok / interval realizacije	Približan trošak	Institucionalni okvir	Prioriteti
1	Izrada projekata za održavanje poljoprivrednog zemljišta	××	O	€29,000	Opština	××
2	Mere za pravilno sprovođenje poljoprivrednih praksi	××	U kontinuitet	N/A	Opština	×××
3	Razvoj projekata navodnjavanja i odvodne	×	O	€42,000	Opština	××
4	Iniciranje i osiguranje ulaganja u zaštitu zemljišta na obalama	×	O	N/A	Opština, Investitori	××

5.2.5.16 PS - MM 15 – Implementacija anti-erozivne biološke mere

	Opis delovanja	Finansijska implikacija	Vremenski rok / interval realizacije	Približan trošak	Institucionalni okvir	Prioriteti
1	Preduzeti mere zaštite postojećih šuma od nekontrolisane seče i požara	×××	U kontinuitet	N/A	Opština	×××

DRAFT

2	Preduzeti mere za zaustavljanje ispaše na degradiranim pašnjacima	×	O	N/A	Opština	×××
3	Razvoj projekata pošumljavanja degradiranih područja	×	O	€23,000	Opština	××
4	Razvoj projekata zelenog pojasa u oblastima u kojima je visok nivo erozije	×	O	€18,000	Opština	××
5	Priprema projekata za sadnju drveća na obali velike reke koja pokriva pojas na udaljenosti od 10 metara od obale	×	O	€21,000	Opština	××
6	Prioritetni razvoj projekta srednje erozije koji pokriva površinu od 3000H u sledećim naseljima: Sevce, Jažince, Verbeštica, Sušica, Berevce, Brod, Firaja, Kaštanjevo, Ižance.	××	O	€38,000	Opština	××
7	Razvojni projekti za jaku protuerozijsku eroziju koji pokrivaju površinu od 11 000 ha u sledećim naseljima: Brod, Firaja, Ižance, Sevce i Verbeštica	××	O	€61,000	Opština	×

5.2.5.17 PS – MM 16 - Preduzimanje drugih mera

	Opis delovanja	Finansijska implikacija	Vremenski rok / interval realizacije	Približan trošak	Institucionalni okvir	Prioriteti
1	Izrada sigurnosnih pojaseva na strmim padinama	×	O	N/A	Opština	×××
2	Izrada zidova otpornih na zgrade	×	O	N/A	Opština	×
3	Razvoj projekata rekultivacije pašnjaka	×	O	€23,000	Opština	×
4	Razvoj projekata obnove šuma	×	O	€18,000	Investitori	×××
5	Razvojni projekti drugih oblika antierozije	××	O	€21,000	Opština	×

5.2.5.18 PS - MM 17 - Radioaktivnost (jonizovana i nejonizovana)

	Opis delovanja	Finansijska implikacija	Vremenski rok / interval realizacije	Približan trošak	Institucionalni okvir	Prioriteti
1	Razvoj projekta profesionalne izolacije za područja izložena NATO bombardovanju uranijama tokom sukoba na Kosovu	××	O	€210,000	Opština, investitor	×××
2	Zbog štetnog uticaja radijacije na zdravlje ljudi i druga živa bića	×××	O O O	€130,000	Opština, investitor	×××

	planirana je profesionalna izolacija područja u selu Bitinja na mestu zvanom Karađin i Ski centri (vidi mapu upravljanja rizikom).					

5.2.5.19 PS – MM 18 – Požari

	Opis delovanja	Finansijska implikacija	Vremenski rok / interval realizacije	Približan trošak	Institucionalni okvir	Prioriteti
1	Preduzimanje korake uvođenjem standarda za izgradnju zgrada gde se mogu odlučiti za zgrade koje će imati veći stepen otpornosti na požar	×××	U Kontinuitet	N/A	Opština, investitor, Privatni Sektor	××
2	Izrada projekata za tampon zonu usred šumskog područja, koju treba prekinuti požarnim pojasevima, što će umanjiti štete od požara	×	O	N/A	Opština	×××
3	Izrada projekata za druga područja u kojima bi trebao biti izabran sistem sistema odeljenja, koji pruža određene prednosti u pogledu zaštite od požara	×	O	N/A	Opština, investitor	×××
4	Razvoj projekata za izgradnju mnogih hidranata i akumulatora vode u većini naselja	×	O	N/A	Investitori	×××
5	Razvoj projekata za bolji pristup vatrogasnim vozilima za svaku stambenu jedinicu u opštini. Kada je reč o oblastima koje mogu biti pogođene vatrom, da se obezbedi maksimalan pristup određenim delovima naselja, posebno onima koji su u najvećem riziku od požara, kao što su industrijska i skladišna područja itd.	×	O	€75,000	Opština	×××
6	Uvođenje mera za gašenje požara	×	O	N/A	Opština	×××

5.2.6 Strateški prioriteti za zaštitu prirodne i kulturne nasleđa

5.2.6.1 PS – DKRS 1 - Zaštita prirodne nasleđa

	Opis delovanja	Finansijska implikacija	Vremenski rok / interval realizacije	Približan trošak	Institucionalni okvir	Prioriteti

DRAFT

1	Nacrt planova za detaljno proučavanje prirodnih vrednosti tog područja	×	O	€33,000	Opština	××
2	Izraditi plan integrisane zaštite prirodnih i kulturnih lokaliteta	×	O	€31,000	Opština	××
3	Izraditi plan zaštite prirodnih resursa koji će se ostvariti u skladu sa odredbama relevantnih, sveobuhvatnih i važećih zakona širom teritorije	×	O	N/A	Opština	×××

5.2.6.2 PS – DKRS 2 - Zaštita i regulacija pejzaža

	Opis delovanja	Finansijska implikacija	Vremenski rok / interval realizacije	Približan trošak	Institucionalni okvir	Prioriteti
1	Izrada projekata za njihovo uređenje i razvoj područja: pećina Mijatoviella, lednička jezera, careve livade, veliki bor, Cirkus, dve reke, oko crkve Š. Petar, hemijska reka (vekovno bukovo drvo vezano za verovanje o izlečenju), Stojkova kuća, park oko hotela Narcis, javni park Rudina	××	U kontinuitet	€75,000	Opština	××
2	Razvoj i implementacija projekata sadnje visoko produktivnih biljnih vrsta na livadama i pašnjacima	××	U kontinuitet	€23,000	Opština	×
3	Razvoj projekata za mere zaštite od nekontrolisanog krčenja šuma, požara i erozije	×	U kontinuitet	€16,000	Opština	×××

5.2.6.3 PS – DKRS 3 - Poboljšanje kvaliteta zelenih površina

	Opis delovanja	Finansijska implikacija	Vremenski rok / interval realizacije	Približan trošak	Institucionalni okvir	Prioriteti
1	Povećanje broja parkova i zelenih površina u gusto naseljenim područjima	×××	O O	€150,000	Opština, investitor	×××
2	Izgradnja novog parka u Štrpca	××	O	€83,000	Opština, investitor	×××
3	Izrada projekata uređenja pejzaža duž reka Miljoštic, Lepenac i Muržice i zaštita od građevinskih aktivnosti	×××	O	€37,000	Opština, investitor	××

DRAFT

5.2.6.4 PS – DKRS 4 - Održivi razvoj biološke raznolikosti

	Opis delovanja	Finansijska implikacija	Vremenski rok / interval realizacije	Približan trošak	Institucionalni okvir	Prioriteti
1	Priprema projekta za zaštitu, rast i očuvanje nekih vrsta fitocenoza koje su vrlo bogate i zanimljive u ekonomskom, naučnom i medicinskom pogledu	×	O O O	€16,000	Opština, investitor	×××
2	Priprema projekata zaštite raznolikosti u zoološkom vrtu, među kojima neke vrste divljih životinja koje se smatraju ugroženim na ovaj način pružaju područje zaštite u kojem žive i rade ove životinje i njihovu zaštitu kao specifičnu vrstu	×	O O O	€24,000	Opština	×××
3	Priprema projekata biološke raznolikosti, zajedno sa ostalim opštinama i susednim BJR Makedonija, obezbeđuje zaštitu i razvoj nacionalnog parka Mali Šar	×	O O O	€43,000	Opština	×××
4	Pripremite listu flore i faune u celoj opštini na kojoj ćete videti šta treba zaštititi i šta se može koristiti	×	O	N/A	Opština, investitor	××
5	Priprema projekta za očekivane rezervate prirode u Nacionalnom parku	×	O	€56,000	Opština, investitor	××
6	Pripremite projekte za obnovu šumskih ekosistema radi sprečavanja uništavanja biljnih i mnogih životinjskih vrsta u opštini Štrpce, smatrajući to važnim staništem i očuvanjem leptira, ptica i ovih drugih ljudi. Pogledajte mapu biodiverziteta	×	O O O	€101,000	Opština	×××
7	Razviti mehanizme za praćenje sprovođenja i kontrole	××	U kontinuitet	N/A	Opština	×××
8	Povećanje ljudskih resursa opštine	×	U kontinuitet	N/A	Opština, Privatni Sektor	×××
9	Razvoj kaznenih mehanizama	×	U kontinuitet	N/A	Opština	×××

DRAFT

5.2.6.5 PS – DKRS 5 - Kultura - Obezbeđivanje uslova i pogodnosti za korišćenje, očuvanje i očuvanje trajne kulturne nasleđa

	Opis delovanja	Finansijska implikacija	Vremenski rok / interval realizacije	Približan trošak	Institucionalni okvir	Prioriteti
1	Dizajn projekta za izgradnju kulturnog centra u naseljima Firaje, Brod, Viča i Brezovica	×××	O O	€130,000	Investitori	×××
2	Plan rekonstrukcije i proširenja kulturnih centara u naseljima Sevce, Jažince i Verbeštica	×	O O	€66,000	Investitori	××
3	Izrada projekata letnje izgradnje pozorišta na "mapi administrativnih i kulturnih zgrada"	×	O O	€43,000	Investitori	××
4	Stvaranje prostora i uslova za biblioteku u okviru Kulturnog centra u Štrpcu	××	O O	€150,000	Investitori	××
5	Stvaranje uslova za funkcionisanje kulturno-umetničkih tela i preduzeća i stvaranje novih	×××	O	N/A	Opština	×××
6	Stvaranje uslova za tradicionalne manifestacije "Venčanje kneza Marka", umetnička kolonija "Štrpce", dani "Narcisa" u Brezovici i tako dalje.	×××	O	N/A	Opština	×××
7	Stvaranje uslova za organizaciju Godišnjeg sajma knjiga, koji funkcioniše kao tim umetnika i slikara koji reaktiviraju urbano pozorište u Kulturnom centru u Štrpcu.	××	O	N/A	Opština	×××
8	Zaštita svih vrednosti utvrđenih u mapi nasleđa opštine i države	×	O	N/A	Opština	×××
9	Sprečavanje trenutnih pojava koje prete kulturnim, tehničkim, profesionalnim i pravnim merama (predstavljeno na mapi „Kulturno-istorijska nasleđe“)	×	O	N/A	Opština	×××
10	Obeležavanje zgrada i vrednosti kulturne nasleđa na celoj teritoriji Štrpca	×	O	€5,000	Opština	×××
11	Nacrt projektne dokumentacije za sve kulturno-istorijske subjekte tokom intervencije (rušenje građevine,	×	O O	N/A	Opština	×××

DRAFT

	Opštinalni radovi, urbana oprema, itd.) Pod kontrolom službe zaštite.					
12	Odaberite starije crkvene radove trebalo je da budu projektovani i realizovani na osnovu posebnih zahteva za očuvanje.	×××	O	€25,000	Opština	×××
13	Proučavanje starog groblja u Jažincu i pravljenje formalnih i pravnih akata za zaštitu	×	U kontinuitet	N/A	Opština	××
14	Urbanizacija prilaza crkvi Sv. Ilije u Verbeštice i povezati se postojećim načinom	×	O O	€21,000	Opština	××
15	Pored tehničkih uslova za očuvanje i zaštitu zaštićenih kulturnih dobara, za zaštitu kulturnih dobara u selu Štrpce potrebna su formalna pravna i druga registrovana dokumenta (Crkva Svetog Jovana, pominje piramide i grobnice ispred Spomen-crkve Svetog Jovana , prigodni izvor na putu između Štrpca i prostornog i urbanističko-arhitektonskog entiteta glavnog puta u starom Štrpce i Trgu oslobađanja) i ukupnog plana razvoja naselja kako bi se obezbedio dalji tretman. Posebna pažnja treba biti prijavljena u okolini St. Nikolasu je taj objekat potreban da obuhvati nacionalnu kulturnu baštinu	×	O	€45,000	Opština	×××
16	Arheološka istraživanja i detaljno stručne i naučne studije nalazišta Gradina	×××	O O O	N/A	Investitori	×
17	Ako se tokom istrage na predlog Instituta utvrde značajni ostaci više građevina, Gradina će se pretvoriti u arheološki park	×××	O O	N/A	Investitori	×
18	Upotreba arheološkog pokretnog materijala kao što je početak muzeja Štrpce	×××	O O O	N/A	Investitori	×
19	Uvesti stroge mere zaštite kamenih ploča i starih groblja u selu Gornje Bitinje	×	O	N/A	Opština	×

DRAFT

20	Plan uređenja crkvenog kompleksa Svete Teodore Tirone, koji zahteva posebnu konzervatorsku studiju	××	O	€23,000	Opština	×
21	Pravna zaštita crkve Sv. Dimitrija u Donjoj Bitinji	×	O	N/A	Investitori	×××
22	Izrada plana rekonstrukcije, razvoja i poboljšanja natreska Sv. Groblja Nikole i Gotovuše, sa posebnim uslovima čuvanja	××××	O	€23,000	Opština	×××
23	Izrada plana razvoja groblja i groblja sv. Bogorodice, posebni uslovi za očuvanje dela	××	O	€23,000	Opština, Investitori	×××
24	Uređenje crkve Sv. Mladenca sa posebnim uslovima zaštite	××	O	N/A	Opština, investitor	×××
25	Izrada plana posebnog tretmana, fizičkih mesta starog Štrpca i usklađivanje starih i novih građevina u naselju Gotovuša	××	O	€23,000	Opština, investitor	×××
26	Napravite plan za posebnu obnovu, razvoj i tretman kule Ibrahima	×××	O	€23,000	Opština, Investitori	×××
27	Tretiranje svih kulturnih dobara u skladu sa Zakonom o kulturnim dobrima, kao i preporukama za zaštitne mere predstavljene u ovoj studiji izvodljivosti	×	U kontinuitet	N/A	Opština	×××
28	Detaljni dizajn i početak primene u funkciji rehabilitacije, spašavanja i korišćenja kulturno-istorijskih i kulturnih vrednosti, društvenih, ekonomskih, naučnih, obrazovnih, ekoloških prednosti i dobrobiti kulturnog turizma	×××	O O	€78,000	Opština	×××

5.2.7 Prioriteti strateških naselja

5.2.7.1 PS - DPRU 1 Budući razvoj Štrpca, u skladu sa konceptom policentričnog prostornog razvoja

	Opis delovanja	Finansijska implikacija	Vremenski rok / interval realizacije	Približan trošak	Institucionalni okvir	Prioriteti
1	Nacrt regulacionih planova za naselje Štrpca, van naselja kao područja od posebnog interesa za opštinu i	××	O	€25,000	Opština	××

	podcentre ili sekundarne centre u opštini kao što su Sevce, Drajkovc, Brod, prema kojima se bilo kakvo gravitaciono rešenje može povećati u ovim oblastima.					
2	Na osnovu ovog plana razviti regulatorne planove za industrijsku oblast	××	O	N/A	Opština	×××
3	Podsticaji za izgradnju u okviru planiranog područja	××	U kontinuitet	N/A	Opština	×××
4	Nadgledanje i zaustavljanje izgradnje izvan granica izgradnje i zamrznuti građevinskih zona	×	U kontinuitet	N/A	Opština	××
5	Formiranje komisija za rušenje zgrada sagrađenih izvan definisanih granica	×	O	N/A	Opština	×××

5.2.7.2 PS - DPRU 2 Osigurati budući razvoj naselja u skladu sa konceptom kompaktnih naselja

	Opis delovanja	Finansijska implikacija	Vremenski rok / interval realizacije	Približan trošak	Institucionalni okvir	Prioriteti
1	Informisanje i saradnja sa drugim lokalitetima koji su manje zainteresovani za ovaj koncept, s obzirom na mogućnost razvoja koncepta kompaktnih naselja, gde će se koristiti sva moguća sredstva iz nadležnosti opštine	×	O	N/A	Opština	××
2	Sprovesti mere za zaustavljanje izgradnje zamrznuti područja u planu.	×	U kontinuitet	N/A	Opština	×××
3	Preduzimanje svih mera za sprečavanje negativne upotrebe zelenih površina u planu, osim upotrebe u poljoprivredne svrhe	×	O	N/A	Opština	×××

5.2.7.3 PS - DPRU 3 Stanovništvo - Stvaranje odgovarajućih uslova za poboljšanje opštinskog indeksa ljudskog razvoja (HDI) u daljem razvoju same opštine Štrpca

	Opis delovanja	Finansijska implikacija	Vremenski rok / interval realizacije	Približan trošak	Institucionalni okvir	Prioriteti
1	Izraditi plan za balansiranje rasta stanovništva u određenim	×	O	€25,000	Opština	××

	geografskim oblastima u grupama naselja i postizanje ujednačene gustine župa u skladu sa opštim prirodnim potencijalima					
2	Plan za postizanje prirodne ljudske reprodukcije stanovništva koji kontroliše rođenje i smanjenje smrtnosti, posebno stope smrtnosti dece, trebalo bi da dovede do ljudske i biološke, ekonomske, socijalne, kulturne, zdravstvene i racionalne igre.	×	O	N/A	Opština	×××
3	Cilj plana je kreiranje migracionih politika koje bi trebale dovesti do zaustavljanja migracije stanovništva i njihovog povratka na to područje, kao i osigurati slobodnije kretanje ljudi sa različitim nivoima obrazovanja, zanimanjima i aktivnostima.	×	U kontinuitet	N/A	Opština	×××
4	Planirajte snažniju, ekonomski promenljivu strukturu razvoja stanovništva, primarnog, sekundarnog i tercijarnog sektora privrede.	×	O	€32,000	Opština	××
5	Snažan razvoj urbanih središta, urbanizacija i multifunkcionalni razvoj pojedinih naselja	×××	U kontinuitet	N/A	Opština	×××
6	Priprema i implementacija projekata za koordinirani razvoj prostorne raspodele predviđanog broja ljudi na svim područjima predviđanim u Mapi „Koncept razvoja opštine Štrpce“ za podršku širenju infrastrukturne mreže	××	U kontinuitet	N/A	Opština, Privatni Sektor	×××
7	Projekti za integraciju zajednica sa niskim prihodima i zajednica koje žive u neformalnim oblastima	×	O O	N/A	Opština	×××
8	Plan za poboljšanje pismenosti odraslih (stariji od 15 godina)	×	U kontinuitet	N/A	Opština	×××
9	Razvijanje projekata za kompletiranje kvaliteta sistema zdravstvene zaštite sa uticajem povećanog životnog veka opštine Štrpca	××	O	N/A	Opština, investitor	×××

DRAFT

10	Izrada projekata za kompletiranje ekonomskog razvoja i ublažavanje siromaštva ekonomskim blagostanjem, mereno poboljšanim prihodom po glavi stanovnika	××	U kontinuitet	N/A	Opština, investitor	×××
11	Razvoj projekata predviđanih planom povećanja zelenih površina u gradu i drugim urbanim oblastima kroz trenutno raspoložive i neiskorišćene obrade površine i stvaranjem novih zelenih površina u i oko stambenih područja širom opštine	××	O	N/A	Opština, investitor	×××
12	Razvijati projekte za povećanje osetljivosti stanovništva prema socio-kulturnim aspektima, ali i životnoj sredini kao funkciji kvaliteta života	×	U kontinuitet	N/A	Opština	××
13	Razviti strateške projekte za jačanje ljudskih resursa opštine kako bi se prilagodila implementaciji vizije za budućnost opštine Štrpce i postizanje rodne i etničke jednakosti	×	U kontinuitet	N/A	Opština	××

5.2.7.4 PS - DPRU 4 Stanovanje - Povećanje količine i kvaliteta stanovanja

	Opis delovanja	Finansijska implikacija	Vremenski rok / interval realizacije	Približan trošak	Institucionalni okvir	Prioriteti
1	Izrada regulatornih planova za osiguranje dovoljnog obima stanovanja za sve klase društva	××	O	€25,000	Opština	×××
2	Priprema i primena velikih infrastrukturnih projekata i usluga zasnovanih na Mapa ma infrastrukture (voda, kanalizacija, grejanje, parking, zelene površine), u cilju poboljšanja kvaliteta stanovanja	×××	O O	N/A	Opština, investitor	×××
3	Priprema velikih projekata u javnim zgradama koji utiču na poboljšanje uslova stanovanja	×	O	N/A	Opština	××
4	Izrada karte zoniranja	××	O	€30,000	Vlada Opština	××

DRAFT

5.2.7.5 PS - DPRU 5 Razvoj 3 vikend zone

	Opis delovanja	Finansijska implikacija	Vremenski rok / interval realizacije	Približan trošak	Institucionalni okvir	Prioriteti
1	Razvoj vikend zone Verbeštica	××	O	N/A	Investitori	×××
2	Razvoj vikend zone Štrpca	×××	O O	N/A	Investitori	×××
3	Razvoj vikend zone Jažinca	×	O	N/A	Investitori	××

5.2.8 Prioriteti korišćenja zemljišta

5.2.8.1 PS - DPRU 1 Funkcionalizacija naselja i ravnoteža urbanog i ruralnog razvoja

	Opis delovanja	Finansijska implikacija	Vremenski rok / interval realizacije	Približan trošak	Institucionalni okvir	Prioriteti
1	Izrada regulacionih planova za naselja: Štrpce, Sevce, Drajkovc, Brod i Brezovice	××	O	€505,000	Opština,	××
2	Izrada regulacionih planova za industrijsku zonu na osnovu ovog plana	××	O	€48,000	Opština	××x
3	Izrada projekta za završetak urbanističkog infrastrukturnog rešenja	××	O	€150,000	Opština, investitor	×××
4	Izrada planova i propisa za izgradnju u planiranim granicama	××	O	€113,000	Opština,	×××
5	Praćenje i zabrana izgradnje van građevinskih granica i zona bez izgradnje	×	O	N/A	Opština	××
6	Uslovi za pripremu pravnog osnova za adekvatan tretman bespravne gradnje	×	O	N/A	Opština	××x
7	Formiranje komisija za rušenje objekata izgrađenih van predviđenih granica	××	O	N/A	Opština, investitor	××x

DRAFT

6 NADGLEDJIVANJE I SPROVODJENJE

6.1 Odredbe za sprovođenje

6.1.1 Odredbe o implementaciji sadrže mehanizam za praćenje i evaluaciju napretka opštine ka postizanju svih aspekata plana, na osnovu merljivih indikatora.

Odgovorni opštinski organ za planiranje i upravljanje prostorom (Direkcija za strateško planiranje i održivi razvoj). Nakon usvajanja Plana razvoja opštine u Skupštini opštine i zvaničnog objavljivanja, počinje da izvršava zakonske obaveze koje su vezane za sprovođenje Opštinskog razvojnog plana, u ovom pravcu će Direkcija za strateško planiranje i održivi razvoj krenuti sa veoma složenim i teškim poslom u koordinaciji i saradnji sa sektorskim direkcijama u okviru opštine.

Treba istaći da sprovođenje Plana razvoja opštine zavisi od mnogo faktora, direktno i indirektno, a pored rada unutar opštinskih sektora, u cilju stvaranja transparentnog i stabilnog sistema, sistema koji predstavlja jedan od zakonskih zahteva, mora se raditi i sa drugim interesnim grupama, što se ne može bez podizanja kvaliteta informisanja i komunikacije kao i jačanja drugih faktora.

Uprava za strateško planiranje i održivi razvoj i Radni tim će prvenstveno sprovoditi implementaciju u skladu sa Akcionim planom za sprovođenje Razvojnog plana Štrpca, radeći na sektorskim planovima implementacije svake direkcije opštine Štrpce.

Tokom implementacije OPR-a, pored lokalnih i centralnih vlasti, važno je biti aktivan i pozivati i druge organizacije kao što su javna preduzeća, nevladine organizacije, predstavnici poljoprivrednika, predstavnici privrednih grana koje imaju uticaj u opštini i šire, privrednici i drugi koji su ključni i važni akteri za sprovođenje plana, uvek u skladu sa principima koji proizilaze iz UA. MPPZSI br.-11/2015, član 4, stav 1.3.

Opština Štrpce je spremna da prati sprovođenje realizacije aktivnosti, razvoja i održavanje do izdavanja građevinskih dozvola kako bi se deblokirala situacija, gde trenutno nijedna institucija ne izdaje građevinske dozvole za područja na kojima je dozvoljena gradnja u okviru Nacionalnog Parka „Šar“. Ukoliko je to moguće na osnovu važećeg zakonodavstva, odluka ili regulacionih planova koji ovlašćuju Opštinu za izdavanje građevinskih dozvola i njihov nadzor za područja na kojima je dozvoljena gradnja u okviru Nacionalnog Parka „Šar“.

6.1.1.1 Formiranje ekipe

Jedan od početnih i važnih faktora implementacije ORP je stvaranje Opštinskog tima Štrpce, ovaj opštinski tim će imati obaveze za podršku u implementaciji OPR, ali i za praćenje i evaluaciju implementacije, istovremeno pošto opština Štrpce nema Tim za implementaciju i praćenje ORP-a, ovaj tim mora da obavlja i te zadatke.

Opština Štrpce, u funkciji sprovođenja, praćenja i evaluacije OPR, kao deo ovog dokumenta, predviđa formiranje ovog Tima, koji će, osim velikog značaja u implementaciji, služiti i kao mehanizam za praćenje i evaluaciju napredak opštine ka postizanju svih aspekata plana, na osnovu merljivih indikatora.

Ovaj radni tim mora da formira predsednik opštine, koji ga, na osnovu zakonskih ovlašćenja koje ima, ili sam osniva ili predlaže Skupštini opštine imenovanje Radnog tima za sprovođenje Plana razvoja Štrpca, kao i što se tiče praćenja i izveštavanja u vezi sa sprovođenjem Plana, iz praktičnih razloga isti tim će imati iste obaveze za HZK Štrpce.

U okviru odluke mora biti opisan sastav Tima, zadaci koji se odnose na implementaciju, praćenje i evaluaciju implementacije, periodi izveštavanja, naknade ako je primenjivo, itd. Radni tim čine načelnici svih direkcija, rukovodilac Nadležnog opštinskog organa za planiranje i upravljanje prostorom (Direkcija za strateško planiranje i održivi razvoj) je i koordinator Tima.

Zadaci Tima su da koordinira i koordinira aktivnosti u vezi sa izradom godišnjih planova, za svaku direkciju u okviru opštine Štrpce, moraju se pripremiti godišnji planovi za direkcije: Direkcija za strateško planiranje i održivi razvoj, za urbanizam, Administracija, zdravstvo, socijalna zaštita, obrazovanje, kultura, sport, poljoprivreda, finansije, imovina, katastar, inspekcija, kapitalna ulaganja i upravljanje ugovorima, javne službe, zaštita i spasavanje, parkovi.

Dužnost je svakog odgovornog lica koje je deo tima, iz svake direkcije da brine o ovim godišnjim planovima, a koordinatora Tima da brine o planu Direkcije za strateško planiranje i održivi razvoj, ali u kapacitet koordinatora i kao vođa Tima radnici takođe koordiniraju i pomažu godišnje planove drugih direkcija.

Drugi zadatak je da proveri da li su sektorski godišnji planovi zasnovani iu skladu sa Akcionim planom za implementaciju od strane ORP kao i:

- Vodi, koordinira i koordinira praktičnu implementaciju projekata i prostorne komponente na dnevnom, nedeljnom i mesečnom nivou rada.
- Takođe zabilježite mogućnosti, izazove i probleme implementacije kako bih mogao poboljšati implementaciju u narednoj godini.
- Saradnja sa članovima svih opštinskih direkcija, u cilju organizovanja i operacionalizacije sistema implementacije plana kao i izveštavanja.
- 15 dana pre datuma izveštavanja na zboru građana obavestiti, preko Kancelarije za informisanje, o nalazima u sprovođenju plana i na tom sastanku zatražiti od građana predloge mera, razvoja i projekata koji će ući u rebalans budžeta i KAB-a, putem: javnih oglasa u javnim objektima, i najfrekventnijim mestima na teritoriji opštine, lokalnih medija, zvaničnog sajta opštine.

Koordinator tima, zajedno sa Timom, poziva predstavnike direkcija da učestvuju na sastancima radi konsultacija i razgovora o realizaciji planova, a predstavnici direkcija izveštavaju o dešavanjima, ali i predlažu mere aktivnosti koje doprinose unapređenju planova. sprovođenje planova. Organizuju se i konsultacije sa predsednicima mesnih veća sela, naselja, gradskih naselja i predstavnicima civilnog društva za:

- Doprinositi predlozima, sugestijama i komentarima tokom procesa implementacije planova za sve oblasti;
- Informisati kroz različite forme o nelegalnoj gradnji u naseljima, gradskim naseljima i pripremiti predloge projekata;
- Definisati mjere i razvoje predviđene planovima u periodu javnih rasprava o budžetu;
- Održavanje redovnih javnih skupova;
- Održavati sastanke o strateškom planiranju koje organizuje opština, odnosno skupština opštine ili gradonačelnik.

Najmanje jedan član mesnog veća sela, naselja ili gradskog naselja mora biti kontakt osoba za sprovođenje plana u selu, naselju ili gradskoj četvrti. Ovo lice može biti lice koje je uredbom za seoske savete uključeno u opštinske radne grupe za planiranje opštinskog plana razvoja.

Načelnik opštine mora (najmanje) da organizuje dva sastanka godišnje sa Radnim timom. Sastanke treba održavati najmanje jednom u šest meseci, mada je poželjno da se sastanci održavaju svaka tri meseca. Što se tiče dnevnog reda, treba ih konsultovati čak i ako se smatra da izvještavanje o dešavanjima u vezi sa realizacijom planova i priprema šestomjesečnih i jednogodišnjih izvještaja treba da bude glavna tačka.

Skupština opštine može tražiti mišljenje Tima o pojedinim pitanjima od interesa za građane i institucije.

Proces implementacije se zasniva na principu zakonitosti prema kome opštine sprovode svoja ovlašćenja i odgovornosti u okviru ustava, zakona i drugih normativnih akata Republike Kosovo. Implementacija ovog principa znači i primenu principa transparentnosti, a na taj način opštine promovišu transparentnost zakonodavnih, izvršnih

i upravnih organa, povećavajući učešće građana u sprovođenju planova na lokalnom nivou i olakšavajući pristup javnosti. na dokumente službenika opštine.

6.1.1.2 Informisanje i komunikacija u procesu implementacije ORP Štrpce

- Informacije i komunikacija u procesu implementacije ORP Štrpce igraju izuzetnu ulogu, stoga Opština Štrpce i drugi relevantni akteri moraju značajno doprineti stvaranju uslova za sprovođenje Razvojnog plana.
- Oblast informisanja i komunikacija, u funkciji implementacije ovog dokumenta, biće velika podrška rukovodiocima institucija, ali i samim opštinskim institucijama.
- Izgradnja dobrih odnosa sa javnošću direktno bi uticala na unapređenje prakse sprovođenja planova, unapređenje naplate i korišćenja prihoda od poreza i lokalnih naknada, efektivno korišćenje imovine opštine, stvaranje prijateljske klime sa privrednicima. , u podsticanju civilnog društva i privatnog sektora itd. Kroz različite mehanizme participativnog budžetiranja građani će biti podstaknuti da se uključe u realizaciju projekata, ciljeva, ciljeva i drugih sadržaja ORP, u vrednovanju nivoa javnih usluga i povećanju transparentnosti u korišćenju javnih sredstava. Opština je dužna da implementira zakonski okvir u pogledu transparentnosti i javnog informisanja, u vezi sa celokupnom ekonomsko-finansijskom delatnošću opštine iu ovoj funkciji, informaciono-komunikacioni plan bi takođe ispunio ovaj uslov, iz zakonskog okvira.
- Ubuduće, opština Štrpce će striktno poštovati zakonske procedure transparentnosti tokom sprovođenja Razvojnog plana. Informaciono-komunikacioni plan je osnova na kojoj treba da se razvije proces transparentne implementacije ORP, i da se obezbedi široka podrška svih aktera u procesu implementacije. U tom pravcu, opština će koristiti sva sredstva informisanja i komunikacije, za što širi i stabilniji pristup institucijama i dokumentima, tamo gde je to zakonski moguće javnosti i drugim relevantnim akterima.
- U tom pravcu, u funkciji implementacije dokumenta, preporučuje se: da postoji komunikacija i motivacija u vezi sa strategijom i planom informisanja i komunikacija sa svim akterima, plan treba držati u fokusu svih, objaviti ga i neka se to vidi u novinama, objavite na svojoj veb stranici i, što je češće moguće na različite načine, pogledajte plansku dokumentaciju. Ove smernice će pomoći da se izgradi i ojača dinamika implementacije plana.
- Još jedno korisno uputstvo u ovom pravcu je „Godišnji memorandum“, koji predsednik opštine šalje svim čelnicima naselja, nevladinim udruženjima, preduzećima, centralnoj vlasti, javnim institucijama itd. Ovaj dopis ih podseća na aktuelni Plan razvoja opštine iu ovom slučaju od i članova drugih interesnih grupa mogu se tražiti komentari i sugestije u vezi sa informacijama, komunikacijom, implementacijom dokumenta kao i drugim interesantnim pitanjima.
- Analiza, informisanje i adekvatna, kvalitetna komunikacija i sl., sa svim akterima, a posebno sa onima koji su pomogli u izradi plana, smatraju se od velikog interesa za implementaciju Plana. Ljudi koji su pomogli u inputima treba da budu kontinuirano uključeni, kroz jačanje informacija i komunikacije, kao važne i strateške komponente implementacije.

6.1.1.3 Saradnja i interakcija u funkciji sprovođenja planova

Uprkos činjenici da se u opštini Štrpce može slobodno reći da je postojao kvalitetan proces tokom pripreme ORP u sveobuhvatnom smislu i sprovođenja zakona na snazi, naprotiv, saradnja i interakcija između direkcija tokom izrade dokumenta je bilo dobro, procenjuje se da ima još dosta prostora za informisanje, saradnju i interakciju između direkcija, posebno u pogledu sprovođenja Razvojnog plana opštine.

S tim u vezi, svaka direkcija mora biti spremna da bude u funkciji implementacije dokumenta, mora biti opremljena svim potrebnim mehanizmima i alatima, počev od: posedovanja štampanih i digitalnih kopija Plana, osoblje svakog direktora mora biti informisan o sadržaju, zadacima i obavezama koje proizilaze iz OPR.

Direkcije moraju da komuniciraju i koordiniraju radnje za projekte, ciljeve, ciljeve i druge sadržaje ORP, kao i druge aktivnosti koje su rezultat Plana, ali i da budu informisane o drugim dešavanjima koja su posebna u okviru direkcija, kao što su i takođe treba da se saopštavaju o zakonskim ograničenjima i mogućnostima iz njihovih nadležnih oblasti koje utiču na direkcije, ali i na projekte, ciljeve, ciljeve i prostornu dimenziju dokumenta.

Veoma važnim se smatra stvaranje digitalnog sistema koji će omogućiti adekvatnu komunikaciju, brzo i kvalitetno ažuriranje, transparentnost između direkcija, ali i transparentnost prema drugim akterima. Ovakav sistem povećava stepen implementacije (implementacije) Plana, te omogućava efikasno, kvalitetno informisanje i koordinaciju, a u velikoj meri povećava i stepen realizacije zadataka, kao i odgovornost i transparentnost prema svim relevantnim akterima. Stvaranje zajedničkog GIS sistema vidi se kao neophodnost zbog mnogo veće mogućnosti informisanja i brze i tačne komunikacije između direkcija. Ali, dok se ovaj sistem ne stvori, direkcije moraju da koriste manje sofisticirane alate ili one alate koje imaju na raspolaganju.

Opštinske direkcije, međutim, treba da nastave da razmenjuju informacije, da sarađuju i međusobno deluju na kvalitetan način za sprovođenje dokumenta. Implementacija Plana, projekata, ciljeva, ciljeva i drugih dešavanja počinje odmah nakon što ih usvoji Skupština opštine, ali da bi se olakšala implementacija Razvojnog plana opštine, izrada planova rada za svaku direkciju i njihovo sprovođenje u skladu sa relevantnim sektorima, takođe na osnovu gore navedenih planova. Ovi sektorski planovi biće predstavljeni Radnom timu za implementaciju na analizu, radi koordinacije aktivnosti, ali i kao pomoć u njihovoj implementaciji. Iz oblasti saradnje i interakcije između svih direkcija, treba istaći da Uprava inspekcije ima veliku i stratešku ulogu. ili inspektori raznih oblasti na opštinskom nivou. Implementacija dokumenta je usko povezana sa radom inspektora u datim oblastima. Smatra se veoma važnim i treba tesno sarađivati kako bi se informisali o planiranom razvoju, kao i da im se obezbede karte (štampane u odgovarajućim proporcijama ili digitalne) adekvatne za ove razvoje, a posebno za granice izgradnje, ali i za drugi razvoj događaja.

To se onda radi i da bi se operacionalizovala saradnja i interakcija između direkcija kako bi se plan sproveo što efikasnije i kvalitetnije.

Vredi napomenuti da glavnu ulogu u oblasti saradnje sa inspektoratom ili čak sa inspektorima ima Uprava za strateško planiranje i održivi razvoj, ali u funkciji sprovođenja plana, Radni tim za implementaciju ima i važnu ulogu, kao i druge instance na opštinskom i centralnom nivou.

Čak i ostale opštinske direkcije, koje moraju biti informisane o dešavanjima predviđenim planom, posebno moraju biti informisane o konkretnim projektima iz plana, kao io kratkoročnim, srednjoročnim i dugoročnim prioritetima, jer mnogi projekti , razvoj događaja koji predviđa MDP mora da bude deo budžetskih predviđanja za naredne tri godine, što je poznato kao srednjoročni budžetski okvir KAB-a. Samo uvođenjem ovih projekata, ciljeva, ciljeva i drugih sadržaja ORP u budžetske kalendare i njihovim usvajanjem na opštinskom i centralnom nivou, mi smo korak ispred u njihovoj realizaciji.

Može se zaključiti da za sprovođenje Opštinskog Razvojnog Plana u ovom slučaju, ali i bilo kog drugog dokumenta, treba ojačati i unaprediti saradnju i interakciju između direkcija tokom implementacije.

Saradnju i saradnju u funkciji implementacije plana treba proširiti sa sudovima za neke potencijalne slučajeve, kao i sa projektantskim biroom da razjasni područja i granice na kojima je dozvoljena gradnja, a tu su i projekti i civilno društvo za ulogu, značaj ali i interese koji štite.

DRAFT

6.1.1.4 Saradnja sa institucijama na centralnom nivou

Pošto je OPR multisektorski dokument, možemo slobodno reći da su nadležnosti, odgovornosti i uticaji različiti (i po nivou i po oblasti delovanja), saradnja između pojedinih institucija je jedan od drugih stubova koji se mora podržati za implementacija MDP-a.

U tom pravcu, aktivnosti i mere za implementaciju biće dobra osnova za informisanje, komunikaciju i saradnju i interakciju u pravcu implementacije ORP. Dobro je poznato kakvu ulogu u sprovođenju i praćenju sprovođenja ORP imaju Ministarstvo kulture, omladine i sporta, Ministarstvo kulture, omladine i sporta, ali i druga ministarstva.

Saradnja između pojedinih nivoa za implementaciju ORP je veoma važna. Poznato je da dozvole mogu da izdaju i razna ministarstva, kao što je MMPHI. Kako je navedeno u Zakonu o planiranju, nadležni moraju da izdaju dozvolu svakom podnosiocu zahteva, pod uslovom da je predlog izgradnje usaglašen sa odredbama zakona o planiranju, kao i sa drugim zakonima i opštinskim planovima razvoja i zonskim kartama i drugim planskim dokumentima. Poznavajući i nadležnosti za vodu, za Zemlju i za vazduh koje (u ovom slučaju) MMPHI ima, jačanje saradnje bi mnogo pomoglo u implementaciji dokumenta.

Vlada zemlje je, na predlog IMPJZ-a, donela poseban akt kojim se uređuje nadzor, ali i kažnjavanje i preduzimanje mera definisanih planskim zakonom. Dakle, nadzor nad opštim i posebnim aktima, uslovima i načinom rada pravnih i fizičkih lica i preduzimanje mera ovim zakonom utvrđuje ministarstvo preko inspektora. U tom pravcu, pored postupka izdavanja dokumenata i drugih akata, njihovo sprovođenje, kao i primenu procedura, kontroliše IMPJZ.

Saradnja, informisanje i komunikacija su ključ implementacije ORP. Važnu ulogu ima i Ministarstvo prosvjete i kulture, koje je nadležno za održivi razvoj poljoprivrede, ali i za razvoj šuma. U ovom pravcu, čak i zaštita poljoprivrednog zemljišta je oblast u kojoj se prepliću interesi lokalnog i centralnog nivoa. S tim u vezi, planovi za implementaciju biće dobra osnova za informisanje, komunikaciju i saradnju i interakciju u pravcu implementacije. Jačanje veza sa ovim ministarstvom je ključ zaštite poljoprivrednog zemljišta, za šta je osnovana Poljoprivredna inspekcija, koja preko svojih inspektora obavlja inspekcijske poslove u oblastima poljoprivrede: u poljoprivrednom zemljištu, u oblasti šumarstva i lovstva, zaštite bilja, stoke i ribarstva, kao i Veterinarske i prehrambene bezbednosti. Preko ovog ministarstva, kao i preko njegovog inspektorata, treba ojačati informisanje, komunikaciju i saradnju i interakciju za zaštitu poljoprivrednog zemljišta, kao i druge relevantne oblasti i to bi se smatralo važnim korakom ka implementaciji ORP.

Pošto je planiranje multisektorsko, skoro sva ministarstva i sve druge javne agencije imaju delokrug, nadležnost i uticaj koji takođe utiče na sprovođenje ORP. Procenjuje se da treba stvarati kvalitetnu saradnju u funkciji implementacije ORP i između nivoa, a poznato je da su posebna arheološka i arhitektonska područja područja za zajednički razvoj, zaštitu ali i implementaciju, kao i deo velikog iznosa grantova koji dolazi sa centralnog nivoa. Naravno, treba napomenuti da se kvalitet ove saradnje smatra dovoljno značajnim za implementaciju ORP.

6.1.1.5 Administrativna podrška

Opština Štrpce treba da obezbedi kvalitetnu administrativnu podršku za implementaciju ORP, sa ciljem da se oslobodi birokratskih kašnjenja i kvalitetno reaguje na pravne poteškoće, postavljajući odgovarajuće rokove i rasporede, itd.

Predviđeno je i korišćenje tehnologija, kao i onlajn aplikacija za razvoj.

Informisanje, komunikacija i saradnja radi što većeg pojednostavljenja administrativnih procedura značajno utiče na implementaciju dokumenta. S tim u vezi, onlajn aplikacija, merenje vremena za realizaciju projekata, ciljevi i ciljevi su veoma važni parametri za implementaciju, ali i za transparentnost u realizaciji.

Da bi se omogućila implementacija ORP, kao administrativnu podršku, trebalo bi ponuditi mogućnost izrade Zonske karte opštine, kojom se mogu poboljšati uslovi razvoja i uslovi izgradnje, ali zbog nedostatka tretmana na parceli. nivou, a mogućnost neravnomerne raspodele parcela i različitih vlasnika, kako bi se obezbedili javni prostori, zelenilo

i drugi urbani sadržaji, trebalo bi da se bavi i PRRH. Dakle, administrativna podrška, pored transparentnosti i odgovornosti, uključuje i kompletiranje drugih dokumenata neophodnih za punu implementaciju ORP-a.

6.1.2 Nadgledjivanje sprovodjenja ORP

U okviru poglavlja Odredbe za sprovođenje, timovi za izradu Opštinskog Razvojnog Plana su takođe razjasnili odgovornosti i ovlašćenja u vezi sa praćenjem sprovođenja ovog dokumenta.

Nadležni opštinski organ za planiranje i upravljanje prostorom (Direkcija za strateško planiranje i održivi razvoj) nakon usvajanja Opštinskog Razvojnog Plana u Skupštini opštine, i zvaničnog objavljivanja, počinje da izvršava zakonske obaveze u vezi sa praćenjem sprovođenja. Opštinskog plana razvoja, u ovom pravcu će Odeljenje za urbanizam krenuti sa prilično složenim i teškim poslom u koordinaciji i saradnji sa sektorskim direkcijama u okviru opštine.

Treba istaći da je praćenje realizacije Opštinskog Razvojnog Plana kontinuirana aktivnost sa ciljem redovnog i sistematskog informisanja među kvantitativnim i kvalitativnim indikatorima koji će meriti napredak ostvaren u sprovođenju ORP. Štrpca, kako bi procenili da li su planirani rezultati postignuti, ali i identifikovali teškoće, izazove i probleme.

Monitoring se sistematski bavi odnosom sprovedenog stanja i onoga što je planirano ORP, ali i očekivanjima na osnovu unapred određenih indikatora. To je sistematski način prikupljanja i analize podataka koje prikupljaju opštinske direkcije i drugih izvora/informacija, u vezi sa sprovođenjem sektorskih planova kako bi se obezbedilo kontinuirano unapređenje implementacije.

Monitoring je proces kroz koji će realizatori Opštinskog Razvojnog Plana obezbediti da se projekti, ciljevi, ciljevi sprovode, da budu u skladu sa planiranim u ORP iu navedenim rokovima.

To je sistematski napor da se uporedi rad na implementaciji, ali i učinak ORP sa postavljenim standardima kako bi se procenilo da li je postignut napredak. Takođe predviđa preduzimanje korektivnih mera tamo gde postoje odstupanja, predviđanje poteškoća pre nego što se one pojave, i unošenje neophodnih korekcija kako bi Mapa bila u okviru svojih obaveza.

S tim u vezi, možemo zaključiti da je moguće otkazivanje ili odlaganje realizacije bilo koje aktivnosti iz Akcionog plana ORP iz određenih objektivnih ali i subjektivnih razloga koji su rezultat procesa praćenja implementacije, odlaganje ili otkazivanje samo uz prethodnu saglasnost Skupštine opštine, a ukoliko se donese odluka o odlaganju ili ukidanju aktivnosti, Akcioni plan će se ažurirati novom odlukom, a nakon ažuriranja opštinske direkcije pripremaju Godišnji sektorski plan za realizaciju naredne godine. na osnovu Plana ažurirane akcije za implementaciju ORP.

Praćenje implementacije je sistematski i kontinuirani proces prikupljanja i analize podataka za datu intervenciju. Monitoringom se ocenjuje stepen realizacije Plana: u skladu sa Akcionim planom za sprovođenje OPR ili drugim sadržajima OPR.

Na osnovu dosadašnjih iskustava, postoji potreba za razvojem održivog sistema za praćenje implementacije planskih dokumenata, posebno ORP u ovom slučaju, Opština Štrpce je uverena da pored održivog planiranja i izrade kvalitetnih dokumenata, podjednako je važna i njegova primena u praksi, a najveća podrška koju treba da pruže opštine, institucije i drugi nadležni sektori je pronalaženje adekvatnih načina za implementaciju.

Opština Štrpce smatra ovo poglavlje pokušajem da se izgradi sistem i koncept praćenja i evaluacije plana u svakodnevnoj praksi iu procesu prostornog planiranja. Opština Štrpce takođe ima za cilj da doprinese što je više moguće orijentaciji i profesionalizaciji ne samo administracije i lokalnih vlasti već i drugih aktera uključenih u ovaj proces. Svi koraci koji se moraju pratiti da bi se pratila implementacija ORP biće opisani na jednostavan, koncizan i

tačan način, a u isto vreme biće potrebni izveštaji za Skupštinu opštine, IMPHI i koji su potrebni svakoj zainteresovanoj strani. biti spremni za implementaciju ORP.

Praćenje implementacije ORP Štrpce se vrši na dnevnom nivou, dok se praćenje izveštavanja vrši u različitim vremenskim intervalima: mesečno, dvomesečno, tromesečno, ali u praktične svrhe je najvažniji šesto- jednom mesečno i godišnje, ali i za svaku uzastopnu godinu, pošto je ORP dokument koji je planiran za najmanje 8 godina, mogu se odrediti i drugi vremenski intervali za izveštaj o monitoringu u zavisnosti od dešavanja unutar direkcija ali i od onoga što je predviđeno. u planu implementacije, zbirni izveštaj o praćenju realizacije ORP priprema Radni tim koji vodi koordinator, a koordinator na kraju obrađuje i zaključuje izveštaj u okviru nadležnog opštinskog organa za planiranje i upravljanje prostorom (Direkcija za Strateško planiranje i održivi razvoj),izveštaj koji predstavlja Monitoring i Evaluaciju implementacije ORP, takođe u razumnim šestomesečnim intervalima za unutrašnje potrebe opštine, i jednom godišnje koji je za unutrašnje potrebe opštine, ali i za izveštavanje IMPHI.

Praćenje realizacije ORP zasniva se na: Projektima, aktivnostima, merama i drugim sadržajima predviđenim Akcionim planom za sprovođenje OPR, planom koji treba da bude osnova za izradu godišnjih sektorskih planova za svaku direkciju u vezi sa implementacija MDP-a. Praćenjem realizacije se bave i projekti, uslovi, mere i drugi sadržaji koji nisu predviđeni Akcionim planom za implementaciju ORP, pa ni godišnjim sektorskim planom implementacije ORP, a koji se mogu smatrati dešavanja aktuelna, neplanirana.

6.1.2.1. Ko je odgovoran za nadgledjivanje sprovodjenja

Raspoređivanje osoblja u direkciji i alata za prikupljanje podataka, koji se mogu razlikovati od direkcije do direkcije, ali i od projekata, mera i aktivnosti koje treba pratiti (u početku bi bilo poželjno da osoblje koje je obučeno za merenje performanse opštine da budu deo procesa praćenja). Nadležna opštinska uprava za prostorno planiranje i upravljanje je nadležna za praćenje sprovođenja Opštinskog plana u koordinaciji i saradnji sa nadležnim sektorskim direkcijama opštine.

Sektorske opštinske direkcije u opštini Štrpce pripremaju izveštaj o praćenju sprovođenja sektorskih razvojnih planova na godišnjem nivou kao zakonsku obavezu i po potrebi na osnovu gore navedenih intervala. Godišnji izveštaji moraju biti pripremljeni za sve direkcije, od svi ovi izveštaji priprema se Izveštaj o praćenju sprovođenja Opštinskog Razvojnog Plana i dostavlja ga Skupštini opštine na razmatranje i usvajanje, nakon što ga integriše opštinski organ nadležan za planiranje i upravljanje prostorom (Direkcija za strateško planiranje i održivi razvoj) a nakon razmatranja i usvajanja izveštaja od strane Skupštine Opština, na godišnjem nivou, dostavlja Ministarstvu informativni izveštaj o stanju sprovođenja Razvojnog plana opštine.

Godišnji izveštaji o praćenju sprovođenja uključuju preporuke za akciju (otkazivanje ili odlaganje bilo koje aktivnosti) i predstavljaju se Skupštini opštine, gradonačelniku i Ministarstvu sa finansijskom statistikom, na godišnjem nivou, najmanje osam (8) godina.

Godišnji izveštaji o praćenju se zasnivaju na analizi:

Osnovne informacije: informacije se moraju obezbediti tokom procesa, informacije moraju biti obezbeđene u svim direkcijama i drugim instancama, ove informacije pružaju dobru osnovu za analizu i procenu sprovođenja ORP Štrpca .

Godišnji izvještaj o monitoringu i sektorski izvještaji zasnovani su na analizi ovih osnovnih informacija.\

Koji su indikatori?

Da bi se vršilo praćenje sprovođenja ORP Štrpca, neophodno je obezbediti da osnovne informacije odražavaju adekvatne indikatore za sprovođenje, one indikatore koji će biti kvantitativni (brojevi, procenti) i kvalitativni indikatori. Svaka direkcija, na osnovu Akcionog plana za implementaciju ORP, priprema godišnji sektorski plan za sprovođenje ORP, au okviru ovog plana moraju biti jasni indikatori za praćenje realizacije uslova, razvoja, mera ili planiranih projekata. definisano.

Kako definišemo indikatore za implementaciju?

Moramo osigurati da postoji saglasnost o indikatorima prije njihove primjene (tokom pripreme godišnjeg sektorskog plana za implementaciju od strane svih članova tima).

- Usvojiti indikatore koji su jasni i kontrolisani.
- Usvojiti indikatore koji su merljivi, bliski i dosledni.
- Usvojiti indikatore koji su relevantni za opštinski kontekst.
- Usvojite metrike koje su osetljive na promene uslova i koje se lako mogu ažurirati.
- Usvojiti indikatore koji su uporedivi sa drugim programima ili planovima.
- Povezati studije praćenja uticaja na životnu sredinu i revizije.
- Povezati praćenje sa drugim revizijama gradskih delatnosti, ruralnih sredina, fonda za izgradnju itd.
- Povezati probleme aktuelnog razvoja sa sistemom praćenja tako da se upotreba indikatora može proširiti ili promeniti.

Primera radi:

Ako smo u godišnjem sektorskom planu, na osnovu Akcionog plana za implementaciju ORP Štrpca, naglasili da je za 2023. godinu predviđena izgradnja navedenog puta, indikator će biti normalan broj i na kraja godine, na osnovu osnovnih podataka, reći da smo završili put od 7 km, odnosno 7000 m, što je pokazatelj koji predstavlja sav sadržaj puta, dogovoren kada smo završili sektorski plan implementacije.

Postavljanje standarda nadgledanje

Standarde nadgledanja utvrđujemo ih u fazi planiranja nadgledjivanja i izrađujemo ih uz saglasnost ekipe sprovodjenja**.**

Koja će biti metodologija praćenja i evaluacije u procesu implementacije ORP Štrpce?

Tretiranje metodologije kao skupa metoda koje se koriste u procesu praćenja i ocenjivanja implementacije ORP Štrpca uopšteno za dokument ali i u određenim sektorskim oblastima. Može se slobodno reći da su ove metode zasnovane na Akcionom planu za implementaciju ORP kao i na sektorskim planovima implementacije gde su predviđeni: projekti, aktivnosti, mere i rokovi, finansijski troškovi i očekivanja od njihove implementacije, prosto upoređivanjem planiranog stanja i ostvarenog stanja.

Metoda koja se preferira je metoda orijentisana na rezultate i činjenično stanje na terenu. Radni tim mora da koristi statističke metode, a može koristiti i druge metode prema potrebi i opredeljenjima u planu rada za praćenje i ocenjivanje sprovođenja. Metodologija rada će pratiti iste korake koji takođe treba da budu deo plana rada za praćenje i evaluaciju implementacije ORP i sektorskih planova, prateći ove korake:

Korak 1 Identifikacija

Identifikacija ciljeva, zadataka, projekata, aktivnosti, mera, rokova, finansijskih troškova koji takođe treba da budu deo plana rada za praćenje i evaluaciju sprovođenja ORP i sektorskih planova koji treba da se realizuju tokom naredne kalendarske godine.

Korak 2: Definisanje indikatora

U zavisnosti od toga šta je deo akcionog plana za implementaciju ORP, i sektorskih planova koji se moraju realizovati tokom naredne kalendarske godine, kvantitativne indikatore (brojevi, procenti) i kvalitativne indikatore treba definisati za više u gore pomenutom materijalu. : Koji su indikatori i drugi materijali.

Korak 3: Definišite metode prikupljanja podataka i vremenske okvire

Prikupljanje podataka: Prikupljanje podataka se zasniva na obrascima pripremljenim za praćenje prema specifičnostima razvoja i direkcija. Kvantitativni i kvalitativni pokazatelji se prikupljaju na dnevnom nivou, a njihov

DRAFT

unos u bazu podataka vrši se na nedeljnom nivou; Ako se čini potrebnim, mogu se organizovati intervjui, upitnici i druge metode prikupljanja informacija. Prikupljanje informacija vrši se iz izvora koji nisu zvanični izvori opštine.

Korak 4: Identifikujte uloge i odgovornosti sagledjivanja i procene

U okviru plana monitoringa, definisane su uloge i odgovornosti praćenja i evaluacije za rukovodioce direkcija, osoblje unutar svake direkcije, za više pogledajte materijal iznad: Ko je odgovoran za praćenje implementacije i druge materijale

Korak 5: Kreiranje plana evaluacije i obrazaca za izveštavanje

S obzirom na to da se osnovni podaci (indikatori i drugi podaci) moraju proceniti kako bi se utvrdilo i izvelo o napretku implementacije, potrebno je izraditi transparentan i profesionalan Plan evaluacije i formulare za izveštavanje.

Korak 6: Završetak izveštaja i izveštavanje Skupštine opštine Štrpce i IMPJZ

Završetak završnog izveštaja mora da uradi nadležni opštinski organ za prostorno planiranje i upravljanje integracijom i strukturiranjem ocena iz izveštaja svakog direktora u vezi sa implementacijom. evaluacija, izveštaj koji se mora predstaviti Skupštini opštine Štrpce i IMPHI. Na osnovu zakonskih odredbi, izveštaj o sprovođenju i praćenju OPR, nakon usvajanja u Skupštini opštine, dostavlja se IMPJZ-u, najkasnije u prvom kvartalu naredne godine.

6.1.3 Procena sprovodjenja Opstinskog Razvojnog Plana

6.1.4 Znacaj procene

Procena podrazumeva pronalaženje vrednosti u procentima (%) realizacije Plana razvoja opštine i kvaliteta realizacije. procena se jednostavno odnosi na procedure utvrđivanja činjenica koje su prikupljene i sistematizovane tokom procesa praćenja. Procena se sastoji od procene da li su razvoji, mere, aktivnosti, projekti u skladu sa rezultatima planiranim u Akcionom planu za implementaciju ORP, sektorskim planovima implementacije i opšteprihvaćenim profesionalnim standardima.

Opština Štrpce će se uglavnom fokusirati na internu procenu koju je izvršilo osoblje opštine, upravni odbor, gradonačelnik i korisnici. Međutim, opština Štrpce takođe može da angažuje eksternu evaluaciju i praćenje, ovu procenu može da uradi telo van opštinskih struktura.

6.1.5 Nadležni organi za sprovođenje i sagledjivanje sprovođenja ORP Štrpce

Pre svega, treba da se razjasni da je Skupština opštine Štrpce odgovorna za dodelu sredstava za sprovođenje ORP. Na izradi Izveštaja o monitoringu može biti angažovan radni tim, koji se sastoji od koordinatora koji dolazi iz nadležnog opštinskog organa za prostorno planiranje i upravljanje kao i od načelnika direkcija, dalje će biti razjašnjeno ko će pripremati Izvještaj o praćenju od strane organa izvjestan, uz razumijevanje da će radni tim voditi ovaj proces.

Odgovorni opštinski organ za prostorno planiranje i upravljanje koordinira aktivnosti za sprovođenje ORP Štrpce, praćenje sprovođenja ORP kao i pripremu Izveštaja o praćenju sprovođenja ORP.

Sektorske opštinske direkcije sprovode i prate svoje sektorske aktivnosti u skladu sa Procesom praćenja i evaluacije u Akcionom planu, sektorske opštinske direkcije takođe razvijaju svoje sektorske aktivnosti koje se odnose na pripremu sektorskog Izveštaja o praćenju sprovođenja ORP. Sektorske direkcije izrađuju i dostavljaju godišnje sektorske izveštaje za sprovođenje i praćenje ORP nadležnom opštinskom organu za planiranje i upravljanje prostorom.

DRAFT

Odgovorni opštinski organ za prostorno planiranje i upravljanje izrađuje i podnosi godišnji međusektorski izveštaj za sprovođenje i praćenje ORP, na usvajanje od strane Skupštine opštine. Odobreni godišnji međusektorski izveštaj za sprovođenje i praćenje ORP-a nadležni opštinski organ za planiranje i upravljanje dostavlja Ministarstvu.

Odgovorni opštinski organ za prostorno planiranje i upravljanje obezbeđuje da se odobreni godišnji međusektorski izveštaj za sprovođenje i praćenje OPR objavi na veb stranici opštine i dostupan u štampanoj verziji na zahtev. Sektorske direkcije izrađuju i dostavljaju godišnje sektorske izveštaje o praćenju sprovođenja ORP nadležnom opštinskom organu za planiranje i upravljanje prostorom.

Odgovorni opštinski organ za planiranje i upravljanje prostorom izrađuje i podnosi godišnji izveštaj o praćenju sprovođenja ORP, na usvajanje od strane Skupštine opštine.

Nadležni opštinski organ za planiranje i upravljanje prostorom podnosi Ministarstvu odobreni godišnji izveštaj o praćenju sprovođenja ORP.

Odgovorni opštinski organ za planiranje i upravljanje prostorom obezbeđuje da se odobreni godišnji izveštaj o praćenju sprovođenja ORP objavi na veb stranici opštine i na zahtev dostavlja u štampanoj verziji.

Opština može angažovati konsultantsku kompaniju za poglavlje praćenja i evaluacije implementacije koja će podržati Tim i vlasti u ovom procesu.

Izveštavanje Opštinskog tima za praćenje i ocenu treba da bude takvo da će opštinske čelnike informisati o tome šta se dešava, i obezbediti izveštaje o napretku u implementaciji ORP.

Ovo izveštavanje o napretku implementacije, i učinilo ih delom procesa, i gde se mogu pojaviti problemi. Tim treba da bude u stanju da odgovori na probleme ili predloži moguće promene.

DRAFT

7 ZAVRŠNE ODREDBE

7.1 Stupanje na snagu

- Ovaj plan stupa na snagu 15 dana nakon što ga usvoji Skupština Opštine.

7.1.1 Rok valjanosti

- Ovaj plan će važiti najmanje 8 godina.

7.1.2 Procena

- MDP će se redovno ocenjivati, npr. jednom godišnje.

Takođe će se uzeti u obzir trenutni razvoj i trenutni demografski podaci, stambene potrebe i ekonomski razvoj. Procenama će se odrediti niz sprovođenja akcionih planova i strategija.

Redovna procedura revizije je četiri (4) godine od datuma kada je Skupština opštine odobrila ovaj dokument.

DRAFT